

Journal of the
Royal Society
of Medicine
and Natural
Philosophy
1842

La herencia del Sr. D. Mariano
del año del 772.

D. Cayetano

008071

Homiliae in epi-
STOLAS DOMINICALES
iuxta literam, per Fratrem Ioannem Roy-
ardum, ordinis Fra. Minorum, edi-
tae, ac nunc demum per eun-
dem recognita, tersa,
& emendata.

PARS AESTIVA.

HIEREMIAE XV.

Inuenti sunt sermones tui & comedi eos: & factum est
mibi verbum tuum in gaudium & laeticiam cor diae meae.

PRINCIPIVM EX FIDE,

FINIS IN CHARITATE.

PARISIIS,

Apud Hieronymum et Dionysium de marnes, viduam
spectabilis viri Ambrosii Girault, in via Iacobea, ad
insigne Pelicani.

MDCCL.

379870

HOMILIARVM IN EPISTO-
las dominicales per F. Ioannem Royar-
dum, quæ est pars æstiuâ, in-
dex alphabeticus.

A.	
A Bba pater, quid signifi- cet.	69.a
Abiecto clypeo Saul in Gelboe cæsus.	161.a
Abortiuus quare se dixerit Pau- lus.	87.a
Abraham imitandus in exemplo fidei. 95. b. in exemplo spei. 96. a. in peregrinatione. 97. a. in obedientia. 97. b. in muneru recusatione.	98. a, b
Accidit crucifixio.	53. a
Adoptio nostra per Christum facta.	69. b
Adoptionis spiritus quid effi- ciat.	69. a, b
Aduentus Christi duplicis, cau- sa dissimilis.	173. a
Aduersa sustinentes, curæ deo sunt.	28. a
Aduersitatũ quas patimur, cau- sæ.	37. b
Aduersitatibus quidam emen- dantur, quidam peiores fiunt.	46. b
Aedificatio super fundamentũ fidei.	165. a
Aegyptiorum fruges percussæ, piorum seruatae.	27. b
Aegyptij filios Israël regno suo exegerunt.	38. b
Aegypti ymbra quid mysticè.	89. a
Aemulationes.	104. b
Aeternæ vitæ collatio à deo spe- randa.	96. b
Affectus saltem pietatis paupe- ribus impendendus ab iis qui inopia ipsi laborant.	22. b
Agar in solitudine interrogatur.	60. b
Agar errabunda mysticè.	64. a
Agi & regi differunt.	65. b
Ager geminus ad seminandum.	115. a
Agi spiritu dei, quid.	65. b
Alienatio à via dei vt fiat.	138. a
Alieni filij qui sint.	67. a
Altitudo charitatis.	122. b
Amatores huius sæculi miricæ comparati.	89. b
Amatores huius mundi vt fallã- tur.	135. a
Ambitosorum pernicies.	142. a
Ambulare dignè uocatione no- stra debemus.	124. b
id vt fiat.	176. a
Ambulare in uanitate sensus, quid.	138. a
Amici crucis, & inimici.	
	170. a, b
Amicitia mundi fallax.	19. b
Amicitiam cum quibus in- cau	cau

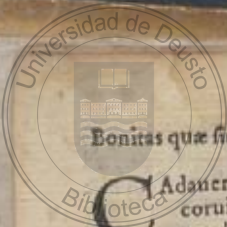

INDEX.

eas attende. 166.a
 Amor omnia concilians. 1.a
 Amoris sollicitudo. 172.b
 Anathema quid sit. 78.a
 Angeli vt patres nostri dicantur. 119.b
 Angelus ad mamillas aurea zona præinctus. 119.b
 Animæ peccatricis calamitas. 10.a
 Animæ quantitas penes charitatem sumenda. 165.a
 Animæ & corporis amor mutuus. 12.b
 Animæ nostræ vt curentur. 134.b
 Animæ suæ quisque custos est. 28.b
 Animalium quedam foliuga, quedam gregalia. 40.b
 Animalium mortibus homo viuuit. 114.a
 Antonij eremitæ exemplum. 44.b
 Apostolus tamen non exauditus, tamen orare non cessat. 175.a
 Apostoli clementia in præcipiendo. 54.b
 Apostoli prædicatio in prauum detorta. 47.a
 Apostolum cur se nomet Paulus, cum se dicat eo nomine indignum. 87.a, b
 Apostoli, nubes erant. 11.a
 Apostolorum ardor. 7.a
 Apostolis quare fidem habuit mundus. 83.a
 Apostolos spiritu sancto reple-
 tos fuisse iudicium. 12.b
 Aqua viua, spiritus sanctus. 4.b
 Aquæ canalibus ductæ mirum. 165.b
 Aquæ potus saluberrimus. 153.b
 ex Aqua miraculosè ignis accessus. 9.b
 Aquila vt sobolem probet. 67.a
 Aquilæ renouatio vt fiat. 144.b
 Aquilo mysticè diabolica persuasio. 143.b
 Arbitrij humani libertas. 156.b
 Arbor vite Christus. 50.a
 Arboris incrementi impedimentum. 166.a
 Argus centum oculos habens deceptus. 28.b
 Armatura militis Christi describitur. 118.b
 Aromata mysticè. 48.b
 Asa pedum morbo laborans. 56.a
 Ascensionis Christi & descensus spiritus sancti figura. 10.b
 Asino comparatum corpus nostrum. 63.a
 Auaritia quid velit. 58.a
 Auaritiæ cruifixio. 52.b
 Auaritiæ frigus. 144.a
 Auaritiæ inquietudo. 58.a
 Auaritiæ pedica. 74.b
 Auarus è præda viuuit. 145.a
 Auari cor durum. ibidem.
 Auarorum casus. 75.a
 error

INDEX.

error. 142.b
 Audire dominum preces suorum. 45.a
 Auditores vt se debeant habere ad verbi dei prædicationem. 168.a
 Auditus veteris hominis surdescit. 140.b
 Aues & pisces moraliter. 108.a
 Aues in terra versantes. 108.b
 Aues rapaces, auari homines. 145.a, b
 Auium mores nobis imitandi. 109.a
 Auium rostris curuis præditarum mores. 145.a
 Aures dei ad preces nostras intendunt. 45.a
 Aurum quidam sunt, quidam palea. 25.b
 Axa filia Caleph quid à patre petierit. 27.a, & 143.a
 B.
 Babilonis fornax. 45.b
 Babilonica fornacis incendium. 161.b
 Babilonica captiuitas, mysticè. 10.a
 Babilonica turris ædificatorum confusio in linguis. 13.b
 Baptizatio in morte Christi fit. 47.a, b, & 48.a
 Baptismi vnitas. 129.a
 Beatitudo sanctorum quare fors dicatur. 178.a
 Belial filij, superbi. 24.b
 Bellum intra hominem quale. 103.a
 Benedictio ditat. 96.a
 Benedictio non per legem, sed per fidem. 93.b, & 95.a
 Benedictio vt assequaris. 42.b
 Beneficentia quibus in primis exhibenda. 112.b
 Beneficiorum magnitudinè negligendo, ingratitude maior efficitur. 132.a
 Benignitas quæ fit. 107.a
 Bigami detestabiles. 58.a
 Blasphemi Sennacherib humiliatio. 26.b
 Blasphemias Rabfacis deus audit & vlciscitur. 45.a
 Bona celestia nobis promissa quanta sint. 135.a
 Bona collata ab ingratia auferenda. 131.b
 Bona naturalia à deo nobis collata. 134.b
 Bona nobis promissa quanta sint. 135.a
 Bona omnia nostra à deo sunt. 31.b
 Bona opera impio ad vitam æternam non profunt. 152.a
 Bonam voluntatem à deo esse. 90.b
 Boni æterni excellentia. 35.a
 Bonorum exemplis alios ad bonum prouocari. 169.a
 Bonos semper malorum odia sustinuisse. 18.b
 Bonitas dei gratuita erga nos. 31.b

I N D E X.

Bonitas quæ sit. 107.a
C.
 Adanera cur non fexteæt coruis & canibus. 140.b
 Cadere contingit quinque modis. 74.b.& 75.a
 Calceatio spiritualis Christiani militis. 160.a
 Calamus scribæ cur dicatur spiritus sanctus. 8.a
 Caleph fortitudo. 141.b
 Canahum aquaticorum mirû. 165.b
 Canibus mordacibus similes. 26.a
 Cantorum diuinorum efficacia. 153.b
 Caput ecclesiæ Christus quid influat membris. 135.b
 Captiuitas Iudeorum. 13.b
 Caro concupiscit aduersus spiritum. 103.a
 Caro Christi resurrectione florens fructum attulit. 50.b.& 51.a
 Caro & spiritus quid. 102.b & 103.a
 Caro nostra vt carni Christi cõformis fiat. 64.a
 Caro putrida sine sale. 140.a
 Caro reflorens. 50.a
 Caro spiritui subiicienda. 63.b
 Caro vt spiritui subseruiat. 59.b. vt ei fructificet. 64.a

Carnis cultores quid reportent. 171.a
 Carnis deliciae suppliciiis compensandæ. 70.b
 Carnis desideria non esse perficienda. 102.a
 Carnis libido vitanda. 148.b & 149.a
 Carni non omnia peccata ac vitia tribuenda. 105.b
 Carnis opera recensentur. 105.b
 Carnem crucifigere cum vitis, quid. 108.a
 Carnales cantiones ac lasciuæ quantum mali faciant. 154.a
 Carnales homines sanum tektorum. 66.b
 Carnales homines quasi pisces. 109.a
 Carnalium hominum mores. 109.a
 Carminationes superstitionis. 80.b
 Castitas quæ sit. 107.b.& 108.a
 Castitas simulata. 159.a
 Cathedizari quid sit. 112.b
 Cautè ambulandum. 148.a,b & 149.a
 Charismata spiritus sancti. 11.b
 Charitas Christi incomparabilis. 122.a
 Charitas, fructus spiritus. 106.a
 Charitas patris erga nos magna. 18.a

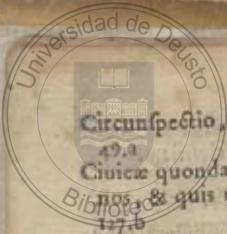
Charitas

I N D E X

Charitas scienciam parit, ac sensum. 166.a
 Charitas, synceros facit. 166.b
 Charitas tota refriguit. 21.a
 Charitatis firmamentum. 12.b
 Charitatis ignem fomite creescere. 165.b
 Charitatis incrementum quadruplici similitudine ostenditur. 165.a
 Charitatis quadrifaria dimensio. 122.a
 Charitati lex posita non est. 108.a
 Charitate qualiter proficiat homo. 121.b
 Christus ante secula est. 72.a
 Christus diabolum gladio verbi superauit. 162.b
 Christus, & spiritus sanctus disferenter in mundum uenerunt. 3.a
 Christus gratiæ collator multipliciter figuratus. 99.b
 Christus iam iam passurus dilectionem mutuum arctissimè commendauit. 4.a
 Christus idoneus mediator. 100.a,b. idque in quantum homo. 100.b
 Christus nos ducit in Deum. ibidem.
 Christus secundum deum creatus. 146.a
 Christi caro reflorens. 50.a

Christi charitas erga nos omnem excedit scientiam. 121.a
 Christi compassio. 40.a
 Christi militis scutum. 60.b
 Christi militis armatura. 158.b. 159.a,b. & dein.
 Christi mysteria scripturis pre-nunciata. 86.a
 Christi passio, & resurrectio quid docent. 48.a
 Christi regnum, fideles. 179.a
 Christi sacerdotio à Iudeis con-tradicitur. 50.a
 Christi sepelicio. 86.a
 Christi sepultura nobis imitanda. 48.b
 Christi uestimentum, ecclesia credentium. 135.b
 in Christo cur baptizari dicamur. 48.a
 Christiana concordia. 17.a
 Christiana fides à deo est. 84.a
 Christianæ religionis summa, pietas. 41.a
 Christiani populi ingratitude. 133.b
 Christiani fideles de tribus gaudere debent. 15.a
 Christiani summopere cauere debent ne beneficiis acceptis ingrati sint. 132.b
 Christianos malos grauiamnent supplicia. 70.b
 Cinctura militis Christiani castitas. 159.a
 Circumitio diaboli. 29.b

222 iiij Circum-

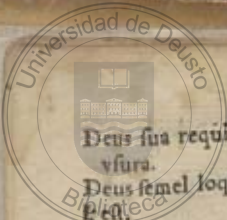

INDEX.

Circumspectio animæ custos. 49.a
 Ciuicæ quondam coronæ honos, & quis ea dignus. 127.b
 Clamor humanæ mētis ad deū suspiriosus. 34.b
 Clamor mentis. 69.a
 Claritatis dei quanta sit potentia. 177.a
 Claudicare à semitis suis. 67.b
 Clypeus fidei non abiiciendus. 31.a
 in Cælo cōuerſandum, & quare. 172.a, b
 Cœnatis corpus suum ſumendum cur dederit Christus. 12.a
 Columna ignea Moyſi. 178.b
 Colossensibus scribendi cauſa Paulo. 174.b
 Comestationes. 105.b
 Communicatio sancti spiritus quæ sit. 18.a
 Commutatio desiderabilis. 34.b
 Compassio humanitatis. 40.a eius exempla. ibidem.
 Compassionis exempla in Dauide & Christo. 169.b
 Complātari Christo debemus. 50.b
 Concordia in fide quàm necessaria. 39.b
 Cōcordiæ ac vnitatis Christianæ cauſe. 128.b, 129.a
 Concupiscentia carnis vitanda. 148.b
 Concupiscentiæ sensus ad culpam non imputatur, nisi ad sit consensus. 71.a
 Condignæ non sunt passionēs præſentes ad futuram gloriam. 33.a
 Confidendum deo soli. 89.b
 Confortari debemus in domino. 155.b
 in Confusione sua gloriantes. 170.a
 Connubium diabolicum. 52.a, b
 Conscientiæ bonæ gaudium. 15.a
 Consequi tria à deo confidere debemus. 90.a
 Consolatio euangelij. 82.b
 Consolationes tribulatorum. 33.b, 34.a
 Consuetudinis malæ infirmitas. 56.a
 Contemptus fratris in correptione vitandus. 111.a
 Contentiones vitandæ. 104.b
 Continentia quæ sit. 107.b
 Conuerſandum in cælo. 172.a
 Cor peccatoris lapidi comparatum. 8.b
 Corpus ecclesiæ per spiritum sanctum colligit. 127.a
 Corpus nostrum qualiter gubernare debeamus. 63.a
 Corpus peccati vt destruitur. 51.b
 Corporis Christi turris à quibus ædificata. 13.a
 Corporis

INDEX.

Corporis mancipia esse nõ debemus. 64.a
 Corpora gloriosa quibus dori-bus fulciantur. 173.a
 Corporalis infirmitatis utilitas. 56.b
 Correcturus fratrem, quæ confideret. 110.b
 Coronæ ciuicæ honos. 127.b
 Coruus, diaboli typus. 66.b
 Crapulæ vitium iuggillatur. 114.a
 Creatio nouæ creaturæ vt fiat in nobis. 145.b
 Creaturæ dei dicimur & filij. 35.a
 Creaturæ omnis trifaria distinctio. 36.b
 Crimen, quid intelligatur. 137.b
 Crucis amici, & inimici. 170.a
 Crucis mysterium. 122.b
 Crucifigenda septem capitalia vitia. 52.a, b
 Crudelitatis diabolicæ typus. 29.a
 Cubile diaboli. 114.b
 Cura sunt deo humiles & penitentes. 27.a, b
 Dæmonum nos impugnantium actus. 157.b
 Damnatio singulis peccatis paratur. 105.b
 Danielis protector Deus. 28.a
 Dathan & Abiron. 132.b
 Dauidis compassio super Absalone filio. 40.a
 Dauid maledicta patienter tulit. 45.a
 Dauidis penitentia. 24.b
 & 25.a. mansuetudo. 125.b
 Debitorum cur simus non carni, sed spiritui. 63.a
 Debitum gratitudinis vnde oriatur. 130.b
 Defectus veteris hominis plurimi. 140.b. & dein.
 Deliciæ supplicij compensandæ. 70.b
 Desideria carnis perficiendâ nõ sunt. 102.a
 Desideria carnis non habere, supra vires humanas est. 102.b
 Desperantes quomodo cadunt. 84.b
 Deus ab hominibus reprehendi grauiter fert. 73.a, b
 Deus magna dedit, & multis. 119.b
 Deus omnes actus nostros contemplatur. 44.b
 Deus omnium, quorum peculiariter Deus vocetur. 130.a
 Deus pacis iudicatur. 17.b
 dilectionis. ibidem
 Deus

INDEX.

Deus sua requireret etiam cum
 yfura. 137 a
 Deus semel loquitur, & verax
 est. 94.b
 Deus venter. 170.b
 Dei causa pati, gloriosum est.
 46.a
 Dei erga nos paterna dilectio,
 118.b. cura. 119.a
 Dei munere fortes esse possu-
 mus. 155.b
 Dei regnum ob ingratitudinem
 à ludæis ablatum.
 132.b
 Dei verbum audire nolentium
 pœna. 168.a
 Dei verbum mentem ditat.
 136.b
 Dei voluntatem intellectu spi-
 rituali nosse oportet.
 175.b
 Deo vivere, & peccato vivere.
 47.b
 Deum etiam singula curare.
 81.b
 Deum fallere nemo potest.
 113.b
 Deum non nisi in ecclesia glo-
 rificari. 123.b
 Deum operari omnia in omni-
 bus. 81.b
 Deum pro sua capacità quis-
 que accipit. 80.a
 Deum plura posse quam intelli-
 gimus. 123.b
 Deum superbis resistere.
 23.a
 Deorum gentilium superstitio
 vana. 81.b

Diabolus à Christo per iusti-
 tiam spoliatus. 179.b
 Diabolus bestia ferox, sed ca-
 thenata. 76.b
 Diabolus coruus. 66.b
 Diabolus coruo, furi noctur-
 no, lupo comparatur. 138.b
 Diabolus draco ligatus.
 29.b
 Diabolus exactor. 120.b
 Diabolus mentem quam occu-
 pat, sibi assimilat. 66.a
 Diabolus vitia virtutes esse me-
 titur. 156.a
 Diabolus vt lædatur gladio ver-
 bi dei. 162.b
 Diaboli crudelitas. 29.a
 Diaboli cubile. 114.b
 Diaboli esca. 29.b
 Diaboli fiducia. 88.b
 Diaboli hostis nostri potestas.
 28.b. 29.a
 Diaboli suggestionibus acqvie-
 scentes, quales. 149.b
 Diaboli tentantis instantia.
 29.b
 astus. 30.a
 Diabolum nihil posse nisi per-
 mittere deo. 75.b
 Diabolo vt resistatur. 30.b
 Dies æternitatis vna. 43.b
 Dies cur dicantur mali. 43.a
 & 152.b. 158.a
 Dies malus. 158.a
 Diffidentie malum. 73.a
 Digitus Dei, spiritus sanctus.
 6.a
 Dignè ambulare qui studeant.
 176.a

Dimen-

INDEX.

Dimensiones latitudinis.
 122.b
 Dimissa peccata nonnunquam
 propter ingratitudinem im-
 putantur. 133.a
 Dilatores ac cunctatores in o-
 pere salutis redarguuntur.
 120.a
 Dilectio Christiana generalis
 esse debet. 22.b
 Dilectio vera, quæ sit.
 21.b
 Dilectionis fraternæ exemplū
 Christus. 21.a
 Dilectio proximi prudens esse
 debet, & temperata.
 22.a
 Dilectione proximi mors eua-
 ditur. 20.a
 Diligere verbo & lingua quid
 sit. 21.b
 Discordiæ malum. 10.b
 Discretio spirituum. 81.a
 Dispendii gula. 114.a
 Dissensiones. 105.a
 Diues in deo quomodo quis ef-
 ficatur. 136.a
 Diues mundo & diues Christo
 differunt. 135.b
 Diuitiæ sollicitos, paupertas se-
 curos reddit. 142.b
 Diuitiæ spirituales in quibus
 consistant. 136.a
 Diuina scientia quæ sit.
 136.b
 Diuini verbi gladius splendi-
 dus. 162.a
 Diuinorum canticorum effica-
 cia. 155.b

Docendi modus triplex.
 167.b
 Docendi munus sibi rapientes.
 137.a. 175.a
 Doctor falsus vt deprehenda-
 tur. 78.b
 Doctores mali in factis suis nõ
 imitandi. 113.a
 Dolores, quosdam emendant,
 quosdam non. 56.b
 Dolia duo in limine louis.
 37.b
 Domestici fidei alienis prafe-
 rendi. 116.a
 Dominus vnus est omniū Chri-
 stianorum. 128.b
 Domus firma ac non cadens,
 quæ sit. 46.a
 Domui comparatur homo fi-
 delis. 122.a
 Dona alia dei sine spiritu san-
 cto inutilia. 3.a
 Donum Dei primum, & maxi-
 mum, spiritus sanctus.
 2.b
 Donis dei superbiendum non
 esse. 137.b
 Dotem filiarum suarum diabo-
 lus repetet. 59.a
 Draco diabolus ligatus.
 29.b
 Duplici vita qui donabuntur.
 65.a

E.

Ecclesiæ. 105.b
 Ecclesia continuè eget
 à spiritu sancto illu-
 minari. 3.a
 Eccle-

INDEX

Ecclesie membra vinculo spiritus sancti connectuntur. 126.b. 127.a
 Ecclesie membra vnum spiritum habent. 128.a
 Ecclesiastica concordia vnitata. 17.a. b
 Egenis non insultandum. 41.b
 Electi per malos exercentur. 38.a
 Eligendi difficultas. 166.b
 Emissio spiritus. 143.a
 Epistola Christi, Corinthij. 88.a
 Epistola Pauli e vinculis ardentiorum redolent charitatem. 174.b
 Epistolis commendatiuis non eget Apostolus Paulus. 87.b
 Ericij fouea mystice. 20.b & 136.b
 Errata sua quare commemoret Paulus. 87.a
 Erubescencia humilis. 170.a
 Esau vt benedictionem amisit. 42.b. quorum typus sit. ibidem.
 Esca diaboli qui sint. 29.b
 Esse creaturarum, & bene esse, vnde sint. 2.a
 Euangelium incorruptum esse tenendum. 85.a
 Euangelium pacis quare dicatur. 160.b
 Euangelium salutem affert. 84.b. 85.a

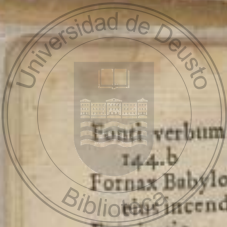
Euangelij gloriam maiorem esse quam legis. 92.a. b
 Euangelij gratia larga: communitio legis stricta 116.a
 Euangelij pracones primi, & quales. 83.a
 Euangelij praedicatores cur esse pauperes oportuit. 112.b
 Euangelizantium pedes speciosif. 166.b
 Euangelicæ doctrinae excellentia. 82.b
 Euangelicæ doctrinae fructus duplex. 84.a
 Euangelicam veritatem probat credentium multitudo. 83.b
 Exactor diabolus. 120.b
 Exaltatio Dei qua nos exaltat, gratiae suae collatio. 21.b
 Examinandum cuique suum opus. 111.b
 Exemplum vsuale. 165.b
 Exempla bonorum alios ad bonum prouocant. 169.a
 Exempla malorum seductoria. 150.a
 Exempla poenitentiae. 25.a
 Exemplis maiorum, mala huius vitae equanimiter toleranda. 38.b
 Exhortationis sanctae vtilitas. 16.b
 Ezechiae ingrati poenitentia. 133.b
 Ezechielis figura de ossibus mortuis viuificatis. 6.b

F.

INDEX.

F. Atum nihil homini conferre. 81.a
 Fatuus cor habet in ore. 151.b
 Ferae rapaces. 40.b
 Festa dei vt celebranda. 4.b
 Ficulnea sterilis, folia tantum habens. 176.b
 Fides benedictione meretur. 95.b
 Fides ociosa esse non debet. 54.a
 Fides quae intelligatur. 107.a. & 129.a. 160.b
 Fides prauitate corrumpitur. 85.b
 Fides pro scuto. 161.a
 Fidei commendatio pra lege. 94.b
 Fidei donum quam inuictum. 80.b
 Fidei fundamentum. 165.a
 Fidei gratia, magnū gaudium parit. 15.a
 Fidei iungenda opera. 175.b
 Fidei maguae exemplū Moyses. 31.a
 Fidei vnitas. 129.a
 Fidei vtilitas. 15.a
 Fidem ratio confirmat. 84.a
 Fide resistitur diabolo. 30.b
 Fidelis homo domui comparatur. 122.a
 Fideles quatuor modis stant. 84.b. totidem cadunt. ibidem.
 Fideles in tribulatione aurum sunt sub malleo & manu artificis. 46.b

Fiducia in vmbra Aegypti. 89.a
 Fiducia nostra in christo. 88.b
 Fiducia Pauli de Corinthiis, vnde fuerit. ibidem. a
 Fiducia triplex. 88.b
 Fiduciam nostram in domino tria stabiliunt. 31.b
 Fiduciam habens in Christo eo paratur ligno quod plantatum est, &c. 89.b
 Figura ascensionis Christi & decessus spiritus sancti. 10.b
 Figura pentecostes pulchre exposita. 5.b
 Filiae diaboli prostituuntur. 58.a
 Filias suas fuce diabolus ornat. 166.b
 Filio adhuc paruo non expedit experiri patris affectum. 36.a
 Fidei degeneres, & filij probi. 67.a
 Filij dei per fidem efficiuntur. 14.a
 Filij dei sumus, & creaturae. 35.a
 Filij dei quid agant. 66.a
 Filij oblatione meruit Abraham seminis multiplicationem. 97.b
 Filiorum a seruis discrimen. 67.b
 Filiorum erga parentes ingratorum nequitia. 131.b
 Feminarum institutio. 39.b
 Femur tectorū, carnales homines. 66.b
 Ponti

INDEX.

Fonti verbum dei comparati. 144.b
 Fornax Babylonis. 45.b
 Incendium. 161.b
 Fornicatio. 104.a
 Fortitudinis virtute opus ad multa. 120.a,b,121.a
 Fortis vnde sit diabolus. 29.a
 Fortitudo sancta. 20.b
 Fratrem correcturus, quae confideret. 110.b
 Fraternalis dilectionis exemplū & experimentum. 21.a
 Fraternalis amor. 40.b
 Frigus mysticē auaritia. 144.a
 Fructus carnis Christi. 51.a
 Fructus quales a nobis requirit deus. 176.b
 Fructus spiritus enumerantur. 106.a
 Fructus vltimus quem speramus. 61.b
 Fructificandum in opere bono. 176.a
 Fuga perniciofa. 61.a
 Furta vitanda. 147.b
 G.
 Gabaonitae. 52.a
 Galea militis Christi. 161.b
 Gaudium, fructus spiritus. 106.a
 Gaudium fidelium de tribus maximē est. 15.a
 Gaudium Pauli in vinculis existentis. 164.b
 Gaudium vires ministrat in opere. 14.b
 Gemitum & afflictionum nostrarum causa. 37.b
 Gentium inflexio in oratione. 118.a
 Gentilium error circa deorum virtutem. 81.b
 Gentiliū sacerdotes è publico alebantur. 113.a
 Gladius diuini verbi splendidus, acutus & penetratiuus. 162.a,b
 Gloria futura condignum nihil est in hac vita. 32.b
 Gloria inanis vnde. 110.a
 Gloria vultus Moysi quid portenderit. 92.b
 Glorix sublimioris meritum omnibus in humilitate praestato est. 23.b
 Glorandum esse in solo deo. 109.b
 Gradus in Ecclesia diuersi. 79.b
 Grati deo debem⁹ esse propter multa. 134.a,b
 Gratia & veritas per Christum. 135.b
 Gratia spiritus quae sit. ibidem
 Gratia Christi quae sit. 18.a
 Gratia data vt lex impletur. 101.b
 Gratia fidei abuti grande nefas. 15.b
 Gratia gratum faciens, & gratia gratis data. 77.b
 Gratia linguarum. 81.a
 Gratia necessaria est propter tria. 77.b
 Gratia sanitarum. 80.b
 Gratiae cooperatur liberum arbitrium.

INDEX.

bitrium. 66.a
 Gratiae de quibus agenda. 177.b
 Gratiae dei debemus quicquid boni habemus. 31.b
 Gratiae expertes vnde seducantur. 77.b
 Gratiae multiformitas. 79.a
 Gratiae suae opus in nobis perficit deus. 21.b
 Gratiam pro gratia accipere, quid. 62.b
 Gratias qualiter agere debeamus. 154.a
 Gratiudo in quo consistat. 130.a
 Gratiudinis erga deum causae. ibid.a,b
 Gulae crucifixio. 52.b
 Gulae vitium quam seruum. 114.a.cius dispendia. ibidem.
 H.
 Haeredes dei vt fiamus. 69.b
 Haereditas caelestis vt pareatur. 157.b
 Haereditas per fidem, non per legem. 93.b.95.a
 Haeretici cauendi. 148.b
 Haereticorum antesignanus quibus comparetur. 149.a,b
 Haereticorum factiones sectantes, quales sint. ibidem.a
 Haeticos perstringit. 40.b
 Helix curam egit deus. 27.b & 28.a
 Helix visum. 10.b
 Homicidae spirituales. 151.a
 Homicidam esse, qui odit fratrem. 20.b
 Homicidium multis modis committi. ibidem.
 Homicidia. 105.b
 Homo cur omnis creatura dicitur. 36.b
 Homo gratia destitutus cui assimiletur. 78.a
 Homo nouus induendus Christus. 146.a
 Hominum spiritualium & carnalium differentia. 108.b
 Hominibus malis qualiter demones vtantur. 157.a
 Hominibus nosmetipsos humiliare debemus. 23.a
 Honor electorum. 35.a
 Hora aduentus spiritus sancti. 12.a
 Humana fiducia. 88.b.& 89.a
 Humanæ mentis clamor ad deum suspiciosus. 34.b
 Humani arbitrij libertas euidenter astruitur. 156.a
 Humani corporis statura recta quid doceat. 158.b
 Humiliare nos sub deo debemus. 22.b. sub hominibus. 23.a
 Humiliati superbi quidam, sed non humiles facti. 25.b
 Humiliationis causae. ibidem.a
 Humilis erubescencia. 178.a
 Humilium protector Deus. 27.a
 Humilibus gratia datur. 23.b. eius rei exempla. ibidem.
 Humilitas

I N D E X.

Humilitas deo grata. 23.b
 Humilitas per patientiam probatur. 25.b
 Humilitas per reuerentiam elicitur. 26.b
 Humilitas quas pariat animi virtutes. 25.b
 Humilitatis exaltatio. 23.b
 Humilitatis amplectēde adhortatio. 124.b, 125.a
 Humilitate iram dei placari. 125.a
 Humilitas vera in quatuor consistit. 24.a
 Humiliter de seipso sentiendū. 111.a

I.

Iacob pro Rachele & Lya seruitus. 36.a
 Idipsum sapere, quid sit. 17.a
 Idola sibi constituunt absente Christo mali Christiani. 71.b
 Idolorum seruitus. 104.a
 Ignavi arguuntur. 120.b
 Ignis alienus qui sit. 9.b
 Ignis in altari quid. 52.a
 Ignis sacrificiorum quorūdam à deo cœlitus missus. 9.b
 Ignis spiritus sancti ut possit iter in altari cordis nostri alii. ibidem, a
 Ignis spiritus sancti celari non potest. 22.b
 Ignis tam materialis quam diuinus ut extinguitur. 10.b
 Ignis vltor in ingrator. 132.b

Ignis unde acquiratur. 8.b
 Ignis operationes præstantissimæ. 8.b, 9.a
 Igni comparatus spiritus sanctus. 8.b, 9.a
 Ignem charitatis fomite crecece re. 165.b
 in Igne cur apparuerit spiritus sanctus. 8.b
 Ignominia peccatorum. 61.a
 Illuminantur quidam à Deo paulatim. 169.a
 Imbris abundantia quid. 143.a
 Immunditia & iniquitas quid. 77.b, 104.a
 Imperfectiones proximi patienter ferendæ. 126.a, b
 Impetus nimius in correctione fraterna vitandus. 116.b
 Impij pulueri cōparati. 72.b
 Imprudentia Christianis vitanda. 152.b
 Impudicitia. 104.a
 In carne seminare qui dicantur. 113.b
 In corde psallere quid sit. 154.a
 Inanis gloriæ vanitas. 109.b
 Incarnatiōis Christi beneficiū. 134.a
 Incauti multipliciter seducuntur. 148.b
 Inducere nos posse vitia & virtutes. 146.a
 Inferis viciniōres sumus quam superis. 8.a
 Infirmitas animæ peccatum recte dicitur. 55.b
 Infirmitas consuetudinis malæ.

I N D E X

la. 56.a
 Infirmitas hominis quadrifaria. 55.a
 Infirmitas culpæ. ibid.
 Infirmitas temporalis pœnæ. 56.b
 Infirmitatis incommoda. 55.b
 Ingratorum vltio. 133.a
 Ingratis promissa beneficia negantur. 134.a
 Ingratos beneficiorū dei auertiatu spiritus sanctus. 4.b
 Ingratitudo Israëlitici populi vindicata. 132.a, b
 Ingratitudo Iudæorum mira. 70.a
 Ingratitudo quatuor modis à deo punitur. 131.b
 Ingratitudinis modi quatuor. 130. & dein.
 Ingratitudinis peccato gen^o humanum penè deletum. 132.a
 Ingratis collata bona aufertur. 131.b
 Inimici crucis Christi. 169.b & 170.b
 Inimicitia carnales. 104.b
 Iniquitatis semen, arbor, fructus, finis. 60.a
 Initia bona adferre spem bonam. 163.a
 Inobediētiæ superbia. 24.a, b
 Insidiæ diaboli multiplices. 157.a
 Insipientis datū quod sit. 59.a
 Iniolescendum non esse contra regnum. 41.b
 Instinctum gratiæ sequēdo, nemmo in peccatū labitur. 78.a

Interpretatio sermonum. 81.a
 Inueterascere in peccatis. 67.b
 Inuidia mater mortis. 110.2
 Inuidiæ crucifixio. 52.a
 Inuidia. 105.a
 Inuidiæ punitio. 133.b
 Iob custoditus à deo. 28.a
 Iob misericordia. 41.a
 Ionas de quatuor interrogatur. 112.a
 Iordanis mysticè. 88.b
 Iosue clypeum eleuat contra Hai. 121.a
 Iouis in limine dolia duo. 37.b
 Ira dei in differentes. 73.a
 Ira sancta, & ira mala. 147.a
 Ira, veteris hominis pars. 147.a
 Iræ crucifixio. 52.b
 Iræ quæ sint. 104.b
 Iracundos diabolo locum dare. 147.b
 Iratis solem iustitiæ occidere. ibidem.
 Irriguum superius & inferius. 37.a
 Israël ob ingratiudinem legis beneficio indignus. 132.a
 Israëlitiç gentis nimia ingratiudo. 131.a
 Israëlitici populi director & custos deus. 27.b
 Iterationē baptismi Paulus distinetur. 54.a
 Iubileus remissionis. 6.a
 Iudæi, Israëlitiç. 14.a
 Iudæorum differentia quo ad filiationē.

INDEX.

Adoptionem adoptionis à nobis, 67.b
 Iudiciorum ingratitude mira. 78.a
 Iudiciorum supplicia nos docent 70.a. 73.b. 74.a
 Iudicos in omni gente nasci caritatis faciebat. 13.b
 In iudicio unusquisque opus suum probabit. 112.a
 Iustitia quæ intelligatur. 176.a
 Iustitia fructus qui sit. 167.a
 p. r. Iustitiam Christus diabolum spoliavit. 179.b
 Iustificatio per fidem, non per legem. 93. 95.a

L.

Lamech bigamus. 58.a
 Lampades gloriantium extinguuntur. 111.b
 Lapis cor peccatoris. 8.b
 Lapis sepulchro Christi impositus mysticè quid. 49.a
 Lascivus & esca. 75.a
 Lascivorum carminum malum. 154.a
 Latitudo charitatis. 122.b
 Leonis diaboli crudelitas. 29.a
 Leuitis cur possessio data non sit. 19.b. 113.a
 Leuitici figura eleganter exposita. 9.b
 Lex ad Christum usque duratura, per angelos data. 99.a
 Lex benedictionem nõ affert. 95.a
 Lex cur data. 98.b. 99.a. & 101.b
 Lex diabolici connubij. 78.a. b
 Lex etiam sine gratia utilis est. 91.b
 Lex mala non est. 91.b
 Lex Moyfi sub Christi potestate. 100.a
 Lex non potuit iustificare. 101.a
 Lex quando data. 94.b. quibus posita. 107.a. 108.a
 Legis dandæ causa. 100.b
 Legis & euangelij differentia. 68.a
 Legem veterem & novam differenter dispositis datas. 6.b
 Lege conuicta hominis infirmitas. 99.b. eadem peccati moribus inualuit. ibidem.
 Lia mysticè. 36.a
 Liberè quædam à deo moueri, quædam naturaliter. 91.a
 Libertas à lege. 103.b
 Libertas ad mala, deterior vinculis est. 149.a
 Libertas culpabilis, & seruitus laudabilis. 59.b
 Liberum arbitrium asseritur, simul & gratia. 90.a. simul operantur. ibid. b
 Liberum arbitrium gratiæ cooperatur. 65.b
 Liberum circa arbitrium error geminus tollitur. 90.b
 Liberum esse hominis arbitrium, nec sufficere tamen ad fa.

INDEX

salutem. 118.a
 Libido carnis vt refrenetur. 159.b
 Lignum vitæ afferens fructus duodecim. 107.b
 Lingua cur coercenda 43.b
 Linguiæ cum verbo cognatio. 8.a
 Linguiæ igneæ quæ sint. 7.b
 Linguarum gratia. 81.a
 Linguarum typus in missione spiritus sancti. 12.b
 Linguis omnium gentium spoliolos verè locutos fuisse. 13.a
 Linteamè mysticè quid. 48.b
 Litera occidens quæ sit. 91.a
 Litera Pythagore. 102.b
 Longanimitas, fructus spiritus. 106.b
 Longanimitatis virtus. 177.b
 Longitudo charitatis. 122.b
 Loquaces reprehendit. 137.a
 Lorica iustitiæ. 160.a
 Loti nisi Sodomis exisset simul cum illis perisset. 166.a
 Lubrica peccatorum via. 75.b
 Lucta Iacob cum angelo. 159.b
 Lumen sortis sanctorum. 178.a
 Lupi prudentia. 75.a
 Luxu deditorum error. 142.a
 Luxuria. 104.a. nõquam impunita. 71.b. quid velit. 57.b. 58.b
 Luxuriæ crucifixio. 52.b
 Luxuriæ mala. 159.a
 Luxuriæ voluptas glaciæ similis. 148.b
 Luxuriæ dediti quid metant. 114.a
 M.
 M Achabeorum locustè legatè expositus. 9. b & dein.
 Madianitarum commixtionis malum. 71.b
 Mahumeti lex cur sine miraculis recepta. 84.a
 Maledicendum non esse cuiquam. 42.a
 Mala facienda non sunt vt veniant bona. 47.a
 Malorum exempla multos seducunt. 150.a
 Malis presentibus ferendis vitantur sempiterna mala. 33. b & 34.a
 Mala presentia fortiter toleranda. 37.a
 Mala pro bonis recipere, indignissimum. 131.b
 Mali homines electis vtilis. 38.a
 Malis propriam malitiam nocere. 45.b
 Malos quomodo respiciat deus. 45.a
 Malum malo non esse reddendum, quatuor de causis. 41.b
 Mansuetudo quæ sit. 107.a
 eius commendatio. 125.b
 Manus coercenda ab opere manus. 43.b
 Manibus operandum. 148.a
 bbb ij Manus

I N D E X.

Manus Moysi leprosa. 93.a
 Marię virginis prudentia. 152.a
 Medicus duorum populorum
 Christus. 100.a
 Medicamenta quibusdam affert
 mortem. 117.b
 Medici fraudulentı. 56.a
 Membra vitii olim dedita, nūc
 iustitię seruiant. 57.a
 Membrorum inter se charitas
 triplex. 127.b
 Mendacium, veteris hominis
 pars. 146.b
 Mendacia filiorum alienorum.
 67.a
 Mens spiritum sanctum rece-
 ptura vt debeat disponi. 3.b
 Mentis corruptę vitia. 105.b
 Mensa diaboli. 29.b
 Merita nostra, pęnę & suppli-
 cia. 31.b
 Merita nostra esse dona dei.
 62.a
 Meritis propriis fidendum non
 esse. 88.b
 Militis Christi armatura, 158.
 b. 161.b
 Minimus filiorum Isai in re-
 gem vnctus 119.a
 Ministrorum noui testamenti
 gloria. 91.a, 92.a, b
 Mirica quid sit. 89.b
 Misericordia, vnanimittatis ef-
 fectus. 41.a
 Missarum solennia cur hora
 diei tertia celebrentur. 12.a
 Modestia quę sit. 107.a
 Modestia Christiana. 41.b

Mons Scir qui sit. 19.a
 Mors & resurrectio Christi nō
 tantūm res, sed etiam sacra-
 menta sunt. 51.a
 Mors ipsa morietur. 35.b
 Mors peccati magnopere optā-
 da. 53.b
 Mors per dilectionem proximi
 vitatur. 20.a
 Mortis mater, inuidia. 110.a
 in Morte Christi cur dicamur
 baptizari. 48.a
 Mortale corpus nostrum qua-
 re corpus humilitatis dica-
 tur. 173.a
 Mortalis conditio multis malis
 obnoxia. 37.a, b
 Mortalium cecitas. 25.b
 Mortalitate nostra terreri non
 debemus. 62.b
 Mortui peccato. 47.a, b
 Moyses cur velatus Iudęis lo-
 quitur. 92.b
 Moyses in mōte Christi typum
 expressit. 71.a
 Moyses, magnę fidei exem-
 plum. 31.a
 Moyses stellis. Christus soli cō-
 paratus. 93.a
 Mulieres Pauli in euāgelio ad-
 iutrices. 174.a
 Mundus, mundi amatores.
 18.b
 Mundi odiū ipsius amorı præ-
 ferendum bonis. 19.b
 Mundanam prosperitatem bo-
 ni reprobis ne inuideant.
 19.a
 Mundanorum vota. 19.a

Mun e.

I N D E X.

Munerum recusatio Abrahę,
 imitanda. 98.a
 Murmur Isręelis contra deum.
 72.b
 Murmur quid sit. ibid.
 Murmuris contra deum occa-
 siones prauis hominibus.
 73.b
 Murmurantium mala duplican-
 tur. ibidem, a
 Mustum in vtres nouos mis-
 sum, quid. 11.a

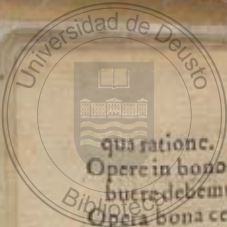
N.

N Abuchodonosoris hu-
 miliatio 25.b
 Necessariorum ad vi-
 tam obtentio ā deo speran-
 da. 69.b
 Necessariorum amor, dei chari-
 tati posthabendus. 22.a
 Neophyti ad dignitates statim
 non prouehendi. 75.a
 Nihil nobis in opere bono tri-
 buere debemus. 163.b
 Nouitas sancta assumenda, 142.
 b & dein.
 Nouus homo quem induere iu-
 be mur. 146.a
 Noui hominis Christi virtutes
 tres. 146.b

O.

O Bedientię bonum. 14.a
 Obedientiam Abrahę
 sectari cupientes quid agant.
 98.a
 Obsecratio facilius impetrat
 quam imperium. 124.a
 Obstupuisse in peccatis quid.

139.a
 Ochozias per pęnam pęior.
 56.b
 Oculus dexter. 138.b
 Oculi mysticę. 144.b
 Oculorum dextrorum eru-
 dorum scędus. 138.b
 Oculos domini superuigilare iu-
 stis. 44.b
 Oculis pleni esse debemus.
 28.b
 Odium abiiciendum. 147.b
 Odio esse mūdo propter Chri-
 stum, gloriosum. 18.b, 19.a
 Odiri ā mūdo præstat quām
 amari. 19.b
 Odor bonus Christi. 140.b
 Odoratus veteris hominis cor-
 ruptus. ibidem.
 Offendicula scienter submini-
 strantes taxantur. 150.b
 Onera proximorum portan-
 da. 111.a
 Operatio dei duplex. 3.a
 Operatio trinitatis ad extra in-
 separabilis est. 81.b, &
 79.b
 Operatio virtutum. 81.a
 Operatio vitam probat. 54.a
 Opus bonū in nobis deus per-
 ficie. 31.b
 Opus bonum non est quod ex
 charitatis radice non procedit.
 91.b
 Opus suum examinet quisque.
 111.b
 Operi perficiendo tria requi-
 runtur. 163.a
 Opere bono fructificandū qua-
 bbb iij ra-

INDEX.

qua ratione. 176.a
 Opere in bono nihil nobis tri-
 buere debemus. 163.b
 Opera bona celantes. 150.a
 Opera carnis quæ sint. 103.b
 Opera, fidei iungenda. 175.b
 Opera trinitatis indiuisa. 79.b
 & 81.b
 Operibus bonis perseveranter
 insistendum esse. 115.a
 Ossa arida qualiter rursus vi-
 uant. 40.a
 Ostentatores opum. 150.a

 P.
 Pædagogici vice lex. 101.b
 Parabola. 37.a
 Paraclerus consolator. 8.a
 Parietem peccatorum fodere. 53.a
 Paruulorum cõmiseratio. 27.a
 Paruulorũ vox ad patrem, Ab-
 ba. 69.b
 Passio electorũ modica. 32.a
 Passiones bonæ sunt. 34.b
 Passiones nostræ Christi passio-
 nibus collatæ, modicæ sunt. 34.a
 Passionum huius temporis bre-
 uitas, leuitas, utilitas. 33.a
 Patientia, fructus spiritus. 106.b
 Patientia vera esse debet, nõ si-
 molata. 126.a
 Patientix victus. 177.b
 Patientix humilitas probatur. 25.b
 Pater quis dicitur quatuor mo-
 dis. 119.b
 Pater omnium vnus deus. 129.a
 Pater propter deum, gloriosum
 est. 46.a
 Patris summi gratiam qui me-
 rentur. 155.b
 Patrem se nobis deus quatuor
 modis ostendit. 118.b
 Paternitas in angelis vt intelli-
 gatur. 119.b
 Paternitas omnis à summo pa-
 tre deo. ibid.a
 Paulus Apostolus quasi prudens
 medicus. 54.b
 Paulus bonus & moralis magi-
 ster. 107.b
 Paulus suis vinculis fidei dog-
 ma confirmat. 164.a
 Pauli fiducia vnde. 83.a
 Pauli apostoli humilitas. 26.b
 & 87.a,b
 Pauonis superbia. 25.a
 Paupertas duplex. 21.b
 Pax interna vt turbetur. 106.b
 Pax vt querenda. 44.a. vt dis-
 sipetur ibidem.
 Pacis vnitatis commendatio. 126.b
 Pacis vnitatis quàm necessaria. 127.a
 Pacem nobis Christus testamẽ-
 to legauit. 17.b
 Pacifici, filij dei. ibidem.
 Peccati corpus vt destruat. 51.b
 Peccati nostri ablutio quanti
 consistit. 47.b
 Peccati semen, arbor, fructus,
 finis. 60.a
 Peccati

INDEX.

Peccati seruus non potest con-
 tra domini voluntatem. 56.a
 Peccati seruitus spontanea. 59.b
 sterilis. ibid. mortifera. 61.a
 Peccati stipendium, mors. 62.a
 ex Peccato ignominia prouenit
 & mors. 61.a
 Peccato mori quid. 47.b
 sub Peccato scriptura omnia cõ-
 clusit. 101.a
 Peccata & crimina differunt. 137.b
 Peccata etiã dimissa propter in-
 gratitudinẽ imputantur. 132.a
 Peccata non omnia carni attri-
 buenda. 105.b
 Peccata sua agnoscentium hu-
 militas deo grata. 24.b
 Peccata sua agnoscere nolentium
 superbia. 25.a
 Peccata venialia quædam iustis
 ab æternæ vitæ ingressu nõ
 excludunt. 152.a
 Peccatorũ remissio à deo sperã-
 da. 96.b
 Peccatis pœna perpetua debe-
 tur. 33.a
 Peccatis singulis damnationem
 parari. 105.b
 Peccator ambulat in mentis ce-
 citate. 138.b
 Peccator frustra sibi fuga liber-
 tatem querit. 91.a
 Peccator in operationis prauita-
 te ambulat. 139.a
 Peccator omnis mendax. 67.b
 Peccator tria de seipso conside-
 ret. 60.b
 Peccatores, vt alieni facti sunt. 67.a
 Peccatricis animæ typus Agar. 61.a
 Pedes euangelizantium specio-
 si. 160.b
 Pedica auaritiæ. 74.b
 Pelagij error. 90.b
 Pêtecoste quæ sit, & vnde dicta. 5.a
 Pentecostes solennitate quid
 deo offerre debeamus. 5.b
 Pentecostes nostræ cum veteri
 Pentecoste Iudæorum colla-
 tio. ibidem
 Peregrinatio Abrahæ nobis imi-
 tanda. 97.a
 Perfectio Christiana quæ sit. 16.a. vt ea pareatur. ibidem.
 Perfici debet Christianus ho-
 mo erga deum, proximum, &
 seipsum. 16.b
 Persecutore s pijs pdesse. 45.b
 Perseuerantiæ bonum. 116.a
 Personæ in diuinis æquales. 80.a
 Personarum trinitas. 79.b
 Petri ardor post acceptum spiri-
 tum factum. 11.a
 Petro cur primùm apparuerit
 Christus resuscitatus. 86.b
 Pharaonis superbi humiliatio
 seu percussio. 25.b. eius simi-
 les. ibidem.
 Philautiæ cæcitas. 25.a.b
 Philosophi gẽtium ingrati. 131.a
 Pie viuẽtium cõsolatio. 44.b
 Piscibus comparati carnales ho-
 mines. 109.a
 Planta cui complantari debe-
 mus, Christi mors. 50.b
 Placationes adulterinæ. 122.a
 bbb iij Plateæ

INDEX.

Plates deliciarum. 75.b
 Plinij sententia notabiles. 133.a
 Poena eterna peccatis debita vt
 enutretur. 33.b
 Poena docente, homo sese co-
 gnoscit. 56.b
 Poenitentia exempla. 25.a
 Poenitentia humilitas. 24.b
 Porcoru grex in aquis suffoca-
 tus quid significet. 114.b
 Potestas diaboli. 28.b
 Potestati tenebrarum subiecti.
 178.b
 Praecepta superiorum, laquei
 & vincula. 124.a
 Praeda viuit auarus. 145.a
 Praedicatorum sustentandi.
 112.b
 Praefecti operum Pharaonis.
 88.b
 Praelati pte ceteris a diabolo
 impetuntur. 118.a
 Praelati propter subditos consti-
 tuti. 154.b
 Praeoccupatus in delicto quis.
 110.a
 Frauorum societas fugienda.
 150.b
 Principes ob peccatum populi
 puniri. 71.b
 Principij boni spes. 163.a
 Principia bona malo sine con-
 clusa. 163.a
 Procedere quomodo dicatur
 de filio & spiritu sancto. 3.a, b
 Procrastinantes salutis suae o-
 pus, perstringuntur. 120.a
 Profundum charitatis. 122.b
 Promissionis filij, filij dei, non

filij carnis. 94.a
 Promissiones diuinas stabiles
 permanere. 94.a, b
 Promotio in dignitatibus pra-
 propera esse non debet. 75.a
 Prophetia. 81.a
 Propitiator noster Christus.
 134.a
 Profelyti qui dicerentur. 14.a
 Prosector in se sperantium deo.
 96.a
 Proximus vt sit diligendus,
 21.b, 22.a
 Proximi dilectionis utilitas.
 19.b. eius incitamenta. 20.a
 Proximi dilectionis commenda-
 tio. 20.a, b
 Proximi imperfectiones patien-
 ter ferendae. 126.a, b
 Proximu lapsum sperandum
 non esse. 110.b
 Proximum scandalizare quam
 sit graue. 150.b, 151.a
 Proximorum onera portanda.
 111.a
 Prudenter ambulandum mul-
 tis de causis. 148.b
 Psallere in corde quid sit.
 154.a
 Pseudomorum efficacia. 153.b
 Pseudoapostolus vt deprehendat-
 ur. 78.b
 Pseudoapostoli redarguuntur.
 175.a
 Pulli aquila, avari hominis fi-
 lij. 145.a

Q V I N Q V A G E S I.
 mae commendatio. 5.b, 6.a
 R.

INDEX.

R.
 Abscis blasphemiae a
 deo audita & vindica-
 ta. 45.a
 Rachel mystice. 36.a
 Radicibus geminis in deo firma
 mur. 122.a
 Recidiuantium ingratitude ac
 periculum. 71.a
 Reciduum peccati. 48.a
 Recte quis dicatur consistere.
 158.b
 Redditur quod debitum est,
 datur gratia. 62.a
 Redemptio corporis nostri que
 sit. 39.a
 Redimere tempus quid sit.
 152.a
 Redemptionem & remissionem
 peccatorum per Christum
 esse. 179.b
 Refugium nostrum ad deum.
 172.a
 Reginae Sabae commendatio.
 22.b
 Regnu Christi, fideles. 179.a
 Religiosi quidam specie, homi-
 cidar. 151.a
 Remunerantur quidam tempo-
 ralius bonis. 98.a
 Renouari posse tria. 143.a
 Renouatio interioris hominis.
 48.b
 Renouatio metis vt fiat, ibidem
 Repleri fructu iustitiae quid sit.
 167.a
 Reprobum in sensum quosdam
 tradi. 139.a
 Respicendum sacrificium igne

diuino succenditur. 10.a
 Resistere diabolo possum^o opi-
 tulante deo. 158.a
 Resurrectio, fidei caput. 85.b
 Resurrectio prima que sit.
 20.a
 Resurrectionis dominicae te-
 stes. 86.b
 Retributionum modi quatuor.
 41.b
 Reuelatio filiorum dei quam
 creatura expectat. 35.a
 Reuerentia quibus debeatur.
 26.b
 Rex Babylonis diabolus. 46.a
 Rixae quae dicantur. 104.b
 Rostrum aduncum quid mysti-
 ce. 145.a
 Ruben Gad & Manasse quoru
 sint typus. 66.b
 Ruth moabitidis commedatio.
 22.b
 S.
 Sacerdotes & leuitae sortem
 in terra non acceperunt.
 113.a
 Sacramentum eucharistiae cur
 post cenam a Christo insti-
 tutum. 12.a
 Sacramentorum virtus. 134.b
 Sacrificia Deo accepta igne coe-
 litus misso accensa. 9.b
 Sagittae domini quae sint. 57.a
 Salis sapientiae condimentum.
 140.a
 Salomon idola colit feminaru
 amore infatuus. 166.b
 Salomonis infatuati aduersa.
 38.a

Salomonis

INDEX.

Salomonis ruina quid doceat, 104.a
 Salus per euangelium affertur, 84. b. 85. a
 Salutem nostram à deo esse, 20. a
 Sanctificandus Christus in cordibus nostris, 46. b
 Sapere terrena, 171. b
 Sapiens quis iure dicatur, 151. b
 Sapientia diuini verbi cur falsi comparata, 140. a
 Sapientia & scientia differunt, 80. a
 Sapientia terrena, animalis, 138. b
 Saul abiecto clypeo interiit, 31. a. 161. a
 Saul cur arreptus, 66. a
 Saul phytonissam consulens, postmodum interfectus, 117. a
 Saul post bona incitia malè finit, 164. a
 Saul quis intelligatur mysticè, 52. a
 Saul vi psalmorum afflatus, 153. b
 Saul virtute verbi afflatus, 168. b
 Scandalizare proximum quàm sit graue, 150. b
 Scenophagia ludæorum, 4. a
 Schismatici & hæretici quales, 41. a
 Schismatum mala, 37. a
 Scientia diuina quæ sit, 116. b
 Scientia non reprehenditur cùm dicitur, Scientia inflat, 91. b
 Scripturâ omnes homines sub peccato conclusisse, 101. a
 Scripturis prænuntiata Christi mysteria, 86. a
 Scutum cætera arma defendit, 161. a
 Scutum fidei, 160. b. 161. a
 Sectæ, 105. a
 Sectarum & hereseon auctores perstringit, 40. b
 Seculi huius amatores vt falluntur, 135. a
 Secundum carnem viuentes peritururi, 64. b
 Seductionis incautorum multiplex ratio, 148. b
 Seductores cauendi, 49. a
 Semen vnum, non multa semina, quibus promissio facta est, ibidem
 Seminis multiplicationem meruit Abraham oblatione filij, 97. b
 Seminare in spiritu quid, 114. b
 Septem vitia capitalia, 52. a
 Sennacherib blasphemus humiliatur, 26. a
 Sepulchrum nouum mysticè quid, 48. b
 Sepultura Christi nobis imitanda, ibidem
 Serpens mulieris seductor, 63. b
 Serpentis renouatio, 145. b
 Sermo domini, ignis æstiuans, 12. b
 Seruire immunditiæ & iniquitati, quid, 57. b
 Seruorum genera duo, 68. b
 Seruorum institutio, 39. b
 Seruitus peccati, 59. b. 60. a, b
 Seruitutis

INDEX.

Seruitutis institutio bona, 178. a
 61. b
 Seueri in alios, sibi omnia indulgentes, 111. b
 Sicarius qui sit, 149. a
 Sicheuitarum ingratorum puniatio, 133. b
 Similia, 3. b. 14. b. 16. a, b. 24. a, b. 25. a. 26. a, b. 31. b. 32. a. 34. a, b. 35. b. 38. a. 39. a. 40. a, b. 44. b. 48. a. 50. b. 60. a, b. 64. a, b. 75. a. 78. a. 80. b. 84. b. 85. b. 102. b. 103. b. 110. a. 111. a. 114. b. 115. b. 117. b. 121. b. 124. b. 128. b. 140. b. 142. a. 148. b. 154. a. 162. b. 163. b. 165. b. 166. a. 167. b. 169. b.
 Similitudo docens liberum arbitrium gratiæ cooperari, 65. b
 Similitudo peccatoris obdurati, 67. b
 Sicut quæ in nobis requiritur spiritus sanctus, 4. b
 Sobrietas in quo consistat, 28. a
 Sobriis tantum datur spiritus sanctus, 12. a
 Sol quibus occumbat dum adhuc dies est, 144. a
 Solis æcessio terram innouat, ibidem
 Sollicitudo nostra omnis in deum proicienda, 28. a
 Sonus & linguæ igneæ in aduentu spiritus sancti quid, 7. b
 Sonus in aduentu spiritus sancti quid, ibidem. a
 Soror sanctorum, beatitudo, 178. a
 Sorte sua nemo contentus, 37. a
 Sortilegos consulere quàm graue scelus, 117. a
 Spectator pugne nostræ deus, 103. a
 Speranda nobis à Deo tria, 96. b
 Spes Abrahæ imitanda, 96. a
 Spes gaudium subministrat, 15. b
 Spes meretur protectionem, 96. a
 Spes vires confortat, desperatio frangit, 117. b
 Spei necessitas, 35. b
 Spiritus adoptionis quid efficiat, 69. a
 Spiritus an ex deo sint vt probetur, 78. b
 Spiritus idè timoris & amoris, 68. a
 Spiritus quid loquatur audiendum, 102. a
 Spiritus fructus, 106. a
 Spiritu subiicienda caro, 63. b
 Spiritu facta carnis mortificare quid sit, 65. a
 Spiritu quare ambulandum, 101. b. 102. a
 Spiritus qui sit quo facta carnis mortificentur, 65. b
 Spiritu vno omnia ecclesiæ membra reguntur, 128. a
 Spiritu vt renouemur, 143. a
 Spiritus sancti consideratio, 1. a, b. 2. a, b. & dein. per totum eum sermonem.

Spiritus

I N D E X.

Spiritus sanctus cur apostolis in
cenaculo vnanimiter cogre-
gatus. 6.a
Spiritus sanctus cur in igne ap-
paruerit. 8.b
Spiritus sanctus & ante & post
domini passionem datus.
6.b
Spiritus sanctus, patris & filij
amor. 1.b. causa creationis vni-
uersorum. ibidem.
Spiritus sanctus quo loco re-
quiescat. 143.b
Spiritus sanctus solenni die PE-
tecostes cur datus. 14.a
Spiritus sanctus vt dicatur tota
domum impleuisse. 7.b
Spiritus sancti confirmatio.
11.b
Spiritus sancti donu in aposto-
lis, a quibusdam irritum, ab al-
liis veneratum. 14.a
Spiritus sancti in discipulos ad-
uentus causa. 2.b
Spiritus sancti operationes var-
rie secundum subiectum. 8.b
Spiritus sancti subsistentie ve-
ritas probatur. 1.a
Spiritus sancti vinculo connec-
tuntur ecclesie membra.
126.b
Spiritus sancti vnguentum qua-
le. 18.a
Spiritu sancto afflatus Christo
non obloquitur. 78.a.b
Stare spiritualiter, & cadere quo
modo contingat. 74.a
Statura recta militem decet.
158.b

Sterilitas terræ propter pecca-
tum Sath. 52.a
Stipendium quid. 62.a
Suauis olet id cuique, quo pasci-
tur. 140.b
Sub deo nos humiliare debe-
mus. 23.a
Sub lege culpabiliter esse.
103.b
Substantia male irrogata. 56.a
Superbia que vitia pariat.
125.b
Superbia vt erucisgatur. 52.b
Superbiæ causa in homine.
25.a
in Superbis gradientes arguun-
tur. 124.b
Superbi filij Belial. 77.b
Superbis deus resistit. 23.a
Superiorum præcepta, laqueos
esse & vincula. 124.a
Superstitione carminationes vn-
de. 80.b
Supplicia malos christianos gra-
uia manent. 70.b
Sursum cor ad dominum refu-
gium. 172.a
Synceros charitas facit. 166.b

T.
Tactus veteris hominis
deficit. 141.a
Temeritas incõsulta gra-
uiter vindicata. 23.a
Temporum nouissimorum ma-
litia. 21.a
Temporibus suis singula deus
disposuit. 115.b
Tenebræ a quibus per Christu
erepti sumus. 179.a

Tentare

I N D E X.

Tentare deum quid sit. 72.a
Tentatio humana, & tentatio
diabólica. 76.a
Tentatio secundum cuiusque vir-
tutem dispensatur. 77.a
Tentationis tempore fidendum
deo. 76.a
Tentationem in bonum cedere
tentatis. ibidem, b
Tentationes nostre modice sunt.
32.a
Tentatorum Dei exitium.
72.b
Tepiditas disponit ad casum.
75.b
Terra vt renouetur. 143.a, b
Terrena animalia. 171.b
Terrena sapere. ibidem.
Tertia hora diei cur datus spiri-
tus sanctus, & missarum solē-
nia celebrentur. 12.a
Testes dominicæ resurrectionis.
86.b
Testamentum Christi lex irritu
facere non potest. 94.b
Testamenti noui & veteris dif-
ferentia. 92.a
Thobix junioris custos ange-
lus dei. 28.a
Timedum esse deum, non homi-
nes. 46.b
Timor naturalis. 68.b
mundanus, seruilis, initialis,
castus. 69.a
Timor triplex. 68.b
Timore pænæ solo non fit bo-
num. ibidem
Tolerandum est quod est omni-
bus commune. 30.b

Tradi in reprobum sensum.
139.a
Tria a deo consecuturos nos cõ-
fidere debemus. 90.a
Tria renouari posse. 143.a
Tria sperare a deo debemus.
96.b
Tribulatio Pauli, gloria creden-
tium. 117.a
in Tribulatione deficiunt qui-
dam multis de causis. ibidem
Tribulatione quidam deterio-
res fiunt. ibidem, b
Tribulationes bonæ.
34.b
Tribulationes consolatione cõ-
pensantur. 33.b
Tribulationu perpersione ipse
augeri. 32.a
Trinitatis mysteriu expressum.
18.a
Trinitatis personarum ratio.
1.b
Trinitatis opera indiuisa.
79.b
Triplex docendi modus.
167.b
Turris corporis Christi ædifi-
catur apostoli. 13.a

V.
VAcuitatis seu vanitatis
iudicium. 24.a
Vanè gloriastes quibus
similentur. 109.b
Vanitas cui subiecta est creatu-
ra. 35.b
in Vanitate sensus quisambu-
let. 138.a
Vanus qui dicatur. 24.a
Vbi

INDEX.

Vbi abundauit delictu. & c. ex-
positum. 47.b
 Vehementia spiritus sancti adue-
nit. quid significet. 7.a
 Venetia quae fuit. 104.a
 Venter deus. 170.b
 Verbum dei audire nolentium,
pena. 168.a
 Verbi dei efficacia. 162.b
 circa Verbum dei alij alias se
habent. 168.b
 Verbum reperitur sine scientia
& contra. 136.b
 Verba contentiosa, tela rixae pri-
ma. 104.b
 Verbofita sine scientia.
136.b
 Veritatem Euangelij probat ere-
dentium multitudo. 83.b
 Veritatem loqui debemus pro-
pter multa. 146.b
 Vestimentum Christi, fideles om-
nes. 18.a
 Vestis duplex aestiua, & hyema-
lis. 39.a
 Vetus homo noster qui fit.
51.b
 Vetus homo vt corruptatur.
139.b. vt deponendus. ibidē.
 Veteris hominis partes tres.
146.b
 Veteri homini sensus deficiunt.
140.b
 Vetricem hominem corrupti se-
cundum desideria erroris.
141.b
 Via spatiosa & decliu. 102.a
 Victoria ceciam, pars cautio nō
abicienda. 138.a

Vinctos praestat esse nonnullos,
quam solutos. 60.a
 Vinculum pacis. 127.a
 Vinculis suis Paulus fidei dog-
ma confirmat. 164.a
 Vinum germinans virgines, spi-
ritus sancti gratia. 153.b
 Vini vsus immoderat^o quam sic
homini nocinus. 153.a
 eius moderati vtilitas. ibidē.
 Virga reflorescens in taberna-
culum relata. 50.a
 Virgae Aaron florentis miracu-
lum. 49.b
 Virorum institutio. 39.b
 Virtutes animi cur fructus dicū-
tur. 106.a
 Virtutes animi duobus modis
obtinentur. 177.a
 Virtuti cuiusque tentatio attem-
peratur. 77.a
 Virtutum ceterarum mater hu-
militas. 125.a
 Viscus hominis veteris hebescit.
140.b
 Vitae Apostolicae integritas.
83.b
 Vitae coelestis praegustationes.
33.b
 Vitio omnia depellit spirit^u san-
ctus. 11.b
 Vitia virtutes esse diabolus me-
ditur. 156.a
 Viuere deo, & viuere peccato,
quid. 47.b. 54.a
 Vltimus fructus noster.
61.b
 Umbra Aegypti in ignominia.
29.a

Vnani-

INDEX.

Vanimitatis humanae signa quin-
que. 40.a
 Vinctio Christianorum. 31.a
 Vnitas, omnis rei principium.
2.a
 Vnitas pacis seruanda. 128.b
 Vnitatem ecclesiasticam soluen-
tium pernicies. 17.a
 Vniuersitas iniquitatis, lingua.
43.b
 Vocatio ad gloriam. 31.b
 Voluntas nostra ad bonu opus
requiritur. 163.
 Voluptas carnalis ignem spiri-

tus sancti extinguit. 70.b
 Voluptas multis exitio fuit.
142.a, b
 Voluptati & diuitiis quid succe-
det. 59.a
 Voluptatibus carnis dediti, ca-
davera. 143.b
 Vota mundanorum. 19.a
 Vsuram suorum donorum a no-
bis exigit deus. 137.a, b
 Vxoris Loch exemplum.
141.b

FINIS.

IN HAC PARTE AESTIVA
Homiliae hic designatae continentur.

D ominica Pentecostes de spiritu sancto, Homilia. I. I. I.	Homilia. I.
Dominica Trinitatis, Homilia. I.	Homilia. I.
Dominica secunda post Pentecosten, Homilia. II.	Homilia. II.
Dominica tertia post Pentecosten, Homilia. I. I.	Homilia. II.
Dominica quarta post Pentecosten, Homilia. II.	Homilia. II.
Dominica quinta post Pentecosten, Homilia. II.	Homilia. II.
Dominica sexta post Pentecosten, Homilia. II.	Homilia. II.
Dominica septima post Pentecosten, Homilia. II.	Homilia. II.
Dominica octava post Pentecosten, Homilia. II.	Homilia. I.
Dominica nona post Pentecosten, Homilia. I.	Homilia. I.
Dominica decima post Pentecosten, Homilia. I.	Homilia. I.
Dominica undecima post Pentecosten, Homilia. II.	Homilia. I.
Dominica duodecima post Pentecosten, Homilia. I.	Homilia. I.
Dominica decimatertia post Pentecosten, Homilia. I.	Homilia. I.
Dominica decimaquarta post Pentecosten, Homilia. I.	Homilia. I.
Dominica decimaquinta post Pentecosten, Homilia. I.	Homilia. I.
Dominica decimasexta post Pentecosten, Homilia. I.	Homilia. I.
Dominica decimasextima post Pentecosten, Homilia. I.	Homilia. I.
Dominica decima octava post Pentecosten, Homilia. I.	Homilia. I.
Dominica decimanona post Pentecosten, Homilia. II.	Homilia. I.
Dominica vigesima post Pentecosten, Homilia. I.	Homilia. I.
Dominica vigesima prima post Pentecosten, Homilia. II.	Homilia. I.
Dominica vigesima secunda post Pentecosten, Homilia. I.	Homilia. I.
Dominica vigesima tertia post Pentecosten, Homilia. I.	Homilia. I.
Dominica vigesima quarta post Pentecosten, Homilia. I.	Homilia. I.

Homiliae in epi

STOLAS DOMINICALES
iuxta literam, per Fra. Ioannem Royardam,
ordinis Fratrum Minorum aedificatae, ac
nunc demum per eundem recogni-
tatae, terfa & emendatae.

PARS AESTIVA.

IN DIE SANCTO
Pentecostes.

HOMILIA PRIMA.

Lucidandis iis quae in hac sublimi solen-
nitate de spiritu sancto iuxta lectionem
Epistolae dicuntur, praemittendum pri-
mo est aliquid de veritate substantiae spi-
ritus sancti. Secundum, de causa aduentus
ipsius in discipulos Christi. Tertium, de re-
quinta dispositione, seu qualitate sui habitaculi.

Circa primum, ne forsitan & nunc sint qui dicant: Neque
si spiritus sanctus est, audiuimus: aduerte quam evidenti &
necessaria ratione veritas substantiae per se spiritus san-
cti probatur. Quum enim pater diligat filium, & vicissim
filius diligat patrem amore omnium perfectissimo atque sua-
uissimo, intantum ut illius beatissimae societatis ineffabilis
dulcedo sit omni creaturae intellectui incomprehensibilis, ne-
cesse est hanc superbeatissimam & ineffabilem patris & fi-
lij societatem summo & condigno amore conciliari & con-
necti. Palam est enim sine amore non posse solatium perfe-
ctae societatis inter quoscunque conflare, sicut pater de corpore
& anima, quae nequaquam ad constitutionem animan-
tis simul conducerentur, si non amor quidam utriusque con-
naturalis

*Act 19.
De veritate
substantiae
personae
spiritus
sancti.
Ratio pri-
ma.*

INDIE

Ephes. naturalis interueniret, quo, scilicet nemo vnquam carnes
suam odio habuit nec e conuerso caro vnquam vitam suam
coluit. Item patet in his qui coniugij vinculo colligantur,
Spiritus sanctus quorum societas vnitasque, amore conciliatur. Est enim in a-
Etus patris more vis quaedam mutuo se amantium vnitiua, sicutque ac suorum
Et filij a- affectuum communicatiua. Quis ergo sit inter deum patrem
mor est. & eius vnicum consubstantialium, & coeternum filium per-
fectissima atque (vt ita dicam) societas plusquam germanis-
sima ineffabilem dulcedinem & incomprehensibilem semper
habens superbeatissimae fruitionis iocunditatem: necesse
est eos perfectissimi & omnium dulcissimi amoris & increa-
tae atque coeternae charitatis vinculo connecti. Sanè hic
amor, haec charitas aeterna & vtrique consubstantialis &
coeterna, iste nexus connaturalis & coeterni amoris, spi-
ritus sanctus est.

Ratio se- **¶** Rursus, quoniam omnium rerum quae sunt sit creator & opi-
cunda. ficus deus, & in operante (ad hoc vt per ipsum aliquid effi-
ciatur) necessariò requirantur haec tria, potentia, sapientia,
Trinitatis & voluntas seu beneuolentia: potentia, vt possit sapientia,
personarum vt sciat; voluntas, seu beneuolentia, vt velit, & si quod horum
ratio. defuerit, nihil omnino effici possit, necesse est haec tria in
summo rerum opifice deo confiteri, qua confessione utique
summa atque indiuidua personarum in deo trinitas conclu-
ditur & veneratur. Tribuimus enim per veram fidei confes-
sionem summam potentiam patri, summam filio sapientiam,
spiritui sancto summam bonitatem. Et haec quidem per ap-
propriationem duntaxat singulis personis tribuuntur: nam
substantialiter in singulis haec tria esse fides sana confi-
tetur.

Spiritus sanctus **¶** Itaque bonitas illa & beneuolentia summa (quae causa
est causa est creationis vniuersorum & rerum origo cunctarum) at-
creationis tribuitur (vt dictum est) spiritui sancto. Nam si quaeras quis
vniuerso- omnia fecit, respondeo: Deus. Si quaeras per quid, Per ver-
rum. bum suum. Si quaeras quare: Quia bonus est. Omnia enim
Prout. 16. propter semetipsum operatus est dominus. Vnde eleganter
cecinit Boëtius, dicens:

Te non externae pepulerunt fingere caussae
Materiae fluitantis opus, verum insita summi
Forma boni, liuore carens, tu cuncta superno

Ducis

PENTECOSTES.

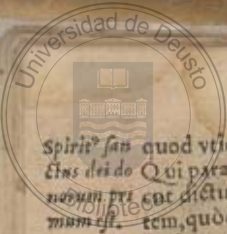
Ducis ab exemplo pulchrum pulcherrimus ipse
Mundum mente gerens, similiq; imagine formans.
¶ Vbi in deo personarum trinitate in producendi potentia,
in disponendi, ordinandi & decorandi sapientia, & nihilo-
minus in suae summae bonitatis liuore carentis beneuolen-
tia comprehendit. Et haec trinitas vnus est deus. Vbi enim
personarum distinctione opus est, quid cuiusque personae
proprium sit distinguimus. Vnde sicut deum patrem vitam
in se immortaliter viuentem, filiumque eius confitemur veram
& incommutabilem sapientiam, per quam vniuersam ipse
condidit creaturam, sic spiritum sanctum dicimus amorem
eius, propter quem (vt dictum est) omnia fecit, per quem
nihilominus concupiscit & appetit rationalem inhabitare
creaturam. Qui amor quasi ignis (imò vt verè est ignis)
ad eandem sibi appositam tendit rationalem creaturam, si-
cut hic ignis visibilis & vsualis semper in appositam & co-
petentem sibi tendit materiam.

¶ Omnium itaque esse creaturam a deo patre per filium est,
sicut Euangelista testatur, dicens: Omnia per ipsum facta
sunt. Et ceteris omnis creaturis, angelicis atque humanam,
considerare libet. Ipsa enim haec quatuor a deo substantia-
liter indita accepit, esse, viuere, sentire, & discernere, quae
per filium cum ipsa substantia condita sunt, & ideo idè
a esse substantiae non possunt. At verò bene esse, sanctè vi-
uere, rectè sentire, prudèter discernere, vel sapienter intel-
ligere, tanquam accidentes qualitates per spiritum sanctum appo-
sita sunt. Quas hinc constat accidentales esse, quia videli-
cet adsunt bono, & absunt malo homini, vel angelo, natu-
ra vel substantia permanente.

¶ Denique & alia ratione (cui nemo mente vigens refragatur)
spiritus sancti personam esse contingit. Siquidè productionis
sive generationis ordinis omnis multitudo ab vnitate est. Nam
caelum & terra, & omnia quae in eis sunt (quae sunt multa)
ab vno rerum omnium principio deo profecta sunt. Proinde ab
homine vno carnis originem omnes homines habere voluit
deus. Sic nimirum & inter dei dona rationali creature
collata, quae plurima, imò innumera sunt, reperire est donum
vnum quod ceterorum omnium dei donorum & primum sit, &
ceterorum omnium causa donorum, quod

Esse crea-
turam, &
eam bene
esse.
Ioan. 1.

Ratio ter-
tia.

Spiritus sanctus quod utique donum spiritus sanctus est, cui canit ecclesia: *Etis dei donum* Qui paracletus dicitur, donum dei altissimi. Ipse enim (sicut dicitur) dei amor & benevolentia est. Certum est autem, quod omnis amor ex sui ratione donum est. Non enim fieri potest, ut quisquam aliquid amet, nisi amoris suum & favorem conferat, & donet ei quod amat, etiam & si ille neminem vel rem aliam nullam quam semetipsum amat.

Ceterorum donorum spiritus sanctus Quod autem amor sit ceterorum omnium donorum quae liberè conferuntur donum primum, & ceterorum donorum causa seu origo, perspicuum est. Quicquid enim dat is qui amat ei quem amat, ex amore dat, nec daret nisi amaret. Primum, igitur dedit amorem suum, & ille est causa ceterorum donorum quae ab amante postmodum conferuntur. Quod autem hic dei amor quo suum diligit figmentum omnium donorum praecipuum atque dignissimum sit patet, quia per hoc donum deus seipsum & cor suum dat. Quid est homo, inquit sanctus, quia magnificas eum, & quid apponis erga eum cor tuum? Et hinc est quod ipse sibi nostrum amorem vicissim dari reposcit, di. Praebe sibi cor tuum mihi. Hinc praecipimur amare, imò redamare ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente, & ex tota virtute nostra deum, qui prior ipse dilexit nos. Quo amore negato, nihil prorsus eorum quae illi damus, acceptum est. Populus, inquit, hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est à me.

Iob. 7.

Prou. 23.

1. Ioan. 4.

Mar. 13.

Matth. 15.

Causa aduentus spiritus sancti.

Psal.

¶ Circa secundum, id est, causam aduentus spiritus sancti in discipulos Christi, considerandum est hanc sui aduentus fuisse causam, ut videlicet, quia ablati iam erat spūs filiorum eius curam, atque pupillorum tutelam suscipiat, & testamento patris legata illis, imò sanguine eius acquisitam & conscriptam hereditatem, aduocatione legitima defendat in omni praetorio, coram quouis iudice, rege, aut tyranno, siue principibus terrae. Proponenda namque erat lis in iudicio de terminis paternae possessionis. Et quasi patet dixerit huic (de quo loquimur ipso pupillorum patri) Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem eius nimium vellent angustare, aut etiam annullare, ut iudaei qui in sua tantum synagoga, aut hereticus quilibet, qui dictam hereditatem intra suae factionis & dogma-

dogmatis limites coarctare contendit, aut pagani qui prorsus nullam ipsius possessionem vsquam gentium esse volebant. Praeterea colorum praedia quae perdere poterant filij supradicto patris testamento sibi legata, insidiantibus eis spiritibus malignis, tutorem hunc fidissimum adesse oportebat, qui illos erudiret & protegeret, & pro delinquentibus interueniret. Nā quid oremus, inquit Apostolus, sicut oportet nescimus, sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.

Rom. 8.

¶ Itaq; iuxta personam aduentantis dignitatem, & aduentus causam, gloriosa, venerabilis, & dulcis est sanctae ecclesiae domus solennitas haec aduentus spiritus sancti aequè, ut illa sacrosancta festiuitas dominicae resurrectionis. Quia videlicet sicut nihil nobis profuisset nasci, nisi & redimi profuisset, ita nihil nobis redimi profuisset, nisi spiritu sancto illuminari, & per eum remissionem peccatorum accipere profuisset.

Sine spiritu sancto nihil carum dona profuissent.

¶ Inter haec tamen est aduertendum, aliter filij, & aliter spiritum sanctum venisse in mundum. Aut enim filius de se loquens: Ego enim à deo processi & veni. Semel quippe missus, semel venit redimere mundum per suae gratiam incarnationis. Nam sicut per ipsum simul & semel facta sunt omnia, ita & per ipsum semel & simul restaurata sunt. Propter quod non praesenti tempore ait: Ego à deo procedo, sed praeterito, processi, inquit, & veni. At verò spiritus sanctus non semel, neque cuncta simul electorum pectora perlustrat, sed diuersis temporibus veniens visitat, & diuisiones gratiarum vniuersi operis ait filius: Pater meus variè dispensat. De cuius sanctificationis opere ait filius: Pater meus vsque modo operatur, & ego operor. Duplex est enim operatio dei, creatio, scilicet & restauratio. De creatioe vniuersorum scriptum est: Qui viuuit in aeternum, creauit omnia simul. Verum quasi de opere restorationis, ornatus, seu sanctificationis, filius loqueretur ait: Quum uenerit paracletus quem ego mittam vobis à patre spiritum veritatis, verbo praesentis temporis ait: qui à patre procedit.

Ioan. 8.

Aliter filij & aliter spiritus sanctus ueniunt.

Ioan. 5.

Operatio dei duplex.

Ecclesi. 18.

Ioan. 14.

Ecclesia cōtinuè eget à spiritu sancto illuminari.

¶ Sicut enim lux corpus semel in caelo formatum est, semper autem beneficio solis (ut ab illo illustratur) indiget, quia non proprio lucet lumine, sed solis, sic etiam ecclesia

clesia sancta semel in baptismo nata est, sed semper inter presentis vite defectus variosq; labores gratia sancti spiritus visitari ac refici opus habet. Eapropter vultui diuinitatis assistere satagit, du quotidie creatori suo vel pro adipiscendis bonis supplicat, vel pro adeptis ei gratias agit. Vnde & ante consecrationem Eucharistiae dignu & iustu esse confitetur. illi semper & vbiq; gratias agere, & cu celorum virtutibus suas quoque voces admitti deprecatur, quia per Christu domini nostru & ipsa condita, & per eudem benedictu qui venit in nomine domini redempta est. Hac enim maxime beneficioru eius commemoratione, vultui creatoris sui occurrit, & tanq; luna vero soli faciem cordis obicit, sicq; spiritu sanctificationis, & in illis qui hunc necdum acceperunt, inuiciatur, & in illis qui iam acceperunt, per adiectione muneris perficitur. Bene ergo spiritus sanctus procedens a patre dicitur: filius vero, quia no procedo, sed processi, au: & veni, non procedens, sed vere est, genitus asseritur. Processit enim ante omnia tempora, de corde patris natus. Venit ex tempore de virgine Maria incarnatus.

Recipiens
do spi. san.
mens qua-
liter debet
disponi.

Rom. 8.

I. Cor. I.

Cant. I.

Simile.

¶ Circa tertium, videlicet, qualiter debeat esse disposita rationalis anima, vt sancti spiritus non indignum ipsa sit receptaculum. Hoc utique praexigitur, vt prius in ipsa rationali creatura bona voluntas excitetur erga creatorem, consideratione beneficiorum eius, quae beneficia vt non deessent, ille proprio filio suo non pepereit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo (inquit Apostolus) non etiam cum illo omnia nobis donauit? Illi profecto quorum mentes non excecauit deus huius seculi, princeps tenebrarum, cognoscentes ex operibus suis mundi opificiu, & ex beneficiis summum benefactorem, venerantur illum, & beneuoli sapientiam eius laudant, & amant munificentiam magis autem incarnatum & passum pro omnibus audientes dei virtutem & dei sapientiam Christu, diligunt, approbant, amplectuntur, honorant. Vnde est illud in Car. Oleum effusum nomen tuum, ideo adolescentulae dilexerunt te.

¶ Itaque quemadmodum in sponsalibus primu sponsae ostenditur sponsus, laudatur genus, fortitudo praedicatur, diuitiae

diuitiae numerantur, & forma commendatur, per quae omnia mutus affectus voluntariusque puella exigitur assensus, & tum demum per corporalem praesentiam, is qui in suis ante placuerat, totus in seipso cognoscitur. Ita creator noster, prius animarum nostrarum in se excitat affectum, suorum ostensione operum, suaeq; diuinitatis omnipotentissimae & incarnationis sacrosanctae fideli praedicatione: ac deinde vbi seipsum placuisse viderit, confidenter accedit sicut de muliere forti scriptum est: Confidit in ea cor viri sui, & plenitudinem sui amoris, id est, spiritum sanctu in illam effundit. Et illic per spiritum sanctum manifestat seipsum illi.

Prov. 31.

¶ Idcirco iamiam passurus dominus, & post eandem passionem suam huc spiritu daturus, dilectionem aeternam commendabat, videlicet vt dilectio cordis humani, dilectioni dei quae est spiritus sanctus occurreret, locumque prepararet. Tale profecto dilectionis situm requirebat, qui in templo stans & clamans diceret: Si quis sitit, veniat ad me & bibat. Vbi non solum quid dixerit, sed & qualis tempore dixerit (na hoc magnopere ad rem attinet) considerare debemus.

Christus
quando dilectionem
artius commenda-
uit.
Ioan. 7.

¶ Dies festus erat Iudaeorum Schenophegia, quando videlicet memores beneficiorum dei faciebant tabernacula ad similitudinem tabernaculorum in quibus habitauerat olim patres eorum quum educti ex Aegypto, peregrinarentur in deserto. In huius festiuitatis nouissimo die stabat Iesus & clamabat, inuitans ad bibendum non qualescunque sed sitientes quosque duntaxat. Et quidem opportunè du remiseretur beneficiorum dei, dirigebatur ad eos clamor inuitantis ad poculum spiritus sancti.

¶ Festiuitas haec magna, solennitatis eius typus erat, quae in nostris mentibus ingiter splendere debet, mentibus, inquam, contemplantibus beneficia dei, quae per filium suum redemptorem nostrum magnifice nobiscum egit, & ob hoc sitientibus & desiderantibus illum in seipso conueni, quem in tantis suis ipsae mentes nostrae expertae sunt beneficiis. Nos, inquam, educti de Aegypto infidelitatis, liberati a captiuitate & seruitute spiritualis Pharaonis, id est, principis tenebrarum, & traducti per mare baptismi, nunc in heremo praesentis vitae peregrinantes, habitamus in

IN DIE

fragilibus & infirmis fragilium corporu tabernaculis, in quibus militamus, donec ad regnum superne hereditatis perveniamus. Si ergo memores beneficiorum dei, festa dei celebramus a malis operibus vacantes, & in contemplantione diuine bonitatis exultantes, quia per passionem vnici filij sui salutem nostram operatus est, clamorem intuentis audimus, in siti currimus & bibimus, quia sic nobis benigna diuinitatis vena, scilicet spiritus sanctus aperitur.

Sitis no-
stram qua-
lem requi-
rit spiritus
sanctus.

Ioan. 7.

Can. 4.

Pro. 16.

Ingratos
nunquam spi-
ritus san-
ctus digna-
tur.

Rom. 1.

¶ Proinde quam sitim requirat & quid ad bibendum offerat, ipse explicat quum subiungit: Qui credit in me, flumina de ventre eius fluent aquae viuae. Quod exponens diuinus Euangelista, hoc autem dicebat, inquit, de spiritu quem accepturi erant credentes in eum. Qui credit in me, inquit, ac si dixisset, qui sitit me. Quid enim est in Christum credere, nisi Christum sitire, & per fidem ambulando tendere in Christum? Venerari & amare verbum per quod facta sunt omnia, amplius autem quoddam verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Qui sic sitit, illi datur bibere de spiritu sancto. O quanta dei erga nos dignatio, vt cum creatore suo vnum eundemque spiritum habeat, qui solus aeternarum diuitiarum cumulus est: quo ita inebriatur & impletur animae venter, vt de illo fluant aquae viuae, dogmata scilicet diuinae sapientiae, vt merito dicatur fons hortorum, puteus aquarum viuentium. Igitur (vt dictum est) haec dispositio praexigitur ante aduentum sancti spiritus, vt primum bona voluntas erga creatorem excitetur praedicatione beneficiorum eius. Homini enim est preparare animum. Et rursum: Homini est disponere viam suam, sed domini est dirigere gressus eius. Hac inquam, scriptura testante, naturale est, vt humanus affectus, id est, bona voluntas erga creatoris benefacta moueatur, quod vbi non est, ingratitude vitium & superbientis animi contemptus est. Eos autem qui nulla beneuolentia laudant deum Apostolus percutit, dicens: Qui quum cognouissent deum, non sicut deum glorificauerunt, aut gratias egerunt. Quum enim praedicatur eis tanta charitas dei quoddam pro nobis filium suum tradidit, non venerantur magnitudinem beneficij, sed irrident vt stultitiam verbum crucis Christi. Tales spiritus sanctus nunquam dignatur, quia

PENTECOSTES

quia deo odibiles ingratitude nimia legem naturalem praeruantur. Naturale enim est homini amantem redamare, & opus quod laude dignum quodve indignum sit, posse discernere. Quod quia vitio suo (videlicet quia sunt ingrati erga deum) facere nolunt, merito spiritus dei semetipsum non credit eis, sed eos in desyderia cordis ipsorum in immunditiam & omnem auaritiam, & in omnem reprobum sensum traditos derelinquit.

HOMILIA SECVNDA

Dum complerentur dies Pentecostes, erant omnes discipuli Act. 1. pariter in eodem loco.

¶ In hac lectione agitur. Primum, de gratiosa sancti spiritus in Christi discipulos ascensione. Secundum, de eiusdem spiritus sancti virtuosa & mirabili operatione. Tertium, de huiusce rei famosa & celebri diuulgatione. Secundum, ibi: Et repleti sunt omnes. Tertium, ibi: Erant autem in Hierusalem.

¶ Circa primum dicitur: Dum complerentur dies Pentecostes. Vbi circa aduentum spiritus sancti in discipulos Christi quatuor describuntur. Primum est, opportuni temporis obseruatio. Secundum est, loci quo descendit descriptio. Tertium est, in sono & vehementia, ipsa spiritus descensio.

¶ Quartum est, in ignis & linguarum formis mirabilis apparitio. Secundum, ibi: Erant omnes pariter. Tertium, ibi: Et factus est repente. Quartum, ibi: Et apparuerunt.

¶ Circa primum dicitur.

Dum complerentur dies Pentecostes:

¶ Pentecoste dicitur a penta, quod est quinque, & coste quod est decem, quia nimirum faciunt. 50. Completis enim quadraginta & nouem diebus a prima sabbathi Paschalis, quadagesimus dies sollemnissimo ritu celebrabatur ob memoriam date legis, que lex ab occisione agni (qua occisione facta est redemptio populi & liberatio de Aegypto) quinquagesimo die in monte Sina data erat. Veru ex praeepto legis (sicut in lib. Leui. patet) ij dies. 50. non ab ipsa Paschali vespera, videlicet domini coena qua immolabatur agnus, nec a die sequenti, qua dominus crucifixus est, sed a subsequente prima sabbathi, id est, ab eius resurrectione, quam primam sabbathi nos Dominicam diem dicimus,

Opportuni-
tas tempo-
ris.
Ratio Pen-
tecostes.
Leuit. 25.
Dies Pen-
tecostes
unde expe-
runt nume-
rari.

IN DIE

eiur, id est, tráfacto magno die Paschalis sabbathi, iij. quum 40. dies incipiebant numerari. Sic enim in lege scriptum est.

Vbi supra. Figura.

¶ Feretis manipulum spicarum, primitias messis vestrae ad sacerdotem, qui leuabit eum coram domino, ut acceptabilis sit vobis altera die sabbathi, & sanctificabit illum. Numerabitis ergo ab ipso die in quo obtulistis primitiarum manipulos, septem hebdomadas plenas usque ad alterum diem expletionis hebdomadae septimae, & sic offeretis sacrificium nouum domino ex omnibus habitaculis vestris, panes primitiarum duos, & c. Ipse enim dominus noster altera sabbathi, praescripto, scilicet & praefigurato per legem die a mortuis resurrexit, corpusque suum verè nouarum frugum terrae nostrae fasciculum, verè ipse sacerdos, coram domino deo patre suo leuauit & sanctificauit. Nihil ergo quaestionis remanet quare dies ille quo spiritus sanctus datus est, qui utique (sicut dictum est) a die qua resurrexit quinquagesimus est, iudaeorum quoque fuerit Pentecoste, quia sicut iam dictum est, non ab ipsa vespera paschali, sed a subsequente prima sabbathi, dies Pentecostes incipiebant numerari.

In solennitate Pent. quid offerre debeamus.

¶ Offeramus ergo hac die panes primitiarum duos, id est, pro duobus gratias agamus beneficiis, nouis utique & omnium maximis, videlicet quod pro omnibus nobis vniuersam gentem suam tradidit, & quod filio suo in caelis iam glorificato, spiritum sanctum (utique spiritum adoptionis & consolationis, per quem in cordibus diffunditur charitas, & lex amoris credentium cordibus inscribitur) ipse deus pater vnà cum filio, nobis destinauit.

Exod. 12. 19. & 24. Nostra Pent. cum illa, veteri mira concordia

¶ Quum itaque quinquagesimo die a solennitate paschali datur spiritus sanctus, mira nobis diuinorum operum concordia commendatur. Quinquagesimo nempe die ab egressu filiorum Israel de Aegypto, ut dictum est, data est lex in igne, & 40. die a Pascha resurrectionis Christi, descendit spiritus sanctus in Apostolos in igne apparens, ut post diceretur. Lex in sublimi montis loco, spiritus in cenaculo, quo simul ascenderant, & se continebant Apostoli. Proinde eodem quo Dominus a mortuis resurrexit die spiritus venit, ut Dominicum diem suo consecraret aduentu,

PENTECOSTES.

uentu, nobisque redderet solenniorem.

¶ Praeterea quinquagenario numero iubileum, id est, remissionis tempus magno opere nobis commendauit. In iudicio nempe, id est, anno quinquagesimo, secundum legem remissio debita dimitebantur, & serui donabantur libertate. Exulantes ad terram a qua propter delicta fuerant extorres, rediebant, & alienata, vel quomodocunque amissa hereditas iubilei tempore reddebatur. Id nimirum typo legis praemonstrat, quod per spiritum sanctum & peccatorum debita dimittuntur, serui sub peccato venundati libertate filiorum per eundem spiritum donantur. Proscripti nihilo minus ob dilectam a caelesti regno ab exilio redeuntes admittuntur, & amissa patriae caelestis hereditas recuperatur. Ob hoc enim de caelo spiritus venit, ut a terra nos ad caelestia prouheret.

¶ Secundum, id est, locus quo descendit spiritus sanctus, ab Euangelista notatur, quom dicitur.

Erant omnes pariter in eodem loco.

¶ Cenaculo videlicet in monte Sion, quo residere iussi sunt domino, dicente: Et ego mittam promissum patris mei in vos. Vos autem sedete in ciuitate, quoad usque induamini virtute ex alto. Et rursus, praecipit, inquit Lucas, eis ab Hierosolymis ne discederent: sed expectarent promissionem patris quam audistis, inquit, per os meum. Itaque iussi ascenderunt Apostoli ubi erant perseverantes vnanimiter in oratione & obsecratione cum mulieribus, & Maria matre Iesu, & fratribus eius.

¶ In cenaculo sanè lex charitatis animarum cordibus digito dei, id est, spiritu sancto inscribenda erat, non solum ut veritas decenter responderet figuræ, sed etiam ut per hoc intelligamus eos qui hunc spiritum desiderant, carnis domum mentis contemplatione transcendentem, calcare eorum conuersionem iam spe, & desiderio in caelis esse, & querere quae sursum sunt, non quae super terram.

¶ Quod autem omnes pariter fuisse memorantur, concordia signat vnitatem. Non enim nisi concordia iunctis se spiritus vitae communicat, qui habitare facit vnanimem in domo: Si enim spiritus nollet non viuificat nisi membra ad inuicem ritè coniuncta, qui fieri posset, ut spiritus concordiae

Pentecoste quinquagesimo

remissio- nis signifi- cat.

Leuit. 25.

Luc. 116.

Act. 2

Cur in cenaculo datus fuit spiritus sanctus.

Col. 3.

Spiritum accipientium vnanimem.

INDIE

concordiæ & amoris, discordia scissos, sua visitatione, viuificatione, & in habitatione dignaretur? Apud Ezechielem audis quod priusq̃ mortuos illos (qui campū multitudinis replebant) vitæ spiritus viuificaret, accessisse ossa ad ossa, vnumquodq̃ ad iuncturam suā, & tunc demū spiritum vitæ in ea fuisse ingressum, & steris illos super pedes suos. Videat vnusquisque vocationem suā, quo loco, quo statu, quibus cum hominibus deus eum viuere voluit, accedatq̃ ad iuncturam suā, amplectatur eū proximo pacis vnitate, si mentis suæ domicilium spiritui dilectionis, & vitæ voluerit coaptare.

Legē veterem & nouam differtē dispositis datas. 1. Cor. 3. Esa. 66.

Eccles. 10. Prou. 27.

In datione illius legis quæ non in libertatem, sed in seruitutem generabat, plebs legē stabat perterrita, ac timore percussa, hic autem adueniente spiritu adoptionis filiorum qui legē charitatis (quæ liberos facit) inscribere venit, nō in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus, congregati erant in sancto amore. Qui sanè & sedisse scribuntur, vt humilitatis indicium in seisione cognoscas. Concordia nempe & humilitas spiritui sancto mentis sedes preparatur, qui nō nisi super humiles requiescit. Itaq̃ si (vt ait Sapientis) spiritus potestatem habentis super te ascendit (ad tui impugnationem pariter & probationem) tu locum tuū ne dimiseris. Nā sicut auis transmigrans de nido suo, sic vit qui reliquit locum suum. Auis quippe nidum suum derelinquens ex ouis pullos non educit, sed corrūpantur quæ iam foueri cœperant oua, & pereunt sine fructu. Tu ergo si opus bonum ad perfectionem deducere cupis, locum concordie & humilitatis, locum ecclesiastici & sani dogmatis constanter serua; nec ad cuiusquam suasionem hunc derelinquas, ne ipse à spiritu sancto derelinquaris.

Tertium, videlicet in sono & vehemētia quasi tempestatibus ipsa sancti spiritus descensio notatur, quum subditur:

Et factus est repente de celo sonus tanquam aduenientis spiritus vehementis, & repleuit totam domum vbi erant sedentes.

Et ante post domini datus spiri & sanationem corporum (siquidem gratia sanationum datus sanctus num spiritus est) quādo missi sunt predicare & sanare in Matth. 10. firmos, vt Matthæus refert. Verūm post domini resurrectionem

tionem

PENTECOSTES.

tionem datus est in remissionem peccatorum, ob remedium videlicet animarum, vt sic totus homo qui ex corpore constat & spiritu, per spiritus sancti dona sanetur. Post passionem nanque suam (vt Ioannes refert) insufflauit in eos, & dixit: Accipite spiritum sanctum: quorum remissionis peccata, remittuntur eis.

Bis autem post domini resurrectionem spiritus datus est ad duo charitatis præcepta, Dei videlicet & proximi nobis arctius cōmendanda. Porro sonus qui adueniente spiritu repente factus est de celo, signum fuit soni qui in omnem exiturus erat terrā, cœlis illis quos iam firmare veniebat, id est, Apostolis, enarrantibus gloriam dei, & firmamento constantissime fidei eorum annuntiantē opera manuum eius, cū magnifico verbi tonitru & choruscationibus miraculorum. Sic enim mox futurum erat hoc spiritu per os illorum Christi præconia intonante, vt ad poenitentiam commoueretur & contremisceret terra, & fundamenta montium, id est, corda superbiorum cōsturbarentur & commouerentur audito quoniam iratus est eis, nisi poenitentiam agerent. Vnde & in Apocalypsi quum accepisset angelus thuribulū, & impleisset illud igne altaris & misisset in terram, facta sunt tonitrua, & voces, & fulgura, & terræ motus magnus. Nunc ignis ille mittebatur in terram, quo angelus magni consilij dudum impleuerat thuribulū aureum immaculati corporis sui, & nunc assumptus in cœlum agebat quod dixerat: Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt ardeat!

Vehementiam autem venientis spiritus ignitum diuine dilectionis zelum, inuictamque & indefatigabilem Apostolorum constantiam atque virtutem in sancto propagationis per orbem fidei labore, significat. Venit quippe spiritus sanctus electos illos firmare & inflammare sanctæ fidei prædicatores, quatenus ad steriliū sæcundationem gentium quasi nubes imbrem sanctæ prædicationis diffusuri per vniuersum mundum, non segniter, sed in admiranda spiritus vehemētia, ignita charitate volarent, terrenis prorsus cupiditatibus liberi, & omni procul mortis atque suppliciorum formidine adeo imperterriti, vt cunctis huius mundi potestatibus atque tyrannis essent admirabiles.

Luc. 9. 1. Cor. 12. Post Matth. 19. Ioan. 20. Sonus adueniente spiritu, quid. Psal. Apoc. 18. Esa. 9. Luc. 12. Quid significet illa vehemētia. Ita

IN DIE

Act. 1. Ita enim iuxta promissum suum induerat eos Christus dominus per spiritum virtute ex alto.

Benedictio
repleuit domum, quid.
Sup. 1. Sane quod totam repleuit domum ubi erant sedentes, id est, ecclesiam adhuc paruulam, sed toto orbe terrarum diffundendam (totam inquam domum, id est, Christi discipulos) quid aliud futurum presignabat, quam id quod nunc eadem ecclesia lætabunda & laudans gaudet impletum, dum canit: Spiritus domini repleuit orbem terrarum: Sic quippe orbem terrarum spiritum sanctum replere dicimus, vt ecclesiam vniuersam quæ per orbem terrarum est diffusa, intelligere debeamus. Mundi etenim elementis, vel inanimatis corporibus, diuinitas non capitur. Sed sanctam ecclesiam ubique replere rectè creditur. Itaque diuinam eius & ipsi confitemur ubique adesse præsentiam, canentes: Spiritus domini repleuit orbem terrarum, sicut in hoc præsignatum fuit quod hac sacra die missus è caelo idem spiritus, repleuit totam domum ubi erant sedentes, dictum est.

Quartum, videlicet in formis linguarum, & ignis mirabilis spiritus sancti apparitio, ab Euagelista notatur, quum subiungit:

Et apparuerunt illis dispersa lingua tanquam ignis, sedentes super singulos eorum.

Sonus & ignee lingue, quid. Neque sonus ille, de quo dictum est, neque lingue istæ ignee deus erant, sed quod in apostolis spiritus sanctus interius inuisibiliter operabatur, hoc exterius per harum rerum proprietates ostendit. Nam quia discipulos Christi zelo sancto succensos & eruditus intus reddidit, idcirco foris linguas igneas apparere fecit. Dum enim ignem cum sonitu corporali, foris sensu perceperunt, igne inuisibili, & voce sine sonitu eorum corda, & inflammata charitate & erudita fuerunt.

Lingua ignea. In igneis sanè linguis rectè spiritus sanctus apparuit: quia quos replet, ardere pariter & loqui facit, ardere per se, loqui de se. Linguas proinde igneas doctores habent, quia prædicando corda auditorum inflammât, illo scilicet igne quo ipsi feliciter ardent. Vnde & per Ieremiam dñs ait: Qui habet sermones meos, loquatur sermones meos verè. Quid paleis ad triticum? Nunquid non verba mea sunt quasi ignis, & quasi malleus conterens petras?

¶ Proinde

PENTECOSTES.

¶ Proinde per hoc quod spiritus sanctus in linguarum formis apparuit, magnopere nobis eiusdem spiritus sancti commendatur operatio. Spiritus enim coæternus patri & filio per linguam (quæ maximam habet cognationem cū verbo) non solum hoc expressit, quod eiusdem sit substantiæ cum eodem dei verbo, sed & hoc quod per ipsum deus pater suum nobis eloquatur verbum sicut ipse in Psalmo dicit: Lingua mea calamus scribæ velociter scribentis. Nam vt aduerte- remus per illum Psalmi versiculum hunc eundem spiritum exprimi, qui incarnationem filij dei operatus est, qui verbum bonum de corde patris eructatum in vtero virginis humanæ naturæ vniuit, nunc in lingua apparuit, vt ipsum idem verbum mentibus Apostolorum inscriberet, sic quoque comparandus calamo scribæ velociter scribentis.

Lingua cū verbo co- gnatio.
Spiritus sc̃i eius quos calamus scriba.

¶ Sicut enim incarnationis opus in vtero virginis velociter (propterea infinitæ virtuti suæ congruit) operatus est, sic etiam hic idem scriba, idem dei verbum velociter apostolorum cordibus (vt id perfectè noscerent, & etiam alios docerent) inscripsit. Itaque dei verbum in finem virginis plenius atque excellentius eructatum est, ita videlicet vt inde carnem assumeret: in cordibus autem Apostolorum, ita vt inde voce corpora sumpta nobis audibile & intelligibile fieret.

¶ Quia ergo spiritus sanctus illa dei patris lingua est, qua velut calamo scribæ velociter scribentis, bonum verbum suum humanæ naturæ velociter (vt voluit) totum inscripsit dicens opera sua regi, id est, assumpto homini, vt is idè omnino quod ipse deus pater, operari sciat & possit, rectè super Apostolos ostensus est in lingua, quibus eiusdem verbi & incarnationis eius noticiam, vt eloquenter prædicare secundum scripturas homines hæcenus idiote scirent, eadem calami velocitate inscribere veniebat. Vnde & ipse dominus in hodierna sancti Euangelij lectione loquitur, dicens: Hæc loquutus sum vobis apud vos manens. Paracletus autem spiritus sanctus quem mittere pater, in nomine meo, ille vos docebit omnia & suggeret vobis omnia quecumque dixerò vobis. Ecce enim missus statim doctorem illum se proficitur, qui iuxta promissum sponsi paracletus, id est consolator, filiis eius orphanis aduenerat. Doctorem,

Ioan. 14.

IN DIE

ctorem, inquam, qui illos doceat omnia, se hoc signo profetur, dum in lingua ostenditur. Simulque omnium edocet gentium loquelas, ut omnibus eloquerentur hominibus ea de quibus ipsi interius docebantur magnalia dei.

Spiritus sanctus in igne apparuit.
Quod verò foris visibilis quoque in aduentu spiritus sancti ostensus est ignis (qui tamen non fuit ipsa que inuisibilis est substantia spiritus sancti, ut dictum est) signum nobis fuit diuinæ eius operationis, ut per huius nostri ignis effectus quos nouimus, intelligamus quid hic ignis, hic deus, hic spiritus sanctus operetur in nobis. Et quæuis suapte natura ignis incorporeus & inuisibilis sit, videri tamē potest in corpore, in materia, videlicet in qua virtutē suam exercet. Diuersimodē autem in dissimili materia se manifestat, propter dissimilem ipsius materiæ dispositionem, sicut ex ligno arido flammam clarā, ex humido fumum producit. Sic nimirum & spiritus sanctus in hominibus diuersimodē dispositis, aliter atque aliter effectibus suæ virtutis se manifestat. Idem quippe spiritus in quibusdā amorem, in aliis verò timorem, in nonnullis gaudium, in aliis luctum operatur.

Dominus ignis sic acquiritur. I. Cor. 9. Esa. 5.
Sed inter hæc aduertere est primum qualiter hic ignis acquiritur, deinde quid operetur postremò qualiter amittitur. Acquiritur enim ignis ex lapide percusso, si cōfestim fomitem adhibeas, alioquin auolat continuò. Lapis seu petra Christus est, morte dura pro salute mundi percussus.

Propter scelus populi mei, inquit pater, percussi eum. Hic itaque lapis percussus passione, deinde glorificatus resurrectione, & paternæ cōfessu dexteræ, diuinum hūc ignem in corda discipulorum in sparsit, vbi conuenientem fomitem, id est desiderium sanctum cum operatione sancta inuenit. Potest etiam nō incongruē per lapidem propter duritiam ipsius, cor peccatoris durum utique vt lapis, graue, aridū & sterile designari, quod dei timore percussus, scintillam compunctionis & propositi melioris emittit, que si in fomite perseverantis penitentia recipiatur, & bonorum operum appositione iugiter nutriatur, crescet semper & permanebit. In autem, auolat & evanescit.

Ignis qui in celo & in terra.
Sed ignis quanta operetur, aduerte. Multifaria quippe ipsius est commoditas. Cælum enim in sole, luna, & syderibus

PENTECOSTES.

tibus miris ornatibus illustrat. Sic profectò cœlestem patriam spiritus sanctus in Christo homine quasi sole, in tota ecclesia electorum quasi luna, & in syderibus, id est, in diuersorum ordinum & graduum sanctis miro venustat ornatu. Proinde terram ignis ipse non modò fuso desuper lumine letificat, sed etiam beneficio sui caloris, prouocat ad gignendum, & sinu eius recepta fouet semina.

Nihilotescius spiritus sanctus fideles quosque quasi terram bonam in hac vita lumine suæ gratiæ, non solum erudit & docet intellectum dans paruulis, sed & consolatione sancta letificat, & verbi dei semen docili susceptum in corde, fetu suo ad virtutum & bonorum operum producendum fructum prouocat & confortat. Noctem præterea huius miseræ mortalitatis, ignis hic solatio sui luminis nobis læuat. Absentem proinde futuræ gloriæ diem luce suæ consolationis imitatur. Rursus inter cæteras naturæ suæ proprietates præclarum hoc habet ignis, quod diuisus in partes, mutuari luminis detrimenta non sentit. Sic & ipse spiritus sanctus quantiscunque communicatus fuerit, quotcunque siue in cœlo siue in terra spiritualia lumina accenderit, nihil tamen per hoc suæ decreuit maiestati, claritati suæ nihil decedit. Denique ignis hic exurit consumitque peccatorum rubiginem, frigus pellit ignauiæ & torporis, & ignorantia noctra tenebras illustrat. Præter hæc incinerat eum in quo agit per humilitatē, eo quod in connaturali huius ignis claritate semetipsum homo cognoscens, puluerem & cinerem se esse facit. Indurat per fortitudinem & patientiam, sese comunicat per benignitatem & misericordiam, sursum tendit per desiderium æternorum. Postremò nunquam est ociosus, semper in subiectam operatur materiam, iuxta illud: Amor dei nunquam est ociosus, operatur enim magna si est, si autem operari renuit, amor non est.

Hunc ignem in altari suo, (id est, corde credentis) deus ignem diuini semper ardere voluit, & subiectis per sacerdotem iugiter nutriti, & lignis præcepit nutriti. Porro lignum quo hic ignis optinetur, lignum crucis Christi est, vt illum talem ac tantum nos redamare nō pigeat, qui ea charitate qua maior rem habet nemo, nos usque ad mortē crucis amauit. Sancti Leuit. 6.

Multiplicet spiritus sancti operationes.

IN DIE

Leuit. 10.
Prophanū
iob. 41.

Nadab & Abiu sacerdotes alienum ignem dominico altari subinferentes, percussi sunt & mortui coram domino, nihil eis suffragante quod patrem habebant Aaron. Quomodo cum typo sollicitè nobis cauendum est, ne in altari cordis nostri prophanum luxurie, auaritiæ, iræ, inuidiæ vel superbiæ ignem accendamus, vel permittamus accendi, quem ille incendiarius suggerit, cuius bolitus prunas ardere facit, ne propter hoc coram domino moriamur, nihilq; profit quod deum nobis patrem in cælis esse cõsistentur. Præter dictas autem ignis operationes attestante scriptura diuina & aliis ignis peculiarem operationem nouimus, nempe oblatum deo sacrificium per ignem commendari, quit & absque igne ritè sacrificium offerri non posse, Vnde & in Leuitico, vt dictum est, mandante domino dicitur: Ignis in altari meo semper ardebit.

Leuit. 6.

Igne sacri-
ficium com-
mendari.
Iudic. 13.
3. Reg. 18

Proinde quod per immisum cœlitus ignem quorundã sacrificium acceptum deo fuisse probatum fuerit, patuit non solum in sacrificio Maue patris Sanfonis, sed & in sacrificio Gedeonis, prout ludicum patefecit historia. Et rursum in sacrificio ardentissimi legis diuinę zelatoris Hele. Horum quippe sacrificia quia deo placebant, ignis non per hominem suggestus, sed cœlitus immisus absumpsit. Hinc rursus & in Machabæorum historia ingenti miraculo ignem sacrificiis à deo immisum legimus.

Insigni mi-
raculo i-
gnem ac-
censum.

Quum enim post septuaginta annos (quibus templum & Hierosolymorū ciuitas desolata atq; subruta iacuerant) reliquæ Iuda permittente Cyro rege à Babylonica captiuitate reuerse, instaurassent altare & sacrificiorum carnes superimposuissent, & fas non esset prophanum, seu communem ignem sublicere, missum est in vallem ad eum locum quod ante dictos septuaginta annos, sacerdotes sacrũ ignem ex altari sumptum in puteo alto & sicco absconderant & fuerant confutati, vbi non ignem, sed aquam crassam inuenerunt. Hanc aquam quum Neemias sacerdos ad se allatam sacrificio & lignis superinfundi præcepisset, & tempus adfuit quo sol refulsit qui prius erat in nubilo, accensus est ignis magnus, ita vt omnes mirarentur. Quem ignem cœlitus datum exinde Sacerdotes peruigili cura in altari nutrientes, seruauerunt.

¶ Quæ

PENTECOSTES 10

¶ Quæ si ad sensum mysticum referantur, illius ignis typum præferunt de quo per Ieremiam dicitur: De excelso misit dominus ignem in osibus meis & erudit me. In desolatione nempe templi & ciuitatis quæ per regem Babylonis facta est, & populi in captiuitatem euntis transmigratione, peccatrici animæ misera flebilisque calamitas, ignis charitatis, & pacis ciuitatem, & accepti deo boni operis sacrificium (agente & præualente principe confusionis & tenebrarum) amittentis & multis peccatorum (quasi catenarum) nexibus & pondere, in diaboli captiuitatem euntis, mysticè designatur. Quæ captiuitate per remissionem peccatorum miserante deo laxata, per veram pœnitentiam ad operationem iustitiæ ab operibus mortuis quasi spiritali postliminio, peccatore conuerso & regrediente, diuinum charitatis igne se comperit extinctũ amisisse, sine quo acceptum deo boni operis sacrificium offerre nequam potest. Sed non inops consilij, profundi cordis puteum (quo prius aliquando sacer hic ignis depositus fuerat) in spiritu humilitatis & in animo contrito scrutatur, fatagens per singulas noctes lachrymis stratum suum rigare, parato nihilominus in conspectu domini sacrificio operum pietatis. Quod quum fecerit, reperiet sanè aquam crassam, id est, vberem pietatis & deuorum deo mentis affectum, quo sacrificium ipsius diuinæ maiestati commendetur. Mox enim propitio Deo, luctu ipsius in consolationem verso, ac sole iustitiæ (cuius iam dudum gratiæ radios delictorum nubes absconderant) diuini luminis superinfusione ei refulgente, spiritus sancti ignis, bonorum operum eius sacrificia inflammaturus erumpet. Et hic nimirum ille est ignis, quem in corde credentis, tanquam in altari suo deus quotidiani fomitis subministratiōe seruari præcepit. Hoc igne nos Christus Iesu semper accendit, vt ex illo cor ardens habeamus in via, vt inter ignes huius seculi (qui zabuli statu excitatur) hoc igne muniti (sic vt illi in camino pueri inter Babylonicis fornacis flammis defensi) & ipsi incendia refrigerantia, laudis hymnum domino, præsentem nobiscum Dei filio concinamus. Ipse enim dixit in duorum quoque vel trium concordia se semper interfuturum.

Babyloni
ta captiui-
tas mysti-
cè.
Thre. 1.
Anima pec-
catrix ea
lamitas.

Dan. 3.
Psal.
Sacrificiũ
respicen-
tium igne
diuino suc-
cenditur.

Dan. 3.
Matth. 18.

bb ij

¶ Postremò

*Per quæ di-
gnis ignis
extinguitur*

Postremo, considerandum qualiter facer hic ignis ex-
tinguatur & amittatur. Et vti que sicut noster elementaris
ignis per lignorum (in quibus ardebat) diuisionem, & rur-
sus per fomenti subtractionem, denique per aquæ super-
infusionem extinguitur, ita & cœlestis & viuificus chari-
tatis ignis amittitur per discordiam, dicente domino: Om-
ne regnum in se diuisum desolabitur, & non nisi per con-
cordiam & vnitatem tam in fidei dogmate quàm in conuer-
satione, coniuncta ecclesie membra (vt supra dictum est)
viuificabit. Rursus per boni operis omissionem idem hic
ignis amittitur, sicut per Salomonem dicitur: Quomodo
defecerint ligna, extinguetur ignis. Proinde sicut orationis stu-
dio, & auditu doctrinæ cœlestis hic ignis vel maximè ac-
cenditur, & sic horum defectu deficiet & extinguetur. De-
nique sicut abudantior aqua superinfusa extinguit ignem,
sic etiam carnalis voluptas quasi quoddam aquarum pro-
lulum, in homine diuinum hunc ignem prorsus extinguit.
Ignem enim ardentem extinguit aqua. Hinc iterum domi-
nus loquitur, dicens: Non permanebit spiritus meus in ho-
mine, quia caro est. Quid enim nisi totus caro est, quisquis
se ita accommodat carni, vt non putet alia esse præmia vitæ,
quàm obsecenas carnis voluptates?

Luc. 11.

Prov. 26.

*Ecc. 3.
Gen. 6.*

HOMILIA TERTIA.

Act. 2. **E**T repleti sunt omnes spiritu sancto.

Duo hic consideranda ab Euangelista describun-
tur. Primum est, gratiosa & mirabilis sancti spiritus
operatio. Secundum est, huius operationis famosa & cele-
bris diuulgatio. Secundum, ibi: Erant autem.

Circa primum dicit: Et repleti sunt. Completa est Chri-
sti promissio, qua ait: Non relinqua vos orphanos, sed alius
paracletum dabo vobis, per quem induemini virtute ex al-
to. Vidit olim Helias post longam terræ sterilitatem, quomodo
ros & pluuia tribus annis & mensibus sex (clauso propter
peccata populi cœlo) negata fuissent, vidit, inquam, nube-
culam paruum, quasi vestigium hominis ascendentem de
mari, signum vti que mox dandæ pluuia diu desideratæ. Sa-
nè hac pluuia spiritualium effusio donorum in hunc mun-
dum

*Ioan. 14.
3. Reg. 18.
Figura as-
censionis
Christi &
defensio-
nis spiri-
tusan.*

dum (quæ per spiritum sanctum facta est) præsignabatur.
Postquam enim dei filius assumptam sibi nostram humani-
tatem è mari, id est, amaritudine suæ passionis euexisset ad
cœlos, paucis diebus interiectis voluntariam pluuiam, id
est, abundantiam charismatum spiritus sancti, hæreditati
suæ segregauit, vt eam quæ antè diu infirmata fuerat per
peccatum, remissione peccatorum per spiritum sanctum
accepta, plenè sanaret, firmaret atque perficeret. & exinde
per apostolicæ prædicationis ministerium sterilem aridi-
tatem gentium per orbem terrarum, doctrinæ stillicidijs
ad vberatè fidei & iustitiæ focundaret. Descenderat prius
ipso dei filio ministro circuncisionis propter veritatè dei,
& ad implendas promissiones patrum euangelicæ pluuia
doctrinæ in Iudaici populi vellus, vnde & hoc supererat,
vt apostolicæ prædicationis stillicidia mox deinde descen-
derent super vniuersam terram.

Rom. 15.

Implendæ autem prius erant nubes, quàm effunderent
imbrem super terram. Ipsi autem apostoli quorum conuer-
satio erat in cœlis, nubes erant, mundi sterilitatem doctrina
cœlestis pluuia rigaturæ. Quorum Esaias mundum per-
uolatum celeritatem demitans, ait: Qui sunt hi qui vt nu-
bes volant? De quibus hic bene dictum est: Et repleti sunt
omnes spiritu sancto intrinsecus, scilicet iuxta promissum
domini dicentis: Apud vos manebit, & in vobis erit. Porro
ea quæ dicta sunt, videlicet sonus, ignis, & formæ lingua-
rum: quæ ab eis extrinsecus, vel audita, vel visa sunt, eorum
fuerunt de foris apparentia signa (vt superius tactum est)
quæ beati apostoli intus perceperunt, vbi fluminis impe-
tus lætificat ciuitatem dei. Spiritus enim meus, inquit, su-
per mel dulcis. Et vinum illud nouum lætificat cor homi-
nis, de quo etiam Iudæi, quasi diuinantes, & rem vti erat se
tangere nescientes: Musto, inquiunt, pleni sunt isti. Missam
est enim feruidum diuinæ substantiæ mustum, spiritus san-
ctus in nouos cordi ipsorum vtres, quod illos tantæ mox
virtute confirmabat, vt ipse apostolorum princeps Petrus,
qui eum antè cõfessu fuerat filium dei, & se hominem post-
ea nosse negauerat, accepto spiritus huius dono, nec Ro-
mani principis imperium timeret, sed vsque ad mortem cõ-
fitens, morte sua Christum clarificauerit.

*Ecc. 11.
Philip. 2.
Apostoli
nubes erant.
Esa. 60.
Ioan. 14.*

*Ecc. 14.
Act. 2.
Mustum in
vtres no-
uos missu.
Matth. 9.*

IN DIE

*Spiritu san-
cto posci-
mus con-
firmari.
Psal.
Ioan. 4.*

Iob. 26.

*Quib^o cha-
rismatib^o
apostolos
spiritu san-
ctus reple-
uit.*

Luc. 21.

Act. 4.

Act. 5.

Hoc spiritu confirmari poscimus, dum clamamus: Con-
firma hoc deus quod operatus es in nobis, ut per eundem
spiritum eadem fides in nobis confirmetur, subiungentes, à
templo tuo quod est in Hierusalem, id est, ab ecclesia apo-
stolica, quæ vtrique cœpit ab Hierusalem & Iudæa. Salus en-
nim ex Iudæis est. Per eundem, inquam, spiritum confirmari
poscimus. Nam præter hunc quicquid credimus, quicquid
molimur, quicquid precamur, infirmis & vacuum esse cõ-
probatur. Hic domini spiritus ornauit cœlos, id est, apo-
stolos. Hos enim multiplicibus & sublimibus gratiæ iu-
donis ornari oportebat, ut per orbem terrarum sapienter
& constanter prædicantes, enarrarent gloriam dei.

Repleuit autem eos tanto sapientiæ splendore, ut vni-
uersos mundi sapientes longè superarent, facillè confuta-
rent, scripturas diuinas lympidissimi intellectus acuminè
penetrarent, & cõtradictores cõuincerent vniuersos, iux-
ta promissum saluatoris dicentis: Ego dabo vobis os & sa-
pientiam cui non poterit resistere, & contradicere om-
nes aduersarij vestri. Repleuit etiam eos tanta vi amoris, ut
quæuis tormèta & etiam mortem ipsam incunctanter pro
Christi nomine subirent. Ibant enim gaudentes à conspe-
ctu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu
contumeliam pati. Tanta proinde hos in virtutibus & si-
gnis patrands potentia dotauit, ut potestate magna demo-
nibus imperarent, cunctos ab ægris hominum corporibus
morbos depellerent, ita veteriam umbra Petri sanaret infir-
mos. Et quod his omnibus maius est, mortuos in Christi
nomine reuocarent ad vitam.

Proinde depulsis imperfectionis humanæ vitiis, virtu-
tum omnium fulcimento facer hic spiritus Christi discipu-
los stabiliiit, ut videlicet verbij gratia, eliminata à menti-
bus eorum superbia, & comite superbiæ, iracundiæ fero-
citate, mites essent & humiles corde. Auaritia prorsus era-
sa pauperes spiritu effecti, cunctas mundanas opes asper-
narentur. Rursus luxuria procul, casti essent & mundi cor-
de. Explosa inuidia, charitate beneuoli. Ira perdomita, ani-
mo semper tranquillo, pacifici & sereni: castriimagia cõ-
cisa, victi sobrii. Pula procul a cedia, laboribus sanctis ala-
eres essent & indefessi. Denique per spiritum sanctum ca-
muniri

PENTECOSTES.

muniri sunt vitæ continentia, ut exinde nunquam in ali-
quod mortale peccatum prolaberetur. Certus sum, inquit
vnuus eorum, quia neque mors, neque vita, neque instãtia,
neque futura, neque quicquam eorum quæ illic enume-
rat, poterit nos separare à charitate dei quæ est in Christo
Iesu. Hæc omnia in eis illo spiritu operante, quem illis (ut
dictum est) Dominus promittens, ait: Apud vos manebit,
& in vobis erit.

Cæterum, ut redeamus ad literam, opportunè spiritus
sanctus operum suorum prouidus arbiter hora diei tertia
super apostolos veniens, lacris & venerandis eandem ho-
ram mysterijs dedicauit, qua homines adhuc sobrii & car-
nalibus cibus adhuc ieiuni, primùm querere debent regnũ
dei. Nam quia dominus noster qua nocte tradebatur post
figuralem agni cœnam, sacram corporis & sanguinis sui
tradidit eucharistiam, fortasse parum aut nihil referre ar-
bitræmur, verum pransi an ieiuii ad illud vitæ epulum
accederemus. Sed ipse dominus noster Iesus Christus rati-
one pariter & articulo temporis artabatur, ut tali hora
sacramentum illud condere non moraretur. Ratione qui-
dem, quia non ante consummationem veteris inchoandus
erat ordo noui sacrificij. Articulo temporis, quia mox ca-
piendus & ad passionem ducendus, aliud spatium tempo-
ris non habebat, ut ante mortem suam hoc hæredibus iuis
conscriberet testamentum. Vnde quum illi tradens sangui-
nis sui calicem, dixisset: Bibite ex hoc omnes: Hic est enim
calix sanguinis mei, statim addidit: Dico autem vobis: Non
bibam à modo de hoc genimine vitis vsque in diem illum
quum illud bibam vobiscum nouum in regno patris mei.

Et quidè quum in regno patris, id est, quum iam factus im-
mortalis post resurrectione suam cum discipulis suis man-
ducauit & bibit, potuit vtriq; tũc primùm illis tradere cor-
pus suũ, & calicem noui & æterni testamenti, sed tunc ma-
gis opportunè egit, quia testamentũ nõ ratificatur (ut dicit
Heb. 9. Apostolus) nisi mors interuenerit testatoris. Itaque spiri-
tus sanctus qui huius & omnij sacramentorũ auctor & vir-
tus est, congruè hora diei tertia dari dignatus est, ut tẽpu-
ostenderet quo sua quoq; sacramèta dari vel celebrari ma-
gis cõueniret. Et hinc est q̃ hora tertia (quæ cæteris horis
bb iij illustrior

Roma. 8.

Ioan. 14.

*Hora ad-
uentus spi-
ritus.*

Matth. 6.

*Quare
Christus
post cœnã
consecit sa-
cramentũ.*

Matth. 26.

*Cur missa
solèntia
hora diei
tertia cele-
brantur.*

IN DIE

illustrior est ob honorem eiusdem spiritus sancti) missarū solennia Ecclesia sobrio adhuc à carnali cibo fideli populo celebrare consuevit. Sequitur:

Et ceperunt loqui variis linguis, prout spiritus sanctus dabat eloqui illis.

Apostolos Reetè quum præmisisset Euangelista. Repleti sunt omnes spiritu sancto, confestim adiecit: Et ceperunt loqui. Ecce signum plenitudinis. Quippe vas plenum facillè per effluit. Nimirum, quia (vt dictū est) spiritus sanctus ignis est. Ignem autem in sinu occultare quis posset? Huius ignis virtutem Ieremias expertus, quum propter sermones dei graues, & multas contumelias & persequutiones sustulisset, & dixisset: Non loquar ultra in nomine domini, virtutem huius ignis intra se clausi sustinere non valens, adiecit: Et factus est sermo domini quasi ignis æstiuans, claususq; in osibus meis, & defeci ferre nō sustinens. Admirabile verò apostolicæ loquutionis modum auctore spiritu expressit Euangelista, dicens: Variis linguis prout spiritus sanctus dabat eloqui illis. Quia enim paracletus hic spiritus pro verbo venit, reetè & in linguarum formis apparuit, & cunctarum per orbem terræ linguis gentium eos loqui docuit. Magnam enim (vt dictum est) cognationem habet lingua cum verbo, spiritus sanctus cū dei filio, intantum vt ab inuicem nequaquam possint separari. Porro huiuscemodi linguarū dono quid aliud designabatur, nisi quodd ecclesia spiritu sancto repleta omnium per orbem terrarum gentiū erat linguis loquutura? Vnde & per prophetam prædictum fuerat: In loquela labij & loquela altera loquetur ad populum istum, & post pauca Iudæorum duritiam, qui nec tam inaudito miraculo ad Christi fidem conuerti voluerunt prædicens, mox adiecit: Et noluerūt audire.

Ierem. 20.
Diuini ignis virtus admiranda.

Linguarū ratio.

Ez. 4. 28.

¶ Denique linguas primū dedit spiritus, quibus humana scientia extra docetur, vt ostenderet quod facillè sapientes efficiet sapientia dei. Prout spiritus san. inquit, dabat eloqui illis. Spiritus vtiq; qui diuidēs singulis prout vult, vbi vult, quomodo vult, quando vult, quibus vult, & quantum vult spirat. Nec, vt suspicantur quidam, sic in illorum vobibus omnes loquelæ atque sermones audiebantur, vt vna tantū

1. Cor. 12.

PENTECOSTES.

13

tantū lingua, scilicet Hebræa loqueretur, & vniuscuiusq; nationis homini sua lingua videretur, quod (vt ait Beda) miraculum nō loquentiū esset, sed audientiū, id est, non in illis qui loquebatur erat vera virtus, sed in auribus audientium prodigium, imò error, id est, rei nō existentis erat sensus. Non, inquam, non sic egit ille spiritus veritatis, nec sic opinatur de illo, quicumque prudenter discernerit quid deceat magistrum illū, qui omnem venit docere veritatem. Superest enim, vt scripta quoque illorū quæ dispersi per mundum vniuersum diuersarū linguarū gentibus mittebant, isti vnus tantū, id est, Hebrææ lingue literis eos afferat scripsisse, omnemq; hominem cuiuscunque lingue qui vidisset Hebræicos illorū apices, eodē miraculo suæ lingue scripturam existimasse, quod prorsus ridiculum est. Salte nos Latinos accipiant: nam de nobis certū habemus, quia scripturas quas Hebræicè aut Græcè cōscripserunt, absq; trāslatoribus legere nequiuimus. Illud quoque cōsequens est, vt quancunque ipsi linguā audirent, putarent Hebræam, quancunque viderent scripturam, existimarent esse Hebræicam, quod ineptum nimis & friuolum, imò erroneum, sanctoque spiritui per omnia probatur indignum.

¶ Promptum est etiam hanc præsumptuosam suspicionem scripturæ quoque autoritate explodere. Et repleti sunt, inquit, omnes spiritu sancto, & ceperunt loqui variis linguis, prout spiritus san. dabat eloqui illis. Hæc scripturæ canonice verba sunt, quib; omnino repugnat id quod præfata suspitio coniectat. Loquebantur ergo, nec falsò videbantur loqui. Dabatq; vere spiritus san. eloqui illis, ponēs in eis nouū hoc sanctificationis signū (sicut canimus) vt in ore eorū omniū genera nascerentur linguarū. Nouum, inquam, signū. Significabat enim (vt supra dictū est) quod ecclesia deū hætenus in sola sibi notū Iudæa omniū gentiū linguis deinceps esset loquutura. Ita verò signū hoc fuit, vt caula quoque efficiens, principiumq; esset futuræ rei. Nam quomodo gentiū magistri apostoli fierēt, nisi per scientiā linguarū facultatē habuissent conferendi cū eis sermonē? Turrim isti ædificaturi erāt, nunc tēpore accepto & opere diuino, turrim, inquit, cui' altitudo cœlos tangeret, per quā futurū quisque metuens iudiciū, in cœlum fugere posset.

Linguis omnium gentium apostolos vidisse locuti.

Corporis christi turris apostoli edificaturi.

Gene. 11.

¶ At

Confusio-
nis turris
operis
adificatis.

IN DIE

Azilli qui olim absque dei magisterio, soloque humano opere superbia duce turrim sibi extruere voluerunt, per quam & dei iram eludere, & diuinam effugere potentiam, si rursus aliquando diluuium inundaret, & in coelū inconfulto deo ascendere se posse putabant, facta cōfusione linguarum (quum prius fuisset terra labij vnus) diuisi cōtra se ac dispersi sunt. Nunc autē quando dei consilio turris corporis Christi (quod est ecclesia) de viuis & electis lapidibus per vniuersum mundū ritē & ordinatē constructur, rectē omnes linguae ad horum artificum ora reuocantur. Ne sicut ibi quum quis posceret lapidem, alius offerebat bitumen: quum peteret aquā, porrigebat funem: ita & hic quum structores nostri annunciant pacem, nos suspicamus bellum: quū predicarent regnum dei, nos putaremus gloriam mundi. Omnium iraque gentium linguas coelestis ille magister spiritus, humilibus & mansuetis Christi discipulis ad propagationē ecclesiae infundens, in linguis igneis ideo apparuit, vt (sicut superius dictum est) & mentes eorum, & linguas ignitas charitate redderet, & igneam legem linguae igneae praedicarent, & vt eorum ignita praedicatio, hoc eodem igne diuino auditorum mentes suaviter inflammaret. Vnde canit ecclesia: Ignis vibrante lumine linguae figuram detulit, verbis vt essent proflui & charitate feruidi. Sed huius rei famosam ac celebrem diuulgationem attende. Air enim Euangelista:

Erant in Hierusalem habitantes Iudaei viri religiosi ex omni natione quae sub caelo est.

Iudaeos in omni gente nasci captiuitas fecit.

Viri religiosi, inquit, id est, Mosaisae legis & paternarum traditionum emulatores, & quasi diuini cultus zelatores, ex omni natione quae sub caelo est, Iudaeos in omnibus gentibus nasci captiuitas fecit. Sed quoniam illi sunt, & ex qua captiuitate Iudaei: Quoniam quidem (vt ait Beda) illa quae in Aegypto fuerat, vel in Babylonia, absoluta iam fuerat. Romanis autem nondum venerant Iudaei in captiuitatem, licet iam & ipsa immineret vltix commissi de salutatore piaculi.

Superest ergo vt illa intelligatur captiuitas, quae sub Antiocho facta est, prout Machabaeorum narrat historia, quae vtiq; non multis ante temporibus acciderat. Sequitur:

Facit

PENTECOSTES.

Facta autem hac voce conuenit multitudo, & mēte confusa est, quoniam audiebat vnusquisque lingua sua illos loquentes. Stupēbant autem omnes, & mirabatur, dicentes: Nōne ecce omnes isti qui loquuntur Galilaei sunt? Et quomodo nos audiuimus vnusquisque linguam nostram in qua nati sumus? Parthi & Medi, & Elamitae, & qui habitant Mesopotamiam, Iudaeam, & Cappadociam, Pontum, & Asiam, Phrygiam & Pamphiliam, Aegyptiū & partes Lybiae, quae est circa Cyrenam & aduenas Romani? Iudaei quoque & Profelyti, Cretes & Arabes, audiuimus eos loquentes nostris linguis magna gloria dei.

Prius dixerat: Et qui habitant Mesopotamiam, Iudaeam, & c. Iudaeam non totam gentē, sed partē illius: hoc est, tribum Iuda & Benjamin significauit, ad distinctionē Samaritae, Galilaeae, Decapoleos, & aliarum in eadem provincia regionum. Quae licet oēs vna lingua loqueretur Hebraea, domesticam tamen singuli dicendi speciem habuerunt distinctionem. Vnde & Petrus in domini passione quōd Galilaeus sit, lingua sua prodebat. Quū tamen hic dicitur: Iudaei quoque & Profelyti, Iudaeorum vocabulo quicūque essent Israelitae censeri arbitramur. Profelytos autē nuncupabant aduenas, hoc est eos qui de gentibus originem ducentes circuncisionem & Iudaismū elegerāt, sicut Achior in libro Iudith fecisse memoratur: Non solū ergo, inquit, qui natura Iudaei sunt ex diuerso orbe cōuenierant, verūm & ij qui de praepotio nati, eorum ritui adhaeserunt.

Profelyti qui dicuntur. Iudith. 14.

Itaque solenni die quo ingens ex variis regionibus hominum multitudo ad solennitatem hebdomadarū secundae legis praescriptū in recordationē eiusdem quondam datae legis in monte Sina (vt supra dictū est) celebrandam Ierosolymis conuenierat, inscripturus apostolorum cordibus legem Christi, simul vt multos haberet suae gratiae spectatores, spiritus sanctus aduenit. Voluit enim cunctis innotescere quis quantum ex se erat) omnes venerat sanctificare, & omnium cordibus per fidem sese insinuare.

Spiritus sanctus cuius solenni die venit.

Quōd autem stupendum atque venerandū spiritus sancti donum mox in apostolis irrūere quidam, quidam verō credentes venerari sunt, signum fuit futurorum. Praedicatoribus enim per orbē terrarū apostolis, quotquot praedicatorum erant ad vitam, crederent, ceteri verō in incredulitate

Spiritus sancti donum in apostolis. quidam venerari sunt, ceteri deriserunt.

sua

DOMINICA PRIMA

sua permanentes, & apostolicam prædicatione despicientes perierit. Quod & vique in hodiernum diem occulto sed iusto dei iudicio euenire conspiciamus, quibusdam ex verbi cælestis auditu in melius proficientibus, cæteris autem ex eiusdem verbi notitia peccata sua aggravantibus, vt (sicut in Apoc. di.) qui nocet, noceat adhuc, & qui in sordibus est, sordescat adhuc, & qui iustus est, iustificetur adhuc, & qui sanctus est, sanctificetur adhuc.

Apoc. 22.

DOMINICA PRIMA POST Pent. quæ est Trinitatis.

2. Cor. 9. 11.

*R*atres, gaudete, perfecti estote. Supposita fide sanctæ Trinitatis, vique fundamento quod cõuelli nequaquam potest, docet in hac lectione Apostolus quid & qualiter debeant fideles superedificare. Et primò circa hoc tradit doctrinam moralem. Secundo, optat fidelibus cõferri gratiã spiritualẽ. Secundo, ibi: Gratiã domini nostri. Circa primum dicit:

De cætero fratres, gaudete, perfecti estote, exhortamini, id ipsum sapite, pacem habete, & deus pacis & dilectionis erit vobiscum. Vbi per ordinem quinque tradit documenta. De cætero, inquit, o fratres, gaudete. Ac si dicat: Quum per me sitis in fide eruditi, & noscatis dei voluntatem, de cætero opus est vt rectis operibus & pia conuersatione, placere deo studeatis, ne in vacuum gratiam dei accepisse videamini, quin potius vt ager labore multo excultus, & semine bono seminatus (si quidem dei agricultura estis) fructum bonum afferatis, ne terra reprobã iudicemini, & propter sterilitatis otiosæ culpam, diuinæ tandem subiacentis & execrationi. Ostendens autem quid fidelibus sit agendum, primò dicit eis esse gaudendum, de cætero, inquit, fratres, gaudete. Siquidem gaudium vires in opere ministrat, sicut scriptum est: Gaudium domini est fortitudo nostra. Vnde & de Iuda Machabæo viro forti, & duce bellorum Domini scriptum est, quod præliabatur prælia Israël cum lætitia. Omnis enim qui gaudes in opere quippiam facit, is

Simile, 1. Cor. 3.

Neem. 8. Gaudium vires ministrat in opere. 1. Mac. 3.

vtique

POST PENTECOST.

vtique indefesse, promptè, studiosè, & fortiter facit. Non sic ille qui cū tristitia, aut ex necessitate operatur. Is enim languens & remissus, in opere debilis, incircumspectus, & deficiens est.

De tribus itaque est piis Christi fidelibus gaudendum. Primum est, conscientia recti. Secundum est, gratia fidei. Tertium est, solatium sanctæ spei. Itaque gaudendum est, primò ex conscientia recti: nam bona conscientia, semper in se vnde gaudeat habet, iuxta quod Apostolus ait: Gloria, honor, & pax omni operanti bonum. Hinc etiam ipse dominus ait: Tollite iugum meum super vos, & discite à me, quia mitis sum, & humilis corde, & inuenietis requiẽ animabus vestris. Hæc requies gaudium sanctum est, in quo fidelis anima requiescit. Sicut per Salomonem dicitur: Secura mēs quasi iuge conuiuium, obliuisci faciens inopia, & tribulationis, sicut rursus per Apostolũ dicitur: Gloria nostra hæc est, testimonium cõscientiæ nostræ. Quid enim (modo te hæc defendat, & attestatio bona consoletur) obesse tibi poterit si te accusent vniuersi, contemnant, explodant, quãdoquidem te sicut nec laus falsã coronare, ita nec iniuria damnare possit? Proinde, vbi deus iudex erit, testis alius quàm conscientia testis non erit. Itaque lætari in domino & exultate iusti, & gloriamini omnes recti corde. Nam vt sapientum quidam ait: Conscientia bene actæ vitæ, multorumque benefactorum recordatio, iucundissima est.

Roma. 2.

Matth. 23.

Prover. 15. Conscientia bona attestatio. 2. Cor. 1.

Tullius de senect.

Secundo, gaudendum est propter gratiam fidei. Magni profecto muneris & gratiæ est, quod ad Christi fidẽ, id est, veram dei notitiam, vocati sumus. Non enim sic fecit omni nationi. Per fidem quippe in numerum filiorum dei adsciti sumus, sicut per Apostolum dicitur: Filij dei estis per fidem. Et vnde B. Ioan. ait: Videte qualem charitatem dedit nobis deus, vt filij dei nominemur, & simus. Quod filij, vtique & cohæredes. Dedit enim nobis Christus vniuersi dei potestatem filios dei fieri.

Gratiam fidei magnam dei donũ esse.

Fidei vtilitas. Galat. 3. 1. Ioan. 3. Rom. 8. 2. Ioan. 1. Osee 2. Ambro.

Nec solũ in filios dei fideles per fidei gratiam adoptantur, sed & credentium anime per eam deo desponsantur, dicente domino per Osee: Spõsiabo te mihi in fide. Et beatus Ambro. sanctam Christi virginem Agnetem de Christo domino &

Gratia h
dei domi
grande ne
fas.

DOMINICA PRIMA

domino & sp̄so suo introducit dicentem: Anulo fidei sus
subarravit me dominus meus Iesus Christus.

¶ Ceterum per eandem fidem, populus eius sumus, & o
ves pascuæ eius, vinea proinde domini Sabaoth, arbores
electione diuina è deserto multitudinis ignoratium deum
in dei ecclesia, quasi in horto concluso, tâsplantatæ & ex
cultæ. Viderint vniuersi, quibus de tanta gratia gaudere
concessum est, ne in talem & tantum patrem ingrati, vel
à paternis moribus alieni, & degeneres filij inueniantur,
vtique exhæredandi & abdicandi. Rursum ne huic spon
so diabolus adulterum superinducant, sponsæ repudian
dæ, nève non populus domini, nec oves pascuæ eius, sed
(quod absit) præuicarij, rebelles & increduli, ama
tores sui magis quàm dei, horði non oves, ad sinistram in
die nouissimo statuendi deprehendantur. Dignos peni
tentiz fructus temporibus suis afferre coram domino stu
deant, ne velut illa apud Esaiam syluescans, & inutilis
vinea derelinquantur in conculcationem, & vt sterilis in

Matth. 25.

Esa. 5.

Luc. 13.

Spe ga
ndium sub
ministrat.

Roma. 12.

Luc. 10.

1. Tim. 4.

2. Tim. 1.

Euangelio siculnea indigna occupare terram, meritam se
curum expectent.

¶ Tertio, gaudendum est fidelibus de solatio sanctæ spei,
iuxta illud Apostoli. Spe gaudentes, nam & spe salui facti
sumus. Vnde & Propheta quum gratulabundus de lu
mine fidei sibi dato domino cecinisset, signatum est super
nos lumen vultus tui domine, dedisti læticiam in corde
meo, istius lætitiæ causam, spem esse pronuntians mox sub
iecit Quoniam tu domine singulariter in spe constituisti
me. Et merito quidem de spe nobis gaudendum est. Quis
enim non gaudeat, qui (tametsi iam constrictus sit in car
cere) indubiè nouit & firmiter sperat, ad regni solis, post
breue tempus euocari: Gaudete, inquit dominus, quia no
mina vestra scripta sunt in cœlis.

¶ Gaudeat operarius, cuius labor iam spectat ad finem,
pro quo labore, merces omni æstimatione sublimior, fi
deliter ei reposita est. De reliquo, ait Apostolus, reposita
est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi dominus in il
la die iustus iudex. Et rursum: Scio, inquit, cui credidi, &
certus sum.

¶ Ad hæc: Qui thesaurum effodiunt, & si multo labore
desudant

POST PENTECOST.

desudant, fortes tamen & alacres reperiendi thesauri spes
facit, sicut per B. Iob dicitur: Qui effodiunt thesaurum, gau
dent vehementer quum inuenerint sepulchrum. Sic
etiam omnis qui in fide Christi quæ per dilectionem ope
ratur laborat, vt bonus miles Christi Iesu spe sancta gau
deat, dicente domino: Gaudete & exultate, ecce enim mer
ces vestra, multa est in cœlo.

Iob. 3.

Galat. 5.

Luc. 6.

¶ Secundo, iubet nos Apost. esse perfectos, dicens: Perfe
cti estote. Quod intelligendum non est de illa perfectione, pra
ne, qua aliquid absolute & vndequaque perfectum est, ita
quod nihil ei quod ad perfectionem spectat adijci possit
amplius, quomodo solus deus perfectus est, sed de perfe
ctione in genere, qua videlicet illud dicitur esse perfectum,
quod ea habet quæ ad hoc requiruntur, vt in illo genere
tale quid esse dicatur, quomodo dicimus Domum perfe
ctam, quæ habet fundamentum, parietes, & tectum, & si
quæ sunt huiusmodi quæ ad cõstitutionem domus requi
runtur. Quo etiam loquendi modo, dicimus aliquem esse
perfectum musicum, perfectum rhetorem, perfectum me
dicum. Huiusmodi perfectione iubet nos Apostolus esse
perfectos, id est, Christi perfectos discipulos, perfectos
Christi sectatores.

Quæ per
fectio, pra
cipitur.

¶ Ad hanc perfectionem semper niti debemus, vitiis no
stris & concupiscentiis reluctando. Alioqui propriè cor
ruptionis vitio, quasi pondere quodam semper ad procli
uora tendemus, non secus ac si nauis in flumine per vim
gurgitis ad inferiora deferatur. Labitur enim nauis ipsa
cum flumine, si non ij qui in ea sunt, contra vim fluminis
remigio nitantur. Sic profectò & hominis animus ex car
nis corruptione (nisi in contrarium homo conetur) con
tinuò à virtute ad vitia, à perfectione ad corruptionem &
dissolutionem descendit.

Quis
mo
dis ad per
fectionem
niti debe
mus.
Simile.

¶ Perfectos itaque nos esse iubet, id est, ad perfectionem
virtute conari, vt dictum est, & hac vtique, ea quæ recta sunt
de fide sentiendo, dogmata sana & vera sectando, vita &
moribus sollicitè nosmetipsos excolendo, vt & quæ nobis
desunt agnoscere, & cum adiutorio cœlesti ea suppler
e studeamus. Perfici verò debemus erga deum, erga proxi
mum, & erga nosmetipsos.

¶ Erga

DOMINICA PRIMA

Erga deum perficimur, fide, spe & charitate. Cuius ratio sic patet. Deus enim quia verax & fidelis est in omnibus verbis suis, fidem nostram sibi iure deposcit, ut verbo suo incunctanter credamus. Quoniam verd ei cura est de nobis, novit enim signum nostrum, & scit quibus indigemus, & dat escam omni carni, cuius munificentiam & liberalitatem in suis quotidie beneficiis experimur, spem nostram iustissimè requirit. Denique quoniam omnia dilexit quæ fecit, præsertim humanum genus, quod in tantum dilexit ut filium suum unigenitum daret. utique amator summè bonus, amator incommutabilis, à quo bona cuncta procedunt, propter hoc utique nostra dilectione iustè est dignissimus, aded ut qui illum non amaverit, ob hoc solus impius censetur.

Porrò huiuscemodi erga deum hominis perfectio, dicitur perfectio viæ, quòd via vel modus est ad deum tendendi, & perfectionem æternæ beatitudinis assequendi.

Erga proximum verd fideles perficiuntur iustitia & veritate, ut longè ab sit iniquitas & dolus. Siquidem iustitia est, ut in prosperis homo congaudeat proximo, condoleat in adversis, & piè de illo in rebus dubiis iudicet, nec vllatenus in sinistram partem detorqueat, quæ vel excusari, vel in bonam partem accipi possunt.

Erga seipfos autem perficiuntur homines temperantia, seu modestia in prosperis, & constantia fortitudinis in rebus adversis. Huiuscemodi perfectionem assequitur homo, quasi lapis bene quadratus & æquabilis est, qui in quacunque partè, seu lato proiectus ceciderit, firmus utiq; consistit, cœlesti profectò viòque triumphantis Ecclesiæ edificio dignus.

Tertid nos docet Apost. exhortationem sanctam, & ab aliis libenter suscipere, & alii (quum opportunum fuerit) affectu pietatis, impendere, dicens: Exhortamini. Quod verbum in activa pariter & passiva significatione, accipi potest. Exhortamini, inquit, q. d. & propria & mutua exhortati semper ad meliora nitamini, ut perfectionem vos desiderare comprobetis. Nam si exhortatio defuerit virtutum loco paulatim vitia succrescent, & quomodo hortulus incultus, ut ticiis & vepribus sylvescit, ita & animus ho-

Similia

minis

Erga proximum perfectio.

Erga nos ipsos perfectio.

Exhortatio.

Similia

POST PENTECOST.

minis si sanctæ exhortationis instantia defuerit, omni virtutum genere tabescens, scallebit. Iumenta quæ iugata incedit, adhortari necesse est, ut & rectè & alacriter, non autem in devia, aut oscitanter incedant. Quòd si cessaverit exhortatio, pergunt dormitanter, nec satis sibi prospiciunt quo loco pedem ponant, vnde ea vel cespitare, vel impingere frequentius, vel etiam labi contingit. Non secus & ij qui sub iugo sunt Christi exhortatione sancta opus habent qua cuigilent, & ad viam rectam (si forsitan ab ea discesserant) reuertantur, & salutem suam operentur alacriter. Proinde sicut vas quod dilibet æreum aut ferreum quod rubiginem contraxerat, confricatione politur, ita & hominis animus, qui per negligentia torporem, virtutum scabredine fuerat deformis effectus, sanctis hortamentis denuò resplendescit.

Quartò, iubet Apostolus id ipsum sapere, hoc est, idè de fide & Ecclesiastico dogmate omnes sentire, quemadmodum & alio loco dicit: Sitis autem perfecti in eodem sensu & in eadem sententia. Et iterum: id ipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata, quæ saluti & Christianæ charitati vel maximè repugnant. Nam quicunque vel se vel alios ab Ecclesiastica unitate diuidunt, hi Christo domino nequam possunt scederari. Ipse enim ait: Qui nò est mecum, contra me est, & qui non colligit mecum, dispergit. De quibus beatus Iudas loquitur, dicens:

Hi sunt qui segregant semetipsos, animales, spiritum non habentes. De quibus præmiserat, dicens: Nubes sine aqua quæ à ventis circumferuntur, arbores autumnales, infructuose, bis mortuæ, eradicatæ, fluctus feri maris, desipulantes suas confusiones, sydera errantia, quibus procella tenebrarum servata est in æternum. Sed eorum artes attende, quibus seducunt incautos. Loquuntur hominibus placentia, promittunt libertatem, quum ipsi serui corruptionis, & concupiscentiis carnis laxant habenas. Sicut enim solent fures abigendis pecoribus pabulum spargere, sic & isti (ut ait Apolto.) per benedictiones & dulces sermones seducunt corda innocetium. De quibus idem Apolto nos cautos reddens præmiserat, dicens: Rogo autem vos fratres, ut obseruetis eos, qui dissensiones & off-

De ecclesiastico dogmate sic sapientium. 1. Cor. 1. Ibidem. Luc. 11.

Iud. Apo. 2. Pet. 2.

Ps. 50. 2. Pet. 2. Simile. Roma. 15. Ibidem.

cc fendicula,

DOMINICA PRIMA

fendicula, præter doctrinam quam vos didicistis faciunt, & declinate ab illis: huiusmodi enim Christo domino nõ seruiunt, sed suo ventri. Itaque iuxta consilium Sapientis. Si te lactauerint peccatores, nõ acquiescas eis, prohibe pedem tuum à semitis eorum, & ab unitate sancta, nulla ratione discede. Nam sicut tempore Diluuij extra vnã arcam salutis erat nulli, ita nec extra vnã catholicam ecclesiam, spes nulla salutis; nulla peccatorum est remissio.

¶ Quinto, præcipit pacem, dicens: Pacem habete, quæ pax nisi ab illis qui id ipsum sapiunt, haberi non potest. Pacem, inquit, habete, quam videlicet & ipse Christus iam morti propinquus perpetuò seruandam, testamento legauit, dicens: Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis. Mea, inquit pacem, quam vtique de cælo vobis attuli, quam inter vos & patrem confeci, quã me nascente angeli nuntiantes canebant: Gloria in altissimis deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Meam, inquit pacem, quam docuit, quam etiam vos cæteris offerre & annũtiare, mandauit. Proinde fructum pacis assignans, dicit: Et deus pacis & dilectionis erit vobiscum. Et bene deus pacis dicitur, qui pacis amator, pacis præceptor, pacis inhabitator est. In pace nempe factus est locus eius. Denique pacis remunerator est, qui & ipse semper cum pacificis est. **¶** Quid enim non esset pater cum filiis, cum pacificis deus? Si quidem beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. De quibus intelligi fortasse posset, quod alio loco ait: Pueri mei mecum sunt in cubili: In cubili vtique tranquillitatis & pacis. Pueri mei, inquit id est, mente puri & parui per humilitatem, in cubili pacis mecum quiescunt. Inter superbos autem semper iurgia sunt. Dicitur proinde & deus dilectionis, eò quod immensam quandam erga nos præferat benevolentiam, & quia vbiicumque fuerit sinceri amoris coniunctio, illic & deus adsit necesse est. **¶** Quis & ipse dilectionis sanctæ & præceptor est, & fons & origo.

Ecclesiasti- cum mi- seratione
Pron. 1.
Gen. 2.
Pacem Chri- stus testa- mento le- gauit.
Ioan. 14.
Luc. 2.
Matth. 5.
Luc. 11.
Prou. 13.

Circa secundum principale dicitur
Gratia domini nostri Iesu Christi, & charitas dei, & commu- nicatio sancti spiritus, sit cum omnibus vobis.

¶ Hic optat Apostolus conferri fidelibus gratiam spiri- tualem

POST PENTECOST. 18

tualem. Vbi & sacrosanctæ trinitatis personarum in vna deitate mysterium patenter expressit, simul ostendens quid nobis exoptandum sit ab ipsa summa trinitate, & votis expetendum. Et primo, docet optare gratiam domini nostri Iesu Christi, vt videlicet Christi sanguinis aspersio- ne participes simus redemptionis factæ per ipsum, quod vtique meræ gratiæ, non nostræ iustitiæ est: quia non ex operibus iustitiæ quæ facimus nos, sed secundum suã mi- sericordiam saluos nos fecit, morte propter nos adita. Hoc autem tantæ dignationis & gratiæ, quod omnis crea- turæ meritum, nequaquam illi possit comparari. Hæc etenim gratia Christi omnis nostri (si quod est) meriti, radix est & origo. Lex siquidẽ per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est.

¶ Expressit autem Apostolus primo loco gratiam filij, quod ipse nobis per assumptam humanitatem notior est. Nam in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. Verum quia Christi gratia à charitate patris processit, qui (vt dictum est) sic dilexit mundum vt filium suum vnigenitum daret, vt omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam: ideo quum Christi gratiam commemorasset, mox patris charitatem venerans subiunxit, dicens: Et charitas dei, qui prior ipse dilexit nos, opere, scilicet & veritate. Cui non sat erat vnigenitum pro nobis tradidisse, nisi etiam & ipse vnã cum filio, spiri- tum sanctum nobis communicaret.

Sequitur enim:

¶ Et communicatio sancti spiritus sit cum omnibus vobis. Per huc enim fit communicatio omnium spiritualium donorum membris corporis Christi, quod est ecclesia. Ipse est vnguentum illud viuificum, cuius virtute & mortui reuiuiscunt, quod à capite Christo descendit, non modo in Apostolos, quos ipse sibi iunxerat (vt in barbam) sed etiã in oram vsque vestimenti summi sacerdotis Christi, id est, vsque ad nouissimos quosque multitudinis credentium, quia credentium multitudine, tanquã vestimẽto indutus ornatur, sicut per Esaiam pater ad eum loquẽs, dicit: Leua in circuitu oculos tuos, & vide, omnes illi congregati sunt, venerunt tibi. Vno ego dicit dominus, quia

Mysterium trinitatis exprimi- tur
Gratia Christi quesit.
Tit. 3.
Ioan. 1.
Baruch. 3.
Charitas patris erga nos ma- gna.
Ioan. 3.
1 Ioan. 4.
Roma.

Spiritus sancti quæ sit.
Spiritus sancti vnguentum quale.
Esa. 49.

DOMINICA SECUNDA

omnibus his velut ornamento vestieris, & circumdabis tibi eos. Dicit ergo Apostolus: Et communicatio sancti spiritus sit cum omnibus vobis. Ac si dicat: Hoc opto & hoc oro, quatenus illius spiritus sitis participes, quo veram sanctitatem possitis adipisci.

DOMINICA SECUNDA

post Pentecosten.

I. Ioan.

Harissimi, nolite mirari si odit vos mundus.

In hac lectione beatus Ioannes Apostolus docet fideles. Primum, mundanorum hominum odia equanimiter sustinere. Secundum, docet proximum amore sincero diligere. Primum facit à principio lectionis. Secundum, ibi: Nos scimus quoniam translati.

Circa primum nota, quod mundi nomine hic designatur, qui rerum huius mundi amatores sunt magis quam dei, quibus dei seruos gratis esse exosos nemo debet admirari, quum hoc neque nouum sit, neque rarum. scriptum est enim: Abominatio peccatori est religio. Et discipulis suis loquens dominus ait: Si de mundo fuissetis, mundus utique quod suum erat diligeret. Quia verò de mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus. Sed gaudeat qui propter Christum sustinet odia mundanorum. Nam cui Christus odij causa est, erit & premium. Si mundus, inquit, vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit.

Non ignominia, sed gloria magna est sequi dominum, & propter ipsum inuisum esse mundo. Hoc odio Cain in Abel fratrem exarsit, Ismael in Isaac, Esau in Iacob. Sed quid? Nonne ocores isti, fratres suos odio sustinuit? Illustriores effecerunt, semetipsos autem perdiderunt? Dicant serui dei horum odia & persecutiones sustinentes, dicant cum omni fiducia: Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo. Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo? Si consistant aduersum me castra, non timebit cor meum. Si exurgat aduersum me praelium, in hoc ego sperabo. Non ait: Ego me de inimicis meis vindicabo,

Ecclesi. 13.
Ioan. 15.

Odiri à mundo propter Christum gloriosum est. Ecclesi. 23.
Gene. 4.
Gala. 4.
Gene. 17.
Bonos semper malorum odia sustinuisse

POST PENTECOST. 19

dicabo, quia scriptum est. Mihi vindictam, & ego retribuam. Dicit dominus. Et iterum: Non voluerim ipsos defendentes charissimi, sed date locum iræ. Dicant in deo sperantes: Si deus pro nobis, quis contra nos?

Sustineant infestos sibi homines prauos, tolerantes quidem fabricantes coronas, prolongantes autem iniquitatem sibi. Purgant enim prauis honores, exercentque, & meliores ac commedatiores reddunt etiam inuiti, sicut patuit in Ioseph, quem atroci odio eo fratres prouexerunt, quo illum officio promouere nunquam potuissent. Hoc vnum caueant sectatores pietatis, ne prauorum odia odiis compensantes, similes illis efficiantur. Noli (inquit Aposto.) vinci à malo, sed vince in bono malum. Abel esse non potest, quisquis fratrem Cain sustinere non vult. Cum his itaque qui oderunt pacem, Dei seruus studeat esse pacificus, & illis suis interim vrantur incendiis.

Proinde mundanam hanc atque momentaneam improbis nullatenus electi prosperitatem inuideant, quibus hæc reditas domini in terra viuientium re promissa seruat. Transcuntibus filiis Israel per terminos fratrum suorum, filiorum Esau, præceptum fuit à domino, ut nullo contra hos murmure mouerentur, sicut scriptum est: Transibitis per terminos fratrum vestrorum filiorum Esau. Videte ergo diligenter ne moueamini contra eos, neque enim dabo vobis de terra eorum quantum potest vnus pedis calcare vestigium, quia in possessionem eorum dedi montem Seir, id est, foetidam carnis voluptatem. Seir enim hircus (quod animal foetidum est) interpretatur. Siquidem illis terram lactis & melle manantem promissam seruabat. Reprobis hæreditas nulla in caelis, sed in hoc mundo est. Vnde & dicitur: Venite, fruamur bonis quæ sunt, & vtamur creatura tanquam in inuictute celeriter. Non prætereant nos flos temporis. Coronemus nos rosibus antequam marcescant, ubique relinquamus signa lætitiæ, quoniam hæc est pars nostra, & hæc est fors nostra. Pius autem non cadit funiculus hæreditatis in hoc mundo, quibus per Apostolum Petrum dicitur: Obsecro vos tanquam aduenas & peregrinos abstinere vos à carnalibus desideriis.

In quorum persona rursum per Prophetam dicitur: Aduena

Roma. 12.
Ibidem.
Roma. 8.

Odiri ab improbis quam sit pias vile. Gene. 37

Roma. 12.

Mundanam prosperitatem bonis reprobis non inuideant Deut. 2.

Vos mundi danorum. Sapi. 2.

I. Petr. 1.

DOMINICA SECUNDA

Advena ego sum apud te & peregrinus, sicut omnes patres mei. Is enim peregrinum se in hoc mundo reputans, hereditatem suam alio loco repositam agnoscebat, dicens: Dominus pars hereditatis meae. Et rursum: Dixi, inquit, tu es spes mea, portio mea in terra viventium. Et iterum: Deus cordis mei, & pars mea deus in aeternum.

Deut. 18. Leuitis cur possessio data non est

Gen. 13.

Odium a mundo praestatur, quam amari.

Matth. 26.

¶ Leuitis & sacerdotibus possessio inter fratres suos filios Israel assignata non fuit, eo quod ipse dominus pars eorum esset & fors. Et quidem beati quorundam dominus fors esse dignatur, ut eorum quisque non immerito gratulabundus & laudans verè possit dicere: Funes ceciderunt mihi in praeclearis, etenim hereditas mea praecleara est mihi. Vnde & Abraham dictum est à domino: Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis. Huiusmodi reproborum aduersus pios odij causas quatuor habes, dominica. 4. quadrag.

¶ Sanè mundi odium est ipsius amoris praefertendum, & praestat sustinere malorum odium, quam eorum habere consortium. Quum enim mundus hic pios odio persequitur, utique quod suum est facit, & nullis vitens fallaciis, profusus te qualis sit, innotescit. Amicitia verò eius fallax est & insidiosa, periculosa atque simulata, ita ut non immerito Iudae proditoris verbis uti videatur ad plerorumque deceptionem, & dicere: Quemcunque osculatus fuerit ipse est, tenete eum. Sic enim suo fallaci fauore deceptor tradit rugientibus illis preparatis ad esum. Proinde cum mundi huius amicitia inimica sit deo, & quisquis mundi huius amicus esse voluerit, inimicus dei constituitur, patens nil esse mundi huius amore perniciosius.

¶ Circa secundum principale dicit:

Nos scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam, quam diligimus fratres.

¶ Hic beatus Ioannes docet proximum sincero corde diligere. Vbi circa proximi dilectionem tria insinuat. Primum est, huius dilectionis incitamentum. Secundum est, ad hoc exemplum & documētum. Tertium est, eiusdem dilectionis signum & experimentum. Secundum ponitur, ibi: In hoc cognouimus. Tertium, ibi: Qui habuerit substantiam huius mundi.

¶ Circa primum dicit: Nos scimus quoniam translati sumus.

POST PENTECOST.

mus. Vbi colliguntur dilectionis proximi tria incitamenta. Primum est, vitæ acquisitio. Secundum, mortis euasio. Tercium est, homicidij euasio. Primum notatur in hoc quod dictum est, Nos scimus quoniam translati sumus de morte. Ita que nemo se de virtutibus inaniter extollat. Nec rursus suarum virium imbecillitatem ultra modum metuat. Apertum nobis datur indicium, quia quisquis fraternam dilectione diues est, ad sortem pertinet electorum, & portionem habere meruit in terra viventium. Nam qui diligit proximum, legem impleuit, sed legis obseruatio intro ducit ad vitam, iuxta quod dominus ait: Si vis ad vitam ingredi, serua mandata, & contrariò, mandatorum dei contemptus, & praeuaricatio, praecipitat in mortem. Notanter verò dicit: Translati sumus, non autem transiuimus, quia non ipsi nos, sed deus nos tulit de mundo, sicut per Amos propheta dicit: Ego sum qui ascendere te feci de terra Aegypti. Et vnde rursum ait per Osee: Ego quasi nutritus Ephraim portabam eos in brachiis meis, & nescierunt quod curarem eos. Extensis enim in cruce brachiis & peccata nostra portauit, & animarum nostrarum vulnera, vulneratus ipse curauit.

¶ Circa secundum, quod est mortis euasio dicit:

Qui non diligit, manet in morte.

¶ Ergo à contrario sensu, quisquis fratrem diligit, huiusmodi mortem, de qua per Ezechielem Dominus dicit: Anima quae peccauerit, ipsa morietur. De qua etiam morte quisquis proximum diligere voluerit, ad vitam gratiae rursus potest exurgere. Et haec est resurrectio prima, de qua scriptum est: Beatus qui habet partem in resurrectione prima. In anima quippe mortui omnes in hanc lucem nascimur, peccatum omnes, & si non per nos actum, contrafactum tamen ab Adam generis nostri parente primo in nobis habentes. Sed quibus nocuit aliena culpa, his charitas aliena subuenit, dum in regeneratione lauari salutari per Christi gratiam ab illa peccati morte resurgitur sumus ad vitam. Vnde ipse Dominus ait: Ego veni ut vitam habeant gratia, videlicet in praesenti, & abundantius habeant vitam aeternae beatitudinis in futuro. Attamè baptismi sacramen-

Dilectio nis proximi inquitamēta.

Roma. 13.

Matth. 19.

Salutē non dēo non ipsi nos, sed deus nos tulit de mundo, sicut per Amos est.

Amos. 2.

Osee. 11.

Per dilectionē nos morietur.

Ex ecb. 18.

Apo. 20.

1000. 10.

DOMINICA SECVNDA

tum illis duntaxat adultis prodest, qui sincera mente diligunt fratres.

¶ Circa tertium dilectionis proximorum incitamentum, quod est homicidij euasio, dicit:

Omnis qui odit fratrem suum, homicida est.

Homicida esse qui odit fratrem.

¶ Si quis ergo odium in fratrem paruipendit, nisi quid etiam homicidii paruipendat. Viuit ille, & iste interfecto iudicatur. Plus autem est odire, quam non diligere. Igitur si is qui non diligit, manet in morte, quomodo is qui non modò non diligit, sed in super odium gerens in fratrem homicida est, vitam habebit. Homicida est, inquit, qui odit fratrem. Primò quidem, quia semetipsum in anima vulnere mortis sciatur, deinde & fratrem suum quem prouocat ad odium & simultatem. De primo, videlicet in semetipsum homicidio ait Plal. Gladius eorum intret in corda ipsorum. Et quicunque alium molitur lædere priuim, ipse se iaculo percutiet proprio. Denique homicida ille coram deo iam dicitur, qui voluntatem habet proximo nocendi. Deus enim intuetur cor. Nam omne cor ei patet, & omnis ei voluntas loquitur.

¶ Itaque homicidij culpa incurritur, non modò ipsa cædis enormitate: sed etiam, ut dictum est, odiendo proximum, in super & detrahendo, malum consulendo, nocendo, vitium necessarium subtrahendo, & similibus. Iustè autem illis à domino æterna vita negatur, qui alteri vitam inuident temporalem. Sequitur:

Et scitis quòd omni homicida non habet vitam æternam in se manentem.

¶ Omnis, inquit, quia non solum qui ferro, sed etiam qui odio fratrem insequitur, vitam æternam (quæ deus est) non habet in se manentem, licet vitam habeat à se transeuntem. Non enim ipse templum dei sanctum est, sed fouea Ericij, sicut per Esaiam dicitur: ibi habuit foueam Ericius, id est, diabolus ipse, malitiæ suæ aculeis oblitus, & enutritioe catulos suos, hoc est, machinationes aduersus fratrem pessimas, quas mente peperit & consensu voluntatis fomit.

¶ Circa tertium, videlicet fraternæ dilectionis exemplum & documentum, dicit:

In hoc cognouimus charitatem Dei, quia ille pro nobis animam suam posuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere.

¶ Dei

1. Cor. 3. Esai. 4. Ericij fouea.

POST PENTECOST.

¶ Dei erga nos dilectionem pro exemplo proponit, ut ad dilectionis illius imitationem proximum diligamus. Quo præsertim *nis frater* pastores & prælati informantur, qui pro fratribus animas *na exem-* suas impignorauerunt. Horum est enim pro cõmisso grege *plum,* si res ita ferat, sanctorum patrum exemplo animas ponere. *Charitatè* Sed vix temporibus istis quibus ob iniquitatis abundantiam *refriguisse* usque ad eòd refriguit charitas, ut plerique fratris salutem, ne catelli quidem morte redimant. Imò verò intantù apud nonnullos prauæ cupiditates inualuerunt, ut fratris perniciem præferat ipsius saluti. Vnde per quendam dicitur:

Viuitur ex raptò, non hospes ab hospite tutus,

Non focer à genero, fratrum quoque gratia rara est.

Ouid.

¶ De quorum etiam malitia temporum & corruptissimis hominù moribus Apost. Timotheo scribens ait: Hoc autem *2. Tim. 3.* scito, quia in nouissimis diebus instabunt tẽpora periculo *Tẽporum* fa, & erunt homines seipso amantes, cupidi, elati, superbi, *nouissimo-* blasphemii, parentibus non obediens, ingrati, scelesti, sine *rum mali-* affectione, sine pace, criminosi, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, voluptatum amatores magis quam dei, habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes. Ab his charitas proscripta & relegata est. Tantum abest, ut hi pro fratribus animam ponant, qui fratrum animas quærunt ut perdant.

¶ Circa tertium, videlicet huiusce dilectionis experimentum, consequenter dicit:

Quis habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauerit viscera sua ab eo, quomodo charitas dei manet in eo?

¶ Quid. Qui fieri posset, ut ille pro fratre animam poneret, *Fraterna* qui ne rem quidem tẽporalem expederet pro fratre? Clau *dilectionis* dit enim ab eo viscera sua, nolens intelligere super egenum *experimè-* & pauperem, ut nec ipsum in die mala liberet dominus. Hic *tum.* carnem suam in paupere despicit, & ex seipso quæ proximi *Eccle. 31.* sunt non vult intelligere: quasi dicat cum Cain, Nunquid *Gen. 4.* custos fratris mei sum? Maioris autem est crudelitas, claudere erga miserum viscera, quam marisupia, quãdoquid sine diminutione tẽporalis substantiæ de cellario cordis possit in fratrem piæ compassionis affectum conferre. Caterum quia

DOMINICA SECVNDA

quia quorūdam est ad proximos simulata dilectio, qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum, ideo B. Ioannes hanc excludens, subdit:

Filioli, nō diligamus verbo, neque lingua, sed opere & veritate.

Diligere verbo est lingua quid sit.

Pror. 14.

Iaco. 2.

¶ In verbo sola loquutio nō opus, in lingua verò intelligitur multiplex assertio. Sicut quibusdam mos est, qui sepe repetitis sermonibus affectum suum volunt commendare, quem conscientia teste nouerunt sibi non suppetere, iuxta illud Sapientis: Vbi autem verba sunt plurima, ibi frequenter egestas. Sed opere, inquit, & veritate: hoc est, mentis integritate diligamus. Hoc dicit vt sicut os accommodant egenti, ita accommodent & manum. Vnde per B. Iacobum dicitur: Si frater aut soror nudi sunt, & indigeant victu quotidiano, dicat autem aliquis ex vobis illis: te in pace, calefacimini & saturamini, non dederit autem eis quæ necessaria sunt corpori, quid proderit? Proinde quum diligere proximum opere & veritate præcipit, utique hoc vult, vt simplici intentione beneficia præstemus, non propter instantiam, vel commodum aliquod temporale, (id enim esset magis se diligere quàm proximum) sed dei solius contemplatione, & proximi charitate.

Qualiter proximum diligere debemus.

Rom. 12.

Dilectio vera que sit.

¶ Debemus autem diligere proximum veraciter sine simulatione. Tèperatèr, sub dei dilectione. Prudèter, sine corruptione. Generaliter, sine cuiusquam exceptione. De primo diligendi modo dicit Apost. Dilectio sine simulatione. Vt autem dilectio sit vera, Primū, necesse est vt sit in affectu, vt scilicet fratri bonū velis. Quod utique tum verè præstas, quando illi congaudes in rebus lætis, & cōsoles in aduersis. Secūdo, in affectu, vt benignè hūc cūm opportunū fuerit salutes, cōsoleris, instruas, & talem te ei in verbo exhibeas, vt agnoscat tuam erga se dilectionem. Tertio, sit in effectu, vt manū tuam aperias inopi & palmas tuas extendas ad pauperem. Nam vbi re opus est, verba non sufficiunt.

Pror. 7. Paupertas duplex.

¶ Contingit autem duobus modis quēpiam esse pauperem, Corporaliter, scilicet & spiritualiter. Corporaliter ille pauper est, qui ex inopia rei familiaris fame premitur aut siti, frigore aut nuditate. Si habes quo illi commode subuenias, non sat est compulsionis affectū porrexisse, nisi etiam sequatur effectus. Si verò nō suppetit quod cōferas inopi, affectum

POST PENTECOST.

22

affectum illi pietatis impende. Nec patueris id te sine fructu fecisse. Nam vt B. August. ait: Coronat Deus bonam voluntatem, vbi non inuenit operis facultatem. Spiritualiter verò pauper est, qui quis ob culpæ reatum Dei gratiam, & regna cœlorū amisit: laniuscemodi pauperi, monitione sancta, & piis pro illius reparatione apud Deū precibus, subueniendum est.

¶ Secundo, oportet diligere proximum prudèter, sine corruptione, vt videlicet sic diligas proximos, quòd tamen eorum oderis errores. Illud etiam prudenter cauens, ne dilectio carnalis efficiatur, sed tōbria sit & casta, iuxta quod Apost. ait: Odientes malum (id est, proximi vitium) adherentes bono. Si verò iam carnalis affectus inualuerit, fuge & elongare, ne forsā & alteri laqueum ponas, & ipse nihilominus capiaris illaqueatus. Fuge, iuxta sententiam domini dicentis: Si manus tua, vel pes tuus scandalizat te, abscide eum & proiice ab te: & si oculus tuus scandalizat te, erue eum & proiice abs te. Quasi dicat: Quantumlibet is qui tibi scandalo est, deuinctus sit tibi, siue ab obsequio, siue à consilio, siue à beneficio, etiam si æquè vt oculus vel pes tibi necessarius esse videatur, amoue illum à te. Expressit autem manum, pedem & oculum, vt per manum hunc intelligas, qui loco tui, res tuas seu negotia gerit. Per pedem verò, eum qui te suis beneficiis sustentat, portat, nuerit. Per oculum autem, hunc qui tibi prospiciens, consilio te dirigit, aut informat doctrina.

Diligendus est proximus prudenter.

Rom. 12.

Mat. 18.

¶ Tertio, diligendus est proximus temperanter sub dei dilectione, vt nullius hominis dilectionem deo preferamus. Qui amat, inquit, patrem aut matrem plusquam me, nō est me dignus: & qui amat filium aut filiam super me, non est me dignus. Porro diuino amoris tunc hominis amorè preferimus quādo propter hunc illius mādāta praeuaricamus sicut is faciūt, qui ne displiceant homini mortali, cōscientiūt ei in peccato. Vel qui aded impensè filios suos amant, vt eis locupletandis iniquis intendant lucris. Contra verò de illo qui necessarios suos deo posthabuerit, scriptum est: Qui dixerit patri suo & matri, nescio vos, & fratris ignoro illos, & nescierunt filios suos, hi custodierūt eloquium tuum, & pactum tuum seruauerunt, iudicia tua o Iacob, &

Diligere est temperanter.

Mat. 10.

Comendāturque suos deo posthabuerunt.

DOMINICA TERTIA

Deut. 37.

Ruth. 1.

Ruth & regina Saba comendantur.

3. Reg. 10.

Diligere generaliter.

Sapient. 11.

1. Ioan. 4.

Philip. 1.

& legem tuam & Israel. Hinc rursus in Psalmo fidelis anima commonetur: Obliviscere populum tuum & domum patris tui, & concupiscent rex decorem tuum.

¶ Ruth Moabitrix quod patria parentibusque relictis dei veri cultum amplexata venit in terram Israel, eximie commendatur. Regina Saba & ipsa regione sua ac regno relictis, venit à finibus terræ in Hierusalem ad Salomonem ipsius sapientiam auditura, ecclesiam de gentibus colligendam facto suo præsignans, quæ relictis carnis affectibus, per fidem ventura erat ad Christum.

¶ Quartò, diligere debemus proximum generaliter sine cuiusquam exceptione, ut proximorum dilectio vniuersos admittat, colligat omnes vinculo charitatis, & notos, videlicet & ignotos, propinquos & extraneos, ciues & peregrinos, amicos & inimicos, imitatione summi patris celestis, qui nihil odit eorum quæ fecit, sed diligit omnia, etiam peccatores sibi non obtemperantes & inimicos, beneficia sua illis assidue largiendo, quanuis his abutantur, & illis suis protus indigni. Eandem hanc dilectionem idem hic

apost. alio loco nobis commendans: Si deus, inquit, dilexit nos, & nos debemus alterutrum diligere generaliter, videlicet sine exceptione. Hoc enim & apost. Paulus exoptat, dicens: Deus abundare faciat charitatem vestram in inuicem, & in omnes, id est, in inimicos quam amicos, tamen infideles quam credentes in Christum.

DOMINICA TERTIA post Pentecosten.

1. Pet. 5.

Charissimi, humiliamini sub potenti manu dei, ut vos exaltet in tempore visitationis.

¶ In hac lectione B. Petrus primò docet vniuersos sub diuina maiestate se humiliare. Secundò, docet fiducialiter in deo sperare. Tertio, monet impugnationibus diaboli fortiter resistere. Primum facit à principio lectionis. Secundum, ibi: Omnem sollicitudinem. Tertium, ibi: Sobrii estote.

¶ Circa primum dicit, Charissimi, humiliamini sub potenti manu dei. Quid enim æquum magis, vel magis debitum est, quam ut nosmetipsos qui sumus puluis & cinis sub

POST PENTECOST.

sub conditoris maiestate (sub qua tremie omnis creatura) humiliemur! Loquitur, inquit Abraham, ad dominum meum, quum sim puluis & cinis. Ipse est enim creator noster, ipse iudex noster, cuius sapientiam nihil latet, cuius potentiam nec effugere, nec vincere quisquam potest, cuius denique iustitia in ordinem redigit vniuersa. Cui quoniam summe placet humilis & vera ab homine propria fragilitatis cognitio, sicut e contrario vana cordis elatio, vel maxime dilectionis initium, B. Pet. præmittit dicens: Adolescentes, subditi estote senioribus. Omnes enim inuicem humilitatem insinuate. Nec quenquam excipit, qui non debeat humile se exhibere, si cupit assequi regnum dei. Superbis quippe deus resistit, humilibus autem dat gratiam. Et Paulus ait: In humilitate superiores sibi inuicem arbitantes. Et ne quis putet solos minores honorare debere maiores, & non etiam ipsos maiores minoribus debere condescendere, notanter ait beatus Petrus: Omnes inuicem humilitatem insinuate. Discat homo ab angelo, qui de sublimi lapsus est per superbiam se illuc nequaquam posse ascendere, nisi per humilitatem. Non enim nisi humiles ponit dominus in sublimi.

Quam sit æquum sub deo se humiliare. Genes. 18.

Etiam humilibus nosmetipsos humiliare debere.

Iob. 1.

Act. 10.

Deum superbis resistere.

2. Pet. 2.

Luc. 10.

Genes. 11.

Nume. 16.

2. Par. 16.

Danie. 4. Exod. 14.

¶ Sanè quod hoc loco verbo docet beatus Petrus, id ipsum etiam ex iplo ostendit, quado ingressus domum Cornelij ad huc Gætilis, & ille ei venerationis gratia prostraberet, protinus hunc manu porrecta leuauit, dicens: Et ego homo sum similis tui. Ostendit autem humilitatis causam, dum (sicut præmissum est) ait: Quia deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Deum superbis resistere patet ex iplo. Deinde in generis nostri parentibus primis. Post, in filio Noë posteris, gigantibus ædificantibus turrim confisurum, ut celebrarent nomen suum, & periculum diluuij (si rursus aliquando inundaret) inconsulto deo effugerent. Rursus in Dathan & Abiron, & Chore, & complicitibus eorum, in quos ob arrogantissime superbiæ inconsultam temeritatem, non conuicta hominum morte diuinitus animaduersum est. Iterum in Ozia rege Iuda, in Nabucho-

donosor

DOMINICA TERTIA

donosor in Pharaone, & aliis multis: Nō habitabit, inquit dominus, in medio domus mex qui facit superbiam. Hinc etiam ipsa humilitatis magistra Christi mater, Dispersit, inquit, superbos mente cordis sui. Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles.

Humi'ib^o **¶** Econtra verò, quòd gratiam conferat deus humilibus, multis similiter patet exemplis. Moysen enim qui se humiliter à ducatu populi excusabat, in signis & portentis deū constituit Pharaonis. Rursus exemplo David idipsum patet. Huic enim, quia per humilitatem mētis vir erat se cū dū cor dei, fecit deus nomen eius grande iuxta nomen magnorum qui sunt in terra. Exemplis proinde prophetarū sanctorum Amos, Ieremie, Esaiæ Denique exemplo illius in Euang. Publicani, humilitatis suæ meritò iustificati, & aliorum multorum. Vnde & per Esaiam dominus dicit: Si per quem requiescet spiritus meus, nisi super humilem, & tremētē sermones meos! Omnis enim vallis implebitur. Et ideo valles abundabunt frumento, quia inter medium montium aquæ gratiæ cœlestis pertransibunt. Non enim præterit deus humiles corde, sicut præterit mōtes Gelboë in ira indignatiōis suæ, super quos nec ros nec pluuia descendit, quia scriptum est: Cor contritum & humiliatum deus non despiciet. Siquidem vsquē ad eò grata deo est humilitas, quòd apud eum eōmendabilior est in peccatis humilis confessio, quàm in beneficiis superba gloriatio.

Deo grata **humilitas** **¶** Ita que humiliamini sub potenti manu dei, vt vos exaltet. Ista exaltatio, suæ gratiæ collatio est in hac vita, & gloria sempiternæ beatitudinis, in futura vita. Quò magis autem te humiliaueris in tempore probationis, eo plus exaltaberis in tēpore retributionis. Constituit enim deus sublimioris gloriæ meritum in ea re quæ suppetit (si velint) vniuersis, scilicet in humilitate. Non enim dixit, quòd qui fuerit in hac vita ditior, nobilior, potentior, felicitior, doctior, pulchrior, illustriorve, aut aliquid huiusmodi, illic sublimior sit futurus, sed qui hic fuerit humilior. Si enim omnis qui se humiliat exaltabitur, profecto, qui magis se humiliat, gloriosus in dei regno sublimabitur. Nulli velamen exultationis relictum est, quia quum humiliatio nostra, id est, humiliationis nostræ causā tam multiplex in

Sublimioris gloria meritū omnibus præsto esse.
Luc. 18.
Micl. 6.

POST PENTECOST.

medio nostri sit, nemo est qui se (si voluerit) proprio iudicio humiliare non possit.

¶ Quatuor autem sunt, in quibus humilitas vera cōsistit, quibus etiam se humilitas ipsa tanquam propriis signis facit manifestam, videlicet, Obedientia, Pœnitentia, Patientia, Reuerentia.

¶ Primum, inquam, in quo consistit & apparet humilitas, est obedientia. Nam sicut superbiæ est nolle subici deo, ita iustæ humilitatis est deo obtemperare. Nemo enim humilis censendus est, qui adhuc per inobediētiæ contemptū deo repugnat. Vnde per Sapientem dicitur: Initium superbiæ hominis, est apostatare à deo, quoniam ab eo qui fecit illum, recessit cor eius. Recessit, inquam, per inobediētiæ superbiā. Cuius inobediētiæ superbientis, deū inque cœcata mente non cognoscentis, exemplum in Pharaone patuit. Is enim dei populum dimittere iussus, respondit: Dominum ignoro, & Israël non dimittam. Tales hodie multi reperiuntur, qui si non dicerent in corde suo, non est deus, vtique sub ipsius imperio se per obedientiam humiliarent, sed iugum pati recusantes, nolunt dominum regnare super se, Dominum vtique nobilem, mitem & humilem corde, cui seruire regnare est, quos propter hoc iustus est sub eius tyrannide premi, de quo per Ieremiam dicitur: Crudelis est & non miserebitur. De huiusmodi scriptum est: Vir vanus erigitur in superbiā, & quasi pullum onagri se liberum natum putat. Et meritò vir ille vanus dicitur, qui erigitur in superbiā, plenus enim est vanitate. Si tamen res aliqua vanitate (quæ nihil est) repleti possit. Sed ideo vanitate plenus dicitur, quia inflatus superbiā se putans aliquid esse quum nihil sit, vanus, & veritate vacuus est. Vacuus à sui cognitione, vacuus à virtute, vacuus à grātia dei.

¶ Cuius vacuitatis seu vanitatis signum euident, cordis elatio, & in moribus arrogantia est. Nam vt vitu cernimus, rami arboris qui secundi & onusti fructibus sunt, deorsum inclinantur, similiter & arista in segete grano maturo plena non sursum eleuatur, sed spectat deorium. Quòd si vel rami in arbore, vel aristam in segete, erecto culmo in sublime tendentem videris, confessum eius intelligis absente

Humilitas vera in his 4. consistit.

Obedientia,

Ecclesi. 10.

Exod. 5.

Luc. 19.

Matt. 23.

Iere. 6.

Iob. 11.

Vir vanus.

Vanitatis indicium elatio.

Simile.

DOMINICA TERTIA

absente fructu sterilitatem. Sic nimirum (vt dictu est) vir vanus erigitur in superbiam, & ad profendum obedientie fructu humiliare se recusans, quasi onagri pullum (qui nimirum in deserto natus iugum ferre non didicit) se liberum natum putat, vocem illius audire contemnens, qui dicit: Tollite iugum meum super vos, & discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suauis est, & onus meum leue. Asinus sub onere, & bos in iugo, non capite in altum erecto incedunt, sed demisso. At verò filij superbiæ, filij Belial, id est, absque iugo, ambulantes in vanitate sensus, curunt aduersus deum erecto collo, & pingui ceruice armantur, sublimes habentes oculos, vt illius se esse filios probent, qui omne sublime videns rex est super oēs filios superbiæ.

Matth. 11.

Simile. Superbi filij Belial. Iob. 15. Iob. 41.

Humilitas probatur per penitentiam.

Ier. 8.

Simile.

Peccata sua agnoscuntur humilitas deo grata.

Secundum in quo humilitas vera consistit, est ab operibus prauis & peccatis respicientia, seu penitentia vera. Hæc enim est inobedientie superbientis remedium. Nam qui per inobedientie superbiam deum offendit, per humilitatem penitentiae reconciliatur. Quantum enim displicet deo contemptus inobedientie, tantum placet humilitas penitentis. Eodem enim præcepto, quo inobedientie temeritas prohibetur præcipitur humilitas penitentie post peccatum. Porro contemptus penitentie post præuaricationem si grande malum non esset, nequaquam dominus per prophetam diceret: Nunquid qui cadit non resurget, & qui auersus est, non reuertetur? Quare ergo auersus est populus iste in Ierusalem auersione contentiosa? Apprehenderunt mendacium & noluerunt reuerti. Atredidi & auscultauimus, nemo quod bonum est loquitur. Nullus est qui agat penitentiam super peccato suo, dicens: Quid feci? Omnes conuersi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens in prælium. Sic nihilo secius, peccatores post peccatum penitentiae remedium contemnentes, diabolo sessore (quasi quedam iumenta) subacti & impulsu, vno cursu precipites, festinant in perditionem.

Quam verò sit æquum, & acceptum coram deo, post præuaricationem per penitentiam respicere, peccatum suum humiliter confitendo, & illud compuncto corde detestando, patet exemplo Dauid post perpetratum aduerterij peccatum

POST PENTECOST.

atum per Nathan redarguti, peccatum suum confitentis, & dicens: Peccaui. Mox enim illi per prophetam Nathan dictu est: Dominus transtulit peccatum tuum. Non morieris.

Rursus idem patet exemplo Manassis regis, post tanti sanguinis prophetarum effusionem, & idololatriæ abominationem, & omne genus sceleris, inter vincula & compedes in tenebroso carceris ergastulo confitentis humiliter, & dicens: Peccaui super numerum arenae maris, & multiplicata sunt iniquitates meae: quia excitavi iracundiam tuam & malum coram te feci, statuens abominationes & multiplicans offensiones. Et nunc flexo genua cordis mei precans à te bonitatem domine. Peccaui domine, peccaui & iniquitatem meam ego agnosco. Peto, rogans domine, remitte mihi, ne simul perdas me cum iniquitatibus meis, neque in æternum reserves mala mihi. Post hæc exauditus est à deo, à vinculis & carcere liberatus, & in regnum denudatus restitutus. Id ipsum etiam patet exemplo peccatricis domini pedes in Euangelio lachrymis suis rigantis. Exemplo rursus apostoli Petri negationis culpam desistentis amare. Nec non & publicani (vt dictum est) à longe stantis, nec oculos quidem suos leuantis ad cælum, sed percutientis pectus suum, & dicens: Deus propicius esto mihi peccatori.

Exempla penitentia

2. Par. vii.

Luc. 7.

Luc. 22.

Luc. 18.

Non sic parentes nostri primi, sed ad confessionem criminis euocati à domino, excusatione superba præuaricationis suæ culpam geminauerunt. Sic etiam indurauerunt ceruicem & noluerunt reuerti per penitentiam Iudæi ad prædicationem Ieremie, & aliorum prophetarum. Quam ob rem exterminij, & captiuitatis pœna decernente deo, iuste affecti sunt.

Gen. 3.

Peccatum suum agnoscere nolentis superbiam.

Porro quod in superbiâ homo erigitur, hinc est, quod non se, sed sua considerat. Humiliatio tua, inquit, propheta (vt supra dictum est) in medio tui est. Nam humiliandi se causa homo intra se reperiet, si fordatam probris spectat conscientiam, caducum corpus, incertum tempus mortis, & quod magis omnibus est formidandum, examen iusti iudicij dei. De pauone dicitur, quod spectato caudæ suæ decore extollitur, sed mox pedum deformitate conspecta, displicet sibi & cœriscatur. Sic profecto qui non se, sed sua

4. Reg. 25.

Superbia causa in homine. Mich. 6.

Simile.

ad tempo

DOMINICA TERTIA

temporalia videlicet bonz, diuitias, honores seculi, ornatu vestium, pompam seruientium, adulantium fauores, sanita- tem corporis, candorem cutis: qui, inquam, hzc & huius- modi vana vtique & transitoria respiciunt, semetipfos in- tus ignorantes, ex iis sibi vanissime placent & inflantur. Qui si semetipfos introrsum aspiceret, dissimulationis pa- tiam fodientes, vtique viderent abominaciones, iram dei prouocantes. Vnde quidam hanc mentis humanz cecita- tem demirans, ait:

Persius. Vt nemo in sese tentat descendere nemo.

Sed precedenti spectatur mantica tergo. Et iterum:

Tecu habita (inquit) & noris quam sit tibi curta supelle- x.

Iere. 2. Profecto si se miser & mortalis homo ad veru cognosce- ret, pauonis ad morem pedes suos (vt dictu est) aspicien- tis, contristaretur & ingemisceret. Vade, inquit Ieremias,

& vide vias tuas in conualle, & scito quid feceris.

Humili- tas proba- tur per pa- tentioniam. Circa tertium, in quo dictum est veram consistere humi- litatem, quod est patientia: notandum est, quod quia homo propter priuatum suuipsum amoru vix & raru dignos suis peccatis facit penitentiu fructus, nec satis in semetipsum, vt equum est, Dei vindicis partes iustus vltor exequitur:

Est. 28. ideo deus qui neminem vult perire, id quod penitendo minus exprimus (vt vexatio det intellectum auditui) ex- coquit in camino tribulationis. In quo sicut nonnulli au- rum, ita etiam complures esse palea reperiuntur. Illi depu- rantur, & virtute meritorum proficiunt, isti consumuntur & pereunt, pro eo quod omnipotentis dei manum su- per se sentientes, dissipati, nec compuncti, humiliati, sed minime humiles effecti contumaci voluntate repugnant.

Quidam au- rum, palea quidam. Talis fuit Pharaon rex Aegypti, qui flagellis durior esse- ctus, contumaciter aduersus deum libero pugnavit arbitrio. Contra vero rex Babylonis Nabuchodonosor, diuinam con- tra se potentiam expertus, in recordatione proprii iniqui- tatis ingemuit, arque ideo (vt creditur) penitentia meruit fructuosam. Nam signitam in semetipso dei potentiam et- tiam aliis predicauit, affirmans quod gradientes in super- bia ipse posset humiliare. Itaque Pharaoni non dissimiles sunt, qui afflicti inopia, atroci laguoribus, aduersis quassa- rebus, ac tribulationibus humiliati, minime tamen corri- guntur.

Duo disti- mili exitu percussi.

Exod. 8.

Dan. 4.

Pharaoni similes.

POST PENTECOST.

guntur. Quibus per Ieremiam dicitur: Insanabilis fractu- ra tua, pessima plaga tua. Quid clamas super contritione tua? non est remedium tibi. Caetero quippe exusti, nec sic quidem a putredine peccatorum suorum expurgantur.

Iere. 30. Cuius insanabilitatis proculdubio superbia causa est. Dum enim qui humiles sunt, a deo corripitur, confestim ad preces & penitentia lamenta confugiunt, dantes glo- riam deo, & dicentes: Tibi domine iustitia, nobis autem confusio faciei. Et rursus consistentes dicunt: Omnia quz fecisti nobis domine, in vero iudicio fecisti: quia peccaui- mus tibi, & mandatis tuis non obediimus, sed da gloria nomini tuo, & fac nobiscum secundum multitudinem mi- sericordie tue. Tales profecto patientia humilitate & ve- ritate confessionis, dum patienter sustinent disciplinam, diuinam placant offensam. Cuius rei similitudinem in ca- tello conspiciamus, qui quu a suo domino verberatur, pro- sternit se clamitans, quasi dominum suum se fateatur agno- scere, cuius effugere manum nec possit nec velit, quod de ipso pane viuat, nec alium qui se pascat habere patronu, ipsum vero perperis placari posse verberibus. Sic & pec- cator flagella dei sentiens dicat, & veritatem confiteatur eum propheta, qui ait: Iram domini portabo, quoniam pec- caui ei. Et illud: Quo ibo a spiritu tuo, & quo a facie tua fugiam?

Baruch. 1. *Dan. 9.* *Dan. 3.*

Similitudo

Canibus mordacibus similes.

Mieb. 7.

Canibus mordacibus similes.

4. Reg. 18. *Sennache- rib blasphe- mias euomēs, dicebat: Nolite audire Ezechiā, qui vos de- dit gentium terram suam de manu regis Assyrioru. Quia illi sunt in vniuersis diis terraru, qui eruerunt regionem suam de manu mea, vt possit et uere dominus Hierusalem*

4. Reg. 18. *Sennache- rib blasphe- mias euomēs, dicebat: Nolite audire Ezechiā, qui vos de- dit gentium terram suam de manu regis Assyrioru. Quia illi sunt in vniuersis diis terraru, qui eruerunt regionem suam de manu mea, vt possit et uere dominus Hierusalem*

dd ij de ma-

DOMINICA TERTIA

de manu mea? Sed superbiam blasphemorum mox ultio terribili comprehendit, Angelus enim domini nocte una percussit in castris Assyriorum centum & octogintaquinque milia virorum. Quam rex impius plagam fugiens, quum in terram suam venisset, a filiis in templo dei sui interemptus est.

Humilitas per reverentiam elucet. Circa quartum, quod est reverentia, considerandum est, quod sicut superbia in proximorum contemptu, ita eorum humilitas in exhibitione venerationis & reverentia manifestatur. Exhibenda autem est reverentia primū deo in sacrosancta dominici corporis & sanguinis sacramento. Rursus loco sacro divino cultui dedicato, verbo dei, Prælati & ministri ecclesie, principibus huius seculi, Dominis suis, maximè autem parentibus. Superbia verò nec deum timet, nec homines reueretur. Apostolum contēnit dicentē: Reddite omnibus debita, cui bonorē honorē: cui timorem, timorem. Grandis enim superbiæ indicium est, nullum venerari, nemini deferre. Sed humiliamini, inquit, sub potenti manu dei, ut vos exaltet. Cui non aliter patet ingressus quā per hostium humile, is ut ingredi ianuam & capitis lætionem vitare possit, curuare ceruicem, inclinare debet altitudinem suam. Arcta autem est via quæ ducit ad vitam. Sed contēdite intrare per angustā portam, inquit dominus, quia multi dico vobis querēt intrare, & nō poterunt. Non poterunt, in quā, vel quod superbia inflati & nimis tumidi, vel diuiciarum sarcinis onusti, ab ingressu ianuæ cælestis ipsius arctitudine prohibentur. Sed mites & humiles corde inuenient requiem animabus suis. Ingressiēt enim vbi pascua beatitudinis æternæ reperient.

HOMILIA ALTERA.

1. Pet. 5. **O**mnes sollicitudinem vestram proicientes in eum, quoniam ipsi cura est de vobis. In præcedentibus docuit beatus Petrus quomodo debeamus nos sub potēti manu dei humiliare. Hinc cōsequenter vsque ad finem lectionis duo facit. Nam primò docet nos fiducialiter in deo sperare. Secundò, monet nos insidiis diaboli fortiter resistere, ibi: Sobrii estote.

Circa

POST PENTECOST.

Circa primum dicit: Omnem sollicitudinem, & cætera. Vbi docet humiles & fideles in deo sperare. Semper enim deus humilium & seruator & protector est, iuxta quod ait propheta: Custodiens paruulos dominus, humiliatus sum, & liberauit me. Quis paruulum videns vel collapsum in cœnum, vel alia quavis necessitate periclitantē, illi protinus non succurrat? Quis nō ferat opem paruulo vim à potentiore sustinenti? Quis errantē per deua paruulū non dirigat in viā? Quis paruulū inedia stentē non reficiat cibo? Quis nudū nō foueat vestimento? Quis vagū non colliat hospicio? Citius enim paruulorū necessitas nostrā sibi vendicat miserationē. Nō sic autē grandibus qui sibi valent consulere, subuenitur. Paruuli ergo humilitate cordis efficiamur, ut qui custodit paruulos dominus, nos liberet, nos custodiat, subueniat nobis qui etiā paruulorū dicit esse regnum cælorum. Sinite, inquit, paruulos venire ad me, & nolite prohibere eos, talis est enim regnū cælorū, Hinc rursus per Osee dicit: Puer Israël, & dilexi eum.

Quod autem deo cura est de iis, qui propter deū se humiliant, obediendo, penitendo, patienter aduersā sustinendo, patet quoad primum in Abrahamā, qui obediens diuinæ iussioni, egressus est de terra & de cognatione sua, & de domo patris sui, insuper & carnē suam iam senex circumcidere iussus, incunctatē obediuit, & quod his omnibus maius est, filium suum propriis manibus immolare, & in holocaustum offerre ad præceptum domini præsto fuit. Ob huius obedientiæ meritū diuina protectione vbique seruatus est, dicente domino: Noli timere Abrahamā, Ego protector tuus suum, & merces tua magna nimis. Quocunq; enim perrexit Abrahamā, deo cura fuit de illo, siue quū tempore famis peregrinaretur in Aegyptum, siue quū præliaretur contra quatuor reges, quos cum suis expeditis venaculis consequutos debellauit, & vicit, Loth filii fratris sui captum, & omnem prædā excussit, & reduxit. **S**i querās vnde huic humili, huic dei paruulo tantæ vires, victoriā tanta, talisq; triumphus? Vtique quia præcinxit eum deus virtute ad bellum, & supplantauit inimicos suos subter illum. **Q**uod autem non minus deo cura sit de iis, qui se pro-

Humiliū deus protektor est.

Matt. 19.

Osee. 11.

Cura deo est de humilibus.

Gene. 12.

Gene. 17.

Gene. 22.

Cura esse deo de obedientibus.

Gene. 12.

Gene. 14.

Psal.

Cura esse deo de penitentibus.

dd iij

per il-

DOMINICA TERTIA

Cura de peccatis pter illum humiliant de peccatis suis poenitendo, patet cui denser. Qui enim paicit ingratos & sui cotemptores, qui sic possit, vt destitutos reb^o necessariis derelinquat per poenitentiam lameta ad se reuersos? Primu, inquit, querite regnu dei & iustitia eius, & haec oia adiciuntur vobis. Regnum dei querere, est agere poenitentia. Poenitentia, inquit, agite, appropinquabit enim regnu celoru. Idipsum etia quod est poenitentia agere, est querere iustitia regni dei, de quo dictum est, primu querendu esse regnu dei, & iustitia eius.

Cura de Helia ¶ Sanè quum sub Helia ob idololatriae perfidiam, & innumeras populi Israel iniquitates, clausum esset caelum annis tribus & mensibus sex, vt nò plueret super terram, intirentq; hoies & iumenta, reuocato ad dei cultum populo, prophetisq; Baal, & lucorum sacerdotibus ab Helia per dei zelum interemptis, mox caelum dedit pluuiam, & terra diu negatum mortalibus dedit fructu suum. Ponit quippe dominus terram fructiferam in falsuginem, à malis inhabitantium in ea. Contra de iis, qui poenitentia agendo iustitiam amplectuntur, dicitur per prophetam: Non vidi iustum derelictum, nec semen eius queres panem. Quod vel hoc vno satis patet exéplo. Nam quum Aegyptiorum segetes, ficulnae, vineae, fœnum, & omne viride, ob eoru impietates horrenda caeli tēpestate vastarentur, cuncta quae erant filiorum Israel permanserunt illaesa.

Exod. 9. ¶ Nam qui fieri posset, vt ij quibus iam deus ob lamenta poenitentiae & iustitiae fructus vitae seruat aeternae, illis denegat corporalis vitae subsidia, quae largitur comuniter bonis & malis? Filio prodigo post omniu honoru suoru dispersionem reuerso occidit pater vitulum saginatū. Rursus quadraginta annis vestimeta illoru qui egressi per mare rubrum de Aegypto, diuino ducatu ad promissam tēdebant hereditatem, vetustate detrita non sunt. Quibus insuper hoc toto tēpore panem deus pluit de caelo. Quid igitur inter haec iam dubitet modicae fidei homo diabolicæ seruitutis iugum abicere, de peccatoru tenebris per agni caelestis pium sanguinem exire, quum illius populi exemplo pateat deū illis non defuturum in necessitatibus, quos dignos ducit aeterna hereditate!

Luc. 15. ¶ Quo ad tertium, quod scilicet deo cura est de iis qui se propeet

POST PENTECOST.

propter illu humiliant patienter aduersa sustinendo, ex- pla nobis quibus hoc ostēdamus praecleara supersunt, Helia videlicet, Iob, & Danielis, & aliorum multorum. Helia enim, qui ob honoris diuini zelum ignitum, innumeras persecutiones sustinuerat, in diebus famis corui (avis vti que rapacis voracisq;) ministerio, pavit in torrete Carith. Quum autem siccatus tandem esset torrent, misit illum in Sacreptam Sidonioru ad mulierem vidua, cui praeceperat vt palceret eum. Seruo suo Iob post grauissimoru sufferentiam maloru, ob insuperabilis patientie meritū, omnia que prius habuerat, duplo restituit. Danielē propter confesionem sui nominis cōiectū in lacu leonu angelico praesidio seruauit, cōcludens ora leonu ne ei nocerēt. Et eidem qui deuoradus seris traditus fuerat, à regione longinqua vsque in Babylonem ingenti miraculo prandium ministravit. Quid humilis Thobiae patientiae merita commemorem, ad cuius vnici filij (qui ab eo in longinqua ad regionem ignota mitteretur,) directionem & tutelam è caelo Deus archangelum Raphaelē destinauit?

¶ Quis nunc aded modicae fidei, imò tanta perfidiae homo sit, qui nò tantis exemplis confirmatus omnē sollicitudinem suā proiciat in eū, cui talis cura est de nobis? Hoc vnum curet, scilicet quatenus obediendo, poenitentiam agendo, & patienter propter illu aduersa sufferendo, dignus inueniatur, quē sua ptectione & cura Deus ipse dignetur.

¶ Circa secundum principale dicitur: *Sobrii estote & vigilate.* Hic cōsequēter docet nos beatus Petrus diabolicis impugnationibus viriliter resistere. Vbi primò tradit sanctā exhortationem. Secundò, hostilem nobis patefacit impugnationem. Tertio, docet nos hostilis impetus virtuosam repulsionem. Circa primum dicit: *Sobrii estote & vigilate.* Mira congruitate sobrietatem vigilantie coniungit. Nā sicut intemperantiae luxus, mentis cæcitatem & somnolentiam: ita etiam sobrietatis modestia, vigilantiam animi & circumspectionem parit.

¶ Consistit autem haec sobrietas non solum in restricto vsu corporalis alimenti, sed etiam in vsu moderato ceterarum rerum ad voluptatem, siue animi, siue corporis spectantium.

Cura esse deo de sustinētibus aduersa.
Helia exemplum.
1. Reg. 17.
Exemplum Iob.
Iob. 42.
Danielis exemplum.
Dan. 14.
Exemplum Thobie.
Thob. 3.

Sobrietas in quo consistit.

D O M I N I C A T E R T I A

Etiam, veputa vestium, diuitiarum, honorum & fastum, risum, iocorum & cæterorum delectabilium, quibus humana mens remitti cõsuevit. Inebriat antiquus hostis quorundam mentes vino carnalis voluptatis, quos (dum per negligentie torporem dormitant) aggrediens superat. Et ideo sobrios esse iubet B. Apostolus, vt spirituali sollicitudine possimus aduersum illius insidias & dolos vigilare.

Argus centum habes oculos deceptus.

¶ Argus, secundum poetam centum habens oculos, vnam solam bouem custodiendam acceperat. Quem insidioso Mercurius dulciterq; modulato carmine ad somnum inducens, ita quod tandem omnibus obdormiret oculis, deceptum præcipitio interemit, & bouem suæ commissam custodiæ cum vita miser amisit. Vnicuique nostrum commissæ est anima propria, & summa cura iussa seruari, (sicut scriptum est Animam tuam sollicitè serua) ne hanc rapiat seductor, & excecator metium versipellis inimicus. Ipsi enim amissio nullo potest lucro compensari, dicente domino: Quid prodest homini, si mundum vniuersum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur?

Deut. 4.

Mat. 16.

Pleni oculis vt esse debemus.

¶ Pleni oculis esse debemus, & ante nos per prouidentiam, & post nos per rerum præteritarum recordationem: à dextris & à sinistris, per prudentiam & circumspectionem: sursum proinde & deorsum, per fidei lumen & auditum verbum dei, solliciti & cauti, ne vana labentium rerum dulcedine, quasi carmine dulci (quod non nisi quando auditur delectat) à diabolo in torporis & negligentie somnum deducti & præcipitati, in scelera intereamus, & animam simul & vitam perdamus æternam.

¶ Circa secundum, quo videlicet B. Petrus hostilem nobis patefacit impugnationem, consequenter dicit:

Quia aduersarius vester diabolus tanquam leo rugiens circumit querens quem deuoret.

¶ Quibus verbis terribilis aduersarii & antiqui hostis nostri describit Potestatem, Crudelitatem, Instantiam, seu Importunitatem. Potestas ipsius designatur quum dicitur: Aduersarius vester diabolus. De cuius potestate scriptum est: Non est potestas super terram quæ comparetur ei. Et quidè grandis & insuperabilis tunc erat infatiabilis huius homicidæ potestas, quum adhuc ipse idem fortis armatus custodiret

Iob. 41. De diaboli potestate.

P O S T P E N T E C O S T. 29

custodiret atrium suum. Postquam autem fortior eo super uenit Christus filius dei, cui dictum est: Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime, qui fortem illum vincens alligauit, vsque ad eum imminuta potestas est, vt ab illo nemo nisi volens superetur. Fortem hunc duntaxat reddunt aduersum nos prauæ cupiditates nostræ, & negligentia dominum inuocandi. Armatus enim adhuc est fallaciis & dolis, fortis etiam est, sed (vt dictum est) nõ nisi ab eo superatis.

Luc. 11. Psal.

¶ Porro crudelitatem ipsius notat, quum dicit: Tanquam leo rugiens. Crudelis est enim, & non miseretur. Væ illis, qui spontaneis peccatorum vinculis irretiti, in ipsius potestatem descenderunt, de quibus Aegypti nomine designatis, à domino dictum est per prophetam: Tradam Aegyptum in manibus dominorum crudelium. Dicunt qui in eius ditionem descenderunt: Susceperunt me sicut leo paratus ad prædam, & sicut catulus leonis habitans in abditis. Illæ autem animæ quæ creptæ de medio catulorum leonum, æterna salute iam sunt securæ dicunt: Liberasti me secundum multitudinem misericordie nominis tui à rugientibus præparatis ad escam.

De diaboli crudelitate. Iere. 6. Eza. 19.

Ecl. 5.

¶ Huius crudelitas leonis quanta sit vel vno signo potest agnosci, quod dum ipse mundo per idololatriæ cecitatem dominaretur, sanguine humano sibi voluit sacrificari, sicut scriptum est: Et effuderunt sanguinem innocentem, sanguinem filiorum suorum & filiarum suarum, quas sacrificauerunt sculpsitibus Chanaan. Et rursum alio loco: Imolauerunt filios suos & filias suas demoniis. Sed interemptione paruulorum innocentum quid excogitari crudelius posset?

¶ Diabolicæ crudelitatis exemplar fuisse videtur Sennus Adonibesech, qui tandè iusto supplicio affectus, confessus est hoc se meruisse dicens: Septuaginta reges amputarum reliquias sicut feci, ita reddidit mihi deus. Hic nimirum antiquum hostem hac ratione significat: quod eorum quos sibi subiectos tenet, tunc manuum & pedum amputare summities dicitur, quando illos dei verbum & mandata cœlestia, nec voluntate nec opere seruare permittit.

Diabolicæ crudelitatis typus. Iudic. 1.

Porro

DOMINICA TERTIA

Mensa diabol. Mensa eorum coram ipsis in laqueum, & in retributione & in scandalum.

Hæc est mensa in qua Absalon fratrem suum Amnon inebriatum interficit. Mensa rursus in qua filij Lob conuiuantes à ruina domus opprimuntur.

Sub qua mensa miseri voluptatum carnalium venatorum, impotentibus cupiditatibus ciborum, feralium reliquias colligunt, saturitatem verò nò assequuntur. Vnde & quidam eorù dixit: Quanti mercennarij in domo patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereo.

Luc. 13.

Diaboli tentantis instantia. Iob. 1.

Tertio, istius hostis importunitatem & instantiam, designat quum dicit: Circuit querens quem deuoret. Et bene hunc circuire dicit: Ipse enim interrogatus à Domino unde veniret, respondit: Circuitui terrà & perambulauit caelos. Quid enim ageret qui cæli perdidit, & quiescere nò potest, si non terrà circumiret? Circuitum profectò terrà, quomodo fera quælibet mordax, fremens & violenta, trunco cui adcatenata est ambire nò cessat, quietis impatienter expertus somni. Vnde in Apocalypsi scriptum est: Et vidi angelum descendentem de caelo, habentem clauem abyssi & catenam magnà in manu sua. Et apprehendit draconem serpentem antiquum, qui est diabolus & satanas, & ligauit eum. Angelus iste dei filius est, qui apud Esaiam angelus magni consilij appellatur. Quis enim alius fortem illum ligare potuisset? Ligatus itaque leo ille rugiens, draco uolens, serpens antiquus diabolus, suo se furore disructum. Ipse te cõse qui nò valet, quia ligatus. Verum illi si appropinxiueris, inuadet te sicut leo paratus ad prædam.

Apoc. 20.

Diabolus draco. Ista eius. Esa. 9.

Ecclesi. 12.

Premonet nos scriptura, & cautos reddit dicens: Non credas inimico tuo in eternum. Et post pauca subdit: Quis medebitur incantatori à serpente percusso, & omnibus qui appropiant bestiis? Circuit, inquit, querens quem deuoret, quem sibi per peccatum incorporet, quem per inconstantiã frangat, quem desperatione comminuat.

Esa diabolus qui sint. Gen. 3. Esa. 65.

Sandè terrà circuit: illa enim ei in eseam data est, dicitur de Domino: Terrà comedes cunctis diebus. Et vnde rursus per Esaiam dicitur: Serpenti puluis, panis eius. Væ his qui

POST PENTECOST

nil nisi terrenum amâtes, & ipsi terra sunt. Væ terræ huic & mari, id est, vniuersitati hominum impiorum. De quibus per eundem Prophetam dicitur: Impij autè quasi mare feruens quod quiescere nò potest, & redundant fluctus eius in cõculcationem & lutum. Non est pax, impiis dicit Dominus Deus. Itaque væ terræ & mari huic, quia descendit ad vos diabolus habens iram magnam. Circuit autem hostilibus insidiis & dolis cor humanum, quasi castrum aliquod, solerter explorans, qua parte sit immunitum, vt inde illud expugnaturus aggrediatur.

Apoc. 12. Esa. 5.

Vnde ait sanctus Leo Papa: Non desinit antiquus hostis deceptionum laqueos vbique prætereundere, & vt quomodo fidem credentium corrumperet instare. Nouit cui adhibeat æstus cupiditatis, cui gula illecebras ingerat, cui apponat incitamenta luxurie, cui infundat virus inuidiæ. Nouit quem merore cõcutiat, quem fallat gaudio, quem metu opprimat, quem admiratione seducat. Omnium discit consuetudines, ventilat actiones, scrutatur affectus, & ibi querit causas nocendi, vbi quenque viderit studiosius occupari. Scrutatur enim ad quæ vitia, vel ex natura, vel consuetudine, quisque sit procliuor. Hic enim ad auaritiã, ille ad crudelitatem, alius ad luxuriã, iste ad inuidiam, alius ad ignauiam & pusillanimitatem inclinatur. Vnde bene sapientum quidam cecinit dicentes:

S. Leo. Diaboli tentantis astus.

Mille hominum species, & rerum discolor vsus. Velle suum cuique est, nec voto viuatur vno. Mercibus hic Italus mutar sub sole recenti. Rugosum piper, & pallentis grana cumini. Hic satur irriguo maule turgescere somno. Hic campo indulget, hunc alea decoquit, ille in Venerem putris.

Persius.

Hec enim omnia & similia humanæ mentis infirma antiquus hostis inquirat. Et quia nullo vnquam tempore ab huiuscemodi præliis & dolis quiescit, nec nos debemur arma ponere, semper & in omni loco solliciti & vigilantes, sicut & ille nobis supplantandis vigilat semper.

Circa tertium quod nos docet Apostolus Petrus dicti, videlicet hostis virtuosam repulsionem, consequenter dicit:

DOMINICA TERTIA

Cui resistite fortes in fide.

Tribus m-
nimentis
diabolo re-
sistendum.
Fortitudo
sancta.
Ambidex-
ter.

2. Mac. 13.

Tolerandū
esse quod
est omnib⁹
cōmune.

Diabolo
fide resisti-
tur.
Rom. 1.
1. Ioā. 5. 11.
2. Cor. 1.

¶ Tria docet per que repelli possunt hostis istius in saltu. Repelli quippe possunt per mēis fortitudinē, per rectam fidem, per sancte spei fiduciam. Primum, scilicet fortitudinem insinuat quum dicit: Cui resistite fortes. Consistit autem hæc fortitudo, & in aggrediendo ardua, quod nequam ignavi facere queunt, & in sustinēdo patiēter aduersa. Hoc enim est quodammodo armatum esse à dextris & à sinistris. Hoc idem, est moraliter ambidextrum esse, quod secundum Aristotelem viris nonnullis, sed nunquam vlli contigit scēminarum Ad hoc enim animus profectō virilis requiritur. Cōfert autem non mediocriter ad corroborandōs in prælium militum animos, & eorum fortitudinem excitandam Imperatoris fortis adhortatio, sicut in iis patuit qui cum Machabæo contra hostes erant pugnatūri. Sicut scriptum est: Singulos eorum armavit non clypei & hastæ munimine, sed sermonibus optimis. Vnde & post pauca subditur: Exhortati itaque Iudæ sermonibus bonis valde, statuerunt dimicare & confligere fortiter.

¶ (Vnde & B. Petrus tanquam strenuus spiritualis militiæ dux, Christi milites exhortans fortiter agere, aliorū exempla proponit consequenter, dicens:

Scientes eandem passionem, et qua in mundo est, vestra fraternitati fieri.

¶ Quasi dicat: Nō vos soli estis quibus talis ac tantus obtingit hostis, vt cum eo decertatis, quinimō eandem impugnationem vobiscum sustinuerit semper, & vtique electi dei in hoc mundo, vt coronentur in celo. Non ergo debetis vestram sortem æreferre quæ obtingit vobis communis cum omnibus.

¶ Secundum, quo possint hostiles Satanæ incursiones repelli, rectā videlicet fidem, beatus Petrus expressit, quum ait: In fide, scilicet resistite fortes. Iustus enim ex fide vivit. Si autem iustus ex fide vivit, consequens est vt etiam ex fide resistat inimico. Hæc est (inquit beatus Ioannes) victoria quæ vincit mundum, fides nostra. Sancti nanque per fidem vicerunt regna. Et iterum: Fide statis, inquit. Itaque etiam hæc ad victoriam necessaria, videlicet viuere, stare, & sic vincere fides in nobis operatur. Infideles autem prostrati

POST PENTECOST.

strati iscent, & mortui, & victi: Quoniam ergo per fidem & viuimus, & stamus, ideo rectē monemur etiā per fidem illecebris huius mūdi & diabolo resistere, exemplo Moyse ferui dei, qui (vt ait Apostolus) fide grandis effectus, negavit se esse filium filie Pharaonis. Ecce vt fide vicit superbiā vitæ, & ambitum honoris mundani. Subdit Apostolus: Magis eligens affligi cum populo dei, quā temporalis peccati habere iocunditatem. Ecce vt per fidem superauit concupiscentiam carnis, & appetitum deliciarū. Sequitur: Maiores æstimans diuitias thesauro Aegyptiorum improprium Christi. Ecce vt per fidem vicit concupiscentiam oculorum, amorēque diuitiarum fluxarum, dum fide maluit egestatem & opprobrium sustinere propter deū, quā possidere thesauros regni.

Magna fi-
dei exem-
plum in
Moyse.
Heb. 11.

¶ Hinc & idem Apostolus alio loco nos hortatur dicens: In omnibus sumentes scutum fidei, in quo positus omnia tela nequissimi ignea extinguere. Qui autem scutum fidei abiiciunt, victi sunt, consequuti sunt ab aduersariis, prostrati sunt. Sicut de Saule rege scriptum est, qui in montibus Gelboë abiecto clypeo, ab inimicis cōsequutus, victus & interfectus est. Huius ruinam, pius Dauid lamentus prosequutus ait: Quomodo ceciderūt fortes? Montes Gelboë nec ros, nec pluuia veniant super vos, neque sint agri primitiarum, quia ibi abiectus est clypeus fortium, clypeus Saul, quasi non esset vnctus oleo.

Ephes. 6.
1. Reg. 11.
Saul abie-
cto clypeo
pro-
interit.
2. Reg. 1.

¶ Vngitur homo Christianus in sacro baptismi lauacro corporaliter & visibiliter, vngitur etiam anima vnctione spiritus sancti inuisibiliter. Quam tamen vnctionem incassum plerique recepisse videntur, qui videlicet in huius vitæ certamine, ita vitis omnibus subiecti sunt & victi, vt fidei clypeum abiectis putentur, imō quasi sacræ Christianæ fidei nunquā fuissent initiati. Siquidem horū mentes, quasi ignea tela exitialiter admittit.

Scutum fi-
dei reiciē-
tes à dia-
bolo super-
rantur.

¶ Tertiu, quo aduersum hostē antiquum roboramur, scilicet spei fiduciā. B. Petrus cōsequenter insinuat, dicens: Deus autem omnis gratia qui vocauit nos in aeternam suam gloriam, in Christo Iesu modicum passus, ipse perficiet, confirmabit solidabitque ipsi gloria & imperium, in secula seculorum.

¶ Vbi

DOMINICA TERTIA

Fiducia no
stra in do
mino tria
stabilium.

Bonitas
dei.

1. Cor. 4.

Ysa.

Vocatio ad
gloriam.

Opus sua
gratia in
nobis per
ficere deū.

Ioan. 15.
Cōfirma
bit.

¶ Vbi tria ostendit, quæ & augere & stabilire sufficiunt fiduciam nostram in domino. Primum est, dei bonitas gratuita. Secundum, in suam gloriam vocatio desideranda. Tertium, propter deum aduersitas tolerata. Primum notat quum dicit: Deus autem omnis gratiæ, subaudi, liberalissimus atque benignissimus imperitor. Quicquid enim habemus, à dei gratia profectum est. Nihil enim iure & quasi meritis nostris debitum accipimus à deo, nisi penas & supplicia. Hanc proinde gratuitam dei erga nos bonitatem Apostolus nobis ob oculos ponens: Quid habes, inquit, quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? A nobis ipsis aliud quicquam non habemus, quam non esse, & ab omni bono deficere, ad perditionem procliues esse, & labi: reliqua omnia à munifica dei largitate. Qui quum gratuito tam multa cōtulerit, pro ipsis gloria desudantibus omnino creditur operum suam non negaturus. Ipse enim dicit: Inuoca me in die tribulationis.

¶ Secundum exprimit quum subdit: Qui vocauit nos in æternam suam gloriam. In hoc enim vocati sumus, vt in præsentī vita per gratiam dei benedictionem hæreditate possideamus, & in futuro seculo vitam æternam. Proinde quum nihil inchoet summa dei sapientia, quin id velit cōsummāre, vocatio verò ad fidem inchoatio & dispositio sit perueniendi ad gloriam, nullatenus suspicandum est, quòd auxilium suum fragilitati nostræ sit negaturus, sine quo nec præsentis vitæ certamina superare, nec ad æternæ beatitudinis gloriā (ad quam nos vocauit) vllatenus peruenire valeamus.

¶ Ipse, inquit, perficiet, confirmabit, solidabitque, quasi dicit: Perficiet in vobis opus bonum quod cepit. Nō secus ac hortulanus quispiam curat tenellas adhuc & necdum firmiter radicatas arborum plantas (quas è deserto lectas in horto suo transplantauit) rigare, colere, & omni diligentia seruare, ne arescant, sed vt perpetuo vitore succrescentes in altum, afferant fructum expectatum. Ipse autem dominus ait: E legi vos, & posui vos vt eatis, & fructum afferatis, & fructus vester maneat.

¶ Ipse idem, inquit, confirmabit vos in voluntate bona & sancta,

POST PENTECOST.

sancta, ne à proposito rectitudinis excidatis, sed in omni opere bono perseueretis vsq; in finem. Solidabitq; in aduersitatibus, & tentationibus, ne forte quasi naues cōcussæ, timis suis fatiscant animæ vestræ, & per negligentia solutionem, voluptatum carnalium aquis subintrantibus, demergamini tandem in profundum, æternæ quietis portum obtinere non valentes. Itaque quia nihil boni à nobis ipsis habemus, sed omne bonum nostrum ab eo est (ab ipso siquidē & vocamur & perficimur, & cōfirmamur, & cōsolidamur) idcirco ipsi gloria, nō nobis, & imperis. Iure enim imperium ei debetur in omnes, qui est omnium creator, cōseruator & moderator. Nihil enim equius, quam creaturam suo creatori, figmentū sigulo, hominem deo seruum domino, captiuum redemptori, mortuum viuificatori, obsequium devotæ subiectionis exhibere.

¶ Tertium notat quum dicit: In Christo Iesu modicum passos. Vocat enim deus in æternam gloriā, non quoscunq; sed eos dumtaxat, qui in Christi nominis confessione aduersa passi, dealbauerunt stolas suas in sanguine agni. Vnde & duobus Apostolis dextræ atque sinistræ confessum in dei regno petentibus, passionis calix primū bibeat, & postea bibent, inquit, tribulationes oportet nos intrare in regnum dei. Passio tamen electorum modica dicatur, quia non sunt condignæ passionis ætæternæ gloriæ pondus operatur in nobis. Vnde & alio loco idem Apostolus dicit: Id quod in præsentī momentaneo & leue est tribulationis, supra modum in sublime ætæternæ gloriæ pondus operatur in nobis. Presentiā quippe tribulationum nostrarum passiones sunt secundū certum modum, fidelis enim est Deus, qui non permittit nos certentari supra id quod possumus, sed facit cū tæratione proventum, vt possimus sustinere. Porro quæ dabitur nobis pro perpensis malis gloria, erit supra modum, operum merito non solum adæquans, sed exuperans sine modo, quandoquidem semetipsum dominus in præmium daturus est, sicut ad Abraham loquens ait: Ego pæctor tuus sum, & mercedi tua magna nimis. Rursus: Tribulationes sunt in præsentī, & momentaneæ, transeunt enim per momenta, gloria verò sine fine pæmensura. Deniq; tribulationes temporales æternarum

Tribulatio
tionū p
fession
angeri.
Apo. 7.
Matth. 20.
Act. 14.

Roma 8.
2. Cor. 4.

1. Cor. 10.

Gene. 15.

DOMINICA QVARTA

æternarū comparatione leues, æternum glorię pondus o-
perabuntur in nobis.

DOMINICA QVARTA
post pentecosten.

Rema. 8.

His tunc quod non sunt condigne passioni huius
temporis, ad futuram gloriam, que reuelat
bitur, in nobis.

In hac lectione tria nobis insinuatur,
propter que æquanimitè ferenda sunt
mala præsentis vitæ. Primum est, propo-
situm præmium. Secundum est, multitu-
do seu communitas sufferentium. Tertium est, patientia
& exemplum maiorum. Primum ostenditur à principio le-
ctionis. Secundum, ibi: Scimus autem quod omnis creatu-
ra. Tertium, ibi: Non solum autem illa.

Circa primum dicit:

Existimo quod non sunt condigne passioni, huius tem-
poris ad futuram gloriam que reuelabitur in nobis. Quia
præmiserat, non fore Christo conglorificandos, nisi qui
passionis ipsius participes fuissent, ne id reformidant
auditores, qui iam fortè coniecti essent in medium discrim-
men, & ad iniqua perferenda compellerentur, dicit: Nequa-
quam vobis formidandum est. Non enim digne sunt tem-
poris huius passioni, hoc est momentanea hæc & labenti-
tia, gloria illa futura, que in nobis est reuelanda. Vult enim
futuram gloriam commendare, vt præsentis pressuras faci-
lius toleremus. Nihil quippe dignum inueniri, vel com-
parari ad futuram gloriam potest. In quo enim immortale
mortalibus conferas, aut æternis temporalia, aut caduca
mansuris?

Puto, inquit Sedulius, quod in præsentis vita consolatio
que datur iustis, secundum mensuram cruciatuum deurat.
Gloria verò futura que reuelabitur in nobis, non secun-
dum mensuram passionum, quia non sunt condigne pas-
siones huius temporis ad futuram gloriam. Quoniam verò
pregrandis est huiusmodi gloria, & tantopere excedat hoc
seculum, vt satis explicari nequeat, ideo in cælis recoditur
& asser-

POST PENTECOST.

& asseruatur, sicut ipse dominus ait: Merces vestra multa
est in cælis, in cælis, inquam, vobis cõseruatur, vt cum illa
interminabili æternitate in longius prouehatur. Quis ita-
que, inquit, compertum nunc habeatis temporis huius pas-
siones esse ad breue mansuras, seculi verò illius futuri &
sempiterni gloriam fore perpetuam, contemnendæ vobis
erunt passioni huiusmodi, & gloria hæc lucrificanda.

De præsentis vitæ passionibus Apostolus alio loco dis-
serens, ait: Id quod in præsentis est momentaneum, & leue
tribulationis, supra modum in sublimitate æternum gloriæ
pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis
que videntur, sed que non videntur. Que enim videntur,
temporalia sunt, que autem non videntur, æterna. Vbi ha-
rum passionum, describit primò breuitatem, quum dicit
eas esse in præsentis & momentaneas: præsentis naque tem-
pus per momenta decurrit. Momento autem nihil potest
breuius excogitari.

Secundò, leuitatem quum dicit: Quod in præsentis mo-
mentaneum & leue est tribulationis. Si leues, ergo porta-
biles sunt, fidelis enim deus est qui non patietur vos ten-
tari supra id quod potestis. Sed longè grauior est moles
peccatorum, que tanquam mola asinaria alligata demergit
in profundum. Vnde ait Propheta: Iniquitates meæ su-
pergressæ sunt caput meum, & sicut onus graue grauare
sunt super me.

Tertio, vtilitatem, quum dicit illud leue tribulationis
supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus ope-
rari in nobis. Cuius gloriæ notat æternitatem, quum dicit,
æternum gloriæ pondus per illas nobis comparari. Eius-
dem nihilominus gloriæ notat immensitatem, quum dicit
eas supra modum gloriæ pondus afferre.

Aduertendum est autem, non esse nobis in hac vita pas-
siones condigne, ad præteritam culpam que dimititur.
Ad præsentem consolationis gratiam que immititur. Ad
Christi domini nostri passionem que proponitur, & ad fu-
turam gloriam que repromittitur nobis.

Primum patet, si consideremus, quod peccatis nostris
pœna perpetua debebatur, sicut in Cantico Moyse domi-
nus loquitur, dicens: Ignis succensus est in furore meo, &
ardebit

Luc. 6.

2. Cor. 4.

Passionum
huius tem-
poris breui-
tas.

Passionum
leuitas.
2. Cor. 10.
Mat. 18.

Passionum
vtilitas.

Passiones
condigne
non esse ad
ista.

Deut. 32.
Esa. vii.
Esa. 33.

ce ardebit

DOMINICA QVARTA

Matth. 24. Ignis eorum non extinguetur. Vnde & iterum dicit: Quis potest habitare de vobis cum igne deuorante, aut quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis? Proinde in nouissimo audituri sunt reprobi, Ite maledicti in ignem aternum. Per presentium autem perpeffionestribulationu, peccata nobis remitti dubium non est, quum scriptum sit: Non confurget duplex tribulatio, nec iudicabit deus bis in idipsum. Et rursum alibi: Peccata hominum in tribulatione dimittis. Vnde sicut diues ille in vita pro quibusdam benefactis, bona recepisse memoratur, ita eodratario Lazarus in finem Abrahæ ab angelis sublatus, pro nonnullis suis erratis expiatis, mala pertulisse perhibetur, sicut beatus Gregorius testatur dicens: Mala Lazari purgauit ignis in opiate, & bona diuitis remunerauit felicitas transeuntis vitæ. Sed quid sunt hæc temporalia & momentanea mala, comparatione aternorum?

¶ Si debitum decem millium talentorum, pro vnius oboli solutione cuiuspiam dimitteretur, nonne libens & gaudens, obolum illi debitor solueret? Minor autem est temporalis quecunque pena ad aternam, quam obolus ad decem milia talenta. Rebus enim finitis inter se fuerit aliqua, finiti vero ad infinitum, nulla est proportio.

¶ Porro secundum, videlicet, non esse condignas passiones huius temporis ad presentem consolationis gratiam, quæ nobis pro illarum perpeffione diuinitus immittitur, prophete testimonio probatur, qui ait: Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ laxificauerunt animam meam. Hinc enim beati dicuntur, qui presentibus pressis malis lugent, quoniam ipsi consolantur, videlicet à spiritu sancto, qui ob id paracletus, id est, consolator dicitur. Huiusmodi vero diuinitus infuse consolationes, nonne omnibus seculi huius vanis gaudiis (quorum extrema luctus occupat) & voluptatibus carnis (quæ in tormenta vertuntur) præferende sunt, quum sint prægustationes vite cœlestis, & aternarum initiæ deliciarum? Cor, inquit Salomon, quod nouit amaritudinem anime sue, in gaudio eius non miscebitur extraneus. Quod nouit, inquit, scilicet, quam sit utilis ad diuinas consolationes

Tribulatio
nes consolatione
compenfari.
Mat. 5.
Prou. 14.
Apoc. 13.
Eruu. 14.

POST PENTE C O S T .

nes promerendas temporalis perpeffio tribulationis, in eius gaudio partem nullam habebit extraneus, eod quod nõ sapit animalis homo que sunt spiritus dei: stulticia enim est illi. Non enim recipit stultus verba prudentiæ, si non ea dixeris quæ versantur in corde suo.

¶ Nouerunt multi, docente magistra rerum, experientia, quoniam per tribulationis immisionem vulnerat dominus, qui fortasse non satis interim aduertit, quod qui vulnerat, ipse & medetur; & qui percutit, ipse etiam sanabit. Percutit malorum temporalium inflictione, sanat autem consolationis immisione. Quum iratus fueris, ait ppheta, misericordie memor eris. Et alibi scriptum est: Non delectaris in perditionibus nostris, quia post tempeffatem tranquillam facis, & post lachrymationem & fletum, exultationem infundis. Hæc autem consolatio qualis sit, ipse dominus per Esaiam loquens ostendit, dicens: Quomodo si cui mater blandiatur, ita & ego consolabor vos. Filio prodigio reuerso cui viuui grande fecit pater, vbi sonauit symphonia & chorus. Et paruulo filio castigato, dulcius solet adblandiri mater. Denique post nymbos & pluiuas, gratius astra nitent. Has autem consolationes non meretur, quisquis huius temporis passiones, amore domini ferre recusat.

¶ Tertium, videlicet, non esse condignas passiones huius temporis ad Christi domini nostri passionem que proponitur nobis, per hoc quod scriptum est ostenditur, dicente domino per prophetam: O vos omnes qui transitis per viam, attendite & videte si est dolor similis, sicut dolor meus. Si enim aduertas quis ipse sit qui patitur, qualis, pro quibus, quantum, à quibus, quo loco, quo tempore, coram quibus, cum quali consortio (cum iniquis enim reputatus est) agnoscat profecto eunctorum mortalium quascunque passiones illius passionibus non esse conferendas. Passus est autem, inquit beatus Petrus, pro nobis. vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia eius, qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Itaque gloriare si illius sectando vestigia, sine culpa tua: imo quod bonum est faciens, iniqua patiaris. Et ne forte id egrè feras, audi dicentem: Non est discipulus super magistrum, nec seruus maior domino suo. Et nihilominus apostolus sectare, qui ait: Placeo mihi

1. Cor. 22.
Prou. 18.
Iob. 5.
Abac. 5.
Thob. 3.
Esa. 6.
Luc. 15.
Similia.
Passiones
nostre christi
sunt passionibus
collatae
medicæ
sunt.
Thre. 1.
Esa. 33.
1. Pet. 2.
Luc. 6.
Ioan. 15.
2. Cor. 12.

DOMINICA QVARTA

retur, si tanti boni reuelationem in nobis mens nostra desiderans, expectet, praesertim inter huius mundi vanitates & pressuras. Vnde subdit:

Vanitati enim creatura subiecta est non volens, sed propter eum qui subiecit eam in spe.

Que sit Creaturae nomine, vt dictum est, mortalem hominem desiderantem immortalitatis gloriam accipimus. Hic enim quum vana non amat, sed vera, vanitati tamen subiectus est, id est, vitae praesentis mutabilitati, de qua per Salomonem dicitur: Vanitas vanitatum & omnia vanitas. Et nihil est permanens sub sole. Omnia enim quae nascuntur, infirma & corruptibilia sunt, ac per hoc vana, quia statum suum tenere non possunt. Ergo corruptio est ipsa vanitas cui subiecta est creatura. Subiecta est, inquit, vanitati non volens. Non enim homo per suam liberam voluntatem corruptioni subiici elegit, sed subiectus ei est non volens. Patienter tamen id ferens propter eum qui subiecit eum in spe, id est, patienter sustinet sciens deum subiecit ad humilitatis conseruationem.

Cur deus Subiecit autem deus hominem poenaltatibus & vanitati, non vt perdat, sed vt saluet. Nec sine consolatione spei. **vanitati** Quia subiecit, inquit, eam in spe. Qua spe fretus alio loco dicit: Gloriamur in tribulationibus, scientes quia tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem. **subiecit,** Quam ne probatio vero spem, spes autem non confundit. Est enim nobis inter huius vitae pressuras, vel maxime necessaria **Roma. 8.** Quam necessaria nobis inter huius vitae pressuras, vel maxime necessaria **his sit spes** spes, vt per eam ex illis conualescamus, & eas euadamus **Similia.** salui, quemadmodum baculus necessarius est homini, vel infirmo, vel infirmo, columna aedificio ne corruat, & anchora nauis in tempestate, ne a vi fluctuum arrepta pereat in profundum. Quoniam autem spes ista non confundit, subdit, dicens:

Quia & ipsa creatura liberabitur a seruitute corruptionis, in libertatem gloriae filiorum dei.

1. Cor. 15. Liberabitur, inquit, creatura a seruitute corruptionis, ne huic amplius sit obnoxia, quando mortale hoc induet immortalitatem, & absorbebitur mors in victoria, vt ei insultent liberati, & dicant: Vbi est mors victoria tua? Vbi est mors stimulus tuus? Nouissimè enim ipsa inimica destruetur

POST PENTECOST. 36

struetur mors. Tunc manifesta erit, quae modo non apparet, sed expectatur & speratur reuelatio filiorum dei per gloriam quae vniuersis reuelabitur, & nota erit. Sed non nisi in nobis, inquit, id est, in electis erit. Tunc reprobi de electis dicturi sunt: Ecce quomodo computati sunt inter filios dei. Quauis enim iam per baptismum & fidem, adoptionis gratiam assequuti sumus, hoc tamen nondum apparuit. Non enim expedit filio infra legitimos annos, & adhuc sub disciplina constituto, vt ei ostendat pater quantum hunc diligat, ne forte ex hac indulgentia patris insolescens graue ipsius offensam incurrat.

¶ Quin potius hunc erudiri cupiens, crebris emendat flagellis. Sic nihilo fecius, & pater caelestis electos, ne in huius seculi vanitatibus insolescant, interim sub disciplina coercet, sicut in Apocalypsi loquitur, dicens: Ego quos amo, arguo, & castigo. Et propheta: Disciplina tua, inquit, ipsa me docebit. Per hanc enim pater filium seruat in humilitate & subiectione, ne in superbiam erigatur. Et sicut scriptum est, quasi pullum onagri se liberum natum putet. Sed quum dederit dilectis suis somnum, videlicet mortis, tunc filius suis ostendet diuitias gloriae suae. Vnde & propheta quum dixisset: Quum dederit dilectis suis somnum, confestim adiecit: Ecce hereditas domini, filij merces, fructus ventris, id est, tunc adoptatis dabitur mercedis loco fructus ille, qui de Mariae virginis ventre processit, vt videant regem in decore suo, & vbi ille erit, & ipsi sint secum, & haec est libertas gloriae filiorum dei. Quis autem huic gloriae condignus in hoc seculo putet esse passiones? Si conferentur, inquit Bernardus, in me omnes dies seculi, & omnes labores filiorum Adam, quid sunt haec omnia ad illam gloriam comparata?

¶ Certè quum seruiret Iacob pro Rachelis conubio annis multis, videbantur ei dies pauci praeter amoris magnitudine, quum tamen interim Lyam sorore eius haberet uxorem. Lya oculis lippa, sed numerosa prole foecunda, vitam hanc praesentem, meritis quidem foecundam, sed dei aenigmatica duntaxat cognitione, quodammodo lippam & subobscuram designat, Rachel vero decora facie, sed minus

Sapient. 9.
Filio ad-
huc paruo
no expedit
experiri
ris affe-
ctum.

Apo. 3.

Iob. 11.

Esa. 33.
Ioan. 12.

Gene. 29.
Iacob pro
Rachel
& Lya ser-
uinit.

ee iij foecun-

DOMINICA QUARTA

fecunda, vitam eternam foelicitate beatam significabat. In qua etsi nulla sit foecunditas meritoru, est tamen illic diuina fruitionis immensa suauitas, pro qua etsi gelu vrgeamur & aestu, tolerandum est, non modò patienter: sed etiam gaudenter, quia non sunt condignae passionis huius temporis, ad futuram gloriam quae reuelabitur in nobis.

HOMILIA ALTERA.

Rom. 6.

Scimus autem, quòd omnis creatura ingemiscit & parturit usque adhuc.

Præcedenti homilia ostendit Apostolus, quòd patienter ferenda sunt mala præsentis tēporis propter propositum nobis præmium. Hic consequenter ad hoc idem duas causas alias adsignat. Prima est, multitudo seu communitas sufferentium. Secunda est, exemplum & patientia maiorum, ibi: Non solum autem illa.

Circa primum dicit: Scimus autem, quòd omnis creatura ingemiscit. Quasi dicat: Verè creatura subiecta est vanitati non volens, experto credite, quia omnis creatura, id est, omnis homo ingemiscit. Nominè omnis creaturæ id est, homo significatur, quia omnis creatura in homine numeratur. Non quòd in eo sint omnes angeli, & supereminentes virtutes, cælum, terra, & mare, & omnia quæ in eis sunt: sed quia omnis creatura est, vel corporalis, vel animalis, vel spiritualis. Corporalis per loca protenditur. Animalis viuificat corporalem. Spiritualis verò regit animalem. Et utique tum bene regit, quum ipsa se deo regendam subiicit.

Hæc autem omnis creatura in homine est, quia homo intelligit spiritu, vt angeli. Sentit anima, & corpore localiter est & mouetur. Omnis ergo creatura est in homine qui intelligit, viuic, & corpus habet, sed non tota in ipso homine est: quia præter eum sunt & angeli, qui intelligunt, & alia quæ viuic & sunt. Omnis ergo creatura, id est, homo, qui cōmunionem habet cū omni creatura, ingemiscit pro suis multiplicibus calamitatibus, & pro beatitudinis desiderio, & parturit, id est, cum labore operatur, & dolet vsq; adhuc, sicut & omnes patres nostri ab initio creaturæ vsq; in præsens. Nullus enim vquam fuit, nec est, qui non molesta passus fuerit, aut patiatur, sicut ait Boetius dicens:

Nemo

Homo cur omnis creatura dicitur.

Trisaria omnis creatura distinctio.

POST PENTECOST. 37

Nemo facile cum fortuna suæ conditione concordat. Boetius. Inest enim singulari quod in expertus ignoret, expertus exhorreat. Anxia enim res est humanorum conditio honorum, & quæ vel nunquã tota proueniat, vel perpetua subsistat. Huic celsus exuberat, sed est pudori degener sanguis. Hunc nobilitas notum facit, sed angustia rei familiaris inclusus, mallet esse ignotus. Ille vtroque circumfluus, vitam cœlibem deslet. Ille nuptiis foelix, orbis liberis, alieno cōsum nutrit hæredi. Alius prole letatus, filij filiaue delictis, mœstus, illachrymat. Hæc ille.

Casum aduerte: Si suorum sarcinam malorum vnusquisque in medio ciuitatis, in aceruo vno deponere posset, ea lege, quòd ex æquo & æquali cum cæteris omnibus portione, reassumet ex illo magno communium malorum aceruo illic congesto, vsque ad totius acerui exhauitionem, proculdubid cōsultius foret singulari, sorte sua contentos esse, q̄ talem subire conditionem. Nam vbi vnciam deposuisses, talentum fortasse tibi rursus imponeretur.

De Axa filia Caleph scriptu legimus, quòd asino sedes in via, pergensq; cum patre suspirauit. Cui quum dixisset pater: quid habes? Illa respondit, Da mihi benedictionem, quia terram arentem dedisti mihi, da & irriguã aquis. Responsata enim erat. Dedit ergo ei pater irriguum superius, & irriguũ inferius. Hæc non incōgruè animæ fidelis typofata, in huius vitæ via, corpori mortali, quasi asino insidēs, suspiret, petatq; præmonita à sponso suo (vti illa sponso suo suggerente petebat) dari sibi à patre cœlesti irriguum benedictionis & gratiæ in præsentia, & gloriæ in futuro, vt cedine, calamitates suas soletur, & ad futuram gloriam ardentiori quærendam desiderio conualescat. Nam sine huiuscemodi benedictionis irriguo, anima nostra arida est, sicut per prophetam dicitur: Anima mea sicut terra sine aqua tibi. Velociter, inquit, exaudi me domine, defecit spiritus meus.

Patienter ergo ferenda sunt mala præsentia propter inevitabilitatem eorum, quæ mortalibus cunctis incūbunt. Vnde Boetius sub Philolophiæ magistræ suæ subintroducta

Boetius. Neminem mortalium sua sorte esse contentum.

Parabola.

Iud. 1. Axa filia Caleph à patre quid petit.

Irriguum superius. Irriguum inferius. Num. 11.

Boetius.

DOMINICA QUARTA

ducta persona calamitates suas consolatione lenientis & interrogantis, sic dicit: Nonne adolescentulus duo dolia plena, vnum quidem malum, aliud autem bonum, in Iouis limine iacere didicisti? Tamen ne animo contabescas, & intra commune omnibus regnum locatus, proprio iure viuere desideres. Et vnde rurius sapientum vnus delicati cuiusdam tenacitatem irridendo redarguit, dicens:

Bi. in 1. mune duo dolia plena.

Inuenalis.

Te nunc delicias extra communia censes
Ponendum, quia tu gallinae filius albae,
Non viles pulli, nati infelicibus ouis.

Communis enim fors, comuniter ab omnibus debet ferri. Bene ergo ait se scire, quia omnis creatura ingemiscit & parturit, vique adhuc. Vbi autem omnes ingemiscunt, quis non erubescat se velle esse exemptum ab eo quod omnibus est commune?

Gemituum causa. Gene. 3. Prima.

Porro afflictionum & gemituum nostrorum causa in hac vita multiplex est. Vna est mundi huius exilium. Non enim ideo prope pepulit deus hominem de paradiso (nepe loco voluptatis) vt aliam sibi hic paradisum in deliciis & voluptatibus constituat, sed vt in hac valle lachrymarum suspiraret, laboraret, gemat, & in sudore vultus sui vescatur pane suo, semper sibi ob oculos ponens, quod mortalis naturae condicione, in terram de qua factus est, necesse sit reuerti.

Secunda.

Ezech. 18.

Rom. 2.

Iob. 7.

Tertia.

Eccl. 27.

Secunda gemituum nostrorum causa est, proprium delictum. Non enim est quod modo queramur de prothoparentum praeruaricatione dicentes: Patres nostri (id est, generis nostri principes) comederunt vnam acerbam, & dentes filiorum obtupescunt, quia iam non contracto ab illis, sed contracto a nobis ipsi peccato grauamur. Tribulatio, inquit Apostolus, & angustia in oem animam hominis operantis malum. Et (vt ait B. Augustinus) poena sibi est omnis animus in ordinatus, vt recte dicat cum viro sancto: Prouisi me contractarium tibi, & factus sum mihi metipsum grauis.

Tertia presentium malorum & gemituum nostrorum causa est probationis & expurgationis nostrae exercitium. Sicut enim probantur tyrones & agonistae in certamine, ita & nos probari necesse est, vt nobis ipsi & aliis quales sumus innotescamus. Vnde per Sapientem dicitur: Vasa figuli probat fornax, homines vero receptibiles in camino humiliationis,

POST PENTECOST.

humiliationis, & non solum probamur, sed etiam expurgamur, quanuis illud probari purgari sit.

Hinc scriptum legimus, reliquisse dominum in terra promissionis, Chanaan & gentes quasdam, vt erudiret in eis. *Ind. 3. Hominis mali electus viles.* Sic & modo diuina dispensatione nobiscum agitur, vt zizania & triticum simul crescant, ad electorum vtiq; eruditionem, sicut B. Augustinus ait, dicens: Nemo putet homines malos esse otiosos in hoc mundo, & nihil boni de his agere deum. Omnis malus ideo viuere, aut vt corrigatur, aut vt bonus per eum exerceatur.

Rurius quum Salomon cepisset derelinquere dominum, & mulierum alienigenarum amore iam senex infatuatus & deprauatus idola coleret, mox ei qui ante semper securus in summa pace regnauerat, aduersarius dominum suscitauit, vt vel illis stimulantibus, delicti sui cognitione resipisceret. Idem nobis propter peccata nostra euenire dubium non est, dicente propheta: Quid est Israel quod in terra in micorum est? Si in via dei ambulasses, habitasses vtiq; in pace super terram. *Exemplum in Salomone 3. Reg. 11. Baruch. 3.*

Contra vero per Salomonem dicitur: Quum placuerint viae hominis deo, inimicos quoque eius conuertet ad pacem. Tales autem aduersarii ad exercitium nobis suscitati, aut in viam redire compellunt, aut purgant, aut certe ne torpeamus inertia, nos exercent. *Prou. 3. 16. In quo sunt mali bonis.*

Quarta gemituum causa est, vicinitas inferorum. Versamur enim inter superos & inferos, multo tamen inferis viciniore, quam superis. Quum ergo plenum atque perfectum sit gaudium beatorum, damnatorum vero sive inferorum sit calamitas sempiterna, nullius omnino spei solatio mitigata, nos horum intermedij, cum vtriusque non nihil participamus, videlicet interdum gaudij refrigerio cum superis, & frequentius pressuris calamitatum cum inferis. Quonia vero istis viciniore sumus quam illis, quis miretur si cum viciniorebus istis amplius quam cum illis (qui tanto interuallo a nobis distinguuntur) participamus? Itaque quia talis est huius mundi, & omnium mortalium conditio, aequanimiter est toleranda. Alioqui (vt Boetius ait) impatientsia sortem exacerbat, quam permutare non possis. Non indignatur nauita de violentia fluctuum marino- *Quarta Inferis viciniore quam superis. Boetius Similia.*

DOMINICA QVARTA

marinorum. Nec agricola de molestia pluuiarum & grandinis, & cæteris cæli iniquioris iniuriis. Quar ergo tu indignaris quisquis es ô homo, & miraris si non omnia tibi cedunt ad vota?

Quinta.

¶ Quinta gemituum & afflictionum nostrarum causa est salutis nostræ incitamentum. Nam sicut dicit beatus Gregorius, Mala quæ nos hic premunt, ad deum ire compellunt. Hinc Michæas propheta ait: Surgite & ite, quia non habetis hic requiem. Rursum Ieremias: Habitat inquit, inter gentes, nec inuenit requiem. Ideo autem hic deus omnia nobis vult esse mixta amaritudinibus, vt alia queratur felicitas, cuius dulcedo non fallit: rursus vt homo se nouerit exulem esse in hoc mundo, alibi verò perpetuò mansurum adscriptum ciuem.

Mich. 1.
Thren. 1.

Exod. 12.
A Egyptij filios Isra-
ël exire cõ-
pulerunt.
Ioan. 16.
Iob. 5.
Eius. 14.

¶ In cuius rei typo, Dei populum de Agypto ad promissam hæreditatem egressum vrgebant Agyptij, quominus in Agypto remorarentur. Sic nihilo secius, secum mala (vbi dum superbit impius incenditur pauper) mundi huius fastidium, & patriæ cœlestis nobis promissæ desiderium pariunt. In mundo, inquit, pressuram habebitis. Vbi sicut avis ad volatum, ita & homo nascitur ad laborè. Nat^o enim de muliere breui viuens tempore, repletur multis miseriis.

¶ Circa secundum principale dicit:

Non solum illa, sed & nos ipsi primitias spiritus habentes, & ipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum Dei, expectantes redemptionem corporis nostri.

Maiorum
exemplis
huius vite
mala ea
quanimi-
ter ferenda.
Phil. 3.

¶ Vt leuius feramus passiones huius temporis, proponit nobis exemplum & patientiam maiorum, videlicet Apostolorum Christi. In quorum persona hic loquitur dicens: Non solum autem illa. Quasi dicat: Non modo communis humana mortalitas ingemiscit sub ponderè præsentium malorum, sed & nos ipsi Apostoli habentes primitias spiritus, id est, qui spiritum consolatorem accepimus, & tempore prius, & cæteris adundantius, & iam gustu spirituali nosse cœpimus quàm suavis est dominus, quorum conuersatio in cœlis est, ingemiscimus. Quid. Aded nulla est creatura quæ doloribus & gemitibus vacet, vt etiã nos ipsi qui summa à spiritu sancto & electa atque præcipua

POST PENTECOST.

præcipua dona, vtique primitias spiritus accepimus, intra nos gemamus. Paulus enim in tertium cœlum raptus fuerat. Petrus in monte sancto diuinam prægustauerat suauitatem. Quibus tamen primitias spiritus, quibus cõsolationibus diuinis non obstantibus, & ipsi, inquit, intra nos gemimus: hoc est, cum gemitu desideramus adoptionem filiorum, hoc est, adoptionis iam factæ reuelationem. De qua beatus Ioannes (vt supra memorauimus) dixit: Iam filij dei sumus, scilicet per fidem, sed nondum apparuit, quum autem apparuerit, similes ei erimus, videlicet, nullo bono egentibus, sed profus votorum nostrarum compotes.

2. Cor. 12.
Matth. 17.

1. Ioan. 1.

¶ Hanc talem adoptionis reuelationem intra nos gemimus, expectantes redemptionem, id est, glorificationem corporis nostri, vt etiam ipsum corpus beneficii adoptionis accipiat, vt ex omni parte filij dei esse manifestemur. Hæc enim adoptio quæ iam facta est in iis qui crediderunt, spiritu tantum, nõ etiam corpore facta est. Nondum quippe corpus reformatum est in illam cœlestem inuitationem, sicut spiritus iam mutatus est reconciliatione fidei ab erroribus conuersus ad deum. Ergo etiam hi qui crediderunt expectant adhuc adoptionem corporis, quam corporis redemptio esse dixit, vt videlicet ipsum corpus redimatur à mortalitate, quod prius redemptum fuit à peccato, de qua corporis redemptione idem Apostolus ait: Qui suscitauit Iesum à mortuis, viuificabit & mortalia corpora vestra propter inhabitantem spiritum eius in vobis.

Redemptio
corporis nostri.

Roma. 8.

¶ Quia igitur corporis glorificatio nobis promittitur, nequaquam de cætero vereamur pro Christo corruptibile hoc corpus exponere. Sicut huius mundi potentium ministri non dubitant vestem hyemalem grossam & vilem, vsu quotidiano antequam veniat læta Paschæ festiuitas deterrere, scientes domini morem, quod Paschali tempore, vestem illis ad æstiuum temporis vsu largiturus sit meliorem. Et vtique hyems propter sui asperitatem, mortalem hanc vitam, æstiuum verò tempus fructibus opulentum, vitam æternam & beatam, non incongruè significat. Vestis nostra ad æstiuum temporis vsu idem nostrum corpus est quum inducit incorruptionem.

Simile.

Vestis duplex, æstiuæ & hyemalis.

DOMINICA QUINTA
post Pentecosten.

1. Pet. 3.

N fide autem omnes vnanimes.

*Documen-
tum pecu-
liare ser-
uis.*

Feminas.

Maritis.

*Cōcordia
in fide quā
necessaria.*

Act. 4.

In hac lectione beatus Petrus duo tra-
dit documēta. Primò, ostendens qualiter
se debent habere fideles faciēdo quòd
bonum est. Secundo, qualiter se debēt ha-
bere sustinēdo quòd malū & iniquum
est, ibi: Non reddentes malum pro malo,

Circa primum aduertendum est, quòd ante initium hu-
ius lectionis tradiderat documenta quibusdam peculiaritari-
am. Nam seruos docens prēmiserat: Serui subditi estote in om-
ni timore dominis. Non tantum bonis & modestis, sed
etiam discolis. Similiter & mulieres informans dixerat: Mu-
lieres subditæ sint viris suis, vt si qui non credunt verbo,
per mulierum conuersationem sine verbo lucrifiant, con-
siderantes in timore sanctam conuersationem vestram.

Quarum non sit extrinsecus capillatura, aut circumdatio
aut, aut indumenti vestimentorum cultus, sed qui abscon-
ditus est cordis homo, in incorruptibilitate quieti & mo-
desti spiritus, qui est in cōspectu dei locuples. Et post pau-
ca viri: Viri, inquit, similiter cohabitantes secundū scien-
tiam, quasi infirmiori vasculo muliebri impartientes hono-
rem, tanquam coheredibus gratiæ vitæ, vt non impedia-
tur orationes vestræ. His documentis peculiaribus præ-
missis, tradit in hac lectione generalia documēta omni-
bus opportuna, dicens: Omnes autem in fide vnanimes,

tam liberi quàm serui, tam mulieres quàm viri, tam diuites
quàm pauperes, tã generosi quàm plebei, tam eruditi quàm
indocti, tam iuuenes quàm senes, tam prælati quàm subdi-
ti. In fide omnes vnanimes estote, vt omnium vestrum in
fide sit cor vnum & anima vna. Hanc vnitatem, siue vna-
nimitatem, operatur spiritus Christi qui vnanimes facit
quos imbuir. Vnde & de sanctis Christi martyribus canit
Ecclesia: Propter testamentum domini & leges paternas
sancti dei persisterūt in amore fraternitatis, quia vnus fuit
semper spiritus in eis & vna fides. Quicumque ergo sunt
Christi vno spiritu, id est, spiritu vnitatis & concordie, &

conne-

connectuntur & aguntur. Qui autem spiritum Christi nō
habet, hic nō est eius. Sicut enim vnus corporis membra,
vno viuunt & reguntur spiritu, ita & fideles vno charitatis
sanctæ spiritu, inuicem & deo cohærent. Quoniam verò
spiritus hic non datur nisi fide sancta vnitis, ideo vult nos
omnes B. Petrus in fide esse vnanimes.

Similit.

Vnde in Ezechiele scriptum est, quòd priusquam ossa
arida quæ campum magnum implebant vitæ spiritu vege-
tarentur, necesse erat illa adiuicem coniungi, sicut ibi-
dem dicitur: Accesserunt ossa ad ossa, vnumquodq; ad iun-
cturam suam. Hæc autem coniunctio (vt iam dictum est)
per fidem efficitur. Omnes enim qui in eadem fide con-
sentimus, corpus vnum cōstitimus. Ne autem vnitas hæc
per sectas & schismata dissipetur, iubemur omnes in fide
esse vnanimes: hoc est, de fide recta, idem omnes & sentien-
tes & consentientes.

*Ezech. 37.
Ossa ari-
da quali-
ter rursus
viuunt.*

Ostendit autem cōsequenter huiuscæ vnitatis effectus
& signa numero quinque, quum subdit:

*Compatientes, fraternitatis amatores, misericordes, modesti,
humiles.*

*Vnanimi-
tatis hu-
mane si-
gnæ quin-
que.*

Vbi iam dictæ sanctæ vnitatis primum signum ponens:
Compatientes, inquit, subaudiendum est, Estote: Hoc e-
nim est membrorum vnus viui corporis proprium, vt vnus
& membro laboranti (si ad sit facultas) succurrat. Quod
si membrum aliquod, membri dolentis cruciatus non sen-
tiat, cōvincitur proculdubio sensum perdidisse & obstu-
puisse, aut esse prorsus emortuum. Tale membrum nō fuit
Apostolus qui ait: Quis infirmatur & ego non infirmor?

*Primum
cōpati doli-
tibus.*

Quis scandalizatur, & ego non vror? Nec rursus ille
qui nequissimi filij, pariter & hostis, interitum lugens fle-
bat dicens: Absalon fili mi, fili mi Absalon. Quis mihi det
vt ego moriar pro te fili mi Absalon, Absalon fili mi? Ipse
etiam huius iam dictæ vnitatis in vno mystico corpore
princeps & auctor Christus, super lugente vidua matre,
imò non iam matre cuius vnicus filius mortuus ad sepul-
chrum ferebatur misericordia motus fuisse legitur. Rur-
sus ipse videns Mariam flentem, & plorantes Iudeos qui
erant cum ea (lugentibus amicū pie compassus, pariter

*Exempla
pia com-
passionis.
2. Cor. 11.
2 Reg. 18.*

Luc. 7.

Ioan. 11.

& humanum

DOMINICA QUARTA

& humanum aperiens affectum) & ipse lachrymatum est. Denique iam passioni vicinus, videns civitatem impiam in qua olim iustitia habitauerat, nunc autem homicidæ, à qua omnis sanguis iustus requirendus erat qui effusus fuerat super terram à sanguine Abel iusti vsque ad sanguinem filij dei, piè nihilominus etiam illi compassus, sicut eius cæcitatem, quod non cognouisset tempus visitationis fugit, & impiæ subuersionem ciuitatis, excidiumque sceleratæ gentis cum fletu prædicebat.

¶ Secundò, prodit se Christiana concordia, in amore fraternitatis. Fraternitatis, inquit, amatores, subaudiendum est, estote. Vult enim ut non modò singulos fratrum amemus, sed multò magis ut amemus ipsam fraternitatem. Hoc optantes, atque studentes, quatenus in recta Christi fide fidelis fraternitas, & numero & merito semper augetur, & nõ quarat vnusquisq; quod sibi soli vtile est, sed quòd multis. Pluris enim est totum corpus, quam singula membra. Id ipsum sanè fecit Christus dominus, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta, non querens quæ sua erant, sed quæ nostræ sunt salutis, dñe què ipse nõ rapuerat exoluens, vnò pro omnibus mori dignatus est. Itaque & vos, inquit, estote fraternitatis amatores, non soluagi (vt ferus singularis) cæteris inuidentes, tantùm vosinet ipsos amantes & commoda priuata sectantes, sed fraternitatis amatores.

¶ Columbæ gregatim volant, & oues simul pascuntur. Vtrunq; animal innocuum, ouis & columba. Sed non sic milui neque bubones, & cætera id genus aues rapaces, soliuage, & odiose. Nec etiam sic inter bestias, Lupi aut vulpes soliditate sectantur, quibus ob prædæ studium, nec inter se nec cum cæteris bene conuenit. Huiuscemodi profecto sunt propriarum voluptatum amatores magis quam dei, catholicæ vnitatis & Christianæ fraternitatis hostes, scissores vnitatis, pacis inimici, seminantes inter fratres discordiam, sectas & conuenticula facientes, fabricatores peruersorum dogmatum, corporis Christi membra secantes, Christum dominum crucifigenti um superantes impietatem, nam ipsius illi tunicam incõsurilem non sciderunt, quod

Bibliotheca
Esa. 19.
Matth. 23.

Secundum
est amare
fraternita-
tem.

Simile,

Animaliū
quædam so-
liuaga,
quædam
gregalia.
Fera rapa-
ces.

In autho-
res sectarū
& hæreo-
rum.

POST PENTECOST.

quod ij facere non verentur. Dispergunt enim quos ipse suo sanguine congregauit, quibus tanquam inconiuncti & indiscisso vestimento amicitur. Lupi nempe sunt à diabolo in Christi gregem immissi, filij tenebrarū, non cessantes in medio tritici superseminare zizania, exitiales hostes Christianæ legis, quæ nõ nisi in vnanimitate & amore fraternitatis impletur.

¶ Tertio, manifestatur Christiana vnanimitas in effectu misericordie. Vnde tertio loco dicit: Misericordes, scilicet estote. Nec miri quòd misericordes esse iubet, quos esse præceperat fraternitatis amatores. Quis enim verus fraternitatis amator fratris inopiæ, aut miseriam cõspicatus, illius vel saltè affectu nõ misereatur, & effectu subueniat si superat facultas? Quinimò misericordia motus, intelliget super egenum & pauperem, dignò vti que quem in die mala liberet dominus. Misericordes sanè patris sui qui in cœlis est specimen præferunt, qui non frustra audierunt dicentem: Estote misericordes, sicut & pater vester misericors est. Cuius patris ille se filium comprobauit, qui ait: Flebam quondam super eo qui afflictus erat, & compatiebatur anima mea pauperi. Qui rursum & alio loco ait: Ab infantia mecum creuit miseratio, & de vtero matris meæ egressa est mecum. Si despexi, inquit, absque operimento pauperem, si non benedixerunt mihi in latera eius, & de velleribus ouium mearum calefactus est. Fors non mansit peregrinus, ostium meum viatori patuit. Si negaui, quod volebat, pauperibus. Si comedi buccellam meam solus & non comedit pupillus ex ea. Dignus qui ob huiuscemodi in proximum misericordiam, & ipse tandem à domino misericordiam magnam consequeretur.

¶ Nimirum (vt beatus Ambrosius ait:) Summa Christianæ religionis in pietate est, quam qui sectatus fuorit, & si lubricum carnis patiat, vapulabit quidem, sed non peribit. Quum ludæi suis ieiuniis domino minime gratificarentur, audierunt: Nõne hoc est ieiunium quod elegit Dissolue colligationes impietatis, solue fasciculos deprimentes. Frange esurienti panem tuum, & egenos vagosque induc in domum tuam. Nam beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Vbi beatus Augustinus:

Schismati-
ci & hære-
tici quales

Tertium
est miseri-
cordes esse.

Luc. 6.
Iob miseri-
cordis.
Iob. 30.
Iob. 31.

Esa. 58.
Matth. 5.

DOMINICA QUINTA

Beatos dicit qui subueniunt miseris, quoniam ita eis repēditur, vt à miseria liberentur.

Quintum est modestia. Non infestas contra egenū. Luc. 17.

Quartū, probatur Christiana vnanimitas in modestia. Vnde post prædicta ait: Modesti, videlicet, vt is qui egeno subuenit fratri, cōtra illum non insoleat exprobrans que in illi beneficia collocauit, nēve illū velut seruū se existimet suis beneficiis sibi deuinxisse. Quin potius modestiam seruans in spiritu humilitatis, meminerit se vñ cum illo eiuſdem corporis esse membrum, et vñ eūque patris cum illo filium, & quum illi benefecerit, dicat, & verē contreatur se seruū inutilem esse, fecisse se quod face-re debebat. Timeat proinde ne fortē quantū debebat ad-huc non præstiterit, sicut apostolus docet: Noli, inquit, alium sapere, sed time. Vnde etiam post prædicta, mira cōgruitate humilitas inducitur.

Quintum est humilitas. Matth. 6. Ofce. 8.

Subdit enim quinto loco dicens, Humiles, subandien-dum est, estote, vt nec de bonis à deo receptis, nec de be-neficiis in fratrem pauperem collocatis, vlatenus vos extollatis, aut vt ab hominibus benefaciētes videamini, ve-stra bona opera siue elemosynas faciatis, ne mercedem non habeatis apud patrem vestrum qui in cœlis est. Hoc etenim facientes, seminant ventum, & turbinem metent. Circa secundum, videlicet qualiter se debeant habere fideles in sufferendo quod malum, seu iniquum est, conso-quenter dicit:

Non reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto.

Quatuor retributio nū modi.

Non, inquit, reddentes malum pro malo in opere, nec maledictum pro maledicto, in verbis. Factis enim & ver-bis contingit illatas iniurias vindicare. Quocirca aduer-tēdum est, quod reddere malum pro bono diabolicum est, reddere bonum pro malo diuinum, reddere bonū pro ho-mo, humanum, reddere malum pro malo beluinum, seu ser-inum est, Elige cuiam horum velis conformari. Dicit e-gō: Non reddentes malum pro malo. Hoc enim (vt iam dictum est) ferarum & mordacium bestiarum est.

Causa multū esse reddēdum malo pro malo.

Proinde malum pro malo tu ne reddas quum ob pluri-ma: Tum ne illi improbo similis efficiaris, qui mala tibi irrogauit, cuius vtique mores improbos detestaris. Tum ne te ipsum

POST PENTECOST.

ne te ipsum decertando verbis aut factis dehonestes & de-decores. Tum ne illum ad audendum in te maiora prouo-ces, & malum tuum repugnando adaugeas. Tum ne homi-num contemptum & odium incurras, qui si te viderint il-li repugnantem, & malum reddentem pro malo, & te & illum irridebūt, & detestabuntur, & tanquam duos gallos compugnantes ipsi otiosi spectabunt. Tum ne misera-torem nullum habeas, qui illata tibi mala indoleat tecū. Qui enim illius misereatur qui tamen ab alio iniqua patitur, scit tamen de illo totis viribus vindicare contendit? Tum denique ne te ipsum grauiori damno afficias, quā te ille potuisset afficere, videlicet si te grauius in vindictæ stu-dio quā ab illo turbatus fueras, ipse perturbes. Tum de-mum, nec gloria conscientie tue te ipsum spolies, & paciē-tie corona constituas indignum. Sed quid facias aduer-te. Sequitur enim:

Sed econtrario benedicentes.

Tantum absit, inquit, vt reddatis maledictum pro ma-ledicto, quinimō, Benedicite, inquit dominus, maledi-centibus vobis. Maledicus certē apostolico iudicio, ab Ecclesie cœtu pellendus, & euitandus est. Nam Corin-thiis scribens, ait: Si is qui frater nominatur inter vos, est fornicator, aut auarus, aut idolis seruiens, aut maledicus aut ebriolus, aut rapax, cum eiusmodi nec cibum sumere. Caue ergo ne maledictum reddendo pro maledicto, ma-ledictus effectus, Ecclesie sanctæ communionē cōstitue-ris te indignum.

Nulli esse maledicē-dum.

1. Cor. 5.

Proinde & illud te cōsiderare oportet, quod maledictū in quempiam sine causā prolatum in suum authorem iustē recidit, iuxta illud: Qui in altum mittit lapidem iustē super caput eius cadet, & qui fodit foueam, incidet in eam, & qui statuit lapidem proximo suo, offendet in eo, & qui nerbit Salomon ait: Sicut avis ad alta transfuolans, & pas-ser quolibet vadens, sic maledictum frustra prolatum in quempiam superueniet. Sed in quē iustus quā in suum authorem? Proinde vir multum iurans replebitur iniqui-tate, & non discedet à domo eius plaga. Benedicite ergo & nolite maledicere, vt & propria damna vitetis, & etiam ne vobis

Ecclesiasti ci. 27.

Prov. 26.

Ecclesiasti ci. 27.

DOMINICA QVINTA

ne vobis vicissim maledicatur, & fiat æqua retributio. Venique ne benedictione cœlesti vosmetipfos faciatis indignos, sed e contrario benedicite. Sequitur:

Quia in hoc vocati estis, vt benedictionem hereditate possideatis.

Matt. 25. **¶** Quum videlicet audieris dicentem: Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi, & hæc est benedictio à dextera dei, de qua per

Prou. 3. Salomonem dicitur: Longitudo dierum in dextera eius. Quam benedictionem omni desiderio dignissimam suis filius ecclesie mater conciliat, instanter hos moneus, quatenus patri cibos offerant quibus libenter vescitur, vt officio gratificati, benedictionem illius obtinere mereantur.

Vt adsequaris benedictionem. Offerant igitur in animo contrito & in spiritu humilitatis peccatorum suorum confessionem, quasi hædorum carnes quas Rebecæ matris consilio Iacob intulit ad patrem, & obtinuit irrevocabilem ipsius benedictionem.

Gen. 27. Pergens (inquit illa) ad gregem, asser quæ dixi. Qui nimirum gregem multitudinem designat peccatorum, defectuum & vitiis. Hæc est enim voluntas dei, vt peccatorum nostrorum humilem confessionem offerentes, ipsius misericordiam consequamur.

Eccl. 18. Non enim vult mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat. Iste est cibus quo libenter vescitur pater cœlestis, quem pro illius assequenda benedictione iugiter ad illum inferre debemus.

¶ Hanc benedictionem amisit Esau, qui non patrem, sed magis se ipsum voraci auiditate pascere sollicitus, primogenita sua vendebat. Et sicut scriptum est accepto pane & lētis edulio comedit, & bibit, & abiit, paruipendens quod primogenita vendidisset. En morior, inquit, & quid mihi proderunt primogenita? Non aduertens, quod paternæ benedictioni vnâ cum iure primogenituræ renūtiabat. Erat autem ipse vir gnarus venandi, & cultor terre, illos vtique designas, qui neglecto cœlo, imò & semetipsis, terram colunt, & non nisi terrena lucra venantur. Non domi consistentes vt Iacob, vt sanctæ matris ecclesie præceptis & consiliis erudiantur, sed foras vagabundi sunt, proinuis se perire exultantes, si non mox carnis suæ desiderijs & carceris animi sui cupiditatibus satisfacientes, se pascant & oblectent

Esau quâdâ benedictionem amisit. **Gen. 25.** **Ibidem.** **Esau quos significauerit.**

POST PENTECOST.

lectent, paruipendentes quod ait Apostolus: Si secundum carnem vixeritis, moriemini. Sed non ideo, inquit, ad Christi fidem vocati estis, vt secundum carnem viuentes dei benedictionem amittatis, sed e contrario vt benedictionem hereditate possideatis. Hereditate, inquam, non ad tempus hæc vestra sit possessio, quæ vos diuites efficiat. Nam benedictio dei diuites facit, sicut de viro sancto Iatan ad dominum loquens ait: Operibus manuum eius benexisti, & possessio eius creuit in terra. **Prou. 10.** **Iob. 1.**

¶ Itaque quum ad benedictionis perceptionem vocati simus, valde nobis cauendum est, ne aliis maledicendo, diuina pariter & humana nos benedictione faciamus indignos. Sed deo pariter & hominibus benedicamus, illi gratias agētes, istis bene volentes & bona eis optātes æterna.

HOMILIA ALTERA.

¶ Vi enim vult vitam diligere & videre dies bonos, coarceat linguam suam à malo, & labia sua ne loquantur dolum. **1. Pet. 1.**

¶ In præcedentibus ostēdit beatus Petrus, qualiter fideles se habere debent, & faciendo quod bonum est, & sustinendo quod malum est. Hic consequenter docet quid facere debeant, vt felicitatem posthac & vitam consequantur æternam, dicens: Qui enim vult vitam diligere. Auctoritate Psalmistæ ea quæ superius dixerat, cōfirmat. Premiserat enim dicens: Non reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto, sed e contrario benedicientes, quia in hoc vocati estis, vt benedictionem hereditate possideatis. Quibus opportunè adaptat præsens scripturæ testimonium, dicens: Qui enim vult vitam diligere, beatam scilicet & æternam, & videre dies bonos, scilicet in futuro. Nam in præsentibus dies mali sunt, iuxta quod patriarcha Iacob stans ante Pharaonem, de ætate sua interrogatus respondit, dicens Dies peregrinationis meæ parui & mali, centum & triginta annorum sunt. Idcirco autem dies huius vitæ nostræ mali esse dicuntur, quia multa nobis afferunt incommoda dicente domino: Sufficit dici malitia tua. Vnde & vir sanctus ait: Homo natus de muliere breui viuens tempore, repletur multis miserijs. Proinde dies illis mali sunt, qui in malè vtuntur. Dies autem vitæ cœlestis ideo

Gen. 47. **Cur dies mali dicantur.** **Matth. 6.** **Iob. 14.**

DOMINICA QUINTA

his ideo boni vocantur, quod omne bonum afferant be-

Pfal.

¶ Sed fortasse quis dicat: Quomodo illic mihi dies in numero plurali asseris, quum de die æternitatis scriptum sit. Melior est dies vna in annis tuis super millia? Ad quod respondetur, quod non erit tibi successio temporis, nec lucis & tenebrarum vicissitudo, & ideo neque dies neque nox, sed sol iustitiæ qui nescit occasum semper ibi lucebit. Vnde & illuc erit quasi vna dies, sui perpetuitate lucens indefectibiliter, secundum quod in Apocalypsi scriptum est: Et ciuitas non eget sole neque vt luna, luceant in ea. Nam claritas dei illuminabit eam & lucerna eius est agnus. Dicitur tamen ibi dies esse pluraliter, propter multipliciter gaudiorum & luminum illic ineffabili gloria resplendentium. Fulgebunt enim iusti sicut sol in regno patris eorum. Quos dies bonos quisquis illic videre, & vitam illam possidere cupit, coërceat linguam suam à malo. Vbi duo notantur. Vnum est, salutaris exhortatio. Alterum est, pie viuentibus consolatio, ibi: Quia oculi domini.

Lingua cur coërce-
da.

¶ Circa primum dicit: Qui enim vult vitam diligere, & videre dies bonos. Vbi nos monet beatus Petrus primo ne male loquamur, dicens: Coërceat linguam suam à malo, & labia sua ne loquantur dolum. Coërcenda enim est lingua ne lædat, vel ipsum loquentem, vel eum de quo loquitur, vel ipsum certè cui loquitur. Multos enim lædit lingua nisi coërceatur à malo. Vnde scriptum est: Multi ceciderunt in ore gladij, sed non sic sicut per linguam. Hinc rursus Beatus Iacobus: Vniuersitas, inquit, iniquitatis lingua, quia per eam ferè cuncta facinora, aut concinatur, vt latrocinia, stupra, homicidia, prodiciones, schismata: aut patrantur, vt pericuria, falsa testimonia, detractiones & conuicia: aut defenduntur, dum impurus quisque excusando scelus quod admisit, simulat bonum quod non fecit.

Manus co-
ërceat ab
opere ma-
lo.
Galat. 6.
Apo. 14.

¶ Secundo, docet ne male agamus, quum dicit: Declinet à malo, id est scilicet qui vult vitam diligere, & videre dies bonos. Quæ enim seminauerit homo, hæc & metes, sicut in Apocalypsi scriptum est: Opera illorum sequuntur illos. Vnde fit vt in operibus manuum suarum comprehendatur peccator, vt reddatur ei secundum opera sua, sicut scriptum est:

POST PENTECOST. 44

ptum est: Vidi eos qui operantur iniquitatem, & seminant dolores, & metunt eos, flante deo perisse, & spiritu oris eius consumptos esse. Vnde & in Proverbijs Salomon ait: Qui seminat iniquitatem, metet mala. Et alibi dicitur: Fili, non semines mala in sulcis iniustitiæ, & non metes ea in septuplum. *Job. 4.*
Prou. 22.

Ecclesi. 7.

¶ Tertio hortatur nos benefaciendo pacem querere, quum dicit: Et faciat bonum. Inquirat pacem & sequatur eam. Inquirenda est pax per iustitiam & patientiam. Iste enim due virtutes, due sunt ad pacem viæ. Vnde per Esaiam de iustitia dicitur: Erit opus iustitiæ pax. Nam sicut iniquitas & iniustitia via est ad perturbationes & bella, ita & per iustitiam pax habetur, siue sit pax cum deo, siue cum proximo, siue cum semetipso, quæ triplex pax per iniustitiam dissipatur. Porro iustitiæ due sunt partes, videlicet declinare à malo, & facere bonum, quæ hic nobis insinuantur quum dicitur: Declinet autem à malo, & faciat bonum, sic enim poterit homo possidere pacem etiam inter eos qui pacem oderunt, quod vtiq; magnificum & gloriosum est. Et quia non modò iustitia ad pacis consequitionem, sed etiam patientia (vt diximus) opus est, ideo dominus ait: In patientia vestra possidebitis animas vestras. Qui autè impatientis est, sustinebit damnum. Damnum, videlicet propriæ pacis. Non enim aduersariis resistendo, & reddendo malum pro malo, sed fortiter & æquanimiter mala perferendo, potes tibi pacis virtutes vendicare. *Pax triplex p iniustitiam dissipatur.*
Luc. 21.
Prou. 19.

¶ Ex prædictis concluditur, quod sicut is qui malum pro malo non reddit, neque maledictum pro maledicto benedictionem hereditate possidebit, sic e contrario maledictionem hereditabit, quicumque reddit malum pro malo, aut maledictum pro maledicto. Proinde qui non coërceat linguam suam à malo, & labia sua ne loquantur dolum, non declinat à malo, nec facit bonum, non inquirat pacem, nec sequitur eam, iste vtiq; & vitam æternam & bonos illos dies perdit, & malum omne sine fine videbit.

¶ Circa secundum principale dicit: Quia oculi domini super iustos, & aures eius in preces eorum: Vultus autem domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum.

¶ Hic

Fit videntibus cosolatio. Blasiaca

DOMINICA QUINTA

Sap. 4.

Oculos domini super vigilare iustis.

Exod. 3.

Simile.

Exemplum in B. Anthonio.

Iere. 20.

1. Cor. 4.

Apo. 2.

Deut. 32.

Hic prosequitur secundum, quod est pie uiuentibus consolatio, dicens: Quia oculi domini. Quia superius malum pro malo reddere uetuerat, imo & maledicentibus docuit esse benedicendum, opportunè satis propheticò testimonio confirmat superna inspectione, & bonos semper uideri & malos, ut meminerimus & nostram patientià qua toleramus onerosos, & beneuolentiam nostram qua persequentibus etiam bona optamus, aeterno premio remunerandam. Siquidem gratia dei & misericordia est in sancto eius, & respectus in electos illius.

Vultus autem domini super facientes mala, ut nouerimus nostros persecutores nisi respuerint, aeterno plectendos esse supplicio. Si uero penituerint, nos quoque pro ipsorum salute quam illis optabamus & precabamur, charitatis nostrae premium à domino recepturos, quae omnia sacrae scripturae testimoniis & exemplis astruunt. Nam oculos domini iustis superuigilare, tum per hoc patet quod in Exodo dicente domino scriptum est: Vidi afflictionem populi mei qui est in Aegypto, & clamorem eorum audiui, propter duritiam eorum qui praesunt operibus, & nunc descendi ut liberem eum de manibus Aegyptiorum. Et unde rursus in Psalmo dicitur: In uia hac qua gradieris, firmabo super te oculos meos. Vtique ut tuum sim virtutis & testis & praemiator, ueluti si rex aliquis super militem fortiter dimicantem vigilantius oculum intendat, sicut in beato Anthonio factum fuisse beatus Athanasius testatur. Is enim quum uolentos & horribiles daemonum insultus & cruciatus, inuicta fide fortissimè perulisset, tum (inquit) uox de caelo ad beatum Anthonium facta est, dicens: Certamen tuum praesens aspexi. Quoniam ergo uiriliter dimicasti, faciam te in toto orbe nominari.

Vides itaque quae hic geruntur uniuersa ut testis, ut iudex, ut retributor. Ego, inquit, sum iudex & testis. Et laus erit unicuique à deo. Unde & in Apocalypsi dicit: Scio opera tua & laborem, & patientiam tuam. Sanè hoc inter huius uitae pressuras fidelibus quo solentur relictum est, quod dominus nouit & iniuriam inferentem, & hanc sustinentem. Quia sanguinem seruorum suorum uisceratus,

POST PENTECOST.

tur, & uindictam retribuet in hostes illorum. Porro sanctis Luc. 21. suis & electis nec capillus de capite peribit.

Denique non modò oculi dei sunt super iustos, sed e- Deum a- tiam aures eius in preces eorum. Desiderium quippe pau- tendere ad perum exaudivit dominus. Unde & per Esaiam dicit: An- hae duo. tequam clament ego exaudiam, adhuc illis loquentibus, Esa. 65. ego audiam. Certè quum Semei ore canino oblatrans ma- 2. Reg. 24. ledicta iacularetur in Dauid quum fugeret ipse à facie filij sui Absalonis, ascendens cliuum oliuarum, & quidam ex proceribus, qui incedebant ad latus regis, non ferens regis iniurias diceret: Quare maledixit canis hic morturus domino meo regitac subinde inferret: Vadam, inquit, & amputabo caput eius, ait rex Dauid: Dimitte eum ut maledicat, Dominus enim praecipit ei, ut malediceret. Dimitte ergo eum si fortè respiciat afflictionem meam, & reddat mihi dominus bonum pro maledictione hac hodierna. Quod & factum est. Audiuit, inquit, Dominus & misertus est mihi. Audiuit utique contumelias & opprobria coniecta in me, audiuit & orationem meam, & misertus est mihi.

Dauid maledicta patulit patienter.

Non dissimiliter confusus in domino Ezechias rex Iuda, misit ad Esaiam prophetam, ut precaretur dominum pro populo ab hostibus obfesso in ciuitate, & nò modico terrore percusso propter uerba Rabsacis, quibus, & regem & deum blasphemauerat, dicens: Si fortè audiat dominus deus tuus uniuersa uerba Rabsacis, quem misit rex Assyriorum dominus suus, ut exprobraret deum uiuentem. Itaque audiuit dominus & furorem blasphemantium, & clamantium ad se pias preces & causam suam & populi gelum suum, interfecit nocte una in exercitu blasphemi re admodum attentae sunt aures domini, non modò ad preces iustorum, sed etiam ad calumnias & maledicta impio- quati coram me rectum sicut seruus meus Iob.

4. Reg. 19. Audisse dominus blasphemias Rabsacis & uicium fuisse.

Esa. 37.

Iob. 42.

Pror. 15.

Proinde sicut intentae sunt aures domini ut omnia audiant, sic etiam aperti sunt oculi eius ut in omni loco contemplantur, & bonos & malos. Bonos enim respicit ut licet deus, beret

Malos quo- modo respi- ciat deus, beret

DOMINICA QUINTA

beret & attollat, impios & malos, vt deprimat & perdat. In peccatores nempe respicit ira Dei. Hinc enim Moyses ait: Vidit dominus, & ad iracundiam concitatus est. Et vnde rursus in Exodo legimus: Quia respexit dominus super castra Aegyptiorum, & interfecit exercitum eorum, & subuertit rotas curruum, ferebanturque in profundum. Nam vultus domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum. Itaque ne in perpessione malorum deficiat homo fidelis per pusillanimitatem, subdit:

Et quis est qui vobis nocet, si boni amulatores fueritis?

Hoc dicit, ne fideles qui variis persequutionib⁹ & pressuris expositi erāt, per nimiam pusillanimitatē deficerēt. q. d. Non frangamini à virtutis proposito, per inconstantiam & pusillanimitatem deiecti, quia si fueritis veri amulatores boni, id est, virtutis, malorum persequutiones & odia non poterunt vobis nocere, nec afferent detrimentum, sed potius ad virtutis augmentū proficiet. Siue ergo verba contumeliosa vobis inferant, siue rerum damna, siue tormento corporis, non nocent, sed vestræ exerceant patientiæ virtutem, quatenus iuxta eiusdem B. Petri sententiam probatio vestræ fidei multo pretiosior sit auro, quod per ignem probatur. Sicut enim vas rubiginosum cōfricatione impletur, & ignis ventorum flatu ardet vehementius, ita & electi si quas contraxerant culparum maculas, prauorū hominum persequutione mundantur. Quin & ignis diuini amoris in eis persequutionum flatu vires ampliores acquirit. Quis ergo, inquit, vobis nocebit, si fueritis veri amulatores boni? Quinimō hæc omnia palmam patientiæ æquanimitate tolerantibus adferunt.

Contrariō verd⁹ qui mala vobis inferunt, ipsi sibi nocent quāmplurimum, quemadmodum significatum fuit quando angelus domini descendens cum dei seruis in fornacem, fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem. Flamma verd⁹ quam excussit de fornace, incendit quos reperit iuxta fornacem de Chaldæis, ministros regis, qui eam incendebant. Fornax, temporalium perpessio malorū est, quæ diuino munere dei seruis in refrigeriū vertitur. Vnde dicunt cum propheta: Trāsiuimus per ignem & aquam, & eduxisti

Persequutores piiis prodesse. 1. Pet. 1. Similia.

Mali pro-pria nocent remalitia. Dan. 3. Fornax Babylonis.

POST PENTECOST. 46

eduxisti nos in refrigerium. Rex Babylonis diabolus est, Rex baby-princeps confusionis Is per suos ministros, videlicet homines peruersos, Dei seruos affligere & vexare non cessat. Sed fortis redemptor & saluator suorum, conuertit consilium impiorum super eos, seruos quidem suos eripiens & saluans, impios verd⁹ propriis consumens incendiis. Adculant enim sibi (quando dei seruis infesti sunt) mala longē grauiora his, quæ ipsi illis irrogare videntur.

Quisquis autem huiusmodi exercitationibus fractus à virtutis proposito deficit, is certè non eum qui persequendo exercuit, sed seipsum sibi qui hæc ferre recusauit, nocuisse probatur. Neque enim domus quam vir sapiens ædificauit, non ideo nō cecidit, quia tempe statum violentias non pertulit, sed quia supra petram fundata conuelli nequiuit. Nec ea rursus quam vir stultus insipienter fabricauit, ideo cecidit, quia pulsata tentationibus fuit, sed quia super arenam posita malè fundata extitit. Vtranque enim æqualiter tempestas feriens pulsauit. Sed vni fundamenti firmitas coronam perseverantiæ obtinuit, alteram fragilis structuræ stulticia strauit. Sequitur:

Si quid patimini propter iustitiam, beati.

Quasi dicat: Non solum non nocent qui vobis bona facientibus mala irrogant, quinimō quum vos propter bona quæ execratur hostis, insequitur, causam vobis maioris beatitudinis præstat, quod (vt dictum est) vestræ patientiæ vires exerceat, dicente domino: Beati qui persequutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Notanter autem dicit propter iustitiam. Nam vt B. Petrus alio loco dicit, iustam causam in passionibus suis fideles habere debent. Ait enim: Nemo pati vestrum patiatur vt homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor. Si autem vt Christianus, non erubescat, glorificet autem Deum in isto nomine. Non erubescat, inquit, quisquam vestrum, si vt Christianus Dei causa patiatur, quum sit magna gloria propter illum pati. Ait enim: Beati eritis quum vos oderint homines, & separauerint vos, & exprobrauerint, & eiecerint nomen vestrū tanquam malum propter filiū hominis: Gaudete in illa die & exultate, ecce enim merces vestra multa est in cælis. Hoc ipsum

Domus hæc cur non cadit. Matth. 7.

Mat. 5.

1. Pet. 4. Pati propter deum, gloriosum est.

Luc. 6.

DOMINICA QUINTA

ipsum pati pro Christo magni muneris Apostolus reputat dicit: Vobis datum est, non solum ut in illum credatis, sed etiam ut pro ipso patiamini. Propter hoc ibant Apostoli gaudentes à conspectu concilij, quoniã digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliã pati. Nam quomodo aurum sub malleo & manu artificis dilatatur, extenditur, & in vas decorum, preciosum & capax, tusionibus & expolitione formatur, sic homo fidelis per tribulationum perperatione, & à vitiorum deformitate purgatur, & meritis decoratur ac virtutibus, & ut amplioris gratiæ capax sit, extenditur & dilatatur, sicut de seipso loquens propheta: In tribulatione, inquit, dilatasti mihi. Porro quisquis amplioris gratiæ in hac vita capax fuerit, is utique in futura vita abundantioris gloriæ beatitudinem obtinebit. Bene ergo dicit: Si quid parimini propter iusticiam, beati. Ecce (inquit beatus Iacobus) beatificamus eos qui sustinuerunt. Vnde quasi concludens ex prædictis, subdit:

Fideles in tribulatione aurum sunt sub malleo & manu artificis.

Iaco. 3.

Esa. 8. Non habes, sed deus esse timendum.

Luc. 10.

Dominum Christum sanctificamus in cordibus nostris. 2. Pet. 2. Matt. 21.

Timorem autem eorum ne simularitis, ut non conturbemini. Quod utique ex Esaiã desumptum esse manifestum est, eo videlicet loco ubi scriptum est: et timorem eius ne timeatis neque paveatis. Dominum exercituum ipsum sanctificare, ipse sit pavor vester, & ipse sit terror vester, & erit vobis in sanctificationem, iuxta quæ sensum & ipse Christus dicit: Dico autem vobis amicis meis, ne terreamini ab his qui occidunt corpus, & post hoc non habent amplius quid faciant. Ostendam autem vobis quæ timeatis. Timete eum qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennã: ita dico vobis, hunc timeate. Sequitur:

Dominum autem Christum sanctificate in cordibus vestris. Hoc est, illius sanctitatem & diuinam maiestatem cogitantes, in ipsum sperate cum omni fiducia, sciëtes quia ipse nouit pios de tentatione eripere, iniquos verò in diem iudicij reseruare cruciandos. Malos enim malè perdet. Itaque Christum dominum sanctificate, & passionibus vestris ob amorem ipsius toleratis, sanctum sanctorum potestate glorificate, omnia quæ parimini in ipsius gloriam referentes.

D O M I

DOMINICA SEXTA post Pentecosten.

Quicumque baptizati sumus in Christo Iesu, in Roma. 6. morre ipsius baptizati sumus.

In hac lectione ostendit Apostolus, quod fideles post consequutam (sive per baptismum, sive per penitentiam sacramentum) remissionem peccatorum, nequaquam debent in pristinis remanere delictis, aut illis se rursus inquinare, sed potius in nouitate vitæ, per virtutis studium perseuerare. Et primò quidē hoc sublimiter docet. Secundo, id quod docuit similitudine confirmat. Primò facit à principio lectionis. Secundo, ibi: Si enim cõplantati. Circa primum duo facit. Primò docet, quod ad similitudinem Christi crucifixi & morientis debent, & ipsi fideles (quod dicitur Christi membra sunt) peccato mori, & à peccato prorsus cessare. Secundo docet, quod ad imitationem sive similitudinem Christi resurgentis, & post resurrectionem immortalis & noua vita viuentis, & ipsi fideles debent in nouitate vitæ ambulare, ibi: Quomodo Christus resurrexit à mortuis per gloriam patris.

Circa primum ad pleniorē intellectum dicendorum est aduertendum, quod quidã pseudochristiani, Apostoli predicationem audientes, antidotum vitæ ad lethale virus sibi conuertebant. Nam quum ex ipsius doctrina audissent, illis abundare gratiam ubi delictum abundauerat, dicebant: Faciamus mala, ut veniant bona. Hoc est, Nil committere desinamus, ut incrementum delicti accrescat & gratia. Obiicit ergo sibi Apostolus quod peruersos homines sibi obiiceret non ignorabat, dicens: Quid ergo dicemus? Manebimus in peccato, ut gratia abundet? Sed citam questionis absolutionem ostendit, quæ dicit: Absit, quod pro affirmatis vsurpare. Et continud rationem subiecit, mortuos dicens peccato eos in quibus abundauit gratia, dicens: Nam qui mortui sumus peccato, quomodo adhuc viuemus? in eo? Vult enim tam firmum esse baptismatum, tamque perfectum,

Apostoli predicatione ad primum intellectum fuisse detortam.

Responsio Apostoli.

Mortui peccato.

DOMINICA SEXTA

fectum, quasi qui peccare non possit. Nam superueniente gratia dei per Christi, & in nobis per fidem regnante, coepimus viuere deo, mortui autem coepimus esse peccato. Sicut enim deo viuere dicitur, qui secundum voluntatem dei uiuit: ita & peccato viuere dicitur is qui secundum uoluntatem peccati, id est, diaboli uiuit.

¶ Dicat ergo Apostolus: Qui mortui sumus peccato, quomodo adhuc uiuimus in illo? Non enim post acceptam remissionem peccatorum, redeundum est ad peccatum: uel abundet gratia, sed potius per ipsam gratiam debemus esse peccato mortui & sepulti, & resurgere in uitae nouitatem, id est, in iustitiam, & post, in uitam aeternam. Itaque uel haec maxime ratione non est nobis ad peccatum denuò redeundum, quia in baptismo mortui sumus peccato per gratiam dei, ut iam non dominetur nobis. Siquidem peccato mortui, est à peccato & diaboli iugo liberati, quomodo ergo post tantum à deo acceptum beneficiù, adhuc uiuimus in illo, & rursum vires aduersum nos hosti ministrabimus? Quis enim nobis hoc iam praestiterit gratia ut moreremur peccato, quid aliud facimus si uiuim⁹ in eo, nisi ut gratiae praesens sumus ingrati?

*Exponitur
uerbū A.
postoli.
Vbi aliud,
delictum.*

¶ Ergo quum ait gratiam abundare ubi delictum superabundauit, nequaquam peccatum suadet, sed gratia dei commendat. Non enim peccantis merito, sed auxilio misericordiae dei abundauit gratia ubi delictum abundauit. Sicut enim qui laudat beneficiū medicinae, prodesse morbos nō dicit & vulnera, à quibus illa hominē sanat: imò quanto maioribus laudibus medicina praedicatur, tanto magis vituperantur vulnera & morbi, à quibus liberat quae ita laudatur: sic nimirum praedicatio & laus gratiae non commendatio, sed vituperatio est delictorum. Et sequitur inicitium lectionis:

¶ An ignoratis fratres, quia quicūque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus? Non ergo paruo constat quo à peccato abluti sumus, nec mediocriter pensis medicina est, qua morbus noster (qui utique ad mortem est) curatur. Vnde Bernardus: Ex magnitudine remedij, periculi mei aestimo quantitatem. Filius dei iubetur occidi, ut preciosi sanguinis sui balsamo peccatorū meorum vulneribus

POST PENTECOST.

vulneribus medeatur. Qui ergo abluti sumus, qui mortui sumus peccato, quomodo adhuc uiuimus in illo? Expoliati me tunica mea, (illa utiq; quae maculata est carnalis uita) quomodo induar illa? Laui pedes meos, quomodo inquinabo illos? A Edificauit domū, quomodo spontaneus exuram illam? Salubriter à prudente medico alligata sunt ad sanitatem vulnera mea, quomodo temerarius resoluam facias vim medicaminis perditurus, & quae iam sanari coeperunt, rursum illa recrudescere faciens exasperabo? Quum ergo peccato & diabolo in baptismo iā mortui sumus, hoc est à diabolo liberati, & à peccato abluti, pfectò nō debemus rursum uiuere, ut necesse sit denuò mori. Dñ enim baptizamur, Christo commorimur. Et quidem haec ratione dicimur in Christo baptizari, uidelicet, uel quia ipsi Christi institutione baptizamur, uel quia baptizamur ipsius operatione qui uerè baptizat, & in spiritu sancto.

¶ Dicimur autem in morte ipsius baptizari, tum quia baptismus à Christi morte uirtutē habet, & ipsius morte animarum nostrarum purificationem operatur. Tum quia ad similitudinem mortis Christi in baptismo peccato morimur, ut dictum est. Nam sicut ille semel mortuus est carne & semper uiuit, ita & nos semel mortui, siue per baptismū, siue per poenitentiam (quae ueluti quoddam baptismus est, utrobique enim is qui dilexit nos, lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo) semel, inquam, mortui malo, semper exinde uiuamus bono. Sequitur:

Contra reciduum si multitudine.
Cant. 5.

In Christo cur baptizari dicimur.
Ioan. 1.
Cur in Christi morte baptizari dicimur.

Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem.

¶ Quasi dicat: Hinc utique in baptisinate configuramur morienti Christo, quia etiam consepulti sumus cum illo, id est, ad similitudinem eius. Nos, inquam, ducti per baptismum in mortem, hoc est in peccatorum abolitionem. Quocirca notandum, quòd sicut Christus resurrexerit à turo ad uitae sanctae nouitatem, primū peccato mori, & agone pro nobis in cruce decertato, in sepulchro requieuit, non ultra passione laboraturus, ita & nos in baptismo peccatis morimur, ut non amplius peccatorum morbis laboremus.

Christi passio & resurrectio

¶ Proinde

DOMINICA SEXTA

Ivan. 19. Proinde ad similitudinem sepulture Christi, & nos my-
Christi se- **Sec** sepeliri debemus. Sepultus autē fuit Christus cū aro-
matibus no- **matibus,** cum linteaminibus, in sepulchro nouo, lapide sur-
his imitā- **per**posito, & custodibus adhibitis, qui sepultum seruaret.
da, Ad cuius imitationē & nos postq̄ spiritualiter crucifixi, &
Cum aro- **peccato** mortui sumus per pœnitentiā, oportet in sepul-
matib' spi- **chro** pacis ab omni opere malo requiescere cum aromati-
ritualib'. **bus** bonæ opinionis, quorū odore bono domus ecclesie
 repleatur. **Que** nimirū aromata animi virtutes sunt, fides
 scilicet, spes, charitas, tēperantia, prudentia, iustitia, forti-
 tudo, humilitas, mansuetudo, misericordia, & similia, que
 tanquam aromata preciosa in domo dei (quæ est ecclesia)
Iuan. 12. viuificum de se spargunt odorem. Nec sit tibi curæ, si iudas
 quispiam hoc offendatur odore, si obloquatur, si murmu-
Eclē. 11. ret, si bonum in mala conuertens contendat in electis po-
 nere maculam. Tu sile tantum, & dominus respōdebit pro
 te, qui & ed magis opus tuum cōmendabit, quo id inuidiæ
 liuor carpsit amplius.
Cum lin- **Secundo,** spiritualiter sepeliri debemus cū linteamini-
teami- **bus,** seu sindone munda. Sic enim veris iudæis, non litera
Iuan. 19. sed spiritu, mos est sepeliri, id est, cum mundicia cordis &
Rom. 2. innocentia vitæ. Siquidē honor & pax omni operanti bo-
 num. Et quomodo linteamen labore multo & arte cōfici-
 tur, sic & tu (vt perfrui sanctæ pace, quasi molli linteamine
 vndique possis inuolui atque mulceri) id enitere, quate-
 nus operibus piis, & per sanctam pacem hinc prouenien-
 tem, tam tibi ipsi quàm deo, & proximo concilieris.
Sepulchro **Tertio,** in sepulchro nouo, id est, corde, non solum mū-
nouo. **dato** per pœnitentiā, sed etiam proposito melioris vitæ
2. Cor. 4. renouato, te sepeliri necesse est. Is enim qui interior bo-
 mo noster est, renouatur de die in diē, sicut ait Propheta.
 Renouabitur vt aquilæ iuuentus tua. Nec mirum est, si is
 qui ad morem aquilæ visu pollet interiori de die in diē
 renouetur. Nam quoniam illud bonum facit, quod intelli-
 git, venit ad bonum quod prius non intelligebat. Etenim
 intellectus bonus omnibus facientibus eum, & seruus qui
 super modico fidelis inuenitur, constituitur super multa.
Quod autem Christi sepulchrum lapideum fuit, con-
 stantiam nostram & fortitudinem significat. Lapis enim

POST PENTECOST. 49

non facile cedit. Sic & tu, vti decet Christi militem fortē,
 loco ne cedas, sicut per Salomonem dicitur: Si spiritum po-
 testatem habentis super te ascenderit, tu locum tuum ne
 dimiseris. Cuius causam alio loco assignans dicit: Sicut a-
 uis transmigrans de nido suo, sic vir qui derelinquit locū
 suum.
Quarto, lapis superpositus erat sepulchro claudens il-
 lud, egressum prohibēs pariter & ingressum. Lapis hic qui
 magnus erat & magni ponderis, nō incongruē dei timorē
 designat, qui humano cordi superpositus, custodit illud &
 claudit, prohibens ingressum concupiscentiarū & sug-
 gestionum malignarum, comprimens nihilominus humanæ
 præsumptionis audaciam, ne per iactantiam vel arrogan-
 tiam egrediamur, ea videlicet temerariē ad vanam gloriam
 ostentando, que in authorē omnium bonorū referenda ac-
 cepimus. Scriptum quippe est: Per timorem domini, decli-
 nat omnis à malo. Vnde & qui sine timore est, non poterit
 iustificari. Hoc lapide pressus seruabatur, qui ait: Semper
 enim quasi tumentes super me fluctus, timui deum, & pon-
 dus eius ferre non potui. Hoc ait vir simplex, & rectus, ac
 timens deum, & recedens à malo, cui similis in terra alter
 non erat. Qui & ipse rursus alio loco ait: Verebar omnia
 opera mea, sciens quia non parceres delinquenti.
Quinto debet adhiberi spiritualiter sepulto custodia
 sollicitæ circūspectionis, ne circūueniatur à satana, & le-
 modò patenter nos impugnat, sed & ex insidiis atque la-
 renter transfigurans se in angelū lucis, sub specie boni pe-
 riculosus tentans. Quamobrem circūspectos vndique
 nos esse necesse est, ne quis tollat à nobis letum, qui per fi-
 danribus, vel ne malè suadētibus acquiescamus. Vnde per
 Salomonem dicitur: Fili mi, si te lactauerint peccatores,
 ne acquiescas eis. Si dixerint, veni nobiscum, insidiamur
 sanguini, abscondamus tendiculas contra insontem fru-
 stra. Et post pauca: Omnem, inquit, inquit, preciosam substan-
 tiam reperiemus, implebimus domos nostras spoliis, for-
 tem mitte nobiscum, marsupium vnum sit omnium nostrum.
 Fili mi, ne ambules cum eis. Pedes enim illorum in ma-
 gis

Eclē. 10.
Prou. 27.
Lapide su-
perposito.
Hic lapis
mentē pre-
mat.
Prou. 16.
Eclē. 1.
Iob. 31.
Iob. 9.
Circūspe-
ctio ani-
me custos.
2. Cor. 11.
Ephes. 3.
Prou. 1.
Cauendū
à seducto-
ribus.
 gg Iuu

DOMINICA SEXTA

lum currunt. Sed hos laqueos prospecturus Propheta: Super custodiam meam, inquit, stabo, & figam gradum in munitionem, ut videam quid dicat mihi, & quid respondeam ad arguentem me. Super quo Bernardus: Hæc est, inquit, planè strenui militis statio, in cordis iudicio, & consilio rationis incessanter stare, & sui ipsius custodiam vigilanter esse intentum.

¶ Circa secundum, videlicet, quod ad similitudinem domini resurgentis, & post resurrectionem immortalis & noua vita viventis, etiam & ipsi fideles debent in nouitate vite ambulare, subdit dicens:

Vt quomodo Christus resurrexit à mortuis per gloriam patris, ita & nos in nouitate vite ambulemus.

¶ Quasi dicat: Ad hoc sumus Christo per baptismum commortui & conscripti, ut quemadmodum Christus resurrexit à mortuis per gloriam patris, id est, per virtutem suæ deitatis, humanitati suæ coniunctæ: ita & nos dei gratia suffulti, in nouitate vite ambulemus, per iustitiam fidei, & spem gloriæ. Et sicut ille resurrexit ad vitam immortalis, ita & hæc in nobis vita gratiæ, per repetitam culpam non intermoriatur.

¶ Proinde gloriosa corporis Christi resurrectio, spiritus huius nostre resurrectionis à peccato, figura fuit. Nam sicut illius caro sancta resloruit, ita & spiritus noster per peccatum arefactus & mortuus, à peccatis respiscendo demum resloreat. In typum sanè huius beatæ resurrectionis in Numeris scriptum legimus, quod quum pro dignitate summus sacerdotij (cuiusnam videlicet illa cederet) contentio grauius esset orta, reclamantibus aduersus Aaron (iam ad hæc diuinitus assumptum) & versis in seditionem superbit, loquutus est dominus ad Moysen, dicens: Loquere filiis Israel, & accipe ab eis virgas singulas per cognationes suas à cunctis principibus tribuum, virgas 12. & vniuscuiusque nomen super scribes virgæ suæ, nomen autem Aaron erigam in tribu Leui, & vna virga cunctas eorum familias conuertebit, ponetque eas in tabernaculo foederis coram testimonio, quem ex iis elegero germinabit virga eius, & conhibebo à me querimonias filiorum Israel, quibus conuertet vos murmurant. Loquutusque est Moyses ad filios Israel, & de-

Num. 16.
Virga Aaron
floruit
miraculum.

POST PENTECOST.

& dederunt ei virgas omnes principes per singulas tribus, fueruntque duodecim absque virga Aaron. Quas quum posuisset coram domino in tabernaculo testimonij, sequenti die ingressus inuenit germinasse virgam Aaron, & turgen- tibus gemmis eruperant flores, qui foliis dilatatis in amygdalas deformati sunt. Dixitque dominus ad Moysen postquam omnes simul virgas exportasset ad populum unam cum virga Aaron: Refer virgam Aaron in tabernaculum testimonij, ut seruetur ibi in signum.

¶ Hic summus sacerdos Christus est, attestante patre & dicente: Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Cuius dignitati seditiosè contradixerunt iudei blasphemantes. Sed sicut hæc ea quæ resloruit virga prodigio miro diremit. Arida quippe quasi esset, vna nocte resloruit in signum quod ipse is esset, quem elegerat deus, & quod eius filij venturis seculis coram domino sacerdote fungerentur. Hæc virga, Christi caro est, quum effuso sanguine per mortem aruisset, gloriose resurrectionis suæ nocte diuina se potentia suscitante, resloruit.

¶ Et hoc vtiq; signum illud est, quod ipse postulauerat à patre per Prophetam, dicens: Fac mecum signum in bonum, ut videant qui oderunt me & confundantur, quoniam tu domine adiuuisti me, & consolatus es me. Quæ virga, id est, sancta Christi caro, postquam resloruisset, in tabernaculum dei referri iussa est, quia Christi caro postquam resurrectione resloruit in caelum assumpta est, vtiq; in signum quod ij qui per fidem filij eius sunt, legitimo sacerdotio coram domino funguntur, dicente ad eos beatus Petrus: Vos estis genus electum, regale sacerdotium. Quibus & Paulus ait: Obsecro vos per misericordiam domini nostri Iesu Christi, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, deo placentem, rationabile obsequium vestrum. Quibus etiam hoc loco semetipsum connumerans, dicit: Quomodo Christus resurrexit à mortuis per gloriam patris, ita & nos in nouitate vite ambulemus, spiritu videlicet reslorentes, in signum quod & spiritali sacerdotio fungimur, & acceptas deo offerimus hostias. Hoc ipsum iuxta beati Petri monita facti agentes, ut per bona opera certam nostram vocationem,

Christi sacerdotio iudei contradicitur

Christi caro resloruit.

Psal.

Virga in tabernaculo relata.

1. Pet. 2.
Rom. 12.

2. Pet. 1.

DOMINICA SEXTA

& electionem faciamus. Hoc etenim resfloreere est, & post spiritualem resurrectionem in nouitate vite ambulare.

HOMILIA ALTERA.

Rom. 6.

SI enim complantati facti sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis erimus.

Postquam docuit Apostolus, quod post acceptam remissionem peccatorum, nemo debet ad pristina peccata redire, sed potius qui per baptismum Christo commortui & consepulti sunt (vt dictum est) debent cum resurgente à mortuis, & ipsi à peccatis resurgere, & exinde in sancta vite nouitate ambulare. Hic consequenter, quod illic docuit veneranda similitudine confirmat, ostendens quod ad imitationem & similitudinem Christi crucifixi, & morientis, debent & ipsi fideles peccato mori, & à peccatis cessare, dicens: Si enim complantati facti sumus similitudini mortis eius. Si, pro quia ponitur, quasi dicat: Quia complantati sumus similitudini mortis eius. Ostendit Christi mortem quandam mysticè plantam esse, cui nos nunc vult esse complantatos, & ex succo radices eius viuere, quæ radix succrescens producat ramos iustitiæ, & afferat fructus vite. Quod si vis de scripturis agnoscere quæ sit ista planta cui complantati esse debemus, & cuius generis arbor, audi quid de Christo sub nomine sapientiæ scribitur: Lignum vite est his qui apprehenderint eam, & qui tenuerint eam, beatus. Christus ergo dei virtus & dei sapientia, ipse est arbor vite, cui complantari debemus, & nouo quodam atq; amabili dono, mors illius nobis arbor vite efficitur. Omnis planta hyemis tempore moritur, restorationem verò, quasi resurrectionem tempore veris futuram expectat. Si ergo & nos in Christi morte complantati sumus, in hyeme seculi huius, id est præsentis vite tempore, etiam ad futurum ver inueniemur fructus iustitiæ ex ipsius radice proferentes.

Prov. 3.
1. Cor. 1.

Simile.

Christi caro resurrectione florens fructum attulit.

Quum ergo dicit, si complantati facti sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis erimus, palmam est eum loqui de fidelibus ad similitudinem arboris euulsæ de terra mala, & in terram bonam transpositæ, ac si dicat: Per Christi mortem sumus euulsæ de peccato, tanquam de terra mala, & plantati in gratia tanquam in terra bona, vt fru-

atim

POST PENTECOST.

ctum qui permaneat afferamus. Nam & domini corpus quum esset in terra sepulture mandatum fructum protulit, quum per resurrectionem ad viam imortalem rursus germinauit. Fructum proinde protulit multitudinis credentium, de quo ipse ait: Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Sed hoc ad rem atinere dinoscitur, quod ille in terra sepultus, nos in aqua baptisimi illi sumus consepulti. Ille corpore mortuus, nos mortui peccato. Propterea non dixit, quod complantati facti sumus morti eius, sed similitudini mortis eius, idcoq; & resurrectionis participes erimus, & vite illius semper ne heredes, & hoc si bonis operibus à peccati vetustate nos prius resurrexisset probemus, vt sicut ipse deposita vetustate, à morte nouus resurrexit, ita & nos in nouitate vite ambulemus. Tunc enim similitudini resurrectionis sue configuramur, si mortis sue similitudini prius fuerimus complantati, vt in salutari lauaero omnia peccata deponentes, postmodum non peccemus. Nam hæc similitudo mortis, præstabit similitudinem resurrectionis, vt in nouitate vite ambulemus.

1. Cor. 12.

Considerandum proinde est, quod pulchra congruitate mors illa qua peccatis per Christi gratiam mortui sumus, & vita qua nunc in iusticia, & post æternaliter cum Christo victuri sumus in Christi morte, & resurrectione figurata sunt. Mors etenim Christi & resurrectio, non tantum res, sed etiam sacramenta sunt. Quicquid enim gestum est in Christi cruce, in sepultura, in resurrectione eius, in ossessu etiam ad dexteram patris: ita gestum est, vt his rebus non tantum dictis, sed etiam gestis, mysticè configuraretur vita Christiana. Attende ergo, singula quæ facta sunt in his predictis, & qualiter ex eis fidelium vita informetur. Christus qui vixerat homo vetus, hoc est in vetustate à primo homine contracta, non secundum culpam, sed tantum secundum penam, famem, scilicet & sitim & huiusmodi, hoc modo vetustatem ipsam sinuit & deposuit, vt crucis doloris sustinens, sic haberet membra in cruce distenta, & confixa, ne ad priores actus moueretur, à quibus etiam sepultus quieuit, humanis subtractus aspectibus.

Christi hæc mysteria quid nos docent.

DOMINICA SEXTA

hoc nimirum insinuans, & exigens à nobis, quatenus peccatorum nostrorum vetustate deposita, membra nostra continentiae atque iustitiae clavis aded confixa habeamus, vt nequaquam vltra ad priora mala redeamus. A quibus ita quietendum nobis est, vt nec eorum visio, nec memoria habeatur, & sic ad bona resurgentes in nouitate vitae ambulemus de virtute in virtutem ascendentes, quousque in terra viuendum, Deo, sicuti est, videamus. In cruce ergo dolor est tolerantium, in sepulchro requies absolutorum. In resurrectione vita iustorum, in ascensione profectus peccatorum, in confessu ad dexteram gloria beatorum.

Hoc scientes, quia vetus homo noster simul crucifixus est, vt destruat corpus peccati, vt vltra non seruiamus peccato.

Vetus homo noster quid sit.

¶ Hic asserit nos simul cum Christo spiritualiter crucifixos esse, vt destruat corpus peccati, vt vltra non seruiamus peccato. Vbi vetus homo noster intelligendus est vita prior, quam duximus in peccatis, cuius finem & interitum facimus, vbi in Christi crucifixi fide à peccatis nostris recipimus. Nam per veram compunctionem in eadem fide ita destruitur corpus peccati, vt membra nostra quae seruibant peccato, vltra ei non seruiant sed deo. Per hoc ergo quod ait, quia vetus homo noster simul crucifixus est per lauacrum salutare cum Christo, te crucifixum intellige, qui per gratiam membrum de corpore eius factus es. Et ille quidem innoxium corpus appendit, vt noxium suspendas à vitis.

Vt destruat corpus peccati.

¶ Potes autem & sic accipere, vt vetus homo noster hoc ipsum nostrum mortale corpus sit, quod ad malum procliuus est. Vt destruat corpus peccati, id est, vt corpus nostrum à seruitute peccati vindicetur, & fiat mancipium iustitiae, quod solebat esse peccati. Omnis enim qui facit peccatum, seruus est peccati: vt vltra non seruiamus peccato, quae seruitus est omnium vilissima, miserrima, prorsus inutilis & summè damnosa. Seruietis, inquit Propheta, diis alienis in terra non vestra qui non dabunt vobis requie die & nocte.

Galat. 1.

¶ Quod autem per huiusmodi veteris hominis crucifixionem, & offensa diuina placari, & gratiae caelestis pluuia sterilitatem

POST PENTECOST.

sterilitatem mentis nostrae (vt ad salutem fructificet) irrigatura, possit obtineri, figuraliter ostenditur in Regum historia. Vbi scriptum est, quod quum fames esset in diebus David annis tribus iugiter, & ipse desuper consulisset oraculum domini, responsum accepit, accidisse hoc propter peccatum Saul, qui contra fas & iusiurandum occiderat Gabaonitas. Gabaonites, aduenae erant de gente Chanaan oritur, quos olim Iosue sub iureiurando acceperat foederatos. Hi ad ritum Israeliticæ gentis transferant, deputati verò erant in ministerium, vt ligna caderet in vsum perpetui ignis in altari domini. Dixit ergo David ad Gabaonitas: Quid faciam vobis, & quod erit vestri piaculum? At illi petierunt sibi dari septem viros de stirpe Saul, vt crucifigeret eos in monte coram domino. Quod quum factum esset, vox caelum dedit pluuia, & terra dedit fructum suum, & fames cessauit.

2. Reg. 21. Sterilitas terra propter peccatum Saul, Iosue. 9. Viri. 7. de stirpe Saul crucifixi.

¶ Siccatas hæc atque sterilitas, caelestis gratiae defectus est. Quod autem hæc calamitas triennalis esse memoratur, defectum fidei, spei, charitatisque portendit. Hæc enim sicut à dei gratia in nos proficiscuntur, & conseruantur: ita etiam dehinc gratia, paulatim & ipsa deficiunt. Sed vt hæc cariditas irriguo gratiae caelestis succundetur, carnem cum vitis & concupiscentiis crucifigere necesse est.

Sterilitas moraliter.

¶ Quoniam verò vitia capitalia quae spiritualiter crucifigenda sunt, septenario numero, distinguitur, rectè septem viri de stirpe Saul, crucibus singulis affiguntur. Saul autem qui per inobedientiã diuina præcepta præuaricatus, dominum dereliquerat, non incongruè hominem quilibet impiũ, diuinæque legis contemporem, oppressorẽque pauperum designat. Gabaonites autè humiles & subiecti erant iuxta nominis significationẽ. Interpretatur quippe, vallis tristitiæ, id est, humiles atque lucentes, quales nos vult esse qui ait: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Et iterum: Beati qui lugetis, quia consolabimini. Proinde omnibus dat gratiam. Hinc enim vallis abundabit frumento. Gabaonitarum erat ligna cadere ad nutrimentum ignis in altari Dei (vt dictum est) qui ignis iugis atque perpetuus erat, dicente domino: Ignis in altari meo semper ardebit. Quo nimirum illud significatum est, quod indeficiens

Septè vitia capitalia designata.

Gabaonites.

Mat. 11. Luc. 6. Luc. 3. 1 Pet. 5. Psal. Ignis in altari quid. Leni. 6.

DOMINICA SEXTA

charitas in cordibus fidelium perpetuo flagrare debet, ut dicitur dicente domino. Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi ut ardeat? Hunc autem ignem quid magis conferuat quam cinis humilitatis? quid efficacius nutrit quam luctus pius & tristitia sancta, & abdicatio huius seculi gaudiorum?

Superbia crucifigitur.

Ceterum ut cuique. 7. capitalium vitiatorum sua crux tribuatur, advertam. Primum, quod superbiae crux humilitas est. Tribus autem clavis superbia crucifigitur, & in vera mentis humilitate mortificatur. Clavi isti considerationes atque mentis sunt. Quartum prima est, consideratio propriae vilitatis. Altera est, consideratio alienae probitatis & sanctitatis. Reliqua est, consideratio divinae severitatis. His considerationibus improbitas superbiae confusa mortificatur.

Avaritia sic crucifigitur.

Avaritiae crux largitas est. Crucifigitur autem avaritia per tria. Primum est, male acquiritorum restitutio. Secundum, propriarum facultatum propter deum in pauperes erogatio. Tertium est, bonorum in caelo promissorum appetitio.

Luxuria sic crucifigitur.

Luxuriae crux est castitas. Haec crucifigitur per tria. Vnum est, carnis castigatio. Alterum est, periculorum societatis & opportunitatis ruinosae vitatio. Reliquum est, sollicitudo cordis custoditio.

Invidia crucifigitur.

Invidiae crux est charitas. Crucifigitur autem triplici consideratione. Quartum prima est, quod superius est graviter afflictiva. Secunda, quod est sui conatus perditiva. Non enim nocet ei in quem tendit, sed sibi ipsi. Tertia, quod est diabolo assimilativa. Cuius invidia mors intrauit in orbem terrarum.

Gula crucifigitur.

Gulae crux frugalitas est. Crucifigitur autem & ipsa triplici consideratione. Prima, quia corpus corrumpit & debilitat. Secunda, quia substantiam temporalem dilapidat. Tertia, quod hominem vilem reddit & dehonestat.

Ira sic crucifigitur.

Irae crux mansuetudo est, & ipsa similiter triplici consideratione crucifixae destruit. Prima est, quod deus graviter offendit. Id enim quod deus sibi reservat invidit, vindicta videlicet quam inique sibi usurpat reclamante domino & dicente: Mea est ultio, & ego retribuam. Deum proinde & suo habitaculo, id est, humana mente appellit, cuius non in iracundiae furore, sed in pace sancta, locus est. Secunda consideratio est, quia sui possessorem acerbo cruciatu laedit, sicut per

Leu. 32.

Psal.

Sapientem

POST PENTECOST. 65

Sapientem dicitur: Zelus & iracundia minuunt dies. Rursus humanae mentis statum subvertendo consilium impedit. Denique in malum proprium pertinacius impingit, cum gradum malo suo contra stimulum calcitrando. Tertia est, quia dimissa proficit multum & expedit. Scimus enim quod si iram remittendo dimiserimus proximis, quae in nos commiserunt peccata, dimittet & nobis pater caelestis peccata nostra. Poterimus quippe dominum secundum cautionis suae vinculum conuenire, quod nobis peccata dimittat. Aut enim: Dimittite, & dimittimini. Et quae mensura mensi fueritis, remetietur vobis. Luc. 6.

Accedat crux est sancta diligentia, & ipsa triplici consideratione crucifixae mortificatur. Quis enim hanc a se non prorsus excutiat, primum, si consideret temporis breuitatem. Secundum, evasione per instantiam sanctae operationis & bonorum laborum poenae futurae acerbitatem. Tertium, remunerationis magnitudinem & aeternitatem? Ecce septem vitia capitalia, singula suis propriis crucibus, & suis clavis, crucifixae. Si enim nosmetipsos: hoc est, vitia nostra diiudicemus, non vitique iudicemur. Quod quia non facimus, prohibentur nobis de caelo stille pluviarum, & terra quam calcamus ferrea, & caelum desuper aeneum nobis est. Mat. 7.

Denique, si hoc quod dictum est modo, vetus homo non ster crucifixus esset, vitique destruerent corpus peccati, id est, congeries ipsa omnium nostrorum peccatorum, quae peccata, quasi lapides quidam, parietem inter deum & nos constituant, qui abscondit faciem eius a nobis. Ad quem parietem oculos nostrae mentis conuertentes (quomodo Ezechias fecit) flere debemus. Quem nihilominus parietem in Ezechiele fodere iubemur, ut peccatorum abominacione cernentes, has iustus fletibus, & humili confessione coram deo diluamus, & in futurum nosmetipsos illis nullatenus accommodantes, exhibeamus nos mortuos peccatis. Vnde subdit Apostolus, dicens: Qui enim mortuus est, iustificatus est a peccato. Eisa. 59. Eisa. 38. Eze. 8. peccatorum parietem fodere.

Per similitudinem loquitur. Quasi dicat: Qui corporaliter mortuus est, iustificatus est. Non enim vitra qui iam mortuus est, peccare unquam poterit. Siquidem nec membra sua, nec sensus peccato deinceps potest accommodare, sic & vos, inquit, qui peccato mortui, & Christo domino commortui

DOMINICA SEXTA

et mortui spiritualiter, & cōsepulti estis, in omne futurum tēpus à peccato iustificati, & immunes remanere debetis, nequaquam sensus aut mēbra vestra ad peccandū vtrāz cōmodātes. Quis autē, aut auaritiæ, aut luxuriæ, aut cuiuscūq; peccato reminiscētes negetis omnino cōsensum. Sic enim opitulāte deo fiet vt sensu peccati, (quū illud à vobis procedit alienum arbitrati fueritis) corda vestra nō cōtaminentur. Verē scēlix atq; beatus, qui sic est peccato demortuus, sicut in Apocalypsi scriptum est: Beati mortui qui in domino moriuntur. Nam pretiosa est in conspectu domini mors sanctorum eius. Siquidē (vt iam dictum est) hæc mors nihil est aliud quā mortuum esse peccato, & vsque ad carnem concupiscētiās & secularia desideria perdomuisse, vt ea non magis quā si mortuus esset, sentias. Hanc mortem sibi vir sanctus exoptans de iis qui illam scēliciter cōsequuti sunt dicit: Ibi impij cessauerunt à tumultu, & ibi quieuerūt fessū robore, & quōdam vincēti pariter sine molestia. Nō audierunt vocem exactoris, id est, tentatoris. Et vtrique qui hoc modo mortui sunt propter Christum, videtur cum illo sunt, prout subdit consequenter dicens:

Mors spiritalis magis gignere cupienda.

Apoc. 14.

Iob. 3.

Si autē mortui sumus cum Christo, credimus, quia simul etiam viuemus cum illo.

¶ Quid. Si commortui Christo fuerimus, id est, assimilati mortui eius, quomodo dictū est, præter prædicta & hoc habebimus cōmodi, quia viuemus cum eo in æterna vita. Habemus ergo, & moriamur cū eo. Qualiter autē ad hanc mortē procedatur, habes in expositione epistolæ dominicæ secundæ post Pascha. Dicat igitur: Si mortui sumus cū Christo, credimus, (nec vana fides) quia simul etiā viuemus cū illo: viuemus inquā, & tali vita, quali viuūt ipse. Vnde sequitur:

Ioan. 11.

Scientes quod Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur, mors illi vtrāz nō dominabitur. Quod enim mortuus est peccato, mortuus est semel: quod autem viuūt, viuūt deo. Ita & vos, existimate vos mortuos quidem esse peccato, viuētes autem deo, in Christo Iesu domino nostro.

¶ Videretur fortasse hoc loco Apostolus longiori oratione prouectus, quod tamen non ita se habet: Superius nāque disceruit, oportere nos semper peccato esse demortuos,

POST PENTECOST. 54

tuos, nunc verò vt in nobis ipsis vitæ spiritualis habēda sit resurrectio. Nam si Christo per baptismum commortui sumus, credimus nos & vitæ ipsius nouitate resurrectionem spiritualem, & tandem etiam corporalem assequi posse, nobis perpetuò affuturam. Nam Christus, inquit, resurgens ex mortuis, iam non moritur per dissolutionem animæ & corporis. Quod enim mortuus est peccato, id est, propter mundi peccatum tollēdum, mortuus est semel, tamen peccato non esset obnoxius. Quod autem viuūt, viuūt deo, id est, diuinæ potētiæ: vel viuūt deo. i. ad similitudinem dei patris, quia sicut nec patris vita, ita nec vita Christi, vllā omnino recipit diminutionē. In dei nanque & patris virtute, vitā agit perpetuam. Et quoniā non iteratō moriturus est Christus, nec ipsi quidē per baptismum peccato mori iteratō poterimus, quia Christus non potest pro nobis denud crucifigi, sicut dicit ad Hebræos: Impossibile est eos qui semel sunt illuminati, &c. quibus non penitentiam negat, sed iterationem baptismi diffusetur. Quod autem subiicit: Ita & vos, existimate vos mortuos quidem esse peccato, hoc est, cogitate vos mortuos esse peccato: Res enim de qua sermo est in cogitatione consistit, quia huiusmodi mors non in effectu, sed in cogitatione habenda est.

Quod autem viuūt, viuūt deo.

Heb. 6.

Iteratione baptismi Paulus diffusetur.

¶ Qui enim cogitat vel existimat apud semetipsum mortuum se esse peccato: Verbi gratia (vt iam supra tactum est) si concupiscētia mulieris trahat, si argenti, si auri, si prædij cupiditas pulset, & ponat in corde suo quod mortuus sit cum Christo, & de morte cogitet, in ipso extinguitur continuò concupiscētia, & effugatur peccatū. Et quia non sat est pulso habitatore immundo, si domus mentis mundata & ornata, vacans permaneat: ideo quum præmississet, existimate vos mortuos quidem esse peccato, mox adiecit: Viuētes autē deo in Christo Iesu domino nostro. Operatio enim vitam probat, quasi dicat: Non velim vos peccato mortuos in vitæ nouitate ad otium resurrexisse, sed vt exinde viuatis deo, videlicet in sapiētia, in pace, in iustitia, in sanctificatione, quæ omnia Christus est. In his ergo viuūt deo: hoc est, in Christo. Nec vlla nobis relinquatur excusatio, quin de cætero sic viuamus, quoniam si peccato demortui permanserimus, resurrectionem eius vitæ quæ

Existimate re se mortuum peccato.

secundum

DOMINICA SEPTIMA

secundum deum est in Christo Iesu, illius ope adipiscemur. Qui enim vel mortuos suscitauit, longe magis & viuos in vita seruat.

DOMINICA SEPTIMA post pentecosten.

Roma 6.

Humanum dico propter infirmitatem carnis vestre.

In hac lectione Apostolus Primò erudit rationabilem & sanctâ exhortationem. Secundo, ponit huiusce exhortationis rationem. Primum facit à principio lectionis.

Secundum ibi: Quum enim serui essetis peccati. Circa primum dicit: Humanum dico propter infirmitatem carnis vestre. Vbi duo facit, Primò ponit clementiæ suæ temperamentum, Secundo, subiungit ipsum rationabile hortamentum, ibi: Sicut enim exhibuistis.

Apostoli clementia in præcipit do.

Circa primum dicit: Humanum dico, quia nondum ad plenum potestis audire diuinum, propter infirmitatem carnis vestre. Quum enim in præcedentibus docuisset non esse peccandum, hic consequenter docet quid deinceps sit agendum, scilicet vt seruiatur iustitiæ unde se nemo potest excusare, quum sit nemo, qui (si velit) non possit bene operari, saltem voluntate. Et ne religio Christiana asperamini, aut importabilis cuiquam videatur, & ob id ab ea fugiatur, humanum quiddam & leue præcepit, vt videlicet ea mensura seruiamus deo, qua prius peccato famulabamur. Humanum, inquit, dico. Ac si prudens medicus sciens infirmum plusculum teneriorem, in initio curationis leuioribus fomentis vtatur.

Apost. Paulus quasi prudens medicus.

Ita Apostolus (vtique prudens medicus animarum) sciens durius imperanti difficilius obaudiri, simul & humanam noscens fragilitatem humanitate temperat iussionem, quasi dicat: Id quod vobis faciendū indico, exiguum aliquid & tenue est, & vestre cōueniens infirmitati. Nam & si longe magis sit deo quam peccatis inseruiendum (quippe quum hic salutis meritis, illic damnationis & mortis stipēdium sit) quum maiora, inquit, iubere deberem, si vos ferre possētis, tamen propter infirmitatem carnis vestre, saltē parum ei

POST PENTECOST.

ei quam delicto exhibuistis, nunc deo prestate seruitutem.

Est autem quadrifaria carnis infirmitas. Prima est, infirmitas naturæ, quia videlicet infirmus est homo ad subsistētia hominis dum, de qua scriptum est: Homo infirmus, & exigui temporis infirmus. Et iterum: Spiritus quidem promptus est, caro autē in-

firmata. Hanc carnis innatam infirmitatem & fragilitatem re-
pentinus plerumque probat interitus. Vnde Boetius: Quid Mat. 26. (si corpus spectes) imbecillius homine reperire queas, Boetius. quos sæpe muscularum vel morsus, vel in secreta quaque reptantium, necat introitus? Profectò vitro & fictili vase fragilior & infirmior homo est, hæc enim cura seruari possunt, homo nequaquam. Hanc infirmitatem considerabat qui ait: Ventus est vita mea. Infirmus etiam est homo ad bene agendum, iuxta id quod alio loco ait Apostolus: Velle quidem mihi adiacet, perficere autem non inuenio. Infirmus etiam est ad sustinendum, sicut vir sanctus ait: Quæ est fortitudo mea vt sustineam, & quis finis meus vt patienter agam? Nec enim fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea ænea est. Hac sua infirmitate considerata Prophe-

ta precatur, dicens: Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me, Quin potius, miserere mei Domine, quoniam infirmus sum.

Secunda est infirmitas culpæ, de qua dominus per Ezechielem ad pastores loquens dicit: Lac comedebatis, & lana operiebamini. Sequitur: Quod infirmum fuit non consolidastis, & quod ægrotum nõ sanastis, quod contractum erat, non alligastis. Huic nostræ curandæ infirmitati, Dei filius de cælo se medicum venisse testatur, medicum sanè omnibus malè habentibus opportunum. Cuius dignationem pariter & sanandi modum Apostolus denitrans, exclamat: Vt quid enim Christus quum adhuc infirmi essetis secundum tempus pro impijs mortuus est? Hęc est illa Eccl. 5.

Hinc regi Ioram per epistolam denuntiauit Helias, dicens: Tu autem ægrotabis pessimo languore vteri. Vnde postea scribitur: Mortuus est in infirmitate pessima. Mala nempe, imò pessima illa vteri infirmitas est, quam propheticus sermo deplangit, dicens: Venter meum doleo, venter meum doleo. Vermis enim illic assidue rodeat nascitur,

Psal. Infirmitas carnis.

Mat. 9. Hanc infirmitatem non sanastis.

Rom. 5. Hanc infirmitatem non sanastis.

Eccl. 5. Hanc infirmitatem non sanastis.

Par. 11. Hanc infirmitatem non sanastis.

Lev. 4. Hanc infirmitatem non sanastis.

DOMINICA SEPTIMA

scitur, propter deuoratos fructus nōdum maturos, illicitas scilicet voluptates carnis, & seculi huius gaudia vana. Qui vermīs, nisi per pœnitentiæ salutaris amaritudinem nunc extinguitur, non morietur in æternum, dicente Propheta Vermis eorum non morietur, & ignis eorum nō extinguetur. Et quia hæc infirmitas ad mortem est, corporis quidem frequenter, animæ verò semper, ideo summo studio semper vitanda est, sicut admonet Sapiens quum dicit: Quasi rumphea bis acuta omnis iniquitas plagæ illius (id est, damnationis perpetuæ) non est sanitas.

Esai. vii.

Ecclesi. 28.

Infirmitas animæ peccati rectè dicitur. Et rectè quidem peccatum infirmitas animæ dicitur, quia sicut corporis infirmitas ex inæqualitate & distemperantia humorum nascitur, ita peccatum ex distemperantia rationis & operum, & inordinatis humanæ mentis cupiditatibus generatur. Vnde & de hoc vitiorum morbo, corruptissimum quendam denotans Satyricus ait:

Iuuenalis.

Ecce iterum Crispinus adest mihi sæpe vocandus
Ad partes, monstrum nulla virtute redemptum
A vitis, æger, solaque libidine fortis.

Iere. 10.

¶ Dicat cum Ieremia quisquis hac infirmitate laborat: Vt mihi super contritione mea, pessima plaga mea. At verò quoniam plerique diuina correptione ab huiusmodi morbo sanantur, post pauca idem Propheta deprecando subiunxit: Corripe me domine, veruntamen in iudicio & non in furore tuo, ne fortè ad nihilum redigas me. In iudicio, videlicet misericordiæ tuæ dulcedine temperato, ne fortè inflictiæ districtio obruat figmenti tui fragilitatem.

Quarta sententia infirmitas affectu incommo- datur. Nota modo- raliter.

¶ Notandum proinde est, quòd sicut corporis infirmitas efficit dolorem, destruit appetitum, immutat colorem, immutat affectu operationem, disponit ad mortem: ita & peccatum rat incommo- datur. Nota modo- raliter. & gustum cœlestis verbi & piorum exercitiorum destruit, & immutat, & depellit colorem conuersationis honestæ, sicut in Threnis Propheta deplangit, dicens: Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus: impedit nihilominus infirmitas hæc operationem meritoriam. Si quidem in nocte, id est, in tenebris dictorum, absente radio solis iustitiæ, nemo potest operari cibum illū qui non perit, sed permanet in vitam æternam. Rursus quum quis-

Ioan. 9.

POST PENTECOST.

quis in peccato est, seruus sit peccati & diaboli, qui præest peccatis, seruus autem non potest contra sui domini voluntatem, nulla ratione maligni spiritus captiuus suis per- mitunt benefaciendi facultatem, nisi fortè dei gratia opitulant, sese denud vèdicent in libertatem, & dicant cum Propheta: Distrumpamus vincula eorum, & proiciamus à nobis iugum ipsorum. Denique infirmitas hæc disponit ad interitum & perditionem, mortem videlicet pessimam. Scipendia namque peccati, mors. Itaque nimis inspiens est, quisquis sibi conscius huiusmodi infirmitatis, negligit pœnitentiæ medicinam. Hinc Sapiens: Fili mi, inquit, in tua infirmitate ne despicias temetipsum, sed ora dominum, & ipse curabit te.

Peccati ser- uus nō po- test contra- domini suæ voluntatē. Ecclesi. 38.

¶ Tertia est infirmitas consuetudinis prauæ, de qua intel- ligi potest, quòd in Threnis scriptū est: Infirmata est virtus mea, dedit me dominus in manu de qua non potero surge- re. Nam (vt beatus Gregorius ait) difficile surgit, quem mo- les prauæ consuetudinis premit.

Thren. 1. infirmitas consuetudi- nis mala.

¶ Et hæc est pedum, id est, affectionum infirmitas. De Asa rege scriptū est: A Egrotauit Asa dolore pedum vehementissimo, & nec in infirmitate sua quesuit dominū, sed magis in medicorum arte confusus est. Medici isti in quos tota peccatrici animæ substantia sine assequutione salutis erogatur, maligni spiritus sunt, quorum funesta medendi ars, est astutia, & dolis animas deducere in interitū gehennæ. Porro pharmaca, quæ huiusmodi infirmis suis submini- strant, voluptates sunt carnis

2. Para. 16 Asa pedum morbo la- borans.

Medici fraudulenti

¶ In hos medicos, tota substantia tunc erogatur, quando peccator homo & corporis sui vires & mentis, itémque facultates rei temporalis, & gratuita dei dona vniuersa, carnis suæ voluptatibus, secundum diabolicæ fraudis suade- lam, insumit & impendit. Nec tamen in infirmitate sua hæc peccator dominum querit. Nam quo prauæ consuetudinis morbus inualefcit amplius, eo magis seducta mens ab au- thore salutis alienatur. Quam sit autè difficile ab hac infir- mitate ad spirituale sanitatem denud redire, Ieremias ostē- dit quum dicit: Si potest A Ethiops mutare pellem suam, & Iere. 13. pardus varietates suas, & vos poteritis benefacere, quæ di- diceritis malum. Quis enim id quod ei quasi cōnaturale fa- ctum

Substantia male ero- gata.

DOMINICA SEPTIMA

Etum est relinquat? Omnibus autem in ore est, consuetudinem, alteram esse naturam.

Infirmas
Bib. temporales
pauis.

Iean. 11.

2. Mach. 9.

Vena do-
cens ebrius
sepe cogno-
scit.

Corpora-
lis infirmi-
tas utilis.

2. Cor. 12.

Eccli. 31.

Dolores
quosdam e-
spendunt,
quosdam no-
4. Reg. 1.
Ochozia
per penam
peior.
In infirmi-
tate sua de-
monē con-
suluit.

Quarta est infirmitas temporalis pœnæ, de qua illud non absurde potest accipi, quod per medicum vitæ dictum est: Infirmitas hæc non est ad mortem, sed pro gloria Dei. Plerique etenim qui in corporis sanitate & prosperitate huius seculi deum non agnoscunt, infirmitatum doloribus subacti, & suam vilitatem, & diuinæ maiestatis potentiam agnoscentes, glorificant dominum. Quod plane exemplo Antiochi regis ostenditur. Hunc enim quum post innumera flagitia, & blasphemias in deum diris viscerum dolor apprehendisset, etiam deo vindicæ dum properaret curam delapsus, grauitèr allisus est. Tum is qui sibi videbatur etiâ fluctibus maris imperare, & montium altitudines in statera appendere, supra humanum modum superbia repletus, manifestam dei virtutem in semetipso contestans cepit ex gravi superbia deductus, ad agnitionem sui venire, diuina admonitus plaga, ita vt tandem diceret: Iustus est subditum esse deo, & mortalem non paria deo sentire. Quia ergo huiuscemodi infirmitas, hominem in dei & sui cognitionem deducit, merito confitemur, quia infirmitas hæc non est ad mortem, dicente Apostolo, & de his quæ in semetipso fuerat expertus contestante: Quum infirmor, tunc potens sum. Per hanc enim infirmitatem, caro quæ est hostis animæ debilitatur. Per hanc denique à peccandi libidine cohibetur, sicut per Sapientem dicitur: Infirmitas grauis, sobriam facit animam.

Sed inter hæc considerandum est, quodd licet plerique per huiuscemodi corporis infirmitates ad melioris vitæ frugem reducantur, nonnulli tamen per eas frustra commotionem a deo magis elongantur, sicut de Ochozia rege Israël scriptum legimus. Is enim quum cecidisset per cancellos, cancelli sui quod habebat in Samaria, & aegrotaret, missis nuntios dicens ad eos: Ite consulite Beelzebub deum Accaron, vtrum viuere queam de infirmitate mea hac. Quibus diuino iussu occurrens Helias, ait: Nunquid non est deus in Israel vt estis ad consulendum Beelzebub Deum Accaron? Quamobrem hæc dicit dominus: De lectulo super quem ascendisti non descendes, sed morte morieris.

POST PENTECOST. 57

Ille non ad exorandum dominum, sed ad cõsulendum de-
monibus in infirmitate sua conuersus est, & periit.

Sed non sic ille fecit qui infirmitatum angustiis pressus ait: Verba mea dolore sunt plena, quia sagitte domini in me loq. 6. sunt, quarum indignatio ebibit spiritum meum, & terrores domini militant contra me. Sagitte domini infirmitatum dolores, vel aliæ quælibet temporales pœnæ sunt, quæ in electis dei spiritum elationis ebibunt. Terrores autem eius, comminationes malorum sunt perpetuorum, qui tunc contra mortalium cupiditates militant, quando eos à peccatis futurorum malorum contemplatione compestunt. Propter has, inquam, multiphasias mortalium infirmitates bene ait Apost. Humanum dico propter infirmitatem carnis vestræ.

Circa secundum, quod est rationale Apostoli hortamentum, sequitur:

Sicut enim exhibuistis membra vestra seruire immunditæ, & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationem.

Humanum incutit pudorem, dum id solum exposcit, vt hoc saltè dependeat iustitiæ, quod prius iniquitati & immunditiæ detulerant. Quid tam humanum, tam leue, & quod nulla carnis infirmitas possit excusare? Multo enim amplius & multo propensius honoranda iustitia est, quàm peccatis inseruiendum. Si ergo, inquit, humanæ & clemens ter ago, eadem postulo, similia requiro. Dudum requirebāt pedes vestri ebrietates, & lupanaria, nunc currant ad ecclesiam. Proterebāt prius manus vt aliena raperent, nunc vt largiatur propria extendatur ad inopes. Oculi iam circumspectant pauperes, debiles, egenos, ad miserandum. Auribus, nunc conuertantur ad audiendum verbum dei, & explanationem legis, & ad capiendam sapientiæ disciplinam. Lingua quæ conuictis & maledictis & turpiloquiis aduersa est, conuertatur nunc ad benedicendum deum in omni tempore, veritatem loquatur cum proximo suo. Sed quid opus est hæc per singula prosequi, quum etiam vniuersalique membri ministerium quod exhibuit homo vitii, aptare virtutibus debeat, & actum quem exhibuit immunditiæ, nunc ad sanctitatem & castitatem conuertere?

hh

Rursus

DOMINICA SEPTIMA

Rursus quum vos totos, inquit, ei iure debeatis qui vos creavit & redemit, tamen propter infirmitatem carnis vestrae humaniter dico, quia (sicut praemittitur) hoc humanum est, ut sicut exhibuistis, id est, voluntate libera duce, praeparastis membra vestra, (quae utique si vultu vestri iuris sunt) seruire immunditiae carnis, id est, luxuriae quae corpus inquinat, & iniquitati mentis, quae tamen non maculet corpus, animam tamen coinquinat, vel iniquitati, id est, avaritiae & iniustitiae, ad iniquitatem scilicet augendam, iuxta illud: Qui in sordibus est, sordescat adhuc, (quod quidem nequitia non coercita, in peius semper excrevit, & hinc alterius sceleris, gradus sit futuri) ita & nunc, quum in peccato liberati estis, exhibete membra vestra seruire iustitiae in vestri sanctificationem. Ac si dicat: Sicut vos tunc nullus timor coegit ad peccatum, sic libido vos voluptatibus peccati duxit: sic & modo ad iustitiam vivendum, non vos supplicij metus urgeat, sed delectatio & amor iustitiae ducat, quum tamen plus debeat amari iustitia, quam tunc concupita fuit iniquitas, ut scilicet pro iustitia toleret homo dolores, & contemnat omnia, etiam mortem. Suavior enim & delectabilior est iustitia quam iniquitas, & ideo magis mandanda. Attamen non dicit Apostolus plus, sed sicut. Si ergo non plus servitur iustitiae, saltem tantum ei serviat, quantum tunc iniquitati serviebatur.

Immunditia & iniquitas. Porro non otiose dixit, immunditiae & iniquitati, ut universa carnis vitia sub immunditiae nomine comprehendat, quae propter obscenitatem sui, propriis nominibus singulatum profert non debent, sub iniquitatis vero vocabulo, concludat quicquid contra deum vel proximum a nobis iniquiter geritur. Igitur haec duo vel praecipua vitia, videlicet cupiditas atque voluptas hoc loco suggillantur, de quibus quod per Salomonem dicitur intelligi potest: Sanguisuginae sunt filiae, dicentes: Affert, affert. Vbi diaboli crudelitatem quae damnatarum animarum supplicij satiari non potest, sanguisuginae nomine exprimitur, cuius haec duo vitia quasi duae filiae inexpleribiles sunt.

Luxuria. Harum altera, scilicet voluptas, semper cupit epulari, luxuriam quid velit, xuriari, otiosi, iocari, nec satiatur. Nam ut per Sapientem dicitur Eccl. 23. Num est, homini fornicario omnis panis dulcis, nec fatigabitur

POST PENTECOST.

gabitur transgrediens usque in finem. Et unde rursus per prophetam dicitur: Comedent & non saturabuntur: fornicati sunt & non cessaverunt. Osee. 4.

Altera vero dictae sanguisuginae filia, scilicet cupiditas, semper sitit, non iustitiam, sed aurum, argentum, & possessiones terrenas, quibus tamen nec ipsa saturari potest. Avarus enim non implebitur pecunia. Has suas filias diabolus offert & prostituit universis, ut per eas multam sibi affinitatem & stirpem acquirat numerosam. Cum prima nempe detestabili connubio copulantur quicumque voluptatum amatores sunt magis quam dei, cum reliqua, avari. Nonnulli vero ducunt utranque, qui quicumque rapaci avaritia turpiter congesserint, id omne per luxuriam turpius dispergunt, bigami profecto miserrimi, duabus his diaboli filiabus insatiabiliter ardentibus, facere satis nequaquam valentes. Quorum figuram Lamech gessisse videtur, qui biganiam primus introduxit, sed non impugnet, quum (ut auctores tradunt) assidue grauius a duabus suis vxoribus affligeretur.

Avaritia quid velit. Eccl. 5. Filia diaboli prostituta. 2. Tim. 3. Bigami detestabiles. Gene. 4. Lamech bigamus.

Onerosa proinde est lex huius infelicitis connubij, quia difficillimum est, voluptati pariter & cupiditati parere, pugnantia quippe iubent.

Lex diaboli connubij.

Voluptas enim oriri, Cupiditas imperat negotiari. Ista praecipit acquirere & retinere, illa effundere. Ista ventrem medio castigat iniquo.

Iuuenalis.

Illa vult distendi epulis, conuiuii, & ebrietatibus saginari. Quod si nemo potest duobus dominis seruire, profecto nec peccatoris suis quas sibi sponte elegit detestabilibus duabus dominabus, de qua utique molestissima atque importuna vitiorum istorum exactione, egregie quidam sapiens ait:

Matth. 6.

Mane piger stertis, surge inquit avaritia, et surge, negas, insitat, surge, inquit, non queo, surge. En quid agam? rogitas en saperdam aduehe ponto, Castoreum, stuppas, hebenum, thus, lubrica coa. Tolle recens primus piper, e sitiente camelo, Verte aliquid, iura, sed luppiter audier, h eu heu Vare regustatum digito terebrare salinum, Contentus perages, si viuere cum loue tendis,

Perfuar.

Avaritia praecipit.

Et haec quidem avaritiae sunt hortamenta, acres stimuli,

DOMINICA SEPTIMA

Quid in beat luxuria
iusio vehemens, exactio importuna. Contra verò quid voluptas siue luxuria mandet attende, clamat enim ad eam qui avaritiæ seruire pergebat.

Inane quò ruis? quò?

Tun' mare transilias: tibi torta canabe fulto

Cœna sit in transtro? veientanumque rubellum

Exhalet vapida læsum pice sēsilis obba?

Quid petis vt nummi quos hic quincunce modestè

Nutricras, peragant auido sudore deunces?

Indulge genio, carpatum dolci, nostrum est

Quod viuus, cinis & manes & fabula fies.

En quid agis? duplici in diuersum scinderis hamo

Hancine an hanc, sequeris, subeas alternus oportet

Ancipiti obsequio dominas, alternus oberes. Hæc ille

¶ Sed si impossibile est harum alteri facere satis, quāto impossibilius vtrique? quandoquidem (vt dictum est) repugnancia iubere noscantur.

¶ Certè quum opprimerentur ab Aegyptiis in seruitute luti & lateris filij Israël, instabant eis operum prefecti dicentes: Complete opus vestrum quotidie vt facere soleratis, quorum prefectorum typo maligni spiritus designatur, impotunè & acerbis stimulis peccatoribus incantantes, quatenus & si opere peccata consueta iam perficerent, ætate, vel inopia, vel causa quauis alia obstante, non possunt, ex fultem consensu & voluntate peragere non conitant. Hinc proinde factum est (inquit scriptura) vt dispergerentur filij Israël per omnem Aegyptum ad quærendum paleas. Ista dispersio, distractio mentis est, quærentium illa, quibus cupiditatibus & concupiscentiis suis obsecundent.

Rursum & hæc ratio onerosa est dicti conubij conditionis quòd quisquis ei implicitus fuerit, is sui ipsius non habet potestatem. Quauis enim quid sit agendum videat, cupiditate tamen aut voluptate reuocante, ad agendum quæ viderat non conualefcit. Dicit sanè: Vxorem duxi, ideo non possum venire.

¶ Dissolui proinde non potest connubium istud nisi per mortem, mortem vtrique Christi domini nostri preciosam, per quam ab hac misera seruitute si volum⁹ liberamur, vel certe per illam dissoluitur mortè, qua mortificantes spiritu

Exod. 5.
Prefecti operum Pharaonis.

Huius conubij grauitas.

Luc. 14.

Roma. 8.

POST PENTECOST.

facta carnis vitam cōsequimur & liberamur, de qua morte per prophetā dicitur: Propter te mortificamur tota die. Potest autè per semetipsum homo huiuscemodi perniciosisimæ seruitutis iugum subire, sed non nisi opitulante deo illud effugere. Est enim homo spiritus vadens & nō rediens. Vadens, scilicet in peccati ruinam, & hoc quidè à se habet vt vadat & cadat, & capiatur & illaqueetur, sed à se nequam habet vt redeat & resurgat. Vnde & per Salomonem de iis, qui se vel illicite voluptati, vel avaritiæ cupiditati, addixerunt, dicitur: Omnes qui ingrediuntur ad eam, non reuertentur, neque apprehendent semitas vitæ.

Esa. 28.

¶ Postremò & illud circa dicti matrimonij legè est aduertendum, quòd dictarū suarum filiarū dotem vniuersam diabolus requirit vsq; ad nouissimū quadrantè, dicente scriptura, Quantum se glorificauit & in deliciis fuit, tantū date ei tormenti & luctum. Voluptas breuis & vilis euanescit, & calamitas nō abitura succedet, nec enim quum dormierint mortis somnū, quicquā inuenient viri diuitiarū in manib⁹ suis. Fallacibus etiā diuitiis sempiterna succedet egestas, & calamitas perpetua voluptati. Propter quod nos cautos reddens Sapiēs ait: Datus insipientis nō erit utilis tibi, oculi enim eius septemplexes sunt. Pauca dabit, & multa impropabit. Insipiens iste, diabolus est, cui per Prophetam dicitur: Perdidisti sapiētiam in decore tuo, huius datus breuis peccati voluptas est, quæ nequaquā tibi vilis erit, quia pauca dabit & multa impropabit. Id enim intendit, vt transitoria carnis voluptas æternis suppliciis compensetur.

Prov. 2.

Dos repetitur.
Apo. 18.

Voluptati & diuitiis quid succedet.
Eccl. 20.

Eccl. 28.

¶ Itaq; fallaces peccatorum illecebras quasi retia diaboli, aut quasi lechale virus fugientes, sicut exhibuistis membra vestra seruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem, ita & nunc exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationem. Sicut & in precedentibus ait: Non exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato, sed exhibete vos deo, tanquam ex mortuis viuentes. Et id omni virtute contendite, vt cōtinenter & sanctè pro pristina illa immunditia, quod reliquum vobis est vitæ degatis: præsertim quum per illam peruersissimam & miserissimam seruitutem nil sitis aliud assequuti quàm iniquationem, vt per istam vestrarū animarum sanctificationem consequi possitis.

DOMINICA SEPTIMA
HOMILIA ALTERA.

Quam enim serui estis peccati, liberi fuistis iustitia. In precedentibus Apostolus tradidit sanctam & rationabilem exhortationem, hic eiusdem exhortationis assignat rationem, dicens: Quam enim serui estis peccati, quasi dicat: Ideo debetis exhibere membra vestra seruire iustitiae, ut nec iustitiae liberi, nec serui sitis peccati: hoc est, sicut tunc fuistis in nullo prorsus iustitiae seruientes, ita & nunc liberi estote ab omni peccato. Qui enim liber à deo est, seruus peccati est.

Libertas culpabilis & seruus laudabilis

Notandum est & libertatem quandam esse malam, & quandam commendabilem esse seruitutem, prout hic patenter Apostolus ostendit. Nam liberum esse iustitiae, citamen est, iustitiae verò seruum esse, laudabile est. Liberi à iustitia non sunt nisi arbitrio voluntatis. Liberi autem non sunt à peccato, nisi gratia saluatoris. Vnde etiam liberò à iustitia dixit, à peccato autem non liberò, sed liberato, ut sibi hoc tribuerent. Sed peccati seruitutem actius consideremus. Scriptum est: Omnis qui facit peccatum, seruus est peccati. Vnde & ante huius lectionis initium dictum est: An nescitis quia cui exhibetis vos seruos ad obediendum, serui estis eius cui obedistis, siue peccati ad mortem, siue obediuntis ad iustitiam? Fuistis aliquando serui peccati, Obediistis autem ex corde in eam formam doctrinae, in qua traditi estis, liberati autem à peccato, serui facti estis iustitiae.

1. Ioan. 8.

Peccati seruitus spontanea. Et haec quidem peccati seruitus, quamuis miserrima, spontanea tamen est. Nam diabolus neminem in iugo seruitutis astrictum possidet, nisi qui se prius peccatorum aere vendiderit. Vnde & de quibusdã scriptum est: Venditi sunt ut facerent malum.

Peccati seruitus sterilis. Ostendit autem Apostolus huiusmodi peccati seruitutem, sterile esse, et infructuosam, erubescibile et ignominiosam, mortiferam & exitiosam. Sterilitate eius insinuat, quum dicit: Quis serui essetis peccati, liberi fuistis iustitiae. Ac si dicat: Quis in prauitate & nequitia versabamini, utique eratis à iustitia soluti, steriles et liberi, seu dimissi & ab ea prorsus alienati. Sed haec libertas omni humana seruitute abiectior ab omni fructu iustitiae sterilis est. Solus enim ad peccandum liber

POST PENTECOST.

liber est, quisquis peccati seruus est. Sed hac libertate, qua veluti freneticus nullo disciplinae vinculo salubriter retentus in propriam festinat homo perditionem, quid seruilius, quid pniciosius est? An non praestaret salubrius esse vinculum? Sicut enim vincula necessaria sunt, tam frenetico quam grauius vulnerato, illi ut seruetur, isti ut sanetur dolio nihilominus vino vel oleo repleto, ne dissoluatur & effundatur quod intus erat, sic necessaria sunt iustitiae vincula, & ad praua inclinatio quasi frenetico, & à peccato respicienti & sanitatis cupido quasi vulnerato, & nihilominus homini iam virtuoso & bono, & dei gratia repleto. Audi filii mi (inquit Sapiens) & accipe consilium intellectus, & ne abicias consilium meum. Inice pedem tuum in compedes illius, scilicet sapientiae, vel iustitiae, de cuius fructu subsequutus adiecit: In nouissimis enim inuenies requiem in ea, & conuertetur tibi in oblectationem. Et erunt tibi compedes eius in oblectationem fortitudinis & bases virtutis, & torques illius in stolam gloriae. Decore enim vitae est in illa, & vincula illius alligatura salutaria. Non enim tibi pro libertate reputabitur, aut pro decore, si aperta & putria vulnera geras, nullo prorsus alligata medicamine. Nec rursus seruitile putabitur aut indecorum, torque preciosa ornatum esse, vel cathena esse aurea circumdatum, quum haec potius ad gloriam sint. Sic profectò nec ignominiosum est, sed gloriosum atque decorum seruum esse iustitiae, & celestium praeceptorum vinculis ligatum. Verum extremo dedecore est iustitiae liberum esse & seruum peccati. Haec enim seruitus (ut dictum est) omnino sterilis est & infructuosa. Vnde subdit Apostolus, dicens: Quae ergo fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis?

Similia. Nonnullos praestat esse vinclos quam solutos. Eccl. 6.

Quum interrogatiue hoc dicit, ostendit peccati seruitutem fuisse penitus infructuosam. Et utique nullus fructus est in ea re, de qua per poenitentiam homini erubescendum est. Quadriformis autem varietas (ut hic ait Sedulius) in omni iniquitate atque iustitia videtur inesse. Semen, videlicet arbor, fructus, finis. Semen est bona vel mala cogitatio, arbor, bona vel mala voluntas, fructus, opera iustitiae vel iniquitatis. Iustificatio vel immunditia, finis verò est mors, seu vita aeterna. Confundantur ergo, scilicet ab operibus suis pessimis (ait propheta) & reuertantur,

Moraliter semen, arbor, fructus, finis. Nota.

DOMINICA SEPTIMA

Seruitus peccati

sterilis.

Ioan. 9.

Luc. 13.

Luc. 3.

Sapient. 3.

Matth. 16.

Similia.

Peccati seruitus ignominiosa.

Eccles. 4.

De seruis peccator hac consideret.

Gene. 16.

Agar in solitudine interrogatur

erubescant salubriter ad poenitentiam, & conuertantur valde velociter. Qui rursus imprecatur, dicens: Imple facies eorum ignominia, & quaerent nomen tuum domine. Sed seruatorum peccati sterilitatem consideremus, qui non sunt operati cibum, qui permanet in vitam aeternam, vtique arbores steriles nec dignae quae terram occupent, ad quarum radices iam securis posita est, qui sero fatentur errorem, & labores suos inuitiles deplangunt, dicentes: Lassari sumus in via iniquitatis & perditionis, ambulauimus vias difficiles, viam autem domini ignorauimus. Non enim serui fuerunt iustitiae, sed iustitiae liberi. Quamobrem etsi mundum vniuersum laboribus suis lucrificassent, nihil prodesse potest aeternae salutis iacturam passis. Vt, verbi gratia: Si quis piscando & nocte & interdum nihil aliud quam vilem maris algam retibus conclusisset, aut si venator quispiam laborioso discursu, & multo clamore nihil, nisi muscas coepisset aut cicadas, vtriusque labor vanus censeretur. Non lecus & iis contingit qui labore sterili iniquitati seruiuerunt, & mundanae vanitati.

Secundo dicit hanc seruitutem esse erubescendam, in quibus, inquiens, nunc erubescitis. Nunc, videlicet quum ad sanam mentem redistis, de illis erubescitis quae tunc scelere perpetrastis. Et quidni erubescat homo seruus iniquitatis, qui testimonio propriae conscientiae non modo delictutus, sed etiam redargutus & conuictus est? Dicit Sapiens: Est confusio adducens gloriam. Haec confusio est animi perturbatio peccata propria respicientis, & responsione horrentis, & horrore erubescens, & erubescendo se corrigentis. Nec otiose Apostolus eorum priora mala commemorat, sed vt ipsi illa agnoscentes detestentur.

Debet enim considerare peccator, vnde venerit, vbi sit, & quod vadit. Vnde quum Agar ancilla Sarai fugisset, sedet retq; in solitudine in via Sur (quod interpretatum angustia dicitur) apparens ei angelus domini ait: Agar ancilla Sarai vnde venis & quod vadis? Quumq; illa respondens diceret: A facie dominae meae ego fugi. Ait ei angelus: Reuertere ad dominam tuam, & humiliare sub manibus eius. Agar quum serua esset, fuga libertate quaerebat, quam inuenire hoc modo non potuit. Commonita nempe suae conditionis,

POST PENTECOST.

ditionis, ad dominam redire, & sub illius imperio se humiliare iubetur.

Haec animae peccatricis figuram gessit, quae a dei voluntate (cui debebat esse subiecta) per inobedientiam discedens, errat in solitudine. Dei gratia destituta, & multis sese periculis, ac spiritualium ferarum dentibus exponens, incassum fuga quaerit libertatem, id est, pressi vitii animi refrigerium, ac male sibi conscientiae mentis qualemcunque consolationem. Sed iubetur reminisci vnde venerit & quod vadat. Super quo beatus Bernardus ait: Considera peccator vnde venis, & erubescet, vbi es & ingemisce, quod vadis & contremisce. Erubescet de praeteritis culpis, ingemisce in praesentibus calamitatibus & periculis, contremisce de imminente tibi iusto iudicio dei, & suppliciiis quae tibi propter peccata debentur. Agnoscat anima peccatrix se esse seruam, redeat per poenitentiam, & per obedientiam sub dei lege sese humiliet. Non enim per fugam a iustitia, & a dei iustissima voluntate libertas obtinetur: imo qui vult esse liber iustitiae, mox peccati seruus efficitur, seruitutem non euadens, sed incurrens. Errat igitur in solitudine, in inaequato, & viam ciuitatis habitaculi reperire non valet, quia qui seruitutem fugit iustitiae, meritum in seruitutem diaboli venit, quae (vt dictum est) infructuosa est & erubescenda. Tertio dicit peccati seruitutem esse mortiferam & exitiosam, quum post praedicta subnectit:

Nam finis illorum mors est.

Finem dicit exitum vitae & actus, cui aut mors aut vita succedit. Sed huic finis qui peccati terminat seruitutem, mors succedit. Peccator enim a morte ad mortem transit.

Sed aduertendum est iuxta sententiam Apostoli in hac lectione, duo ex commisso peccato homini superesse. Vnum est erubescencia, de qua dictum est: Et haec vnde nascitur, nisi ex detrimento proprii honoris? Nam sicut honor & gloria est omni operanti bonum, ita econtrario ignominia & erubescencia est omni operanti malum, id est, peccatum. Nec vlla homini maior ignominia, quam peccare. Hinc commune est male facientibus de facto suo erubescere. Vnde & protoparentes mox vt dei praecceptum in paradiso praeparati sunt, erubuerunt.

Incassum fuga peccator quaerit libertatem.

Per fugam hanc pessima seruitus incurritur. Peccati seruitus esse mortifera.

Ex peccato puenire ignominiam & mortem. Rom. 2.

Gene. 3.

Alterum

DOMINICA OCTAVA

Roma. 6.
1. Cor. 15.

1. Tim. 2.
Eccl. 7.

Ezech. 18.

Ex seruitute
in iustitia
qua bona
proveniunt.

Alterum quod est peccato nascitur, est mors. Propter peccatum enim mors intravit in mundum, & ideo peccatum stimulus mortis appellatur. Frequenter etiam peccatum mortis immaturae causa est peccanti. Vnde scriptum est: Insuper sublatis sunt ante tempus suum. Et rursus alio loco: Ne in pie agas multum, & noli esse stultus, ne moriaris in tempore non tuo. Finis ergo illorum (nimirum peccatorum) mors est, videlicet corporibus frequenter, animabus semper. Nam anima quae peccaverit, ipsa morietur. Et licet, inquit, diuino munere peculiari huiusmodi mortem euaseritis, nihilominus tamen pudor seu erubescencia periculis in vobis relicta est, quippe quos praeteritorum nunc pudeat delictorum. De illis nempe nunc erubescitis. Et quidem haec duo, scilicet erubescencia, & mors ex peccato nascuntur, ex seruitute vero iustitiae duo his contraria proveniunt, videlicet sanctificatio in presenti, & vita aeterna in futuro. Vnde subditur:

Nunc vero liberati a peccato, serui autem facti deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem vero vitam aeternam.

Vltim^o no
ster fruct^{us}

Ioan. 15.

Matt. 7.

Ioan. 8.

Ibidem.

Sicut fructus est vltimum quod ex arbore speratur, sic praemium vitae aeternae, (quod ex gratia dei & rectis operibus expectatur) vltimus fructus noster est, cuius gratia & creati a deo, & ad fidem vocati sumus. Elegi vos, inquit, ut eatis & fructum afferatis, & fructus vester maneat, id est, vobis ad utilitatem. Siquidem ipse bonorum vestrarum non indiget. Bona enim arbor, fructus bonos facit. Ait ergo: Nunc vero liberati a peccato, iuxta ipsius domini sententiam dicentis: Si manseritis in sermone meo, vere discipuli mei eritis, & cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos. Et post pauca: Si filius, inquit, vos liberauerit, vere liberi eritis, scilicet a peccato. Non enim nisi per Christi gratiam a peccato liberamur. Sequitur:

Serui autem facti deo, qui tunc dei & iustitiae liberi fuistis, sed nunc (ut dictum est) a peccato liberati, habetis in praesenti vitam fructum vestrum in sanctificationem, finem vero vitam aeternam in futuro. Vltimus enim fructus qui ex eo vobis proveniet, quod serui facti estis deo, & quod exhibuistis membra vestra seruire iustitiae, erit in futuro vita aeterna. Sed ne quis putet eodem iustitiae libramine reddi

POST PENTECOST.

reddi nobis a deo pro seruitute iustitiae vitam aeternam, quod mors aeterna reddenda est iis qui se exhibuerunt seruire immunditiae, & iniquitati (quom nequaquam possint opera nostra aeternae vitae praemiis adaequari) subdit:

Stipendia enim peccati mors, gratia autem dei vita aeterna, in Christo Iesu domino nostro.

Quasi dicit: Vere finis illorum mors est tanquam stipendium, & retributio digna quae peccatis iure debetur. Stipendium enim est pecunia, quae a principe militibus pro com meatu depeditur. Habet enim diabolus qui rex est super omnes filios superbiae milites suos, quorum stipendium mors est, examine iusto illis debita, & suo reddenda tempore. Sed non simili aequitate debetur iustitiae nostrae vita aeterna, (ut dictum est) sed ex gratia datur illa non ex debito iustitiae. Ac sic dicit Apostolus: Non enim laboribus vestris aeterna vitam commeruistis, sed illa sola gratia datur. Et hoc in Christo Iesu domino nostro, id est, per Christum Iesum mediatorem nostrum.

Stipendium
quid sit.

Ex his attende, quod Apostolus de remuneratione peccati loquens, stipendium nominat. De remuneratione vero loquens electorum, dixit gratia dei. Quonia qui diabolo militant, propriam mercedem accipiunt, quasi stipendium tenebrarum principi militantibus debitum, ut intelligas mortem ob peccatum homini non immerito illata, sed suis meritis debitam. Stipendia enim, ut dictum est, laboribus militum debentur. Itaque stipendium mortis pro opere diabolicae militiae debitum, redditur, non datur. Gratia vero nisi detur gratis, gratia esse non potest.

Non aequali
merito haec
dantur.

Vnde intelligendum est etiam ipsa hominis bona merita esse dona dei, quibus dum vita aeterna redditur, quid aliud quam gratia pro gratia donatur? Nam & ipsa merita ex gratia sunt. Et hinc est quod non ait: Stipendia iustitiae vitae aeternae, sed gratia dei vita aeterna, id est, per sola dei gratiam datur vita aeterna (ut iam dictum est) ut intelligamus deum, ad aeternam vitam pro sua nos miseratione perducere, non nostris meritis. Quod enim potest esse hominis meritum ante gratiam, quom omne meritum nostrum efficiat ipsa gratia? Itaque quicquid habes meriti, praue nitrix gratia donat. Nihil Deus in nobis, praeter sua dona coronat.

Merita no
stra esse do
na dei.

DOMINICA OCTAVA

coronat. Vnde vita aeterna quae a deo meritis nostris precedentibus redditur (quia eadem merita quibus redditur, non a nobis sunt, sed in nobis facta sunt per gratiam) re- et ipsa, gratia nuncupatur, quia gratis datur. Confitemur enim ideo vitam aeternam gratiam vocari, quia his meritis redditur quae gratia contulit homini. Vnde scriptum est: De plenitudine gratiae Christi nos omnes accepisse, gratia pro gratia, id est, pro eis meritis quae contulit gratia. Ipsa enim opera quibus (ut iam saepe dictum est) vita aeterna redditur, ad dei gratiam pertinere noscuntur, iuxta quod ipse ait: Sine me nihil potestis facere. Accipimus ergo gratiam pro gratia, id est, gratiam glorificationis pro gratia iustificationis. Id est, nunc homo mortalis, & alterum est duobus tibi quod libet prudenter eligito, videlicet aut seruire inmunditiae & iniquitati, ut pro stipendio mortem recipias, aut seruire iustitiae in tui sanctificationem, ut per dei gratiam accipias vitam aeternam.

Ioan. 1.
Gratiam nos accipere pro gratia.
Ioan. 15.

DOMINICA OCTAVA

post Pentecosten.

Roma. 8.

Patres, debitores sumus non carni, ut secundum carnem viuamus.

In hac lectione Apost. duo facit. Primum, tradit salubre documentum. Secundum, designat inde proueniens spirituale commodum seu emolumentum. Primum facit a principio lectionis. Secundum, ibi: Quicumque enim spiritu dei aguntur.

Circa primum, dicit: Ergo fratres debitores sumus non carni, ut secundum carnem viuamus. Quod utique ex precedentibus concludens dixit: Praemisera enim: Si spiritus eius qui suscitauit Iesum a mortuis habitat in vobis, qui suscitauit Iesum Christum a mortuis, suscitabit & mortalia corpora vestra propter inhabitantem spiritum eius in vobis. Quasi dicat: Ne perturbemini animo, quia corpore mortales estis, habetis enim spiritum eius qui Christum suscitauit a mortuis, scilicet spiritum dei, qui sicut illum suscitauit: ita plane & vos suscitabit, & vita donabit aeterna, & hoc propter inhabitantem spiritum eius in vobis.

Non

POST PENTECOST.

Non dixit, qui inhabitauit, sed propter inhabitantem spiritum eius in vobis, ut potest qui vobiscum vique in finem sit permanens. Nec dubium quin vos deus ad suas nuptias sit admitturus, si suum in vobis spiritum inesse perspexerit. Si verò sui spiritus vos viderit esse emunes, omnino disperdet, etiam si prius per suam gratiam a peccatis ad iustitiam, a mortuis reuocauerit ad vitam. Mortificate igitur corpus hoc vestrum, ut spiritus dei in vobis habitet, ut ob huius gratiam & vitae donum accipiatis.

Cur non carni, sed spiritui deo debitores sumus.

Ergo fratres debitores sumus non carni, ut secundum carnem viuamus, quia non propter carnem & carnalem vitam reformabimur ad vitam beatam, sed propter spiritum Christi inhabitantem in nobis. Quamobrem & eidem spiritui nos esse obnoxios fatemur. Nam propter ipsius gratiam, dei in nos beneficia conferuntur. Et ne putes Apostolum omnem carnis nostrae curam nobis adimere voluisse, quum dixisset nos debitores carni non esse, subiicit, ut secundum carnem viuamus. Non enim propterea fecit nos deus ad imaginem suam, ut carnis seruitio essemus obnoxii, sed potius ut creatori suo anima deseruiens, ipsi seruitio ac ministerio carnis utatur. Non ergo negat curam carnis habendam in necessariis, sed in concupiscentiis, sicut alio loco dicit: Curam carnis ne feceritis in desideriis. Interdicit enim nobis omne studium quod carni impeditur inducens ad peccatum.

Quam carnis curam Apost. nobis ademit

Roma. 13.

Ille autem secundum carnem viuere dicitur, qui carnis voluptates vitae praefert aeternae, & eam animae dominam constituit. Alioqui carni necessaria ministrare debemus, ut iam dictum est. Caro enim nostra dei creatura est, quam quasi aegrotum aliquem nobis commedatum gubernare & seruare debemus, cui noxia cupienti denegata sunt & vitia horrenti, vel fastidienti sine ingerenda, vel inuito. Vnde per Sapientem dicitur: Cibaria, & virga & onus asino, panis & disciplina, & opus seruo. Corpus nostrum asinus est. Sicut autem virga & onus & pabulum asino debentur, ut humanis utilitatibus deseruiat, ita & corpori nostro victus, ne deficiat: virga, ne lasciuat: & opus, ne torpeat ocio debetur. Quisquis enim hunc asinum suum ociosum lasciuire permittit, sentiet illum contra se calcancum leuare,

Corpus nostrum quasi liter gubernare debemus.

Ecclesi. 31.
Corpus nostrum asino comparatur.

DOMINICA OCTAVA

re, iuxta quod per Salomonem dicitur: Qui delicate nutrit seruum suum ab adolescentia sua, inueniet illum contumacem. Propter quod Apostolus: Castigo, inquit, corpus meum, & in seruitutem redigo, ne forte quum aliis prædici cauerim ipse reprobos efficiat.

Caro spiritui subiciatur. Esa. 31. Exod. 15.

¶ Est autem caro ratione multiplici spiritui subiuganda. Primò, ne aduersus spiritum concupiscentis malis proteruiat. Datum nempe est à deo corpus spiritui rationali, sicut equus sessori. Equi eorum, inquit Etaias, caro. Turpe autem est equiti, si equum cui sedet coercere & gubernare nesciens, in terram abiectus ab eo conculectur. Eques Pharaonis cum curribus & equitibus suis descendit in profundum quasi lapis. Tunc autem secundum tropologiam rex Aegypti eques in profundum demergitur, quando spiritus rationalis carnis concupiscentis addictus, & nunc in profundum vitiorum, & post in gehennam deuoluitur.

Ne spiritui seducat.

¶ Secundò, ne ipsa caro spiritum seducat si carnem ille sequatur, quomodo cæcus canem sequens duce in luctum vadit, si ductor suus aut cadauer illic quod appetit aspiciat. Proinde si sapiens quispiam cum stulto faciens iter, quum sciat & cognoscat qua in via sibi insidiæ tendantur, stulto tamen acquiescat, viam illam nempe amœnam, sed hostium insidiis periculosam suadenti incidat in latrones, quis non illi succentat si se vel spoliatum vel raptum ad supplicia, plorauerit? Quis miserebitur incantatori percussò à serpente (ait Sapiens) & omnibus qui appropriant bestiis? Sic, inquit, & qui comitatur cum viro iniquo, & obuolutus est in peccatis suis. Agit nimirum bestia quod sibi proprium est, agit similiter & caro.

Similia.

Ecll. 12.

Serpens suggestit mulieri. Gene. 3.

Serpens in paradiso suggestit mulieri, vt cœlestis disciplinae mandatum præteriret, iridem illa viro. Illa serpenti consenserat, iste consentit mulieri, vterque diuinum præuaricatus est mandatum, acquiescendo malè suadenti. Quumque præuaricationis suæ culpam, vir mulieri, & serpenti mulier imputaret, vana & culpanda vtriusque fuit excusatio.

Vt spiritui caro subiciatur.

¶ Tertio, debet spiritui caro esse subiecta, vt spiritui rationali subseruiat: caro enim velut ancilla in obsequium animæ

mæ rationalis, quasi dominæ suæ, data est. Et quis nesciat quàm sit præposterum & iniquum, ancillam extolli & imperare, dominam verò subiectam ancillari? Certè quum fugisset Agar à facie dominæ suæ Sarai & erraret in solitudine, audiuit angelum domini sibi dicentem: Agar ancilla Sarai, vnde venis & quò vadis? Reuertere ad dominam tuam, & humiliare sub manu eius.

Simile. Gene. 16. Agar erra bunda.

¶ Quarto, vt caro non solum animæ subseruiat, sed etiam vt à se commissa luat, sicut per Esaiam dicitur: Erunt carnes eius qui se cooperant, & subicient exactores suos. Quum enim sibi animam caro frequenter subiecerit, & quum est vt & ipsa anima subiciatur. Et quum illicitis se penumero caro vacauerit voluptatibus, iustum est vt spiritui subiecta, pro eo quod aduersus spiritum concupierit, pœnas luat.

Vt caro admissa sua luat. Esa. 54.

¶ Quintò, vt spiritui fructificet. Est quippe caro nostra quasi terra, quæ diligenter exculta spiritui fructum ferre debet, sicut per Prophetam dicitur: Dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructum suum. Sed diuersum plerisque contingit, quibus proprii corporis terra quæ impinguata & pretiosis culta vestibus fuerit, spinas & tribulos germinat. Propter quod in sudore vultus nostri hanc per penitentiam expurgare, & bonis operibus nostri hanc per re messum vitæ æternæ. De qua cultura per Sapientem dicitur: Qui operatur terram suam saturabitur panibus, qui autem sectatur ocium, stultissimus est. Ei nempe nil aliud terra sua quàm spinas & tribulos, id est, opera & desideria mala (quibus pungitur conscientia) germinabit.

Vt spiritus fructificet. Gen. 3. Ioan. 6. Prover. 21.

¶ Sextò, vt hæc nostra caro per imitationis similitudinem carni Christi conformis fiat. Membra nempe caput sequi debent. Vnde & qui sunt Christi, carnem suam crucifigere debent cum vitiis & concupiscentiis. Ergo debitores sumus, inquit, non carni, vt secundum carnem viuamus. Ad maiora natus sum (ait quidam sapiens) quàm vt sim corporis mei mancipium.

Vt carni Christi conformis fiat. Seneca.

¶ Hinc & Boëtius: Quis non abiiciat vilissimæ fragilissimæque rei corporis seruitium? Est profectò caro nostra domus ruinosa, quæ quantumuis refartiat, conseruari non potest.

DOMINICA OCTAVA

Carnē ne-
glecto spi-
ritu car-
nem in-
quitas.

potest. Proinde sicut peruersē facit & preposterē, qui duos infirmantes habens filios, quorum alterum (si curam adhibeat) seruari posse superstitem non ignorat, neglectum mori permittit, alterum verò necessariò periturū superuacua cura in casum fouet, sic & ille debitum perueritit serum ordinem, qui neglecta salute spiritus perpetim victuri, corruptibilem, & perituram carnem intentissimis studiis assidue colit frustra.

¶ Sed nec minus peruersē agit quàm ille, cui cum regis filius minor annis vnà cum mancipio commendatus sit, regis domini sui filio contempto & inopia pereunte, seruum eius colit. Quid ipse respondebit patri filium suæ fidei commendatum requirenti? Huiusmodi similitudinibus humana peruersitas suggillata inexcusabilis esse cõuincitur. Si esurit caro, si sitit, si alget, si fatigata laboribus fuerit, si infirmatur, mox illi summa cura subuenitur, reficitur, colitur & custoditur. Nec tamē per hæc mors effugitur, tamen interdum differatur. Animam verò non morituram, si studio consimili miser homo foueret, immortalitatis præmia posset adipisci, cuius tamen curam carnalibus suis delictis & voluptatibus (quæ tandem illi in tormenta vertentur) longe post habere probatur.

¶ Duo proinde subiungit Apostolus in lectione, propter quæ secundum carnem viuere nõ debemus. Vnum est, curatio mali. Alterum est, consequutio boni, ubi: Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis.

¶ Circa primum dicit:

Si enim secundum carnem vixeritis, morie mini.

Galat. 6.
Secundum
carnem vi-
uentes peri-
turi.

¶ Nihil verius, quàm nos si secundum carnem vixerimus, morituros æterni morte supplicij. Adam enim præuarius vendidit se peccato, carni deputatus. Itaque nemo fallax inani spe semetipsum, quæ enim seminauerit homo hæc & metet. Quoniam qui seminat in carne sua, de carne metet corruptionem, sicut in diuite epulone probatum est, qui induebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splendide. Is enim quod secundum carnem vixit in hoc seculo, mortem non morituram in gehennæ flammis & inopiam sempiternam, inuenit.

Luc. 16.

¶ Aduerte, quod licet Apostolus hoc loco per mortem

POST PENTECOST.

(quam secundum carnem viuētibz denunciat) gehennæ supplicium intelligat, nihilominus tamen alio loco vitam quæ in hoc seculo prauis facinoribus cõtaminata degitur, mortem appellauit, ubi ait: Vidua in delictis viuens, mortua est. Et iterum alibi: Vos quum essetis mortui delictis, conuiuiscavit vos cum illo, donans vobis omnia delicta. Et ista vocatur mors culpæ, sicut & illa gehennæ. De secundo, propter quod secundum carnem viuere non debemus, quod videlicet est consequutio boni, subdit dicens:

Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.

¶ Hoc est, (vt Sedulius exponit) Si spiritualibus actionibus carnis opera subieceritis, viuetis. Notandum est tamen nõ substantiam carnis, sed carnis opera condemnari. Mortificat autem quis opera carnis hoc modo. Verbi gratia: Charitas est fructus spiritus, odium verò actus carnis est. Odium igitur per charitatem mortificatur & extinguitur. Similiter gaudium, fructus est spiritus: tristitia verò huius seculi quæ mortem operatur, carnis est actus. Hæc ergo extinguitur, si sit in nobis gaudium spiritus. Pax, fructus est spiritus: discordia mortificari per pacem. Et similiter cætera vitia virtutibus contrariis mortificantur.

¶ Nec tamen omnia corporis opera Apostolus iubet esse mortificanda, sed praua tantum. Non enim vult nos destruere visum & auditum, qui naturales sunt corporis actiones, sed horum abusum. De qua mortificatione alibi dicit: Quasi morientes & ecce viuimus. Vnde & propheta ait: Propter te mortificamur tota die. Beati sanè huiusmodi mortui qui in domino, id est, propter domini dei sui amorem sic moriuntur, quum ex eorum persona dicat Apostolus: Si mortui sumus cũ Christo, credimus quia simul etiã viuemus cum illo. Magnum autem & cunctis desideratum mortalibus proponitur istius mortificationis præmium, quod vtiq; est ipsa vita, qua nihil est desiderabilius, sicut econuerso omnium terribilium terribilissimum est mors. Et sicut duplex est mors, scilicet culpæ & gehennæ (vt supra dictum est) quam incurrunt qui viuunt secundum carnem, ita & econtrariò qui spiritu facta carnis mortificant, duplici vita donantur, vita scilicet gratiæ in præsentia, &

1. Timo. 5.
Col. 2.

Spiritu facta
carnis
mortifica-
re quid sit.
2. Cor. 7.

2. Cor. 6.
Psal.
Apo. 14.

Rom. 6.

Duplici vi-
ta qui do-
nabuntur.

DOMINICA OCTAVA

vito glorie in futuro.

¶ Nec otiose dixit spiritu, quum non nisi spiritu vitia carnis (vt dictum est) superentur. Caro enim non nisi ea que sibi sunt delectabilia concupiscit, nec vllatenus ad celestia aut spiritualia bona, vel cognoscenda, vel desideranda consergit. Quod si queras quo spiritu, num dei, scilicet an nostro facta carnis mortificentur, profectò tam de dei spiritu quam nostro quod dictum est intelligitur. Non tamen spiritu nostro praeualet facta carnis mortificare, nisi spiritu dei qui per regenerationis & adoptionis gratia collatus est nobis, cooperante. Nihil enim nisi quod natum est ex deo, vincit mundum, Id enim spiritus est. Sicut & quod natum est ex carne caro est. Igitur vt hic viuamus in sanctitate & iusticia, & in futuro in gloria, hoc interim sit opus nostrum in hac vita, videlicet facta carnis spiritu mortificare, & seque assidue virtutis studio ipsas concupiscentias terere & exterminare.

Quo spiritu facta carnis mortificentur.

1. Ioan. 5. Ioan. 3.

Rom. 8. Agi spiritu dei.

HOMILIA ALTERA.

¶ **Q**uicunque enim spiritu dei aguntur, hi sunt filij dei. In hac lectionis parte ostendit Apost. quid consequantur utilitatis qui secundum suam doctrinam spiritu facta carnis mortificant, videlicet filios esse dei. Aguntur nempe spiritu dei. Aliter enim facta carnis non mortificarent: Quicunque autem spiritu dei aguntur, hi sunt filij dei. Aguntur, inquit, non suo spiritu, non lege manente, precipiente vel promittente, sed spiritu dei. Sunt enim non serui, sed filij ex dilectione & liberè seruientes.

¶ Nec ait, reguntur, sed aguntur, vt magnum gratie de- notet effectum. Plus enim est agi quam regi. Agi enim aliquem dicimus, quasi vix aliquid agentem. Regi verò, iam aliquid à se agentem. Ideo tamen regitur, vt rectè agat. Sed qui agitur, vix aliquid agere intelligitur. Vt ergo multum præstitisse gratia saluatoris intelligatur, dixit aguntur. Non quòd nihil agant, sed quia impetu quodam gratie celestis aguntur siue impelluntur, intantum vt (sicut dictum est) vix agant. Verbi gratia: Quum nauis aliqua expanso velo vi ventorum agitur, vix aliquid agere putatur nauclerus. Non tamen nihil agit, ipsum enim velum auræ

Similiendo probis li. ar gratia cooperari.

flatus

POST PENTECOST.

flatus expansum tenet. Quod si contraxerit, non agitur nauis sicut prius agebatur, quia auræ flatus contracto iam sinu non recipit. Sic nimirum & homo qui agitur spiritu dei, & si vix quippiam agere putetur, non tamen omnino nihil agit (vt iam dictum est) quia arbitrij libertatem, bonæ voluntatis & sanctorum desideriorum sinum, celesti gratie pandit. Quem si eadem sui arbitrij libertate contraxerit, non iam in ipsum spirabit spiritus dei. Itaque filij dei sunt quicunque spiritu dei aguntur. Et tantò efficitur quis filius bonus, quòto datur ei à patre quo agatur spiritus bonus. Porro huiusmodi filij dei virtute spiritus quo fortes sunt & quo aguntur, carnis auersantur voluptates, concupiscentias eius repugnant, deliciaque labentes continent & proterunt. Quos Apostolus quò superius dixisset victuros, nunc eos viuere non quacunque vita, sed vita filiorum Dei pronuntiat, eo quòd spiritu dei aguntur.

Fily dei quid agat

¶ Nec dixit esse filios dei quicunque spiritum receperunt, sed qui spiritu aguntur. Nam licet in sacro baptismi lauacro spiritum acceperis, & per adoptionis gratiam fueris filius dei effectus, spiritum verò nõ fueris ducem sequutus, incurristi proculdubio omnium huiusmodi iacturam donorum. Omnes enim in baptismi spiritu accipimus, duci autem per totam vitam hoc spiritu & agi, supplicij prece depreciamur, dicentes domino: Spiritus tuus bonus deducat me in terram rectam. Et iterum: Ne proicias me à facie tua, & spiritum sanctum tuum ne auferas à me, ne forte me spiritus malus seducat, sicut illos seducit qui post carnem in immunditie concupiscentia ambulant, dominationemque continent audaces, sibi placentes, sectas non metuentes introducere, blasphemantes.

p sal.

Idem.

2. Pet. 2.

¶ Certe quum recessisset à Saul spiritus domini, mox illum spiritus malus occupas exagitabat. Hic enim vbi inuenit mentem spiritu dei vacuum, mox illuc (quasi in domum vacantem) intrans eam sibi coaptat & adsimilat. Quum autem sit ipse & malus & immundus, confessim hanc immunditia & malitia coinquinat, & suo quodammodo tingit colore, suo regit impulsu, vt carnis illecebras irrecita se quatur per viam latam quæ ducit ad perditionem. Comedamus, inquit, & bibamus, cras enim moriemur. Et iterum:

ii ij

Matth. 7.
Esa. 23.
Esa. 40.
Carnales
homines
simum 20-
chorum.
Matth. 6.

DOMINICA OCTAVA
iretū: Quid habet homo amplius de vniuerso labore suo
Venite ergo & fruamur bonis quæ sunt, & vtamur creatura
tamquam in iuuentute celeriter. Vino pretioso & vngue
tis nos impleamus, & non prætereant nos flos temporis. Co
ronemus nos rosis antequam marcescant, Et vtique marce
scent. Nam omnis caro scænum, & omnis gloria eius quasi
flos scæni. Hoc scænum hodie est, & cras in clibanum mit
tetur. Scænum vtique tectorum, quod quia in alto & in arido
nascitur, priusquam euellatur per mortem, iam exaruit per
culpam & gratiæ priuationem. De quo non implebit ma
num suam qui metet, & sinum suum qui manipulos colliget.
Huius scæni diabolus manipulos ad comburendum col
ligit, nec tamen manus implet, aut sinum. Infernus enim nū
quā dicit sufficit. Quid interim his miseris miserius à qui
bus recessit spiritus dei? Væ illis, inquit dominus, quum re
cessero ab eis. Ideo verd ab eis spiritus domini recedit, quia
caro sunt: imò quia cadauer sunt, spiritus autē domini qua
si columba super cadauer non requiescit.

Prou. 30.
Osee. 4.
Gene. 8.

Diabolus
cornus qua
re.

¶ Porro coru^s cadaueribus solet insidere. Coruus, inquit,
niger, obscurus, importunus, rapax, cuius vox cras, cras,
diabolus est, princeps tenebrarum, suator omnis impu
ritatis & iniustitiæ, seductor peccantium, semper illis resis
piscentiæ dilationem suggerēs, crastinum nuntiat. Et quū
non nisi tempus præsens in nostra situm sit potestate, vt il
lo vtamur ad salutem, hoc terere docet in vanis, futurum
fraudulenter promittens, quod nequaquam nostræ conce
ditur facultati.

Numo. 32.
Ruben &
Gad & Ma
nasse quo
rum sunt
typi.

¶ Huiuscemodi carnales & vanos homines bene figura
runt tribus Ruben & Gad, & Manasse dimidia, qui (sicut
in Numeris scriptū est) vidētes terram citra Iordanē, alien
dis aptam esse pecoribus, quæ ipsi multa habebāt, accesser
unt ad Moysen petentes illam sibi dari in possessionem,
terræ promissionis renuntiantes. Siquidem carnales homi
nes quod pecorinis abundēt desideriis, (Pecorum etenim
omnis ad explendam corporis voluptatem festinat intentio)
promissio regno cælesti renuntiantes, terrena cœlestibus
& caduca præferūt sempiternis. Hi nequaquam inter
diuinæ adoptionis filios censentur, quia licet per bap
tismi gratiā filiorū nomen gerāt, alieni tamen à paternis
moribus

moribus & degeneres inueniuntur. De aquila dicitur quod Aquila vt
suz sobolis ignauiam deprehēdit si solis claritatē infirmo sobole^s pro
visu non valet sustinere, à contrario ipsius experitur inge
nuitatem. Vnde & de senibus impudicis scriptū est, quod Dan. 3.
auerterunt oculos suos ne viderent cælum, & ne recor
darentur iudiciorum iustorum. Et vnde rursum per Pro
phetam de quibusdam dicitur: Oculos suos statuerunt de
clinare in terram, quo minus scilicet iustitiæ solem intue
antur. Sanè pater ipse cælestis huiuscemodi degeneres fi
lios per Prophetam incensat, dicens:

¶ Filij alieni mentiti sunt mihi, filij alieni inueterati sunt
& claudicauerunt à semitis suis. Vbi primum exprimitur
eorum denominatio quum dicitur filij, nomine videlicet
filij, non hæreditatis consequutione, de quibus per Esaiā
ipse proclamatur: Audite cœli, & auribus percipe terra: Fi
lios enutriui & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me. Cogno
uit bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui, Is
raël autem me non cognouit, & populus meus non intel
lexit. Væ genti peccatrici, populo graui iniquitate, semini
nequam, filius sceleratis. Horum vni iam apud inferos ardē
ti expresso adhuc filij nomine dicitur: Recordare fili quia
recepisti bona in vita tua. Luc. 16.

¶ Secundo, designatur eorundem reprobatio, quum dici
tur, Alieni. Alieni quippe facti sunt à deo patre, alieni ab
ecclesia matre, alieni à semetipsis, & aliena concupiscunt
& sectantur. Siquidem patris sui qui in cœlis est & mores
(vt dictum est) auersantur & leges. Matris ecclesiæ doctri
nam & monita contemnunt, salutem suam negligunt &
obliuiscuntur, ea solū quæ vana & à se aliena sunt sectan
tes. Quibus bene per Prophetam dicitur: Filij homi
num (non iam filij dei) vsquequo graui corde, vt quid dili
gitis vanitatem & queritis mendacium? Qui vanitatem
pro veritate amplectimini, qui ponitis mendacium spem
vestram. Esa. 28.

¶ Tertio, designatur in præmissis Prophecie verbis eorum
præuaticatio, quū dicitur: Mentiti sunt mihi. Quum enim
in baptismi sacramento diabolus renuntiauerint & omnibus pompis eius, huius suæ sponsio
nis, vel inmemores, vel contemptores effecti, mentiuntur
ii iij autem

DOMINICA OCTAVA

Peccator autem peccator deo, non solum simulatis verbis, sed multo magis operibus illis repetitis, quam a se propria sponte poenitens abdicaauerat, promittens se illa non repetiturum.

In peccatis inueterascere. Quartò designatur in eorum delictis perseveratio, quò dicitur: Filij alieni inueterati sunt, ut eorum cuiuslibet meriti dici possit: Inueterate dierum malorum. Homo nempe vetustate corruptus deficit, nõ modò in corporis sensibus visu, scilicet, auditu, gustu, olfactu, & tactu, sed & in incessu pedum, & manuum operatione, quæ latius exposita habet dominica. 19.

Claudicare à semitis suis. Vltimò designatur in præmissis verbis, perseverantiam in peccatis aeterna damnatio, quum dicitur: Et claudicauerunt à semitis suis. Quid autem est à semitis suis claudicare, nisi præuis operibus & pessima peccati consuetudine, per desideria sancta non vltra respiscere? Hinc de inueterato quodam in suis vitiis per quendam sapientem dicitur:

Perstat. At stupet hic vitio, & sbris increuit opimum
Pingue, caret culpa, nescit quid perdat, & alto
Demersus, summa rursus non bullit in vnda.
Stupere, est rerum sensum non habere.

Similitudo peccatoris obdurati. Quisquis ergo stupet vitio, uti sibi videtur, etiam culpa caret, floccipendens damnum virtutis. Is imò demersus est non vltra per suorum cognitionem delictorù, & respiscere iam ascensurus. Hoc est, claudicare à semitis suis. Scriptum est enim: Cæcus & claudus non intrabunt in templum, videlicet gloriæ cælestis, nisi prius à domino videndi atque gradiendi munus acceperint, videlicet spiritum vitæ, quo renouati, roboratique facta carnis mortificantes, transeant in numerum filiorum dei, filiorum, inquam, non seruorum secundum quod consequenter subdit Apostolus:

Non enim accepistis spiritum seruitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum dei, in quo clamamus, Abba pater.

Exod. 4. Ne fortè Iudæi vendicandam sibi putent hanc filiationem, quòd de eorum populo dominus loquens ait: Filius meus primogenitus Israël, ostendit Apostolus quantum intersit inter nostram & illorum adoptionem, quum receperint illi spiritum seruitutis in timore, (timere enim, ser-

uorum

uorum est) nos autem spiritum filiorum, quorum est amare patrem. Hinc illis in lege sæpenumero dictum audis: Ego dominus, leges meas custodite: ego dominus, si quo minus, gladius deuorabit vos. Et vnde rursus Apostolus: Irritam, inquit, quis faciens legem Moyfi duobus aut tribus testibus moritur.

Leuit. 1. Hab. 10.

¶ Similia proinde qualia seruis promissa sunt illis præmia. Verbi gratia: Possessio terræ, securitas ab hostibus, requies à seruitute, saturitas & abundantia, & similia. Licet ergo filij dicerentur, tamè loco seruorum haberi sunt. Nos verò pro ingenuis ducimur & liberi. Quippe quibus & cælestia præmia proponuntur & cæli regnum. Neque enim tormentis vel lapidibus obruimur, neque huiusmodi poenis afficimur à lege euangelica, vel ab Ecclesiæ prælati. Sat est si pro graui delicto è Christi mensa repellimur, & omnia quæ nobis præcipiuntur, solo perficiuntur amore. Finis enim præcepti, charitas. Et in duobus de charitate dei & proximi mandatis, tota lex pendet timor & amor. Iudæi qui charitatis opera voluntate non habebant, timoris vindictæ necessitate coguntur. Nos verò omnia voluntariè operemur, ut probemus nos esse filios.

1. Tim. 1. Mat. 22. Legis & euangelij differentia.

Fatendum tamen est nõnullos sub illa lege & gète fuisse qui liberorum ad morem ducebantur amore potius, quam timore, & esse similiter in Ecclesia credentium plerosque qui non amore sed timore coercentur. Sed sicut illi ad tempus gratiæ spectabant, tamen essent sub lege: ita isti ad tempus legis pertinent, licet esse sub gratia Euangelij videantur.

¶ Ait ergo: Non enim accepistis spiritum seruitutis iterum in timore. Quum audis spiritus seruitutis & spiritum adoptionis, non putes diuersum esse spiritum, quum sit vnus atque idem spiritus, ipse videlicet spiritus sanctus. Quod insinuat Apostolus, quum dicit iterum: Idem enim est spiritus, sed propter opera diuersa, dissimiliter appellatur. Aegyptiis etenim spiritus iræ dicitur, quibus aqua spiritus diuisa nocuit, filius autem Israël non iræ, sed amoris spiritus fuit, quibus per eundem ipsam spiritum aqua diuisa profuit. Similiter spiritus timoris dicitur Iudæis, &

Exod. 14. Idem spiritus timoris & amoris

DOMINICA OCTAVA

idem ipse spiritus adoptionis est creditibus. Eodem quippe spiritu quo lex in tabulis lapideis descripta est, etiam charitas diffundit in cordibus nostris. Talibus illis lapideis timor vicinus, imò annexus est. Nondum enim illi gratiam intelligebant, de sua infirmitate & peccatis per legem conuicti. Gratia autem & veritas per Iesum Christum facta est. Et datus est creditibus spiritus libertatis, per quem gratia & regeneratio in vitam æternam fidelibus donatur, vt per dilectionem operemur non per timorem, non formidando pœnam, sed amando iustitiam. Vnde est ergo dilectio, nisi vnde est & fides, id est, à spiritu sancto?

¶ Duo autem sunt timores à spiritu sancto qui hic innuuntur. Vnus, qui est in perfecta charitate, scilicet timor castus siue filialis. Hic non formidat pœnam, sed ex amore reueretur patrem, timens eius offensam, cuius amat gratiam. Alter, qui non est in charitate & vocatur seruilis. Seruit enim formidine pœnæ, & hic timor pœnam habet pro obiecto, non gratiam paternam. De illo timore, scilicet filiali scriptum est: Timor domini sanctus permanet in seculum seculi. De isto autem: Timor non est in charitate, perfecta autem charitas foras mittit timorem. Hoc timore etsi bonum fiat, non tam bene. Nemo enim inuitus benefacit, etsi bonum est quod facit. Et quos hic timor coarctet à scelere, auidiores plerunque reddit ad scelus. Nec iustitie amicus est, imò hostis, qui sola pœnarum formidine tenetur iustitie subiectus. Sed non satis est ad salutem deum timere vt dominum, sed amare oportet vt patrem. Si quidem duo hæc à nobis requirit, timorem, scilicet & amorẽ, sicut per Malachiam dicitur: Si ego dominus, vbi timor meus, et si ego pater vester, vbi amor meus?

¶ Sed aduerte duo genera esse seruorum. Primũ est, eorũ qui duntaxat timent pœnam, nec iustitiam amant, nec in talibus seruis complacet deo. Alterum est, eorũ qui & pœnam timet & amant iustitiam. Illorum (vt dictum est) timor seruilis est, istorum verd dicitur timor initialis. Et hunc timorem requirit à nobis dominus, vbi per prophetam (vt præmissum est) loquitur: Si ego dominus vester, vbi timor meus? Denique quia de timoribus nunc sermo est, sciendũ est, præter naturalem timorem, qui in omnibus est, alios esse

Roma. 5.

1. Ioan. 1.

Timor duplex.

1. Ioan. 4. Solo timore pœna bonum non fit.

Malch. 1.

Duo genera seruorum.

Timor naturalis.

esse timores, videlicet, Mundanum, qui malus est, nec est Timor in deo, quo plerique à studio virtutis & cultu iustitie retrahuntur, magis seculi huius transitoria mala, quam supplicia Timor sempiterna metucentes. Item seruilẽ, qui bonus est, & à deo, sed non sufficiens ad salutem, vt dictum est, & initialem, Timor initialis. qui bonus est, & sufficiens: & castum siue filialem, qui bonus est & perficiens. Porro de eo qui seruilis est hic agitur Timor ca- ybi dicitur: Non enim accepistis spiritũ seruitutis iterum stus, in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum.

¶ Quid autem in nobis efficiat ille spiritus adoptionis, ostendit quum dicit: In quo clamamus, Abba pater. Nos inquit, liberi è ludæis & Gentibus electi, & collecti in vnam fidem, in vnam gratiam, in vnam iustitiam, quæ ex fide est, non ingrati de tanta gratia, intentẽ clamamus, patrem misericordiarum & deum totius consolationis agnoscentes. Clamor iste cordis est, non labiorum, intus sonat in auribus dei, quomodo olim Susanna clauso ore, labiis immotis clamabat, & flens suspexit in coelum, erat enim cor eius fiduciam habens in domino. E ludæis conuersi clamant Abba, ex Gentibus autem conuersi, pater. Abba enim Hebraica vox est, pater, Latina similiter & Græca, & ha pater idem omnino significant, sed propter mysterium vtræque posuit, vt ostendat adoptionis filios, tam de ludæis quam de Gentibus collectos, vno & eodem spiritu patre qui in caelis est agnoscere & inuocare. Vnde & Marcus memorat dominum in sua passione, propter sacramentum, vtræque vocem exclamasse. Ipse enim fecit vtraque vnũ in semetipso (quasi angulari lapide) duos coniungens populos, vt esset vnus grex, & vnus pastor, itaque non otiose diuersarum linguarum verba posuit idem significantia, propter vniuersum populum qui de Gentibus & ludæis in unitatem fidei vocatus est. Nec mirum est quodd in hoc spiritu clamamus, Abba pater.

Sequitur enim: Ipse enim spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus filij dei.

¶ Ecce quid efficiat in nobis spiritus adoptionis. Reconnosce neque facit spiritum nostrum, quodd consequuti operationis remissionem peccatorum & bene agentes sumus filij dei, quid effici- Vnde ad Galatas scribens ait: Quoniam autem estis filij dei. dei Galat. 4.

Clamor mentis.

Dan. 17.

Quid ha voces Ab, & ha pater presentat.

Mar. 14.

Eph. 2.

Ioan. 10.

DOMINICA NONA

1. Ioan. 3.

1. Cor. 15.

Parvulorū
vox ad pa-
trē, Abba.

Per spiritū
hæredes.

Iacn. 12.
Rom. 8.
Heb. 2.
1oan. 1.

dei, misit deus spiritum filij sui in corda vestra clamantem, Abba pater. Videte ergo (ait Ioannes) qualem charitatem dedit nobis deus, ut filij dei nominemur & simus. Tantum superest, ut huius patris cœlestis imaginem portare studeamus, sicut portauimus imaginem terreni. Præter spiritus adoptionis amorem & fiduciam talem homini ad deum, ut ad illum clamet ea fiducia qua & paruuli in necessitate qualibet recurētes ad suum patrem, vel patri blis dientes & aridentes clamant, Abba. Siquidem (ut dictum est) Abba Hebræa vox est, & à paruulis quum patrem appellant solet vsurpari.

¶ Sicut igitur prophetiæ spiritum nouimus inesse ei qui ea prædixit futura quæ rerum veritate complentur, ita & adoptionis spiritum ille noscitur accepisse, qui ipsius in sanctu deum dicitur patrem. Est quippe hoc vnum inter cætera spiritus sancti donum, quod testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus filij dei. Non enim Abba illud sine alterius essertione pronuntiamus, sed ipse spiritus sanctus per gratiam nos instruxit, ut ita precando loquamur: Abba pater. Nec id tamen adhuc in nos satis præmij visum patri, quod nos in filios adoptauit, nisi etiam & hæredes suos constituat. Vnde subdit:

Si autem filij, & hæredes: hæredes quidem dei, cohæredes autem Christi.

¶ Quum constet nos omnes filios hæredes esse, arguit nos & filios esse & hæredes. Et quoniam non omnes ingratum rerum hereditatem adipiscuntur, ostendit nos gratos quosdam futuros hæredes, quippe qui dei sumus hæredes. Rursum etiam et si dei hæredes fuerint plerique, dubitari posse videtur in quibus bonis nos suos hæredes constituat. Vnde & illud, inquit, sumus assequuti, ut Christi sumus cohæredes effecti. Et quidem hæc magna est gratia, ut ibi sit adoptatus, ubi est vnicus. Volo, inquit, ille, ut vbi ego sum, ibi sit & minister meus. Ipse enim est primogenitus in multis fratribus. Nec confunditur eos vocare fratres, quibus dedit potestatem filios dei fieri. Siquidem ipsius interuentu adoptamur à patre, qui ad hoc particeps factus est nostræ humanitatis & humilitatis, ut nos suæ diuinitatis & gloriæ, faciat esse consortes. Hoc vnum

POST PENTECOST. 70

vnum nobis curæ sit, ne tanti patris offensam incurrentes, illa nos hereditate constituamus indignos.

DOMINICA NONA
post Pentecostem.

Ratres, non simus concupiscentes malorum. 1. Cor. 13.

¶ Ne forte plus æquo fidentiores simus, propter dei in nos munificentiam, electionem, scilicet, vocationem, benedictionem, adoptionem, redemptionem, sanctificationem: & cætera huiusmodi dona, quæ largam erga nos Dei præferunt munificentiam & gratiam, idcirco nos Apostolus in hac lectione aliorum exemplo, & cautos reddit & sobrios.

¶ Quocirca considerandum est, quod sicut beneficia in Iudeos à deo collata figura fuerunt eorum bonorum, quæ per Christi gratiam credentium populus accepit, ita & illis ob ingrattitudinis culpam inflicta mala, ingratissimam Christianis reposita supplicia præsignant. Illi erant (ut beati Hieronymi verbis vnamur) quos præ cæteris gentibus deus ab initio dilexit & fuit, Ipsos de Aegypto in signis & virtutibus mirabiliter liberauit, qui mare rubrum sicco pertransierunt pede, quum inimicos eorum grauissimi fluctus inuoluerent. Ipsis dominus quasi filiis, cœlesti pabulum annis quadraginta ministravit, quum plueret eis manna in deserto, eos die noctique in columna nubis ignisq; præcessit, ut eis in inuio viam ostenderet. Illi soli digni habiti sunt dei legem accipere, & vocem dei loquentis audire, cuiusque cognoscere voluntatem, in qua lege eis promissus erat Christus.

¶ Verum, quo largiora in eos erant dei beneficia, tanto grauioris se reos criminis constituerunt his omnibus ingratissimam. Nam illis pedibus, quibus siccum mare transierunt, mox ante idola saltauerunt. Et ipso ore quo paulo ante domino cantauerant, simulachra sibi fieri poposcerunt. Illis item oculis, quibus venerando deum in fumigante & ignito monte conspexerant, simulachra intuebantur. Manna quoque illis fastidio fuit, & semper in deserto contra

In Iudeorum
nos suppli-
cia docet.

Mira In-
deorum in
gratitudo.

DOMINICA NONA

contra dominum murmurabant, ad Aegyptum vnde con-
valida manu dominus eiecerat, redire cupientes. Sed di-
gnam ingratitudini suae vicem receperunt. Prostrati sunt
enim in deserto.

¶ Hæc autem, inquit Apostolus, in figura facta sunt nos-
tri. Non dicit dicta vel scripta, sed facta. Non enim pro-
pter ipsos tantum hæc facta sunt, sed propter nos, & pro-
pter correctionem nostram. Illæ enim poenæ, ut dictum est,
figura erant earum quæ nobis debentur poenarum, si dei in-

Graviam
lochristia
nos mane-
re suppli-
cia,

nos gratiæ fuerimus ingrati. Itaque attenda mente peni-
tus, quàm graues illæ poenæ erunt quarum figura tantum il-
lorum poenæ excedimus, sic & poenis maioribus adiu-
ciamur, si nec illorum exemplo correcti, delinquentes deum
offendimus. Proinde sicut in bonis multo melius est id
quod per figuram præsignatur quàm ipsa figura, (verbi gra-
tia) regnū cælestis terra promissionis longe præstans est,
ita & in malis longè peius illud malum est, quod significatur,
quàm figura significans. Gehenna enim grauior est omni
temporalis poenæ quàmlibet atroci. Siquidem omnes reli-
quæ poenæ gehennæ miciores sunt. Ideoq; & ipsa sollicitudo
(si quid sapiamus) est vitanda. Ait ergo, Non simus concupi-
scetes malorum, sicut & illi concupierunt, quasi dicat: Nos illo-
rum supplicii eruditi, si nolumus incidere in grauiora, ad-
simus concupitores malorum sicut illi fuerunt, propter quod
& grauib; malis affecti sunt. Quum dicit, concupiscetes
malorum, omne malignitatis genus expressit. Ab ipsa enim
concupiscentia, vitium quoduis emanat. Quid autem illi
concupierunt, Apostolus in sequentibus per species pæ-
facit. Concupierunt, ait propheta, concupiscentiam in de-
serto. Manna fastidientes, carnes flagitabant. In mente ha-
bebant cibos Aegypti, porrum & cepas, & ollas carniua.
Exauditi sunt autè & diuisi secundum desideria cordis eor-
um. Petierunt, inquit, & venit coturnix. Sed quid? Adha-
escerunt corum erant in ore ipsorum, & ira dei ascendit super

Nam. 11.

Carnis de-
licia suppli-
cia copen-
santur.

eos, & occidit pingues eorum. Hoc est, in concupiscentiis carnis
suarum delictis impinguitos (quomodo vituli vel porci pin-
guis copensatur) morte percussit. Et ira dei, inquit, ascendit
super eos, videlicet poena ignis, ut per hoc significaretur mo-

POST PENTECOST.

momentaneas carnis delicias, gehennæ incendiis compen-
sandas. Vnde diues ille qui purpura quoniam & bysso in-
dutus, quotidie splendide epulabatur, iam apud inferos eu-
ians, exclamat: Crucior in hac flamma. Ergo vobis di-
uitibus, qui habetis consolationem vestram. Væ vobis qui
saturati estis, quia esurietis. Væ vobis qui ridetis nunc, quia
plorabitis & flebitis. Hinc rursus in Apocalypsi scriptum
est: Quantum se glorificauit & in deliciis fuit, tantum date
ei tormentum & luctum. Ad illorum nihilominus simili-
tudinem, plerique in via poenitentiarum constituti præterita-
rum carnis suæ memores voluptatum, iugum Christi suauiter
detrectant, importabile causantes omni quod leue est, car-
nales semper delicias flagitantes. Non tamen concupiscenti-
æ sensus ad culpam imputatur, si non adsit & consensus.
Quin potius ipse concupiscentiæ sensus exercende virtu-
tis materiam præbet, secundum illorum delictum, in quo
concupiscentiis suis morem gerentes offenderunt deum,
idololatria fuit. Vnde consequenter dicit:

Luc. 16.

Luc. 7.

Apoc. 18.

Recidant
tuum ingra-
tium.

Neque idololatra efficiamini sicut quidam ex ipsis, quemad-
modum scriptum est: Sedit populus manducare & bibere, & sur-
reuerunt ludere.

Exod. 32.

¶ Chorois nanque circa vitulum conflatilem constitutis
in propatulo tripudiantes ludebant. Deuenerant autem ad
hanc insaniam, hac ratione. Quum tardaret Moyses & mo-
ram faceret in monte cum domino, dicebāt ad Aaron: Fac
nobis deos qui nos præcedant. Moysi enim huic qui eduxit
nos de terra Aegypti nescimus quid acciderit. Vbi fi-
guram Christi Moyses expressit, qui populum suum de po-
testate diaboli quasi Aegypti seruitute liberauit, & tradu-
cit ad regni cælestis hereditatem. Ipse ascendit in caelum,
ut appareat vultui dei pro nobis. Siquidem peregrè profe-
tus est. Abiit enim in regionem longinquam accipere sibi
regnum & reuerti. Quod si ad morem illorum dixerit in-
terim seruus malus in corde suo: Moram facit Dominus
meus venire, & ceperit percutere seruos & ancillas, & e-
dere, & bibere, & inebriari, veniet dominus serui illius in
die qua non sperat, & hora qua nescit, & diuidet eum, par-
tesque eius cum infidelibus ponet. Dicit enim insipiens
in corde suo, non est deus. Et iterum: Dixerunt, non vide-

Exod. 32.

Moyses in
monte vs

Christi ty-
pi expres-

sit.

Heb. 9.

Luc. 17.

Luc. 17.

bit

DOMINICA NONA

Tit. 1. Absente christo ido la consti- tuunt. Ofec. 8. Exod. 31.

bit dominus. Sed & si fateantur se nosse deum, factis verbis negent, quid illis prodest? Viuunt enim & faciunt, quasi nescirent Christum iudicem esse venturum. Hi sane argentum suum & aurum fecerunt sibi idola dicentes intra se. Hi sunt dii tui, qui ab omni inopia liberati, scilicet rediunt & securum. His idolis animas suas dietim victimas offerre non cessant, his ludunt, his gaudent, his fidem accommodant, in his precipue spem constituunt. Et quid fieri posset, ut non etiam hos precipua charitate suos colant deos, quibus nil charius est?

¶ Tertium illius gentis crimen erat fornicatio cum mulieribus alienigenis, Madianitis scilicet, quae eos ad fela sacrificia sua inuitauerunt, & per hoc tandem ad nefarium pellexere complexus, secundum quod Balaam ipsarum regi Balaac consuluerat. Vnde consequenter subiecit Apostolus, dicens:

Nam. 25.

Neque fornicemur sicut quidam ex ipsis fornicati sunt, & ceciderunt in vna die vigintitria millia.

¶ Post idololatriæ atque prophanæ comestationis culpas fornicationis peccatum (quod ab ipsa ventris inglutie proficisci solet) mox sequutum est. Præmiserat enim: Selis populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere. Sed extrema gaudij luctus occupauit. Mox enim prophanum

Prou. 14. In luxuria peccatum vltio.

eorum gaudium & impudicum atque incoestum ludum, animaduersione condigna diuinitus vltum fuisse testatur, dicens: & ceciderunt in vna die vigintitria millia. De hac clade in Numeris legimus, vbi etiam Dominum pro-

Principes ob peccatū populi puniri.

cepisse Moysi constat, quatenus cunctos principes (quorum intererat populum arcere à crimine) contra solem suspenderet in patibulis, ut auerteratur, inquit, furor meus ab eis. Præter hoc in principum nece piaculum, vsque ad in populum præuaricatorem vltio defecit, vt (sicut iam dictum est) in vna die caderent vigintitria millia. Nul-

Luxurie peccatum nunquam inultum. Gene. 6. Gene. 19.

lo nempe tempore oblectam luxuriæ voluptatem inultam deus reliquit, sed iustus hanc semper coerecet supplicis, sicut in diluuiio patuit, item in subuersione Sodomorum, & istorum interemptione, & huius nostri temporis exemplis quotidianis. Morbis enim incurabilibus & lepra deterioribus, peccatum hoc Deus vltor insequitur. Verbum

POST PENTECOST. 72

Verum in futuro quantum in delictis & delictis illicitis- que offenderint voluptatibus, tantum (& vt pauld ante dictum est) dabitur illis tormentorum & luctus. Vbi momentaneæ que transferunt voluptates, perpetuis suppliciis compensabuntur.

Apoc. 18.

¶ Quartum illius populi delictum erat, quod deum tentauerunt. Vnde ait Propheta: Et tentauerunt deum in cordibus suis, vt peterent escas animabus suis, & male loquuti sunt de deo, ditentes & diffidentes: Nunquid poterit deus parare mensam in deserto? In exodo scriptum legimus filios Israël castrametatos fuisse in Raphidim, vbi non erat aqua, quam obrem iurgati contra Moysen, dicentes: Cur fecisti nos exire de Aegypto, vt occideres nos & liberos nostros ac iumenta sui? Clamauit ergo Moyses ad dominum, dicens: Quid faciam populo huic? Adhuc paululum & lapidabit me. Postea verò quàm dederat dominus aquam de petra, vocauit Moyses nomen loci illius Tentatio, propter iurgium filiorum Israël, & quia tentauerant Dominum, dicentes: Est ne Deus in nobis, an non?

Quomodo tentauerunt deum.

Exod. 17.

Volebant enim signis palam experiri potentiam Dei, quam iam dudum ex tantis signis & prodigiis in Aegypto, & rubro mari cognouisse debuerant. Itaque propter hanc perfidiam misit in eos Dominus serpentes ignitos, pestem exitialem, lethale virus, quo non parua nefandæ parentis efflabant animas. Igitur dictam eorum culpam, & subsequutam cladem Apostolus commemorans, consequenter dicit:

Ibidem.

Nam. 21.

Neque tentemus Christum sicut quidam eorum tentauerunt, & à serpentibus perierunt.

¶ Tentantes Deum, tentauerunt & Christum secundum ipsius diuinitatem, secundum quam erat etiam tempore illo, imò & ante secula. Christus enim verus Deus & patri coæternus & consubstantialis est, de quo Apostolus ad Hebræos scribens ait: Christus Iesus heri & hodie, ipse & ante secula. De hac serpentum pœna in Numeris scriptum habes.

Heb. 13. Num. 21.

¶ Est autem tentare deum, de deo diffidere, de ipsius opere mente perfida desperare, per signū aut portētum aliquod de potētia dei velle sumere experi mētū, quomodo illi qui Christo

Tentans deum.

DOMINICA NONA

Matth. 12.
Iac. 1.
Matth. 12.

Luc. 23.
Luc. 16.

Sic perunt
tentatores
dei

Esa. 63.

Impij pul-
vis sunt.

Eccles. 1.
Ier. 2.

Eccles. 10.

Murmura-
uerunt co-
tra deum.

Num. 21.
Exod. 17.
Num. 13.

1. Pet. 5.

Christo domino nostro dixerunt: Magister, volumus à te si-
gnum videre. Item qui tentantes signum querebant. Signum
inquirunt, nostra non vidimus, iam non est propheta, &
nos non cognoscat amplius. Generatio mala & adultera
est, quæ signum querit, non vt ex signis respiciat in me-
lius aut credat, sed quomodo Herodes sola curiositate spe-
rabat signum aliquod ab eo videre fieri. Qui enim scriptu-
ras non audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit cre-
dent. Non tamen iam virtutum signa, sed operum merita
ecclesia requirit, quæ ab initio sui per attestationem signu-
rum sufficienter radicata consistit.

¶ A serpentibus autem pereunt filij diffidentia, tentato-
res dei, impij vniuersi. Pulvis sunt enim quem prouicit ven-
tus à facie terræ. Scriptum verò est: Serpenti pulvis patris
eius. Est autem pulvis aridus, sterilis, incompactus, nec suis
coherens partibus, à vento facilè mobilis & dispergen-
dus, in lutum cito per admixtionem aquæ densabilis, cop-
iosus & vilis. Quæ omnia de prauis & impiis hominibus
verificantur. Aridi etenim sunt, quod gratiæ carent lum-
bre. Steriles ab opere bono. Incompacti, nec sibi, nec
ceteris bene coherentes per dilectionem & pacem. Mo-
biles & inconstantes per diabolicam suadellam & tenta-
tionem. In lutum citò condensabiles, defluentes per deli-
tias in luxuriæ corruptionem. Copiosi propter innume-
ram multitudinem. Stultorum enim infinitus est nume-
rus. Viles per turpitudinis repetitionem, iuxta illud: Quam
vilis facta es nimis iterans vias tuas. Huiuscemodi igitur
diuinæ legi transgressores vniuersi à serpentibus perent,
quia qui dissipat sepem (scilicet diuinæ legi) mordet
eum coluber.

¶ Quintum populi illius peccatum erat murmuratio con-
tra deum. Est autem murmuratio, querela irrationabilis
de iis quæ ferenda sunt patienter, qualis erat illorum que-
rela contra dominum, tum propter laborem itineris, tum
propter defectum aquæ, carniū & similiarum, tum propter
pretensam difficultatem hereditatem promissam obtinenda-
di, quum territi essent propter illa quæ ab exploratoribus
nuntiabantur. Siquidem ex perfidia & diffidentia de deo,
hæc eorum murmuratio processit. Huiuscemodi diffiden-
tia

ta grauissimè offenditur deus, quum sit illi cura de nobis,
& præteritorum tot beneficiorum exhibitio, fiduciam in
futurum à nobis iure deposcat. Iurauit itaque in ira sua
dominus, quod nullus eorum qui numerati fuerant exeun-
tes de Aegypto, & murmurauerant contra deum, promissam
paribus assequeretur hereditatem. Itaque eorum sup-
plicio nos ab huiuscemodi perfidia Apostolus absterrens,
consequenter dicit:

Neque murmuraueritis, sicut quidam eorum murmurauerunt,
& perierunt ab exterminatore.

¶ Nullus ergo fidelium murmuret in tribulationibus pro
Christo. Nam illi murmurantes perierunt ab extermina-
tore, hoc est (secundum Sedulium) ab angelo percutiente
eos in extremis castris per ignem. Cui plaga succurrit Aa-
ron cum thuribulo offerens pro eis, quando stetit inter
mortuos & viuentes. Hinc per Psalmistam dicitur: Misit in
eos iram indignationis suæ, tribulationem & iram & indig-
nationem, inmissiones per angelos malos. Murmuranti-
bus autem mala omnia duplo superueniunt, iuxta quod
Boetius ait: Impatientia sortem exacerbabis, quam permu-
tare nõ possis. Contraque, beata fors omni equanimitate
tolerantis. Itaque ne murmuraueritis, inquit, nihil viriliter
ferre valentes, ac discitantes: Quando aduenient bona, &
mala cessabunt! Sed patientes estote fratres, ait beatus Ia-
còbus, vsque ad aduentum domini. Ecce agricola expectat
pretiosum fructum terræ patienter ferens, donec accipiat
temporaneum & serotinum. Patientes igitur estote & vos,
& confirmate corda vestra, quoniam aduentus domini ap-
propinquauit. Nolite ingeniscere, fratres in alterutrum,
vt non iudicemini. Ecce iudex ante ianuam assistit. Exem-
plum accipere fratres exitus mali, laboris, & patientiæ pro-
phetas, qui loquuti sunt in nomine domini. Ecce beatifica-
mus eos, qui sustinuerunt. Sufferentiam Iob audistis, & fi-
nem domini vidistis.

¶ Porro, murmurare contingit & contra deum, per dispi-
centiam & superbiam: & contra prelatum, per inobedi-
entiam: & contra proximum, per inuidiam. Grauius autem
offenditur deus, quum ipse ab insipientibus de administra-
tione suæ Reipub. reprehenditur & diiudicatur, quum nihil
iustius

Num. 14.
Ira dei in
diffidentia

Num. 16.

Murmura-
tionum mala
grauantur.

Iaco. 5.

kk iustius

DOMINICA NONA

iustus vtilisq; esse possit eo quod ab ipsius sapientissima atq; decentissima dispositione procedit. Siquidem artifex quispiam egregius & peritiæ singularis, indignè fert opus à se factum ab illo diiudicari & argui, qui suæ artis imperitus & rudis est. Vnde est illud: Ne furor vltra credidam. De mundi regimine & dispositione vniuersi, nos sumus ignari. Nouit dominus & quid nobis, & quid suæ Reipublicæ conueniat. Hoc vnum sciat homo diuinorum operum temerarius trutinator, quòd quicquid ab illo fit optimè iuxta & iustissimè fit, licet singulorum quæ geruntur ratio, mortales lateat. Nos autem dezet sine murmuratione diuinum arbitrii comitari. Malus miles est, qui imperatorem sequitur gemens.

Ob hæc murmuratur contra deum. Murmuratur autem ab insipientibus contra deum, vti-
Iob. 5. **M**urmuratur autem ab insipientibus contra deum, vti-
Sap. 1. **M**urmuratur autem ab insipientibus contra deum, vti-

Hæc autem omnia in figura contingebant illis, scripta sunt autem ad correctionem nostram in quos fines seculorum deuen-

Illorum nos verunt.
Quasi dicat: Propter peccata sua hæc illis contigerunt, sed propter correptionem nostram scripta sunt, vt illorum suppliciiis

POST PENTECOST. 74

suppliciiis efficiamur cautiore, & ne consimili peccato, damnationem consimilem incidamus. In figura enim contigerunt illis, vt illorum temporalibus pœnis, sempiterni gehennæ cruciatus figurarentur, & vt eisdem illorum pœnis iniquitatem nostrâ deo iudice districtè, vel hic, vel in futuro plectendam agnosceremus. Rursus vt per illorum supplicia quæ ob culpa nostris culpis similes exoluerunt, conuicti & correcti, ad penitentiam delicti induceremur. Denique vt nos gloriæ præmium si fuerimus obtemperâtes, aut cetèrè grauiorem quàm illi pœnam, si fuerimus dei legibus rebelles, non dubitemus nos promereri. Siquidem eo grauiora nos supplicia manet, quo beneficis sumus maioribus donati. **Q**uoniam etiam & finem nobis Apostolus imminere ostendit, quom dicit: In quos fines seculorum deuenerunt, vt non momentanea aut temporalia, sed sempiterna asserat esse tormenta, quæ post mundi consummationem nos exceptura sint. Iam enim dei illud iudicium non tardat, quando quidem hæc nostra breuis vita festinet ad mortem, sed & seculo huic iam finis imminet, iuxta quod beatus Ioannes dicit: Charissimi, nouissima hora est, id est, ætas mundi vltima, ideoque & tot præcedentium exemplis seculorum magis corrigi debemus.

HOMILIA SECUNDA

Itaque qui se existimat stare, videat ne cadat. Postquam nos Apostolus in præcedentibus aliorum exemplo cautos reddidit, hic consequenter duo facit. Primum enim docet nos vitare præsumptionem & superbiam. Secundò, docet nos collocare nostram in deo fiduciam, ibi Tentatio, vos non apprehendat.

Circa primum dicitur itaque qui se Vbi vnusquenq; nostris de seipso presumere verat, ne se putet aliquid esse quod nihil sit. Quasi dicat: Iudei quondam etsi beneficiis dei cumulati fuerint, nihilominus tamen perierunt, quâ obrem eorû consideratione, qui se existimat stare per fidem rectâ & opera bona, videat ne cadat, & hoc à se. A deo enim habet vt stet, quicumq; stat, à se autè habet vt cadat, quicumq; ritualiter cadit. Existimât se quidâ stare, qui propter scienciæ donû superbietes, & presumes supra suâ mensurâ de seipsis, ple- rûq; vel in errores, vel in opera mala iusto dei iudicio ca-

DOMINICA NONA

dere permittuntur. Qui, quoniam errorem suum obstante superbia non agnoscunt, quum iam prolapsi iaceant, stare se credunt. Quidam verò ipsa rei veritate stant: quibus dicitur: Fide statis. Stant victores, victi prostrati iacent & conculantur. Sed quid in nobis vincit mundum, nisi fides nostra qua & stare nos Apostolus testatur? Hec est fides viua, que per charitatem operatur. Nihilominus tamen & huic cauendum est à casu. Siquidem hec nostra in fide stabilitas necdum aded confirmata in nobis est, quin possit rueri. Adhuc enim in prelio decertamur: vnde nec gloriari debet accinctus vt disinctus. Nā celi spiritus promptus est, caro tamen infirma. Et ideo qui se existimat stare, videat ne cadat. ¶ Cōtingit cadere hominem, vel impulsu violento, vel fraudulenter irretitum, vel currentem vehementer, vel incedentem negligenter, vel descendentem precipitanter. Similiter contingit hominē à salute sua spiritualiter per peccatum cadere. Vno modo, per diaboli tentationem, quasi violēter impulsus, sicut in casu David & Petri & aliorum multorum patuit. Impulsus, inquit, euerfus sum vt eaderem. Munimen aduersus hunc casum in futurū ostendit, quum subdit: Fortitudo mea & laus mea dominus. Et iterum: Diligam te domine fortitudo mea, Dominus firmamentum meum & refugium meum & liberator meus. Si te ille errorum euerfor impellat vt cadas, apprehende petram firmam, columbam stabilem, que portat omnia, id est, dei virtutem, & dei sapientiam dominum Iesum Christum, qui & vniuersos compellens dicit: Vigilate & orate, ne intretis in tentationem. Itaque oratione & fiducia illū apprehende, & dic: Cōserua me domine: quoniam speravi in te. Porro, discipuli quoniam vigilare & orare iussu somno victi, neque vigilabant, neque orabāt, impulsī à tentatione, Christum relinquētes, grauitē ceciderunt.

Auritus pedica est. ¶ Secundo cōtingit hominem spiritualiter cadere per illaqueationem auaritię irretitum fraudulenter. Vnde scriptum est: Abscondita est in terra pedica eius, & decipula illius super semitam. Pedica, laqueus pedum est. Moraliter autem pedes animę, cordis affectiones sunt, qui tunc pedica in terra abscondita illaquesantur, quando terrenarum rerum amore, qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem

POST PENTECOST. 75

nem & in laqueum diaboli, & desideria multa, inuitia & nocua que mergunt hominem in interitum & perditionem. Radix enim omnium malorum, cupiditas est, quā quidam appetentes, errauerunt à fide & inferuerunt se doloribus multis. Cadunt igitur in laqueos diaboli, qui diuites fieri volūt, haud secus ac fera, que pedibus suis per artem venatoris irretiuntur & capiuntur. Atripere sibi morsu irretitum laqueo pedem lupus dicitur, vt vel pedis dāno effugiat. Vnde si pes tuus (inquit dominus) scadalizat te, abscinde eum & proiice abs te. Quamobrem tu quisquis es, qui nocitura tenes, quantumvis sint chara, relinque. In periculo naufragij negociator etiam pretiosę mercis iactum facere pro sua salute non dubitat. Nec id mireris. Quid enim prodest homini, si vniuersum mundum lucretur, anime verò suę detrimentum patiatur? Stultus est, qui quascunque res suas præfert sibi. Solec vbi laqueus absconditur & ceca iactari. Et hæc quidē videtur & appetitur. Laqueus autem nec attenditur, nec cauetur, tanta mentes hominum habet cæca cupiditas. Frustra autem iacitur rete ante oculos peruatorum. Oculos quippe sapientes habent, quibus vident laqueum: habent & pennas, quibus auolantēs, periculum effugiunt. Oculis siquidem illis cognitio veritatis est: pena, dei amor & celestia desideria sunt.

¶ Tertio contingit cadere currentem vehementer, quod propter sui cursus precipitem celeritatē minus sibi prospiciat. Hic casus neophitorū est, & omnium qui prematurē ad dignitatum gradus promouentur. Quorum festinatam promotionē cauens Apostolus de episcoporum institutione Timotheū informans, ait: Non neophitum, subaudis, ad dignitatem promouebis. Cuius mox causam adiiciens, subdit: Ne fortē in superbiā elatus incidat in iudiciū diaboli, ne dum hinc sibi placet, sicut & diaboli sibi placuit, quando præsumpsit & superbiuit, & putet se aliquid esse quum nihil sit. Multos enim præpropere promotio à virtutis iam incipiente profectu deiecit. Dicit Plinius, quod animalia que citō generant, etiam citō senescunt: sed & plantam arboris pomifera ante diem fructificantem, videmus citō deficere. Contrā verò sub metaphora signi de iusto scriptum est: Et erit tanquam lignum quod plantatū est secus

1. Tim. 6.
Qualiter cadunt auari.
Matth. 13.
Simile.
Matt. 16.
Laqueus & sic.
Prou. 1.
1. Tim. 3.
Simile.

dicens: Tentatio vos non apprehēdat nisi humana. Quia enim superius dixerat, qui se existimat stare, videat ne cadat, & tentatio plerosque ad casum deducit, ideo nunc optando dicit: Tentatio vos non apprehēdat nisi humana, id est, exigua quædam & mediocris. Humanum enim Paulus ubique tenuit quippiam & exite appellat. Vel illa tentatio humana dicitur, quæ ad culpas duntaxat veniales, (sine quibus hæc vita non viuatur) adducit. Proinde tentatio humana dici potest primus cuiuslibet vitij, siue inuidiæ, scilicet, siue iracundiæ, vel luxuriæ motus, qui ad mortalem culpam idcirco homini non imputatur, quod huiusmodi animi motibus non tangi seu affici in nostra potestate non est. Optandum autem & satagendum nobis est, ut huiusmodi tentatio rationalem spiritum in consensum non seducat.

Tentatio humana que sit.

Humana nihilominus tentatio est, interdum fortasse aliter sapere quam sese res habeat, cum bono animo tamē, etsi suam sententiam fortasse nimis amet. Verum vsque ad condensas sectas & schismata pro suæ assertionis defensione, vel vsque ad hæresis sacrilegium profligare, planè diabolica præsumptio est. In nullo autem vnquam aliter sapere quam sese res habeat, angelica perfectio est. Rursus humana tentatio est, quum quis irritatur in fratrem studio corrigendi, plus tamen quam postulat Christiana tranquillitas. Itaque quia natura homines sumus, spe verò angeli, quibus æquabimur in resurrectione, si modo non est in nobis angelica perfectio, saltem diabolica præsumptio non sit in nobis. At verò quoniam tentatio est vita hominis super terram, ne infirmitatis nostræ perturbemur angustiis, mox Apostolus nos consolatur attestans imbecillitati nostræ diuinam adfore defensionem & prouidentiam, quatenus in illo omnem fiduciã collocantes, in omni necessitate oculos nostros dirigamus ad eum, dicens:

Tentatio diabolica.

Iob. 7.

Fidelis autem deus qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet cum tentatione etiam prouidentiam, ut possitis sustinere.

Quasi dicat, nostram volens in deum erigere fiduciam: Ego quidem vobis opto ut tentatio vos non apprehēdat nisi humana, sed deus est fidelis & verus in promissis, qui des.

Tentationis temporis fiduciam des.

kk iij

DOMINICA NONA

decurfus aquarum, quod fructus suum dabit in tempore suo. Hoc modo nonnulli ex seculo de nouo conuersi, propter insuetã deuotionis gratiam non semper eis pro arbitrio adfuturam, arbitrantur se iam sanctitatis culmen apprehendisse. Vnde etiam, permittente deo, plerumque cadunt, quia non senserunt humiliter, sed ambulauerunt in mirabilibus super te.

Tepiditas disponit ad casum.
Apo. 3.
Gene. 19.
Ioan. 8.

Quartò, contingit cadere incedentem negligenter, & hic est casus torpentium atque tepidorum, qui nec calidi nec frigidi sunt, sed tepidi & deficientes à studio virtutis, & à proposito sanctitatis. Hi ad ea quæ propter deum reliquerant, denudò conuersi cum vxore Lothi retrospectiua durefcunt in lapides, vt & de ipsis illud verificetur. Abierunt retrorsum & ceciderunt in terram. Hi stellæ sunt de cœlo cadentes, quippe qui à cœlesti conuersatione ad hęc sint terrena dilapsi.

Quintò, contingit cadere per descensum, aut in lubrico incedentem. Et hic casus eorum est qui post carnem in immunditiæ concupiscentia ambulant. Nā sicut is qui ad virtutem contendit, rectè comparatur ad superiora iter facientis: ita & qui carnaliter viuunt & vitiosè, similis est ei qui aut in lubrico incedit, aut per descensum, qui vitiose aut cautè ambulet, ruinæ proximus est, eo quod aut inter homines carnales conuersatur, aut quia carnali vitio per occasionem quamlibet, siue à loco, siue à tempore, siue à persona, se facit affinem, quasi sponte ruinam queritans. Vnde & per Prophetam dicitur: Lubricauerunt vestigia nostrum in itinere platearum nostrarum, appropinquauit finis nostrum. Hæc sunt plateæ deliciarum in quibus plurimi obligati sunt & ceciderunt, de quibus rursus scriptum est: Factus est cursus eorum malus. Et post pauca: idcirco via eorum eorum quasi lubricum in tenebris, impellentur enim & corrumpentur in ea. Et rursus alio loco idem propheta hos ipsos deplorans dicit: Seduxerunt te & præualuerunt aduersum te viri principis tui, demerserunt te in cœno & in lubrico pedes tuos.

Ambulant per viã deliciarum.
Thre. 4.
Iere. 21.
Iere. 28.

Circa secundum principale dicit:

Tentatio vos non apprehēdat nisi humana.
Hic Apostolus docet in deo collocandam esse nostram fiduciam. Prius tamen quid ipse fidelibus optet ostendit dicentem

DOMINICA NONA

se semper suorum electorum protectorem fore promissit. Ipse enim pollicitus est, dicens de vnoquoque qui fiduciam in ipso collocavit: Quoniam in me speravit, liberabo eum: protegam eum, quoniam cognouit nomen meum. Clamavit ad me, & ego exaudiam eum, cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum. Et rursum in

Matth. 11.

Mat. 14.

Mat. 17.

Euang. Venite, inquit, ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Et iterum ad discipulos graui maris periculo perturbatos. Habete fiduciam: ego sum. Iterum alibi: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Nullatenus ergo fieri potest, vt ipse patiatur vos pro se tribulatos tentari, supra id quod potestis ferre, qui se pollicitus est sui nominis causa tribulatis, adfuturum. Licet enim multae sint tribulationes iustorum, tamen de omnibus his liberat eos dominus. Quia vel hos cadere non sinit, vel lapsos erigit a casu, faciens eorum

Diabolus nihil posse nisi permittere deo. Iob. 1.

tentatione prouentum, id est, virtutis augmentum. Qui enim diabolo dat tentandi facultatem, illam vtique limitibus certis restringit, sicut in tentatione Iob patuit, de quo ad tentationem certamen a satana expetito dominus ipse ad tentatorem ait: Ecce omnia quae habet, in manu tua sunt, tantum in eum ne extendas manum tuam. At vbi vir iustus & patiens in primo certamine victor euasit, & rursum ad acriorem luctam peteretur, ad hostem ipsius a domino dicitur: Ecce in manu tua est, verumtamen anima illius serua.

Diabolus bestia ferrox sed ea tentata.

Tentationem in bonum cedere tentatis. Gene. 22. Gene. 36. Tho. 2.

¶ Sic enim crudelem omnium bonorum hostem, quasi ferocem bestiam carentis adligatam potentia diuina coercuit, vt ipsius rabiosa nocendi cupiditas, certis limitibus arctaretur, ne violentius quam sustinere possumus fragilitatem nostram impugnet. Nequaquam ergo vos, inquit, ille qui fidelis est, & nouit signum nostrum, patietur vltra vires tentari: sed inuadentem vos tentationem efficiet aequa proportione vestris viribus responderi. Quia omnis tentatio nostras exuperat vires, si non tulerit opem deus: imo, quod maius est, faciet cum tentatione prouentum, vt illa in nostram veritatem & gloriam, quum fuerit superata: sicut patuit in Abraham, in Iob, in Ioseph, in Thobia, & tandem in martyribus Christi, quos omnes eo glo-

POST PENTECOST. 77

eo gloriosiores tentatio effecit, quo fuit ipsa vehementior. Per hanc electos suos dominus tamquam aurum in fornace probauit, & inuenit eos dignos se. Disponit autem fortioribus certamina fortiora, & leuiora in hrmis, sicut B. Sixtus ad passionis agone vadens, dixit archileuitae suo beato Laurentio: Nos quasi senes leuioris pugnae cursum recipimus, te autem quasi iuuenem manet gloriosior de tyranno triumphus. Et vnde rursum Boetius ait:

Sap. 3. Secundum cuiusque uirtutem tentatione dispensari.

¶ Deus qui ex alta prouidentiae suae specula inspicit, quid unicuique conueniat, agnoscit: & quod conuenire nouit, ac commodat. Est, inquit, uerbi gratia, aliquis animi uiribus infirmus, cui si quid eueniat aduersi, fortasse desinet colere innocentiam, per quam non potuit retinere fortunam. Est alius cunctis uirtutibus absolutus, sanctusque, ac deo proximus, hic conuincit quibilibet aduersis nefas prouidentia iudicat, aded vt ne corporeis quidem morbis agitari sinat. Aliis mixta quaedam pro animorum qualitate distribuunt.

Quosdam remordet, ne longa foelicitate luxurient. Alios duris agitari sinit, vt uirtutes animi, patientiae exercitatione confirmet. Et quidem haec omnia, vt faciat cum tentatione prouentum. Qui enim, vt dictum est, tribuit tentati facultatem, & ipse dat tentatis suam misericordiam, vt non succumbant in lucta, sed vincant. Vincunt in hoc certamine praesertim per uirtutem humilitatis (quae Christi paruulos custodit in omni tribulatione) vt non crepent in fornace, in quibus non est uentus superbiae. Fiduciam ergo habeant in domino, quicumque in tetationis certamine sunt constituti. Nam ipse subministrat occasionem pugnae, qui largitor est patientiae & coronae.

DOMINICA DECIMA post Pentecosten.

Ratres, scitis quoniam quum gentes essetis, ad simulachra multa prout dicebamini euntes. 1. Cor. 12.

¶ In hac lectione tria notat Apost. circa gratiam spiritus sancti consideranda. Primum est, gratiae necessitas. Secundum est, gratiae multiformitas. Tertium est, originis gratiae indiuisa unitas. Primum facit a principio

DOMINICA DECIMA

¶ principio lectionis. Secundum, ibi: diuisiones gratiarum sunt. Tertium, ibi: hæc autem omnia.

¶ Circa primū aduerte quod Apostolus de spiritualibus charismatis seu donis quæ à deo sanctæ ecclesiæ conferuntur, in hac lectione loquuturus, quasi dicendorum titulum præmisit, dicens: De spiritualibus autem nolo vos ignorare fratres, id est, de donis spiritus sancti volo vos scire quod veritas habet, ne forsan illa dona ministris ecclesiæ per errorem adscribentes, & spiritui sancto contumeliam faciatis, & sublata inter vos pace, schismata suscitentur dum de vestræ fidei ministris contenciosè vos iactitantes vnum alteri præferre contenditis, dicentes: Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollō, ego verò Cephæ, ego autem Christi. Quinimod spiritum sanctum vnicum & singularem omnium spiritualium donorum fontem esse agnoscatis.

Gratia gratum faciens.

¶ Notandum est autem non parum interesse inter gratiam quæ gratum faciens dicitur, & eam quæ dicitur gratis data. Siquidem gratia gratum faciens secundum communem descriptionem, est forma spiritualis, sine nostris meritis à deo nobis data, gratum deo faciens habentem, & opus eius bonum reddens. Et non modò moraliter bonum, quomodo gentium philosophi qui dei gratiam ignorabant, faciebant opera quæ in genere suo moraliter bona erant, sed bona coram deo, & vsque ad eod bonum, quod æterna felicitate remunerandum. Porro gratia gratis data, quodlibet donum est à deo homini gratis concessum, naturæ facultatem excedens, quo vnus alteri ad salutem cooperatur. Et licet per huiusmodi donum homo non iustificetur, tamen ad gratiam gratum facientem disponitur, quale est donum linguarum, gratia sanctorum, prophetia, discretio spirituum, & cetera huiusmodi de quibus in sequentibus dicitur per singula.

Gratia gratis data.

¶ Probat autem Apostolus necessariam esse homini gratiam gratum facientem. Tum quod sine illa non seducitur. Tum quod ipsius sequens instinctum, nemo per peccatum labitur. Tum quod sine illa nemo bene operatur.

Gratia necessaria propter peccata.

¶ Primum, videlicet quod sine gratia homo seducitur, ostendit quum dicit: Scitis quia quum gentes essetis, ad simulachra muta prout ducebamini euntes. Scitis, inquit, vt experti, quia quum essetis sine dei noticia, à dei gratia alieni eratis

Gratia expertes unde seducimini.

POST PENTECOST.

eratis euntes (quo verbo assiduitatem designat) ad simulachra muta, cui impietati ratio repugnat. Relicti enim eratis à magisterio gratiæ, ideoque eratis euntes prout ducebamini, videlicet à magistris mendacibus, aruspicibus, philosophis, item à dæmonibus, à propria concupiscentia quæ semper ad malum prona est. Ducebamini, inquit, & seducebamini ad simulachra muta pro diis colèda & adorada, quod absurdū prorsus & nimis indignū est, vt pro deo colat homo opera manuum suarū. Sed iusto dei iudicio exigētib' vestris peccatis traditi eratis in reprobū sensum, vt faceretis ea quæ non conueniunt. In his enim qui pereunt opertum est Euāgelium nostrum, in quibus deus huius seculi excæcauit mentes infidelium, vt non fulgeat illis illuminatio gloriæ Euāgelij Christi. Est enim homo gratia dei destitutus, sicut gubernator in tempestate amisso clauo, sicut sedens equo indomito sine freno, & sicut miles amissis armis in bello.

Rom. 1. 1. Cor. 4.

Homo gratia destitutus ad similitudinem latur.

¶ Prout ducebamini, inquit, euntes, scilicet in vestram perditionem, in omnem & corporis & spiritus coinquinatio nem: quo modo si cæcus pro duce canem habens, ducatur ab illo in foueam vel in lutum. Aut si ouis à lupo capta, in syluam lanianda trahatur. Tales, inquit, eratis, quando in vestris erroribus dei gratiam ignorates seducebamini. Nō autem otiosè spiritualia illis traditurus priorem illorū conuersationem commemorat, vt qui tunc similes facti essent his quæ colebant, nunc per spiritualia dei dona ad dei imaginem reformentur.

Similia.

¶ Secundum, scilicet quod instinctū gratiæ sequendo nemo in peccatum dilabitur, ostendit Apostolus quum subiungit: Ideo notum vobis facio, quod nemo in spiritu dei loquens dicit anathema Iesu.

¶ Quia fortasse impij quidam & peruersi per spiritū diaboli dixerant, anathema Iesu, id est, ipsi domino Iesu. Acti dixisset, si aliquis dixerit anathema Iesum, non spiritu dei sed diabolico spiritu loquitur. Anathema perditio siue detestatio interpretatur. Quisquis, inquit, gratiæ coelestis in sancto gubernatur, ille nec mente, nec lingua, nec opere quicquam peragit quo Christi nomen in honoretur. Quasi dicat: Hinc scitis quod spiritus malus vos reuocatos à bono

DOMINICA DECIMA

bono duxit ad tam irrationabile malum quod est idololatria. Ideo, inquit, id est, per hoc facile vobis notum facio, quod per spiritum Dei abstinetur a malo, & fit bonum. Quod si contrarium quippiam homo aut faciat aut loquatur, utique in spiritu Dei id ipsum egerit, ut dictum est: A fructibus eorum cognoscetis eos. Pseudoprophetae deprehendit, si de Iesu male loquatur, sicut per Apostolum Ioannem dicitur:

Mat. 7.
Pseudoprophetae
florem de-
prehendit.
1. Ioan. 4.

¶ Nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus, si ex deo sint, quoniam multi pseudoprophetae exierunt in mundum. In hoc cognoscitur spiritus Dei. Omnis spiritus, qui confitetur Iesum Christum in carne venisse, ex Deo est. Et omnis spiritus qui soluit Iesum, ex Deo non est. Et hic est antichristus, id est, Christo contrapositus. Vbi & de falsis doctoribus subdit: Ipsi de mundo sunt, & ideo de mundo loquuntur, & mundus eos audit. Nos ex Deo sumus: Qui novit deum, audit nos. Qui non est ex deo, non audit nos. In hoc cognoscimus spiritum veritatis, & spiritum erroris. Nemo igitur in spiritu dei loquens, dicit anathema, id est, blasphemiam in Christum, nec verbo sicut Atrius, dicitur Christum esse puram creaturam, non deum, nec patri co-substantiali, sed minorem patre: nec opere, prout facit, qui fatentur se nosse deum, factis autem negant. Nullatenus tamen compellitur per dei gratiam humani arbitrii libertas, vel boni facere, vel nihil mali posse facere: potius enim ex proprio defectu in peccatum labi, sed quia gratiam instinctu facere malum non potest.

Ibidem.

Tit. 1.

¶ Tertium, videlicet quod sine dei gratia nemo bene operatur, consequenter ostendit Apostolus dicens:

Gratia ca-
rent, non
verè dicit
se servum
Iesu.

¶ Et nemo potest dicere dominus Iesus, nisi in spiritu sancto. Nisi enim verè Iesus sit eius Dominus, non potest quisquam veraciter dicere, Dominus Iesus, interiori videlicet recognitione, verbo & opere se Iesu in servum cognoscendo, & illum sibi in Dominum eligendo: & agnoscendo, nisi in spiritu sancto, id est, in dono spiritus sancti. Nemo ergo potest verè dicere, Dominus meus est Iesus, & ego illius servus sum, ita ut mentis suae conceptum sono vocis enuntiet, nisi in spiritu sancto. Nec enim Christi servus homo, nec Christus huius servi Dominus esse potest,

POST PENTECOST.

potest, sine spiritu sancto ipsum inhabitante, & dirigente, & attestante.

¶ Quum autem demones Iesum dominum esse confitentur & nominant, hoc utique coacti faciunt, non spontanei. Nequaquam id vltro facturi, nisi fortè ut per hoc decipiant. Et quanvis plerique dicant Christo, Domine, domine: qui tamen non intrabunt in regnum caelorum, & per consequens in spiritu sancto id minimè dicant: Vtique ob hoc reprobantur, quod salis labiis dominum honorantes, corde longè absint ab illo. Sed (ut dictum est) factò & tota cordis attestatione nemo Iesum dominum suum esse confitetur, nec se Iesu servum, nisi in spiritu sancto, à quo est omne verum.

Luc. 4.

Matth. 7.

Esa. 29.

¶ Circa secundum principale dicit:

Divisiones verò gratiarum sunt: idem autem spiritus. Et divisiones ministrations sunt: idem autem dominus. Et divisiones operationum sunt: idem verò deus, qui operatur omnia in omnibus.

¶ Hic tractat Apost. de gratiarum multiformitate, & generaliter loquitur de gratiis, quae gratis data dicuntur, quae tunc à deo dabantur propter ecclesiae edificationem & communem utilitatem, & ut essent signa in habitantis spiritus sancti, qui in sacro baptismi lauacro fidelibus dabatur. Itaque praestitum fonte gratiarum ubi dixit: Nemo potest dicere dominus Iesus, nisi in spiritu sancto: consequenter assignat ipsas gratias diuinas, & hoc quidem primum in genere (ut dictum est) potest in specie, ubi dicit: Alij quidem per spiritum datur sermo sapientiae.

¶ Circa primum dicit: Divisiones gratiarum sunt, tamen ab vno spiritu quasi fonte vno procedant. Non ergo minor desperet, neque superbiat qui maior esse videtur. Corripit enim hoc loco eos, qui inter se altercabantur ob gratiam munerum spiritus sancti, quasi dicat: Quid tu doles, quod minori sis munere donatus, qui non tantum accepisti, quantum alius quispiam? Non enim id tibi ex debito soluitur, sed gratia est, & donum spiritus, quin potius gratias egeris, cui quum nequaquam pro meritis sit ille obnoxius, aliquid tamen gratiae est impartitus. Insuper agnosce eundem esse dominum, qui in alium cui inuideras id beneficij contulerit, & te donis suis dignatus est.

Gratie
multiformitas.

DOMINICA DECIMA

tu ab angelo aliquo, ille à deo accepit, sed vn^o & idem in-
est vtrisque spiritus, quàmuis aliis & aliis signis in te & in
alio spiritus ille se prodar.

*Diuersi in
Ecclesia
gradus in
de.*

*Personarum
trinitas.*

*Opera tri-
nitatis in-
diuisa.*

¶ Possunt autem diuersarum gratiarum appellatione etiam
diuersi in Ecclesie Hierarchia gradus & ordines intelligi.
Quorum & si distincta sunt officia, trium tamen in vna dei-
tate personarum (id est, patris & filij & spiritus sancti) in-
dicere vnus opus sunt, quarum trinitatem personarum
ab Apostolo expressam hic esse intellige. Ait enim: Diui-
siones gratiarum sunt, idem autem spiritus, gratia munera
tribues spiritui sancto. Et diuisiones ministracionum sunt,
idem autem dominus, personam filij domini appellatione
designans. Et diuisiones operationum sunt, idem verò deus,
qui operatur omnia in omnibus, vbi meminit patris. Et
quantuis horum sint opera indiuisa, tamen per appropria-
tionem quandam singulis singula tribuuntur.

¶ Per administrationes autem seu ministeria, Ecclesiasti-
corum ordinum munia intelliguntur, in Episcopis, Pres-
byteris, Diaconibus, Subdiaconibus, Accolytis, Lectoribus,
& similibus quæ spiritus sancti instituto Ecclesiam dei co-
decorat. Quoniam verò plerique bonorum operum gloria
illustrantur, qui tamen non sunt aliquo gradu ecclesiasti-
co sublimati, & id nihilominus dei munus est descendens
à patre luminum, Ideo dicit: Diuisiones operationum
sunt, idem verò deus. Videmus enim in ecclesia catholi-
ca alios atque alios variis à deo dotatos esse operibus ser-
uis, vbi vnusquisque proprium donum habet à deo, vnus
quidem sic, alius verò sic: nec enim omnia possumus om-
nes, vt nemo superbiat, videt enim se vnusquisque non om-
nia posse, neque proximum contemnat, in quo veneran-
dum agnoscit quod in se minimè accepit. Si enim humi-
lises, & amas vnitatem, tibi habet quisquis in illa aliquid
habet, Tolle inuidiam, & tuum est quod habeo. Lituor se-
parat, charitas iungit. Sicut enim in humano corpore ocu-
lus solus videt, sed non sibi soli, sic & in ecclesia id quod
quilibet habet, non sibi soli vendicandum, sed aliis com-
municandum accepit.

¶ Aduerte etiam à Apostolum præpostero ordine personas
in diuinis posuisse, vt ostendat æqualitatem & non esse
illic

1. Cor. 7.

POST PENTECOST. 80

illic prius aut posterius, maius aut minus, sed personas il-
las coæternas sibi esse & coæquales. Et quia concedens est
vt quam quisque à deo accepit gratia, illam in alterum ad-
min istret vt bonus & fidelis dispensator multiformis gra-
tia dei, ne talentum domini sui redarguatur abscondisse,
quum sibi soli nemo sit natus, idcirco subdit cõsequenter
Apostolus, dicens:

1. Pet. 4.
Matth. 24

Vnicuique autem datur manifestatio spiritus ad utilitatem.
¶ Hæc manifestatio spiritus gratia gratis data est, & donum
quodlibet quo se manifestat spiritus, potius ad utilitatem
& ædificationem ecclesie, quàm illius qui donum hoc ac-
cepit, quia etiam & minor qui est in ecclesia, prodest Vnde
considerandum est quod deus quum sit natura incorporea,
& incommutabiliter viuus, æternus a stabilitate in seipso man-
ens, totus adest rebus omnibus, & singulis totus. Hi autem
in quibus ipse habitat, pro sua hunc quisque habet ca-
pacitatis diuersitate, alij amplius, alij minus, quos ipse sibi
templum electum gratia suæ bonitatis ædificat. De quibus
Apostolus per partes exequitur, dicens:

Deum pro
sua capaci-
tate quisque
accipit

Alij quidem per spiritum datur sermo sapientie, alij autem ser-
mo scientie secundum eundem spiritum.

¶ Hic agit de diuisione gratiarum in specie, dicens: Alij
quidem per spiritum, inquit, non per meritum datur sermo
sapientie. Alij autem sermo scientie secundum eundem spi-
ritum. Distingue inter sapientiam & scientiam. Sapientia
enim est in cõtemplatione æternorum. Et quid est in æter-
nis, nisi deus cuius solius incommutabilis est natura. Hæc
sapientiam B. Euangelista Ioannes est sortitus, itidem &
Apost. ipse Paulus. Hi enim diuinarum & altissimarum re-
rum cognitione sunt assequuti, quod & de Moysè beatus
asserit Augustinus. Scientia verò est in actione tempora-
lium, sicut in Iob scriptum est: Ecce pietas ipsa est sapientia,
abstinere autem à malis scientia est. Pietatem pro dei cul-
tu dei cultus est, quàm amor dei & cognitio eius.

Sapientia
& scientia
differunt.

Iob. 28.

¶ Scientia verò quæ esse dixit abstinere à malis, est de reb^{us}
& moribus & agibilibus humanis diuinitus esse instructum.
Abstinere, inquit, à malis, scientia est. In rebus etenim tem-
poralibus mala & pericula multa sunt, inter quæ cautè &
prudenter

Scientia.

DOMINICA DECIMA

prudenter conuersari spiritus docet. Proinde cui datur sapientia, is quasi sol est: cui scientia, quasi luna in huius seculi nocte lucet. Hi uero quibus cetera datur, stellae sunt. Haec enim in huius seculi nocte nobis uisui sunt, sicut scriptum est: Fecit luminaria magna, solem in potestatem diem, lunam & stellas in potestatem noctis. Aduertendum est autem, quod non simpliciter ait: Alii datur sapientia, alij scientia, sed ait, sermo sapientiae, & sermo scientiae: quia à deo quod modò sapientia, id est, de diuinis rebus intelligentia, & scientia de humanis datur, sed etiam eorum sermo & facultas, quae dam spiritalis confertur, quae dei arcana ac recondita ac etiam de agibilibus & rebus humanis doctrinam ad dei gloriam & aliorum utilitatem possit homo aliis impartiri.

Sequitur:

Alteri fides in eodem spiritu. Alij gratia sanctorum in uno spiritu. Alij operatio virtutum.

Alteri fides, hoc est, constantia fidei datur, vel sermo de fide. Vnde apostolis à domino dictum est: Ego enim dabo uobis os & sapientiam, cui non poterit resistere & eos tradidit omnes aduersarij vestri. Et in Actis apostolorum scriptum est, quod omnes qui erant in concilio, non poterant resistere sapientiae & spiritui, qui in B. Stephano loquebatur. Vnde patet quod etiam fides inter dei dona computatur. Non ergo sola fides cum charitate à deo in uoluntate est, sed etiam fides ipsa sine charitate. Potest etiam fides nomine, gratia signorum intelligi, quae uel montes transferre sufficiat: operatio quippe miraculorum, eò quod fidei attribuitur, fidei nomine appellatur. Sequitur:

Alij gratia sanctorum, hoc est, ut sanare quauis aegritudinem queat: quam gratiam olim non modò apostoli & martyres, sed & credentium plerique habuerunt, sicut in gestis sanctorum Laurentij, Sebastiani, Ciriaci, & aliorum multorum legimus. De sancto Tyburcio legitur, quod orationem Dominicam & symbolum super uentem exalto lapsum & grauius collisum legens, ipsum restituit sanitati. Vnde beatus Iacobus: Oratio fidei, inquit, saluabit infirmum. Hinc iam fallacia demonum superstitiose criminaciones corrupta fide in mulierculis remanserunt.

Sequitur:

Alij

Psal.

Luc. 21.

Act. 6.

Videi donum quam inuenerunt.

Nota.

1. Cor. 13.

Gratia sanctorum.

Iocobi. 5. Superstitiose criminaciones ynde.

POST PENTECOST.

Alij operatio virtutum. Cui donum hoc à deo concessum est, is potius est pernicaces & inobedientes tormentis afficere, sicut Elymam magum Paulus cecauit, & Ananiam & uxorem eius sustulit Petrus. Et in concilio Niceno sanctus quidam confessor expertus literarum, loquacem & insuperabilem dialecticum Arrianae factionis hoc dono spiritus fecit obmutescere, quem etiam ab erroribus ad fidem rectam convertit. Sequitur:

Alij prophetia, alij discretio spirituum, alij genera linguarum, alij interpretatio sermonum.

Alij, inquit, datur prophetia, ut ueraciter futura prospiciat & praedicat, uel rerum longè positarum notitiam habeat, uel cordium secreta rimeretur. Alij discretio spirituum, qui internoscendi vim habeat, quis fidelium sit spirituum, quis spiritu careat, quis propheta uerax, quis uel seductor, quoniam spiritu bono an malo quid dicatur, quia & daemon ipse potest cum intentione fallendi bona dicere. Hoc dono praeditus beatus Petrus apostolus ait Simon: Non est tibi pars neque fors in sermone isto, quoniam in felle amaritudinis & in obligatione iniquitatis uideo te esse. Sequitur:

Alij genera linguarum. Hoc donum in ecclesia primitiua plerisque conuersis ad Christum conferebatur. Necessarium quippe tunc erat, ut hoc in gentibus diuersarum linguarum fides propagaretur. Et haec gratia apud Corinthios magni pensu habebatur, quod primum fuisset per spiritum sanctum apostolis tradita, & propter hoc aliis gratis putabatur esse praestantior, quum tamen esset inferior. Nam excellentior est gratia doctrinae, & uariis loquendi linguarum donum, longè antecedit donum id de quo subdit:

Alij interpretatio sermonum, hoc est cognitio sensus eorum quae proferenda sunt. Nonnulli enim donum linguarum habebant, qui non habebant interpretandorum gratiam sermonum. Donum hoc diuinitus collatum fuit Ioseph, qui nouerat interpretari. Possunt etiam per sermonum interpretationes, allegorice pronuntiationes intelligi, quae tam in euangelis quam in prophetis reperiuntur, quae per hoc spiritus sancti donum elucidantur.

Circa tertium principale dicit:

II

HEC

Operatio virtutum Act. 13. Act. 5.

Prophetia Discretio spirituum.

Act. 2.

Gratia linguarum.

Interpretatio sermonum. Grae. 40.

DOMINICA DECIMA

Hæc autem omnia operatur vnus atque idem spiritus, diuinitatibus singulis prout vult.

Deum operari omnia in omnibus.

Hic ostenditur originis omnium gratiarum diuinitatibus vnitas. Hæc omnia, inquit, & si diuersa sint, & multa operatur vnus atque idem spiritus sanctus, qui cum patre & filio substantialiter vnus deus est, qui ne diuersus (quia diuersa sunt dona) ac varius aliqua successione temporis, vel sui mutatione putaretur, signanter ab Apost. hoc additum est, atque idem spiritus. Superius dixit tres operari, hic spiritum sanctum agere proficitur. Nam quia vnus naturæ atque substantiæ sunt, quod operatur vnus, tres operatur. Cooperator enim patris & filii spiritus sanctus est. Idcirco prouidit dixit, vnus atque idem spiritus, ne tot parentur quot sunt opera. Inseparabilis enim est operatio trinitatis extra se ita vt quum operatio patris dicitur, non eam sine filio & spiritu sancto intelligatur operari. Et quum dicitur operatio spiritus sancti, non sine patre fiat & filio.

Gentilium error.

Tollit hic Aposto. tres errores. Primus erat quondam gentilibus singulis numinibus, siue diis singulas operationes suas tribuentium. Vt verbi gratia: Marti successum bellicum, Veneri carnalium voluptatum & amorum, Neptuno vim maris, Mercurio successum negotiorum, Minerva sapientie studiorum, Vulcano vim ignis, Cereri frugum, Bacco vinorum, lunoni gloriam regnorum, Lucinae facilitatem partuum, Apollini præscita futurorum. Singulis præterea rerum speciebus, singulis item de terra nascetibus singula numina deos vel deas præesse sinxerunt: Verbi gratia: Fœno, fenonâ pomis deam pomonam, vilissimis enim rebus & operibus vilissimis numina dederunt, vt cloacideam cloacinam, quæ omnia diabolica atque sacrilega opera menta confutat Apost. quum dicit: Hæc autem omnia operatur vnus atque idem spiritus.

Dei etiam singula curare probatur.

*1. Per. 5.
3. Reg. 17.
Dan. 14.
Eiusd. 5.
Sap. 1.*

Secundus error erat eorum, qui asserbant deum non habere cognitionem rerum nisi in genere duntaxat, nec singula nosse: quos redarguit Aposto. quum dicit: Diuinitatibus singulis. Ipsi enim cura est de nobis non solum in genere, sed etiam in specie, imò & in singulari. Patuit tum in Helio, tum in Daniele, tum in tribus pueris in fornacem ardentem cõiectis, tum in Paulo Heremita, & alijs multis, quorum

POST PENTECOST.

32

rum constat deum singularè curam habuisse. Nam si deus singula non nosset, in cogitationibus impij non foret interrogatio. Non interrogaret iustum & impium, non redderet vnique secundum opera sua, nec esset necesse homines de omni verbo ocioso quod loquuti fuerint, in dei iudicio reddere rationem.

*Matth. 16.
Mar. 12.*

Tertius error est, quorundam attribuentium diuersitatè, non modò donorum, sed etiam euentuum facti, siue cõstellationi, siue hominis ipsius natiuitati. Et hunc errorem submouet Apostolus, quum dicit: Diuidens singulis prout vult. Vult autem non secundum fatum, quod nihil est, quia nec à constellatione aliqua, nec à natiuitatis nostræ hora diuina voluntas vllatenus arctatur: sed diuidit dona sua prout vult, vt pote deus, qui solus nouit quid singulis conueniat, & gratis dat, non ad meritum. Vnde nec minori dolendum est de alterius maiori dono, nec maiori superbendum aduersus minorem, quum ipse nihil nisi quod à deo gratis accepit, habeat. Quid habes, inquit, quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non accepisti?

Fatum nihil hominibus conferre.

1. Cor. 3.

DOMINICA VNDE CIMA post Pentecosten.

Notum vobis facio fratres, euangelium quod prædicauimus vobis.

1. Cor. 15.

In hac lectione Aposto. primò commendat doctrinam euangelicam in communi. Secundo, ostendit ea quæ nos oportet credere, & sentire de resurrectione Christi. Primò facit à principio lectionis. Secundum, ibi: Tradidi enim vobis imprimis.

Circa primum dicit: Notum vobis facio fratres. Ac si dicat: Nihil vobis vel nouum vel peregrinum prædico, sed id quod vobis est cognitum euangelium Christi repeto, & ad memoriam reduco. Vbi primùm fraterna illos appellatione & mitigat simul & commonefacit, memores reddens vnde id fraternitatis acceperint nomen. Ostendit autem Euangelicæ doctrinæ excellentiam ex multis.

Primò, ex denuntiatione multiplicis cõsolationis. euangelium

Il ij

DOMINICA XI.

gelium quippe, annuntiationem bonam latino sermone significat, & hoc utiq; per excellentiã. Bona enim innumera præterdit & memorat, quibus ob filij dei incarnationem, passionem, resurrectionem, ascensionemque in cœlum partim nunc fruimur, partim nobis promissa & reposita sunt in futurum. Vnde in Esaia scriptum, & ipso Christo teste in se cõpletum est: Spiritus domini super me, eo quoddã exierit me, ad annuntiandum mansuetis misit me, vt mederer contritis corde, & prædicarem captiuis indulgentiam, & clausis apertionem, & prædicarem annum placabilem domino, & diem ultionis deo nostro, & consolarem omnes lugentes, vt ponerem fortitudinem lugentibus Sion, & darem eis coronam pro cinere, oleũ gaudij pro luctu, & pallium laudis pro spiritu meroris. Vbi multimoda consolatio per euangelij nobis denũtiata describitur. Venit enim ad nos de cœlo dei filius Euãgelicæ gratiæ mediator. Venit, inquã, captiuos detentõque apud inferos dei electos liberare. Quod innuit propheta in præmissis, quũ ex Christi persona loquens dicit se à deo missum & vñctum spiritu dei, vt clausis apertionem prædicaret. Venit reos absolueret, vnde dictum est, captiuus, scilicet per peccatũ, indulgentiam, subaudis, veni nuntiare. Venit pauperes beatificare, Euangelizare, inquit, pauperibus misit me. Sic enim in Euangelio Lucæ scriptum habes: Venit infirmos sanare, vt mederer, inquit, cõtritis corde. Vnde & in euãg. dicit: Ecce perficio sanitates, scilicet corporum, hodie & cras, & tertia die consummor. Et rursus, quum peccatores recipiendo se medicum animi morbis sanandis ostenderet, idque ferrent agrẽ Pharisæi ait: Non est opus vobis vocare medicos, sed malè habentibus. Non enim veni vocare iustos, sed peccatores. Et quia hac sanitate per ipsum cõferenda digni non sunt, nisi qui morbum suum agnoscentes deplangunt, ait se mederi non quibuslibet, sed contritis corde. Venit proinde lugentes consolari, vt consolaretur, inquit, omnes lugentes, vt darem oleum pro luctu, & pallium laudis pro spiritu meroris. Vnde & in Euangelio dicit beatos esse qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Et rursus alio loco: Amen amẽ dico vobis, inquit, quia plorabitis & flebitis vos, mundus autem gaudebit,

Esa. 61.
Luc. 4.

Luc. 4.

Luc. 13.

Matth. 9.

Matth. 7.
Ioan. 16.

vob

POST PENTECOST.

83

Vos verò contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Venit humiles exaltare. Ve darem, inquit, coronam pro cinere. Cinere autem quid humilior, quid sublimior corona? Hinc ait in Euangelio: Omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat exaltabitur. Et rursus ipsa domini mater in cantico suo quo dominum magnificat, ait: Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles. Erunt quippe nouissimi primi, & primi nouissimi. Venit & inimicos nostros tam inuisibiles quã visibiles, videlicet homines prauos & impios humiliare & cõercere. Vnde hic dicit. Ve prædicarem diem ultionis deo nostro. Vnde & in euangelio ait: Deus non faciet vindictam electorum suorum, clamantium ad se die ac nocte, & patientiam habebit in illis! Dico vobis quia cito faciet vindictam illorũ. Et si seruus malus cõperit percutere seruos & ancillas, veniet dominus serui illius & diuidet eũ, partemque eius cum infidelibus ponet. Demũ venit nobis patris summi gratiam conciliare. Ve prædicare, inquit, annum placabilem domino.

Luc. 18.

Luc. 1.

Matth. 26.

Luc. 18.

Luc. 12.

¶ Secundo, sancti Euangelij excellentiam atque dignitatem ostendit Apostolus ex eius prædicatoribus, qui fuerunt Apostoli Christi, quorũ Paulus ipse vnus erat. Euangelium, inquit, quod prædicaui vobis. Fuerunt autem Apostoli viri summi, legatione per mundum pro dei filio fungentes, ad hoc ipsum à domino ex cunctis mortalibus selecti, spiritu sancto repleti, omnium gentium loquentes linguis, amici dei, duces exercitus Christi, iudices seculi, quibus dictum est à domino: Non vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Vnde & per Paulum dicitur: An experimẽtum queritis eius qui in me loquitur Christus?

Euangelij
pracones
primi, qui
et quales.

Matth. 10.

2. Cor. 13.

¶ Horum & prædicatio recepta, & testimonio creditum est à mundo plures ob causas, quæ illi summam auctoritatem adiecerunt. Videlicet, primò propter miraculorum virtutem & efficaciam, quam illis Christus largitus est dicens: Euntes prædicate dicentes, quia appropinquabit regnum cœlorum. Infirmos curate, mortuos suscite, leprosos mundate, demones eiciite. Et alio loco: Ecce, inquit, dedi vobis potestatem calcãdi supra serpẽtes & scorpiones,

Apostolis
quare creditum est
à mundo.

Luc. 10.

ll iij & supra

DOMINICA XI.

& supra omnē virtutē inimici. De cuius executione potestatis beatus Marcus ait: Illi autem profecti prædicauerunt ubique domino cooperante, & sermone in confirmante sequentibus signis. Signis, inquam, omnem creature virtutem excedentibus, & possibilibus soli deo, quibus testimoniis quæ credibilia facta sunt nimis, suæ veracis prædicationis mundo fidē faciebant. Acceperunt nihilominus potestatem etiam super animas, dicēte ad illos domino: Quorum remiseritis peccata, remittentur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt. Ecce quā grandis apostolorum auctoritas, quæ illis tam supra hominum corpora quā animas collata est. Secundō, propter vitæ ipsorum integritatem, puritatemque atque innocentiam, à quibus prorsus aberat avaritia, ambitus vani honoris, deliciarū voluptatumque carnis concupiscentia, & vendicatio mundanæ potestatis. Faciebant ipsi quæ alijs facienda prædicabāt, vulnerib⁹ suis & sanguine evangelicam doctrinam, fidēque in Christum confirmantes. Tertiō, propter eorum in persecutione constantiam & patientiam. Nullatenus enim vanum aut confectum id videri potuit penes rectē astimantes, gratia cuius sine vlla cunctatione quæcunque supplicia, & etiam ipsam mortem prompta voluntate subibant. Vnde ait B.

Ioh. 20.

Vita apostolorū irreprehensibilis integritas.

Hierony.

Hieron. Si cuiquam Apostoli credantur iocando loquuntur, credantur & iocando mortui. Sed ioci non sunt, ubi supplicia intercedunt. Tertiō, evangelicam excellentiam ostendit Apostolus ex auditoribus, qui concordī consensu doctrinam Evangelicam per orbem terrarum vnanimiter receperunt. Vnde subdit in lectione, dicens:

Quod & accepistis.

Euangelicam veritatem confirmat euentium multitudine. Quippe quod non modō verbis, sed magis operibus & miraculis traditum accepissent. Idcirco autem eos accepisse euāgelium commemorat, vt persuadeat non aliter illud quod accepissent seruare, quā si eorū fidei esset aliquid admodum depositi commendatum. Quod & accepistis, inquit, per fidem videlicet id verum esse credēdo, cui deus per tot signa & prodigia ad stipulatus est. Nam sicut olim deus per signa atque portēta Pharaone percusso, populum suum de Ægypto liberauit, ita & nunc per innumera miracula & virtutes, principe tenebrarum deuicta, percusso

POST PENTECOST. 84

percusso & alligato, humanū genus ab idololatriæ & ignorationis dei tenebris eripuit.

¶ Quod si euāgelicæ veritatis hostis miracula cuncta negauerit, tunc vnū nobis superest miraculorum omnium maximum, quod videlicet tam ardua & inaudita, omnemque humanum sensum excedentia, sine vllius attestatione miraculi concordī fide per orbem terrarum recepta sunt, non modō à simplicibus & rudibus, sed etiam à sapientibus & potentibus huius mundi.

¶ Nec his obstat quod spurcissima Mahumeti lex sine vllis miraculis sit à multitudine recepta, quum tamen sit falsa & vana, & sic etiam potuisse legem Euangelicam recipi sine vllius attestatione miraculi, ac per hoc nō modō non recepta, grande, sed penitus nullum esset in huiusmodi legis sine miraculis susceptione miraculum, quia ille primū armorum rudis populi multitudinem sibi subiugauit, cui & legem dedit sacrilegam & spurcam, quæ & in præfenti vita hominibus permittit, & in vita futura permittit illa ad que caro & sanguis maximē prona sunt, delicias scilicet, & carnis voluptates. Ad hæc enim humanum genus peccato primi parentis corruptum sua sponte ruit.

¶ Non sic Christiana fides armorum vi credituris obiecta est. Nec ea promittit ad que sensus & cogitatio humana cordis prona sunt, sed potius ad illa nos inducit, à quibus humanus sensus vel maximē abhorret, cuiusmodi sunt mundi contemptus, spontanea crux, asperitas vitæ, abdicatio voluptatum, fuga transitorij honoris, voluntaria paupertas, inimicorum dilectio, et similia. Vnde nequaquam à sapientibus & potentibus huius mundi & carnalium voluptatum amatoribus fuisset recepta, nisi per signa & prodigia, Dei vtique testimonia, quæ (vt dictum est) credibilia facta sunt nimis, fuisset confirmata. Non enim potest falsum aliquid diuine assertioni subesse, sicut quidam sanctus ait: Fidenter dixerim, si in hac nostra fide error est, Domine à te decepti sumus, quum hæc tantis sint miraculis confirmata, quod ea nisi à te fieri non potuissent.

¶ Quarto, commendatur euāgelium Christi ex fructibus suis, quorum hic duos assignat Apost. Vnus est, quod hominem eleuat ab imis ad cælestia. Alter est, post hanc vitam gloria

Christiana fides à deo esse.

Rich. de S. Vict.

Euangel. doctrine

DOMINICA XI.

gloria & beatitudo sempiterna, Ibi: Per quod & saluamini. De primo dicit:

In quo & statis.

Quatuor **modis** **statis** **fideles.** **Matth. 16.** **Quatuor** **modis** **cadere** **contingit** **Luc. 14.** **Desperantes** **quomodo** **cadunt.** **Simile.** **Gen. 4.** **Euangelium** **adferre** **facilem.** **M. r. vl.** **Act. 4.** **Matth. 1.** **Quatuor** **modis** **statis** **fideles.** **Matth. 16.** **Quatuor** **modis** **cadere** **contingit** **Luc. 14.** **Desperantes** **quomodo** **cadunt.** **Simile.** **Gen. 4.** **Euangelium** **adferre** **facilem.** **M. r. vl.** **Act. 4.** **Matth. 1.** **Quatuor** **modis** **statis** **fideles.** **Matth. 16.** **Quatuor** **modis** **cadere** **contingit** **Luc. 14.** **Desperantes** **quomodo** **cadunt.** **Simile.** **Gen. 4.** **Euangelium** **adferre** **facilem.** **M. r. vl.** **Act. 4.** **Matth. 1.**

Quatuor **modis** **statis** **fideles.** **Matth. 16.** **Quatuor** **modis** **cadere** **contingit** **Luc. 14.** **Desperantes** **quomodo** **cadunt.** **Simile.** **Gen. 4.** **Euangelium** **adferre** **facilem.** **M. r. vl.** **Act. 4.** **Matth. 1.** **Quatuor** **modis** **statis** **fideles.** **Matth. 16.** **Quatuor** **modis** **cadere** **contingit** **Luc. 14.** **Desperantes** **quomodo** **cadunt.** **Simile.** **Gen. 4.** **Euangelium** **adferre** **facilem.** **M. r. vl.** **Act. 4.** **Matth. 1.**

Quatuor **modis** **statis** **fideles.** **Matth. 16.** **Quatuor** **modis** **cadere** **contingit** **Luc. 14.** **Desperantes** **quomodo** **cadunt.** **Simile.** **Gen. 4.** **Euangelium** **adferre** **facilem.** **M. r. vl.** **Act. 4.** **Matth. 1.** **Quatuor** **modis** **statis** **fideles.** **Matth. 16.** **Quatuor** **modis** **cadere** **contingit** **Luc. 14.** **Desperantes** **quomodo** **cadunt.** **Simile.** **Gen. 4.** **Euangelium** **adferre** **facilem.** **M. r. vl.** **Act. 4.** **Matth. 1.**

Quatuor **modis** **statis** **fideles.** **Matth. 16.** **Quatuor** **modis** **cadere** **contingit** **Luc. 14.** **Desperantes** **quomodo** **cadunt.** **Simile.** **Gen. 4.** **Euangelium** **adferre** **facilem.** **M. r. vl.** **Act. 4.** **Matth. 1.** **Quatuor** **modis** **statis** **fideles.** **Matth. 16.** **Quatuor** **modis** **cadere** **contingit** **Luc. 14.** **Desperantes** **quomodo** **cadunt.** **Simile.** **Gen. 4.** **Euangelium** **adferre** **facilem.** **M. r. vl.** **Act. 4.** **Matth. 1.**

Quatuor **modis** **statis** **fideles.** **Matth. 16.** **Quatuor** **modis** **cadere** **contingit** **Luc. 14.** **Desperantes** **quomodo** **cadunt.** **Simile.** **Gen. 4.** **Euangelium** **adferre** **facilem.** **M. r. vl.** **Act. 4.** **Matth. 1.** **Quatuor** **modis** **statis** **fideles.** **Matth. 16.** **Quatuor** **modis** **cadere** **contingit** **Luc. 14.** **Desperantes** **quomodo** **cadunt.** **Simile.** **Gen. 4.** **Euangelium** **adferre** **facilem.** **M. r. vl.** **Act. 4.** **Matth. 1.**

Quatuor **modis** **statis** **fideles.** **Matth. 16.** **Quatuor** **modis** **cadere** **contingit** **Luc. 14.** **Desperantes** **quomodo** **cadunt.** **Simile.** **Gen. 4.** **Euangelium** **adferre** **facilem.** **M. r. vl.** **Act. 4.** **Matth. 1.** **Quatuor** **modis** **statis** **fideles.** **Matth. 16.** **Quatuor** **modis** **cadere** **contingit** **Luc. 14.** **Desperantes** **quomodo** **cadunt.** **Simile.** **Gen. 4.** **Euangelium** **adferre** **facilem.** **M. r. vl.** **Act. 4.** **Matth. 1.**

Quatuor **modis** **statis** **fideles.** **Matth. 16.** **Quatuor** **modis** **cadere** **contingit** **Luc. 14.** **Desperantes** **quomodo** **cadunt.** **Simile.** **Gen. 4.** **Euangelium** **adferre** **facilem.** **M. r. vl.** **Act. 4.** **Matth. 1.** **Quatuor** **modis** **statis** **fideles.** **Matth. 16.** **Quatuor** **modis** **cadere** **contingit** **Luc. 14.** **Desperantes** **quomodo** **cadunt.** **Simile.** **Gen. 4.** **Euangelium** **adferre** **facilem.** **M. r. vl.** **Act. 4.** **Matth. 1.**

POST PENTECOST. 85

dentes à malo. Ipse, inquit angelus, saluum faciet populum suum à peccatis eorū. Misit enim pater filium suum in mundum, non vt iudicet mundum, sed vt saluetur mundus per ipsum. Nam sic deus dilexit mundum, vt filium suum vni- genitum daret, vt omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam. Saluat igitur Christi euangelium à malo, omnium vtiq; malorū pessimo, id est peccato, & confert bonum summum scilicet, & æternum. Dedit enim potestatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius, & si filij & hæredes. Hæc autē duo, scilicet à malo liberari, & summo perfrui bono, veram hominis salutem perficiunt.

Ad hoc tamen quòd per Christi euangelium saluemur, Vt per euāgelium saluemur. duo requiruntur. Vnum est, quòd eo modo teneatur euangelium & credatur quo ab apostolis prædicatum est & traditum, vt videlicet fideles in credendo non innitantur rationibus humanis propter illas credentes, aliàs non credituri, sed diuinæ autoritatis veritati duntaxat, quæ in miraculis effulsit, ideo subdit Apostolus:

Qua ratione predicauerim vobis, si tenetis.

Quasi **dicit:** Non humana ratione prædicatio mea profecit, vt quasi vobis aliquid humanitus inuentum aut cõfictum prædicassem, sed id quidem à deo reuelatum ipse accepi, & ego tradidi & prædicaui vobis, sicut & alio loco ait: Placuit ei qui me segregauit ex utero matris meæ, vt reuelaret per me filium suum in gentibus.

Possunt autē & hæc apostoli verba quibus ait: Qua ratione prædicauerim vobis si tenetis, ad ea quæ immediatè præmierat referri, vbi ait: Per quod, scilicet euāgelium & saluamini, & hoc si illud tenetis ea ratione qua vobis id prædicauerim, id est, si fidem quā tradidi vobis sanam, & Christi euangelium incorruptū, immutatūq; prout à me audistis retinetis. Quod propter pseudoapostolos ait: qui Christi euangelium suis adinventionibus corrumpebant, sicut apud Galat. acciderat. Quibus Apóst. scribens ait: Miror sic tam cito transferimini ab eo qui vos vocauit in gratia Christi in aliud euangelium, quod non est aliud, nisi sunt aliqui qui vos conturbant, & volunt convertere euangelium Christi. Sed licet nos, aut angelus de celo euāgelizet præterquam quod euāgelizauimus vobis, anathema sit.

Quis

Ioan. 3.
Ibidem,
Ioan. 1.
Rom. 6.

Euangelium
incorruptū
esset tenendum.

Gal. 1.

Euangelium
incorruptū
esset tenendum.

Galat. 1.

DOMINICA XI.

Quisquis itaque fructum fidei, videlicet æternam salutem voluerit adipisci, credat, inquit, necesse est deo in euangelio per nos loquenti. Credat autem sine ulla hæsitacione, sciens deum plura posse, quàm nos humana ratione comprehendere, exemplo patris fidei nostræ Abrahamæ, qui non est infirmatus in fide, quum id illi promitteret deus quod humana ratione videbatur impossibile.

Rom. 4.

Alterum, quod requiritur ad hoc quod per euangelium saluemur, est quod fides nostra quam per euangelium iam Christum habemus, non sit inanis & otiosa ab operibus bonis, sed per charitatem operetur, alioqui mortua reputabitur, vnde subdit:

Nisi frustra credidistis.

Corrupti
prauitate
fidem.

1. Tim. 1.
Simila.

Hoc est, Nisi vanè & in cassum sitis Christianum nomen sortiti. Ille enim reputatur frustra credidisse, qui fidem suam nõ satagit bonis operibus exornare. Nam huius fides paulatim obscurabitur & tandem evanescet. Non enim cum reprobis moribus & mala conscientia, poterit diu consistere fides sana & incorrupta, imò sicut alibi dicit, bona conscientiam quidam à se repellentes, circa fidem naufragauerunt. Inuanum & frustra ager excultus & seminatus est, qui suo cultori fructum non affert vllum. Dei autem ægriculturam fideles esse idem Apost. perhibet à quibus ipse fructum operis boni temporibus suis requirit.

1. Cor. 1.

Circa secundum principale dicit:

Tradidisti enim vobis in primis quod & accepi, quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris secundum scripturas.

Resurre-
ctio fidei
caput.

Hic ea tradit quæ nos oportet scire & credere de Christo, videlicet mortem ipsius, sepulturam, resurrectionem, apparitionem. Circa quæ est aduertendum, quod resurrectio Christi præterita & ad illius imitationem resurrectio omnium nostrõrum futura, fidei nostræ præcipuum caput est. Nam si resurrectionis possibilitas tollatur, tollitur vique & Christum ipsum resurrectisse. Quod si non resurrectio, omnis nostra fides euertitur sublata Christi resurrectionis veritate. Itaque quia de resurrectione dogma cæteris est præstâtius, in primis, inquit, hoc ipsum tradidi vobis, necesse quod totius fidei est fundamentum. Accepi, inquit, & ego illud à Christo. Vnde sicut ego illud quod accepi credo, & teneo,

POST PENTECOST. 86

teneo, ita & vos tenere debetis & credere, & eo impensius, Christi inquit, quod omnium primum id acceperitis. Quoniam Christus stertis scriptis mortuus est secundum scripturas. Non enim pro sua necessitate mortuus est, sed pro peccatis nostris, inquit. Et hoc se nuntiata dico secundum scripturas veteris testamenti. Vnde & de se dominus ipse loquens ait: Necesse est impleri omnia quæ Luc. 24. scripta sunt in lege Moyfi & Prophetis & Psalmis de me. Scripturæ enim veter. test. futuram Christi mortem prænumtauerunt. Vnde Esaias ait: Sicut ovis ad occisionem ducetur. Eisa. 53. Et iterum: Propter scelus populi mei percussus est. Et rursum ait: Disciplina pacis nostræ super eum, cuius liuore fatiati sumus. Et iterum: Vulneratus est, inquit, propter peccata nostra, attritus propter scelera nostra. Et vnde rursum ex ipsius Domini persona Psal. ait: Foderunt manus meas Psal. & pedes meos, dinumerauerunt omnia ossa mea. Et dederunt, inquit, in escam meam fel, & in siti mea potauerunt me aceto. Et iterum: Diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem, quæ omnia in ipsius morte adimpleta esse Euangelistæ testantur. Sequitur de secundo, scilicet sepultura.

Et quia sepultus est.

Ut veritas mortis suæ probaretur. Et quia non potuit sepeliri nisi corpus verum, patet eum verum corpus habuisse. Nec adiecit ad hunc articulum, secundum scripturas, sicut ut ad præcedentem quum sepulchrum liquidum cunctis existat. Sequitur:

Christi se-
pultio.

Et quia resurrexit tertia die secundum scripturas.

Si dicas: Vbi confirmant scripturæ Christum tertia die resurrexisse? Ex Ionæ certè figura, & ante id tempus ex Isaac, qui triduo salutem sit assequutus, nec demum occisus, ita vt viuens sit matri redditus. Item ex Psal. dicente: Non dereliques animam meam in inferno. Et in Osee scriptum est: Ipse cepit & sanabit nos, scilicet per vulnera & mortem suam. sequitur, Viuificabit nos post duos dies, in die tertia suscitabit nos. In Christi nempe resurrectione & nos spe resurreximus. sequitur: Et viuemus in conspectu eius, sciemus, sequemurque vt cognoscamus Dominum. Quo ad apparitionem verò resurgentis subdit, dicens:

Ionæ. 2.
Genc. 22.
Osee. 6.

Et

DOMINICA XI.

Et quia visus est Cepha.

Luc. 24. Cur Petro primus apparuit. Mar. 16. Matth. 16. Luc. 22.

Id est, Petro, vt Lucas testatur. In primis ponit quod ceteris dignius est fide, tamen si Euangelium asserat Christum primò Mariæ apparuisse. Sed ex viris Petro primus est visus, vt potè qui ceteros discipulos anteiret. Oportuit enim vt qui prior fuerat Christum confessus, prior spectaret & resurgentem. Et quia cum negasset negati prius apparuit, vt ostenderet cum ob id nequaquam fuisse reiectum, suam nobis per hoc clementiam demonstrans, & consolationem nobis, spemque adiciens. Sequitur:

Et post hoc undecim. Deinde visus est plusquam quingentis fratribus simul, ex quibus multi manent vsque adhuc, quidam autem dormierunt.

Ioan. 20.

Undecim discipulis apparuit die octaua post suam resurrectionem Thoma præsente, sicut Ioannes scribit. Alia apparitio qua plusquam quingentis fratribus apparuit, facta fuit (vt creditur) in Galilæa. Deinde post scripturæ testimonium, & homines testes adducit, cum Apostolos, cum summe autoritatis alios & integros viros numero supra quingentos, ex quibus inquit, habeo nonnullos testes superfluit, quosdam verò vita iam functos. Quum autè dicit dormierunt, initium resurrectionis proposuit. Sicut enim qui dormit, ita & qui vita excelsit surrecturus est. Sequitur:

Deinde visus est Iacobo.

Hieron.

Is frater domini dictus est, & primus fuit Hierosolymorum Episcopus. Hæc apparitio asseritur à nonnullis ipsi die dominicæ resurrectionis facta. Vouerit enim non comesturum se panem donec videret Christum à mortuis resurrexisse. Sequitur:

Deinde Apostolis omnibus. Nouissime autem omnium tanquam abortiuo, visus est & mihi.

Mar. 16. Apostoli humilitas.

In die sue ascensionis omnibus Apostolis visus est dominus, Marco teste. Quum autem postremò apparitionem sibi factam describit Apost. miram humilitatem verba sua præ se ferunt. Qua humilitate prudenter hoc loco vitur, quippe magnum aliquid de se dicturus, id scilicet, magis omnibus laboraui, id cauet maximè ne velut insolenti, iactabundòque fortasse fides abrogetur. Vocat autem se Apost. magna sui humiliatione abortiuum. Abortiuum enim

POST PENTECOST.

enim dicitur aut quod extra debitum tempus nascitur, aut quod cū violentia de vtero educitur, aut quod non producit ad legitimam quantitatem. Quæ tria de se humiliter sentit Apost. Ceteri enim Apostoli antè missionem spiritus sancti vocati, & quodammodo spiritualiter Deo nati sunt, quasi tempore legitimo, ipse autem post. Alij proinde Apostoli ad Christum spontanea deuotione conuersi sunt, ipse autem quasi violenter in ipso actu persecutionis fidei, virtute diuina prostratus, & excæcatus, & sic ad fidem perductus est. Postremò, quia nō reputat se ad ceterorū Apostolorum perfectionem peruenisse, vnde & submissè de se ipso sentiens dicit:

Ego enim sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus, quoniam persecutus sum Ecclesiam Dei.

Sententiam in se tulit Apost. dicens: Ego sum minimus Apostolorum, id est, vltimus vocatione, non tamen re vera minimus dignitate, imò nec ceteris minor, ne dicamus ceteris maior, qui plus ceteris omnibus laboraui. Qui nō sum dignus, inquit, vocari Apostolus, si mea pristina merita p̄sentur, quoniam persecutus sum Ecclesiam dei. Firmū & validum testimonium est ab inimico, quale testimoniū Apost. Pauli fuit, qui ante conuersionem fuerat persecutor, & blasphemus, & contumeliosus.

Porro de pristinis suis erratis mentionem facit, à quibus tamen per dei gratiam omnino liberatus fuit, vt ostendat quātis à deo donis sit præuentus, simul vnà diuinę clementię gloriam cum sui vituperio fideliter prædicant, nihilominus autem & nos commonefacit, vt ad humilitatis conseruationem & diuinę erga nos munificentię dona, & præterita iuuentutis nostrę delicta & ignorantias, reminiscamur.

Sed quare errata sua commemorat productus se testem dominicæ resurrectionis? Certè vt fides ei maior adhibeatur. Nō enim alienis parceret commissis qui explicat propria. Rursus ne videatur suam propriam gloriam querere, ex eo quoddè de Christi resurrectione fert testimoniū. Quare autem dicit se non esse dignum vocari Apost. quum tamen se ipsum Apost. Iesu Christi cōsueuerat nominare? Ad hoc vtique respondet, dicens:

Abortiuū quare se dicit Paulus

1. Tim. 1. Errata sua Paul. quare commemorat.

DOMINICA XII.

Gratia autem Dei sum id quod sum.

¶ Quia non suis meritis, sed dei gratia non modò sequutus est cæteris Apostolis, sed etiam plus omnibus illis laboravit (vt dictum est) Peccata quidem sibi adscribit, diuinæ verò gratiæ officia & virtutes, Deo dans gloriam non sibi. Et rectè quidem gratiam commemorat. Primum etenim sola gratia, sua dona nobis communicat deus, quum nò precedant merita à nobis nisi mala. Sed post gratiam incipiunt nostra merita bona, libero arbitrio gratiæ acquiescente & cooperante, vnde subdit dicens:

Et gratia eius in me vacua non fuit.

¶ Non otiosam in se fuisse dei gratiã testatur, quia & propter hoc quòd persecutor fuit Ecclesiæ, postmodò plus omnibus laboravit, non tamen dicit. Pro diuinæ gratiæ dignitate me gessi, vel in dei gratia iuxta quod condignum est me ipsum exercui, sed dei gratia in me otiosa nò fuit, quia omnia bona dei gratiæ tribuens, sibi nihil.

DOMINICA DVODECIMA post Pentecosten.

2. Cor. 3.

Fiduciam autem habemus per Christum ad Deum.

¶ In hac lectione ostendit Apost. Primum, in quo sit collocanda humana fiducia. Secundò, à quo sit homini ad bene operandum facultas & sufficientia. Tertio, quanta sit ministrorù noui testa. dignitas & gloria. Primum insinuat quum dicit: Fiduciam talem habemus per Christum ad deum. Secundum, ibi: Non quòd sufficentes simus cogitare aliquid. Tertium, ibi: Qui & idoneos nos fecit.

¶ Circa primum pro pleniori dicendorù intelligètia advertendum est, quòd Apost. Paulus occasione salutorù apostolorum dixit in præcedentibus se non egere aliorum commendatiis epistolis pro sui commendatione ad Corinthios, nec rursus Corinthiorum epistolis ad alios, quas fecit ad sui commendationem quocunque liberè deferret, vt ex his & nomè sibi & laudem apud externos compararet, sicut faciebant fictitij apostoli. Quoniam, inquit, epistola nostra vos

POST PENTECOST. 33

vos esset scripta in cordib⁹ nostris, que scitur & legitur ab omnibus hominibus. Q. d. Quod epistolæ in meam commendationem egissent & laudem, id ipsum per vos agitis. Nam quum ab aliis vel spectamur, vel audimur, vel quocunque proficiscimur, vos circumferimus, quippe quos cordi habemus inscriptos, & vestras virtutes omnibus propalamus.

Quum, inquam, epistolæ loco vos habeam, qui me vestris virtutibus apud alios commendatis, & laudibus summis effertis, nullas alias à vobis exegerim literas, vt me nescientibus innotescam. Sed neque aliorum ad vos commendatione indigeo, quum sim vobis cognitus, & vos mihi sic animo sitis inscripti, vt excidere nullo pacto possitis. Ad manifestandum igitur ceteris sui apostolarum dignitatem, hæc factis virum habere videbitur, magistro nempe discipuli virtus decori est.

¶ Ne autem Corinthiorum cõuersionem videretur Apostolus ascripsisse sibi (quum illà operata sit virtus Christi) post præmissa subiungit, dicens: Manifestari quoniam epistola estis Christi. Nimirum quia Christi mandata & leges apud vos ipsos tanquam apud aliqua literarum monimèta & manent & cõseruantur. Et quia illorum cõuersioni cooperando Apostolus prædicationis suæ ministerium exhibuerat, subdit dicens: Ministrata à nobis & scripta, nò atramento, sed spiritu dei viui, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus. Q. d. Et si vestræ fidei deus principalis sit author, nos tamen ministri. Quemadmodum enim Moses olim minister erat legis, sic & nos ad fidem vulgandam & prædicandam ministerio fungimur. Et vt ille tabulae fuerit inscripta, in vobis euangelium spiritu est exaratum. Quantum igitur differt ab atramento spiritus, & cor ipsum à lapide, tantum distat nouum testamentum à veteri. Et mox post hæc sequitur lectionis initium: Fiduciam autem talem habemus per Christum ad deum.

¶ Ne iactantiam aliquam fortasse præferre videretur, quòd dixerat eos esse suam epistolam à se ministerialiter descriptam in tabulis cordis carnalibus, nec se egere eorum commendatiis epistolis ad alios, ait: Fiduciam hoc dicendi non referimus ad nos, sed ad deum, in quo per Christum habemus

Pauli fiducia vnde.

DOMINICA XII.

mus fiduciam, & in quo omnis nostra sita est gloria Quod utique dicit, ut ostendat veteris testamenti ministros non hanc habuisse fiduciam ad deum, quia minor fuit eorum administratio. Nos autem, inquit, noui testamenti ministri, fiduciam talem habemus (vt dictum est) nihil nostre virtuti adscribentes, nec nosmetipsos, sed Christum commendantes. Non enim propriis meritis fidere debemus, id enim est osculari manum suam, quod est impietas maxima, & abnegatio contra deum altissimum. Is etenim quod dei est (scilicet gloriam eius) sibi vindicare non veretur, ac si diceret in corde suo, Non est Deus. Quum tamen non es operibus iustitie quae fecimus nos, sed te cuius misericordia saluos nos fecerit. Porro in mediatore nostro Christo (qui est in dextera dei, qui & interpellat pro nobis, qui pontifex factus in aeternum, aduocatus noster est apud patrem) in ipso inquam, & per ipsum apud patrem, nostra fiducia & spes salutis collocata consistit. Itidem & sancta mater ecclesia ostedit, quae vbiq; preces suas per Christum deo commendat, & concludit.

Meritis propriis fidendum non esse. Iob. 31. Psal. Tit. 1. Fiducia nostra in Christo.

Fiducia triplex. Iob. 40.

Esa. 30.

Reperitur autem in literis sacris fiducia triplex, videlicet diabolica, humana, & diuina. De prima scriptum habet in Iob, vbi de diabolo dominus loquitur, dicens: Absorbet fluium & non mirabitur, & habet fiduciam quod insuat Iordanem in os eius. Vbi per fluium ante Christi aduentum humani generis fluxus designatur. Qui fluius a diabolo absorberi dicitur, quod tunc quotquot ab Adam quasi a fonte huius fluminis descenderant, ad inferos defluebant. Per Iordanem vero cuius aquas ipse mundi redemptor suo sacro contactu sacravit, bene credentium populus intelligitur, quos in os suum, id est, in perditionis balthrum influere, insatiabilis ille homicida confidit. Non tamen propter hoc nobis de salute desperandum est, quia bene faciendo ipsius fiduciam eludimus, irritam illius fiduciam & cassam facientes. De secunda, scilicet fiducia humana scriptum est: Vt filij desertores dicit dominus, vt faceretis consilium & non ex me. Et post pauca: Qui ambulatis vt descendatis in Aegyptum, & os meum non interrogastis, sperantes auxilium in fortitudine Pharaonis, & habentes fiduciam in vmbra Aegypti.

POST PENTECOST.

Aegypti. Et erit vobis fortitudo Pharaonis in confessionem, & fiducia vmbrae Aegypti in ignominiam. Aegypti nomine seculum hoc, per fortitudinem vero Pharaonis vana mortalium hominum opulatio designatur. Sed vae vobis o filij desertores, qui domino inconiulto atque derelicti, in vanis rebus spem vestram constitulistis. Vae, inquit, filij desertores. Si miles desertor vltimo plectendus supplicio legibus venit, quanto magis ipsius imperatoris filij desertores?

Fiducia in vmbra Aegypti.

Quod si queras quoniam sunt huiusmodi desertores inconsulto domino descendentes in Aegyptum, habentes fiduciam in vmbra Aegypti, hi profecto qui delectantur & fiduciam habent in honoribus vanis, & seculi huius dignitatibus, in diuitiis & thesauris, in amicis mortalibus, in potentibus huius mundi, in astutiis & dolis, in potentia seculari, in fortitudine virium, in sanitate corporis, in forma & pulchritudine, aut similibus. De quibus scriptum est: Si- cut tela aranee fiducia eius. Talis erat fiducia illius de quo in euangelio dominus loquitur, dicens: Hominis cuiusdam diuitis vberes fructus ager attulit, & cogitabat intra se, di- cens: Quid faciam quod non habeo quo congregem fructus meos? Et dixit: hoc faciam. Destruam horrea mea & maiora faciam, & illuc congregabo omnia quae nata sunt mihi, & bona mea, & dicam animae meae: Anima, habes multa bona posita in annos, requiesce, comede, bibe, epulare. Dixit autem illi deus: Stulte, hac nocte animam tuam repetet a te, quae autem parasti cuius erunt? Sic est qui thesaurizat sibi, & non est in deum diues. Huic fuit vmbra Aegypti in ignominiam. Promittebat enim sibi longae uitae securitatem, satuitatem, & requiem a labore. Sed deceptus est miser, & mentita est iniquitas sibi. Accepit enim vitae breuitatem, sollicitudinem, inopiam sempiternam, irrequietum gehenne laborem. Sciens autem & spontaneus huiusmodi vanus homo decipitur. Habet qui eiusmodi est, Moysen & prophetas, audiat illos.

Iob. 8. Luc. 12. Spes fallax. Vmbra Aegypti in ignominiam.

Sed quia dei legem audire non vult, audiant aliquando vel inuitus de se per Prophetam iudicium dei: Maledictus homo qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & a domino recedit cor eius. Erit enim quasi mirice

in de-

DOMINICA XII.

in deserto, & non videbit quū venerit bonum. Vbi sub similitudine miricæ amatoris huius mundi qualitas describitur. Erit, inquit, quasi miricæ in deserto. Quid sit miricæ, palam est. Est autem copiosa, brevis, sterilis, tantū ad scoparum materiem, & post ad nutrimentum ignis accommodata. Quæ omnia reprobis, & in huius seculi vanitate locatibus fiduciam recte conueniunt. Copiosi sunt enim, quia stultorū infinitus est numerus. Steriles, quia honorum operū & fructuum iustitiæ feraces non sunt. Breues, ad cælestia nullatenus se per desyderia sancta subleuantes, in terrenis rebus depresso semper. Et quæadmodum ad materiem scoparum vtilis sunt miricæ, sic etiam (vt beatus Augustinus ait) nemo putet homines malos in hoc mundo esse ociosos, & de illis nihil boni facere deum. Nam omnis malus iudeo viuunt, aut vt corrigatur, aut vt per eum bonus exerceatur. Quum autem scopa vsu pertrita fuerit, pabulum igni deputatur. Vnde & de impijs dei electos in hac vita exercitantibus sub nomine Assur per Esaiam dicitur: *Vx Assur virga furoris domini, & baculus ipse est. Filio autē caligato, virgam pater abiecit in ignem.*

Esa. 10.

Iere. 17.

Fiduciam habens in domino, comparatur.

Abdr. 2

Iere. 37.

¶ Tertia est fiducia diuina, de qua per Ieremiam dicitur: *Benedictus homo qui confidit in domino, & erit dominus fiducia eius. Quis autem fructus fiduciam hanc sequatur, ostendit quum subdit: Et erit quasi lignum quod transplantatur super aquas, quod ad humorem mittit radices suas, & non timebit quum venerit æstus. Et erit folium eius viride, & in tempore siccitatis non erit sollicitum, nec aliquando desinet facere fructum. Hinc & per Psalmistā dicitur: In domino confido, quomodo dicetis animæ meæ. Transmigre in montem sicut passer? Superbi enim & vani homines (vt passer leuis) à domino qualibet occasione recedentes ad alta transmigrant, ambulantes in mirabilibus super se. Sed si exaltatus fueris, inquit, vt aquila, & inter sydera posueris nidum tuū, inde detraham te, dicit dominus. Dicit ergo fidelis quisque in deo confidere. Hæc enim fiducia sola saluare potest, sicut cuidam per Ieremiam à domino dicitur: *Erit tibi anima tua in salutē, quia in me habuisti fiduciam.**

¶ Confidendum autem est in domino præsertim de tribus.

POST PENTECOST.

90

bus. Primò, de necessariarum ad vitam rerum prouisione, *Hæc. 3. not quum ipse dicat: Scit enim pater, quia his omnibus indige à deo confisus. Non ne anima plus est, quàm eica: & corpus, plus quàm quanturos vestimētum? Et utique qui tibi dedit quod manus est, quod speramus, minus est, & ad illius prius dati maioris conseruationē necessarium, quomodo negabit? Secundo, de peccatorum remissione, sicut beatus Ioānes ait: *Scribo vobis filioli, quia remittitur vobis peccata vestra per nomen eius. Ipse enim dei filius non modò hoster apud patrem aduocatus est, sed & propitiario pro peccatis nostris. Habemus quippe remissionem peccatorum in sanguine ipsius. Tertio, de gloriæ cælestis assequutione, sicut per Apostolum dicitur: *Habemus fiduciam in introitum sanctorum per sanguinem ipsius, quum initiavit nobis viam nouam. Hinc ipse dominus ait: Vado parare vobis locum. Et si abiero & præparauero vobis locum, iterum venio & assumam vos ad me ipsum, vt vbi sum ego, & vos sitis.***

¶ Circa secundum principale dicitur: *Non quod sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex deo est.*

¶ Hic ostendit à quo sit humana sufficientia ab bene operandum, dicens: *Non quòd sufficientes simus, quasi dicat: Esti supradictā fiduciam habeamus per Christum ad deū, non tamen quippiam etiam minimū nobis adscribendum est, quum non simus sufficientes cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis. Cogitare autem minus est, quàm dicere vel facere. Si ergo quod minimum est, in actibus humanis sine deo non possumus, profectò nec id quod est maius. A nobis, inquit, quasi ex nobis, ac si dicat: *Esti aliquid agam per arbitrij libertatem, non tamen id ex me est, quia liberum arbitrium non sufficit ad boni operis productionem, nisi cooperetur ei deus: Et sic liberum hominis arbitrium asserit, quum dicit à nobis (nisi enim liberū arbitriū aliquid posset, nequaquam à nobis dixisset, sed potius hoc dixisset quòd aliquid cogitare omnino non possumus) & nihilominus gratiam Dei commendat, quum dicit: *Quasi ex nobis. Ac si dicat:***

¶ Concesserim equidē nos aliquid posse, vel cogitare, vel loqui, vel etiam facere: sed hoc non quasi à nobis, id est, ex parte

Et lib. 27. Et gratia adferunt.

mm ij

parte

citur: Quis non sumus sufficientes nec cogitare quid ali-
quid, quum & in ipsa cogitatione Deus operetur. Initium
igitur operis boni ex parte nostra est, ipsa cogitatio, ad
quam tamen deus concurrat necesse est, quum ipse sit pri-
ma causa, cuius motio seu virtus omnia mouens ad opera si-
bi conuenientia, fortiter, suauiterque disponit omnia, mo-
uens illa ad suos fines consequendos, secundum conditione
naturæ ipsorum. Vnde illa quæ sunt liberæ voluntatis, ad
actus suos liberè mouet, alia autem non liberè sed natura-
liter, quorum videlicet non est ad hoc vel ad oppositum e-
ius, ad cõsensum vel dissentium, affirmationem vel negatio-
nem libera electio, sed potius ad aliquid certum naturæ im-
petus, ita quod non possint ad ipsum non moueri.

Sap. 8.

Quodã li-
bere, que-
dam natu-
raliter à
deo moue-
ri.

¶ Circa tertium principale dicitur:

Qui & idoneos nos fecit ministros noui testamenti, non litera,
sed spiritu: litera enim occidit, spiritus autem uiuificat.

¶ Hic ostendit quanta sit ministrorum noui testamenti di-
gnitas & gloria, per hoc quod apostolatus noui testamenti
cõmendans, non modò pseudo apostolis (qui carnales le-
gis obseruationes prædicabant) se præfert, sed etiam ipsi
Moyse ministro legis, dicens: Sufficientia nostra ex deo est,
qui & idoneos nos fecit ministros noui testamenti. Idone-
os, inquit, id est, perfectos scientia & vita quales illi non
sunt. Noui, inquit, testamenti, non existentis tantum in li-
tera docente, sed in spiritu adiuuante. Non enim lex uetus
spiritum cõferebat ut noua. Nec literæ, inquit, tantum nobis
credite sunt, ut quondã Moyse, sed & spiritus ipse concessus.
Siquidem impositione manuum, Apostoli spiritum sanctum
credentibus largiebantur. Ideo autè fecit nos idoneos
spiritu occidit. Vbi (secundum beatum Augustinum) non alia
vult intelligi literam, quam ipsum decalogum in illis dua-
bus tabulis scriptum. Ideo uero hæc litera occidit, quia facit
scienter peccare & addit præuocationem. Nam ubi non
est lex, nec præuocatio, & incitat ad ea quæ uerita sunt.
Vnde & peccati uirtus, lex dicta est, quandoquidem auget
eius noxiam delectationem per seueram prohibitionem.
Dicitur etiam propter hoc litera legis occidere: nam si
quem deprehendat delinquentem, non secus afficit mor-
tam iij te, quam

Ministrorũ
noui testa-
menti glori-
a.

Act. 8.

Litera oc-
cidens que-
rit.

Rom. 4.
1. Cor. 13.

DOMINICA DVODECIMA

parte nostra, & quasi ex nobis procedat, quum omne no-
strum possit ex deo sit, & dei gratia sit, & nihil omnino à
nobis habeamus, quum & ipsum hoc nostrum arbitrium
etiam dei dono possideamus, quod tamen à se (ut dictum
est) in opus bonum minimè progreditur, si non illi Deus
cooperetur. Non ergo est uolentis (scilicet suum uelle) ne-
que currentis (est ipse cursus) sed dei miserentis, qui ope-
ratur in nobis, & uelle & perficere pro bona uoluntate. Ac
si dicat: Deus est qui ad bonam uoluntatem nos promp-
tiores facit, ut bona uellemus, & eiusmodi promptitudinè ani-
mi ad finem deducit. Operatur itaque in nobis deus & uo-
luntatem, hoc est, suggerit ut quæ bona sunt cupiamus, &
nostram hæc optimam augebit cupidinem, incenditque ut
fiat feruētior, operatur etiam perficere bonum quod ipso
auctore uoluerimus. Et hoc ipsum operatur in nobis deus
nō pro nostris meritis, quæ à nobis nulla penitus sunt, sed
potius pro bona sua uoluntate. Est enim nobis ad rectè ui-
uendum opẽ lacurus, etsi nullius alterius rei gratia, ob id

Rom. 9.
Philip. 2.

Gratia & salte, quia sic uelit. Nos ergo uolumus, sed Deus operatur
lib. arb. si- in nobis uelle. Nos operamur, sed deus operatur in nobis,
mul operã etiam ipsum operari. Hoc nobis expedit & credere, & di-
tur. cere, quia pium est & uerum, ut sit humilis confessio, & to-
tum detur deo. Per proprium enim arbitrium nisi à gratia
dei iuuetur, nec ipsa bona uoluntas esse potest in homine.

Bonam uo- ¶ Asserit igitur Apostolus bonam uoluntatem nobis à deo
luntatem à suppeditari, quæadmodum & nostra bona opera dona ip-
deo esse. sius sunt. Noui liberum nobis arbitrium demens, sed uolens
ut gratia deo per nos semper agantur, & omnia in ipsa
referantur, à quo sunt profecta. Vnde per Esaiam dicitur:

Esa. 26. Omnia enim opera nostra operatus es domine. Et ipse do-
Ioan. 17. minus: Sine me, inquit, nihil potestis facere.

Error ge- ¶ Proinde per hoc quod hic ait Apostolus, Nō quoddã suffi-
minus cir- ficientes sumus, duplex submouetur error. Vnus est, illorũ
ca lib. arb. qui asserunt liberum arbitrium nihil agere in opere meri-
tollitur. torio, sed id esse totum à deo. Quod si uerum esset, non fo-
ret ex opere bono laus homini à deo, nec uilaretur illi ad-
meritum gloriæ imputaretur. Alter est error Pelagij dicen-
tis, initium quidem boni operis esse à nobis, consummationem
uero à deo. Error iste tollitur per hoc quod hic di-
citur:

1. Cor. 4.
Error Pe-
lagij.

DOMINICA XIII.

te, quam sabbatho ligna colligentem affecit. Spiritus sanctus autem quantiscunq; criminibus homine astrictu excepere, baptismi lauacro & iustum reddit, & mortuum peccato uiuificat. Proinde, quod litera occidere & spiritus uiuificare dictus est, sic potest intelligi, quod orta euangelij luce, lex uetus ad literam ceremonia liter serua ta, blasphema atque mortifera est, venturu significas Christum, qui uenit. Spiritus autem, id est, spiritualis & mysticus legis intellectus a spiritu sancto reuelatus uiuificat, eo quod nobis salutem nostram Christum demonstrat.

Lex si solū timore seruatur. Galat. 5.

1. Cor. 8.

Lex etiam sine gratia uilis est. Nota. Rom. 5.

Non tamen ex iis quae dicta sunt consequens est legem esse mala, quae usque adeo uilis atq; necessaria est facienti, ut nisi quis ea fecerit, uitam habere non possit: sed quia prohibens peccatum, non uiuificat homine, sed concupiscentia auget, & quia bonu mandatum habet tantu in litera demonstrante, non in spiritu adiunante. Quod mandatum si fiat timore poenae tantu, non amore iustitiae: seruiliter fit, non liberu, ideoque nec fit. Non enim esse seruus bonus potest, qui de radice charitatis non surgit. Si uero fides adfit, quae per dilectione operatur, liberu ac delectabiliter lex impletur: quod nequaquam litera sed spiritus donu est. Quis enim adest uiuificans spiritus, hoc ipsum intus scriptu facit diligi, quod foris scriptu lex faciebat timeri. Nec tamen propter hoc reprehenditur lex, sicut nec reprehenditur scientia, quu dicitur: Scientia inflat, charitas autem edificat, ita in qua, nec lex ipsa reprehenditur (ut dictum est) quu dicitur occidere, scilicet sine charitate quae cu charitate prodest. Pleraque enim sunt quibusdam noxia, licet non sint mala, sicut de scientia dictu est, quae inflat, non sui uitio, sed sine charitate hanc habentis. Ait enim Apost. Scimus quia omnes scientia habemus, & tunc adiungit: Scientia inflat. Ut quid ergo habebat ipse quo inflaretur, nisi quia est charitate non solu non inflat scientia, sed etia firmat: ita & lex cu gratia, iam non eo modo lex & litera appellatur: sicut per se ipsam quum occidit abundante delicto, sed potius in bono confirmat. Itaque lex etsi non uiuificet absque gratia: in hoc etia praeter caetera uilis est, quum iubet quod sine gratia impleri non potest, quod indicat homini quoniam infirmus est, ut agnita infirmitate quaerat gratia. Lex ergo ducit ad

POST PENTECOST.

cit ad fidem, fides impetrat spiritum, quo diffunditur charitas in cordibus credentium, quae charitas implet legem. Et licet spiritu absente, uoluntas hominis a cupiditatibus seruetur: nihilominus tamen liberum arbitrium ad bonum & ad malum faciendum fatemur nos habere. Sed hoc interest, quod in faciendo mali, uoluntas nostra libera est: ad bonu autem, non nisi ab illo fuerit liberata qui ait: Si filius uos liberauerit, uere liberi eritis. Caeterum (ut ad literam redeamus) quoadmodum maiorem habet libertas gloria, quam conditio seruitutis: & spiritus uiuificans, quam occidens litera legis: ita & noui testamenti gloria maior est, quam ueteris: & per consequens, noui testamenti ministris maior cedit gloria, quam illis. Unde consequenter subditur:

Quod si ministratio mortis literis deformata, in lapidibus fuit in gloria, ita ut non possent intendere filij Israel in faciem Moysi, propter gloriam vultus eius quae euacuatur: quomodo non magis ministratio spiritus erit in gloria?

Patet facta superius noui & ueteris testamenti differentia (nam alterum spiritu, alterum atramento conscriptum Testamentu est: & insculptu lapidibus illud, hoc uero cordibus: item, quae ex altero mors, uita ex altero comparatur) nunc ostendit longe maiorem esse Euangelij gloriam, quam fuerit legis. Lex quippe uetus sensibilem quandam uita est gloriam, Moysi uidelicet faciem fulgentiorem: noua uero eam gloriam adeptu est, quae mente concipitur, quam modo nulli licet sensibiliter intueri.

Arguens itaque a minori ad maius, probat nouae legis & ministrorum eius longe maiorem esse gloriam, ut dictu est, quam fuerit gloria Moysi aut legis eius, dicens: Si lex Moysi quae descripta est in lapidibus & mortis ministratio fuit, quia prauaricantes morte afficiebat, nec suis seruatoribus uitam coferebat aeternam, si inquam haec ipsa lex in tanta fuit gloria, ut non possent filij Israel intendere in faciem Moysi propter gloriam uultus eius: (glorificata enim erat facies Moysi ex consortio sermonis dei) quae tam e gloria euacuatur, hoc est, uacua & inanis effecta est, & finem uita, quomodo non magis lex noua quae est ministra spiritus, qui uita praebet, longe maior e habebit gloria, qua lex illa uentura: Ergo nouae legis ministerium, quod comissum

10an. 8.

no. Co. vet. differetia.

Maiorem esse Euangelij gloriam, quam legis.

Exod. 34.

DOMINICA XII.

est Apostolis, multo amplius erit in gloria & veneratione & honore, vnde & confirmando subdit:

Nam si ministratio damnationis in gloria est, multo magis abundat ministerium iustitiæ in gloria.

Ratio gloria no. test. supra re- tus.

¶ Verè, inquit, erit in gloria sempiterna, quia spiritus qui in illa datur, confert iustitiam. Quod autem assumpserat à minori probat, dicens: Nam si ministratio damnationis, id est, vetus testamentum, est in gloria ipsi Moyse (vt dictum est) multo magis ministerium iustitiæ, id est, nouum testamentum per quod datur spiritus (per quem est iustitia & consummatio virtutum) abundat in gloria, id est, dat abundantem gloriam ministris & suis obseruatoribus. Vel idea magis est in gloria & laude quàm testamētum vetus, quoniam magis elucet dei gloria. Quauis enim iustè damnetur quod agebatur sub lege, tamè ad laudem suam magis proficit si indulget vt possit se reus corrigere, (quod vtiq; per gratiam in nouo testamento præstatur) quàm si in vltione seuera reum percutiens perdat.

Gloria vul- tus Moyse quid portet.

Ioan. 5.

Exod. 34.

2. Cor. 3.

Moyse re- latus in- dant loqui- tur.

Mat. 27.

¶ Potest autem & per gloriã vultus Moyse spiritualis & mysticus legis intellectus designari. Non enim potuerunt iudei nec possunt intendere in hanc gloriam, quia spiritualem legis intelligentiam non assequuntur. Christum enim in lege noluerunt agnoscere, quem lex ipsa multisimè prænnuntiat. De me, ait Christus, ille (scilicet Moyse) scriptis. Ergo gloria legis Christus est. Sed Moyse loquutus ad illos ponebat velamen super faciem suam. Lex enim velata iudeis loquitur. Nam, vt Apostolus ait, vsque hodie dum legitur Moyse (scilicet à iudeis) velamen est positum super cor eorum. Quum autem conuersi fuerint ad Christum, auferetur velamen. Nobis verò sine velamine loquitur Moyse, obscuritate legis, per Christum nobis reuelata. In cuius rei signum in Christi morte velum templi, quo secretius illud aditum à reliqua templi parte sece- nebatur, discissum est.

Vnde Sedulius:

Illud ouans templum maioris culmina templi
Procubuisse videns, ritu plangentis alumni,
Saucia discisso nudauit pectora velo,
Interiora sui populis arcana futuris

Iam

POST PENTECOST.

Iam referenda docens, quia lex velamine Mo- Tecta diu, Christo nobis veniente patescit.

¶ Itaque veli scissio in domini morte, Moisaicæ legis ad- umbrationes per ipsum nobis patefendas, iamque patefactas portendebat. Quod autem gloria vultus Moyse euacuatur, quid sibi vult, nisi quia finem habent figuræ, reuelata per Christum veritate? Hinc etiam gloria Moyse stelis non absurdè comparatur in vespera lucem dantibus. Gloria verò Christi est sicut sol, qui exortus mox lucè stellarum condit.

Moyse stel- lis, Christus so- li compara- tur.

¶ Nec otiosum est quod Moyse manus leprosa, facies autem fuisse gloriosa describitur, quod manus ignominiam, facies gloriam habebat, quam (vt dictum est) filij Israël intueri non possunt, sed Moyse illis velatus loquitur, vt per hoc designetur quod ex operibus legis (que rectè per manum intelliguntur) nemo iustificatur apud deum. Facies autem eius, id est, spiritualis legis intellectus gloriam habet, dum (vt dictum est) prænnuntiat Christum.

Moyse ma- nus lepro- sa. Exod. 4.

DOMINICA XIII.

post Pentecosten.

Estres, Abrahæ dilectæ sunt promissiones & se- Galat. 3. mini eius.

¶ In hac lectione Primò ostendit Apostolus saluari hominem non per legem, sed per fidem. Secundò, quæstioni latenter subortæ satisfaciens assignat legis cau- sam & vtilitatem. Primum facit à princi- pio lectionis. Secundum, ibi: Quid igitur lex?

¶ Priusquam ad primum procedatur, Aduertendum est ex his quæ ante lectionis huius exordium præmisse, hominem tria consequi per fidem in Christum, videlicet, iustificationem, Benedictionem, Hereditatem. Primum ostendit, quum dicit: Scriptum est, Credidit Abraham deo, & reputatum est illi ad iusticiam, quasi dicat: Non ex operibus legis, sed ex fide venturi mediatoris à deo sibi promissi & ex suo semine nascituri, iustificat⁹ fuit. Vnde subdit: Cognoscite ergo quia qui ex fide sunt, hi sunt filij Abraham, hoc est, qui per fidem in Christum, non per opera legis se

Iustificatio per fidem, non per legem.

DOMINICA XIII.

legis se credunt iustificari coram deo, hi sunt imitatores fidei Abrahamæ, & per eam iustificari.

Benedictio non per legem, sed per fidem.

Rom. 10.

Deut. 27.

Hereditas per fidem, non per legem.

¶ Secundum ostendit, quomodo dicitur Providens autem scriptura quia ex fide iustificat gentes deus, prænantiauit Abrahamæ, quia benedicentur in te omnes gentes. Igitur qui ex fide sunt, benedicentur cum fidei Abraham. Quam benedictionem longo ante legem datam temporis intervallo deus prænantiauit. Ergo non propter legem, sed propter credentis Abrahamæ fidem. Eandem hanc Abrahamæ fidem qui fuerint imitati, Dei benedictionem per Christum cum solo assequuntur, non hi qui se fidunt non per fidem, sed per legem iustificari. Vnde subdit: Quicumque enim ex operibus legis sunt, asserentes se per opera legis iustificari, & sine illis salutem homini non esse, sub maledicto sunt: eo quod suam iustitiam volentes statuere, iustitiæ Dei non sunt subiecti. Hæc autem Dei iustitia utique illa est, quæ est per fidem in Christum. Proinde quia sine Dei gratia, quæ per Christum confertur credentibus, legem illi adimplere non possunt, sub maledicto sunt. Vnde subdit: Scriptum est enim: Maledictus omnis qui non permanferit in omnibus quæ scripta sunt in libro legis, ut faciat ea. Quæ tamen illi non faciebant.

¶ Tertium, videlicet quod per fidem homo assequitur eternæ beatitudinis hereditatem, ostendit Apostolus, quomodo post prædicta paucis interpositis subiicit: Fratres (secundum hominem dico) tamen hominis confirmatum testamentum nemo spernit aut superordinat: hoc est, Testamentum ab homine factum firmum est, quia nemo illud spernit, ut dicat non valere, quomodo legitime factum sit aut superordinat, ut aliter de rebus illis disponat: sed robur obtinet & auctoritatem apud omnes, quomodo fuerit morte testatoris firmatum. Quomodo autem nihil sit homo, respectu dei: nihilominus tamen hominis testamentum morte confirmatum, in quo de bonis suis ordinat illis & amicis, immobilitate est & firmum (ut dictum est) quanto magis pollicitatio siue testamentum à deo Abrahamæ factum, quo illi benedictionem hereditatemque, iure iurando interueniente spondidit, stabit firmum & implebitur? Non propter legis observationem, quomodo tunc nondum lex data esset, sed pro-

POST PENTECOST.

94

pter dei promissionem, & credentis fidem, etiam sine lege necesse est impleri, quæ pollicitus est deus Abrahamæ.

¶ Quomodo igitur ab humani facti simulatione probasset Abrahamæ diuinas promissiones non per legem, sed per fidem pollicitus debere firmari: continuò subiunxit, dicens: Abrahamæ dictæ sunt promissiones, scilicet à deo, & semini eius: & hoc utique ante datam legem (ut dictum est) quas promissiones firmas & inconcussas manere & veritate adimpleri necesse est, tum superius posita humana ratione, tum maxime propter interpositionem iuramentum, de quo scriptum est: Per memetipsum iuravi, dicit dominus, quia fecisti hanc rem, & non pepercisti vni genito tuo propter me, benedicta tibi, multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli, & velut arenam quæ est in litore maris. Possidebit semet tuum portus inimicorum suorum, & benedicetur in semine tuo omnes gentes terræ. Tum denique ob dignitatem promittentis dei, & Abrahamæ fidem promissionem suscipientis omnino incommutabilis est pollicitatio. Dicit autem factas esse Abrahamæ promissiones pluraliter, quod frequenter eidem promissio facta iterata est. Et semini eius inquit, id est, Christo. Non quod ad ipsum semen promissio facta sit, sed quod ad eum pertinerebat, ut in ipso impleretur & non in alio: & ideo ut sequitur:

Non dicit in seminibus quasi in multis, sed quasi in uno: & semini tuo, qui est Christus.

¶ Per Christum etenim promittebatur danda benedictio. Non igitur nomine seminis, proles Abrahamæ posteritas talis designatur, quales Iudæi fuere & Israëlitarum secundum carnem, sed semini singulari numero protulit, quod est Christus. Vnde & ad Romanos scribens, ait: Non autem omnes qui ex Israël sunt, hi sunt Israëlitarum: neque qui semen sunt Abrahamæ, omnes filij. Et post pauca: Non qui filij carnis, hi filij dei: sed qui filij sunt promissionis, estimantur in semine. Quomodo igitur testamentum hoc & has promissiones à deo factas Abrahamæ & semini eius poterit lex irrita facere, ne in Christo gentes benedicantur, sed potius in legis mandatis? Id enim nihil aliud esset, quam inanè & superuacuum, invidiosè mendacem facere dei promissionem: quod absurdum & indignum est. Etenim deus verax, omnis autem homo mendax. Vnde & per prophetam dicitur: Fidelis dominus in omni-

Diuinas promissiones stabiles manent.

Genes. 22.

Rom. 9.

Confirmatio eorum que dicta sunt.

Rom. 3.

DOMINICA XIII.

in omnibus verbis suis. Proinde si (vt iam dictum est) hominis legitime factum testamentum nemo presumat euertere, vel adicere ad illud quippiam, siue demere, quis testamentum a deo factum, presumat huiuscemodi conditionis adiectione restringere, videlicet vt non aliter firmum sit nisi lex ipsa (quae diuini testamenti pollicitationibus ordinationibusque longo temporis interuallo posterior fuit) obseruetur: itaq; quum fides ipsa, lege sit, vetustior, & propter fidei meritum testamenti pollicitatio sit Abrahamae diuinitus facta, nullo pacto poterit lex irritum facere ipsum testamentum. Vnde subditur:

Hoc autem dico testamentum confirmatum a deo, quae post quadringentos & triginta annos facta est lex, non irritum facit ad tuendam promissionem.

Hoc est, lex quae post quadringentos & triginta annos a promissione Abrahamae facta, data est in monte Sina, non euacuat promissionem, quod tamen consequens esset si ex lege esset homini iustitia, benedictio, & aeternae beatitudinis hereditas. Si enim, inquit Apost. qui ex lege hereditas sunt, exinanita est fides, abolita est promissio, quasi dicat: Si ob meritum susceptae legis factum esse putas, vt in semine Abrahamae quod est Christus, benedicerentur omnes gentes, quum ante datam legem, per quadringentos & triginta annos promissio praecesserit, nonne mutabilem facis deum, & immutationem promissi sui? Magna mutabilitas, gradus est mutatio, illud post tantos annos proponere pro mercede futuri seruitij, quod prius cum iuramento gratis promisit, praesertim quum sic promississe, dedisse fuerit. Et quis vnquam homo fidelis & iustus illud quod dudum amico suo gratis dedit, postea facere vellet mercedem futuri seruitij? quato minus ergo deum taliter fecisse decemur? Hoc enim esset exinanire fidem, abolere promissionem, si post tot annos patribus defunctis ita loqueretur ad filios, dicens: Si audieritis vocem meam, & custodieritis pactum meum, complebo promissiones meas, vt in semine Abrahamae benedicantur omnes gentes, quod semen, Christus est. Non conueniret, non incongrueret, imo in decens esset deo veraci, qui sicut alia scriptura testatur, Semel loquitur & secundum id ipsum non repetit.

Roma. 4.

1ab. 33.

¶ Non

POST PENTECOST. 93

¶ Non ergo in promissione dictum est, quod per legem esset benedictio, sed per semen. Nam si per legem esset benedictio, frustra promissit semen, & id ipsum semen frustra benedictionem. Rursus si per ipsam esset benedictio, Abraham, Isaac, & Iacob, & ceteri ante datam legem patres electi, Dei benedictione caruissent. Denique si lex sola non fides iustificat, non est iustificatus Abraham qui diu ante legem fuit, (vt dictum est) quod quia dicere non possunt, fateri coguntur non legis operibus hominem iustificari, sed fide. Similiter & nos hinc intelligere cogimur antiquos omnes qui iustificati sunt, ex ipsa fide iustificatos esse. Ex quibus omnibus patet, quod lex promissionem non infirmat, quum legem ipsam praecesserit. Falsa enim esset promissio, si ad ipsius impletionem lex requireretur, & deus ipse, qui (nulla legis habita mentione) promissit, non verax, sed (quod nec cogitare quidem fas est) falsus inueniretur. Assertionem hanc suam confirmans Apost. consequenter dicit:

Nam si ex lege iam non ex promissione, Abraham autem per repromissionem donauit Deus.

¶ Ac si dicat: Verè euacuaretur promissio, si ex operibus legis aeternae beatitudinis hereditas conferretur, quia non iam ex promissione Abrahamae autem non per legem sed per repromissionem donauit deus, & ita promissio excluditur & frustratur Abraham, si lex benedictionem largitur, & iustitiae facit heredes. Et sic pollicitatio illa ad Abraham, vt dictum est, nullius erit momenti. Et ipsum dei iuramentum irritum erit. Hoc autem consequens destruit quum dicit, Abrahamae autem per repromissionem donauit deus, nulla de lege facta mentione. Et non est dubium quin id est, per fidem Christi venturi, saepe repromissum.

¶ Verum vt nos reliquiae gentium, lapides olim sine sensu & vita, opera Abrahamae factitando in ipsius filios suscitamus, & naturali excisi oleastro & inserti in bonam oliuam, socij radicis & pinguedinis eius efficiamur, consequamurque promissiones quae factae sunt ei & semini eius, id est, filiis eius, non carnalibus (qui sunt Israhel) sed spiritualibus qui significati sunt in Isaac, his videlicet qui mores patris imitantur, quales illi non erant quibus dictum est:

Hereditatem non per legem, sed per fidem dari.

Roma. xi.

Si

DOMINICA XIII

Si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite, vti que dei pollicitationibus reperiamur non indigni, patrem fidei nostræ Abraham studeamus imitari. Proponitur autem ipse fidelibus vniuersis in multis imitandus.

Abraham imitandus in exemplo sue fidei.
Philip. 2. Primum, in exemplo sue fidei. Nam suo tempore ceperunt homines ad idololatriam defluere, creaturam pro creatore sacrilega superstitione colentes, apud hunc autem vnus veri & solius dei fides & cultus permansit. Qui dum deum verum coluit & colendum prædicauit, in medio nationis præuæ & peruersæ tanquam cœlestis quoddam luminare in hoc mundo refulsit. Et ut confessionis quoque corona illi non deesset, in ignem pro cultu & fide dei (vt Hebrei tradunt) à Chaldeis coniectus, in medio nationis præuæ & peruersæ tanquam cœlestis quoddam luminare in hoc mundo refulsit. Et ut confessionis quoque corona illi non deesset, in ignem pro cultu & fide dei (vt Hebrei tradunt) à Chaldeis coniectus, in medio nationis

præuæ & peruersæ tanquam cœlestis quoddam luminare in hoc mundo refulsit. Et ut confessionis quoque corona illi non deesset, in ignem pro cultu & fide dei (vt Hebrei tradunt) à Chaldeis coniectus, in medio nationis

Gene. 18.
Gene. 15. Denique incarnationem Christi futuram manifestum est eum credidisse, quum ad ipsum omnium primum à deo de illa sit facta promissio. Quod vti que inuolabili testimonio ipsius incarnati dei confirmatur, qui ait: Abraham pater vester exultauit ut videret diem meum, vidit & gauisus est. Postremò, credidit mundo salutem per Christum cõferendam, quum illi dictum fuit, quod in semine suo benedictione forent omnes gentes. Huic fidei tam præclaræ respondet quasi merces ipsa dei benedictio, quæ inter promissiones prima assignatur. Dictum enim est illi à domino: Magnificabo nomen tuum, et tu eris benedictus. Benedicam benedicientibus tibi, & maledicentibus tibi maledicam. Ac si illi dixisset: Ad quæcunque manum miseris, eris in cunctis prosperè agens. Dignum quippe fuit, vt qui præ cæteris omnibus deum magnificauit & coluit, & ipse à domino præ cæteris magnificaretur, prout ad Samuelem loquens ait:

1. Reg. 2. Qui honorificabit me, honorificabo eos.

Abraham fidei imitari volentibus necessaria.
Iacob. 2.
Thob. 2.
Luc. 8. Ut autè & ipsi fidem illius imitantes, accipiamus benedictionem à domino, aduertamus fidem nostram in decem tribus ornamentis fulciri debere, quæ sunt: Operatio, dilectio, impermutatio. Nam sine operibus, fides mortua est: sine dilectione, ficta est: & sine impermutatione, incõstantis & deficiens est. Vnde vir sanctus filium instituens ait: Vtiam illà deus daturus est tuis, qui fidem suam nunquam mutauit

POST PENTECOST.

96

tant ab illo, non autè illis qui ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. Quo magis autem in his tribus fides nostra profecerit, eo magis erimus & Abrahæ conformiores. Fides hæc benedictionem meretur. Siquidem per fidem corda credentium inhabitat deus. Quis verò domum quam ille inhabitat dubitet ab eo benedici? Benedicimur autem, vt fructificemus ad salutem, gratiisq; ac virtutibus ditemur. Vnde & de B. Iob à satana dictum est domino: Operibus manuum eius benedixisti, & possessio eius creuit in terra. Et patriarcha Iacob cum esset iam diues effectus diuine benedictionis virtute, etiam propter illum aunculus ipsius Laban (cui ille seruiebat) locupletatus est. Vnde ait ad illum Iacob: Priusquam venirem ad te, parum habuisti, benedixitque tibi deus ad introitum meum.

Imitandus Abraham in exemplo sue spei. Habuit nempe spem firmam & inconcussam ad deum, nihil omnino de illius promissionibus (quantumuis impossibilia videri possent) hæsitans. Sciuit enim fidem esse qui promisit. Vnde (vt Apostolus ait) contra spem in spem credidit, & non infirmatus est fide, nec conyderauit corpus suum emortuum, quum iam ferè centum esset annorù, & emortuam vultum Saræ, in repromissione dei non hæsitauit diffidentia, sed cõfortatus est fide, dans gloriam deo, plenissimè sciens quia quæcunq; promisit deus, potens est & facere.

Spei meritum protectionem. Huiuscemodi spei suæ aprè correspondet diuina protectio, quæ secundum locum habet in promissione. Nam qui in solo deo omnem salutis suæ spem collocauerat, diuina se protectione per hoc dignum effecit. Protector enim est omnium sperantium in se. Vnde dictum est ad illum à domino: Noli timere Abraham, ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis. Nos autem vt spei suæ imitatores inueniamur, totam fiduciam cõstituamus in domino, vt cum illa fideli & pia possimus veraciter dicere: Domine mi, qui rex noster solus es, adiuua me solitariam, cuius prætere auxiliator est nullus: quia spem in alium nunquam habui, præter in te deus Israël. Nec frustra quisquam aliquando sperauit in domino, iuxta quod per Psalmistam de iusto dominus loquitur, dicens: Quoniã in me sperauit, liberabo eum

DOMINICA XIII.

Deut. 10. promissam felicitem, ubi iam sanctorum concives adscripti sumus. Amat, inquit Moyses, Dominus peregrinū, & dat ei victum atque vestitum.

Abraham imitandus in obedientia. **Q**uarto, imitandus est nobis Abraham in exemplo suae obedientiae, quam utique dominus ad sui fidelis serui gloriam & nostram doctrinam multipliciter tentauit. Primum nempe obedientiam Abrahæ tentauit, dum imperauit ei terram, cognationem domūque paternam derelinquere. **Gene. 12.** Secundo, in hoc quod quum iam esset nonagintanonus annorum, præcepit ei suæ carnis circumcisionem. **Gene. 17.** Tercio, in filij sui Isaac è libera vnigeniti immolatione. **Gene. 22.** daturum primum erat laboriosum & triste, secundum fuit dolorosum simul & periculosum, tertiu prorsus odiosum. Quia verò tam anxie examinatus, fidelis in omnibus & obediens inuentus est: idcirco quod antè dominus ei simplici assertione promiserat, interposito iuramento firmavit, dicens: Per memetipsum iurauit dicit dominus: quia fecisti hæc rem, & non pepercisti filio tuo vnigenito propter me, & cætera quæ sequuntur.

Per filij oblationem. **Q**uiaque ob huius obedientiæ gratiam, præsertim ubi filium immolare paratus erat, pollicitus est ei dominus feminam multiplicatorem, ut qui vnum deo obtulerat, innumerabiles reciperet propter vnum. Quod & nunc in populi credentis multitudine, completum esse manifestum est, qui Abrahæ fidem sectantes reputantur illi in semine. Potens est enim deus de lapidibus suscitare filios Abrahæ, quorū plurimi propter deum opera Abrahæ facitantes, obliuiscuntur populum suum & domum patris, & peregrinorum ad morem viuere in hoc mudo spontè elegerunt. De quibus ipse dominus ait: Omnis qui reliquerit domum, vel fratres aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomē meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. De feminis Abrahæ multiplicatione legimus illi dixisse dominū, Suscipe cœlum & numera stellas si potes, sic erit semen tuum. Denique propter hanc filij sui immolationem de congruo meruit filij dei ex se generationem, ut ei qui filium suum vnigenitū propter deum obtulerat, & deus ipse filium suum ad salutem mundi de ipsius nasciturum semine promitteret.

¶ Nos

POST PENTECOST. 98

¶ Nos autem obedientiam Abrahæ sectaturi, accepimus à deo mandatum ut vitemus auaritiam, ut refrenemus carnis concupiscentiam, ut deo submittamus & offeramus nostram propriam voluntatem. Primum significationem est in terræ derelictione. Secundū in carnis circumcisione. Tertium in vnici filij sui immolatione. Quæ tria si Abrahæ sectantes obedientiam fecerimus, multiplicabit etiam deus semen iustitiæ in nobis, & pro terrenis & carnalibus rebus quas ipsius amore reliquerimus, cœlestibus nos & spiritualibus bonis & gaudiis locupletabit. Resignationem denique propriæ voluntatis hac mercede compensabit, quod transferet nos ab huius vitæ seruitute calamitosa, in libertatē gloriæ filiorum dei, & implebit desiderium animarum nostrarum in sempiternum, quum voti compotes effectos omnium assequutione bonorum beatos effecerit. Quum ergo pro tam exiguis tam eximia rependet quasi ex nostrorum bonorum operum semine (quæ tamen non à nobis, sed à gratia dei sunt) salus æterna (quæ Iesu nomine datur intelligi) feliciter nobis exorietur.

¶ Quinto, sectandus est nobis pater Abraham in munerum recusatione. De ipso quippe scriptum legimus, quod quum à rege regum opimis cum spoliis victor rediret, occurrat ei rex Sodomorum gratulabundus, quod suos hostes ipse fudisset, dicens: Da mihi (nimirum ex omni præda) animas, cætera tolle tibi. Ipse respondit: Leuo manum meam ad deum excelsum possessorem cœli & terræ, quod à filo subregminis vsque ad corrigiam calcemeri, non accipiam ex omnibus quæ tua sunt, ne dicas: Ego ditavi Abraham. Quod equidem illi ad magnā gloriam reputatur: ed quod vix quisquam etiam iustus excutit manus suas ab omni munere. Munera nempe excæcant oculos sapientum, & mutant verba iustorum. Qui ea propter deum contemnunt, ostendunt se expectare potiora, nempe qui felicitatis æternæ munera sint à Domino recepturi. Quod bene insinuat Esaias Propheta. Qui quum præmisisset de iusto loquens, qui excutit manus suas ab omni munere, hoc tandem adiecit: iste in excelsis habitabit.

¶ Vnde & Abrahæ, qui munera oblata recusauerat, æternā deus promisit remunerationem, in benedictione & hereditate

Obedientiam Abrahæ sectari volentes.

Roma. 8.

Imitandus Abraham in munera recusatione.

Gene. 14.

Esa. 33. Deut. 16.

nn ij diate

DOMINICA XIII.

ditate promissa figuratam. Qui enim de affluentia fluxarum rerum renuunt consolari, illis presto est recordatio furorū, & delectat promissæ spes æternitatis. Vnde & Abraham dictum est à domino: Ego merces tua magna nimis.

Abraham
munera re
cusantem
qui imitetur.
Ibren. 3.

¶ Nos autem si in hoc exemplo sectatores eius esse cupimus, tenuat necesse est in rebus terrenis consolari anima nostra, & in dei recordatione se studeat oblectare, dicens cum Propheta: Pars mea dominus dixit anima mea, propterea expectabo eum. Iustitiam nostram (si que est, & nostra dici debeat, quum illam in nobis gratia dei operetur) pro mercede temporali nequaquam vendamus, intentione corrupta (dum putamur bene agere) in rem vanam & transitoriam respicientes, quin potius in rebus à nobis benegestis soli deo placere cupiamus. Sed & hoc nobis emendandum est, ne per carnis solatia (tametsi in his finem nostrum non constituamus) depositum nostrum minuente, forsals tandem audiamus: Recordare quia recepisti bona in vita tua. Recipiunt enim plerique pro iis quæ rectè gerunt, in temporalibus bonis retributionem. Vnde & de rege Babilonis (qui diuinæ ultionis excquutor aduersus Tyrum hanc percusserat) ad prophetam dominus loquens ait: Fili hominis, Nabuchodonosor rex Babilonis seruire fecit exercitum suū seruitute magna aduersus Tyrum. Et post pauca subdit: dedit ei terram Aegypti pro eo quod laborauit mihi, ait dominus deus.

Luc. 16.
Quidā ite
poralibus
bonis remu
nerantur.
Exech. 29.

HOMILIA SECVNDA.

Galat. 2.

Quid igitur lex? Propter transgressionem posita est, donec veniret semen cui repromiserat.
¶ Hic respondet Apost. tacite quæstioni quæ ex præcedentibus potuit suboriri, simul ostendens legis utilitatem. Quum enim fidem laudibus extulisset, ostendissetque eam vetustatem legem præcedere, nec ex lege esse iustitiam, nec benedictionem, nec consequutionem hereditatis: sed hæc omnia per fidem obtineri, quæ & ante legem fuit in patribus. Posset ex his quæstio suboriri: Ad quid lex Moysi fuerit data, videtur enim frustra fuisse. Et hoc est quod interrogando dicit: Quid igitur lex? hoc est, Ad quid est utilis? Et respondet dicens: Propter transgressionem posita est. Vbi duplicem legis ostendit utilitatem.

Vna

POST PENTECOST. 99

Vna est peccatorum punitio. Altera est, omnium sub peccato conclusio, ibi: Lex ergo.

¶ Circa primum dicit: Lex propter transgressionem posita est. In lege enim certis criminibus graues & certe poenæ taxantur, vt vel terrore poenarum cohiberentur hi, quibus data erat lex vsque ad tempus Euagelicæ gratiæ, siue legis nouæ, quæ hominem à peccato reuocat dei amore potius quàm terrore suppliciorum. Erat ergo lex illa data & propter transgressionem coercendam seu reprimendam, vt quasi foenum esset Iudeis, à quo criminibus præsertim ab idololatria ad quam semper erant proni, cohiberentur.

Data legis
causa vna.

Lex ppter
transgress.

¶ Alia proinde legis utilitas erat, quia videlicet erudiebat populū sub timore dei, vt nō esset indignus accipere promissionem dei in tēporis pleiitudine, id est, Christū. Propter huiusmodi causas lex posita est. Sed quousq; duratura? Respōdet: Donec veniret semen cui repromisit deus, id est, Christus, in quo complēdē erāt promissiones dei, quod scilicet in illo benedicerentur omnes Gentes. Non ergo in perpetuū, sed donec veniret Christus, lex tradita est. Ergo cōtra Christum facit qui reducit legem, factō suo prætendens necdum per Christum benedictionem Gentibus obuēnisse. Consequenter Apostolus benedictionem Gentium datæ legis causam ponat, disgressionem faciens, ostendit quomodo lex data est, dicens:

Lex ad
Christū vs
que duratur.

Ordinata per angelos in manu mediatoris.

¶ Nemo putet legem à deo non fuisse quum audiret: Ordinata per angelos. Siquidem à deo data, & ministerio vel interuentu angelorum administrata est. Nam & tubas illas & gecos ordinarunt, & signa reliqua angeli ministrabant. Vnde & in Actis apostolorum de Moyle ministro legis beatus Stephanus dixisse memoratur: Hic est qui fuit in solitudine cum angelo qui loquebatur eum eo in monte Sina. Quia tamen in dei persona angelus cum illo loquebatur, ideo sepe nūmero deus & dominus appellatur.

Lex per an
gelos ordi
nata.

¶ Nec vacat quod legem ordinatā dicit, non datam. Nam apte & ordinaliter data fuit inter legem naturæ, & legem gratiæ. Conuictus enim erat homo, q̄ lex naturæ, cum saluare non potuit, & ante tempus gratiæ similiter cōuincendus erat de lege scripta, quod illam implere non valebat.

Lex quā
apto tem
pore data.

nm ij

Vnde

DOMINICA XIII.

Vnde magno dei cōsilio factū est, vt post hominis lapsum, nec lex ilico daretur, nec dei filius mitteretur. Nisi enim hominis superbia suarū viris imbecillitatē prius experiretur, arbitrio suo sufficientiā arrogaret, & legem diceret sicutur, per quā quid vel quātum posset experientia sui cognosceret, aduentum Christi putaret superuacuum. Nec ergo vel murmurandi vel detrahendi occasionem habere reliquit eum deus primū in sui arbitrij libertate tempore legis naturæ, vt sic vires suas agnosceret. Vbi quum de ficeret, videns sibi liberū arbitrium minimē sufficere ad salutē, nec sic se humiliavit ad poscendam gratiam, sed superbē legem scriptam legi naturæ adiunctam sibi putans sufficere clamabat. Non deest qui impleat, sed qui iubeat.

Lege cōtinuitur hominis infirmitas.

Lege morbum inuuluisse.

Christus gratia colator multipliciter guratus. Luc. 19. 4. Reg. 4.

Ioan. 4. Sap. 18.

¶ Vt igitur etiam de legis scriptæ insufficientia conuinceretur priusquam filium suum deus mitteret legem dedit, quæ peccati morbum detexit, non absumpsit. Qua data, inuuluit morbus, aucta est infirmitas, non legis vitio sed naturæ, & instantia eius qui tentat. Et ita tandem virtusque legis insufficientia, & propria cognita infirmitate miser clamauit ad medicum auxilium implorans, iuxta illud: Multiplicatæ sunt infirmitates eorum, postea accelerauerunt, scilicet ad medicum. Qui tandem veniens in forma serui, languidi vulnera sanauit. Hic est ille pius Samaritanus, qui derelictum à Sacerdote & Leuita ipsoliarum & vulneratum ac semiuivum, miseratus, infudit vulneribus eius oleum & vinum, & eis alligatis impositum iumentis tulit, vbi eum commendaret sanandum.

¶ Sacerdos & leuita, lex & sacrificia, neminem ad salutem adduxerunt. Hic est Heliseus verus, qui quum frustra ad suscitandū à morte filium Sunamitidis baculum suum perferuum præmississet, tandem ipse venit, & mortuo sese cooptās à morte restituit rediuiuū. Hic est angelus ille in cuius descensu mouebatur aqua, & sanabatur vnus. Hic denique omnipotēs dei sermo, qui à regalibus sedibus venit foras serui indutus, ab æqualitate paternæ maiestatis ad partibulum crucis, de sede regali ad officinam peccati, de lumine cæli ad tenebras mūdi & inferni. Et veniens loquutus est pacem, dedit gratiā, proposuit misericordiā, pmisit veniam.

¶ Itaque

POST PENTECOST.

¶ Itaque alto diuinitatis consilio, cōgruo tempore lex est ordinata per angelos, & hoc in manu mediatoris, hoc est sub Christi, vt lex ipsa sub Christi sit potestate, & stet quando sit potestas velit, & ipsius abrogandæ habeat potestatem. Legis enim dominus ipse est. Ait enim: Dominus enim est filius hominis etiam sabbathi. Eadem autem ratione qua sabbathi dominus est Christus, est totius legis. Qui quum sit Deus & homo, idoneus inter deum & homines est mediator, vtriusque naturæ confors & collega, potans vtrunque arguere & manum ponere in ambobus. Mediat autem inter deum & homines, dum eos qui à deo recesserant, per se reconciliat. Recesserant autem per peccatum, per quod à deo separabantur, sed sanguine suo peccata nostra soluit, & se vadem pro nobis interponens, nos patri reconciliauit. Vnde subdit Apostolus:

Iob. 9.

Mediator autem vnus non est, Deus autem vnus est.

¶ Inter duos Christus est mediator, Dei, scilicet, & hominem, vt dictum est. Intercessit enim vtrunque pace cōposita & bello soluto, quod homines per peccatū aduersus deū susceperant. Ex eo nempe tempore quo humanā sibi vniuit naturā, pacem cōfecit inimicitia quæ ex carne peccati suborta est mirum in modum tēperata. Quum ergo mediator ipse sit & dissidentū conciliator, perspicuum est non legē hunc attulisse, sed gratiā & salutem. Nec vnus tantum Iudaici populi mediator est, qui populus legem habuit, sed etiam Gentium. Deus autem vnus est. Quasi dicat: Mediator non est vnus, sed tamen est vnus, id est, sufficiens ad te conciliandos omnes deo, quia ipse est deus, & ideo non aliud quasi necessarium ad salutem adiungatur ei.

Christus idoneus mediator.

¶ Mediator iste arbiter est duorum populorum, illos & inter se & cum deo concilians. Duos enim inter se discordes populos pacificauit, & in se vno lapide angulari ad vnus ecclesiæ cōstructionem, quasi duos parietes collegit. Hinc numerū deorū & elementorum famulātū, inde ritus Mosaicæ legis tollēs, per que inter se dissidebāt, & sic pace cōposita vnus populus effecti sunt. Ipse est enim pax nostra, qui fecit vtraque vnum, duos populos cōdens in se, vt reconciliet ambos deo in vno corpore. Mediator ergo vnus non est, imò inter aliquos dissidentes necesse est sit mediator.

Christus mediator duorum populorum.

Ephes. 2.

nn iiij Nec

DOMINICA XIII.

Nec esse potest mediator inter deum & deum, quia Deus vnus est: sed inter deum & hominem, inter hominem & hominem, vt dictum est.

Christus mediator est, inquit, tu homo.

Christus nos docet in deum.

¶ Est autem mediator in quantum homo. Nam in quantum deus, non est mediator, sed æqualis patri, & idem quod pater, id est, cum patre vnus & idem deus. Deus etenim supra nos, & nos infra illum, & multa interiacent spatia, maximè peccati interuallum, quod longè nos à deo distinguit atque abiicit. Vt ergo à tanta distantia via nobis esset, qua venire possumus ad deum, accedit humanitas deitati, & fit vna persona, vt non sit semideus, quasi ex parte dei, deus: & ex hominis parte, homo: sed verus deus & homo verus. Dei & hominum idoneus mediator. Quòd si in sua naturali qualitate cum patre permanens, se non exinaniret formam serui accipiens, non esset dei & hominum mediator. Veniens ergo primum in seipso humana diuinis sociavit per veritatem que naturæ vnionem in vna eademque persona. Deinde omnes credentes deo patri reconciliauit, dum saluati sunt ab impietate superbiæ, quicumque humilitatem ipsius credendo dilexerunt, & diligendo sunt imitati.

¶ Circa secundum dicit:

Lex ergo aduersus promissa dei Absit.

Data legis causa altera.

¶ Hic ponit Apost. secundam causam datæ legis, quæ est omnium hominum sub peccato cõclusio, dicens: Lex ergo. Ac si interrogans dicat: Quandoquidem lex posita est propter transgressionem vel prohibendam, vel plectendam: est ergo aduersus promissa dei, vt non nisi per legem dei sponso impleatur, aliter scilicet quàm illa facta sit Abraham, vbi nulla mētio legis interuenit? Respondet: Absit. Nequaquam est inimica promissioni ipsa lex, sed magis hanc cõfirmat, dum & sub figurarum velaminibus & vaticiniis apertis, promissionis impletionem denūtiat. Absit igitur vt lex euacuatione putetur promissionem dei, quasi per legem mereri possit pollicitationis impletio, & per eam esset iustificatio, benedictio & cõsequutio beatæ hereditatis. Si enim lex prestat vitæ, & id quod promissio sponderat exhibere valeret, vitæque per legem promissio putaretur exclusa. Vnde subdit:

Si enim data esset lex que posset viuificare, verè ex lege esset iustitia.

¶ Tunc

POST PENTECOST.

101

¶ Tunc enim lex esset fide validior, hominèmq; & iusti-
ficaret & benedictionem ei impartiretur, si vitæ & salutis
conferenda potestatem haberet: nunc verò sic se habet,
quòd morte potius afficit, quàm queat quempiam à pecca-
to eximere. Quomodo igitur poterit lex fidem superare,
quum fides ipsa per baptismi gratiam viuificandi vim ha-
beat, benedicendique & iustitiam atque hæreditatem im-
partiendi? Imò potius lex ipsa condemnat (vt dictum est)
& sub peccato concludit. Vnde subdit:

Sed conclusit scriptura omnia sub peccato, vt promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus.

¶ Per scripturam, legem intelligit, quæ nequiuit hominem à peccato liberare, quin potius vitio naturæ corruptæ ad peccatum cooperabatur, vt homines sub peccato concluderentur, id est, vt eos deliquisse argueret & conuinceret. Notis enim per legem peccatis conclusi & conuicti sunt, vt se de peccato excusare non possent, sed querant miseriam cordiam per fidem in Christum, per quam datur repromissa vita, & æternæ felicitatis hereditas. Iudæis enim, quia peccata minus pernosceret, neque desiderio cõsequendæ repromissionis teneretur, legem dedit, quæ illos & includeret, vt gereretque & angeret magis, redarguendo, & peccatis ostēderet esse obnoxios, impletetque modis aliquem inuestigare, quo fieri posset vt veniam allequeretur, quam (sicut dictum est) fides in Christum suppeditat, qua & iustificamur & benedicimur. Et hoc est quod dicit: Conclusit scriptura omnia sub peccato. Clausit enim homines sub peccati dominio. Nam victi peccatis concupiscētia, & ipsius mādati transgressionem, rei facti sunt: sicq; fit, vt lex oēs homines sub peccato ostēdat esse cõclusos. Non enim est lex data, vt peccata auferret, sed vt omnia sub peccato cõclusa esse ostēderet.

¶ Aduerte his simile illud esse, quod Romanis scribens idem Apostolus ait: Conclusit deus omnia in incredulitate, vt omnium misereatur. Et iterum: Causati sumus, inquit, omnes sub peccato esse, sicut scriptum est: Non est iustus quisquam, non est intelligens, non est requirēs deum. Omnes declinauerūt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum. & cetera quæ sequuntur. Ac tandem adiecit: Vt omne os obstruatur, & subditus fiat

Lex nō potuit iustificare.

Scripturā omnes homines sub peccato cõclusisse.

Rom. II. Rom. 3.

DOMINICA XIII.

fiat omnis mundus deo, quia ex operibus legis non iustificatur omnis caro coram illo. Per legem enim, cognitio peccati. Nunc autem sine lege iustitia dei manifestata est, iustificata à lege & prophetis. Iustitia autem dei per fidem Iesu Christi in omnes & super omnes, qui credunt in eum. Quia ergo per fidem in Christum datur omnibus repromissa iustitia, benedictio & hereditas: ideo subiecit post præmissa, dicens: *Ve promissio ex fide Iesu Christi daretur creditibus, & non ex operibus.* Ideo autem sic deus disposuit ut homines agnita sua & legis infirmitate, acceleraret ad gratiam, & credendo promissa consequerentur. Lex ergo data est, ut gratia quaereretur: gratia data est, ut lex impleretur. Nec tamen suo vitio (ut dictum est) non implebatur lex, sed vitio corruptionis humanæ. Quod vitium & per legem demonstrandum, & per gratiam sanandum fuit.

DOMINICA XIII.

post Pentecosten.

Galat. 5.

Ratres, spiritu ambulate, & desideria carnis non perficietis.

In hac lectione Apostolus primò dat exhortationem generalem. Secundò, distinctam operationem carnalem. Tertio, ostendit fructum spiritualem. Primum facit à principio lectionis. Secundum, ibi: *Mani festa autem sunt opera carnis.* Tertium, ibi: *Fructus autem spiritus.*

Mani festa autem sunt opera carnis. Tertium, ibi: *Fructus autem spiritus.*

¶ Circa primum tria facit. Primò, ponit ipsam generalem admonitionem. Secundò, assignat eius rationem, ibi: *Caro enim concupiscit.* Tertio, ostendit qualiter à iugo legis obtineas emancipationem, ibi: *Quod si spiritu ducimini.*

¶ Circa primum dicit: *Dico autem in Christo Spiritu ambulare.* In Christo, inquam, quia Christi præco & legatione fungens pro Christo quod ab ipso accepi, vobis loquor. Unde & alio loco dicit: *An experimentum queritis eius qui in me loquitur Christus? Quid autem dicat adverte: Spiritu, inquit, ambulate, & desideria carnis non perficietis.* Ac si dicat: *Vos qui per baptismi sacramentum Christo incorporati, facti estis membra ipsius qui semel mortuus est propter*

Spiritu quare ambulandum. 2. Cor. 13. Rom. 4.

pter peccata nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram, vos, inquam, qui Christum caput vestrum sequentes peccato mortui esse & iustitiæ viuere debetis, spiritu ambulate, hoc est spiritus instinctu & gratia opitulante in omni opere bono fructificantes proficite. Ad hoc enim vos Christus sibi elegit, qui ait: *Elegi vos & posui vos ut eatis & fructum afferatis, & fructus vester maneat.* Veruntamen spiritu ambulate, inquit, & qui habet aures audiendi audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Audiam, inquit propheta, quid loquatur in me dominus deus. Et Esaias ait: *Mane erigit mihi aurem, ego autem non contradico, retrorsum non abij.* Et puer domini Samuel quum à domino semel atque iterum vocaretur, ait: *Loquere domine, quia audit seruum tuus.* Audiat quisquis se dei seruum profiteretur, quid in se loquatur spiritus, & ipsius sequatur instinctum. Non enim per se valet spiritus hominis venire ad salutem, sed spiritu iusto illustratus & adiutus id potest.

Ioan. 15. Audi quid loquatur spiritus. Apoc. 2. Esa. 50. I. Reg. 3.

¶ Ambulandum autem est spiritu rationibus multis. Primò, ne carnis concupiscentiis seruiendo, pecoribus mutis assimilamur, quod utique rationalis creature dignitati nimis ignominiosum est, iuxta quod per prophetam dicitur: *Homo quum in honore esset non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus & similibus factus est illis.* Nolite ergo fieri sicut equus & mulus quibus non est intellectus.

Carnis desideria non esse perficienda. Psal. Ibidem.

¶ Secundò, ne à via salutis aberrantes seducamur. Suadet enim carnalis cogitatio declinam illam & spatiosam viam quæ ducit ad perditionem per quam ingreditur multi. Quam viam aduersatus propheta clamat ad dominum: *Viam iniquitatis amoue à me.* Et rursus: *Vias tuas domine demonstra mihi & semitas tuas edoce me.* Et quia desiderii piis annuit dominus, quasi viam salutis mortalibus ostendens, dicit: *Intrate per angustam portam.* Et post pauca subdit: *Quam angusta porta & arcta via est, quæ ducit ad vitam.* Siquidem hæc via non per descensum decliua petit, sed potius ab imis ad sublimia, à carnalibus ad spiritualia, à terrenis ad cœlestia, ab Aegypto ad promissam viuentium terram ardua virtute conscendit. De qua via per quemdam sapientem cuidam dicitur:

Matth. 7. Psal. Matth. 7.

Et tibi quæ Samsos diduxit littera ramos surgentem dextro monstrauit limite callem.

Perfusus.

Porro

DOMINICA XIII.

¶ Porro de figura literæ per Pythagoram Samium inuenta alius quidam ait:

Litera Pythagoræ discrimine secta bicorni
Humanæ vitæ speciem præferre videtur.

¶ Huius enim literæ sinister ramus declivè petès, vicè in delicijs carnis voluptuosam, dexter verò tēdens in altum, arduum virtutis iter prætendit. Itaque tu (vt quidam ait):

Quisquis amas mūdum, tibi prospice quò sit eundè:
Nam via qua vadis, via mortis, plenàque cladis.

Parabola. ¶ Si sapiens aliquis viator & viarum peritus, stultum comitem per viam in mortis discrimen euntem præscijs periculorum sequatur, is quum in latronum gladios incidit, si hoc stulto inputaverit, contemnendus est, non audiendus, quippe qui & stulti sui ducis quem sponte sequutus est, insipientiam, & futura pericula prius ipse prænoverat.

¶ Tertio, spiritu ambulandum & carnis desideria contemnda sunt, ne mortem incurramus. Nam vt Apostolus ait: Si secundum carnem vixeritis, moriemini. Finis enim virg carnalis, mors est. Nam qui seminat in carne sua, de carne & metet corruptionem. Et aduerte quòd non ait: Desideria carnis non habueritis (quum illa non habere & sentire, in nostra facultate non sit, vnde nec ad culpam nobis eorū sensus imputatur, qui vitari à nobis omnino nō potest, sed consensus) sed non perficietis. inquit, hoc est: Ne quaquā his liberè voluntatis cōsensum indulgebitis, quòd vtique in arbitrio nostro situm est. Verbi gratia: Aues, ne super domū tuam comportent nidum, prohibere potes, vt autem non præteruolent, aut infideant interdū ad horā efficiere nō potes. Vnde dominus per Ieremiam: Vtique, inquit, morabitur in te cogitationes noxiæ? Non queritur quòd adueniāt, sed accusat morā. Quoad secundum dicta, scilicet monitionis rationē cōsequenter dicit Apostolus:

Caro enim concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem. Hæc enim sibi inimicæ aduersantur, vt non queat que vultis, illa faciat.

¶ His Apostoli verbis præuè intellectis munire cōcedēdit errorem suum Manichæi dicentes ex duabus sibi contrariis substantijs hominem constare, corpore scilicet & anima, corpūsque à diabolo, animā à deo esse. Quod quidem à veri-

Caro & spiritus quid. Caro.

POST PENTECOST. 103

à veritate profus abhorret. Neq; enim de hominis substātia hæc Paulus disputat, sed carnales cogitationes carnem appellat, & mētis affectus qui in terrenis rebus versantur ad virtutem profecto desides atque torpentes, nequaquam corpus ipsum nomine carnis intelligens. Non enim corporis est velle aut nolle, aut concupiscere, sed meditantis animi. Sed ideo dicitur caro concupiscere, quia hoc secundum carnem agit anima, sicut auris dicitur audire & oculus videre, quum potius anima & per aures audiat, & videat per oculos. Non enim nisi per animā potest caro concupiscere. Ideo autem dicitur caro aduersus spiritum concupiscere, quia anima carnali concupiscentia, rationis imperio reluctatur. Carnem itaque cōcupiscentem, carnalē delectationem dicit, quam à carne & de carne anima, id est, rationalis spiritus habet. Carnalis itaque concupiscentiæ causa non est in anima sola, nec etiam in sola carne sed ex vtroque delectatio illa sentitur.

¶ Nemo igitur putet, quòd vllatenus sibi cōtraria sint aut aduersentur spiritus & caro, quæ tanta sunt affectione cōnixa, vt animæ corpus opiteletur, nec minus inherens anima corpus tutatur, & per vniuersa corporis mēbra innexa est ne illud deserat, sed terrestris cōtemplatio spirituali penitus aduersatur & spiritalis terrestris. Præuarum itaque & bonarum cogitationum ostendit discrepantiam inter quas vtique grauis est pugna, dū caro aduersus spiritum (eo intellectu quo dictum est) & spiritus aduersus carnem cōcupiscit. Quod maximè in bonis est manifestum, vbi spiritus adiuvat hominis infirmitatem. Videte quale bellum nobis deus decertandum proposuit, qualem rixam. Hoc vtique intra teipsum sentis, quòd militia est vita hominis super terram. Quod bellum deo tum spectatore, tum iudice, tum præmium deserere geritur. In hac palestra athletæ dei tenentur, cuius certaminis exitus, vel vita, vel morte perpetuo consistit. Et quoniam istarum partium altera resistit alteri, quo minus id quodlibet liberè perficiat, ideo dicit hæc duo sibi inuicem aduersari, vt non quecūque volumus, illa faciamus. Neque bona, scilicet carne repugnante, neque mala, retinente spiritu rationali diuinitus illustrato. In hac pugna concedendum est meliori, id est, spiritu quo

Carnē cōcupiscere aduersus spiritum

Bellum intra hominem quale. Roma. 8.

Job. 7. Bellum hoc deo geritur.

¶ Primum, fornicatio, opus scilicet luxurie, & si uterque à *Fornica-*
coniugij vinculo sit solutus. Corpus enim non fornicatio *tio.*
ni debetur, sed domino. An nescitis, inquit, quia corpora *1. Cor. 6.*
vestra templum sunt spiritus sancti? Si quis autem templum *ibidem.*
dei violauerit, disperdet illum deus. Fornicatores enim & *Heb. 13.*
adulteros iudicabit deus.

¶ Secundum, immunditia. Quo nomine, notat vitium *Immundi-*
tra naturam. Quauis & immunditie nomine, spurcicies *tia.*
carnalium desideriorum rectè possit intelligi.

¶ Tertium, impudicitia. Hæc notat exteriorè inhonestatem *Impudici-*
in aspectu, gressu, tactu, nutibus, osculis, verbis, & cæteris *tia.*
huiusmodi peccatibus, quæ cordis impudicitia testatur.

¶ Quartum est luxuria. Generali nomine reliquas huius *Luxuria.*
vitijs species suis nominibus non expressas comprehendit,
vt sunt, Adulterium, stuprum, raptus, incestus, sacrilegium,
& si quæ sunt alia huiusmodi.

¶ Quintum inter opera carnis, est idolorum seruitus. Ce- *Idolorum*
cata nempe à dei notitia per carnis luxuriam mens huma- *seruitus.*
na in idola facilè desluit, sicut patuit in Salomone. Vnde *3 Reg. 11.*
nobis documentum præbetur, quod si vsque ad præualuit
libido carnis, vt sol hominum, sacrarium sapientie dei, deo
amabilis, cultor pacis, structor templi, religiosissimus item
dei cultor Salomon ipse, ad eò per amorem foeminarum po-
tuit depruari, vt deò relicto illarum deos falsos cultu &
templis ædificatis adoraret: documentum, inquam, nobis *Salomonis*
hinc præbetur quanta possit huiusce libidinis insania, quan- *ruina quid*
que sit infirma & fragilis etiam in sapientibus mortalis cõ- *docet.*
ditio carnis. Quis ergo iam se ab hoc periculo tutum arbi-
trabitur, vt nõ illum possit libido carnis præcipitare? Cre-
de mihi (ait B. August.) Episcopis loquor: Vidi pettem illã
deicere Cedros Libani, de quorum ruina nõ magis quàm
Hieronymi, vel Ambrosij formidabam.

¶ Sextum esse dicit, Veneficia, quæ ratione carnalis libi- *Veneficia*
dinis solent attentari exerceri que. Quo nomine etiam ma-
leficia & fortilegia intelliguntur. Nonnulli enim inter-
dum vsque ad libidine insanunt, vt nihil putent inter-
esse siue per inferos, siue per superos modò desiderijs suis
satis. Quid nequius, ait Sapiens, quàm quod cogitauit
caro & sanguis?

Eclli. 17.

¶ Septimum

DOMINICA XI

riti, quo volumus bona, & si non omnia perficiamus.
¶ Quo ad tertium, scilicet qua ratione ab onere seu iugo
legis obtineat emancipationem subdit, dicens:

Quod si spiritu ducimini, non estis sub lege.

¶ Nam qui nactus est spiritum quo prauas restringit copi-
ditates ab illis euadens liber, nec legis egebit consilio, nec
illis erit subiectus. Qui enim non irascitur fratri, nec lege
opus habet quæ homicidium illi interdicit. Iusto enim nõ
est lex posita, sed propter transgressores homicidas, parrici-
das, adulteros, sceleratos, impios, posita est lex. Erat igitur
aliquando lex loco spiritus, & suo tempore in pædagogi-
morem instruebat. Postquam verò quispiam eruditus euasi-
sit aut philosophus, iam pædago non eget. Sic & qui spi-
ritu ducuntur, non sunt sub lege. Nam qui spiritum habet
ducem, non errat.

*Libertas
à lege.
1. Tim. 1.*

Simile.

*Sub lege
culpabili-
ter esse.*

¶ Sed quid est esse sub lege eo modo quem hic Apostolus
damnat, insinuans quosdam culpabiliter esse sub lege? Ad
quod respondetur, quoddam tribus modis intelligi potest ali-
quem esse sub lege. Primo modo, legem habere & se intra
limites legis non continere, nec ad legem vsque ascende-
re sed subter eam remanere. Secundo modo sub lege esse,
est, nesciendo gratiam, superba æmulatione de se presume-
re. Tertio modo sub lege est, qui timore supplicij, quod
lex minatur, nõ autè amore iustitie, ab opere malo se coar-
cet, voluntate reus necdum liber, nec alienus à voluntate
peccandi, quia vellet non esse quod timet, vt liberè faceret
quod desiderat. Manifestum est autem eum qui dei spiritu
ducitur, nullo istorum modorũ esse sub lege, vt patet hor
modos pertractanti.

¶ Circa secundum principale dicit:

Manifesta autè sunt opera carnis, quæ sunt, fornicatio, immun-
ditia, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, immu-
ditie, contentiones, æmulationes, ira, rixæ, dissensiones, secta, iniuria
homicidia, ebrietates, comestationes, & his similia.

¶ Hic opera carnis speciatim distinguit, manifesta, in qui-
ens, sunt opera. Quasi dicat: Si tece induleris operibus car-
nis statim enumerandis, scias profectò te non à spiritu, sed
à carne duci. Carnalem enim hominem indicant manife-
stè, quæ sunt.

¶ Primum

DOMINICA XIII.

Septimum, inimicitia perseverantia & latentes in animo, quæ plerunque occasione libidinum carnalium oboriuntur, sicut patuit in Absalon qui contra fratrem suum Amnon (quod violasset Thamar sororem suam) eoque odium exarsit, hunc tandem interfecerit. Huiusmodi odia inter ruinales quam maxime geruntur, & acerba quidem, tã inter fœminas pellices, quam inter viros rivales. Quia autem enarrare sufficiat quãta mala, quæ clades, ex hoc feminario pullularunt, quot vrbes expugnatae atque deletæ, quot mortalium milia interempti, quot regiones afflictae.

Octavum, contentiones, quæ verbis clamosis, violentis, & contumacibus peraguntur. Vnde & alio loco ait: Quomodo sit inter vos zelus & contentio, nonne carnales estis, & secundum hominem ambulatis? Siquidem prima & promptiora tela quibus inter se carnales homines depugnant, verba sunt. Hæc tuba rixæ, qua ad audendum maiora animus provocatur.

Nonum, æmulationes, quando scilicet plures ad idem tendunt, carnali, aut mundana cupiditate flagrantes, quales plerunque reperiuntur, & inter luxuriæ carnis deditos, & inter avaritiæ sectatores, qui alterutrum in adeptione rei concupitæ contendunt animis ardentibus prævenire. Huiusmodi æmulationes non minus etiam inter superbos gloriæ cupidos, imò & acerrimè propter honorum & fastuum ambitionem oboriuntur. Est tamen & recta quoddam æmulationis species, quomodo videlicet bene agentem contendit aliquis imitari.

Decimum, iræ quæ sunt vehemètes & subitæ velut tempestates animorũ æstantium libidine se vindicandi. Quia enim carnalia hæc & temporalia bona curta sunt, nec sufficiunt immensis cupiditatibus plurimorum, & necesse fit alteri deperire quod acquiritur alteri, nimirum hinc iræ & furor mortaliũ mentes incendunt, iuxta quod B. Iacobus ait: Vnde bella & lites in vobis? Nonne ex concupiscentiis vestris quæ militant in membris vestris? Concupiscentiis & non habetis, occiditis & zelatis, non potestis adipisci, litigatis & belligeratis & non habetis.

Vndecimum, rixæ, quando videlicet homines carnales ex ira in verbera & mutua vulnera domestica conflagrant,

conflagrant, quæ rixæ ex supradictis operibus carnis oriiri consueverunt. Rixentur (inquit beatus Augustinus) inimices & dimicent pro terrenis & temporalibus rebus, beati autem mites quoniam ipsi possidebunt terram: non autem rixantes, qui ob eas quas gerunt rixas plerunque terram amittunt, tam præsentem videlicet, quam futuram in celo hereditatem.

Duodecimum, dissensiones. Quomodo iam in partes coalescunt, hi qui idem mordicus contendunt tenere & defendere, sicut sæpe numero in illorum contumacia patuit, qui ferme ad furorẽ usque disputantes, opinionum suarũ in victi defensores cupiunt apparere, Apostolicã interim parvipendentes institutionem qua dicit: Obsecro vos fratres per nomen domini nostri Iesu Christi, ut id ipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata, sitis autem perfecti in eodem sensu & in eadem sententiã. Et rursum alio loco: Si quis, inquit, videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, nec Ecclesia Christi, Et iterum alibi: Eandem charitatem habentes unanimes, nihil per contentionem neque per inanem gloriam facientes, sed in humilitate superiores invicem arbitantes, non quæ sua sunt singuli considerantes, sed & ea quæ aliorum. Vanities & humiles (non autem dissidentes neque eos qui faciunt superbiam) habitare facit spiritus sanctus in domo, quia non est dissensionis, sed pacis.

Decimum tertium, sectæ. Quomodo videlicet dissensiones iam firmatæ sunt, tunc enim sectæ, schismata & hæreses sequuntur, quomodo iam quisque partem suã facere nititur fortiosem, trahens secum quos potest. Quod prænotat futurum Apostolus Paulus in Actis dixisse memoratur: Ego scio quoniam intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in vos, non parcentes gregi. Et ex vobis ipsi exurgent viri loquẽtes perversa, ut abducant discipulos post se. Hos & B. Iudas apostolus designavit, dicens: Hi sunt qui segregant semetipsos animales, spiritum non habentes.

Decimum quartum, invidia, quæ scilicet in animo suboriatur, quomodo quis de alterius bono tristatur, & de ipsius malo gaudet, quæ nimirum invidia mors animæ est & emula charitatis. Tunc, est cor sibi malè consciũ assidue ro-

Dissensiones.

1. Cor. 1.

1. Cor. 11.

Philip. 2.

1. Cor. 14. Secta.

Act. 20.

Iuda. 1.

Invidia.

Inimicitia

2. Reg. 13.

Contentiones.

1. Cor. 3.

Verba contentiosa te la rixæ prima esse.

Æmulationes.

Iræ quid sint.

Iacobi. 4.

Rixæ.

conflagrant,

DOMINICA XIII.

dens, quo tamen nullum malum aliud (ve dicitur) iustus est quod suum excruciet & excarnificet authorem: iuxta quod ait quidam,

Invidia Siculi non inuenere tyranni

Tormentum manus.

Homicidia.

¶ Decimum quintum, Homicidia, quæ plerisque vel ab inuidia vel à præcedentibus vitiis proficiscuntur. Et licet in qui inuidia laborat æmulum fortasse non occidat corpore liter, nihilominus tamen homicida est, quia per malitiam occidit homo animam suam.

Sap. 16. Ebrietates

¶ Decimum sextum, Ebrietates, quæ nimirum excessum & assiduitatem & studii designant. Non enim singulari numero dixisse sibi esse putabat.

Comestiones.

¶ Decimum septimum, Comestiones, similiter exponatur, nisi quod illic in potu, hic in cibo peccatur per superfluitatem, frequentiam, studium, lautitiam & similia. Ad uertendum est autem, quod plura ex iis quæ numerata sunt in operibus carnis, non ad corpus seu carnem pertinent, sed vitia sunt metis corruptæ. Verbi gratia: Aemulationes, Inuidia, Dissensiones, Inimicitia. Ex quo patet illos errare qui dicunt omnia humanæ mentis vitia ex carne esse & anime accidere. Nam si vitia vniuersa carni tribuas, necesse est ab illis diabolus ipsum (quia carnem non habet) esse emunem. Sed carnis nomine hominem totum Apostolus significauit, qui quum secundum se, id est, secundum hominem non secundum spiritum uiuit, cadit. Non enim habet modo diabolus similis, quia & ille secundum se uiuere uoluit quando in veritate non stetit. Ut autem ab iis carnis operibus vel interminatione pœnæ nos absterreat, subdit:

Error quoniam

Que prædico uobis sicut & prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum dei non consequentur.

1. Cor. 8.

¶ Prædico, inquit, nunc ante iudicium dum locus est penitentia, sicut prædixi etiam ante hæc epistolam, quoniam qui talia agunt, à dei regno reprobantur. Ipsi nempe peccata hæc dei regno se fecerunt indignos. Nec ait: Qui hæc omnia fecerit, vel qui hæc vniuersa simul habuerit, sed qui talia agunt. Singula enim aguntur. Ergo singula eorum tollunt homini regnum dei. Quod si in regno dei non querunt,

Singulis peccatis damnationem parari.

POST PENTECOST. 106

erunt, utique in æterno supplicio tenebuntur. Nullus enim loc⁹ inter regnum, & gehennam reliquus esse in perpetuum potest.

¶ Circa tertium principale dicitur

Fructus autem spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas.

Fructus spiritus enumerantur.

¶ Hic Apostolus describit fructus spiritus, id est, fructus illos quos affert spiritus noster, spiritus sancti sequens dicitur, dicens: Fructus autem spiritus, est charitas. Quasi dicat: Haec quæ iam superius enarraui opera carnis sunt, sed quæ sequuntur fructus sunt spiritus. Et rectè quidem illa carnis opera uocitauit, quia laboriosa, & factu graui. Bona uero idcirco fructus spiritus appellauit, quod non modo nostro indigent studio, sed etiam opere diuina quæ in illis præcipue operatur, ac si nostra interstiti subministrare se men, & offerre uoluntatem: diuini uero sit arbitrii, ut fructus sequatur. Ob id autem fructus dicitur, quod propter se petenda sunt, ad similitudinem fructus ex arbore nati, qui cum sua uitate percipitur. Ista enim & à spiritu sancto procedunt, & mentem delectant. Flores in arbore desideratur, non quidem sui gratia, sed fructus. Fructus autem propter se: Reficit enim & delectat. Sic & hæc bona quæ hic enumerantur idcirco desideranda sunt, quod in illis humana mens & reficitur (ut iam dictum est) & delectatur. Horum itaque fructuum,

Virtutes animi cup fructus dicuntur.

¶ Primus Charitas scribitur, sicut & alio loco idem Apostolus ait: Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Fructus isto dicitur suos possessores, quomodo dicit temporaliter aurum. Vnde cuidam à domino in Apocalypsi dicitur: Suadeo tibi à me emere aurum ignitum & probatum, ut locuples fias. Pellit enim peccati inopiam, iuxta quod per Esaiam dicitur: Iste omnis fructus, ut deleatur peccatum eius. Insuper & perfectione legis dicit amantem. Nam & finis præcepti, charitas, & sola dilectione lex impletur. Quia ergo omnium uirtutum loco posuit, deinde cætera quæ ex hac radice generantur.

Charitas 1. Roma. 5.

Apo. 3.

Esa. 27.

1. Timo. 1. Roma. 13.

¶ Secundus est Gaudium. Nam qui afficitur charitate, semper

Gaudium. oo ij per

DOMINICA XIII

Act. 7.

1. Ioan. 4.

Pax. Col. 3.

Pacem in-ternā hanc perturbāt.

Patientia.

Luc. 21.

Longanimi- tas.

Prov. 13.

Iaco. 5.

per letior est, etiam si dura patietur, sicut de apostolis scriptum est: Ibant gaudentes a conspectu consilij, quonia digni habit' sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Ille enim recte gaudet, qui boni diligit unde gaudet. Nec mirum est si ex charitate gaudium sequatur, quia illa semper sit secunda gaudia & gaudium pariens. Non enim esse potest mater charitas sine gaudio, quod est pler illius. Quis enim animas non gaudeat de presentia amati? Charitati autem presens semper est deus, que amore casto complectitur. Qui enim manet in charitate, in deo manet, & deus in eo.

¶ Tertius est Pax, sine qua verum haberi gaudium non potest. De qua & alio loco ait: Pax Christi exultet in cordibus vestris, id est, gaudere & exultare vos faciat. Siquidem perfectio gaudij pax est, tam ea pax que requies est ab illa que forintecus illata perturbant, quam illa que est ab inquietudine & strepitu carnalium in corde cogitationis & desideriorum mundanorum. Vbi enim mens perturbatur ab exterioribus impedimentis & offendiculis, vel affligitur concupis rei quam consequi non potest desiderio, illic gaudium verum esse non potest. Proinde pacem ex charitate proficisci certum est. Nam quis pacem habet cum aliquo veram, nisi illum diligit?

¶ Quartus est Patientia, que sola ad obtinendam inter eos aduersa pacem via est. Profecto viam pacis non cognouerunt quicumque se vltiscendo & belligerando pacem animi querunt. Non enim nisi in patientia vestra (ait dominus) non autem in vltione, seu vindicta, possidebitis animas vestras. Sed nec iste fructus spiritus sine charitate haberi potest, imo ab ea procedit. Palam est enim quid inter molestias & tedia que occurrunt, patientis esse nemo potest, si non is per charitatem proximorum portet improbitatem.

¶ Quintus est Longanimitas, vt ex dilatione bonorum que sperantur, humana mens non perturbetur. Nam carere bono desiderato, rationem mali habet. Spes enim que differtur affligit animam. Vnde & veteris testamenti patres commendatur, quod fuerunt longanimes in spe. Itaque & ipsi cum longanimitate expectemus a deo nobis promissa bona, vt agricolę exemplo, qui expectat (vt beatus Iacobus ait) preciosum fructum terrę patienter ferens, donec accipiat

POST PENTECOST.

accipiat temporaneum & serotinum. Sed & iste fructus ex charitate est. Nam quis longanimis perseueranter expectando, nisi ferueat diligendo?

¶ Sextus est Bonitas, que est quedam animi dulcedo faciens hominem bene effici ad proximum in conuictu, que omnibus accepta est & grata, sicut econtrario animi amaritudo, & sibi & aliis onerosa & odiosa est. Vnde Simoni mago ab apostolo Petro dictum est: Non est tibi pars neque obligatio iniquitatis video te esse, palam asserens, qui eiusmodi sunt, nec Christi legem implere, nec vllam cum Christo habere partem. Ideo monet ad Hebręos scribens, fideles cauere debere, ne qua radix amaritudinis sursum germinas impediatur, & per illam iniquentur multo. Et iste fructus sicut & ceteri a charitate progreditur. Nullus enim est bonus, nisi amando bonum efficiatur bonus.

¶ Septimus est Benignitas. Dicitur autem ille benignus, quem bonus amoris & beneuolentia ignis feruere facit ad beneficia in proximum collocanda. Et hanc etiam a charitate proficisci dubium non est. Quis enim est benignus, nisi illum diligit cui opitulatur?

¶ Octauus est Mansuetudo, que iras cohibet, que suauitate boni admittit. Mansuetus enim ille dicitur, qui nec implacabilis nec impersuasibilis est, sed est ducibilis, placabilis atque tractabilis. Nam mansuetus, quasi manu affluens sonat. Sed & hic fructus a charitatis radice est. Nam quis mansuetus esse posset absque charitate?

¶ Nonus fructus spiritus est Fides, id est, fidelitas erga proximum, vt videlicet illi nullatenus inferatur nocumtum occulte, dolo vel fraude, verbo vel opere, & vt pximi danno (etiam ipso absente & nesciente) fideliter obuietur. Quod si malueris hoc loco accipere fidem pro virtute Theologica, quam diffinit Apostolus esse substantiam sperandarum rerum, argumentum non apparentium, vel quocunque istorum modorum eam acceperis, certum est hac inter fructus spiritus computari, & a charitate vel dei vel proximi proficisci. Nemo enim salubriter fidelis, nisi ea fide que per dilectionem operatur.

¶ Decimus est Modestia, qua tam in dictis quam in factis

Bonitas.

Act. 8.

Heb. 12.

Benigni- tas.

Mansuetu- do.

Quis mansuetus.

Fides.

Heb. 11.

Galat. 5. Modestia.

DOMINICA XIII.

modus & mediocritas seruetur, prout cuiusque conditioni & statui, item loco, tempori, & officio congruit. Hec cohibet insolentiam, fastum, arrogantiam, prodigalitem, pompam, incontinentiam, & similia: facitque ut cognoscat homo (sicut sapientium quidam ait):

Perfius.

Quid sumus, & quidnam victuri gignimur, ordo
Quis datus, aut metæ quàm mollis flexus, & vnde,
Quis modus argento, quid fas optare, quid asper
Vile nummus habet, patriæ charis que propinquis,
Quantum elargiri deceat, quem te deus esse
Iussit, & humana qua parte locatus es in re.

Et rursum idem alibi ait:

Tecum habitâ, & noris quàm sit tibi curta supellex.
Et hanc modestiam etiâ ipsa gignit charitas. Nam quis vel coram illo vel aduersus illum insoleat, quem veraciter amat?

Continentia quid importet.

Undecimus est Continentia, qua nō modo à superfluis escis & potibus, & inconcesso Venereorum vsu, sed etiâ ab omnib⁹ superfluis, in vestitu, victu, pōpa, iocis, verbis, & multo magis ab omni nequitia & iniquitate prorsus abstinetur. Qua cōtinētia interdū pœnitentiæ vel qualibet alia pia causa semetipsum homo etiâ à licitis coërcet. Et hæc etiâ à charitate nascitur. Nō enim se quisquâ cōtinet ab eo vnde turpatur, nisi id diligeret vnde honestatur.

Castitas. 1. 1. 1. 4. Lignum vi. 16. afferens fructus. 32. Apoc. 22.

Duodecimus Castitas est, qua scilicet vnusquisque secundum leges statui vel conditioni suæ convenientes vas suū possidet in sanctificatione & honore. His duodecim fructibus spiritus congruit, quod in Apocalypsi Ioannes ait. Ab vtraque parte fluminis lignum vitæ afferens fructus duodecim. Vbi per flumen baptismi sacramentum, per vtrâque eius ripam vtrunque populum, Iudaicum, scilicet & Gentilem ad sacrum baptismi lauacrum (aquas vtriusque viuificantem) concurrentem, nō ab re possumus intelligere. Inter quos lignum vitæ Christus, per spiritum sanctum hos fructus adfert abundanter. Quoniam autem iis fructibus homo, absolutè bon⁹ efficitur, idcirco nulla ei reliqua lex necessaria est. Vnde subdit:

Aduersus huiusmodi non est lex.

1. Tim. 1.

Quæ iustis non est posita, sed iniustus & non subditus (vt alio

POST PENTECOST. 108

(vt alio loco ait) impiis & peccatoribus, sceleratis & concubitoribus, taminiatis, patricidis & matricidis, homicidis, fornicariis, ponitur. maiculorū concubitoribus, plagiariis, mendacibus, & periuuris, & si quid aliud sanæ doctrinæ aduersatur. Iste & si- Charitati milibus aduersatur lex. Is autem qui presatis spiritus fructibus potitur, nullius legis eget vel instructione vel admō- non est. nitione. Nam legis scopum is consequutus est, cui vera charitas lex est. Quis, inquit, Boetius, legem det amātib⁹? Maior lex amor est sibi. Calcaribus equi non egent, qui sponte veloces sunt. Malis ergo dūtaxat & vitiosis posita est lex, bonis autem & piis, crux Christi. Vnde subdit:

Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitis & concupiscentiis.

Non quod sibi mortē corporis inferant, vt per carnem intelligere velis ipsius carnis substantiam, sed cogitationes terrenas, & carnales (vt supra dictum est) quæ in eis non vigent, sed mortificate & crucifixæ sunt. Crucifigunt ergo qui Christi sunt carnem non solum cum vitis operum, sed etiam cum concupiscentiis desideriorum. Congruit enim deuotioni nostræ vt qui Christi passionum memores in his speramus, & ipsi nobis faciamus crucem reprimendarum carnalium voluptatum. In qua quidem cruce hac vita durante præceptis iustitiæ fixi, Christoque confixi pendere debemus, exemplo eius qui pro nobis in cruce pependit.

Carnē cui esfigens cū vitis quid sit.

DOMINICA XV.

post Pentecosten.

Fratres, si spiritus vinitus, spiritus & ambu- Galat. 5. lemus.

In hac lectione Apostolus credentium mores instituens, docet Primò, à proximorum scandalocauere. Secundò, docet lapsos fratri, charitate fraternâ subuenire. Tertio, proximorum improbitates & infirmitates supportare. Quarto, beneficentiæ cōmunionē in proximo exercere. Quintò, in piis & bonis operib⁹ cōstāter perseuerare. Primū facit ab initio lectionis. Secundū, ibi: Fratres, estis præoccu. Tertium, ibi: Alter alterius onera. Quartū, ibi: Cōmunicet autē is. Quintū, ibi: Bonum autē. Circa

oo iij

DOMINICA XIII.

Circa primū aduerte, quod quum numerasset in prece-
dentibus fructus spiritus, id est, virtutes animi quas dei spi-
ritus profert in nobis, aduersum quas nō est lex (quum eas
lex nulla prohibeat, sed qui talib' pollent, supra legē sunt)
& adiecisset, qui autem sunt Christi carnem suā crucifixe-
runt: quum, in quā hoc prām sisset, cōtinuō subiunxit: Si
autē spiritu viuimus, id est, quia spiritu viuimus, spiritu &
ambulem', hoc est etiam secundū instinctus spiritus, & nō
secundū carnis cōcupiscētiās operemur. Spiritus est enim
qui viuificat, caro non prodest quicquā. Proinde si secun-
dū carnem vixeritis, moriemini: si autē spiritu facta carnis
mortificaueritis, viuetis. Spiritus enim ad alta, caro semper
ad ima tendit. Vnde talis est inter spirituales homines &
carnales differentia, qualis est inter auēs cœli & pisces ma-
ris. De quibus B. Ambrosius in hymno canit, dicens:
Magna deus potentia, Qui ex aquis ortum genus,
Partim remittit gurgiti, Partim leuas in aëra:
Diversā lymphis imprimēs, Subuecta cœlis irrogans,
Vt stirpe vna prodita, Diversa rapiant loca.

Ioan. 9.
Rom. 8.

Aues et pi-
sces mora-
liter.

Simile.

Aues in ter-
ra versan-
tes.
1. Tim. 5.

Gen. 6.
1. Cor. 2.

Pisces enim & aues ab initio ex aquis produxit deus,
quorum tamen et si eadem est origo, longe tamen diuersa
est habitatio, & ingenium differens. Nam pisces ima pe-
tunt. Aues se tollunt in sublime, nisi forsā illis alae vel vi-
sco vel quouis appensō pondere impediuntur. Non se-
cus humana mens, quæ sursum sunt & desiderare possit
& querere (quod nimirum est spiritualiter in alta se leua-
re) nisi vel alligato sibi terrenarum rerum per auariciam
pondere, vel visco luxuriæ capta teneatur. Sed assumptā si-
militudinē persequentes attendamus nōnullas esse aues in
terra versantes, quæ pennarum beneficio (quodd inualide
sunt) nequaquam ad alta prævalent effugere, & hæc quidē
feris & aucupi sunt obnoxie. Quibus non dissimiles sunt
auari, qui (vt ait Apost.) quoniam volunt diuites fieri, inci-
dunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & in desideria
multa inutilia, & nocua, quæ mergunt hominem in inte-
ritum. Hi non spiritu, sed carnali sensu ducuntur. Non e-
nim permanet spiritus dei in homine, qui nō nisi caro est,
& qui (animalis homo quum sit) non percipit ea quæ sunt
spiritus dei, sed potius stulticia sunt illi.

¶ Porro

POST PENTECOST.

¶ Porro aues pro exemplo nobis proponens saluator, di-
cit, eas neque serere neque metere, neque congregare in
horrea, & tamen patrem nostrum cœlestem pascere illas, &
nox fiduciam nobis augens, adiecit: Quanto magis vos mo-
dicæ fidei, subaudi pascet pater: præsertim si ea quæ natu-
ra auium nobis spiritualiter imitanda demonstrat, secte-
mur. Nouerunt enim auiculæ celeri volatu accipitrem su-
gere, nouerunt & in alta nidum comportare, nouerunt vo-
latu passum quæ retete, nouerunt denique suauiter & dele-
ctabiliter canere. Ad quorum omnium imitationem spiri-
tualiter viuentium hominum est, rei temporalis per auari-
tiam lucra non querere, in horrea cupiditatis non cōgre-
gare, iactare verō cogitatum suum in domino, quodd sibi fa-
mulantes enutriet. Horum proinde est quasi à facie colu-
bri peccatum fugere, apud altissimum ab omni pressura re-
fugium habere, ipem in alium quā in deum nescire, in
cœlis thesaurizare, cœlestibus diuinisq; meditationibus as-
fiduē mentem reficere, in omnibus gratias agere, De ūm-
que laudare.

Auū mo-
res nobis
imitandi.
Matth. 6.

Ecclesi. 21.

Carnales
homines
quasi pisces

Carnaliū
hominum
mores.

¶ Sed longe diuersum ingenium piscium est. Eorum est e-
nim à persecutore ad ima profugere, in aquis assiduē ver-
sari, spiritum extra aquas nullum trahere, sed aquas lam-
bendo respirare, insidiari capiendis piscibus aliis, aut alio-
rum insidiis piscium obnoxios esse, hamo tandem vel reti-
bus capi, & captos tandem ad ignem deferri.
¶ Ita nimirum & hominum carnaliter viuentium est, ad
ima & terrena, non autem ad deum in necessitate consu-
gere, atque in iis speim omnem collocare, in delitiis & vo-
luptatibus carnis semper se velle oblectare, spiritum à su-
pernis per orationem non trahere, nec auram verbi cœ-
lestis vllatenus percipere, vt plerisque, tametsi non in om-
nibus piscibus natura est, vanitatum aquis (quæ sicut
faciunt amplius) lambendo pasci, & fete in his oblectare,
iniquitatem aut in ferre, aut certē illatam ægrè sustinere.
Denique amore huius seculi quasi hamo, & peccatis quasi
retibus à diabolo tandem capi, ac perpetuis gehennæ in-
cendis mancipari. Quia ergo hi veram solidamque per-
diderunt, inanem querunt gloriam, apparentem videlicet,
non autem veraciter subsistentem, quod ab iis longe est
qui

DOMINICA XV.

qui viuunt spiritu. Vnde subdit:

Non enim efficiamur inanis gloriae cupidi.

Dent. 32:

Osee. 2.

Osee. 4.

Qui vanè
gloriantur
quibus sint
similes.

Iob. 30.

Rom. 3.

Ier. 9.

In solo deo
aegloria-
dum.

Qualis est illorum gloria qui gloriantur in simula christi-
suis, quae illis prodesse non possunt, iuxta quod per Moy-
sen dominus loquitur, dicens: Vbi sunt dii eorum in qui-
bus habebant fiduciam, de quorum victimis comedeabant
adipes, & bibebant vinum libaminum? Surgant & opitu-
lentur vobis, & in necessitate vos protegant. Quin potius
confundantur omnes qui adorant sculptilia, qui aurum
suum & argentum fecerunt sibi idola, vel creaturam quam
libet praeulerunt creatori. Sunt enim quam plurimi, qui
non in deo, sed in multitudine diuitiarum suarum gloria-
tur. Sed viquequo peccatores Domine, vsquequo peccato-
res gloriabuntur! Gloria, inquit, eorum in ignominia com-
mutabo. Nam qui de suis fordis voluptatibus gloriantur, se-
prolo similis est, qui scabiem suam sibi putat esse decori.
Qui verò de huius mundi fluxis diuitiis extollitur, simili-
lis est vincito cathenis & de iis suis vinculis gloriari. Simi-
lis est mortem qui de vanis seculi honoribus & sublimitate loci se-
curus & elatus subitus se reliquos despiciens inflatur, con-
ferendus est furi, quem per scalae gradus praecedens carne-
sex ducit in altum, quatenus à sublimi deiectum gradu, in
nexo laqueo, crudeli miserum praefocet exemplo. Quis
autem (nisi prorsus insaniat) ad suspensium ascendens de
sua sublimitate gloriatur? Ait propheta: Eleuás allisisti me.
Et beatus Iob: Eleuasti me, inquit, & quasi super ventum
ponens elisisti me validè. Hinc & per Apostolum inaniter
gloriantur dicitur: Vbi est gloriatio tua? Et rursus per Iere-
miam Dominus dicit: Non gloriatur sapiens in sapientia
sua, & non gloriatur diues in diuitiis suis, nec fortis in for-
titudine sua: sed in hoc gloriatur qui gloriatur, scire &
nosse me, quia ego sum dominus qui facio misericordiam &
iudicium & iustitiam in terra. Gloriamur inquit propheta,
in laude tua. Veruntamen caecatae auarorum huius seculi
mentes, vanissimis sibi que dispendiosis rebus in flatu reli-
quos superbè despiciunt, inuicem prouocant, inuicem in-
uident. Vnde subdit:

Inuicem prouocantes, inuicem inuidentes.

Quum nos monuisset spiritu ambulare, mox subiecit:
Non

POST PENTECOST. 110

Non efficiamur inanis gloriae cupidi, inuicem prouocan-
tes, inuicem inuidentes, probè scientes, sicut de vestimèto
lineam, & vermem è ligno, ita & de rebus bene gestis nasci
solere inanem gloriam, qua tumens caeca mortalitas pro-
uocat & inuidet. Nam alterum prouocare consuevit ille,
qui se nullius egere, qui ceteros omnes praere, omnesque
se transcendisse iam putat, qui nullum sibi existimat conse-
rendum, qui viribus propriis fidens aliorum omnium despi-
cit imbecillitatem. Huiusmodi fuisse scribitur Philistaeus
ille statura sublimis, qui lorica, galea, hasta, clypeo, gladio,
& viribus suis fidens, exprobrabat copiis Israel, prouocans
superbè, si quis ex eorum castris auderet inire cum eo cer-
tamen, cuius superbiam deus per puerum pastorem humi-
liauit, qui ipsum vicit, prostravit, & interemit.

Simila.
Vnde ina-
nis gloria.

1. Reg. 17.

Porro inuidere minoris est. Parvulum enim occidit in-
uidia. Nemo quippe miseris deiecitque, sed maioribus
praestantioribusque se inuidet. Porro inuidia mater est
mors, quia mortem ipsa peperit, sicut scriptum est: Inui-
dia diaboli mors intrauit in orbem terrarum. Mater, in-
quam, est mortis, infernale virus, charitatem animae, vitam
prioris extinguens, quae tanto acrioribus inardescit in-
cendiis, quanto is cui inuidet successu meliore profecerit.
Hinc vultus minax, toruus aspectus, pallor in facie, in la-
biis tremor verba detractionis in absentia, in praesentia ve-
ro rabida & effrenata conuitia, & manus ad inferendam
vim parata.

Iob. 5.

Inuidia
mater mor-
tis.
Sap. 1.

Inuidia
signa.

Circa secundum dicit:

*Frater, si praecipuus fuerit homo in aliquo delicto, vos
qui spirituales estis huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, conside-
rans semetipsum ne & tentetis.*

Hic docet proximo qui lapsus est fraterna charitate
subuenire. Si praecipuus, inquiens, fuerit homo. Praeoc-
cupatus, inquam, id est, praeventus à passione, à casu, ab
ignorantia, ab homine seductore, vel à tentatore diabolo
malorum omnium suggestore, praecipuus, inquam, non
autem malitia aut studiosa voluntate committens scelus.
Is enim acrius increpari meretur. Proinde, quia homo est,
si praecipuus, inquit, fuerit homo, non angelus, sed ho-
mo fragilis, si inquam, ipse in aliquo delicto praecipuus
fuerit,

Praeoc-
cupatum esse
in delicto.

DOMINICA XV.

fuerit, vos qui spiritales estis, etsi praelati, fratres tamē vos esse meminertis. Et quāvis spiritales, tamen id dei dono, non ex vobis estis. Hęc dicit, ne forsan inflatione irreprehensibilis vitæ, eum qui peccato circumuentus est, spernē dum putent & abiiciē dum. Quasi dicat: Nequaquam hoc faciatis, quin potius instruite huiusmodi, calamum quassatum non conterentes, & linum fumigans non extinguentes, quod cōtractum aut infirmum est in Christi grege non abicientes, sed illud potius alligatione curare. In spirita lenitatis. Ne finaliter non patiat̄ se argui, sed defen der se incipiat ne turpis esse videatur. Ideo autē leniter instruite, quia fratres estis, tamet̄i vos superiores.

Proximū
lapsū nō
esse spernē
dum.
Esa. 41.

Correptu-
rus fratrem
hęc consi-
deret.

Correptu-
rus fratrem
caueat a
tribus.

A nimio
impetu.

¶ Considerans temetipsum ne & tu teneris. Opportunē quidem, ne forsan is qui alios in viam reduxit, efferatur postmodum & insolcat, hortatur hunc Apostolus, ut se hominem esse ac labilem cōtempletur, & caueat ne & sua fragilitas tēctur, quod sanē humanum est, aut ne deo permittente propter suam elationem in delictum simile, vel grauius cadat. Nihil enim sic inclināt ad misericordiam, ac proprij periculi cogitatio. Et ita Apostolus non voluit cōdesse correptioni, nec tamen studere contēctioni. Nec putet se aliquis instruere eum quem peccantem proteruē exagitat, irridētque, aut superbē tanquam insanabilem detestatur. Sed in spiritu lenitatis, inquit.

¶ Caueat ergo fratrem correpturus a consimili vel grauiori defectu, a nimio impetu, a fratris contemptu. Nam et̄i supernæ gratiæ præsidio delinquenti proximo similis fortasse non es, cogita si forsan aliquando fuisi, & illi miserere, sicut & misereri tibi voluisti. Quod si non, agnosce tamen te hominem labilem & caducum esse, & in eadem vel grauiora peccata posse labi. Pertimesce iudicia dei, & illum quem modō despicias peccatorem, fortasse tandem aliquando tibi præferendum. A nimio impetu similiter est cauendum, ne non ex charitate, sed odio procedere delinquentis correctio videatur, & non modō in fratris reprehensione nihil proficias, sed exasperatum in odium tui, reddas ex prauo deteriorem. Maximē verō ab huiusmodi impetu, & vehementia in paruorum correptione delictorum est abstinendum, nec aggrauandum in

immentum

POST PENTECOST.

immensum est fratris peccatum, sed potius excusandum si fieri possit. Scilicet enim est ut muscam interempturus se curim arripias. A fratris etiam cōtemptu, vel ideo maximē est cauendum, ne contemni se æquamiter non ferens, etiam ipse te contemnat, & reprehensionem tuam superbia tumentem & delinquentis cōtemptu acerbam prorsus abiiciat & contemnat.

Simile.
A fratris
cōceptu.

¶ Circa tertium dicit:

Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi. ¶ In hoc membro tria docet. Primum, tam morum quam corporis infirmitate laborantem proximum esse supportandum. Secundum, de semetipso submissē & humiliter sentiendum. Tertium, in alio nequaquam fore gloriandum. Secundum, ibi: Nam qui se existimat aliquid esse. Tertium, ibi: Opus autem suum.

¶ Circa primū dicit: Alter alterius onera portate, quia & tu ab aliis portandus es, nisi forsan tibi persuaseris quod non es sicut ceteri hominum. Sed audi scripturam dicentem. Nō est homo iustus super terram qui faciat bonum & non peccet. Quis igitur & tu peccato nō careas, & te oporteat ab aliis tolerari, & alios ipse feras oportet. Itaq; subuenite grauat̄is, inquit, quasi illorum sarcina sit & vestra, inuicem subsidiis & orationibus adiunato, & sic adimplebitis legem Christi, qui omnium nostrū peccata portauit, qui & præcepit ut inuicem diligētes alterutrorum improbitates, & onera portemus. Non ut aliorum peccatis cōsentiamus, aut quomodolibet eos foueamus in crimine, sed ut per charitatē proximorū imperfectiones quas ab illis tollere non possumus, supporteremus.

Onera pro
ximorum
portanda.
Eccl̄es. 7.

¶ Circa secundum, ubi docet vnumquēque de se humiliter & submissē sentire, dicit:

Nam qui se existimat aliquid esse, quum nihil sit, ipse se seducit. Superborum est enim de semetipsis exiuita, de aliis exigua cogitando nō nisi ægrē illos tolerare. Quum enim se multa obseruatione dignos credat, quicquid in ipsos committitur graue iudicant, nec omnino tolerandum. In alios seueri iudices, sibi verō nihil non indulgentes. Qualis fuit ille cæterorū omnium despector & temerarius iudex, suarum verō laudū in stabundus buccinator phariseus. Cetera quales

Humiliter
de seipso se
tendum.

In alios seneri sibi adulescent o-

DOMINICA XV.

quales hic dicitur: Qui se existimat aliquid esse quā nihil sit, ipse se seducit. Quali dicat: Qui se comparatione peccatis in sua mente purat aliquid magni esse, quum ex se nihil sit, nec quicquam boni possit, vel quum ipse nihil sit comparatus viro spirituali qui totum gratiæ tribuens, inter se & deum rectè diuidit. Hunc sanè etsi non seducunt laudatores, tamē ipse se seducit. Arguit Apostolus eū nullius esse momenti, qui alicuius se dixerit. Et quia potius se vult in illis quærere quos contemnit, quā in seipso. Ideo consequenter docet Apostolus non esse in alio gloriantum, dicens:

Opus autem suum probet vnusquisque, & sic in semetipso iudicium habebit in gloria, & non in altero. Vnusquisque enim amissum portabit.

Ac si dicat: Quid vel perditè viuientium comparatione, vel vanis adulantium laudibus decepti, vos ipsos extollitis? Examine potius & diligèter exquirat vnusquisque res à se gestas. Probet, inquit, ne fortè has siue inanis gloriæ, siue simulationis, siue cuiusuis alterius humanæ occasionalis gratia gesserit, & sic fiet vt in aliorū laudibus non gloriatur. Falluntur enim qui adulatione delinuntur, nō quod quia se putant aliquid esse quum nihil sint, sed etiā quod niam aliena laude inaniter gloriantes, conscientias proprias virtutum & bene gestarum rerum præmio coram deo defraudant. Minuit enim se probantis conscientie secretum. Et quoties ostendendo quis factum recipit famæ premium. Et quia illis propriæ conscientie testimonium deest, ad aliorū de se testimonia confugiunt, dari sibi ab illis oleū postulant, quibus propriæ lampades huius olei defectu extinguuntur. Sed laude aliena nemo iuari aut defendi potest ante deum, qui cordis inspector est. Quis enim vel sublepti sufficiat, vt sufficiens testimonium sua sibi reddat conscientia coram deo? Itaque opus suum probet, hoc est, discutiatur & probatum reddat vnusquisque, vt sic habeat oleum in lampade sua, id est, de rebus à se bene gestis in sua conscientia gaudium. Nec opus illi sit, vt oleum peccatoris impinguet caput suum. Probet etiam opus suum vnusquisque apud se illud examinando (vt dictum est) à semetipso discutiens sollicitè, & dicens:

Opus suū examine vnusquisque.

Boetius.

Gloriantium in alios lampades extinguuntur.

Quod

POST PENTECOST.

Quod opus tuū? Quæ terra tua? Quò vadis? vel ex quo populo es tu? Quæ omnia Ionæ volenti fugere à facie domini in Tharsis, quum in mari periclitaretur, sub interrogationis discussione proposita fuerūt. Hæc eadem tibi ipse proponere. Et siquidē super his interrogata tibi bene respondet conscientia, gloriare, non in te quum nihil sis, nec in aliena laude, quæ vana est, sed in omnium auctore honorū deo, & suam ei redde gloriam, rectè cum illo diuidens, peccata tua tibi, ipsi gloriā boni operis quod per te operatus est tribuendo. Quod si feceris, nec in aliena laude quæseris gloriam, vti quæ nec in vituperio contristaberis, quum (iuxta B. Augustini sententiam) nec damnare iniuria, nec coronare possis laus fallā. Quod si conscientia tua interrogata malè tibi responderit, nō proderunt vani laudatores, quia vnusquisque onus suum portabit, videlicet & ille laudator suum, & ipse tuum, & hoc in iusto dei iudicio, vbi vel filiam non liberabunt. Vnde sapiens quidam rectè monuit, dicens: Ne te quæseris extra, sed tecum habita, & noris quā sit tibi curta supellex. Quod autem superius dixit Apostolus: Alter alterius onera portate, nō ei repugnat quod hic dicitur: Vnusquisque onus suū portabit, quia ibi de supportatione fraternæ imperfectionis in hoc mundo, hic verò loquitur de retributione qua iustus index deus post exactū huius vitæ cursum, reddet vnicuique secundū opera sua. Ne quis etiam putet aliquem alienis inquinari peccatis, vnusquisque, inquit, onus suum, non alienū, portabit. Nam culpis alienis nemo inquinatur, nisi vel consentiendo, vel imitando, vel laudando, vel alio quouis modo alienas culpas fecerit suas.

Ionæ. 1. A Ionæ quatuor interrogatur.

In Iei iudicio vnusquisque onus suum portabit. Ezech. 14. Per se.

HOMILIA ALTERA.

Communicet autem is qui cathedizat verbo, ei qui se Galat. 6. cathedizat in omnibus bonis.

In hac parte lectionis Apostolus duo facit.

Primo, hortatur beneficentiæ communionem in proximo exercere. Secundo, in operibus piis indeficienter perseuere.

Circa primum dicit: Communicet autē. Vbi, sicut dictū est, docet beneficentiæ cōmunionē in proximis collocare. Et

DOMINICA XV.

Et quoniam in primis benefaciendum est iis quibus ratio- ne accepti beneficij quisquis debitor est, ideo dicit: Com- municet is qui catechizatur verbo, id est, qui verbi præ- dicatione docetur, informaturque ad salutem, ei à quo re- cipit doctrinam salutarem, in omnib⁹ bonis. Quum enim omnibus qui nobis benefaciunt debitores sumus; maxime tamen his qui rei spiritalis nos fecerint participes. cu- iusmodi est doctrina fidei quam à suis prædicatoribus re- cipit credentes. Itaque is qui instruitur verbo, communi- cet ei qui se instruit in omnib⁹ bonis, spiritalibus scilicet & temporalibus. Spiritalia sunt, dilectio, benevolentia, orationes, opera sancta. Temporalia verò subsidia sunt, quæ in iis consilium adminiculis, quibus necessitudo corpora- lis subleatur in victu, vestitu, hospicio, aut quouis auxilio corporali, ad quæ suis prædicatoribus exhibenda tenentur, nempe qui accipiant ab illis potiora. Vnde alio loco dicit: Si nos vobis spiritalia seminamus, magnum est si nos car- nalia vestra metamus? Quis militat suis stipendiis inquit? Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? Quis pas- cit gregem, & de lacte gregis eius non manducat? An & lex hoc non dicit? Scriptum est enim in lege Moysi: Non alligabis os boui trituranti. Nunquid de bobus cura est deo? An propter nos utique hoc dicit? q. d. Certè sic. Scilicet præ- terea quòd hæc communicationem retributio sequatur & præmium. Beneficentiæ nempe & cõmunionis hostiis pro- meretur deus. Idipsum etiam instituit ipse dominus in nobis Christus dicens de illo qui in opus prædicationis destina- tus est: Dignus est operarius mercede sua. Cuius etiam sen- tentiæ sectator Apost. ait: Dominus ordinavit his qui Euan- gelium denuntiant, de Evangelio vivere.

Quibus i- primis sit benefaciendum.

1. Cor. 9. Prædicator res sustentari meretur. Deut. 25.

Heb. 13.

Luc. 10. 1. Cor. 9.

Christi in- stituit. Matth. 10.

Euan- gelij præ- dicatoribus cur esse pauperes oportuit.

¶ Proinde manifestum est ex ipso Evangelio, quòd eos qui Evangelium annuntiant, hinc vitæ necessaria ante- nus habere voluit, qui prædicatoribus à se destinatis ait: Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniã in zonis vestris, non peram in via, neque duas tunicas, ne- que calceamenta, neque virgã. Dignus est enim operarius cibo suo. ¶ Voluit autem Evangelij prædicatoribus à terrenarum possessione rerum esse expeditos. Tum ne insolescerent præ- ceptores

POST PENTECOST. 113

ceptores sed humiles se præstarent, quando eorum ad vi- tam præsidio indigerent quos ipsi instruerent. Tum etiam, ut nulla temporalium rerum cura distracti, liberiori men- te ad cæterorum utilitatem se totos doctrinæ salutaris stu- dio accommodarent. Nam difficile est ut sit bonus doctor spiritalis, qui multa possidet. Diuisus est enim. Docendi verò studium hominem totum sibi requirit. Tum ut nõ in- grati essent in præceptorem discipuli. Tum ut consuesce- rent bene instituti auditores in omnes se tales exhibere. Tum ne inopes suam sortem erubescerent, quandoquidem & ipsi pari essent cum præceptoribus conditione.

¶ Nec id nouum esse dinoscitur, quum sic diuine legis in- stituto, vixerint olim sacerdotes & Leuitæ, sicut in Deute. scriptum est, dicente domino: Non habebunt sacerdotes & Leuitæ & omnes qui de eadem tribu sunt, partem & hæ- reditatem cum reliquo Israël: quia sacrificia domini & obla- tiones eius comedet, & nihil aliud accipient de possessio- ne fratrum suorum. Dominus enim ipse est hæreditas eor- um, sicut loquutus est illis. Ex quibus patet, quòd sacerdo- tes & Leuitæ (quorum utique fuit populum in dei lege do- cere) inter cæteras tribus possessionem non acceperunt, sed vitæ necessaria præscripto legis à populo habebant.

¶ Quin & ipsos gentilium Sacerdotes à republica fuisse nutros testimonio sunt sacerdotes Aegypti, qui tempore famis sub Ioseph non fuerunt compulsi vendere possessio- nes suas ut ceteri, eo quòd statuta cibaria ex horreis publi- cis eis præstabantur, prout in libro Genesis scriptum est: Hæc itaque prisca tam diuina quàm humana instituta Apo- stolus sequutus, Communicet, inquit, is qui instruitur ver- bo ei qui se instruit in omnibus bonis. Ergo & si non uis solo verbo instruat, impartiri sibi meretur dictarum rerum communicationem.

¶ Potest autem Apostoli verbum & aliter intelligi, vi- delicet, ut is qui à prædicante instruitur, ipsi prædicatori in bonis quæ ipse facit per imitationem communicet. In bonis, inquam. Nam in malis (si quæ facit) doctorem nul- latenus debet imitari, sed dimittaxat in bonis quæ dicit & docet, ut lex illis dux sit, non homo. Hinc ipse Christus de doctoribus qui dicunt & non faciunt, ait: Omnia quæ

Sacerdotes & Leuitas terram non accepisse. Deut. 18.

Gentiliu sæ- cerdotes à publico a- lio fuisse. Gene. 47.

Matth. 23.

DOMINICA XV.

cunque dixerint vobis, seruate & facite, secundum verba opera eorum nolite facere. Dicunt enim & non faciunt. Qui ad forum rerum venalium vadit, & si illic multa & varia contempletur, illa tamen duntaxat emit quibus opus habet. Ita & vos, quae illi vobis recta praedicauerint ex deilege, seruate & facite. Nec magnopere vobis cura sit, quales ij fuerint qui vos bene docent. Non enim interest vulnerato, siue a specioso, siue a deformi medico alligaturam accipiat salutarem.

¶ Prouidens autem Apostolus quosdam praetensuros pertentatem, vt vel sic praecipuum eludant, aut certe errata sua excusatos comparatione delinquentis doctoris, subdit, dicens:

Nolite errare, deus non irridetur. Quae enim seminaueris homo, haec & metet.

Deum fallere nemo potest.

¶ Nemo, inquit, se vanè excuset, quia deus non potest falli. Qui enim scit corda vestra, non ignorat facultates. Excusatio verisimilis hominem placare potest, Deum fallere non potest. Igitur siue impossibile tibi esse dixeris praecipuum documenta sequi, siue propter deum in illum & aliorum beneficentiae & communionis tuae gratiam collocare, noveris te deum renes & corda scrutantem, fallere non posse. Vnde & Salomon ait: Si dixeris, vires non suppetunt, qui inspector est cordis, ipse intelligit, & seruatorem animae tuae nihil fallit, reddetque homini iuxta opera sua. Proinde vel hac praecipua ratione instructores tuos temporali subsidio leuare te decet, quia id omne quod ipsis impenditur, in ea quae sunt spiritus confertur. Et quum plerisque non pigeat bonam suarum facultatum partem in carnis commodum dependere, qui tamen de huiusmodi sumptibus non queruntur, multo magis aequum est vos in commodum & fomentum animae, facultates terrenas collocare. Nam quum seminauerit homo, haec & metet, id est, horum mercedem recipiet. Sequitur:

In carne seminant, Luc, 13.

Quoniam qui seminatur in carne sua, de carne & metet corruptionem. Qui autem seminatur in spiritu, de spiritu metet vitam aeternam.

¶ In carne sua seminatur, qui carnalia vitia fouet, qui omnia quae facit, etiam & si bona esse videantur, ideo facit vt carnaliter

POST PENTECOST.

naliter & temporaliter ei bene sit, pecorum ad morem ocularum semper habens in terram, haud illi dissimilis quam alligauerat satanas decem & octo annis, quae non poterat omnino sursum aspicere, donec eam virtus dei Christus erexisset. Sed quisquis in carne sua seminatur, colliget inde messem condignam, scilicet corruptionem. Caro enim delicate nutrita, & crapula voluptatibusque putrefacta facilius corrumpitur, sicut per Ethnicum quendam id ipsum crapulae vitii carpentem dicitur:

Crapula vitii suum gillatur.

Quanta est gula quae sibi totos

Iuuenalis.

Ponit apros, animal propter conuiuia natum? Pena tamen praesens quum tu deponis amictus, Turgidus, & crudum patonem in balnea portes, Hinc subite mortes atque intestata senectus. It noua nec tristis, per cunctas fabula mentas: Ducitur iratis plaudendum funus amicis.

¶ Corruptit itaque carnem suam quisquis superuacuo cultu in ea seminat, iuxta quod per Sapientem dicitur: In multo esca erit infirmitas, & auiditas appropinquabit usque ad coleram. Et rursus: Propter crapulam multi obierunt: *ibidem.* qui autem abstinens est, adiciet vitam, itaque optimum est gratia stabilire cor, non esca, quae non profuerunt ambulatibus in eis. Sanè esca ventri, & venter escis, Deus autem hunc & has destruet. Quis iam miretur hominem esse mortui obnoxium, qui mortibus tot animantium viuunt? Metet nihilominus huiusmodi carnis suae cultor non modò sui corporis corruptionem, verum etiam temporalium suarum facultatum, quas turpiter exhaurit, dissipationem, obfuscationem proinde honoris sui & famae, excacationem obtusionemque intellectus, & confusionem praecipitationemque consilij, ita vt similis fiat iumentis insipientibus quibus non est intellectus.

Luxuria dedit quid metant.

¶ Quid autem ij metant qui luxuriae voluptatibus diffuse re optimum censent, nisi corruptionem & multifarios cruciatos? Nam vt Boetius ait: Voluptatum appetentia plena quidem est anxietatis, satietas verò, pauitentie. Tristes verò esse voluptatum exitus quisquis reminisci libidinum suarum volet, intelliget. Quantos ille morbos, quam intolerabiles dolores, quasi quendam fructum nequiciae, PP ij fructum

DOMINICA XV.

fruentium solent referre corporibus: Quæ si beatos face-
re possunt, nihil causæ est quin pecudes quoque beatæ es-
se dicantur, quarum omnis ad implendam corporalem las-
civiam festinat intentio. Hæc ille. Nequaquam igitur huius-
cemodi corruptis carnis voluptatibus hominis beatitudo,
imò potius pernicies reperitur. Quia (vt dictū est) nō ma-
net in homine illo qui non nisi caro est, spiritus domini.

Gen. 6.

Cubile dia-
boli.
Iob. 4.

¶ Quum autem ab homine discesserit spiritus dei, mox
illum spiritus immundus ingreditur, nempe qui (sicut scri-
ptum est) in umbra dormit, vbi videlicet sol iustitiæ, gra-
tiæ suæ radiis non lucet, in secreto calami, hoc est in hypo-
critis & fictis peccatâque sua cælantibus, sanctitate & vie-
tute more calami vacuis, & contra vim tentationis fragili-
bus. Sequitur: In locis humentibus, id est, hominibus
voluptate carnali defluentibus. Protegunt umbræ um-
bram eius, videlicet quando mali & carnales homines
similium sibi peccata vel cooperiunt, vel excusant vel de-
fendunt.

Porcorum
grex suffo-
catus in
aquis.

¶ Hi proinde porci sunt quos immundi spiritus ingredi
permittuntur, in vasos autem atque possessos, mox in mare
præcipitant. Per quod mare non absurdè vel remordentis
amaritudo conscientiæ, vel desperationis baratrū, vel sem-
piternæ damnationis abyssus, intelligi potest. Itaque qui
seminant in carne sua, de carne & metent corruptionem.

Simile.

Esa. 58.

Pecora nimirum impinguntur ad cædem. Nec ociosè di-
xit in carne sua. Nam non in carne sed spiritu seminat, qui
carnalium proximi necessitatum misertus frâgit esurienti
panem suum, & egenos vagosque inducit in domum suâ,
qui videns nudum operit eum, & carnem suam in paupere
non despicit. Is enim (vt dictum est) non in carne sua, sed
aliena per proximi charitatem (atque per hoc in spiritu) se-
minat, de quo consequenter Apostolus ait:

Seminare
in spiritu.

¶ Qui autem seminat in spiritu, de spiritu metet vitâ æter-
nam. Hoc est, Qui non surda aure percipit quid in se spi-
ritus dei loquatur, sed ipsius sectatur instinctum ad opera
pietatis hortantem, vt in omnes quantum potest existat be-
neficus, & se continentem gesserit, hic vtique de spiritu
metet vitam æternam. Hæc enim metis ex bonorum ope-
rum semine cõsurgit. Præterea & illud obserua, quod dicitur
ait, qui

POST PENTECOST.

115

vitæ, qui autem seminat in spiritu, nō addidit, suo sicut prius
quum dixit, qui seminat in carne sua: quia nimirum semen
carnalium operum ex homine est, operum verò spiritua-
lium semen est ex spiritu dei. Iuxta quod per Osee domi-
nus ait: Perditio tua ex te Israël, ex me tantum auxilium
tuum. Nulla tamen excusatio relinquitur à piis operibus
vacanti, quum præsto sit omnibus gratia auxiliatrix, qui
hanc implorant & ei præparant semetipsos. Ego, inquit,
sto ad ostium & pulso, si quis aperuerit mihi, intrabo ad
illum. Et de sapientia Dei scriptum est: Inuenitur ab iis
qui querunt illam. Præoccupat autem eos qui se concupi-
scunt, vt illis se prior ostendat. Et post pauca: Quoniam
dignos se circumit ipsa querens. Quisquis ab illa regitur
seminat in spiritu, cuius fructus preciosior est cunctis opi-
bus, & omnia que desyderantur huic non valent compa-
rari, vita enim æterna est. Elige nunc tibi vbinam semi-
nare voles. Reddet enim spinosus carnis ager cultori suo
solam corruptionem. Ager verò spiritus (cui vtique do-
minus benedixit) vitam æternam. Inutilis ager est in quo
quicquid seris corrumpitur & perit. Vtilis verò & benedi-
ctione dignus est, qui tuo reddit cultori cum largo foeno-
re creditum semen.

Osee. 13.

Apoca. 3.

Sapient. 6

Prou. 3.

Ager gomi-
nus. ad se-
minandū.

¶ Circa secundum dicit:

Bonum autem facientes non deficiamus, tempore enim suo mete-
mus non deficientes.

¶ Hic docet Apostolus in piis operibus perseverare, di-
cens: Bonum autem facientes non deficiamus. Quia grande
aliquid videtur exigere, confestim & præmium ponit quò
dicit: metemus. Non ergo bona facientes deficiamus, sed
perseueremus vsque in huius vitæ finem, si sine fine volu-
mus metere in vita futura, hoc præficientes quoniam quan-
tum ipsi aperuerimus dextram ad seminandum, tantum se-
aperiet ad præmium manus retribuētis. Pro modo nempe
sementis redibit & metis. Nam sicut is qui parçè semi-
nat parçè & metet, ita & qui seminat in benedictionibus,
de benedictionibus & metet, & hoc tempore suo Siquidè
omnia tempus habent.

1 Cor. 9.

Eccles. 3.

¶ Bene ergo ait: Tempore suo metemus, non solum hac
ratione quod recipiendi præmium laboris tempus iam nō
est,

pp ij est,

DOMINICA XV.

est, sed postmodum erit. Sed etiam quia non semper Deus mox largitur quod etiam recte postulamus orantes. Quod tamen propter hoc nequaquam denegare putandus est deus, quandoquidem illud tempore suo præstabit, quando videlicet nouit vtilius nobis fore ad salutem, nec donatum iri in vanum.

¶ Non ergo fallat nos spes nostra innixa diuinæ pollicitationi, sed metemur, inquit, non deficientes. Itaque non deficiamus in seminando, quia non semper ad hoc nobis opportunitas temporis arridebit. Vnde subdit:

Ergo dum tempus habemus operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei.

¶ Ad omnes, inquit, bonum operemur, tam ad malos, scilicet quam ad bonos, ad fideles & infideles, ad Iudæos (si facultas se offert) & Gentiles, & ut sit perfecta dilectio omnibus bonum optemus. Ecce quantæ latitudinis ager nobis ostenditur, cui semetem bonorum operum credamus. Dum tempus habemus, inquit. Venit quippe nox, id est, tempus mortis, quando nemo poterit operari. Sicut enim non semper est metendi tempus, ita nec serendi. Quod utique diuitis epulonis & virginum probatur exemplis facuarum. Suis quippe temporibus Deus singula disposuit, distribuit atque ordinauit, ita ut si quispiam aliquid tempore non apto quaesierit, ipsius opera laudatur. Vnde canit Boetius, dicens:

Quum Phœbi radiis graue
Canceri sydus inæstuat,
Tum qui larga negantibus
Sulcis semina credidit,
Elusus Cereris fide
Quærnas pergat ad arbores.
Nunquam purpureum nemus
Lecturus violas petas,
Quum sæuis aquilonibus
Strideas campus inhorruit.
Nec quæras auida manu
Vernos stringere palmites,
Autumno potius sua
Bacchus munera contulit.

Ioan. 9.
Matth. 25.
Luc. 16.
Singula
suis tempo
ribus.

Similia ex
empla.

Et concludens subdit:
Signat tempora propriis
Aptans officii deus.
Nec quas ipse coërcuit
Miseri patitur vices.

¶ Vbi triplici probat exemplo non ignoto, suis singula deberi temporibus, præsertim quum idipsum statuerit Deus.

¶ Ergo dum tempus concessum nobis habemus, operemur bonum ad omnes, & omnibus optemus salutem. Tamen non omnibus eadem possunt exhiberi dilectionis officia, quæ maxime fidelibus sunt exhibenda, circa quod propensiores in bonum esse debemus, quia sumus inuicem membra. Nihilominus tamen omnibus pari dilectione vita æterna optanda est. Lex Moyse ad vnius nationis homines, videlicet Iudæos, beneuolentiæ communionem mandauit, gratia verò Euangelica terras simul ac maria ad electam mensuram conuocat mensuram, tamen (vt dictum est) non æquali mensura, quia maxime domesticos fidei qui nobiscum inuocant eundem in cælo patrem, magistrum vnum Christum, eundemque receperunt spiritum: qui vno proinde fonte sunt regenerati, qui vnius Ecclesiæ matris filij, eodæ doctrinæ alimento enutriti, qui & eandem omnes in cælo expectant beatitudinem.

¶ In superioribus, si bene aduertas, A post, tria docet, scilicet in bono perseverantiam, dum ait: Bonum autem faciēs non deficiamus. Secundò, huius perseverantiæ rationem, quum subiecit: Tempore enim suo metemur non deficientes. Tertio, perseveranter benefaciētium prudentem assignauit discretionem, quum, inquit: Operemur bonum ad omnes, maxime tamen ad domesticos fidei. Quum dicit ad omnes, nec inimicos (vt dictum est) excludit, nec ipsos Ecclesiæ persecutores, iuxta quod Dominus ait: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos. Vbi inuit etiam inimicis nostris & peccatoribus non debere nos viscera misericordiæ præcludere. Vt sitis, inquit, filij patris vestri, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos.

Larga E-
uagelij gra-
tia, stricta
communio
legis.
Domestici
fidei quæ
preferendi.

Luc. 6.

pp iij . . . D O M I

Et con-

DOMINICA XVI.
post Pentecosten .

Eto ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis.

In hac lectione Apost. Primò hortatur fideles, ne in tribulationibus deficiant. Secundò, pro fidelibus orat, vt mètis corroboratione proficiat. Tertid, precatur & optat, vt de diuinis & spiritualibus rebus plenorem notitiam accipiant. Quartò, vult vt fideles hæc omnia à deo se posse consequi confiteantur & agnoscant. Primum facit in principio lectionis. Secundum, ibi: Huius rei gratia. Tertium, ibi: In charitate radicati & fundati. Quartum, ibi: Ei autem qui potens est.

Circa primum pro pleniori lectionis intelligentia est aduertendum, quòd quum præmississet quomodo per diuinam reuelationem sacramentum fidei quod à seculis non fuit agnitus hominibus, ipse accepisset vt illud Gentibus prædicando communicaret, vt sic gentes ipse cohæredes & concorporales essent diuinæ promissionis patribus Israëlita gentis factæ, & hoc per Christum quem ex Euangelij prædicatione cognouissent per ministerium Apostolorum, qui secundum gratiam à deo sibi datam id eis prædicasset, & virtutum signorumque attestacione suam prædicationem confirmasset, vt sic illuminaret omnes Gentes, vt intelligant inuestigabiles diuitias Christi, in quo habemus fiduciã, inquit, & accessum ad patrem per fidem quam habemus in eum, continud subiunxit dicēs: Propter quod peto ne deficiatis in tribulationibus meis. Quasi dicat: Magis gloriari debetis, intelligentes me tanta absque certæ spei fiducia sustinere non posse, quæ apud infideles patet, apud fideles victoriæ sunt. Sequitur:

Quæ est vestra gloria.

Pro, quæ sunt, quasi dicat: Quia iam estis cohæredes & cõparticipes sanctorum, & Christum per ministerium nostræ prædicationis per fidem cognouistis, & per illum accessum habetis ad patrem, propter hæc peto à vobis & effragito, ne à fide & operibus sanctis deficiatis propter tribulationes

bulaciones & vincula mea, pro vobis, id est, quæ propter hoc iustineo quòd tyrannorum edicta cõtenens, vos mea prædicatione institui in fide Christi. Si quidem tribulationes meæ gloria vestra sunt. Has enim propter vos probandos sustineo. Nam si vos statis in eis & non deficitis, profectò mea tribulatio in vestrà vertitur gloria. Alia proinde ratione tribulationes meæ sunt gloria vestra, videlicet, quòd tanta dei erga nos charitate sit affectus, vt non solum filium vestri ob gratiam morti obtulerit, sed insuper nos suos seruos vt vestris prospiciat utilitatibus, periculis & vinculis permiserit attringi. Quòd si præsuræ meæ vobis sunt ad gloriam, quanto maiorem ex vestris vè dicabitur? Vobis ergo exemplo patientiæ sum ego, ne deficiatis in tribulationibus meis quas vestri causa sustineo, in quibus vobis potius est gloriandum quàm animo deficiendum. Nam quòd plura & duriora institutionis vestræ causa perpetior, eò prædicatio mea in vobis maiorem sumit authoritatem, dum id quod vobis prædicauit, vinculis meis & suppliciis confirmo.

Tribulatio Pauli quæ gloria credentium erat.

Vbi aduertendum est, quòd multis modis contingit in tribulatione deficere. Primò, quòs quis aut fidè aut virtutis propositum propter illam derelinquit, quales illi sunt de quibus dominus ait: Ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt.

In tribulatione deficiunt. Luc. 8.

Secundò, quum quis ob incõmoda temporalia, aut quarumlibet tribulationum molestias, ad diuinis aut sortilegos, sacrilega perfidia derelicto deo recurrit. Quod quàm graue crimen sit, quàmque seuera vltione feriendum, exemplo sunt duo principes quinquagenarij cum suis quisque quinquaginta viris igne cœlesti ad imprecationem Helie consumpti, quum ad huiusmodi nefaria ab Ochozia rege mitteretor, sicut quarti libri Regum patefacit historia. Similiter & rex Saul quoniã incumbente sibi bello Phitonissam super euentu futuro consuluit, posttridie ab hostib' vnà cum filiis suis victus & interfectus est. Tales nemo dubitet Christianam fidem & baptismum præuaricasse.

Sortilegos consulere quàm graue scelus.

*4. Reg. .1.
1. Reg. .18.*

Tertid, quum quis ob huiusmodi tribulationum aduersa, aut fraude sibi aut furto, aut alio quouis scelere, contra dei leges putat consulendum.

Quartò,

DOMINICA XVI.

¶ Quartò, quum in aduersitate quispiam constitutus, dei misericordia & auxilio diffidit, desperans se à tantis malis posse liberari, quasi Deus aduersitates nostras vel ignoret, vel in illis constitutos despiciat, quum tamen ipse de fideli loquens dicat: Quoniam in me sperauit liberabo eum, protegam eum quoniam cognouit nomen meum. Clamauit ad me & ego exaudiam eum, cum ipso sum in tribulatione. Et alio loco: Iuxta est Dominus his qui tribulatione sunt corde. Porro sicut spes in deo ministrat vires, ita & diffidentia hominem viribus vel maximè destituit, quòd, scilicet angustiis miser vndique vallat*, nullam sibi superesse puram viam salutis, sicut in Iob scribitur: Non crederet frustra errore deceptus quòd aliquo pretio redimeretur sit. Hic vtique deficit in tribulationibus. Non sic ipse qui ait: Etiam si occiderit me, in ipsum sperabo. Spera nepeius etiam in morte sua. Et quidem diuinæ misericordie testis est, quisquis in tribulatione spem custodit. Qui vero per pusillanimitatem & diffidentiam labascit, Dei misericordiam aut ignorare aut negare videtur.

Spes vires
confortat,
desperatio
frangit.
Iob. 15.
Iob. 13.
Prou. 14.

Tribulatione
quidam dete-
rioriores fiunt.
Simile.

Iere. 9.
Eiusdē. 6.

Eiusdē. 30.

Medicamentum
quibusdam
adfert mor-
tem.

Mat. 11.

¶ Quintò ille deficit in tribulatione, qui in ea deterior efficitur, siue per impatientiam, siue etiam fortassis per blasphemias contra deum vel sanctos, de quo intelligi potest quod per prophetam dicitur: Destruixisti eum ab emundatione. Similis est iste vasi fictili, quod si quis à sordibus emundare voluerit, radentis manum non sustinens confringitur & dissipatur. Vnde & alius propheta dicit: Percussisti eos & renuerunt accipere disciplinam. Nam & frustra conflauit conflator: malitiæ enim illorum nõ sunt consumptæ. In sanabilis fractura tua, pessima plaga tua. Et post pauca: Propter multitudinem iniquitatis tuæ, dura facta sunt peccata tua. Quid clamas super contritione tua? Insanabilis est dolor tuus.

¶ Nam quæ spes salutis superesse reliqua posset iis, quibus medicamentum dei manu confectum temperatimque adfert mortem? Clamet ergo ad dominum quisquis in tribulatione timet deficere, & dicat: Velociter exaudi me domine, deficit spiritus meus. Sanè infirmitatis nostræ est deficere, sed dei est inuocantem reficere. Venite, inquit, ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.

Quidam

POST PENTECOST. 118

Quidni reficiat nos opus manuum suarum & signentum suum, cuius ipse fragilitatem non ignorat? Quam fragilitatem & ipse Apost. pernosces, opportunè exhortando: Peto, inquit, ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis, quæ est gloria vestra.

Circa secundum dicit:

Huius rei gratia flecto genua mea ad patrem domini nostri Iesu Christi.

¶ Hic orat, vt fideles mentis corroboracione proficiant, dicens: Huius rei gratia flecto genua mea, ad superiora se continuans, vbi ait: Ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis. Nouerat quippe scriptum esse: Percutite pastorem, & dispergentur oves. Superiorum enim tentatio, subditos plerumque perturbat, percellitque. Ait rex Syriæ diaboli typum gerens: Non pugnabitur nec contra maiorem, nec contra minorem: sed contra regem. Israel solùm, id est, contra prælatum. Vnde & Dominus prælator præmonens ait ad Petrum: Ecce satanas expetuit vos vt cribraret sicut triticum, ego autem pro te rogavi vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Itaque huius rei gratia, vt, scilicet non deficiatis animo propter tribulationes meas, flecto genua mea. Vbi ostendit ingenti ardore animi se pro illorum salute precari, sicut & in Actis Apostolorum de B. Stephano Lucas refert dicens: Positis autem genibus clamabat voce magna, dicens: Domine, ne statuas illis hoc peccatum.

Zach. 13.
Prælatoris
pro ceteris
à diabolo
impet.
3. Re. 23.
Luc. 22.

Et Manasses in vinculis orans ad dominum: Et nunc, inquit, flecto genua cordis mei, precans à te bonitatem domine. Et oratione. rursum Michæas propheta diuinæ largitatis dona cõsiderans, ait: Quid dignum offeram domino? Curuabo genua deo excelso. Et iterum per Esaiam dominus loquitur, dicens: In memetipso iuravi, egredietur de ore meo iustitiæ verbum & non reuertetur, quia mihi curuabitur omne genu, & in hoc est, humilio sensum meæ. Quam mentis interiorum humiliationem genuum corporis flexio protestatur.

Act. 7.
Genuum
flexio in
Mich. 6.
Esa. 45.
Liberum
esse homin-
is arbitri-
um, nec re-
me iustice-
re ad salu-
tem.

¶ Ostendit autem Apost. hoc loco & humanæ voluntatis insufficientiam & infirmitatem. Petit enim eos vt non infirmentur,

DOMINICA X VI.

mentur, quod nequaquam faceret, nisi eorum vellent excite-
re voluntatem. Si enim non esset liberum humanæ mentis
arbitrium, & responderent, quid nos petis, quod in nostra
potestate non habemus, nunquid non viderentur iustum
reddidisse responsum? Nisi ergo Apostolus sciret in eis vo-
luntatis propriæ cōsensionem, vbi & ipsi aliquid agerēt, nō
diceret, Peto. Nemo quippe sapiens à quoquam petit quod
nouit in illius facultate non esse. Et rursus sciens sine ad-
iutorio gratiæ dei infirmam esse hominis voluntatem, & ne
dicerent liberum arbitrium sufficit nobis, addidit: Huius
rei gratia flecto genua mea. Cuius autem rei gratia nisi eius
quam supra dixerat, Peto vos non deficere in tribulationi-
bus meis pro vobis? Quasi dicat: Quia liberum habetis ar-
bitrium voluntatis, peto & requiro à vobis: quia verò illud
non sufficit ad implendum quod peto, huius rei gratia fle-
cto genua mea ad patrem, vt det vobis quod peto à vobis.
Ad patrem, inquit, Domini nostri Iesu Christi, cui pater est
per naturam, nobis autem pater est per adoptionem. Ipse
nihilominus Christus dominus noster Dei vnigenitus per
naturā, adoptionis beneficio se nobis patrem esse insinuat,
vbi dicit: Filii, adhuc modicum tempus vobiscum sum. Et
iterum, vbi ait: Filii, remittuntur tibi peccata tua. Per spiritū
sanctum verò adoptamur, quippe qui hac adoptione idos
neos efficiat & dignos.

Ioan. 14.
Matth. 9.

A. modis
deus se no-
bis ostēdit
esse patrē.

Sanè quadruplici ratione Deus nobis esse pater proba-
tur, videlicet, primò propter creationem, sicut per Moy-
sen dicitur: Nunquid non ipse est pater tuus qui possedit,
fecit, & creauit te? Fecit corpus, creauit animam, possidet
torum. Nec solum creando nobis pater est, sed etiam re-
creando per verbum suum increatum propter nos missum
& incarnatum.

Dei erga
nos pater-
na dilectio
Luc. 15.

Secundò pater nobis esse probatur, propter paternam
dilectionem, de qua in Euang. dicitur: Quum adhuc longe
esset, vidit illum pater illius, & misericordia motus, accu-
rens cecidit super collum eius, & osculatus est eum. Filius
hic qui patrimonium suum turpiter viuendo consumpsit,
peccator est qui vires & sensus (vtique paterna bona)
detruxit in peccatis, quem tamen per respiciētiā redeun-
tem misericorditer ex sua dilectione recipit pater, sicut per
Prophetam

POST PENTECOST. 119

Prophetam dicitur: Quomodo miseretur pater filiorum, Dei erga
misertus est dominus timentibus se. *Dei erga nos cura*

Tertiò, patrem se nobis ostendit per necessariorum ad
viam vitæ prouisionē. Vnde ipse ait: Scit enim pater vester
quia his omnibus indigetis. Paut olim toris quadragin-
ta annis filios Israel in deserto, vbi nec arari potuit nec me-
ti. Prouidet autem sedulitate paterna non modò corpori-
bus, verum etiam animabus ad salutem, sicut ipse ait: Si vos
quum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quanto
magis pater vester de cælo dabit spiritum bonum petenti-
bus se? Vnde B. Bernardus: Deum meum, inquit, timeo vitæ
meæ non modò gratuitum largitorem, largissimum admi-
nistratorem, pium consolatorem, sollicitum gubernatorem,
sed insuper etiam copiosissimum redemptorem, æternum
conseruatorem, glorificatorem. *Mat. 6. Deut. 8. Luc. 11.*

Quartò, nobis pater est deus, propter hæreditatis colla-
tionem. Vnde ipse ait: Nolite timere pusillus grex, quia
complacuit patri vestro dare vobis regnū. Pusilli per men-
tis humilitatem sunt, quorum est regni cœlestis hæreditas,
prout significatum fuit in filiis Isai, quorum nullus in re-
gem vni dignus fuit, nisi ille de quo ait pater: Adhuc reli-
quus est paruulus, & pascit oves. Non enim gradibus per-
mentis elationem, sed per humilitatem paruulis (vt dictum
est) datur regnum cœlorum. Vnde ad Saulem per Samue-
lem dicitur: Nonne quum paruulus esses in oculis tuis, ca-
put in tribus Israel factus es? Vixitque te dominus in re-
gem? Sequitur: *1. Reg. 16. Mimus filiorū Isai natus in regem.*

Ex quo omnis paternitas in celo & in terra nominatur.
Hoc solum omnium pater præstat cæteris vt patres dicantur.
Ipse enim primus & summus omnium pater est, ex cuius
dispositione sunt nobis patres, & in terra prælati. Nec ait
Ex quo omnis paternitas est, sed nominatur: quia nec ho-
mo, nec angelus verè est pater vt deus, qui omnia fecit &
conseruat, qui à nullo habet esse, sed omnia ab eo & per
eum. Ipse enim qui solus est, verè est, & verè bonus est, es-
sentiz & bonitatis nomen cæteris impartitur, vt ipsa quo-
que & esse, & bona esse dicatur. Similiter ipse qui solus est
præter omnium rerum per creationem & hominum creden-
tium per recreationem, paternitatis nomen cæteris do-
dit, *Paternitas omnis à summo patre deo.*

DOMINICA XVI.

dit. Et ab ipso qui est pater omnium, & qui in celo sunt sancti & angeli, & qui in terra sunt mortales homines, acceperit ut patres ab aliis vocarentur: Ipse tamen eminenti & incomunicabili modo creature suae pater est. Vnde per

Malach. 2. Esa. 63.

Malachiam ait: Nunquid non vnus est pater omnium vestrum? Et vnde rursus Esaias ait: Tu enim pater noster, & Abraham nesciuit nos. Hinc & ipse dominus ait in Euangelio: Patrem vobis nolite vocare super terram, id est, patris nomen nulli prorsus quomodo mihi, tribuite.

Quatuor modis aliis patris dicitur.

Ab illa ergo suprema paternitate denominantur in terra homines patres, vel eorum quos genuerunt, vel eorum ipsi curam gerentes nutritores exiierunt, vel eorum quos docuerunt, vel eorum denique quos ipsi vere vel honore antecedunt. Sed in celo vbi nulla suscipitur soboles, esse paternitas quomodo potest? Ideo intelligendum est Apostoli verbu de ea in caelis paternitate, qua angeli omnes deum creatorem suum & patrem agnoscunt. Dicit autem super hunc locum Sedulius, quod sicut nos qui non sumus de genere Abrahae si fidem illius habuerimus, filij Abrahae vocamur, & patriarchas & prophetas patres vocamus: ita puto angelos & habere principes sui generis, quos patres habere gaudeant in caelestibus. Hec ille. Nobis autem angeli ipsi patres alia ratione dici non possunt, nisi vel quia nos illuminationibus erudiunt, vel quia reuerentur, vel quia honore innocentiae venerandi imitandique sunt a nobis. Quid autem Apost. Ab hoc summo patre procedit aduerte. Subdit enim:

Paternitas in angelis intelligitur.

Ut det vobis secundum diuitias gloriae suae virtutem corroborari per spiritum eius in interiori homine, habitare Christum per fidem in cordibus vestris.

Magnadedit deus multis.

Ac si dicat: Propter hoc flecto genua mea in oratione ad patrem, ut ipse (nempe opulentus) det vobis secundum diuitias gloriae suae, id est, secundum copiam & sublimitatem maiestatis suae. Non enim decet magnificentem & opulentum parcere dare aut paucis, imo dat omnibus affluentem & non improperat. Qui etiam proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo poterit cum illo omnia nobis donauit? Ipse, inquit, det vobis secundum diuitias gloriae suae, quia vere gloriosus il-

Iaco. 1. Rom. 8.

POST PENTECOST.

lius diuitiae faciunt, diuitiae vero huius seculi, eos quos salunt, miseros efficiunt & ignominiosos. Quid autem a magifico datore fidelibus petat aduerte. Det vobis, inquit, virtutem corroborari, id est, qua corroboremini, & constantiam peccatis obstitendi & ferendi aduersa, ne forsitan tanquam procellis & fluctibus inuoluti, in perditionis abyssum deferamini. Det vobis, inquit, virtutem & fortitudinem qua egetis, & quae maxime vobis necessaria est, ut pote praeslantibus & laborantibus, quae eousque roborem in interiori homine per fidem, ut & ipse Christus habitet in cordibus vestris. Qui non habet mansionem vbi fides infirma vacillat. In interiori, inquit, homine, qui minime potest ab hostibus contingi: in eo enim Christus habitare dignatur modo corroboratus sit ipse interior homo & per hoc spiritum sanctum, qui fidem in nobis veram operatur per quam Christus in cordibus credentium habitare dignatur.

Quod autem spiritus sanctus robor nobis & vires supereditur Esaiae testimonio probatur, qui hunc spiritum fortitudinis appellat. Necessaria vero nobis est fortitudo propter multa.

Primo, ad bene inchoandum, ut manum mittamus ad fortia. Nam defectu fortitudinis ignaui & inertes (qui velent triumphare sed sine certamine, eruditi esse sed sine labore & studio) coruorum canunt, cras, cras. Quod Satyricus irridens ex vniuersorum persona dicit:

Cras hoc fiet, idem cras fiet, quid? quasi magnum Nempe diem donas: sed quum lux altera venit, iam cras hesternum contempsimus: ecce alium cras Egerit hos annos: & semper paulum erit ultra. Nam quantum prope te, quantum remone sub vno Vertentem se se frustra sectabere cantum Cum rota posterior curras, & in axe secundo.

Nunquam autem rota quae in quadrigae posteriori axe est, quantum cum priore currat illam curru valet comprehendere, aut perungere ad illam, tamen si ab ea non longe distet. Sed aliter & melius nos Sapiens admonet. Ne tardes, inquit, in Ecclesi. 15. Nam qui non est hodie, cras minus aptus erit. Obstat enim plerun-

Esa. II. Virtutes fortitudinis operis est.

Persius, In procrastinatione operis sua salutis.

D O M I N I C A X V I .

plerunque ad meliora se receptoris vana & vitiosa formido, de qua per Psalmistam dicitur: Illic trepidauerunt timore vbi non erat timor, id est, iusta timendi ratio. Maluit enim stulti semper pendere, quam aliquando sese in ruina recipere. Ad hanc formidinem discutiendam virtus & fortitudo spiritus necessaria est.

- ¶** Secundo, necessaria nobis est spiritualis fortitudo ad fortiter & instanter operandum. Nam vt Sapiens ait: Egestatem operata est manus remissa, manus autem fortium diuitias parat. De forti nempe egressa est dulcedo. Et iterum *Iud. 14.* Salomon ait: Manus fortium dominabitur, quæ autem remissa est, tributis seruiet. Patietur enim diabolus exactorem. Exactorem, inquam, culparum in hac vita, & pœnarum in futura vita. Sed ad ignauie & torporis excusationem nos Sapiens hortatur quum dicit: Quodcunque potest manus tua instanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas. Et Apostolus ait: Dum tempus habemus operemur bonum. At tamen fingit sibi formidinem piger, dicens: Leo est in via, leæna in itineribus. Denique abscondit manum suam piger sub ascella, nec ad os suum applicat eam. Et quia propter frigus arare piger noluit, mendicabit æstate & nõ dabitur illi. Sed vsquequo piger dormis? Quando confisus es somno tuo? Paululum dormies, paululum dormitabis. Paululum conferes manus tuas vt dormias, & veniet tibi quasi viator egestas, & pauperies quasi vir armatus. Si verò impiger fueris, veniet vt fons meisis tua, & egestas lægè fugiet a te.
- ¶** Tertio, necessaria est fortitudo ad sustinendum aduersi. Vnde B. Iob ait: Quæ enim est fortitudo mea vt sustineam, aut quis finis meus vt patienter agam? Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea ænea est. Nisi enim nos dominus fortes ad sustinendum aduersa dono sui spiritus efficiat, vtique de nobis quod in Threnis scriptum est verificabitur: Abierunt absque fortitudine ante faciem subsequenti. Hinc etiam Salomon ait: Si desperaueris lapidis in die angustie, imminuetur fortitudo tua. Sed expecta dominum, viriliter age & confortetur cor tuum & sustine dominum. Nam propter te, inquit ille, sustinui opprobrium.

P O S T P E N T E C O S T .

111

Quare ergo & tu propter ipsum non sustineas? Quinimò (vt monet Sapiens) Omne quod tibi applicitum fuerit accipe, & in dolore sustine, & in humilitate tua patientiam habere. Et quoniã ad sustinendum aduersa patienter, nihil monet efficacius quam exemplum Christi patientis: ideo cogitate eum, inquit Apostolus, qui talem sustinuit à peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem, vt non fatigemini animis vestris deficientes. Hinc etiam beatus Petrus ait: Christo igitur passo in carne, & vos eadem cogitatione armamini. Et beatus Iacobus: Exemplum, inquit, accipite fratres exitus mali, longanimitatis, & patientie prophetas qui loquuti sunt in nomine domini: Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt.

¶ Quarto, necessaria nobis est fortitudo ad resistendum. Vnde & de patribus test. vet. dicit Apostolus: Fortes facti sunt in bello. Et beatus Petrus: Aduersarius, inquit, vester diabolus tanquam leo rugiens circuit querens quem deuoret, cui resistite fortes in fide. Denique vsque ad mortem, inquit sapiens, certa pro iustitia, hoc est, Per totam hæc vitam tuam, defende & conserua in te metipso iustitiam. Resistite diabolo, & fugiet a vobis. Et vnde iterum Apostolus Ephesius scribens ait: Accipite armaturam dei, vt postestis resistere in die malo.

¶ Quum eleuaret Iosue aduersum hostes clypeum, sui qui prius fugere hostes visi fuerant, contra persequentes Iosue clypeum fortissimè resistit, & factis & nomine peum eleuatum ipsum passio est, que recogitata, solutos corde corroborat, & pusillanimes confortat, de quo scuto quod in Threnis Ieremias ait, accipi potest. Dabis eis scutum cordis, laborem tuum. Ad huius nempe scuti contemplationem qui fugerant denud pugnabunt. Fugienti similis fuit beatus Petrus in domini sui negatione, qui tamen postea fortissimè resistit quando etiam cæsus persecuerat in ipsius confessione.

¶ Quinto, necessaria est fortitudo ad perseverandum. Non enim nisi fortes, vsque in finem perseverant. Sanè regnum caelorum vim patitur, & violenti diripiunt illud. Sed quid prodest fortiter pugnasse, si ante finem certaminis abiectis

DOMINICA XVI.

Latitudo. Latitudo nempe charitatis etiam inimicos complectitur cum hilaritate benefaciens & illis, & omnibus quibus potest. Sed quoniam abundante iniquitate, multorum charitas refrigescit, opus est longitudine, quæ est longanimitas perseverandi, ubi quodammodo stando perseveratur, de cuius perseverantiæ fructu Christus loquens: Qui perseveraverit, inquit, usque in finem, hic saluus erit. Porro charitatis sublimitas ea est, quæ dirigit cor sursum, ut deus ipse in præmium expectetur. Nam si bene operaris etiam usque ad inimicos, & hilariter tribuis, habes latitudinem. Et si in his usque in finem perseveras, habes longitudinem. Sed si hæc omnia propter mercedem supernam non facis, altitudinem non habes. Et per hoc, illa iam nec longitudine erit, nec latitudo. Nam habere hanc charitatis altitudinem, est cogitare deum, amare deum, & gratitudo amare ipsam, proinde adiutoræ, ipsum remuneratorem: denique ipsam, non aliud quicquam ab ipso in præmiu expectare. Quæ si amas, gratitudo necesse est ames, ut verè ames, & ipse sit merces tua, quam amas & desideras.

Profundū. Postremò, charitatis profundū nosse, est intelligere occultum dei esse iudiciu, quare isti dat, illi nō dat. De profundo nempe iudiciorum dei, quæ scrutari contemplari nō quimus, procedit omne quod possumus. Quid possumus, video: sed vnde possum, nō video, nisi quia novi esse à deo. Quare autem isti & non illi det, non multum est ad me, & byssus est & profundum. Abyssus etenim quedam est voluntas dei, cuius causæ non inuestigantur, cuius gratia saluamur, quia nō ex operibus iustitiæ quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit. Voluntariè enim genuit nos verbo veritatis suæ. Sed hæc voluntas eius in abdito est (ut diximus) cuius secreta profunditatem expauescens Apost. clamat: O altitudo divitiarum sapientiæ & scientiæ dei, quam incōprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius! Vbi altitudo profunditatem significat, sicut ibi: Puteus altus est, id est, profundus.

Tit. 3. **Iacobi. 4.** **Rom. II.** **Ioan. 4.** **Crucis mysterium.** Itaque in his quatuor charitatis dimensionibus iam dictis, mysterium & figura crucis ostenditur. Dominus enim qui arbitrio voluntatis suæ, non autem necessitate aliquamori dignatus est, etiam mortis genus & modum pro arbitrio

POST PENTECOST. 123

bitrio suo elegit. Grandi sanè mysterio tale genus mortis elegit, in quo latitudinis huius & longitudinis, & altitudinis, & profunditatis magister tibi existeret, qui dixerat: Tolle crucem tuam & sequere me. Tollitur crux, quum spiritu facta carnis mortificatur. Quandiu autem euacuatur corpus peccati, quandiu exterior homo corrumpitur, ut interior renouetur de die in diem: tempus est crucis. Nō otiosè, inquam, crucem dei filius elegit, sed ut te huic mundo crucifigeret. Quoniam verò per Christi domini nostri charitatem (qua pro nobis mortem adiit) tanta nobis misericordia prouenit: deo consequenter orat Apost. & optat, ut illam fideles, saltem secundum suam capacitatem diuinitus illustrati nouerint, dicens:

Scire etiam supereminentem scientiam charitatem Christi, ut impleamini in omnem plenitudinem dei.

Oro, inquit, ut possitis eam nosse & intelligere charitatem, qua nos dilexit Christus, tantam esse, quòd omnem scientiam supereminet & excedat scientiam humanam. Plenè etenim sciiri non potest, quanta nos charitate dilexit. Et quia quòd plus deus intelligitur, plus & amatur, & quòd plus amatur, tantò amplius in spiritualium charismatum participationem venit, ideo orat & optat nos (saltem pro nostro modo) hanc eandem Christi nouisse charitatem, quatenus hic virtutum & gratiæ, illic verò beatitudinis plenitudinem assequamur. In quam plenitudinem, inquit, venire nō potestis, nisi prius agnoscatis Christi erga vos maiorem esse charitatem, quàm humana scientia comprehendat. Nam charitatis illius magnitudinem nemo potest comprehendere, qua videlicet deus homo factus est, qua iustus pro impiis, dominus pro seruis, pro creatura sua creator deus mortem adire dignatus. Vnde per Esaiam loquitur, dicens: Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum, ut nō misereatur filio uteri sui? Et si illa oblita fuerit, ego tamen nō obliuiscar tui. Ecce in manibus meis descripsi te, ut videlicet tibi innotescat quando ego te amaui. Ista, inquit, Apostolus, volo vos scire, ut impleamini in omnem plenitudinem dei, & in gratiarum actione sicut patri, ita & filio honorem exhibeatis, ut sit plena diuinitatis confessio in vobis. Sed fortasse dicat aliquis: Ex quo charitas Christi

Matth. 16.
Rom. 8.

Christi
charitas
ga nos
ni maior
scientia.

Est. 19.

DOMINICA XVI.

supereminet scientiæ, quo pacto sumus eam cognituri? Vtique non humana scientia, sed spiritali. Præterea neque illud dixit, quod hanc quanta sit cognoscetis, sed cognoscetis, inquit, quod sit scientiæ supereminens, & hoc oro, ut à spiritu perdiscatis.

¶ Circa quartum dicitur:

Ei autem qui potens est omnia facere superabundanter, quam petimus, aut intelligimus, secundum virtutem qua operatur in nobis, ipsi gloria in Ecclesia, & in Christo Iesu, in omnes generationes seculi seculorum, Amen.

¶ Hic asserit deum omnia quæ superius & dicta & operata sunt nobis posse conferre, & abundantius quam vel intelligimus, vel petimus: hoc est, plus quam petere sciamus petere præsumamus. Quam petimus, inquit, aut intelligimus, quia plus intelligimus quam petimus. Plus tamen, inquit, ille potest operari vobis, & hoc secundum virtutem quæ operatur in nobis: ita potest hoc in vobis, sicut & in nobis Apostolis potuit. Ob hoc ergo ei soli, & nõ homini qui nihil ex se potest, sit gloria pro his quæ fecit, & quæ benefecit nobis. Rectè autem in dei laude sermonem concludit, ut & beneficia conferentem extollat, & magnitudinem gestorum eius in nos patefaciat. Neque enim ea fuisset hic admiratus, nisi deus nobis talia contulisset, quæ in sui admirationem & gloriam cõverterent homines, ut verbi gratia: Quod deus factus est homo, & pro hominibus mortuus, & huiusmodi multa, quæ maiora sunt, quam aut petamus, aut intelligimus. Qui enim hæc vel intelligere potuisset, vel petere præsumpisset? Pro his, inquit, & similibus sit ipsi deo gloria, & hoc in Christo Iesu. Non enim potest aliquis deum verè laudare, nisi in Christi fide & virtute. Ipse nempe Christus ad hoc faciendum virtutem nobis & gratiam præbet, docetque, quemadmodum sit hoc faciendum, quia videlicet in ecclesia. Unde ipse ad patrem loquens: Narrabo, inquit, nomen tuum fratribus meis, in medio ecclesiarum laudabo te. Et iterum: Confitebor tibi in ecclesia magna, & quoniam in perpetuum est illa permanens, quia nec poterit inferi aduersus hanc præualebunt, ideo dicit: in omnes generationes seculi seculorum. Dei enim tam laus quam gloria non accipiet finem.

Dei plura
posse quam
intelligimus.

Deum non
nisi in ecclesia
glorificari.
Matt. 16.

DOMI-

POST PENTECOST.
DOMINICA XVII.

post Pentecosten.

Obsecro vos ego vinculus in domino, ut dignè Ephes. 4. ambuletis vocatione qua vocati estis.

¶ In hac lectione Apost. fidelium mores instituit. Et hoc duobus modis. Primo, generaliter. Secundo, quo ad aliquas virtutes specialiter. Primum facit à principio lectionis. Secundum, ibi: Cum om-

ni humilitate.

¶ Circa primum dicitur:

¶ Obsecro vos ego vinculus in Domino, ut dignè ambuletis vocatione, qua vocati estis. Non vitur imperantis verbo, sed obsecrantis, & vinculis hæc scribens, ut fidelibus quæ sunt recta persuadeat quamquam autoritate summa fungeretur, sciens quod remissius imperanti, facilius obtemperatur, & hominem geuerosæ mentis esse, qui sponte sua sequi malit quam trahi. Hinc est quod quorundam rigidæ iussiones præuaticatores multiplicant. Superiorum enim in subditos præcepta vincula sunt, Sed palam est vincula esse odiosa. Noluic ergo Paulus discipulis suis præceptorum laqueos iniicere, sed modestiam pariter & humilitatem seruans, in serui morem eos precatur, dum hos ad integritatem morum & perfectionem vitæ cupit inducere. Quibus etiam precando vincula sua proponit, ut illos ad sui miserationem commoueat, & in suorum vinculorum leuamen & refrigerium spiritus, inducat ad suæ deprecationis effectum, Ego, inquit, vinculus in Domino, quasi dicat: Non aliquo malo meo facinore, sed ob Christi Domini nostri prædicatam gloriam, & ob vestram ad Christum conuersionem, coniectus sum in vincula. Propter quæ & promptiori decebat illos animo apostolicæ fudelæ acquiescere, eiusdem Apostoli charitatem in illos vel hoc argumento perdocti, quod etiam in vinculis de illorum commodis curam gerit, & quasi sui oblitus de illorum sit salute sollicitus. Nihil enim pro se ab illis precatur, sed pro illis: ut quemadmodum, inquit, vestra deponset vocatio, sic incedatis,

Obsecrare
maluit A-
post. quam
imperare.

Superiorum
præcepta
laqueos ef-
se & vin-
cula.

qq iij

¶ Estis

DOMINICA XVII.

Ambulare dignè nra vocacione debemus. **Similia.**

Estis nanque ad magna vocati, vt videlicet Christo con fideatis regni celestis cõparticipes. Id eõque nõ debet hec vestra dignitas indignis Christo operibus contaminari. Inuitatus quispiam & iturus ad præpotentis hominis conuiuiũ, de inuitantis se dignatione & beneuolentia non ingratus, quo potest honestiore v estimentorũ cultu illo proficiscitur. Rursus si mulier quælibet humili loco nata à nobili principe adametur & desponsetur, ipsa vtrique in die qua ad talem sponsum ducenda est, summo studio ornare se studet & mundare, vt illius placeat aspectibus. Esti mortalis hoc facit vt homini mortali complacere, quanto magis se debent fideles ab omni contagione peccati pro viribus emũdare, virtutibusque & operibus bonis semetipso excultos & ornatos reddere, quum ad æternę beatitudinis gloriam (ac si ad magni regis conuiuiũ) sine vocati. & quod maioris est gratiæ, per fidem sine animæ eorum regi regum Christo domino desponsata. Vnde Apostolus ecclesię credentium loquens: Despondi vos, inquit, vni viro virginē castam exhibere Christo. Itaque dignè ambuletis vocacione qua vocati estis. Dignè etiam mea doctrina & informatione, ambulate de virtute in virtutem proficientes, ac fructum honoris & honestatis in sancta conuersatione proferentes, & tanquam bonus ager creditum doctrinæ semina cum fœnore multo reddentes.

2 Cor. II.

Circa secundum principale dicit:

Cum omni humilitate, & mansuetudine, cum patientia, supplicantes inuicem in charitate.

Hortatur ad ample. **H**ic instruit fidelium mores speciatim ad nonnullas virtutes adhortando, quarum prima est humilitas, dicendã huic: Cum omni humilitate, scilicet ambuletis, vt & cum militatem. deo ambuletis & deus ipse vobiscum, qui non nisi humilibus suam gratiam impartitur, iuxta quod per prophetam dicit: Non habitabit in medio domus meę qui facit superbiam. Porro superbos disperdit mente cordis sui. Quod postquam experimento Nabuchodonosor rex Babylonis in semetipso probasset, confessus est dei potentiam, qui gradientes in superbia potest humiliare. Porro superbiam detestans Dominus per Esaiam loquitur, dicens: Pro eõ quod eleuatae sunt filię Sion, & ambulauerunt extenso collo, &

Luc. 1. In superbia gradietes arguuntur. Esa. 3

POST PENTECOST.

Io, & nutibus oculorum suorum ibant, & plaudebant, & ambulabant, & pedibus suis composito gradu incedebant, decaluaabit dominus verticem filiarum Sion. Et post pauca: Mœrebunt & lugebunt portę eius, & desolata in terra sedebit. Hinc iterum per alium Prophetam dicitur: Væ vobis qui opulenti estis in Sion optimates, capita populorum, ingredientes pompaticè domũ Israëli. Et subdit cõminando pœnam: Qui separati estis in diem malũ. Et post pauca sequitur: Iurauit dominus Deus in anima sua dicit dominus deus exercituum. Detestor ego superbiã Iacob, & domos eius odi, & tradam ciuitatem, cum habitatoribus suis.

Amos. 6.

Sed aduertendum est, quod sicut per superbiam ira dei vel maxime prouocatur: ita & placatur per humilitatem, quod paruit in Achab rege Israëli. Is enim quum venundatus esset vt faceret malũ, idololatra, sacrilegus & innocentis effusor sanguinis, auditis per Heliam diuinis ad se comminationibus, ambulauit demisso capite, humiliatus propter sermones domini, de quo dominus ait ad Heliam: Vidisti humiliatum Achab coram me? Quia ergo humiliatus est mei causa, non inducam malũ quod loquutus suam in diebus eius. Ambulemus ergo & ipsi in omni humilitate, sicut ille qui ait: Neque ambulauit in magnis, neque in mirabilibus super me. Hinc etiam nobis in Euangelio dicitur: Attendite à Scribis qui volunt ambulare in stolis, & amant salutationes in foro, & primas cathedras in synagogis & primos discubitus in conuiuiis. Tu autem nõ sic, sed vt alio loco dominus dicit: Quum inuitatus fueris ad nuptias, vade & recumbe in nouissimo loco, vt veniens qui te inuitauit, dicat: Amice ascende superius, & erit tibi gloria. Et iterum: Discite à me, inquit, quia mitis sum & humilis corde. Nec otiosum est quod dicit, cum omni humilitate. Veram enim & non fictam humilitatem requirit, quę nõ modò verbis, sed etiam factis, habituque ipso, & gestu, sit præferenda. Nec solum in vnum alterumve erit hæc humilitas: sed in omnes seruanda, tam tenues quàm opulentos, tam abiectos quàm præclaros.

3. Reg. 21. Humilitate iram dei placari.

Humilitas suadetur.

Luc. 20.

Luc. 14.

Matt. 23.

Sed nec ab te illos primo loco de humilitatis virtute commonescat, quum sit ipsa virtutum ceterarũ mater & funda-

funda-

DOMINICA XVII.

*Humilitas
quas pa-
riat animi
virtutes.*

fundamentum. Parit enim reliquas virtutes ex se. Verbi gratia, mansuetudinem, patientiam, obedientiam, modestiam, sobrietatem. Illas nihilominus quasi loco tuto in se custodit, ne vanitati vel iactantiae, quasi vento proteruo & puluerulento sint obnoxiae. Sanè, si non nisi per spiritum generantur virtutes in nobis, nec requiescit spiritus domini nisi super humilem, & quæ à Sapiètibz & prudètibz diuinæ Sapiètiæ atq; ana absconduntur, per spiritum reuelantur paruulis: liquet non nisi per humilitatem ad reliquas animi virtutes atque ad ipsam Sapièntiã posse quædam peruenire. Scriptum enim est: Vbi humilitas, ibi Sapièntia. Econtrà verò: Vbi superbia, ibi contumelia, ibi ignorantia sui, & stultitia, atque ideo superbus dominus mente cordis sui despectos inanes & aridos derelinquit. Quo fit, vt luce veritatis destituti, amplius euanescaut in cogitationibus suis. Nam quum leues sint, in altum facile tolluntur, vt dispergantur tanquam puluis quem proicit vètus à facie terræ. Humiles autem Deus inhabitans confirmat, illuminat, & conferuat.

Esa. 66.

Prov. 11.

*Quæ vitia
pariat su-
perbia.
Luc. 1.
Rom. 1.*

*Hortatur
ad mansue-
tudinem.*

*1. Reg. 24.
Dauid re-
gis mansue-
tudo.*

1. Reg. 20.

1. Reg. 16.

¶ Secundo hortatur nos Apostolus ad mansuetudinem, quam humilitati coniungens ait: Cum omni humilitate & mansuetudine. Et rectè quidem mansuetudinem humilitatis virtuti subiecit, vt pote quæ non nisi ex humilitate procedit, siquidem mansuetudo, animi tractabilitas est, cohibens iracundiæ ferocitatem, placabilem reddens hominem, exorabilem, persuasibilem. Sic autem ex humilitate nascitur mansuetudo, vt etiam per eam humilitas ipsa feruetur. Nisi enim humilitati mansuetudo comes esset, nulla prorsus esset humilitas. Quis enim humilem dixerit, quem iracundum, quem implacabilem, quem inexorabilem, quem imperuasibilem esse conspexerit?

¶ Porro mansuetudinis exemplum nobis Dauid sanctus exhibuit, vir vtique secundum cor dei, qui nec de iniquo rege Soule persequente, nec rursus de maledicentia Semei atrociter insectantis se verbis contumeliæ, quin & lapides & terræ puluerem in regem mittentis, vltionem sumi passus est. Vnde postmodum & ipse fiducialiter orabat dominum, dicens: Memento domine Dauid & omnis mansuetudinis eius. Quum enim humana fragilitate in peccatum lapsus

POST PENTECOST.

lapsus esset, misericordia dei & ipse opus habebat, cuius clementiam interpellans, quam proximo indulgentiam mansuetus exhibuerat, hæc sibi à deo præstari fiducialiter precabatur. Tertio commendat nobis Apostolus virtutem patientiæ, quum dicit:

Cum patientia supportantes inuicem in charitate.

¶ Ac si dicat: Si tibi à fratre oritur molestia, alter alterius onera portate, & hoc nõ fiet, nec cum tædio & animi indignatione, sed in charitate. Siquidè fieri potest quod molestiam passus, nequiter & dolosè quam non habet patientiam simulet, & hoc multis modis. Vno modo, quum vltionem iniuriæ opportunum tẽpus quis expectans, simulat patientiã, attamè propositum vltionis manet alta mente repositũ, vt suo tẽpore malum pro malo, & cum fœnore retribuat. Alio modo, quũ quis accepta iniuria & tacet & fugit patientiã, vt sua quasi insensibilitate aduersarius iracundiæ furore magis crucietur. Tertio modo, quũ quis patientiam simulans non resistit, non quidè ex charitate proximi, sed potiùs gratia sui ipsius, & propriis incommodis vel damnis euitandis, ne si resistat, seipsum prodat, palam ostendens qualis sit. Patiens quippe & mansuetus reputari vult ab hominibus, qualis tamen non est, sed (sicut dictũ est) ne seipsum honoris sui damno afficiat, dissimulat, & quã non habet patientiam ostendit. Quarto modo, quum quis vltionem meditatũ, timens tamen ne cõtentionem vel rixã cum aduersariẽ ingressus, nimis suæ mentis perturbatione semetipsum lædat, simulat patientiam. Quinto modo, quum quis timens ne cõtentionem vel rixam cum altero capiens (vt fieri solet) nõ bene compos suæ mētis effectus, grauius aliquid in illũ verbo vel facto committat, quod postmodum cum suo dāno vel impẽsis sit emendandũ. Sexto modo, quũ quis eo animo simulat patientiã vt alteri insidietur, hac intentione, vt aduersariũ aliquid in ipsum verbo vel opere committat, quod illi postmodũ possit obicere, vnde ille cõfũdatur, vel quod in illi infamiã possit alius studio detractio- nis euarrare. His modis patientia non habetur, sed fingitur.

*Patientia
fingitur.*

*Proximũ
hac ratio-
ne patien-
tiam
portare
debeamus.*

¶ Nec huiuscemodi simulationibus supportamus inuicem in charitate, quandoquidem hanc ob causam proximũ sup- portare debeamus, vt videlicet impleamus legem Christi, qui om-

DOMINICA XVII.

qui omnium nostrum infirmitates & peccata portauit in corpore suo super lignum crucis, qui & vsque adhuc peccantes nos supportat. Nam vt Ieremias ait: Misericordiae domini, quia non sumus consumpti. Proinde quum & ipsi in multis à proximis supportemur, quare vicissim & nos aliorum im perfectiones non feramus, nequaquam hos despicientes, quum ipsi à nemine propter nostras infirmitates despici velimus, sed supportari?

Denique proximum in charitate supportare etiam hac ratione debemus, ne, si illi per impatientiam repugnemus, in grauioris culpae reatum defensionis colore labamur, vt plerunque contingit. Nec tamen in proximi culpa propter huiuscemodi patientiam tacendo consentire putemur, quandoquidem vel aptius ad illius correctionem expectamus tempus, vel quòd vltro sese emendabit optulante deo confidimus, vel quia nonimus cum non malicia deliquisse, sed vel passione, vel occasione praeventum, qui ipse de cetero bonus esse consueuerit. His enim & aliis huiuscemodi considerationibus proximū patienter ferre nos cōdecet. Hoc enim est illum in patientia supportare in charitate. Quartò, nobis Apostolus commendat vnitatem pacis, dicens:

Solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis.

Hanc sacrosanctam vnitatem facit spiritus sanctus, qui habitare facit vnanimis in domo. Sicut enim in nostro corpore spiritus noster omnia mēbra continet, regit, & vnit, tamen si diuersa membra sint ita & spiritus sanctus cunctos in Christo fideles facit vnanimis, neclitque (quanuis natione aut moribus, aut arte, aut studio, vel cōditione quouis alia inter se differant) per eundem tamen hunc spiritū vnum omne efficiuntur. Studeamus ergo per mutuan pacem hanc inter nos seruare coniunctionem, ne, si perdidimus, perdamus & vitam. Sicut enim man^{us} vel pes, si cum reliquo corpore diuortium fecerit, vt ab aliarum corporis partium copula profcindatur, extunc membra mortua sunt ita & quicunque ab ecclesiae corporis vnitatem separantur, per Christum viuere non possunt. Hæc vnitatis in vinculo pacis seruanda est, quæ pax idcirco vinculum dicitur, quia plura simul in vnum connectit.

Commen-
das pacis
vniatē.
Ecclesia
membra
spiritu san-
cto conne-
ctuntur.

Simile.

¶ Quia

POST PENTECOST.

¶ Quia verò hi qui vno sunt vinculo colligati, suimet potestatem non habent, vt quòd quisque voluerit, ire possint: & qui sub vno sunt spiritu, nō tantū quæ sua sunt cōsiderare debent, sed quæ aliorum, sicut & ipse Christus, non quæ sua sunt, sed magis omnia nostrum per suam mortē quaesuit salutem. Exempli gratia: Hi qui matrimonio iuncti sunt, eodem vinculo continentur. Qui si in bono fuerint consentientes, alter fulcitur ab altero, & inuicem p̄sidio sunt. Sin autem discordes fuerint, quum ab inuicem separari non possint, inuicem impediunt sunt omnium grauisimo, & odiosissimoque. Non enim isti matrimonij vinculum concordantium salus est, sed concertantium iugum. Simile aliquid videmus in auiibus simul in pascuis concupulatis. Ad hoc enim vt bene sit illis, quòd alterum proficiscitur, necesse est alterum comitari. Alioqui pastus nullus, nulla requies, sed ieiuna colluctatio, & rixa quotidiana. Quæ similitudo etiam inter collegas quoscunq; & simul in vnum viuentes reperitur. Qui, si cupiunt saluti suæ fore cōsultum, vnitatem spiritus in vinculo pacis custodiant oportet, & alter (quum opus fuerit) obtemperet alteri, modo nihil iniquum, aut dei legibus aduersum exigatur. Alio qui non iam erit psallere: Ecce quàm bonum & quàm iocundū habitare fratres in vnum. Sed illud potius verificabitur: Inimici hominis, domestici eius. Et illud: Ecce cum scorpionibus habitas, & increduli & subuersores sunt tecum. Cū talibus enim habitare non bonum & iocundum, sed malum est & tædiosum. Qualis autem esse debeat hæc vnitatis, consequenter ostendit dicens:

Vnum corpus & vnus spiritus.

¶ Efficiunt etiam fideles vniuersi corpus vnum, cuius ipse Christus caput est, quorum omnium tanquam membrorum ad inuicem vnionem & copulā efficit spiritus sanctus, qui est spiritus adoptionis filiorum dei, illos inter se in vnum & cū deo iungēs, qui & ipse patris & filij mutu^{us} amor & æterna beatæque connexio est. Ad ipsum ergo pertinet cōnexio & societas illa, qua vnici filij dei vnum corpus mysticum efficiuntur. Hæc enim connexio per ipsum est. Sed aduerte, quòd sicut vnum corpus hominis multis constat membris, & vna anima omnia illa viuificat & vegetat mēbra,

Pax quum
vinculum
dicitur.
Philip. 2.

Vnitatis pa-
cis quum
necessaria.

Psal.
Math. 10.
Ezech. 2.

Ecclesia
membra per
spiritu san-
ctum con-
nectuntur
effici.

DOMINICA XVII.

bra, faciens in oculo vt videat, in aure vt audiat, in pedib' vt ambulent, in manibus vt operentur, & sic in caeteris membris: ita & spiritus sanctus membra mystici corporis Christi, quod est ecclesia, concinet, vegetat, & viuificat, vt vnumquodque ad opera suo statui conuenientia recte moueat. Proinde sicut humani corporis membrum praecisum formam quidem qua cognoscatur retinet, sed nequaquam spiritus sequitur quo praeter vnitatem viuat, sic quicumque a dictae pacis diuisus est vnitatem abscisus est tanquam membrum a viuo corpore, tanquam palme a vite, sacramentum quidem (vt formam pristinam) retinens, sed extra vnitatem spiritu non viuat. Vanè autem foris de forma gloriatur, nisi etiam ab intra spiritu vegetetur.

Nata.

Membrorum inter se charitatis triplex.

¶ Sed attende quod inter eiusdem corporis membra ad inuicem trifaria charitas reperitur, quam & nos conuenit erga proximos imitari. Vna est charitas mutuae supportationis. Membrum enim quod sanum est, non despicit membrum quod vel infirmum vel fractum est, quin potius vel illius supplet vices in opere, vel alligat illud, vel iuuat, nequaquam illud abiiciens quia infirmum est. Et quidem ipsi debemus inuicem supportare, non despiciere, inuicem iuuare & subuenire in quo possumus, saluti fraternae fideliter intendere.

Ll. to. c. 5. Civica quondam corona honor, & quis ea dignus.

¶ Alia est charitas mutuae subuentionis, quam habere debemus ad proximos, non modò membrorum eiusdem corporis, sed & ipsorum Ethnicorum exemplo perdocti. Vbi hoc vnum auctore Plinio considerasse sufficiat, quod scilicet olim apud Romanos gentiles adhuc, coronae civicae fuerit honos. Haec enim a senatu dabatur ei qui patriae tuos primus ascendens, audentem irrumperet, occidit. Item & illi dabatur, qui ciuem in bello periclitatè in aluit seruare quam hoste occidere, modò fateretur ipse per illum se esse seruatum. Itaque huiusmodi corona accepta, perpetuo vt siue in ludis, siue in quocunque ciuium conuentu licebat. Induenti, semper assurgit etiam ab senatu in more est, inquit. Sedendi etiam ius in proximo senatu. Vacatio munerum omnium ipsi, patrique, & auo paterno. Ecce quatis honorum praemiis ad mutuam charitatem & tuitionem conuincuntur.

¶ Reliqua

POST PENTECOST 125

¶ Reliqua est, charitas mutuae vel compassionis in malis, vel congratulationis in bonis. Nam si quis vni membro vim aliquam vel iniuriam intulerit, membrum aliud non aliter hanc quam si irrogata sibi fuisset, indolet. Et rursus si munere vel beneficio vnum membrum fuerit honoratum, membrum aliud idipsum sese beneficium accepisse putat, & membro honorato congratulatur. Sanè ad huiusmodi membrorum inter se charitatem, & ipsi debemus gaudere cum gaudentibus, & cum fletibus flere. Et rursus: Si quid inquit, patitur vnum membrum, cõpatiuntur omnia membra, vos autem estis corpus Christi, & membra de membro.

1. Cor. 12.

¶ Decet proinde vt inter fideles sit haec pacis vnitas, non modò quia vnum corpus, sed etiam quoniam vnus spiritus sunt. Omnium enim eorù est spiritus vnus, quem in sacramento regenerationis accepit. Vnde & de Christi martyribus canimus, quod perstiterit in amore fraternitatis, quia vnus fuit semper spiritus in eis & vna fides, & ab initio ecclesiae, multitudinis credentium erat cor vnus & anima vna. Aequum enim est, vt qui vnus corporis sunt membra, & ab vno vegetantur & aguntur spiritu, & ipsi idem sentiant & equam animi promptitudinem, & sanctam ad inuicem & bonam habeant conspirationem, vt sint ipsi & corpus vnum & animus idem. Idipsum suis fidelibus precabatur iam proximus passioni dominus: Pater, inquit, sancte, serua eos in nomine tuo quos dedisti mihi, vt sint vnum sicut & nos, & hoc quidem pro praesentibus. Pro futuris autem omnibus qui credituri erant in ipsum proinde orans patrem, ait: Non pro eis rogo tantum, sed pro eis qui credituri sunt per verbum eorù in me, vt omnes vnus sint, sicut & tu pater in me & ego in te, vt & ipsi in nobis vnum sint, & dilectio qua dilexisti me in ipsis sit, & ego in ipsis. Nouit sanè redemptor & mediator ipse quid fidelibus suis permaximè necessarium sit, id videlicet quod ille à patre praeter caeteris donis omnibus postulauit, vt sint vnum, inquit. Ad quam nimirum vnitatem habendam seruandamque nos debent inducere, etiam ea quae subnectit consequenter dicens:

Ecclesia membra vnum spiritum habere. Act. 4.

Ioan. 17.

Sicut vocati estis in vna spe vocationis vestrae.

¶ Illa consequenter distinguit Apostolus, quorum gratia fideles

DOMINICA XVII.

Vnitatis pater vnus
fideles seruare debent vnitatem. Eorum est enim vna spes, vnus dominus, fides vna, vnum baptisma, denique deus & pater vnus.

Os. 10.
De primo (quum pramississet vnum corpus, scilicet esse debetis) subiunxit: Sicut vocati estis in vna spe vocationis vestrae. q. d. Sicut bonū illud quod omnibus vobis propositum pramium est, quodque speratis vniuersi idē & vnū est: ita nec vos fas est esse discordes in hac vita, qui ad illam cōcordiam sempiternam pacemque imperturbabilem intentione sōncta festinatis. Non enim nisi vnanimis habitare deus in illa facit domo. Vnde non est eorum in certamine disceptare, quibus idem incumbit hostis, qui nisi ab

Eccles. 4.
iis qui concordēs sunt, superari non potest. De disceptantibus inter se per Prophetam dicitur: Diuisum est cor eorum, nunc interibunt. Ad hęc, cōcordes esse cōuenit quorum victrix fortitudo eiusdem pramij gloria ab eodē principe deo coronabitur. In certamine enim contra communem hostem vel maximē necessaria concordia ciuium est. Nam & ipsa militū acies adunata resistit, soluta disperditur. Vnde bene per Sapientē dicitur: Melius est duos esse simul, quā vnū. Vt soli, quia quum ceciderit non habet subleuantem se. Et si quispiam prauauerit cōtra vnū, duos resistunt ei. Puniculus triplex difficilē rum pteur.

De secūdo quod nos ad vnitatē inducere debet, subditur
Vnus dominus.

Secundō,
qui vos omnes vocauit, qui vitā omnibus largiens est, qui & æquē est omnī vestrū caput, qui vos vniuersos regit, & hoc nō auro vel argento, sed summo pretiosi sanguinis sui pretio, qui vos omnes pascit, qui omnī vestrū miseret, denique qui vos omnes sub eodem crucis suæ signo pro eodē stipendio cōtra eūdē omnium cōmunem hostem, vocauit, & eidem destinauit certamini. Sicut enim in bello eiusdem regis milites & serui cōtra cōmunem hostem vnanimis sunt, quibus tamē vnanimis & periculi nulla alia causa est, nisi quod eorū vnus & idem dominus est: ita & vos, inquit, eiusdem summi regis Christi milites seduli & fideles, ob huius vnitatem domini vestri, vel maximē decet esse cōcordes. Neque enim tu maiorem, ille minorem dominū fortitus est, sed vnum & eundem vniuersi.

Simile,
De

POST PENTECOST. 129

De tertio & quarto quę nos ad eandem vnitatem inducunt, subdit:

Vna fides, vnum baptisma.

Credentium est vna fides. Idem enim iubemur credere & operari. Sed aduerte quōd fides potest intelligi, vel id quod creditur, vel id quo creditur. Si primum accipias, tūc sensus est: Vna fides est omnium vestrū, id est, vnum est & idem quod ab omnibus vobis creditum est. Vnde fides catholica dicitur, id est, vniuersalis. Si secundo modo accipias, tūc fides est in anima credentis, ei tantū nota cuius est. fides autem primo modo extra animū credentis est, & significat ea quę creduntur (vt iam dictū est) quippe quę in rebus sunt, quę vel esse, vel fuisse, vel futura creduntur. Fides verō secūdo modo, vt dixi, in animo credentis est, & in alijs alia. nec vna in omnib⁹, scilicet numero, quāuis sit vna specie: quia similis in omnibus, sicut idē volentū dicitur voluntas vna, & duorū simillimorū dicitur facies vna.

Debet ergo in nobis hęc vnitatis fidei efficere animorū vnitatem. Si enim vana fides siue Iudæorū siue Agarenorū, item corrupta fides, imō perfidia hæreticorum, illos tamē reddit in errore & pertinacia cōcordes, quanto magis cōcordiā & vnitatē debet in nobis efficere fides vera? profertim quū quotquot saluandi sumus, per hanc fidē nō ille ex operibus, iste per fidem, sed (vt dictū est) omnes per fidem quę per charitatem operatur, salutem consequimur.

Quartū est vnum baptisma, quo sumus omnes in filios adoptionis deo regenerati, & cœlestis regni hęredes effecti, eundem omnes patrem qui in cœlis est, & eandem sanctā ecclesiam in terris matrē adepti. Vnum autem est baptisma, quāuis sub tribus personis detur. Vnum etiam est, a quocunq; ministratur. Qui enim baptizat in spiritu, vnus est deus. De quinto consequenter dicit Apostolus:

Vnus deus & pater omnium, qui est super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis.

Quali dicat: Vel hac saltem ratione debetis adinuicem seruare vnitatē spiritus in vinculo pacis, quia omnium vestrū vnus est creator & pater, & cōseruator & nutritor, vnus cui est cura de nobis, cuius gratuita miseratione subsistimus vniuersi. Et quoniam ipse omnium equaliter & creator

Tertio, quia sunt eiusdem fidei.

Ratio 2 minori.

Gala 3. Quarto, quia eodē baptisimo lauacro regenerati. Ioan. 2.

Quinto, quia vnus pater vnus est deus.

DOMINICA XVIII.

creator & redemptor & servator est, cuius gratia egemus omnes, ideo non debet se quisquam alteri præferre. Proinde si nostræ mortalis naturæ infirmitatem spectetis, quid magis absurdum magisque indignum, quam pacis unitate contempta contra proximum superbire? Etenim si (ve Boëtius ait) inter mures videres autem aliquem ius sibi & potestatem super mures cæteros vendicantem, quanto movereris cachinnis? Quid verò si corpus spectes, imbecillius homine reperire queas, quum ipsum hominem sepe velox hora dissoluat, & minima hunc vel corrumpant vel necent? Cognoscamus nos potius omnes sub vno deo & patre conditione creationis esse pares, nec quisquam fratrem suum despiciat. Et hic quidem summus pater est super omnes, quia omnibus præsidet, & per omnia, quia providentiâ & moderatione omnia peruvadit, sicut idem Boëtius canit, dicens:

Sedet interea conditor altus
Rerumque regens flexit habenas.
Rex & dominus, fons & origo,
Lex & sapiens arbiter æqui.

¶ Ipse timendus est, quum hinc nullus possit effugere, nec sit qui de manu eius cruere possit. Et hic, inquit, est in omnibus nobis per gratiâ inhabitans, quicumque servamus hanc (quæ dicta est) sanctæ pacis unitatem. Quo habitatore ut non indigni sumus, unitos & concordés esse necesse est. Sicut enim spiritus hominis separata, & discissa ab invicem membra non vivificat (ut dictum est) ita nec spiritus dei illos qui per discordiâ, unitatem sanctam derelinquunt.

DOMINICA XVIII.

post Pentecosten.

1. Cor. 1.

¶ Gratias ago deo deo meo semper pro vobis. In hac lectione Apostolus primò exemplo suo informat ad gratitudinem. Secundò, assignat huius gratitudinis rationem. Primum facit à principio lectionis. Secundum, ibi: In gratia Dei quæ data est vobis.

¶ Circa primum dicit: Gratias ago deo deo meo semper. Ex summo

POST PENTECOST 130

summo quodam animi affectu communem omnium deum, suum hic facit. Quum enim sit omnium & deus & dominus per creationem, cõservationem, & moderationem, eorum tamè deus peculiariter & propriè dicitur, qui eum colunt & amat, & qui ab illo a lieni nõ sunt, quorsu ipse protector & adiutor est, qui illum tenent & possideet, quomodo olim dictus est deus Abraham, deus Isaac, deus Iacob, deus Israël, deus Danielis. Huic Apostolus se dicit omni tẽpore gratias agere, nõ modò tempore pacis, sed & belli, tam aduersitatum tẽpore quàm tempore prosperitatis. Vel quod ait, semper, intelligi potest, horis omnibus orationi deputatis. Vnde & alio loco ait: In omnibus gratias agite. Et vnde propheta: Benedicam dominum, inquit, in omni tẽpore. Siquidem gratiæ agendę sunt medico, non modò quũ leuioribus fomentis tumidũ apostema delinit, sed etiam dum vrit aut secat. Apostolus ergo pro Corinthiis deo gratias agens, suo illos informat exẽplo, ut & ipsi assiduus deo gratias agant, & propriis ipsi vel virtutibus, vel actionibus nihil confidant, sed in dei gratia spes omnis illorum sita sit. Pro vobis, inquit, gratias ago deo, hoc est, Pro vobis filiis meis charissimis quos per euangelium in Christo genui, pro vobis alumnis meis, quos ad morem paruulorum lacte nutriui, quum nondum essetis solidioris cibi capaces. Sed quia ego vestrę conversionis, inquit, ministerium exhibens, plantavi, deus autem incrementum dedit, ut per meum ministerium proficeretis ad salutem, ideo gratias semper ago deo meo pro vobis.

Deus omnium quorum peculiariter deus vocatur.

Exod. 3.
Dan. 6.

1. Thef. 3.

1. Cor. 3.
Ibidem.

Gratitudinem quomodo iure debemus benefactori.

¶ Omnis ianè qui beneficium accepit, gratitudinis debitor est benefactori, & licet non semper ad gratitudinem teneatur debito civili, semper tamen debito morali & naturali. Nam species iustitię gratitudo est, quæ & in mutis quoque animalibus reperitur. Quoniam autem præcipuè attendenda est benefactoris voluntas & illa animi eius benevolentia, ex qua tãquam ex suo fonte beneficium ipsum emanat: ideo & gratitudo ipsa in animo illius qui beneficium accepit quàmmaximè consistit, sicut e contrario & ipsa etiam ingratitude.

¶ Quare ad gratitudinem sat est voluntas compensandi, quæ deest vel opportunitas, vel facultas. Hinc ille nequam

Gratitudo in quo consistat.

DOMINICA XVIII.

quam censendus est ingratus, vel cui beneficium compensandi facultas non est, vel cui nendum se ad hoc faciendum obtulit oportunitas. Oritur autem gratitudinis debitum ex debito amoris, à quo nullus exemptus aut liber est, sed nec velle debet absolui. Iuxta quod alio loco idem Apostolus ait: Nemini quicquam debeatis nisi ut inuicem diligatis. Quia

Roma. 13.

verò is te amare probauit, qui charitatis suae beneficia collocauit in te, idcirco nisi illum reciproco amore dilexerit, gratitudinis debitum non persoluit. Amor enim requiritur amore. Est proinde & voluntatum aequalitas in hac re attendenda, ut sicut benefactor aliquid contulit ad quod conferendum minime tenebatur, ita & cum qui beneficium accepit, voluntate habere oportet etiam supra debitum, compensationem, si possit. Ut autem pateat quibus modis vera gratitudo exhibeatur benefactori, aduerte quod ad eam multa requiruntur.

Ad gratitudinem pertinent quae sequuntur.

Ecclesi. 29.

Ingratitudinis modis quatuor

¶ Primò enim ad gratitudinem pertinet, ut beneficium quod acceperis agnoscas, ut illius valorem & precium sublimiter (ut aequum est) aestimes, tuam attendendo cum indignitatem, cum egestatem, cum necessitatem. Hac enim beneficio pretium non mediocriter auget.

¶ Secundò pertinet ad gratitudinem, ut ipsum beneficium obliuioni non tradas. Beneficium enim obliuisci, parvipendentis animi est. Hinc enim nos Sapiens admonet, dicens: Gratiam fideiussoris tui ne obliuiscaris, dedisti enim pro te animam suam.

¶ Tertio, ut beneficium ipsum prout possibile tibi fuerit, compensare studeas, corde scilicet, ore, opere.

¶ Quarto, ut benefactoris ipsum ames, suum erga te amorem vicissitudinaria dilectione compensando. Nam (ut dictum est) amor amore requiritur. Quo negato, quicquid reddideris, non adaequasti te diligentis amorem. Quoniam autem gratitudini ingratitude aduersa fronte opponitur: ideo necesse est eam tot modis dici & distingui, quot modis dicitur ipsa ingratitude.

¶ Primus ergo ingratitude modus est, acceptum beneficium non agnoscere, aut id quod praestitum est, beneficium non aestimare: vel tamen beneficium agnoscas, floccipendas tamen, contempnas, vel te illo non eguisse existimes. Proinde beneficium ipsum vituperare, aut (quod iniquius est)

POST PENTECOST. 131

quius est) beneficium ipsum maleficij vel iniuria loco habere. Ut verbi gratia: Si quis patrem aut matrem (qui post deum inter benefactores primo loco habendi sunt) propter eorum vel tenuitatem, vel humilitatem conditionis sperneret, aut bos certe nollet agnoscere. Huc spectat, quis quis beneficia diuinitus accepta, ut puta creationis, redemptionis, conseruationis, aut non agnoscit, aut pro nihilo ducit. Sed longe grauius his omnibus est, quum quis diuinitus sibi collata bona vituperat, blasphemans deum quòd ad calamitates natus sit & labores, dicens se nihil experiri nisi mala in hac vita. Quae omnia & similia detestandam praese ferunt ingratitude.

¶ Secundus ingratitude modus est, quando tam benefactor ipse quam beneficium datur obliuioni. Qualis fuit ingratitude modus in gradum praesentium, oblitus est Ioseph interpretis suae salutis. Simile quid de populo Israel per Prophetam dicitur: Obliti sunt deum qui saluauit eos, qui fecit magna in Aegypto. Pro quibus omnibus nec dilexerunt deum nec laudauerunt, sed omnium ingratisissimi pro summis beneficiis ei hostias offerentes, dicebant: Isti sunt diij tui Israel, qui te eduxerunt de terra Aegypti. Obliti sunt, inquit, benefactorum eius. Liqueat eos de reddendo parum cogitasse, qui & beneficiorum oblitus sunt. Decet autem beneficium memorare eum qui accepit, tacere, qui contulit. Sileat qui dedit, narret qui accepit. Sed hoc tantum de hominum inter se beneficiis accipiendum est.

¶ Tertius ingratitude modus est, quum quis & si beneficium agnoscat, tamen illud compensare contemnit, quòd potest, tam erga deum quam homines ingratus. Quem & si propria conscientia huic suggillet, vitio suo tamen, id est, avaritia, vel ignauiam, vel superbiam, debitor esse vult potius, quam debitum gratitudinis per vicissitudinem beneficentiae soluendo, liber.

¶ Quartus ingratitude modus est, odire benefactorem vel mala reddere pro acceptis bonis. Vnde dominus per Prophetam: Retribuebant, inquit, mihi mala pro bonis, & diuinitus modum pro dilectione mea. Hoc genus ingratitude plura.

Tertius in gratitudinis modus

Quartus in gratitudinis modus

Mala sibi reddi pro bonis multum queruntur.

DOMINICA XVIII.

rimi complorant, quod videlicet beneficiis non amicos, sed inimicos sibi parauerint. Verum illud extreme malitiae est, scilicet vel amantem odire, vel accepta beneficia inuriis compensare, qualis illorum est ingratitude, qui parentibus exprobrat, quod eos educauerunt, vel quod grauius est, hos contumeliis afficiunt vel plagis, hoc beluinarum excedit crudelitatem & diabolicam exaequat malitiam. Qui (sicut scriptum est) crudelis est & non miseretur, & crudelius in suos deseruit cultores.

Deut. 32.

Quam grauius autem offendat deum ingratitude consideremus. Quum enim dixisset Propheta: Obseci sunt deli qui saluauit eos, subiicit: Et dixit ut disperderet eos, si non Moyses electus eius stetisset in confectione in conspectu eius. Itaque Moyses ipse pessimae gentis detestans ingratitude, ait: Incrassatus est dilectus & recalcitrauit, incrassatus, impinguatus, dilatatus. Dereliquit deum factorem suum, & recessit a deo salutari suo. Incrassatus bonis naturalibus, impinguatus spiritualibus, dilatatus temporalibus, recalcitrauit per diuinam legis contemptum & praeruaricationem, dereliquit deum peccato omissionis, & recessit a deo per ingratitude & obliuionem.

Ingratitudo. 4. modis a deo punitur.

Considerandum ergo est, quod propter ingratitude & collata bona auferuntur, & dimissa peccata rursus impuntantur, graua proinde mala ingratissimae insunt, denique promissa beneficia subtrahuntur. Quae omnia suis probanda sunt exempla.

Collata bona ingratissimae auferri. Gen. 3.

Primum, videlicet quod propter culpam ingratitude collata bona auferuntur, patet exemplis & ante diluuium & post. Primi quippe parentes nostri quam diu memores accepti beneficii deo obtemperabant, paradisi delicias perfruebantur, postquam vero per ingratitude a dei mandato recesserunt, mox exules a loco voluptatis effecti, laboribus & arumnis & morti subiacerunt.

Gen. 4.

Ingratus etiam fuit Adae primogenitus Cain, offerens deo deteriora fruges, scilicet corrosas & conculcatas a bestis. Ingratus insuper de syncri & sancti fratris Abel confortio, quem non seruus (nempe se meliorem) inuidiae furor percitus hunc interemit. Propter quod execratus est eum dominus, dicens: Maledictus eris super terram quae aperuit os

Idem.

POST PENTECOST.

tui os suum, & suscepit sanguinem fratris tui de manu tua: quum operatus fueris eam, non dabit tibi fructus suos. Vagos & profugos eris super terram omnibus diebus vitae tuae.

Qui & ipse tadem post arumnosam vitam a Lamech inter fruteta latitans, sagitta pro muto pecore vel fera interfectus fuisse astruitur. Neque etiam parua cum fuit mortalium ingratitude, quando iam omnis caro corruperat viam suam, vique adeo vt deum permississet quod fecisset hominem super terram. Quum enim bestiae multae diluuii superfuerint, hominum nemo superfuit praeter Noe cum paucis.

Ob ingratitude gentium nushumanum penitentiam delictum.

Post diluuium autem ingratissimae collata auferri bona, in primis documento est populus Israel. Quum enim Moyses moram faceret in monte Sina coram domino, populus in castris ingratus de sui ab Aegypto liberatione, marisque rubri transitu sicco pede, & suorum hostium interitu pugante pro illis contra Aegyptios deo, facto sibi vitulo auro atque conflatili, vt dictum est, ad idololatriam perdidit scelus conuersus est. Propter quod dominus disperdidisset eos de terra, si non interpellasset pro eis Moyses. Quos ipse tamen beneficio diuinae legis digito dei in duabus tabulis lapideis descriptae ratus indignos, ipsas confregit, idolumque comminuit.

Exod. 32.

Ob ingratitude gentium beneficium indignus Israel.

Post haec, quum caelestem fastidientes escam, Aegyptias dapes, cucumeres scilicet, & pepones, porrum & allia ieditiosae concupiscerent, aduersus deum & Moysen ingratisimae murmurantes, pronocatus in iram dominus, multa coturnicum vi eorum castra opplevit, vt eorum cupidini faceret satis. Sed dum carnes adhuc dicitibus manderet, animas efflabant. In cuius rei monumentum, locus ille sepulchra concupiscitiae est appellatus. Rursum deo promissis fidem adhibere nolentes, de obtinenda promissa terra desperabant: Ideoque illam ingredi prorsus indigni, in deserto mortui sunt, praeter Caleph & Iosue, & paruulos eorum qui cum eis non peccauerant.

Num. 11.

Num. 13. Num. 14.

Quadragesima annis antequam promissam obtineret terram propter ingratitude suae culpam per desertum vagati sunt, qui in quadragesima diebus peragere viam ab Aegypto ad promissam terram facile potuissent. Chore quoque Dathan & Abiron castra, vna cum ipsis & omni eorum familia, &

Ob ingratitude gentium perierunt in deserto.

D O M I N I C A x V I I I .

Num. 16. Dathan et Abiron. Ignis ultor contra ingratos.

Num. 10.

Num. 21.

omnibus quæ ad illos pertinebant, hiantem terra, exemplo horribili absorpta sunt. Et subito ignis à seditiosorum thuribus dei nutu erumpens, ducentos & quinquaginta viros qui præsumptione sacrilega Aaronis summum sacerdotium affectabant, in censum offerentes, absumpsit. Sed vide inconsultam vulgi audaciam. Nihil iis quæ acciderant terribili, Moysen & Aaron dei electos minis incessabant, perinde ac si ipsi eos qui perierant interfecissent. Mox iis ambobus ad tabernaculum domini confugientibus incendium repente à deo immissum, consumere cepit proteruos. Quatuordecim itaque millia & septingentos ex eis concremavit. Omnes tunc perissent, nisi iussu Moysi Aaron stans inter mortuos & viuentes fuisset pro populo deprecatus. Quo orante cessauit incendium. Siquidem iniuriam quæ seruis suis irrogatur, Deus suam reputat, quandoquidem sic in eos ultor est, qui Moysen & Aaron minaciter impetere fuerant ausi. Rursum quum murmurarent per hæsi itineris & laboris, ignitorum serpentium morsibus interibant.

¶ Postremò, quum terram Chanaan in possessionem accepissent, rursus ad ingenium reuertentes, ingrati, contempno deo ad finitimarum gentium idola declinabant. Sed assistentia intellectu dante, quum reuertèretur ad dominum, & ipse illis pro suæ clementiæ consuetudine pepercisset, errataque superiora donasset, illi peccatum peccato addentes, non cessauerunt donec prophetis omnibus qui in dei nomine ad illos fuerant loquuti, aut interfectis aut effugatis, ipsum etiam dei filium nouissimè ad illos missum, factione seditiosa incomparabili scelere crucifixerunt. Quanta autem illis bona propter hoc à deo ablata sint, parabola insinuat, quam illis de vinea & cruentis colonis dominus ipse proposuit. Sic, inquit, auferetur à vobis regnum dei. Hinc aduertat & ipse nunc populus Christianus, num ad se quoque hæc spectet parabola. Maioribus enim beneficiis à deo dignati, maioribus etiam quàm illi, si ingrati fuerint, supplicis subiacebunt. Nã quo plus vel vinea vel ager colitur, si cultori suo expectatum non reddiderit fructum, grauiorem meretur execrationem.

¶ Vnde dominus de populo suo, nomine vineæ designato, per

Ob ingratiua. Dei regnum à tuis ablatum. Matth. 21. Viderit populus christianus.

P O S T P E N T E C O S T . 133

to per Esaiam queritur, dicens: Expectaui vt faceret vnas, & fecit labruscas. Nunc ergo viri Iuda & habitatores Hierusalem, iudicate inter me & vineam meam. Quid est quod ultra debui facere vineæ meæ & nõ feci? Et nunc ostendat vobis quid ego faciam vineæ meæ. Auferam sepem eius & erit in direptionem: diruam maceriem eius, & erit in conculcationem, & ponam eam desertam. Non putabitur, & non fodietur, & ascendent super eam vepres & spinæ, & nubibus mandabo ne pluant super eam imbrem.

¶ Secundò dictum est, quod propter ingratiudinem dimissa peccata rursus imputantur, sicut per euangelicam parabolam ostenditur, quam de seruo decem millium talentorum debitore proposuit dominus, cui debitum solvere non valenti, quum ob humiles preces vniuersum debitum dominus suus dimisisset, & ille à facio domini sui iam debito liber egressus, conseruo suo centum denarios ei debenti, postulanti dilationem & solutionem promittenti, misericordiam ingratus denegaret, iratus dominus eius vocauit eum & ait illi: Serue nequam, omne debitum dimisi tibi quoniam rogasti me, nõne & te misereri oportebat conserui tui, sicut & ego tui miserus sum? Tradidit ergo eum tortoribus donec redderet vniuersum debitum. Sed debiti nomine quid aliud quàm peccata designantur? Quæ etsi à deo semel dimissa fuerint, attamen per aggravationis effectum post remissionis gratiam ad vomitum reuersis, rursus imputantur. Eo nempe grauius puniantur, quo diuina benignitate abutentes, de præteritorum remissione criminum reperiuntur ingrati.

¶ Tertio dictum est, quod propter ingratiudinem mala multa inferuntur tam spiritualia quàm corporalia, secundum quod Apostolus de philosophis gentium & sapientibus huius mundi Romanis scribens ait: Quum deum cognouissent, non sicut deum glorificauerunt, aut gratias egerunt, sed euauerunt in cogitationibus suis, intellectus beneficium quod à deo acceperant sibi metipsis tribuentium. Propter quod, inquit, tradidit illos deus in reprobum sensum, vt faciant ea quæ non conueniunt, videlicet peccata enormia, quæ illic enumerat. Proinde Ezechias rex Iuda quia post illam diuinitus sibi datam de rege Assyrio-

Esai. 5. Ob ingratiua, dimissa peccata imputari. Mai. 18.

Ingratiua mala multa inferuntur. Rom. 1. Ingrati gentium philosophi. Esai. 37.

DOMINICA XVIII.

Exechias ingratus punitur.

Ioas ingratus punitur. 2.Par. 24.

Viri Sichei ingrati puniti. Iud. 9.

Eccles. 9. Ingratitudo populi christiani.

Iob. 41.

num victoriam in cuius castris nocte vna angelus domini percusserat centum & 85. millia virorum, gratias non egit domino vt debuit (prout tradit Iosephus) aegrotavit vsque ad mortem.

¶ Ioas similiter rex Iuda, quod ingratisimus fuit & immemor bonorum quae sibi fecerat Ioiada summus sacerdos (siquidem ipse & vxor eius Iosabeth eum dum paruulus erat, ne ab Athalia cum ceteris omnibus qui erant de semine regio interficeretur, subtraxerunt, & annis multis absconditum in cubiculis apud se seruantes fuerant tutati, quem & tandem interfecta Athalia in regni solium collocauerunt: hic tamen postmodum tantorum immemor bonorum, quum mortuo Ioiada à Zacharia eius filio, qui patri successerat in sacerdotio) ob sua scelera reprehenderetur, iussit illum occidi, nec recordatus est quae sibi pater eius fecisset bonum. Sed ipsius ingratitude ultione iusta punita est. Multis quippe malis ab exercitu regis Syriæ est affectus. Vnde scriptum est: In Ioas ignominiosa exercere iudicia, & abeuntes dimiserunt eum in languoribus magnis. Surgentes tandem contra eum serui sui in ultionem sanguinis Zachariae sacerdotis domini, occiderunt eum in lectulo suo.

¶ Viri Sichei ingrati & obliti de se benemeriti Gedeonis, qui eos de manu Madianitarum occisis centum & viginti hostium millibus liberauerat, occidentes filios ipsius septuaginta viros, iusto dei iudicio domesticis seditionibus & bellis civilibus interierunt. Sed praedictorum omnium ingratitude vincit ingratitude populi Christiani erga dominum & Christum eius, redemptorem suum atque salvatorem. Quam ingratitude Salomon designasse videtur, quum ait: Ciuitas parua, & pauci in ea viri. Venit contra eam rex magnus, & extruxit munitiones per gyrum, & perfecta est obfidio. Inuentus est autem in ea vir pauper, & liberauit eam per sapientiam suam, & nemo recordatus est pauperis illius. Mundus iste hominibus habitatus, totius vniuersi collatione ciuitas parua dicitur, cæterorum omnium comparatione. In hac ciuitate viri pauci, id est, pauci virtuosi sunt. Contra hanc venit princeps tenebrarum, qui est rex super omnes filios superbiz. De quo scriptum est: Non est potestas super terram quae comparetur ei. Hanc

POST PENTECOST. 134

chitatem parua Christus dominus propter nos pauper effectus per sapientiam suam ab illo potente liberauit, sicut scriptum est: Prudentia illius percussit superbum. Sed Iob. 26. proh nefas, quod huius liberatoris tam græde beneficium apud plurimos transit in obliuionem.

¶ Quarto, propter ingratitude beneficia promissa negantur. Est enim (vt Bernar. ait) ingratitude, ventus vrens, exiccans fontem pietatis, fluente gratiae, rorem misericordiae. Humanis proinde legibus punitur ingratitude. Nam seruus manumissus à domino, propter ingratitude in seruitutem denuò reuocatur. Et eisdem legibus pater filii ob eandem culpam potest abdicare ne succedat in hereditatem. Quod si ingratitude sic detestatur ac ferit lex humana, quis iam dubitet iustum deum ingratos omnes abdicaturum à hæreditate regni caelestis, ac insuper poenis aeternis cruciandos mancipaturum?

¶ Quia ergo coram deo & hominibus ad eum detestabilis est ingratitude, ideo iuxta angelicam admonitionem, Benedicite deum caeli, & coram omnibus viuentibus confitemini illi, quia fecit vobiscum misericordiam suam. Vnde etiam Psalmista ait: Benedic anima mea domino, & omnia quae intra me sunt nomini sancto eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas: Qui redimit de interitu vitam tuam, qui coronat te in misericordia & miserationibus, Qui replet in bonis desiderium tuum.

¶ In quibus verbis propheta diuine largitatis in nos dona & agnoscit, & debita laude veneratur. Quum enim dicitur: Qui propitiatur, insinuat incarnati verbi de caelis in nos nationem. Ipse enim est propitiatio pro peccatis nostris. 1. Iob. 2. Vnde & ad Roma. scribens Aposto. de ipso loquens ait: Quem deus proposuit propitiatorem per fidem in sanguine eius. Et rursum alio loco: Habemus, inquit, remissionem peccatorum per sanguinem ipsius. Ipse enim dilexit nos & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. Itaque benedic anima mea domino, qui vt propitiaretur omnibus iniquitatibus tuis, proprio filio suo non pepercit, sed morte turpissima propter te condemnari permisit & mori. Sed quid retribuam domino pro omnibus quae retribuit mihi? Quum

Ingrate promissa benecificia negantur.

Grati deo esse debemus propter multa.

Propter verbi incarnacionem. 1. Iob. 2. Rom. 3. Ephes. 1. Apoc. 1. Rom. 8.

DOMINICA XVIII.

Quum enim exercerem inimicitias aduersus eum per iniquitates meas, hoc ipse mihi iam tribuit vt dignaretur ipse miserias & mortalitatem meam assumere, & quod omnium maximum est, ignominiosam pro me (cum iniquis deputatus) adire mortem. Hinc B. August. in eiusdem domini nostri persona loquens, ait: Quum esses inimicus patri meo recociliaui te per me, quum longè esses, veni vt redimeré te, & quum inter montes syluásque errares, quæsiui te. Inter lapides & ligna inueni te, & ne luporum ferarumque rabido ore laniareris collegi te, humeris meis portauit te, laboraui, sudauit, caput meum spinis opposui, lancea latus meum perforari permisi, tot iniuriis laceratus sum, & tu diuideris à me!

Propter animarum nostrarum curatione.

Ecclesi. 38.

Quum autem in præmissis prophetæ verbis subiungitur, Qui sanat omnes infirmitates tuas, innuit per gratiam sacramentorum nostrarum animarum curationem. In his, inquit Sapiens, curans mitigabit dolorem, & svinguentarius faciet pigmenta suavitatis, & vnctiones conficiet sanitatis. Quod vtique de Christo sacramenta nostræ salutis instituentē rectè potest intelligi. Nam per gratiam (quæ sacramentorum virtute nobis confertur) peccatricis conscientie dolores mitigantur, sanitasque ac virtus restituntur.

Propter nostri redemptionem.

Quum autem consequenter dicit: Qui redimit de interitu vitam tuam, innuit nostri ab æternæ damnationis interitu liberationem. Omnis enim qui ex viro & muliere concipitur, cum peccato nascitur originali, vnde & morti æternæ obnoxius est, sed ab hoc interitu redimit Christus vitam nostram per mortem suam, cuius nos per baptesimi sacramentum participes efficiamus, vt viuamus.

Propter donorum naturalium collatione.

Quum verò subdit: Qui coronat te in misericordia & miserationibus, insinuat ea quæ nobis à deo collata sunt bona naturalia. Quum enim non essemus, dedit nobis esse & viuere, insuper & sentire & intelligere. Animam nobis dedit imagine sua insignitam, corpus autem præ cæteris animantibus speciosum, & statura sursum erectum, docens nos cælum potiùs desyderare & aspicere debere quam terram. Vniuersam proinde mundi huius fabricam, vt nostris vilitatibus

POST PENTECOST.

vilitatibus & solatiis inseruiret, ipse constituit, mundumque istum multipliciter ornavit, vt homine habitatore digna domus esset. Coronat, inquit, te in misericordia, non in tuis meritis. Coronat etiam te in miserationibus, vndique te sua providentia & protectione conseruans, necessitatibus tuis puta fami, siti, nuditati, & cæteris similibus occurrens remediis opportunis. Nec minus animarum nostrarum quàm corporum miserias & inopiam multimodis miserationibus releuare dignatur. Quis enim enumeret quanta nobis instinctu sui spiritus incitamenta ad bonum immitat, quot documenta scripturæ, quot exhortationes sanctorum, quot præstet exempla piorum? Rursus ad tædium cui tædum & otium, quantas artium varietates, denique quam longanimis expectatio illius quæ præstatur ad respiciendam peccatores, & meritò dixerit idem Propheta: Quomodo miseretur pater filiorum, miserus est dominus timètibus se.

Postremò quum dicit: Qui replet in bonis desyderium tuum, insinuat ea quæ nobis à deo promissa sunt bona cælestia & æterna. Certum est enim quòd in hac vita desyderium nostrum transitoriis huius seculi bonis impleri non potest. Sed tunc satiabor, inquit, quum apparuerit gloria tua. De quibus promissis bonis scriptum est: Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascèdit, quod præparauit Deus iis qui diligunt illù. Ea quæ hic videntur bona, caduca, modica, & vana sunt, illa verò quæ nobis illic promittuntur, permanentia, plena, & vera sunt bona. Illic repositum est quicquid hic desyderatur, cuiusmodi sunt diuitiæ & abúndantia, voluptas & lætitia, honor & gloria. Qui se hæc cõsequi posse in hac vita putant, falluntur. Attamen auari contradicunt, qui diuitias hic quærun vt assequantur abundantia. Luxuriosi similiter, qui non nisi hic putant inueniri posse lætitiã & voluptatem: quin & superbi, qui non iudicauerunt honorem animarum sanctarum, sed putant finem piorum esse sine honore. Aliam enim non quærun gloriã nisi vanam, nec alios honores nouerunt quàm caducos. Sed miseri decipiuntur dicente veritate: In mundo pressuram habebitis, in me autem pax. Ea nãque quæ in istis caducis bonis delectant, vmbra sunt illorum, nutus & signa

Propter cælestium bonorum promissionem, Promissa nobis bona quanta sint.

Vt seculi huius amatores falluntur.

Sapient. 2. Eru. 1. 5. Ioan. 16.

DOMINICA XVIII.

& signa dei, per quæ ad illa confurgimus ex visibilibus ad inuisibilem cognitionem ascendentes. Pro his & similibus dei donis gratias agere debemus exemplo Apostoli dicentis: Gratias ago deo meo semper.

¶ Circa secundum principale dicitur:

In gratia dei que data est vobis in Christo Iesu.

¶ Assignat dictæ gratitudinis suæ rationem. Ac sic dicit: Ob dei gratiam quæ vobis per Christum obuenerit, ago gratias, nec per alium quempiam nisi per Christum hæc gratia cõfertur, quum nõ sit aliud nomẽ sub celo datum hominibus, in quo possint salui fieri. Siquidem lex per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est.

Act. 4.

Ioan. 1.

Gratia & veritas per Christum.

Gratia carpitur, que in Christo est, cui non ad mensuram datur est spiritus. Sicut autem in naturali corpore caput ceteris membris sensum infundit & motum, ita & à Christo tanquam à capite in mystici corporis sui, id est, ecclesiæ membra & dilectionis sensus & operationis bonæ motus descendit.

Ioan. 3.

Caput ecclesiæ Christi.

Sicut autem in naturali corpore caput ceteris membris sensum infundit & motum, ita & à Christo tanquam à capite in mystici corporis sui, id est, ecclesiæ membra & dilectionis sensus & operationis bonæ motus descendit.

Esai. 49.

in Esaiã ad filium suum pater loquens, ait: Leua in circuitu oculos tuos & vide, omnes isti congregati sunt, venerunt tibi viuo ego dicit dominus, quia omnibus his velut ornamento vestieris, & circumdabis eos tibi. Huius vestimenti extremitas seu ora, nouissimos quosque vsque ad finem seculi nascituros electos significat, vsque ad quos & Christi gratia pertingit. Quid autem gratia Christi in credentibus operetur, aduerte. Sequitur:

¶ Qui in omnibus diuites facti estis in illo. Diuites enim efficit gratia, non in hoc mundo, sed in Christo. Longè enim inter se distant esse diuitem in Christo, & esse diuitem in hoc mundo. Diuitibus enim huius mundi dicitur: Væ vobis diuitibus qui habetis hic consolationem vestram. Huiuscemodi diuites deus derelinquit inanes, sicut

¶ Qui in omnibus diuites facti estis in illo.

¶ Diuites enim efficit gratia, non in hoc mundo, sed in Christo. Longè enim inter se distant esse diuitem in Christo, & esse diuitem in hoc mundo. Diuitibus enim huius mundi dicitur: Væ vobis diuitibus qui habetis hic consolationem vestram. Huiuscemodi diuites deus derelinquit inanes, sicut

Luc. 6.

POST PENTECOST.

nes, sicut ipsa domini mater virgo Maria testatur: Inanes, in quã dimitte & hic à gratia, & in futuro à gloria. Quum enim dormierint somnum suum, id est, mortem obierint, nihil inuenient omnes viri diuitiarum in manibus suis. Quos ideo viros diuitiarum appellare maluit, quã diuitias dixisse virorum, quod diuitiarum ipsi sint serui, non domini. Quod autem huiuscemodi diuitiarum viri inanes tandem dimituntur, documento est diues ille quondam & splendidus epulator, cui nunc eternum sitienti, nec aquæ gutta suppetit, quæ refrigeretur lingua eius. Non enim acquiescere voluit consulenti & dicenti: Nolite vobis thesaurizare in terra, sed facite vobis sacculos qui non veterescunt, thesaurum non deficientem in caelis, quod sur non appropiat, neque cinis corrumpit. Hoc est enim quod in deo diuites facit. Vnde beatus Gregorius ait: Veræ diuitiæ non sunt opes, sed virtutes. Veræ enim diuitiæ nostræ nõ sunt, quæ mentis nostræ inopiam non depellant. Nec dici nostræ debent, quæ nobiscum permanere nõ possunt. Sed sicut scriptum est, sunt homines diuites in virtute. Veris autem diuitiis, id est, virtutibus per spiritum sanctum ditamur, ex cuius persona dictum non incongrue possumus accipere quod ait Iacob ad Laban: Antequam venirem ad te, modicum habuisti, & ecce ditatus es, benedixitque tibi deus ad introitum meum. Hinc de sancto Iob à satana dictum est deo: Operibus manuum eius benedixisti, & possessio eius creuit in terra. Patet ergo, quod benedictio domini diuites facit. In huiuscemodi diuitiis illa vna longè ceteros omnines excellit cui dictum est: Multæ filiarum congregauerunt diuitiarum tuarum supergressa es vniuersas.

Luc. 7.

Luc. 16.

Matt. 6.

Luc. 12.

Diuites in deo quomodo quies fieri.

Ecclesi. 44.

Gene. 31.

Iob. 1.

Prou. 10.

Prou. 11.

¶ Constitunt autem istæ diuitiæ in tribus, scilicet in gratiis, in virtutibus, in meritis. A gratia virtutes, à gratia verò & virtutibus bona opera proficiunt. Pro illis ergo qui in his diuites euaserant gratias agens Apost. dicit: Gratias ago deo semper pro vobis, in gratia quæ data est vobis in Christo Iesu, quia in omnibus diuites facti estis in illo. Hoc dicit de donis gratiæ dei generaliter loquutus, de quibus magis in specie subdit:

¶ In omni verbo & in omni scientia, sicut testimonium Christi confirmatum est in vobis.

¶ In omni verbo & in omni scientia, sicut testimonium Christi confirmatum est in vobis.

¶ Tu

DOMINICA XVIII.

Verba
sine scientia
& scōtia.

In omni verbo & in omni scientia, inquit, diuites facti estis in Christo. Est enim sine scientia verbum, ut quum quis nullo sensu superuacua narrat, est & sine verbo scientia, videlicet quum quis altiora cogitatione & mente complectitur, caret tamen quo illa explicare queat sermone. Vos verò, inquit, & sermonem habetis & etiam scientiam, ita ut intelligendi & loquendi vobis in sit facultas. Dotati enim erant à spiritu omni linguarum genere, & intellectu scripturarum, sicut etiam per verbum & scientiam Apostoli has cœlestes diuitias cōpararant. Siquidem per illa duo testimonium Christi confirmatū est in vobis, inquit, id est, Euangelium & notitia Christi mentibus vestris firmiter inserta sunt. Neque enim per mūdānam aut humanam Sapientiam arcanorum dei facti estis participes, sed à deo dignati estis signis & donis.

Dei verbis
mentem di
tat.

Ex dictis patet, quòd verbum & scientia dicant mentē. Nam Thesaurus deyderabilis requiescit in ore Sapientis. Thesaurus iste in Christo primū, deinde in Apostolis ceterisque discipulis & credētibus requieuit. Vique ad eò autem Thesaurus hic dicitur, ut omne aurum in comparatione illius arena sit exigua, & tanquam lutum æstimetur argentum in conspectu illius. Hunc Thesaurum super salutē & spem plurimi dilexerunt, videlicet sancti martyres & virgines Christi. Quem etiam plerique ut possiderent, vendiderunt omnia quæ habebant. Est autem hæc diuinitus infusa scientia, vera de deo cum amore & adhesionē notitia, faciens fidelem spe gaudere. Vnde Christus ad patrem loquens, ait: Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te Deum verum, & quem misisti Iesum Christum.

Sapient. 8.

Hæc diuina
scientia
quid sit.
Ioan. 17.

Verbositas
sine scientia.

Job. 32.

Scientia hæc sine verbo, Thesaurus est, & quidē pretiosus, sed absconditus. Vnde & minus prodest aliis, quam vis propter hoc de pretio eius nihil decedat habenti. Verbum verò sine scientia, non modò non prodest, sed plerumque nimum obest. In multiloquio enim (scilicet sine scientia) non deerit peccatum. Is enim qui affluit verbis sine scientia, cor habet in ore, & plenus rimarum est, diffuscens vndique. Nihil celare valens nisi quod nescit, qualis ille erat qui ait: Plenus sum sermonibus, & coartat me spiritus veteris mei. En veter meus quasi mustū absque spiraculo, quod lagunculas

lagunculas nouas dirumpit, ideo, inquit, dicā audite me. Ostendam vobis & ego Sapientiam meam. Sed nunquid vir verbosus iustificabitur? Loquaces enim non quid loquantur satis aduertūt, sed potius id nituntur, ut quicquid illis in buccam venerit effutientes, imperitæ plebeculę videsentur multiloquio Sapientes, quos subfannans Satyricus ex vnus illorum persona facetur, dicens:

Quid didicisse, nisi hoc fermentum & quæ semel intus passus. Innata est, rupto iecore exierit caprificus?

Tales utique sunt quos nunc videmus docendi munus rapiunt sibi rapere, qui didicisse non sustinuerunt. Ad Ananiam à be doctus Christo destinatur Saulus vas electionis & doctor Gentium futurus, ut prius ab homine disceret, quàm ceteros. Act. 9. ipse doceret, quum tamen euangelium suum non ab homine acceperit, sed per reuelationē Iesu Christi. Verum quia Galat. 1. non nisi parvulis reuelat pater, submittere se prius quàm per diuinas reuelationes erudiat, iubetur, & ire ad Ananiam. Qui diuersa ingredi contendunt, docentes quum nondum didicerint, cæci sunt, & cæcis audent spondere ducatum, seipos primū, mox sequaces suos, secum in perditionem præcipitantes. Illum verò qui cum verbi munere etiam scientiam est assequutus, sequi tutum est. Talis erat ille qui ait: Dominus dedit mihi linguam eruditam, ut sciam suscitare eum qui lapsus est verbo. Ipse enim diues factus fuerat in scientia pariter & in verbo. Sequitur:

Ita & nihil vobis deest in vlla gratia.

Qualis scilicet gratia in illa primitiua ecclesia per spiritum sanctum dabatur credentibus, non modò in dono linguarum & scientiæ, sed etiam prophetiæ, ac dæmones pellendi, sanandi infirmos, operandi virtutes & miracula, & in similibus, ex quibus gratis asserit Corinthiis nihil deesse, sed hæc omnia esse assequutos. Attamen quia hæc dei dona sunt, quibus ad eius gloriam vtendum est, (ad hoc enim conferuntur, nam & ipse sua bona nobis credita etiam cū iura requirit) ideo & huius rei Apostolus Corinthios cōmonefacit, dicens:

Expectantibus reuelationem domini nostri Iesu Christi. Nihil, inquit, vobis deest in vlla gratia, vobis, inquam, expectantibus reuelationem domini nostri Iesu Christi. Luc. 19.

Deus sua
requirit etiam cum
iura.

Et hæc

DOMINICA XIX.

quæ relucet in speculo, quæ omnia modicam habent subsistentiam, & mox euanescent. vnde quisquis ea completi se putat, decipitur. Pori d' animalia ratione carentia nihil nisi per sensum nouerunt, quare nec aliud quicquam quam rem sensibilem, aut appetunt, aut refugiunt. Animalis autem homo qui non percipit ea quæ sunt spiritus dei, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.

1. Cor. 2.

Peccator ambulat in mentis cecitate.

Secundò ostendit quòd vetus homo ambulat in mentis cecitate, quom dicitur

Tenebris obscuratum habentes intellectum.

Si quidem amore rerum labècium, curisque secularibus & peccatis, quasi quodam iniecto oculis puluere, mortales cæcantur, vt nec sese nec deum agnoscant, & ideo necesse est eos in vanitate sui sensus ambulare, & decipi à vanitate, qui oculos suos à veritate diuertentes, cæcitate suæ dæna patiuntur. Istis erurus est dexter oculus, sinistram relicto. In hoc enim ferire fœdus cum habitatoribus labes Galaad Naas Ammonites voluit, vt illorum omnium dexteros erueret oculos, & poneret eos opprobrium in Israël. Sapientes sunt enim vt faciant mala, ea videlicet sapientia quæ secundum B. Iacobi sententiam terrena est, animalis, & diabolica, bene autem facere nescierunt, si quidem oculum dextrum amiserunt.

Oculus dexter erutus.

1. Reg. II. Iacobi. 4.

Diabolus assimilat. Similia.

Coruus quom prædam inuadit, mox illi effodit oculos. Et fur nocturnus statim vt domum ingressus est spoliandi gratia, lumen extinguit, & tempore nebuloso lupi gregibus, & hostes ciuitatibus capiendis maxime insidiantur. Semiliter & in aqua turbida pisces retia nō aduertunt. Ita mirum & homo, si non tenebris obscuratum haberet intellectum, nō ambularet in vanitate sensus sui, nec à diabolo sedueeretur. Collocauit me, inquit, in obscuris sicut mortuus seculi, id est, huius seculi amatores deo mortuos in tenebris collocauit, ita & me. De quibus seculi mortuis hoc intelligi nō absurdè potest quod per Salomonem dicitur. Mortui nihil nouerunt amplius, de qua morte consequenter dicit Apostolus:

Psal.

Eccles. 9.

Alienatus.

Alienati à vita dei per ignorantiam quæ in illis est propter cecitatem cordis ipsorum.

Alienati, inquit, à vita dei, id est, à spe immortalitatis & beatitudinis

POST PENTECOST. 139

beatitudinis sempiternæ. Vel à vita dei, id est, à deo qui est animæ vita. Vel ab ea quæ secundum deum instituta est vita, prorsus alienati. Et hoc propter dementia & insensibilitatem quæ ex impuriore vitæ cōtagio oboritur. Hæc enim cæcitas cordis eorum excusationem nō admittit, quæ à sua spontanea prauitate sint excæcati. Quibus & si perdiscendæ veritatis facultas tribuitur, tamen illam aut negligunt, aut contemnunt. Qui (vt scriptum est) dicitur deo, Re Job. 21. cede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus.

Tertid ostendit quòd vetus homo ambulat in operationis suæ prauitate, quom subdit:

Qui desperantes semetipsos tradiderunt impudicitie, in operationem immunditiam omni in auaritia.

Vides quòd voluntate illis obrigerit insensibilitas hæc & ignorantia. Nam desperantes, inquit, hoc est, nulla ratione vtentes desperant se posse futuram assequi vitam, quom nolint à præsentibus quibus irretiti sunt desciscere. Vel sicut Græci codices habent, indolorij, vbi nostri habent desperantes. Indolorij etenim sunt, id est, sine sensu doloris insensibiles effecti, & excordes ac torpidi, uolentes ad veri boni & suæ salutis indaginem, laborem infumere. Sed longè à salute est membrum quod sensu doloris iam perditum, obstupuit. Vnde per Satyricum dicitur:

Sed stupet hic vitio, & fibris increuit opinum Pingue, caret culpa, nescit quid perdat, & alto Demerisus, summa rursus non bullit in vnda.

Hi demum impudicitie sese addixerunt. Quid enim aliud factarent, quam immunditiæ & fœditati insèruire? Vbi que, inquit, relinquamus signa lætitiæ nostræ, quia hæc est fors nostra, & hæc est pars nostra. Semetipsos, inquit, tradiderunt, id est, operam & cogitationes his quæ dicta sunt perficiendis impenderunt. Neque huiusmodi impunitatis & turpitudinis speciem vnã aliquam exerceuerunt, sed omnem inquit. Vnde nec mirum quòd desperant qui huiusmodi erant addicti cupiditatibus. Vita enim quæ turpiter ducitur, prauarum opinionum est causa, & omnè recti ingerit ignorantiam. Quis ergo alibi audieris deum quosdam tradidisse in reprobum sensum, reminiscere & huiusmodi ducti, & pernoſcito, vtroque loco, qui se propriunt à deo, sum.

Ambulat peccator in operationis prauitate. Obstupuisse in peccatis.

Persius.

Sup. 1.

Quosdam tradidisse in reprobum sensum.

¶ ij

DOMINICA XIX.

duci, præcipitari & tradi, hoc est, permitti & deseri, quia se metipfos vt sic desererentur & traderentur dignos esse e runt. De quibus dominus per prophetam loquitur, dicēs: Et non audiuit populus meus legem meam, & Israël non intendit mihi. Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinventionibus suis. Quum autem dicitur: In auaritia, voluntariam illis insipientiam testificatur, quasi dicat: Poterant his, scilicet pecunia vel voluptatibus tui moderatius, sed quum essent omnibus in rebus sectati immoderantiam, in mentis hebetudinem deueniunt, & bonorum omnium insensibilitatem.

¶ Circa secundum principale dicit:

Vos autem non sic didicistis Christum, si tamen illum audistis & in illo edocti estis, sicut est veritas in Iesu, deponere vos secundum pristinam conuersationem veterem hominem.

Inducit ad veteris hominis depositionem.

Tit. I.

¶ Postquam veterem hominem descripsit, hic cōsequēter ad eius depositionem inducit. Ac si dicat: Gentes quidem & qui Deum ignorant ita se habent, vos verò nequaquam hoc modo Christum perdidicistis, si tamen illum audistis, hoc est, quum ex nostra doctrina iam illum teneatis. Non enim, si illum, dubitantis est dictū, sed confirmantis. Quin etiam illud est Christum perdiscere, quod rectius vinitur. Sicut econtrariò, qui vitā peruersius duxerit, Christi ignoret necesse est. Confitentur enim quidam se nosse deū, qui factis negant. Illud autem sicut est veritas in Iesu, sic intelligitur. Nequaquam vos sicut Gentes quæ in vanitate sensus sui ambulāt decet incedere, sed in veritate, quæ omne vanitatem excludit. Constat enim nō esse inania quæ Christi sunt, sed certiora & vera, tum dogmata, tum vitam. Sed quid in illo edocti estis? vel quænam est quæ secundū deū sit veritas? Nimirum deponere vos veterem hominem, hoc est pristinum conuersationis modum, & vitā illam antiquiorē, & peccatis obnoxiam. Sequitur:

Qui corrumpitur secundum desideria erroris.

¶ Corrumpitur enim, sicut flos marcescente virore, sicut vinum mutato sapore, & sicut caro corrumpitur à verminibus & putore. De primo scriptū est: Quasi flos egreditur & conteritur, & fugit velut umbra, & nunquam in eodem statu permanet. Est enim vernalium florum mutabilitate fragior.

POST PENTECOST. 140

gacior. Vnde per Psal. dicitur: Manē sicut herba transeat, manē floreat & trāleat, vespere decidat, induret, & areseat. Est enim homo in ætate puerili vt herba. In adolescentia breui quidem tempore floreat. In vespere autem senectutis per morbos & incommoda varia, item per ipse frustrationem decidit, senes enim modicæ spei sunt: induret etiam per gratiæ carentiam, & areseat per mortem & damnationem. Et hæc de malo homine & impio accipienda sunt. Vnde & Esaias clamat: Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius quasi flos fœni. Sed fœnum hodie est, & cras in cli-

¶ De secundo, nota quomodo vinum in acetum mutatur, quod omnino diuersas & cōtrarias vino habet qualitates, saporem videlicet alium, & alium odorem. Sic nimirum & hominis desideria, affectiones, exercitia, & studia, per accessum temporis variantur: ita vt ea quæ olim placuerunt, nunc displiceant, & quæ voluptati fuerunt, sint fastidio. Post exactum verò huius vitæ cursum sub dei iudicio falsa carnalium hominum voluptas, mutatur in amaritudinē amarissimam. Risus, inquit sapiens, dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat.

¶ De tertio notum est, quod nisi caro recens sale condidatur, vel à muscis vel à scipsis vermescit, vnde & abominabilis effecta reicitur, & canibus in escam aut coruis relinquitur. Sic nimirum & hominem mortalem sale sapientiæ salutaris condiri necesse est vt seruetur, ne vel à diabolica suggestionē vel à propria cōcupiscentia abstractus & illectus, corrumpatur interior, & tandem exterius forteat rumore sinistro, & fiat illi in prædam, qui circumit quarrens quem deuoret. Nam quum salis defectu caro fuerit in putridum versa cadauer, seris & canibus proiecta relinquatur. Et vtique nisi dicti salis aspergine seruentur, putrescunt mortales quasi iumenta in stercore suo. Nam quomodo sal obstitit mortuæ carnis corruptioni, ita sapientia quæ ex Dei verbo est, cohibet carnis libidinem, tanquam proprii fluxum humoris, & diabolicarum multas immisionum, carnaliūque fantasinata salubriter arceat.

¶ Sed operæpretium est aduertere quibus modis veteris

Esa. 40. Matth. 6.

Pron. 14.

Sale sapientia condiri necesse.

Iacobi 1. 1. Pet. 5. Caro putrida. Iohel. 1. Sapientia diuini verbi quæ salis comparetur.

¶ iij homo

DOMINICA XIX.

homo deficiat moraliter & corrumpatur. Deficit enim in visu, in auditu, in gustu, in olfactu & tactu.

Vetus homo deficiit visu. ¶ Circa primum, nota quod vetus homo male videt, post se, ante se, à dextris, & à sinistris. Nam post se non considerat neglectum tempus, ætatem proinde & vires tam animi quam corporis, & reliqua dei dona male & inutiliter expendit. Ante se non videt vitæ breuitatem, moriendi necessitatem, finis incertitudinem. Non videt sanguinem redemptoris, non aduentum iudicis, non cœlestis præmium, non supplicium gehennæ. A dextris non videt, quomodo per mundanam prosperitatem seducitur, nec videt à sinistris qualiter per aduersitatem eruditur & probatur.

Deficit in diu. ¶ Secundò, deficit in auditu. Non enim ut debet audire clamantem conscientiam, non audit diuinæ legis cœlestis tubam, non vocem pauperis petentis misericordiam, non vocem fratris petentis veniam. Quis cæcus (inquit per prophetam dominus) nisi seruus meus, & quis surdus nisi ad quem misi nuntios meos?

Deficit in gustu. ¶ Tertio deficit in gustu. Non enim sapit ea que dei sunt, stultitia potius sunt illi, sicut nec mâna sapuit iis qui cibos Ægyptios mente versabant, scilicet ollas carniuum, pepores, cæpas, porrum & allia, quorum fuit ed grauior culpa, quod cœleus sibi paratam escam, etiam cibo vili posthabebant, similes ægròto veteri, qui à diutina febre palatum oris habens infectum, iudicat amarum dulce, & dulce amarum: quales sunt ij qui quàm sit suavis dominus ignorant, esse sub delictorum sentibus delicias putant.

Deficit in tactu. ¶ Quarto, deficit in spirituali olfactu, non percipiens vnguentorum Christi viuificum odorem ut currat in eo, cui nihil redolet dulce fragrans virtutis odor, quin potius hinc abominatur, serpentis ad morem, qui florentis vinee odorem non feret (nimirum quod veneno suæ naturæ discolor ueniat) hunc detestatur & odit. Bonus siquidem Christi odor, alius est odor vitæ in vitam, alius est odor mortis in mortem. Illud enim cuique gratum olet quo vel pasci, vel in quo versari consuevit. Hinc est quod cadauera nec canibus fortent, nec coruis, nec cloacariis feces. Quis ergo miretur si pessimum quemque atque corruptissimum hominem magis delectet audire de proximo vituperia quàm laudes,

1. Cor. 2. **Simile,**

POST PENTECOST. 145

laudes, obtreccionem quàm commedationes, mala quàm bona? Aliorum quippe vituperis pascitur & delinitur, laude confunditur & cruciatur. Nam aliena virtus ipsius collata probis, prodit illum & confundit.

¶ Quintò, deficit homo vetus in sensu tactus, habet enim viscera sacca, non intelligens super egenum & pauperem, super afflictum tribulatione, arctatum inopia, infirmitate fatigarum, agitarum tentatione, lapsum peccato, & dicere videtur cum Cain: Nunquid custos fratris mei sum ego? Obstupuit enim & amisso sensu compassionis & pietatis, ostendit se vitam animæ charitatè perdidisse. Et hucusque ostensum est, quemadmodum corrumpitur homo vetus in quinque sensibus.

¶ Nunc considerandum est quemadmodum deficiat in viribus corporis. Deficit homo vetus in stando, deficit in incedendo, deficit in operando. Stando deficit, quòd in terram recuruus non erecto sursum vultu cœlum inspicit, sed oculos suos videtur statuisse declinare in terram. Nil enim mens inueterata peccatis nisi terrenum agnoscit, nil aliud habet in pretio, nil aliud concupiscit. Non illi dissimilis quam secundum Lucam alligauerat Satanas decem & octo annis, quæ omnino non potuit sursum aspicere. Quòd si tales eam corporis figuram haberent quæ mentis eorum dispositioni & statui quadraret, incederent quadrupedes, ita que redarguuntur à corporis sui statura sursum erecta, quòd illorum mens versetur in imis. Corporis quippe nostri statura monet, ut animus quoque in sublime ad creatorem nostrum deum seramus, ne mens corpore sit depressior. Quæ sursum sunt, inquit Apostolus, querite, non quæ super terram.

¶ Secundò, deficit moraliter in incedendo, non enim se per desideria & opera pia in anteriora promouere studet, imò magis ab inchoatis aliquando bonis deficiens abire retrorsum & cadit in terram. Vnde & in Apocalypsi cuidam à domino dicitur: Charitatem tuam primam reliquisti. Memor esto itaque vnde excideris, & age poenitentiam & prima opera fac. Sin autem venio tibi & mouebo candlelabrum tuum de loco suo, nisi poenitentiam egeris. Hinc etiam iubemur meminisse vxoris Loth. Hæc enim ab extremum

Deficit in stando.
Deficit in incedendo.
Deficit in operando.
Luc. 13.
Col. 3.
Deficit in incedendo.
Apoc. 2.

DOMINICA XIX.

Luc. 17. Ger. 19. Yxoris. Loth ex- plum. Luc. 9. terminio Sodomorum angelico ducatu erepta conscen- dens in montem vt saluaretur mandatum ne retrospiceret accepit, quod quia nō seruauit, in statuam lapideam versa est. Quo nimirum exemplo dominus ereptos à peritura se- culi huius amatorum multitudi- ne, & arduo virtutis calle ab sublimia conscendere iussos, ostendit regno dei repro- bos esse, si postquam manum ad aratrum miserint, iussu nō obtemperantes, retrospexerint. In lapidem quippe suo in- mobilem pondere, durum, aridum, & sterilem, & seculum non habentem induruisse videntur.

Iosue. 14. Fortitudo Caleph nō defecit.

¶ Sed longè secus vir fortis in exercitu domini Caleph si- lius Iephone. Qui quum possessionem grandem, montem Hebron, ab Iosue populi duce in terra promissionis expe- teret, ait: Quadraginta & quinque anni sunt, ex quo lo- quitus est dominus ad Moysen de me & de te in Cades Barne. Hodie octoginta & quinque annorum sum, sic va- lens vt eo valebam tempore quando ad explorandū mis- sus sum. Illius in me temporis fortitudo vsque hodie per- seuerat, tam ad bellandum quàm ad gradiendum. Da ergo mihi montem istum sicut pollicitus est dominus. Fortiter ille & fideliter incēpit, & fiducialiter agendo perseuera- uit, dignus vtique grandi hæreditate. Huic iam paucis si- miles inueniuntur, quum tamen non ignorent quòd non nisi violenti rapiunt regnum cœlorum. Itaque iuxta huius viri fortis exemplum, spiritualis nostra fortitudo in duo- bus consistit, in gradiendo videlicet per desideria sancta & opera bona, & in bellando, id est, fortiter resistendo ad- uertum vitia omnia & peccata. Sed rari sunt in quibus pri- mi feruoris fortitudo, vsque in finem perseuerat.

Deficit ho- mo vetus in operãdo. Phil. 4. Veterē ho- minē cor- rumpi secū- dum deside- ria erro- ris.

¶ Tertio, deficit homo vetus in operãdo, vt viribus quippe destitutus & fractus est. Non secus peccator homo, qui re- lictus à spiritu vitæ & fortitudinis (quo confortante Apo- stolus se dicit omnia posse) aut excusat se ab opere bono, aut certè desperans contemnit, paralytici ad mortem, qui tamen manus habeat, illis tamen non valet operari. ¶ Cæterū quod dictum est veterem hominem corrum- pi secundum desideria erroris, duobus modis potest intelli- gi. Vno sic, vt videlicet sit tentus secundum desideria erro- ris, id est, quantum ad desideria erroris, quia tam concu- piscencia

POST PENTECOST 142

piscencia carnis, quàm oculorū, quàm ambitio honorū huius seculi, etsi quid est aliud huiusmodi quod videtur mor- talib' afferre voluptatē, corrūpi & perire necesse est. Mū- dus quippe transit & concupiscencia eius. Corruptur ni- hilominus & his deditus ipse homo, quandoquidē percū- omnes cogitationes eius & fraudantur. Nam & ipso mor- bo corporis, decor omnis ipsius & pulchritudo volupta- tēque intereunt, vires proinde corporis, ac omnia demū morte soluantur. Quoniam ego tam ipsa erronea deside- ria quàm res desideratæ deficiunt, rectè Apost. hominem secundum desideria erroris corrumpi testatur.

¶ Alio modo intelligitur veterem hominem secundum desideria erroris corrumpi, id est, à desideris ipsis erro- neis. Ab his enim vetus homo, id est, peccator homo de- teritur, sicut à rubigine sua ferrum consumitur, & à tinca vestimentum. A ferro enim & vestimento ea procedunt à quibus ipsa consumuntur. Hoc patet primò in his qui ho- norum fastigia modis omnibus ambiētes, perniciem pro- priam accerunt, requiem sibi & securitatem inuidentes, si- cut per Sapientem de quibusdam dicitur: Quid Crassos, quid Pompeios euertit, & illum, id est, Cætare, ad sua qui domitos deduxit flagra Quirites!

Simile. Ambitio- sos perniciō- quere. Inuonalis.

Respondet:

Summus quippe locus nulla non arte potitus, Et vnde rursus alio loco idem ait: Consilium dedimus Syllæ priuatus vt altum Dormiret.

¶ Proinde quòd honorum sublimia sibi vdicantes esse securi non possunt, inuidia facit, sicut alius quidam ait:

Summa petit liuor, perflant altissima venti. Summa petunt dextra fulmina missa Iouis.

Quidius.

¶ Denique volenti ascendere multi obuiā pergunt, ascen- dentes & ipsi ex aduerso, ita vt nihil difficilius mortales attentent. Propter quod Bernar. exclamat, dicens: O am- bitio ambientium crux, quomodo omnes torques & om- nibus places!

Error lu- xuriae.

¶ Secundo idem patet in his qui putrescunt in carnis vo- luptatibus interiit, vt quidam Sapientis ait: Quis enim enumeret quanti sibi mortem

DOMINICA XIX.

mortem immoderato voluptatū vſu accelerant. Vnde Boetius de huiſcemodi voluptatibus loquens ait: Quātos ille morbos, quā intolerabiles dolores, quaſi quendam fructum nequitiae fruentium ſolent referre corporibus.

Error aua vorant.

¶ Tertio, patet in auaritię mancipiis veterem hominem à deſideriis erroris corrumpi. Quis enim enarrare ſufficit quanta ab his auaritię cauſa pericula ſubeantur, quanti in ipſius conatu intereant nō adeptis quę deſiderabant, quātis congeſta multis ſudoribus diuitiæ perniciem peperere? Vidi, inquit Salomon. vanitatem hanc ſub ſole: Diuitiæ ſeruatiæ in malum domini ſui. Vnde etiam per ſapientem alium dicitur:

Inuenalis. Diuitie ſol licitos, pau peras ſecus nos reddit.

Et plures nimia congeſta pecunia cura Strangulat, & cuncta exuperans patrimonia cenſus Quantum delphinis, balena Britannica maior. Et poſt pauca:

Pauca licet portes argenti vaſcula puri, Nocte iter ingreſſus, gladium contumque timebis, Et motæ ad lunam trepidabis arundinis ymbra, Cantabit vacuus coram latrone viator.

¶ Proinde eam quę dictis voluptatibus carpitur ſauitatem Apoſtolus rectè quidem errorem dixit, ſeducit enim mortales & errare facit. Simulat nempe, mentitur & fallit, quippe quę iocunditatis ſpeciem præferat, quum in rei veritate ſecum adferat amaritudinem & multam anxietatem. Sed illud error omnis præendit, vt quum aliud ſit, aliud ſe eſſe mentiatur. Vnde & propheta exclamat: Filij hominum vſique quo graui corde, vt quid diligitis vanitatem & queritis mendacium? Plerique enim, imò maxima mortaliū pars ponunt mendacium ſpem ſuam, arundini cōſtratiæ innitentes quę quum ſub innitente cōſtringitur, graui vulnere manus eius ſaucias relinquit.

HOMILIA SECVNDA.

Eph. 4.

Renouamini ſpiritu mentis veſtræ. ¶ In præcedenti homilia dictum eſt de vitioſa vetuſtate deponenda nunc iuxta textum lectionis dicendum eſt de ſanctâ nouitate aſſumenda. De qua dicit Apoſtolus: Renouamini ſpiritu mētis veſtræ. Itaque in lectione primò hortatur ad ſpiritualem renouationem. Secundo,

POST PENTECOST.

cundo, oſtendit huiſce renouationis modum ſeu rationē. Tertio, huius renouationis ponit ſpecificam expreſſionem. Primum in principio lectionis. Secundum, ibi: Et induite nouum hominem. Tertium, ibi: Propter quod deponentes.

¶ Circa primum notādum eſt tria poſſe renouari, ad quorum vtiq; ſimilitudinem & nos ſpiritu mentis noſtrę renouari poſſumus, videlicet terram, aquilam & ſerpentem. Si enim huiſce creaturis ratione carentibus à deo conditio e conſeſſum eſt, vt à ſua poſſint vetuſtate renouari, nemo putet hoc ipſum homini ad cuius obſequium cæteræ creaturæ conditæ ſunt eſſe negatum. Alioqui fruſtra nos Apoſtolus huiſce renouationis commonefaceret.

¶ Itaque de renouatione terræ per Prophetam dicitur: Emitte ſpiritu tuum & creabuntur, & renouabis faciem terrę. Tunc autē dicitur terra renouari, quum poſt exactam hyemis aſperam ſterilitatem, herbarum rurfus ac florum amonitate fructuumque ſæcunditate decoratur. Nō ſecus homo (qui de terra ſumpſus eſt) & ipſe poteſt diuino munere ſpiritualiter innouari. Per peccatum enim eſt hec terra (id eſt, homo) inanis & vacua, ſterilis à bono, & arida, iuxta quod Propheta ait: Anima mea ſicut terra ſine aqua tibi. Vnde & ſupplicandū eſt ſummo patri, vt ipſe ſine quo nihil poſſumus facere, irriguum gratiæ cæleſtis noſtrę huic ariditati donare dignetur, ſicut de Axa filia Caleph ſcriptum legitur. Quæ ſedens aſino quum eſſet in via, ſuſpirauit & ait patri ſuſpirationis cauſam ſciſcitanti: Terrā arenem dediſti mihi, iunge obſecro & irriguam, deditque ei pater irriguum ſuperius, & irriguum inferius. Porro mōtes Gelboë ſteriles ſemper & aridi permanentes (qui nimirum ſuperbos ſignificant) nulla frugum ſæcunditate renouantur.

Gen. 1.

Judic. 1. Axa filia Caleph quid petiit à patre. 2. Reg. 1.

¶ Itaque ad hanc terrę noſtrę myſticam renouationem, plura requiruntur. Primum eſt, emiſſio ſpiritus. Secundum eſt, ſubmiſſio ſuiipſius. Tertium eſt, abſceſſus imbris. Quartum eſt, depulſio frigoris. Quintum eſt, acceſſio ſolis.

Vt renouetur ſpiritus. Primū eſt

¶ De primo iam dictum eſt verbū prophetę deprecantis: Emitte ſpiritu tuum. Spiritus enim eſt qui viuificat. Vnde ſcriptū eſt in Cantici: Surge Aquilo & veni Auſter, perſe hortum meum, & fluant aromata illius. Porro ventus frigidus

emifſio ſpiritus. Ioan. 6. Caat. 4. gidus

DOMINICA XIX.

Eccl. 43.

gidus Aquilo qui gelare fecit crystallum ex aqua, diabolice persuasio est, viuificum charitatis extinguens calorem, refaciensq; & obumbrans memem. Sed fergat iste spiritus procellarum & turbinum, & abeat, veniatq; suis & rotundis Auster à calore meridiano, vnde sol iustitiæ clarissime nobis resplendet, veniat inquam dulcis hic spiritus horu nobis strum suo afflatu fecundum reddere. Venit autem, sed non requiescit super cadauere, nec ingreditur in maleuolam animam, nec habitat in corpore subdito peccatis. Quiescit autem super humile, sicut per Esaiam dicitur: Excelsus & sublimis habitans eternitatem, & sanctum nomen eius, in excelsis & in sancto habitas, & cum cõtrito & humili spiritu, vt viuificet spiritum humilium, & viuificet cor cõtritorum. Et iterum: Ad quem respiciam, inquit, nisi ad pauperculum & cõtritum spiritu, & trementem sermones meos? Nam vt beatus Augustinus ad dominum loquens ait: Humiles spiritu sunt domus tua. Hoc ergo spiritu flante, fluunt odorifera coram deo nostræ mentis aromata, scilicet cõpunctionis aque anime nostræ rigantes ariditatem, emollientes duritiam, & ad salutarem renouationem disponentes.

Sap. 1.
Quo loco
requiescit
spiritus.
Esa. 57.

Esa. 66.

Secundum
est mentis
humilitas.

Eccl. 7.
Ioan. 1.
Galat. 6.

De secundo, quod est humane mentis summissio, iam ex parte dictum est, de qua etiam Sapiens ait: Humilia valde spiritum tuum, vt scilicet per spiritum dei possis innouari. Hoc enim inuit Propheta, qui quum dixisset: Emitte spiritum tuum, mox subiicit, & creabitur. Creatio autem est de nihilo. Vt ergo & tu sis initium aliquod creaturæ dei, primu agnosce te nihil esse. Nam qui se existimat aliquid esse quu nihil sit, ipse se seducit, & dicit: Cor mundum crea in me deus, & spiritum rectum innotia in visceribus meis. Quum ait, crea, vtiq; munditiam cordis insinuat, & spiritus innouationem in homine non nisi de nihilo humilitatis creati-

Tertiu est
abscessio
in vtrius.
1. Tim. 5.
Voluptati
delictis
viventem,
mortuam
censet,
dicens:
Vidua in
delictis
viventem
mortua est.
Proinde
cadauera
hæc per
culpam
delicti,
cada-
rum atque
voluptatum
flumina
ad eternæ
amaritudinis
abyssum
(quasi ad
quoddam
mare) deferri,
testis est
ille qui
quondam

POST PENTECOST.

quondam inducus purpura & bysso, epulabatur quotidie splendide, & post hæc, mortuus sepultus est in inferno. Vbi quantum se quondam quisque glorificauit, & in deliciis fuit, tantum datur ei tormentum & luctus. Et mox vt immundi spiritus in porcos sunt ingressi, grex totus per præceptum ferebatur in mare.

Luc. 16.
Apoc. 18.
Luc. 8.

De quarto, quod est depulsio frigoris, nota quod per frigus, aut per illa hyemem (quam adueniente spiritu dei transisse oportet, iuxta illud: iam enim hyems transit) quod in frigiditate quam frigus vel hyems, charitatis igni vel maxime aduersatur, auaritia significatur, quæ nimirum parit inuidiam, odium, fraudem, iniustitiam, diuinæ legis præuaricationem, dei obliuionem, & cœlestis regni contemptum. Venenum quippe charitatis auaritia est. Venenum autem (vt tradunt auctores) igni iniectum, aut extinguit ipsum, aut certe ab ignis virtute reicitur, si ignis ipsum superauerit, sic nimirum simul cum auaritia diuini amoris ignis in eodem corde nequaquam habitare potest. Nam vel ipsa charitas hanc propellit, vel charitatem ipsa extinguit. Transeat ergo necesse est hoc ipsum auaritiæ lethale frigus, si per viuificantem dei spiritum cupis ipse à vetustate peccati innouari.

Quartum
est depulsio
frigiditatis.
Cant. 2.
Auaritiâ
frigor quod
dam esse.

De quinto, quod est accessio solis, patet facis hanc esse necessariam ad renouat onem terræ. Nam sicut per recessum solis à nobis ad partes meridionales, siue tropicum capricorni, terra facies hyemali asperitate nudata horrescit, ita etiam per accessum eiusdẽ & ascensum versus tropicum canceri vernali, rursus amenitate decoratur. Ad hunc modum aduentibus humane mentis radiis solis iustitiæ, ipsa quæ prius peccato quasi hyemali horrore squallebat, denud per iustitiã refloret. De quo sole per Malachiã exper-sona domini dicitur: Vobis timentibus nomen meum orientur sol iustitiæ, ille scilicet qui de seipso loquens dicit: Ego quasi hortus voluptatis est terra coram eo, & post eum solitudo deserti. Vt illis (inquit per alium) quum recesserit ab eis. Multis enim occidit hic sol dũ adhuc dies est. Occidit enim peccatibus, qui inter se & illum terrenæ cuiuslibet rei amorẽ quasi nubem densam & tenebrosam, & peccatũ ipsum quasi vastum parietem interponunt, sicut Esaias ait:

Quintum
est accessio
solis.
Malach. 2.
Ioan. 10.
Iohel. 2.
Osac. 9.
Iere. 15.
Sol quibus
occumbit.

Ecco

DOMINICA XIX.

Ecce nō est abbreviata manus domini vt saluare nequeat, neq; aggrauata est auris eius vt non exaudiat, sed iniquitates vestre diuiserunt inter vos & deum vestrum. & peccata vestra absconderūt faciem eius à vobis ne exaudiret. Itaq; in peccato manentibus sol occidit & clogatur, ppter quod in veritate sua permanentes spiritu mentis sue non renouantur. Precetur ergo peccator, & dicat: Illustra faciem tuā super seruum tuum. Et rursus: Deus misereatur nostri & benedicat nobis, illuminet vultum suum super nos & misereatur nostri. Nam vt Salomon ait: In hilaritate vultus regis vita, & clementia eius quasi imber ferotinus.

Esa. 9.

Psal. Ibidem.

Prou. 16.

Aquila renouatur hoc modo.

Matth. 5.

Fonti verbi Dei comparatur.

Ioan. 15.

Act. 19.

¶ Secundò, dictum est aquilam renouari. Hinc enim per Prophetam dicitur: Renouabitur vt aquila iuuentus tua. Duo in cōmoda affert ei senectus, videlicet caligantes oculos, & rostrū nimis aduncum. Et oculos quidem in fonte, rostrum verò ad petrā decussum renouare dicitur. Caligo visus, moraliter cæcitas mentis est. Per oculos enim significatur ipsa mentis acies qua per fidem deus videri potest, si munda esset à puluere secularium rerum, & à volupratum humore carnalium. Hinc enim beati esse prædicatur in fide corde, quoniam ipsi desit videbūt. Quia verò quisquis hoc oculo est priuatus, in obscuris vtiq; collocatus est cū mortuis seculi: ideo orabat dominū Propheta, dicens: Illumina oculos meos ne vnquā obdormiam in morte, nequando dicat inimicus meus, preualui aduersus eū. Illuminatur autē in fonte verbi cælestis, sicut per Prophetā dicitur: Declaratio sermonum suorū illuminat, & intellectū dat paruulis.

¶ Et rectè quidem fonti verbum dei propter multa cōparatur. Primò, quia sicut fons bibentium extinguitur, ita etiam verbum dei cupiditates & desideria mala depellit.

¶ Secundò, quia sicut fons mūdatur, ita & dei verbum si per auditum fideliter & dignè recipiatur, mentē purificat. Iam vos mundi estis, inquit, propter sermonem quem loquuntur vobis. Nec mirum si virtute verbi fidelium corda purificantur, quandoquidem auditum verbi ipse puritatis author spiritus sanctus credentiū se mentibus infundat, sicut in Actis apost. legimus. Adhuc loquente Petro verba hæc, cecidit spiritus sanctus super omnes qui audiebant verbum.

¶ Tertiò, quia sicut fons hortos irrigat ne steriles efficiantur, ita

tur, ita & Dei verbum fons horrorum vocatur, & puteus avari- Cant. 4. quarum viuentium.

¶ Quartò, quia sicut in fonte lymphoto potest se quisque qualis sit speculari, ita & in dei verbo nos ipsos possumus quales sumus agnoscere.

¶ Quintò, quia sicut fontis lymphiditatem pedibus suis bestie perturbant, ita & dei verbum in diuinis scripturis turbidum reddunt Heretici, ad suam illud distorquentes prauitatem, & eius verum & legitimum intellectum interpretationibus falsis peruerentes.

¶ Porro rostrum vetustate sua vsque adeò curuum atque aduncum, vt cibo capiēdo sit ineptum, affectum auaritię significat, quo nimirū præda rapitur. Intantum autē potest hoc rostrum ad terrena per cupiditatē curuari, vt verbo dei (quod animę cibis est) capiēdo, prorsus obstaret. Vindicat enim sibi auaritia (quum mētem obsederit) hominē totum, vt non possit deo pariter & mammonę seruire.

¶ Aduertendum proinde est, quoddam aues curua rostra habentes, prædam sectantur & viuunt ex rapto, volant non gregatim, sed singulariter. Vngues habent rapaces, & viuis plerunque pascuntur animantibus & sanguine: nec expedit earum genus multiplicari, ne auibis innocuis exitio sint. Que omnia in auaris inueniuntur. Vt qui prædatis ait Esaias, nonne & ipse prædaberis? Replebim⁹ inquit domos nostras spoliis.

¶ Quoddam autem ad prædam suā auarus vigilat, sub aquila parabola de ipso scriptum est. In inaccessible rupibus moratur, inde contemplatur escam, & de longe oculi eius prospiciunt, pulli eius lambunt sanguinem, & vbicunq; cadaver fuerit, statim adest. Sanè propter suę mentis duritiã, auarus in rupib⁹ morari dicitur, quę & inaccessible esse perhibentur, quis quod mente versat, mendacio plerunq; & dolis abscondit. Escam inde cōtemplatur, quia sola terrena lucra mens sua etiam de longe conquirenda meditat. Pulli aquilę, paruuli ipsius auari sunt, quos plerunq; lucris iniquis & enutrit, & extollit, & suis artibus imbuit. Singulariter proinde volant aues istę rapaces, quę reutes singule quę sua sunt, in lucris socios habere refugiētes, vix vili siue fidentes, siue etiam fideles.

Canti. 4.

Rostrum aduncum, quod. Matth. 9.

Mores auium curuis rostris.

Auarus è præda viuus.

Esa. 33. Prou. 1.

Auari cor durum.

Auarus describitur.

¶ Denique

DOMINICA XIX.

Non expe-
dit hoimul
applicari.

Ecclesi. 13.

Psal.

2 Cor. 8.

Serpens sic
renouatur

Matth. 10.

Lnc. 11.

Denique unguis eorum significant rapacitatem. Promptissimi quippe sunt ad rapiendum, crudeles ad lacerandum, tenaces ad retinendum. Et quia in pauperes & innocuos homines seuiunt (siquidem illorum preda sunt) non expedit huiusmodi rapaces homines vel in prole, vel in sibi similibus multiplicari. Vnde per Sapientem dicitur: Venatio leonis onager in heremo, sic pascua diuisti sunt pauperes. Insidiatur, inquit Propheta de avaro loquens, ut rapiat pauperem. Et iterum: Devorant plebem meam sicut escam panis. Itaque si renovari voluerint ad iustitiam, rostrum hoc (ut dei verbum utique cibum animae recipere valeat) ad petram id est Christum decutiant, id est, Christi domini nostri & doctrina & exemplo, ab omni avaritia se excutiant. Qui quum dives esset, propter nos egenus factus est, ut illius inopia dives essemus. Ad deo, inquam, propter nos factus egenus, ut non haberet vbi caput suum reclinaret, ut vel ipsius exemplo avaritiam detestentur.

Tertio, dictum est serpentem innouari, & hoc vitio (ut traditur) quum hausta fontis aqua repletus, in arctum sese inter alperas petras foramen iniecerit, vbi abrupta pellis veteri atque relicta, nouus euadit & recens, & ad pristina celeritatem motus (quem vetustas & pellis rigor impediabat) denuo restituitur. Ad cuius rei similitudinem renouari posse spiritualiter humanam mentem ipse dominus insinuat quum dicit: Estote prudentes sicut serpentes. Ac si dicat: Qualiter in spiritu meo vestrae renouari possitis, hoc vel a serpente perdiscite. Quum enim male a se vitio vetustatem impedimento vobis esse noueritis quod minus reudatis ad salutem, hausto fonte verbi dei, in arctam illam viae vos ingerite, quae ducit ad vitam, illicq; pellem vitio veteris relinquentes, totos vos deo committite, ut sic spiritaliter renouemini.

Circa secundum principale dicit:

Et induite nouum hominem qui secundum deum creatus est, in iustitia, & sanctitate veritatis.
Hic ponit dictae renouationis modificationem, dicent: Et induite. Quid enim prodesset vetustatem deposuisse, nisi assuimas sanctam nouitatem? Domus ab immundo spiritu liberata, mundata, & ornata, si permanserit vacans, rursus

sum ab immundis spiritibus & abundantius occupatur. Porro quum dicit veterem hominem exuendum, & induendum nouum, ostendit idem manere subiectum quod exui possit & indui, indumenta vero quae indui vel exui possunt, vitia & virtutes esse. Abdicare siquidem ea possumus vel tibi, admittere, prout de nostra processerit voluntate. Non enim dei auxilium nobis defore suspicemur, modò sit prompta nostra voluntas.

Quum ergo dixisset nouum hominem nos induere debere, ne sollicitos derelinquat quis vel qualis ille nouus homo sit, subiicit: Qui secundum deum creatus est. Hic homo nimirum Christus dominus est. Accipite, inquit, similitudinem Christi in vobis per imitationem illius. Vnde & alibi ait: Induimini dominum Iesum Christum, quoniam nimirum induitur quisquis illi animi virtutibus conformatur. Rursus Christum ille induit, qui per fidem in Christum renascitur, vitam illius imitator quam verbo & exemplo ipse tradidit. Qui nouus homo Christus creatus est secundum deum, id est, non virtute humanae naturae, sed potentia dei.

Conceptus enim est in virginis utero opere ipsius sancti de semine virginis sine semine viri. Hac etiam ratione Christus homo nouus dicitur, qui secundum deum creatus est, quia patri filius dilectus est, in quo sibi bene placuit pater. Et hoc propter veritatem & mansuetudinem & iustitiam. Peccatum (inquit Petrus) non fecit. Ecce iustitia. Nec inuentus est dolus in ore eius. Ecce veritas. Sicut enim iniustitia & mendacium plerumque sese comitantur, ita etiam iustitia & veritas simul de Christo recte predicantur. Hunc ergo nouum hominem induite, hinc conuersatione studeatis imitari in iustitia & sanctitate veritatis. Vbi iustitia pro vniuersali virtute ponitur, quae admodum dicimus aliquem esse iustum & irreprehensibilem. De qua iustitia dominus ait: Nisi abundauerit iustitia vestra plus quam Scribarum & Phariseorum, non intrabitis in regnum caelorum. In ea nempe virtutem omnem asserit contineri. Proinde quum dixisset, in iustitia, addidit, & sanctitate veritatis, non hypocrisis simulatione. Non etiam in sanctitate figurali & vmbatica, qualis erat in lege, sed sanctitate hanc veritatis, euangelij veritate accipere debemus.

ti ij Quisquis

DOMINICA XIX.

Quisquis ergo per peccatum iustitiam & sanctitatem veritatis amisit, renouari studeat spiritu (vt dictum est) & induat hominem nouum, id est, nouum mentis habitum, quo deo sit acceptus in iusticia & sanctitate non ficta, quæ est sanctitas veritatis.

¶ Circa tertium principale dicit:

Propter quod deponentes mendacium loquimini veritatem vni quisque cum proximo suo, quoniam sumus inuicem membra.

¶ Hic profertur Apostolus dicte modificationis specificam expressionem, partes quasdam veteris hominis & noui speciatim exequendo. Sunt autem veteris hominis partes seu membra quæ hic enumerat, Mendacium, Odium, Furta, Quorum in loca tria illis aduersa per ordinem nobis assumenda commendat, videlicet, Veritatem, Mansuetudinem, Iustitiam. De quibus ecclesie sponsum, speciosam utique forma præ filiis hominum in psalmo (vt iam dictum est) eximie commendatur, vbi dicitur: Propter veritatem & mansuetudinem & iustitiam, deducet te mirabiliter de terra tua. Propter hoc, inquit, vnxit te deus, deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis. Est ergo vetus homo exuentus primum, vt postea nouus ille induatur, qui (vt dictum est) secundum deum creatus est dominus noster Iesus Christus. Cuius vt induamus & imitemur veritatem, audiamus Apostolum dicentem: Depone res mendacium, quod utique veteris hominis (vt est dictum) portio quedam est, loquimini veritatem, quæ sanctæ nouitatis pars est. Causas profert. Prima, quia inuicem proximi sumus. Si quidem omnis homo vel primæ natiuitatis conditione, vel post conuersionis est nobis proximus. Non enim nostri qualis ille qui nunc vel omnium vitiarum sorde squallit, futurus sit, & coram deo iam est. Is enim qui modo vel hæreticus vel facinorosus, Iudæus, vel paganus est, per dei misericordiam sic forsitan est immutandus, vt tandem aliquando ad sanctis recumbat in regno dei.

¶ Secunda, quia (quod maius est quam esse proximos) sumus inuicem membra. Sed nunquid vnus membrum alteri membro metietur? Vt ubi gratia: Nunquid oculis si bellum aliquam conspexerit offeratus in nos irruentem, pedibus mentietur se nihil spectare, nec illis fugiendi facultatem præ-

Veteris hominis partes tres. Noui hominis Christi virtutes tres.

Mendacium veteris hominis pars vna. Veritatem loquamur propter multa.

POST PENTECOST. 147

præbebit? Vel si foueam aliquam profundam arundine vel humo ad fraudem cõtectam pes ipse præterent, num oculum id ipsum celabit, vt aliâ iuueniat lemitâ? Id ipsum & de membris cæteris dici potest. Et nos igitur, inquit, ad inuicem nihil mentiamur, quum simus vnus corporis membra.

¶ Tertia causa est, quia mentiri est diabolus imitari, nec habitaturus est quisquam in tabernaculo domini, nisi qui loquitur veritatem in corde suo, qui non egit dolum in lingua sua, imò potius deus perdet omnes qui loquuntur mendacium. Sequitur:

Ira scimini, & nolite peccare.

¶ Vbi monet vt veteris hominis adhuc aliam partem, scilicet, iram & odium exuentes, noui hominis qui secundum deum creatus est, scilicet Christi, induamus mansuetudinem, dicens: Ira scimini & nolite peccare, quasi dicat: Bonum quidem esset nihil prorsus irasci, sed si contigerit, quod vitari non potest, inuiti tolerare. Cauete autem ne de ira veniatis ad actum peccandi. Si ergo motus animi surgit, qui iam propter peccati pœnâ nõ est in nostra potestate, talem nõ ei consentiat ratio. Itaque permittit Apostolus quod est humana tentatio, sed prohibet iram per consensum in effectum perducere.

¶ Vel sic intellige: Ira scimini & nolite peccare. Ira scimini vnusquisque propriis erratis, ira sancta irascimini vobis ipsis & nolite peccare, id est, vt ulterius non peccetis. Vt autem nõ peccetis quibus habetis irasci nisi vobis ipsis? Quid enim aliud est homo pœnitens, nisi homo irascens sibi, qui vt accipiat veniam, de seipso exigat vltionem? Indignemini itaque vobis ipsis tanta animi vehementia, vt peccare desistatis. Possunt quidem & ira sancta proximorum peccatis irasci, sed ne in hac ira modum excedentes, contra delinquentem proximum peccemus, quum dixisset: Ira scimini, subiecit: Et nolite peccare. Vnde per Salomonem dicitur: Noli esse iustus multum, quia est iustus qui perit in iustitia sua. Temperanda enim est huiusmodi nostra iustitia, vt imitemur deum qui suffert iniquos, vt ex illis vel aliqui corrigantur. Sequitur:

Sol non occidat super iracundiam vestram.

¶ Quasi dicat: Et si ex toto vitare non valeatis, non diu tamen

Ira veteris hominis pars alia deponenda.

Ira sancta.

Eccles. 7.

DOMINICA XIX.

men resideat apud vos iracundię malum, neque vobis no-
dum cõsiliatis sol ipse e terris abscedat, ne forte indignis
appareat illuxisse, neve & nox igne furoris mentem acrius
agitando incendat, & insidias parat proximo vel mortem.
Siquidẽ nox ipsa opportuna sceleribus est. Vel sic: Ne sol
Iratie solẽ iustitię Christus occidat vobis, & gratię suę lumen pro-
iustitię oc- pter irã conseruatã tenebras, vobis subtrahat. Ergo caue-
edere, te ne ira efficiatur pridiana, quinimõ de corde vestro pel-
latur, priusquam occidat lux ipsa visibilis, ne vos deserat
lux inuisibilis. Quod si in ira perseueraueritis, profectõ
diabolum apud vos retinetis. Vnde subdit:

Nolite locum dare diabolo.

Iracundos. ¶ Vri enim deo locus in pace est, ita & diabolo in ira lo-
diabolo lo- cum damus. Iratus enim mala cogitat. Et per cogitationem
cum dare, malam, se diabolus ingerit vt peragat mala. Mutua verõ di-
lectione diabolo obsistitur. Quãdiu enim vnus animus eri-
mus condensati, nihil ille de suo est illaturus, nepe qui nul-
lum inueniat insinuandi se locum. At quum aliquod inter
nos disidium fuerit, velut occasione inuẽtra vbi caput im-
mittat, serpẽtis ad morem mox reliquam corporis molem
Odiã abii- ingesserit. Exercitus vnitus & cõfertus resistit hostibus, di-
ciendum, spersus faciliẽ superatur. Itaque, inquit, per mansuetudinẽ
virtutem irã furorem superantes, nouum hominem abie-
cto procul odio induite, & ad fraternam vnanimiratẽ (per
quam solam diabolum a vobis propellere possitis) quato-
cyus redite.

¶ Quo ad terciũ veteris hominis membrũ vtiq; deponen-
dũ, inuitiam scilicet, & furta, consequẽter subdit dicens:
Qui furabatur, iam non furetur.

Furta vitã ¶ Furtum enim repugnat iustitię, sicut ira mansuetudinẽ.
da. Vnde nisi quis furtum deponat, non potest illum nouum
hominem induere, qui secundum deum creatus est in iusti-
tia. Neque tamen dicit supplicio afficiendos esse furaces,
sed desinant malẽ facere, & a furto abstineant. Nam infer-
re supplicium criminosis, exterioris & humani iudicij est.
Id vero quod Apostolus dicit, Christi doctrinã & pietatis
est, a furto videlicet & ceteris criminibus respicere.
Vt autem perfectẽ renouetur quisquis fur antẽ fuerit, non
modõ iam non furetur, sed sicut consequenter subdit:
Magis

Magis autem laboret operãdo manibus suis quod bonum est,
vt habeat unde tribuat necessitatem patienti.

¶ Innuit non esse satis a peccato desistere, sed in super cõ-
trarium iter inire necesse est. Malis olim facinoribus in-
cubiisti, nunc bona exerce laborando, tum vt labor atterat
corpus quod ex otio praua didicerat, tum vt habeatur vni-
de & vitam hanc degat, & conferre etiam in alios possit, *Cur manũ-
bus operã-*
qui antehac multis subtraxerat, & beneficus fiat. Quum au-
tem dicit: Laboret operando manibus suis quod bonũ est, *Luc. 19.*
honestum & licitum suadet exercitium laboris. Vnde non
fat erat Zachæo cessare ab iniquitate & iniuria, nec etiam
in quadruplum omnia restituere quæ fraude sustulerat, ni-
si & egentibus etiam dimidium bonorum suorum iam mu-
nificus erogaret.

DOMINICA XX.

post Pentecosten.

Idete itaque fratres quomodo caute ambuletis. Ephes. 5.

¶ In hac lectione docet nos Apostolus
primõ per sanctam prudentiam perni-
ciem vitare. Secũdo, per opulationem
spiritus sancti quæ salutis nostræ sunt o-
perari. Primum facit a principio lectio-
nis. Secundum, ibi: Sed impleamini spiritu sancto.

¶ Circa primum dicit: Videte fratres quomodo caute am-
buletis. Præmiserat pristinos eorum errores cõmemorã-
t: Fuiſtis aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino, vt
filij lucis ambulate. Fructus enim lucis est in omni bonitate
& iustitia & veritate. Et paucis interpositis, subdit: Vide-
te itaque quomodo caute ambuletis, concludens ex eorũ
pristinis erroribus & facinoribus prauis, sanctam exinde
seruandam esse prudentiam. Vbi tria per ordinem facit.
Primõ enim monet prudenter & caute ambulare. Secun-
dõ, monet sapientiam exercere. Tertio, docet imprudentiam
vitare. Secundum, ibi: Non quasi insipientes. Tertium,
ibi: Propterea nolite.

¶ Circa primum, quum de operibus tenebrarum vitandis
& arguendis in præcedentibus monuisset, rectẽ nunc
tt liij suadet

DOMINICA XX.

suadet cautè ambulandum esse, & prudenti moderamine prospiciendum quomodo sit viuendum, & quomodo uiuentium improbè prauis mores sint arguendi. Cautè enim ambulandum est, quia multi seductores exierunt in mundum Seducunt enim incautos multa. Primò, libido carnis, quæ dicitur sensualitas. Secundò, seducit ipsa quæ sensualitatem fouet, hæreticæ suasionis peruersitas. Tertio, seducit incautos fallax suggestio dæmonum. Quarto, seducunt innumeros suasiones & exempla hominum corruptorum.

Primò, concupiscentia carnis. Luc. 12. Luxuria voluptas glaciæ comparatur. Sapient. 17. Job. 21.

Prout,

Persus.

Luc. 14.

Secundum est, hæretica suasio. 2. Pet. 2.

Primò igitur cautè nobis ambulandum est, ne nos seducat libido seu concupiscentia carnis, voluptas utique uilis & modica, tempore breuis & fragilis, & quæ non nisi absente sole iustitiæ (quasi in quodam hyemali frigore, extincto illo igne quem dei filius mittere uenit in terram) coalescit, mox in aquam tribulationis & tristitiæ resoluenda, ut meriti glaciæ fragili comparetur. Hæc fallit innumeros, qui vitam suam lulum æstimantes, in æternam calumitatem sunt absorpti. Ducunt enim in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Hi nimirum iis rectè adsimilantur, qui ludentes incedunt super tenuem & fragilem glaciem, quos ipsa glaciæ sub eorum pedibus subito dum non speratur dirupta, inopinata ruina absorbet improuidos. De qua carnis libidine Salomon sub metaphora meretricis loquens ait: Inclinata est ad mortem domus eius, & ad inferos semitæ ipsius. Omnes qui ingrediuntur ad eam non reuertentur, neque apprehendent similitas uitæ. Cui consonat quod per quendam sapientem dictum est:

Sed stupet hic vitio, & fibris increuit opimum
Pingue, caret culpa, nescit quid perdat, & alto
Demersus, summa rursus non bullit in vnda.

Et vnde rursus voce vnius (omnium eorum vice loquens) in Euangelio dicitur: Vxorem duxi (id est, carnis voluptati me addixi) & ideo non possum venire.

Secundò cautè ambuletis, ne vos seducat hæreticæ persuasionis peruersitas. De qua nos cautus reddens beatus Petrus, dicit: Fuerunt ut pseudoprophetæ in populo, fuerunt & in vobis magistri mendaces, introducentes sectas perditionis, & eum qui emit eos dominum negant, superducentes

POST PENTECOST. 149

ducentes sibi celere perditionem. Et multi sequuntur eorum luxurias, per quos via veritatis blasphemabitur, quibus iudicium iam olim non cessat, & quorum perditio non dormitat. Multi, inquit, sequuntur eorum luxuriam. Loquitur enim hominibus placentis, & quum sint ipsi serui corruptionis, libertatem cæteris pollicentur, ut quum fuerint liberi iustitiæ, serui peccati efficiantur. Quia verò mendacem libertatem dant in occasionem carnis, vile magis esset eis iustitiæ præceptis ligatos esse, quàm solutos & liberos ad faciendum mala. Vnde sicut ille peccat, qui freneticum in vinculis iam dudum salubriter custoditum soluit, ut & sibi & aliis inferat mala, sic nimirum & ille qui malè agere volenti perniciosæ libertatis laxat habenas. An non præstat lethaliter sauciati vulnera salubriter alligata esse ad curationem, quàm alligatura reiecta, cruenta cursum, & renouata vulnera adferre mortem? Videte ergo ne quis vobis falsam libertatem promittens, huiuscemodi fraudulenta persuasionem vos seducat. Nam multi veniunt, inquit, in nomine meo dicentes, ego sum Christus, & multos seducunt, eos scilicet qui via arcta quæ ducit ad vitam contempta la tam illam eligent quæ ducit ad perditionem, sequentes illorum luxuriam.

2. Pet. 2. Rom. 6. Galat. 6. Libertas ad mala deterior vultu est.

Luc. 21.

Matt. 7.

Quales sint hereticorum sectantes. Ioan. 19. Ioan. 11.

Qui non immeritò comparandi sunt iis qui factione seditiosa relictis ciuium suorum legibus, sequuntur conuersionis auctorem. Tales reuera isti sunt, qui nunc conuersione facta confurgunt aduersus dominum, & aduersus Christum eius, tunicam ipsius in confutilem ausu nefario scindentes, & dispergentes per sectas & schismata, quos ipse sua morte congregauit in vnum: quorum factio qualem habitura sit finem, satis euidenter ostendit. B. Petrus, dum ait: Superducentes sibi celere perditionem. Horum agminis dux, & antesignanus non incongruè illi Aegypto comparatur, de quo in Actis Apostolorum sub interrogatione scriptum est: Nonne tu es Aegyptius qui ante hos dies tumultum excitasti, & eduxisti in desertum quatuor millia sicariorum? Est autem sicarius qui sub vestimento pacis gerit vas interfectionis, pacem simulans quum sit homicida & latro. Cuius schematis sunt hæretici vniuersi, qui veniunt in vestimentis ouium, Euangelium, Euangelium,

Hæreticorum antesignanus ad similitudinem. Act. 21. Sicarius.

DOMINICA XX.

Matt. 7.

Evangelium, & Iesum ore dictantes, intrinsecus autem sunt lupi rapaces, Christi gregem dissipare, laniare, deuorare, sibi que incorporare satagentes. Sed a fructibus eorum cognoscetis eos. Siquidem defectione seditiosa a Christi castris abeuntes, Aegyptium, id est, tenebrosum hominem, & filium tenebrarum sequuntur, fallacibus illius promissis seducti, illis profecto non dissimiles, de quibus Lucas in Euangelio refert, quod quum in deserto sacrificarent coniurationem suam prophanis firmantes sacrificio, superueniens Pilatus occidit eos, miscens sanguinem eorum cum sacrificio.

Luc. 13. Hereticorum cohors ad similitur. Ind. 1.

¶ Et quidem isti sacrificantes in excelsis ritu sacrilego per superbiam, segregantes semetipsos ab unitate catholice ecclesie, animales spiritum non habentes, in prophanis & sceleratis suis ausibus peribunt, sicut & iam perire ceperunt. Quibus vitam nihil grauius corporali nece accidisset, & non in erroribus suis & blasphemis, rypinis & caedibus, sacrilegiis, ecclesiarum & monasteriorum deprædationibus desolationibusque (quasi prophanis & detestandis sacrificiis suis, quæ nimirum ex fide se omnia facere afferbant) præoccupati, nece perissent. Et vide quàm impiis & cinoribus sacrilegæ coniurationis suæ primordia foedauerunt, omnia hæc deo permittente, vt nulli dubium sit esse arberem malam, quæ fructus istos pessimos attulerit. Sed victimæ impiorum abominabiles domino. Non licebat olim offerre deo sacrificium extra locum quæ ad hoc elegerat dominus. Hoc nimirum lege portédete, quod extra ecclesiam catholicam & catholicam unitatem placere deo impossibile est.

Coniurationis suæ primordia qualiter foedauerunt. Prou. 15. Deut. 16. 28.

Tertio est fallacia demonum. Diaboli suggestionibus acquiescentes quales. Ioan. 8. Iere. 41.

¶ Tertio cautè ambulandum est, & cauendû ne seducamur a tentatione & suggestionem demonum, quæ proculdubio in predictos errores (quasi in quedam deuia) impellit incautos, modò tamen spontanei huiuscemodi suggestionem sequuntur. Qui nimirum similes illis sunt, qui scientes & volentes, ad propriam necem sequuntur latronem, aut certe perituro sibi, qui ad suspèdium sequitur carnificem præcedentem. Sanè homicida ille fuit ab initio, cuius omnè studium est insatiabiliter fundere sanguinem animarum. ¶ Cuius figuram bene expressit Imael filius Nathanæ de semine regio (sicut in Ieremia scriptum est) Is enim quum

POST PENTECOST. 150

proditorie Godoliam præpositum terræ peremisset, cõsili-
mili dolo occidit & septuaginta viros venientes de Sichè res operu.
& de Silo, & de Samaria, qui scisis vestibus & squallètes,
thus habebant & munera in manibus, vt offerrent in do-
mo domini. In quorum occursum egressus de Masphat, &
ipse incedens & ploras ibat. Quumque occurrisset eis, di-
xit ad eos: Venite ad Godoliam filium Ahicam. Qui quum
venissent ad medium ciuitatis, interfecit eos. Inuenti verò
sunt inter eos decem viri qui dixerunt ei: Noli nos occide
re, quia habemus thesaurum in agro, frumenti & vini, hor-
dei & mellis, & cessauit ab eis, & non occidit eos.

¶ Ille homicida diaboli typum expressit, qui semper opti-
mo cuique, præsertim prælato insidiatur. Inuidia nempe
cruciat & tabescit, quum sit ipsa celestis origine, terri-
genas sibi in celo præferri. Adiangit ergo se poenitentiam
super peccatis suis agentibus, qui thus orationis & mune-
ra piorum operum afferunt ante deum. Qui quum bona
opera sua ad vanam gloriam palam ostentant, ab illo per-
cutiuntur. Reliqui verò decem qui thesauros habebant ab-
sconditos in agro & mortem euaserunt, illos designat qui
dominica imbuti disciplina, attendunt ne iustitiam suam sa-
cian coram hominibus vt videantur ab eis, quorum in ope-
ribus piis ignorat sinistra quid faciat dextera. Isti enim la-
tronis illius cultum auadunt. Graditur autem cum his
qui sibiipsis placentes, propriam gloriam querunt, ducens
illos vt seducat, seducens vt perdat. Nolite itaque per ostē-
tationem vestri occasionē dare diabolo, sed videte quomodo
cautè ambuletis.

Ostentato-
res operu.
Moraliter.
Opera bo-
na calates
Matt. 6.
Ibidem.

¶ Quarto cautè ambulandum nobis est, ne seducamur
suggestionibus vel exemplis malorum hominum & corrup-
torum, ne simul cum illis & ipsi intereamus. Hinc enim
nos præmonuit Salomon, dicens: Filij mi, si te laetauerint
peccatores, ne acquiescas eis. Si dixerint veni nobiscum, in-
sidiamur sanguini, abscondamus tendiculas contra inson-
tem frustra, omnem pretiosam substantiam repetiemus; im-
plebimus domos nostras spoliis, sortem mitte nobiscum.
Marsupium vnum sit omnium nostrum. Filij mi, ne ambu-
les cum eis. Prohibe pedem tuum a semitis eorum. Pedes
enim eorum ad malum currunt. Et post pauca: Ipsi quoque
contra

Quartum
quod sedu-
cit, sunt ex-
empla ma-
lorum.

DOMINICA XX.

contra sanguinem sui insidiantur, & moluntur fraudes contra animas suas. Horum itaque sunt fugienda confortia, alioqui amicus stultorum similis efficitur. Et qui communicat superbo, induet superbiam. Et vt quidam ait:

Eccl. 19. Inuenialis

-Grex totus in agris

Vnius scabie cadit & porrigine porci.

Sic pomum integrum à corrupto inficitur

Vnaque confecta liuorem ducit ab vna.

Pravorum fugienda societas.

Itaque prohibe pedem tuum à semitis eorum, & ne ambules cum eis. Ruunt enim in propriam perdicionem.

Gen. 19. Luc. 22.

Quis tam demens vt illum sequatur, qui se vel in igne vel in aquam proicit, aut de alto saliens præcipitio se colidit? Si Loth (tametsi iustus) angelico monitu Sodoman egredi noluisse, vtique perisset cum illis. Quandoquidem & ipse Apostolus Petrus qui inter impios versaretur, negauerit se nosse hominem, quem paulo ante confessus fuerat deum. Videte ergo quomodo caute ambuletis, & quorum vosmetipsos adiungatis contubernio.

Mat. 18. Proximi scandalizate quã sit graue.

Cautè proinde ambulandum est, non modò vt non seducaris vel lædaris ab aliis ipse, sed etiam vel hac ratione quã maximè, ne forsàn dicto vel factò minus recto alium ipse lædas præbens, illi occasionem ruinae. Molæ asinarie memineris quã præstat collo habere adligatam, & cum ea demergi in profundum maris, quã scandalizare vnun de pusillis credentibus in Christum. Quòd si tanta pena dignum crimen est scandalizare vnun, quid erit de his qui vel exemplo malo vel prauo dogmate corrumpunt & perdunt innumeros? Quòd si quis proximi offensionem vel scandalu vitare cõtemperit, is vtique nec ipsius Christi verbis se fidem habere demonstrat dicentis: Vt mundo ab scandalis, scilicet ab aliis subministratis. Veruntamen vix multo grauius homini illi per quem scandalum venit. Vnde & propter scandalu vitationem omittere debet non modò quod est malum, sed etiam illa bona quæ sine detrimento salutis æternæ præteriri possunt, si ex illis te noueris proximum scandalizare, nisi illi rationem de facto tuo reddens, scias illum non amplius hinc lædi.

Taxantur scienter subministrantes offensiuia.

Si autem eo animo dicas quippiam aut facias, vel etiam quippiam omittas, vt per hoc, alterum lædas, prouocet, irrites,

POST PENTECOST.

irrites, offendas, sciens ex hoc illum conturbandum & factum tuum grauis scandalu & offensionis materia fore, & tamen illum, sponte subministraveris, id omnium grauissimum scandalu genus. Nec audiendus es si dicas propter tam modicam occasionem non debere illum aded grauius conturbari, quia quo fuit illa (tu dicis) occasio minor, eo minori negotio potuisses hanc euitasse. Sed maioris te nequitie reum ostendis, qui modicum id, propter dei legem vitasse contempseris.

Porro nonnulli qui sibi religiosi esse videntur, qui & dicunt, nobis non licet interficere quenquam, tamen gladio vel fuste non percutiunt, nequaquã tamè lauant inter innocentes manus suas, quum interim percutiant atrociter proximum suum lingua, & quidem acerbum vulnus infligentes. Percutiunt insuper illu occasione qualibet etiã parua (vt ipsi dicunt) ex qua tamen nouerunt magnum proximo dolore parari. Propter quod meritò inter veneficos sunt computandi, & abiiciendi procul à gloria dei, sicut in Apocalypsi scriptum est: Foris canes, & foris venefici. Sicut enim non refert si voluntate & studio proximum occidas, siue id gladio pegeris, siue fuste, siue pugno, siue veneno: Sic nec intereat quæ vel qualis illa sit occasio quam tu sciens & volens studio nocendi subministras, vt lædas fratrem. Legis quidè tibi expedire molam asinariam, & cum illa demergi in profundum maris, quã id facere quod reputas esse parum. Legis hoc & negligis, nõ aduertis corde. Verbum dei non capit in te, cõsuetum & quotidianum tibi est, & viluie tibi assiduitate, quasi ideo duntaxat verbum hoc à Christo de scandalu vitatione prolatus sit, vt legatur, & hoc satis sit. Sed iota vnun, inquit, aut vnus apex nõ præteribit à lege, donec omnia fiãt. Hoc saltè aduertas. Si obnoxius est proximo quisquis illi in re tẽporali quippiam damni intulerit, tunc infontè te dices qui tràquillam proximi mentem perturbas, pellens inde habitatorem dominu (cuius nõ nisi in pace locutus est) & pacatã perturbas & oneras cõscientiã, præsertim quum hæc interiora animi bona tanto bonis exterioribus præferantur, quantum animi corpori, & cõsalu terræ? Videte ergo quomodo caute ambuletis, ne cui vel inimicitia, vel odij, vel perturbationis fomitem præbeatis.

Ioan. 18.

Apoz. 22.

Matth. 5. Argumentum à minori.

Secundò

D O M I N I C A X X .

¶ Secundo monet Apost. sapientiam exercere, quæ dicitur
Non quasi insipientes, sed ut sapientes.

¶ Ac si dicat: Et si insipientes & increduli nesciant quomodo oporteat eos cautè ambulare, & omne peccatum & scandalum cauere, huius breuissimæ vitæ tempus in superuacuis terentes, vos tamen qui Christum ex Euangelio nouistis, longè aliter conuenit in hoc mundo versari, videlicet sicut decet sapientes. Porro de sapiente scriptum est: Oculi sapientis in capite eius. Verùm ut cognoscas quis sapiens dici iure possit. Is profectò qui habet oculos in capite, cor in dextra, os in corde, manus in opere. Itaque sapiente in ex facie, ex corde, ex ore, ex opere cognoscis.

*Ecclesi. 2.
Sapiens
quis iure
dicatur.*

¶ De primo dictum est: Oculi sapientis in capite eius. Caput hoc Christus est, dicitur Apost. Caput viri Christus. Ille profectò sapiens est, cuius incertio tanquàm oculus animæ iugiter in Christo fertur, qui prouidet dominum in conspectu suo semper, & illi studet in omnibus placere. Porro oculi stultorum in finibus terræ. Oculi sapientum respiciunt seipsum, oculi stultorum se neglecto considerant alios. Sed quid vides festucam in oculo fratris tui, trabem autem in oculo tuo non vides?

*1. Cor. 11.
Psal.
Prouer. 18.
Ibidem.
Matth. 7.*

¶ De secundo scriptum est: Cor sapientis in dextera eius, & cor stulti in sinistra illius. Teste siquidem Euangelio, iusti ad dextram, impij ad sinistram in die iudicij constituentur. Ergo per dextram bonum, per sinistram malum: per dextram viam domini, per sinistram huius seculi vana gaudia accipimus, sicut per Salomonem dicitur: Vias quæ a dextris sunt nouit dominus, peruersæ verò sunt quæ sunt à sinistris. Quisquis ergo ad hæc dextram cor habet, sapiens est: qui verò ad sinistram, stultus. Reuera sapiens es si dextram non relinquis propter asperitatem, nec ad sinistram pelliceris propter amœnitatis apparentem voluptatem. Solutus viator est, qui in itinere positus propter amœna prata quæ conspiciunt, obliuiscitur quod tendebat.

Prouer. 4.

¶ De tertio scriptum est: In ore fatuorum cor illorum, & in corde sapientum os illorum. Dicitur autem hac ratione fatuus habere cor in ore, quod mox per os ebullit quicquid in corde illi natum est: sicut Salomon ait: Os fatuorum ebullit stultitiam, Sapientis verò os ideo in corde illius esse dicitur, quia sermo illius (ut Apost. docet) in gratia semper est

*Ecclesi. 21.
Prouer. 12.
Coloss. 3.*

P O S T P E N T E C O S T .

per est sale conditus, & quia prius venit ad limam, quam ad linguam. Nō enim sine deliberatione præuia loquitur. Hinc Exemplum ipsa domini mater audito nuntio celesti tacens cogitabat in matre qualis esset saluator. Cogitabar vtique priusquam loqueretur, sicut scriptum est: Os iusti meditabitur sapientiam. *Luc. 1.* Post meditatio nem verò sapientiæ, & lingua eius, inquit, *Psal.* loquetur iudicium. Considerat autem in meditatione quæ verbo præuia est, quid, cui, quo loco, quo tempore, coram quibus loquatur.

¶ De quarto scriptum est: Sapiens ædificat domum, insipiens extructam quoque manibus destruit. Aedificat bene operando, destruit peccando. Sed vnus edificans & vnus destruens quid prodest illis nisi labor? Quid prodest positum fundamentum euertere, & sine fundamento ædificare? Quid prodest quædam bona facere, & in peccatis perleuare? Dicit B. Augustinus, quod sicut non impediunt à vita æterna iustum quædam peccata venialia, sine quibus presens hæc vita non viuatur, sic ad vitam æternam nō prolunt impio aliqua bona opera, sine quibus difficillimè vita cuiuscunque etiam pessimi hominis inuenitur. Sapiens ergo ille est qui ædificat domum nō ruituram, iuxta quod in Euangelio dominus dicit: Omnis qui audit verba mea & facit ea, assimilabitur viro sapienti qui ædificat domum suam supra petram, & descendit pluuia, & venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit. *Matth. 7.* Fata enim erat supra petram. Et omnis qui audit verba mea & nō facit ea, similis est viro stulto qui ædificauit domum suam super arenam. Et descendit pluuia, & venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & cecidit, & fuit ruina illius magna. Habet itaque sapiens manum in opere prudenter ædificans super petram, quod ædificatum possit permanere. Verùm quia plurimæ sunt huius vitæ necessitudines, & delinquendi occasiones innumeræ, quæ hominem ab hoc opere auellunt: ideo necesse est abrumperè nodum, præscindere funem, superuacua contere, aure surda mortiferos syrenarum cantus pertrahere, auertere oculos ne videant vanitatem, & omnibus alijs pretermittis, operari cibum nō qui perit, sed qui permanet in vitam æternam. Vnde subdit, dicens;

Redimentes Isau. 6.

DOMINICA XX.

Redimenter tempus, quoniam dies mali sunt.

*Redimere
tempus quid
sit.*

Redimenter tempus, hoc est, preparantes vobis opportunitatem seruiendi deo. Dicitur autem ille tempus redimere qui aliquid de suo impedit, ut temporis aliquid recipiat, verbi gratia: Quum das nummum ut accipias panem, aliquid amittis & aliquid acquiris. Sicut ergo perdis nummum ut aliquid acquiras, sic & aliquid de tempore perdas (quo soles in curis secularibus transigere) necesse est, ut eas tibi quietem cordis. Ille etiam tempus redimit, qui quod præterito tempore minus egit, maiori nititur diligentia compensare, dimidiando dies, quod impij non faciunt, dicente Propheta: Viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos. Quidam verò nec incipiunt. Idem est dicere: Alij moriuntur in Aegypto, alij in deserto, alij in terra sancta. Quoniam, inquit, dies mali sunt.

*Dies quare
dicuntur
mali.*

Nemo putet Apostolum accusare hæc visibilem lucem quæ nobis dies vocatur, horas ipsas vel tempus, ita enim non potest inesse malignitas. Sed dies esse malos dicit, tum propter miseriam, tum propter malitiam hominū. In his enim diebus multa contingunt quæ mala sunt, quæ admodum dicere solemus: Malum trāsēgi diem, quia in ea nobis aduersa cōtingunt, vel alia quæ non placent per prauos nobis homines sunt ingesta. Quia enim homines mali sunt, ideo dies mali dicuntur. Cui enim molesti essent dies & tempora, si homines sibi molesti non essent? Proinde dies mali dicuntur, propter eam quæ de diebus nobis ad penitentiam cōcessis dicitur: strictā exigemur corā deo iudice rationem, sicut pecunia ad vsurā acceptā malam vocat, quia cum furore repetitur. Tertio docet Apostolus vitare imprudēciam seu insipientiam, dicens:

Propterea nolite fieri imprudentes, sed intelligentes quæ sit voluntas dei.

Quasi dicat: Quia tot occurrunt mala, tot premittit aduersa, nolite fieri imprudentes, id est, improvidi, sed sitis circumspēcti, intelligentes quid deus à vobis requirit, id videlicet, ut prauis hominibus nullam vos incessendi offensionem occasionem. Id nanque deo est placitum, ut nullis in rebus coargui possitis. Vnde & alio loco dicit: Sine offensione estote Iudæis & Gentibus. Et iterum alibi: Si fieri potest

*1. Cor. 10.
Roma. 12.*

POST PENTECOST. 353

potest quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacè habentes. Et ad Thessalonicenses scribens ait: Hæc est voluntas dei sanctificatio vestra.

Cæterum, quia immoderata vini potatio, & iracundos plerumque reddit & temerarios, ideo subdit:

Et nolite inebriari vino, in quo est luxuria.

Quia dixerat, Nolite fieri imprudentes sed intelligentes: vini autem immoderatus vsus intellectū hominis, vel maxime obnubilat, prudēciam tollit, ingerit imprudentiā, & vehementer impedit hominem intelligere quæ sit voluntas dei, quæ cognitione ab humana mente remota, nil superest nisi ut homo suarum libidinis impetus quasi equus effrenis præcipiti ardore sequatur, ideo cōueniēter præcipit, dicens: Nolite inebriari vino, in quo est luxuria, sicut effectus in sua causa. Nec tamen vsum vini omnino prohibet, quom etiam ipse dominus hunc admiserit, & admittendum fidelibus insinuauerit, sed ab usum damnat & excessum. Non enim dicit: Er nolite bibere vinū, sed nolite inebriari vino. Vno siquidē moderatè sumpto consequimur sanitatem, sicut ad Timotheum scribens ait: Iam noli aqua bibere, sed modico vino utere propter stomachum, & propter frequentes tuas infirmitates. Insuper & læticiam adfert. Lætificat enim cor hominis. Vnde etiam Salomon ait: Date vinum bibere iis qui amaro sunt corde, ut bibant & obliuiscantur tristitiæ suæ. Si tamen nimie bibatur (ut dictum est) non modò corpus, sed & animam ipsam dissoluit. Proinde sicut sine Cerere & Baccho friget Venus, ita & Baccho Venus vel maxime prouocatur.

*Immoderatus
vini
vsus quædam
sit hominis
nocentia.*

*Vini vsus
moderatus
vtilis.*

*1. Tim. 5.
Psal.*

*Terentius,
Plinius.*

*lib. 14.
Plinius sententia notabilia.*

De vini natura & vsu notandum est quod Plinius ait. Dicit enim: In Prouerbio celsus, sapientiam vino obumbrari. Tantò labore & impendio constat, quod hominis mentem mutet & furorem gignat, nullibus scelerum huius deditis, ut magna pars hominum non aliud vitæ præmii intelligat. Et rursus: Vicio datur homini, quod soli animantium non sitientes bibimus. Dubitatur iam, vinum pluribus proficit, an noceat. Ancipiti enim euentu vinum potum aut auxilium fit aut venenum. Prorsus iure dici potest, neque viribus corporis nostris vtilius aliquid, neque aliud voluptatibus perniciosius, si modus abest. Multo tempore

DOMINICA XX.

Saluberrimus aqua potus. non licebat Romae id foeminis bibere. Saluberrimus aquae potum natura dedit, quo caetera omnia animata vivunt, at nos vinum bibere & iumenta cogimus. Haec ille.

¶ Circa secundum principale dicitur Sed impleamini spiritu sancto.

Zach. 9. ¶ Hic nos docet per spiritus sancti praesentiam & opitulationem quae nostrae salutis sunt operari. Ipsa enim gratia spiritus sancti vinum est germinans virgines. Vinum, inquit, quod gaudio casto laetificat, & extinguit sitim carnalis & terrenae cupiditatis. Hoc vinum non mittitur nisi in vitos novos, id est, in corda a vetustate peccati per veram penitentiam renouata. Petrus quum huius vini modicam stillam percepisset, mox omnium caeterorum oblitus ait: Domine, bonum est nos hic esse. Hinc rursus de Apostolis in die missionis spiritus sancti hoc vino laetificatis & corroboratis, Iudaei admirantes dicebant: Musto pleni sunt isti. Verum dicebant, sed quale mustum illud esset, non intelligebant. Hoc vinum dominus cum Apostolis suis in dei regno se bibiturum iam passioni proximus re-promisit. Impleamini, inquit spiritus sancto, in quo pura & sanctam consequemini laetitiam, quae nullatenus in tristitiam commutabitur. Verum ut hanc consequaris, inquit, psallere domino consuecas. Vnde quum dixisset: Impleamini spiritu sancto, subiicit:

Loquentes vobismetipsis in psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus, cantantes & psallentes in cordibus vestris domino.

1. Reg. 19. ¶ Psallentes nempe legimus spiritu sancto repleti, patuit in lictoribus regis Saul missis ut caperent David profugum apud Samuelem Prophetam. Quum enim venissent ubi erat cuneus psallentium, cecidit super eos spiritus domini, & psallebant etiam ipsi & prophetabant. Quod quum nuntiatum esset Saul, misit apparitores & lictores alios.

Saul vi ¶ Prophetaverunt autem & illi. Et rursus misit tertios, qui & ipsi prophetaverunt. Et iratus iracundia Saul abiit & ipse. Qui quum venisset ubi erat cuneus Prophetarum vacinatum, factus est etiam super eum spiritus domini, & ambulavit ingrediens & prophetavit. Et expoliavit etiam se ipse vestimentis suis, & prophetavit cum caeteris coram Samuel, & cecinit nudus tota die illa & nocte. Vnde & pro-

POST PENTECOST. 154

& proverbium exivit. Num Saul inter Prophetas? Ecce quanta vis in psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus.

¶ Hinc beatus Iacobus: Tristatur, inquit, quis in vobis, oret aequo animo & psallat. Quasi dicat: Si quem spiritus malus liuore aut tristitia huius seculi (quae mortem operatur) oppleuerit, vi canticorum spiritus huius propellatur. Quid nisi quum & ipse Saul, ut dictum est, rex impius, nempe in nocetis persequitor & voluntate iam homicida, psallentium concentu & ipse ad flatus sui? Sicut autem in diuinis canticis psallentes spiritu sancto adflantur, ita & qui carnales cationes modulantur, spiritibus impuris ad suas mentes aditum parant. Psallentes, inquit, in cordibus vestris domino, non autem hominibus, ut illis vel placeatis, vel satis faciatis, sed domino. In corde psallere, est sensu & mente decantare, non corde obrorto & inquieto. Ille enim corde canit, qui canendo deum intentius meditatur, quid sit & mente versat.

¶ Verum quia in his canticis spiritualibus gratiarum actio & vox laudis obtinent principatum, ideo monet consequenter ad gratiarum actionem, dicens:

Gratias agentes semper pro omnibus, in nomine domini nostri Iesu Christi, deo & patri.

¶ Ergo gratiae agenda sunt semper, tam tristitiae tempore quam laetitiae, tam infirmitatis tempore quam tempore sanitatis, & pro omnibus quae dispensante deo nobis eueniunt. Vnde & pro aduersitate agenda sunt gratiae sicut pro prosperitate.

¶ Discamus ergo gratias agere non modo ob partam quietem & ocium, sed & quum graue aliquid patimur quod nos moerore afficiat. Neque enim, ob bona duntaxat nobis a deo collata, quin etiam vel in medijs malis, & reum earum ob gratiam quas vel ignoramus vel non quimus. Ex cunctis nempe rebus vel prosperis vel aduersis afficit semper nos beneficium deus, tametsi nos id lateat. Tenetur sane & debet medico gratitudinem agere, non modo quum lenioribus illi subuenit fomentis, sed etiam quum validioribus & asperioribus remedijs depellit morbum. Has gratiarum actiones debemus ei qui est nobis deus per fidem, qui & pater est Christi notione aeterna. Ego, inquit ad filium,

Gratias qualiter agere debemus. Simile.

*E cætero fratres confortamini in domino, & Ephes. 6.
in potentia virtutis eius.*

In hac lectione apostolus nos hortatur assumere sanctam fortitudinē. Secundō, nos iubet capessere dei armaturam. Tertio, subnectit huius armaturæ descriptionem specificam. Primum facit

à principio lectionis. Secundum, ibi: Induite vos armaturam dei. Tertium, ibi: Stare ergo.

Circa primum est aduertendum.

Quemadmodum Apostolus antè lectionis istius inicitū specialia quibusdam præcepta dedit cōuenientia statui eorum & conditioni. Nā filios quomodo se erga parentes gerat informans, ait: Filij obedite parentibus vestris in domino, hoc enim iustum est, honora patrem tuum & matrem tuā, quod est mandatum primū in promissione, ut bene sit tibi, & sis longæuus super terrā. Parentes nihilominus informans subdit: Et vos patres nolite ad iracundiā prouocare filios vestros, sed educate illos in disciplina & correptione domini. Et instituens seruos subiecit: Serui obedite dominis carnalibus cō timore & tremore in simplicitate cordis vestri sicut Christo, nō ad oculi seruientes, quasi hominibus placentes, sed ut serui Christi facientes voluntatem dei ex animo, cum bona voluntate seruientes sicut domino, & non hominibus, sciētes quoniam vnusquisq; quod fecerit bonū hoc recipiet à domino, siue seruus, siue liber. Dominos quoque seruorum consequenter docet, dicens: Et vos domini eadem facite illis, remittentes minas, sciētes quōd & illorum & vester dominus est in cœlis, & personarum acceptio non est apud deum. Et inde subiungitur initium lectionis quā modo tractare habemus, vbi dicit:

De cætero fratres cōfortamini in domino. Vbi post specialia præcepta dissimilium statuum personis data, admonet omnes, ac si dicat: Hucusque vos iuuī & instruxi verbo & exemplo, iam verò propter Christi gloriā me in vinculis cōstituto, in futurum o fratres fide & dilectione, cōfortamini in domino. Quis enim multa eis iniunxisset, cōfortamini in domino, factū difficiliora videri possent, ut hos confortasse quibusdam factū difficiliora videri possent, ut hos confortetur: cōfortamini, inquit, in domino, nil veriti quin
vii ij ea quæ

DOMINICA XX:

hodie genuite. Hodie, id est, in die æternitatis, quæ æternitas est sine principio & sine, cui omne nostrum præteritum & futurum instantaneè præsens est. Nobis etiam ipse pater est, sed non sicut Christo. Illi nempe naturaliter pater est, nobis verò per adoptionis gratiā pater esse dignatur. Verū in nomine domini nostri Iesu Christi gratias agere debemus, hoc est, quum illas agimus & Christi nomē est præferendum, & eidem illum complecti debemus, cuius interuentu nos pater adoptauit, qui eius est filius proprius (vt dictum est) per quem & nos patrem ipsum cognouimus. Itaque quum patri gratias agimus, agamus illas & filio qui à patre in substantia discretus non est, & nihilominus spiritui sancto, cuius est cum patre & filio deitas eadē, & indiuidua substantia.

*Ecclesiasti
ci. 15.* Quia verò non est speciosa laus aut actio gratiarum in ore peccatoris, nec acceptat munus nostrū dominus quod offerimus, nisi fuerit inter nos vnitas charitatis, ideo charitatem hanc in medium adducens Apostolus subdit:

Subiecti inuicem in timore Christi.

Charitate siquidem alter alteri subiici debemus, nō rei vilius terrestris formidine, sed Christi timore. Qui enim ob Christi amorem per mutuam charitatem inuicē se subdiderint, quandiu tali sunt nexu deuincti, nec à deo nec ab inuicem dissolui poterunt. Nec tantū subditi prælati, sed & prælati subditis subiici debent seruendo in charitate, & salutis eorum curam humiliter gerendo. Nam & si maior sit dignitas, administratoria tamē est. Subditi enim nō sunt propter prælatos, sed econtrariō prælati propter subditos constituuntur. Hinc Apostolus: Quum liber, inquit, essem ex omnibus, omnium me seruum feci. Est ergo maior salus tamen dignitate, seruire, sicut humiliter obedire, minorum est & subditorum. Hæc autem tam maiorum quàm minorum ordinata debet esse subiectio in casto timore Christi, qui omnibus humilitatem mandauit.

DOMINICA XXI.
post Pentecosten.

De cætero.

DOMINICA XXI.

ea que ipsius sunt exequi cuncta possitis, quin & in dei potentia confidite plurimum. Ita enim vos confortante poteritis omnia. Confortamini itaque non modò in aggrediendo fortiter ardua ad gloriam ipsius, sed etiam in hac lucta qua vita vestra tam à spiritibus malignis quam à pravis hominibus excrcetur super terram. Ut autem possitis & que bona sunt facere & in tentatione fortiter & inconcusse stare, & insuper & que dura sunt (si opus fuerit) pro Christi nomine & amore perpeti, confortamini in auxilio domini, & in potentia virtutis eius, quia pugnare volentibus ad suam gloriam, & ipsius opem flagitantibus, ipse dat potentiam & virtutem.

Dei munere fortes esse possumus. Eph. 1.

Matt. 17.

Patris summi gratiam que meretur.

Hac autem vel potissima ratione considerare debetis in domino, quod ipse vos confortabit, quia videlicet eius membra effecti estis per fidem. Capitis siquidem est membris vita & virtutem influere. Quum ergo fidelibus caput sit Christus, qui fieri posset ut illis in necessitate non succurrat, quasi sit ipse suis adiutor in opportunitatibus, in tribulatione. Quin potius sperent in te, inquit Propheta, qui noverunt te, quoniam non dereliquisti querentes te domine. Proinde quum cælorum regna non nisi violenti rapiant, liquet non nisi fortes patris summi gratiam & hereditatem assequuturos. Quod huiusmodi parabola magis innotecebat.

Filios tuos quidam præpotens rex ob delicta domo pulerat, abdicaueratque. Qui quum extrema calamitate incerti vagique affligerentur, nobilis quidam princeps tam patris quam illorum amicus misericordia motus, apud patrem pro illis intercessit. Acquieuit pater, modò tamen contra hostes fortiter pugnando patris sui gratiam virtute sibi prius conciliafent. Itaque nonnulli illorum fortiter agentes & gloriam sibi pariter, & patris gratiam meruerunt, ignavis perpetuum abdicatis. Pater deus, delinquentes filij, genus humanum, fidelis intercessor & conciliator patris, Christus dominus est, hereditas patris, beatitudo æterna, à qua perpetuo abdicari, damnari est. Plurimi sibi gloriam virtute pepererunt, quorum vivunt nomina in generatione & generatione, quorum virtutem & facinora præclara vobis ipsis ob oculos statuentes excusso torpore respiciate, & ut quidam sapiens ait:

Ite nunc

POST PENTECOST.

Boetius.

Ite nunc fortes vbi celsa magni Ducit exempli via, quur inertes Terga nudatis? sperata tellus Sydera donat.

Circa secundum principale dicit:

Induite vos armaturam Dei, ut possitis stare adversus insidias diaboli.

Hic nos hortatur capessere Dei armaturam, dicens: Induite vos, quasi dicat: Tametsi vos in Dei auxilio considerare conveniat, propter hoc tamen inertie dediti nequaquam esse debetis, ne deum tentare videamini. Nam illos suo domini auxilio fulcire dignatur, qui proprie salutis vigilariter intendentes, auxilio sibi divinitus collato totis viribus cooperantur. Unde ait B. Augustinus: Qui creavit te sine te, non iustificabit te sine te. Quod evidentius ipse dominus in Evangelio (Iudeis eorum ignaviam & pravitatem, suamque illis sæpenumero oblatam frustra gratiam obiciens) ostendit, dicens: Hierusalem Hierusalem que occidis prophetas, & lapidas eos qui ad te missi sunt. Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti?

Matt. 23.

Ego, inquit, volui, sed tu noluisti, non se illis, sed illos sibi mer defuisse contestans. Itaque & in domino confidite, & nihilominus stu dio diligenti vobismetipsis adesse curetis. Accipite, inquit, armaturam Dei, per quam nimirum animi virtutes intelligit, sicut postmodum ipse exponit.

Humani arbitrij libertas evidenter adstruitur.

Sed advertendum est quòd nequaquam impugnationes & bellum, sed insidias dixit, utpote qui dolo & machinationibus, animas captet, non virtute. Non enim in perpetuum profert hostis ille delicta, sed vel subobscura vel vitia vitæ. Superbiam enim in excelsio apparatu, in superbia suo vel curioso vestitu honestatem vocat. Avaritiam, proventuriam appellat. Vsuram dicit reipublicæ utilitatem. Crudelitatem in ultione sui, iustitiæ zelum nominat. Pigritiam & ignaviam haberi vult maturitatem. Pertinaciam, esse animi constantiam defendit. Prodigalitate, munificentiam ac nobilis animi largitatem. Pusillanimitate, mentitur esse humilitatem. Sorilegam vetulam nephariis intentam superstitionibus, vult mulierem sapientem, & veridicam appellari.

Diabolus vitia virtutes esse mentitur.

vy iij

Malefici cum

DOMINICA XXI.

Maleficum similiter & diuinatorem sacrilegū, vocari facit veritatis professorem. Sic excusat luxuriam asserens esse naturalem inclinationē: fraudem & mendacia in emendo atque vendendo, esse artem vtilem defendit, quōd nimirum rem suam vnicuique licet quantum potest pluri vendere, & quæ sunt aliorum emere minoris iusto. Sic hypocrisis pro sanctitate, loquacitatem & simplicium hominum derisionem, pro iucunditate vult haberi.

*Fillas suas
suo diabolo
ornat.
Esa. 34.
Ericius
vbi foueā
habeat.*

¶ Sic filias suas diabolus mendaci fūco depictas prostituit vniuersis, sciens eas in proprio colore detestabiles esse, vt eo magis per eas efficiat peccatores, quando quidem ea quæ defenditur culpa, geminatur. Ibi, inquit Esaias, habuit foueam ericius & enutriuit catulos suos. Ericius animal vadique spinis densissimis oblitū (quod si capere quilibet quam velit, citius suum sanguinem quam illius carnem viderit) illos non incongruē significat qui, post culpam declinat in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis, quibus si quis voluerit suadere meliora, illōsque ad peccati proprii cognitionem adducere, citius vel ab eis scaldizatus exacerbabitur, quam illorum videat humilitatem vel delicti confessionem extorqueat, aded sunt contradictionum spinis armati. Induite vos, inquit, armaturam dei, vt possitis stare aduersus insidias & dolos inimici. Et hæc quidem necessaria nobis est armatura. Sequitur:

Quoniam non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum. Contra spiritualia nequitia in celestibus.

¶ Non hoc intulit vt Christi milites absterreat, sed vt efficiat cautiore. Nam ille dux qui suis militibus hostiū patefacit vires, suos vtique cautiore reddit. Non enim nobis cum hostibus parui momenti & casu oblati bellandū est, neque aduersus homines passibiles & nostri similes gerenda res est, sed cum principatibus ipsis & dæmonum potestatibus colluctandū. Aduersus principes, inquit, & potestates. Ecce quæ necessaria nobis est armatura Dei, quæ sit nobis res gerenda cū hoste qui ex occulto nobis mala molitur & ex insidiis, de cuius insidiis & dolis nos cautos red-

Leo papa,

dens S. Leo papa dicit: Non desinit antiquus hostis decipionum

POST PENTECOST.

ptionum laqueos vbi que prætere, & vt fidem credentium quoquo modo corrūpat instare. Nouit cui adhibeat astus cupiditatis, cui gula illecebras ingerat, cui apponat incitamenta luxuriz, cui infundat virus inuidiz. Nouit quem mærore concutiat, quem fallat gaudio, quem metu opprimat, quem admiratione seducat. Omnium discit cōsuetudines, vētilat actiones, scrutatur affectus, & ibi querit causas nocendi, vbi quemque viderit studiosius occupari. Non ergo nobis tantū est lucta cōtra homines qui visibiles & fragiles & consilio mutabiles sunt, & pace nobiscum possunt fœderari, vel contra illa vitia tantū quæ sunt ex carne & sanguine. Sed aduersus principes, id est, dæmones qui aliis malignis tam spiritibus quam hominibus principantur, & potestates, id est, contra eos qui etiā super iis possunt qui aliis præsunt. Certum est enim quōd dei seruis authore diabolo exitia irrogantur, siue per ministros suos id faciat, siue per se. Cuius altitudo grandis est, nec est potestas super terram quæ comparetur ei, qui & ipse aduersum nos immortalis odio quasi leo fremens furit.

*Insidias
diaboli ad
uerse.*

Iob. 41.

¶ Contra rectores mundi huius. Non intendit astruere quæ machinæ huius mundi dæmones imperium habeant, sed prauis & facinorosis hominibus eos asserit præsidere. Visitatum quippe est in literis sacris opera mala & ea factitantes mundi nomine appellati, vti quum dominus ad discipulos suos ait: Vos de mundo non estis, propterea odit vos ipse aduersum nos immortali odio quasi leo fremens furit. Illis enim duntaxat dæmones imperant, qui vltro se dæmonibus subdidere. Et ideo quum dixisset eos esse rectores mundi, addidit tenebrarum harū, quasi dicat: Rectores sunt eorum quos ignoratiz tenebris inuolutos ad cluparum tenebras deducit, quæ dicuntur opera tenebrarū, qui tandem eiciendi sunt in tenebras exteriores, vbi erit fletus & stridor dentium. Talem itaque mundum regunt dæmones, qui deum non cognouit, contra quem serui Dei perpetuas habent inimicitias, & ille aduersum eos, quia & quōd patiuntur homines importunos, illi inuisibiles faciunt. Instigant enim & inflammant eos, & tanquam vasa sua mouent, & velut propriis organis his operantur.

*Dæmones
quorū sunt
rectores.*

Ioan. 15.

*Hominib?
malis qua-
liter demo-
nas vtatur.*

¶ Nam sicut eos qui lux sunt, spiritus Dei gubernat, sic & eos qui sunt tenebræ, ad omne nefas diabolus instigat. Nō

secus

DOMINICA XXI.

seus ac si eques aliquis, equum cui sedet quocunque va-
luerit freno & calcaribus impellat. Nouerimus itaque non
contra hominem malum, sed potius pro illo contra diabo-
lum qui in illo operatur, nos decertare debere, atque fat-
agere vt diabolus pellatur & angeli eius, & homines ab
illo liberentur. Ipsi enim daemones (vt dictum est) quasi e-
quites cōtra nos pugnāt equis & hominibus. Equi enim il-
lorum caro. Equites ergo occidamus, & equos possidea-
mus. Non enim contra eq̄os, sed equorum rectores & sel-
fores bellum geri consuevit.

Esa. 37.

Impugnati-
onem nos
demonum
astus &
vii.

¶ Contra spiritualia nequitiae in caelestibus. Astruit cōtra
hostes inuisibiles & spirituales nobis esse certamen, quia
men ipsi nos videāt, longa iam olim exercitatione in hu-
iustmodi bello solertes, qui probè nouerunt quo loco illa-
tum vulnus afferat mortem. Facile profectō caecorum mil-
lia, solum vnus visu pollens superaret. Nos verò maligno-
rum cōparatione spirituum caeci sumus. Ceteri, quia spiri-
tus sunt, vtique leues & agiles celerēque, à nobis compres-
hendi nequaquā possunt. Quia verò spiritus nequitiae sunt,
intelligamus eos omnem animi sui vastitatem ad nostrum
exitium semper intendere. Proinde quia non pro re parua
nobiscum in bello decertant, sed pro ea re que est omnium
maxima. Et ideo quum dixisset nobis esse certamen contra
spiritualia nequitiae, addidit in caelestibus. q. d. Magnis de
rebus periclitamur, non pro terrenis his & corruptibili-
bus, sed pro caelestibus in initum est praelium. Nō enim here-
ditatem illam adire possumus, nisi per medias hostium no-
strorum phalanges viam nobis virtute fecerimus. Non li-
cuit filiis Israël promissam sibi à deo possidere terram, nisi
postquam praeliis & laboribus multis hostibus superiores
euassissent. Porro spectate domino haec pugnae gentur, qui
& perpetua ignominia notabit ignauos, & fortiter agētes
laudabit coronabitque. Vnde canit Sedulius:

Figura.
Lib. Num.
& Iosef.

Sedulius.

Adueniat regnum caeleste, videlicet illud,
Morte carens, & sine vacans, cui nulla per æuum
Tempora succedant, quia nescit tempus habere
Continuus sine nocte dies, vbi principe Christo
Nobile perpetua caput amplectente corona,
Victor opima ferens gaudebit præmia miles.

¶ Denique

POST PENTECOST. 158

¶ Denique quoniam pro animabus nostris (quibus nihil
charius nobis esse debet, quarum perditionem etiam to-
tius mundi lucrum compensare non potest) pugnamus, au-
di Apostolum consequenter dicentem:

Propterea accipite armaturam dei, vt possitis resistere in die
malo, & in omnibus perfecti stare.

¶ Quasi dica: Quia tales hostes habetis, & de re tāta cer-
tamen geritur, & pro animabus vestris depugnatis, pro-
pterea accipite armaturā dei qua suos milites induens deus
tutos reddit. Quibus armis quum illos viceritis qui prin-
cipes sunt malitiæ, & quorum instinctu sæuiunt aduersum
vos prauī homines & vitia carnis, tum facile superare po-
teritis omnes illorum ministros & clientelam vniuersam.
Siquidem duce superato, exercitus facile dissipatur, fuga-
turque. Hoc in Holoferne patuit, quo perempto, multitu-
do exercitus illius mox à paucis in fugam verba & victa est.
Sed vt vincamus, armatura Dei (que in sequentibus descri-
bitur) nobis est necessaria, vt ea muniti possimus resistere
in die malo, id est, in hac vita quæ tota tentatio est.

Iudith. 14.

¶ Dies enim idcirco malus dicitur, quod in eo mala gerā-
tur, non diei culpa sed hominis, qui concessio tempore abu-
titur in delictis. Potest & per diem malum iudicij dies in-
telligi, quippe in quo iis qui malè egerint malè erit. Sola-
tur autem nos Apostolus quum certaminis hoc tēpus esse
breue insinuat. Die enim quum dixit, expressit breuitatem.
Porro quoniam post partam victoriam, inertia, vel ocio, aut
voluptatibus, plerique soluti, ceciderunt, ideo quum dixit,
set, vt possitis resistere in die malo, protinus addidit: Et in
omnibus perfecti stare, in prosperis scilicet, & aduersis cō-
tra vitia & cupiditates prauas. Standum est itaque vel tum
maximè, quum victores euasimus, ne victus hostis rursus

Dies ma-
lus.

Esto can-
tus ciam
post victo-
riam.

exurgens victores ipsos pessundet. Siquidem hic hostis vel
morte cōfectus reuiuifcet & vires recuperabit, si fuerimus
ipsi tardiores & in turpitudinem denuo relabamur. Non
ergo propter hostis nostri potētiā debemus nos reddere
segniores, quandoquidem & viribus aucti sumus & cōmu-
ni, & talibus instructi consiliis & armis, vt colluctari in-
trepidè cum daemionibus ipsi possimus. Ob eius enim qui deo nos pos-
in nobis habitat virtutem, nos illis sumus formidabiles. se.

Quin

DOMINICA XXI.

Quin & serpentes conculcabitur & scorpiones, ipsemet domino dicente: Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit. Proinde dominus ipse qui ait: Confidite, ego vici mundum, hoc dicens, id ipsum & nobis exigere videtur, quod & Apost. susdet quum dicit: Confortamini in domino. In domino, inquam, qui sicut olim vicit & palam triumphavit aereas potestates, in semetipso, ita proculdubio, & vsque hodie in membris suis superat inimicum.

HOMILIA ALTERA.

Eph. 4.

Armatura militis christi describitur.

State ergo succincti lumbos vestros in veritate. In precedentibus Apost. hortatus est nos assumere sanctam fortitudinem & dei armaturam capessere. Hic consequenter describit Christi militis spirituales armaturas, speciatim ostendens primum eum debere esse stantem, vti que celestis cogitatione & intentione. Succinctum cingulo castimonie. Lorica tum lorica iustitie. Calceatum exclusione affectus auaritie. Scuto munitum, obiectione ardentis fidei. Galeatum spe future glorie. Instructum gladio, hoc est, verbo veritatis diuine.

Statura recta militis decet.

Primum igitur Christi militis stare necesse est, quod ostendit quum dicit: State ergo, cogitatione, intentione, & desiderio celesti. Quum enim sistendum est aliquid, curandum est vt recto in altu redat quod sistitur, vt patet de columna, muris, turribus. Nisi enim huiusmodi recto consisterint, sed aliquid vergat inclinatum, labi ea necesse est. Et ideo Apost. de statu militis primum comonstret, cum nimirum exigens statum, qui & rectior sit & militi decet. Is autem recto consistit, nulli rei terrestri & inferiori adglutinetur, nec innititur cuiquam, quasi per se consistere nequeat, cuiusmodi sunt qui gula, vel fraudibus, vel luxurie sunt dediti, vel pecuniarum tenentur cupidine, & luxui, & lasciuie vacanti, cum nequaquam recto consistunt, sed vergunt ad ruinam. Quos sane proprii corporis statura erectior reprehendit. Quum enim cetera ante

Quis recto consistit.

Omnibus. Humani corporis ista tenet quid doceat.

Humani corporis ista tenet quid doceat. Quum enim cetera ante macta terram spectent, Os homini deus sublime dedit, ceteraque lumina videre iussit, & erectos ad sidera tollere vultus. Quid autem nos doceat huiusmodi corporis habitudo, Boetius eleganter cecinit, dicens:

Hæc

POST PENTECOST.

Hæc nisi terrenus male desipis admonet figura, Qui recto caelum vultu petis exerisque frontem, In sublime seras animum quoque, ne grauiata pessum Inferior fidat mens, corpore celsius leuato.

Erecta sursum in rectu stant mente, qui verè dicere possunt cum Apostolo: Nostra conuersatio in caelis est, qui ea quæ sursum sunt quaerunt, non quæ super terram. Sed quis recto sursum cogitatu tendere præualeat, si non illic thesaurum suum collocauerit? Vbi enim thesaurus tuus est, ibi & cor tuum erit.

Secundò, debet Christi miles esse succinctus. Vnde ait: Succincti lumbos vestros in veritate. Experientia teste constat fortiores expeditioresque esse homines succinctos, quam discinctos. Notum est etiam insigne militum antiquitus fuisse, & ob delictum infamia notatos milites, militari cingulo priuari. Quum Benadab rex Syriæ victoriæ sibi de rege Israël ante certamen arrogaret, dictum est sibi: Non gloriatur accinctus æquè vt discinctus. Sanè Christi militem cingulo castitatis hac ratione præcinctu esse necesse est, quod cinctura hæc non solum vires auget tã animæ quàm corpori, sed & labentem confirmat, mali que cupiditatibus collabentem detinet, refrenatque, ne in præceps eat. Lumbos autem, animæ vires dicit, quibus ipsa sustentatur, sicut & in animalibus lumbi sunt fundamenti in modum, quemadmodum & in nauibus Carinæ. Vnde videmus defatigatos lassitudine, mox lumbos manibus circumplecti, quasi hoc modo corporis molem sustentantes, & à fatigatione aliquantulum respirantes. Non secus se habent hi lumbi spirituales, quos mandat Apost. succingi in veritate. Præterea quum in libris est luxuriæ sedes, dicit dominus: Sint lumbi vestri præcincti. Super quo beatus Gregorius ait: Lumbos præcingimus, quum carnis luxuriã per continentiam coartamus. Quisquis autem lumbos castimonie cingulo non præcingit, inualidus & effeminatus est, ac Christi militia reprobis, ruiturus proinde in prauitates multas, mædacia videlicet, perituria, obreccationes, fraudes, rixas, inuidias, homicidia, & his similia, quæ à luxuria carnis plerumque suboriuntur.

Nec otiosè dixit in veritate, scilicet estote succincti lumbos

Philipp. 5. Coloss. 1.

Matth. 6.

Christi militis cinctura castitas est.

3. Reg. 10.

Luc. 12. Quos malitia ex luxuria proficiuntur.

Castitas simulata.

DOMINICA XXI.

bos mentis vestrae, quia non veta sed ficta est eorum casti-
monia, qui tamen opere nephario libidini carnis non faci-
ant satis, atamen versantur in passione desiderij, concu-
piscentiis & immundis cogitationibus astutantes. Quos est
timor humanae confusionis vel supplicij coercent ab opere,
coram deo tamen qui corda scrutatur & renes, iam rei sunt.
Porro angelus qui in Apocalypsi praecinctus ad mamillas
nos debere praecingere non quidem ferro humani timo-
ris, sed auro dilectionis dei.

Apoc. 1.
Angelus
ubi praeci-
ctus.

Proinde ut in veritate simul lumbos mentis nostrae sice-
cincti, & ut castimonia nostra splendeat coram deo, neces-
se est eam sanctis moribus & piis operibus adornare. Vnde
quum dominus mandasset lumbos praecingere, mox adie-
cit: Et lucernae ardentes in manibus vestris. Quod expo-
nens beatus Gregorius ait: Lucernas quippe ardentes in
manibus tenemus, quum per bona opera proximis nostris
lucis exempla monstramus, ut videlicet filij lucis, imo &
ipsi simus lux in domino, non tenebrarum filij, luxu carnis
addicti, tenebras semper & latibula quaerentes. Omnis enim
qui male agit, odit lucem.

Ephes. 1.
Ioan. 3.

His duobus
carnis li-
bido frenat-
ur.

Posset etiam fortasse per veritatem in qua lubi sunt sue-
cingendi, vel ipsa dei contemplatio mentalis, vel dei sermo
non inconuenienter intelligi. Nempe verbum dei veritas
est. Et ipsa similiter dei contemplatio, quid aliud nisi agni-
tio diuiniae veritatis est? His autem duobus vel maxime fre-
nantur carnis cupiditates. Ama scientiam scripturarum (ait
Hierony.) & carnis vitia non amabis. Rursum quisquis men-
tali contemplatione viderit deum, nequaquam sine animi
sui affectus ad inferiora dilabi, & in carnalibus volutari
rebus. Mens enim diuinis irradiata splendoribus, terrenas
voluptates perosa despiciet & relinquit, quippe quae magi-
sterio lucis aeternae, cognouit potiora. Vnde & nertuum in
fremore Iacob legimus emarcuisse percussum ab angelo, cu-
quo ille luctabatur vsque ad ortum aurorae. Vnde ipse ait:
Vidi dominum facie ad faciem, & salua facta est anima mea.
Nimirum haec lucta, oratio est, in qua caro deorsum, mens
sursum contendit. Ascensus aurorae, incrementum lucis est
& sublimis notitiae dei. Aurora haec illius diei praenunciata
est.

Gene. 32.

POST PENTECOST. 169

est, quae non videbit occasum, de qua per Prophetam dicitur:
Melior est dies vna in atris tuis super millia.

Terzio, debet Christi miles esse loriscatus, vnde subdit:
Et induti loriscam iustitiae.

Haec lorica iustitiae totum corpus includens, tutum red-
dit vnde quaque, iustitiae enim est vnicuique, quod suum est
tribuere. Vnde & alio loco ait: Per arma iustitiae a dextris
& a sinistris exhibeamus nos sicut dei ministros. Imo etiam
ante & retro. Ante te nimirum sunt, coniuux, liberi, famuli,
amici, vicini, & assidui conuictores. Istis ergo vide quid
debeas, & persolue. Post te sunt vita fundi. Vide ne forte
& illis in aliquo debitor fueris, & quod debes redde, ne
(quod omnium impiissimum est) egentium animarum ne-
cator esse iudicaris. Et hoc praenoiens futurum, ut qua
mensura illis mensus fueris, remetiat & tibi. A dextris sunt
qui tibi praefertur, parentes scilicet, ecclesiae prelati, pa-
tres utique spirituales. Item Reipublicae moderatores, &
confimiles, quos tibi deus esse voluit in hac vita praecalos,
teque subiectum illis. A sinistris tibi sunt, quibus tu siue in
rebus, siue in fama siue in corpore, siue in spiritu, siue quo-
modolibet nocuisti, ut & illis quantum tibi possibile fue-
rit, quod iustum fuerit reddas, faciens aliis quae ab illis ti-
bi fieri velles, ut possis cum viro sancto dicere: Iustitiam in-
ductus sum, & vestiui me sicut vestimento.

Christi mi-
les sit iusti-
tia lorica
munitus.
1. Cor. 6.

Quarto, debet Christi miles esse spiritualiter calceatus.
Vnde subdit:

1ob. 29.

Et calceati pedes in preparatione euangelij pacis.

Ista spiritualis calceatio, est affectus avaritiae exclusio. Calceatus
siquidem pedes animae, affectiones ipsius sunt, qui tunc cal-
ceantur, quando sanctorum exemplis a rebus terrenis tan-
quam a luto quodam praemuniuntur. Et haec quidem mysti-
ca calceatio necessaria est, ut praeparatus sit homo ad Chri-
sti euangelium tam suscipiendum quam annuntiandum.
Illi enim qui sic calceati non erant, euangelium ab ipso dei
filio audientes, deridebant eum, quod essent ipsi auari. Calcea-
mentis (ut dictum est) muniuntur pedes, ne a spinis & re-
bus asperis laedantur. Vnde & beato Marco teste, Aposto-
los in praedicationem missos agnouimus calceatos sanda-
liis, quibus pedes ab inferiori parte muniti, a superiori nudi
relin-

DOMINICA XXI.

relinquuntur, vt intelligamus affectiones nostras à spinis, id est, diuitiis huius seculi, (à quibus suffocatur verbum dei) munitas & libera esse debere per spiritus paupertatem & contemptum huius seculi: sursum verò capaci desiderio celestium, auidas & quodammodo nudas, vt sic præparatus sit homo ad Christi euangelium & suscipiendum (vt dictum est) & etiam alijs nuntiandum.

Esa. 52. **Euangeli-**
zantio pe-
des spacio-
Matt. 10. **Ioan. 19.**
Psal.
Iob. 14. **¶** Speciosos enim esse decet pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bonum, prædicantium pacem, euangelizantium salutem, Ab his pedibus omnem puluerem terreni amoris excutere saluator ipse discipulis præcepit. **Qui &** ipse tandem proprijs manibus eorum pedes & lauit & extersit, & quem ipse non lauerit, partem secum non habiturum cõtestatus est. Cor mundum crea in me deus (ait propheta) & spiritus rectum in noua in visceribus meis. **Quippe** qui solus ipse potest facere mundum de immundo conceptum femine.

Euangelizans **¶** Nec ociose euangelium pacis dixit: Nuntiat enim homini pacem cum deo, præcipit pacem homini cum homine, pacem cõmendat, pacificos denique filios dei appellat, æternæ pacis præmio tandem coronandos. Itaque Christi quisque miles, siue auditor euangelij ipse fuerit, siue præco, spirituales iam dictos animæ suæ pedes, habere curet huic modum calcis calcatos, ne vel sordibus inficiatur, vel pungantur à spinis, vt Christi euangelium & opere implere sit idoneus & alijs prædicare.

¶ Quinto, vult Apostolus Christi militem scuto muniri & defendi, consequenter dicens:
In omnibus sumentes scutum fidei, in quo positis omnia tela nequissimi ignea extinguere.

Christi mi-
les sit scu-
to prote-
ctus. **¶** Quasi dicat, in his omnibus quæ supradicta sunt, videlicet statu recto, & cingulo castimonie in veritate, denique in iustitiæ lorica, & preparatione euangelij pacis, in his omnibus, inquit, sumite vobis scutum fidei. Nam & fide hæc cuncta indigent, & ex ea proficiuntur. Eam autem hic fidem dicit, non solum quæ veræ religionis est cognitio, sed etiam eam quæ nihil in hæsitâs, facit vt futura tam certa habeamus, quam habemus presentia. Porro sicut toti corpori scutum obtenditur, sic fides ardentior & indubitata, animam

POST PENTECOST.

161

vt de quaque custodit ac protegit. Fides ergo pro scuto habenda est, non ipsa sophismata, & circumuentiones. Hæc nauisque munit tueturque, illa verò impediunt & fallunt. **Fides** itaque nostra quum sit rerum quas non videmus certissimum argumentum, ipsa excipit inimicorum tela, & repellit tanquam scutum. Ignea verò tela, diabolicæ immisiones dicuntur, quod ardentium cupiditatum in nobis ignes accendunt. Vnde & de amatoribus mundi qui hoc scuto testati non sunt, scriptum est: Mundus totus in maligno, id est, igne malo positus est. Hic autem funestus & pestifer ignis, fidei scuto cedit, nec potest animæ medullis hæerere, quum fontem illic perpetuum non reperit.

¶ Proinde sicut scutum arma cætera defendit, & primum est quod hostiles sustinet insultus, sic fides nostra & castimonia, & iustitiæ, cæteraque seruat virtutes, quare & ipsa fortissimè hosti nostro est exosa, & nihil aliud in nobis ab illo atrocius periculosiusque impugnat. Nouit enim & ipse antiquus hostis, quoniam sine fide impossibile est placere deo, & quod fide sola possit ei ab homine resisti.

¶ Plangebatur olim propheta execrans Gelboë montes, quod illic abiectus esset clypeus fortium, clypeus Saul quasi non esset vnctus oleo. In Gelboë nempe consequutus à sagittariis Saul rex Israël abiecto clypeo cecidit vulneratus, quum si permansisset obiectus, non utique illi hostium tela nocuissent, sed quum abiectisset clypeum, nudus sagittis paruit, & confectus est. Montes Gelboë alti & aridi, sterilesque, superbiam mortalium significant, super quâ nulla supernarum stillicidia gratiarum, sed formidanda potius execratio descendit. Superbis enim deus resistit, & humilibus dat gratiam. Illic Saul quondam vnctus & electus, clypeum abiicit quasi non esset vnctus oleo, id est, Christianus quisque, qui etiam diuinæ vnctionis in baptismo particeps sit effectus, quum tamen in superbiæ montes ascenderit, & illic expectatus fuerit, quo modo expectitur onager à leone, vel alia quæcunque præda à fera quam rabiosa fames impellit (Saul enim expectatus interpretatur) abiicit fidei scutum quasi non esset vnctus, id est, Christi gratiam per baptismi lauacrum consequutus, & Christianus effectus, & sic hostium iaculis igneis conficitur, quia scuto fidei protectus non est, quo

xx

*Fides pro
scuto.*

Heb. 11.

1. Ioan. 5.

*Arma cætera
scuto
defendit.*

Heb. 11.

2. Reg. 1.

*Saul in Gelboë
abiecto
clypeo con-*

Iacob. 4.

&

DOMINICA XXII.

& illa axtinguere, & seipsum tueri potuisset. Ignea quippe hæc inimici tela reprobis (vt dictum est) cupiditates, aut cogitatus diffidentie accepimus. Verbi gratia: Vtrum futura sit resurrectio necne. Num præterea dei iudicium. Ignea profectò hæc tela sunt, non solum quia ad scrdiora incendunt facinora flagrantes hominum cupiditates, sed etiam quia ex ipsius diffidentie cogitationibus, exurit nos dæmon, quum nobis perfidie cogitationibus, exurit nos dæmon, quum nobis perfidiam suggerit, quæ omnia tãdem fides extinguit. Hæc itaque & si dæmones ipsos prosternit, longe magis & vitia subiugabit. Siue enim flagret concupiscentia, qui futuris bonis & gaudiis sempiternis nihil difidas, tolles hæc prorsus, & planè extingues. Siue tentationes vigeant & impendeant mala, tamen ex futuræ beatitudinis meditatione plurimùm ipse solabere. Quanto putas ardore in cendebatur Abraham, quum filium offerere iam iam immolandum! Hoc tamen incendium sola fides extinxit. Incendium proinde Babylonicæ fornacis seruorum dei fides fortior superauit.

Gene. 22.

Babyloni-
ce fornacis
incendium,

Vnde canit Sedulius:
Cdm spirante deo Babylonica sacra negarent
Tres vna cum mente viri, durumque subirent
Exitium, sæui Chaldæa lege tyranni,
Cuius Achemeniam rabies accenderat iram,
Plus fornace sua, medios trudentur in ignes
Nil vrento rogo, tantòque ardore calentes
Cordis, imagineæ vincunt incendia pœnæ
Igne animi, quanta est credentium gloria! flammis
Ardentis fidei restineta est flamma camini.

Christi mi-
les sit ga-
leatus.

Rom. 12.
Hebr. 8.

Ier. 17.

¶ Sextò vult Apostolus Christi militem esse galeatum, quum subdit:

Et galeam salutis assume.

¶ Id est, spem æternæ salutis, vt ea gaudeatis, & in labore certaminis refocillemini. Vt enim galea caput, sic & spes mentem conseruat, securâ reddit, & defendit. Certantibus enim cum hoste antiquo vel maximè necessaria spes est, vt sine ipsi spe gradientes. Gaudium enim domini est fortitudo nostra. Nec in alio quàm in domino est hæc spes nostra collocanda, dicente Propheta: Maledictus homo qui cõfidit in homine, & ponit carnem brachium suum. Contra ve-

ro:

POST PENTECOST.

ro: Benedictus homo qui confidit in domino. Nam qui spe Ephe. 40.
rant in domino mutabunt fortitudinem, allument pennas sicut aquilæ current & non laborabunt, am bulabunt & non deficient. Itaque huiuscemodi iam dictis armis, splendidis vtique atque fidis, muniti, non hosti cedetis.

¶ Verum, quia militis necessaria sunt non modò arma quibus se tutetur, sed etiam quibus inuadat hostem & feriat, ideo postquam Apostolus primum illum armorum genus descripsit, describit & alterum armaturæ genus quo videlicet ferire hostem possimus, dicens:

Et gladium spiritus, quod est verbum dei.

¶ Asserit Christi militem etiam gladio spirituali instructum esse debere, dicens: Et gladium spiritus, subaudi, assume, quod est verbum dei, quo nimirum inuisibiles hostes offendere poterimus ac ferire. Dicitur autem dei verbum gladius spiritus, eò quòd spiritus sanctus Christi militem hoc gladio accingit. Porro de hoc gladio ipse dominus dicit: Non veni pacem mittere in terram, sed gladium. Vtique ad acutus iste gladius est, quòd illum quem ferit vsque ad intima à mundo diuidit. Splendidus insuper idcirco est, quod instruit & illuminat oculos mentis, dicente Apostolo: Quæcunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt. Siquidem non nisi per dei verbum, lumine fidei mundus illustratur, quum sit fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi. Hinc est quòd si tandem aliquando in ecclesia contingat deficere verbum dei, vtique & fidem quæ verbo dei nutritur paulatim deficere necesse erit. Nisi enim verbum dei instanter prædicaretur, ambularent mortales vt cæci, vniuersisque in via cordis sui prauis, & innumeris inuoluerentur erroribus. Sed vt ait Propheta: Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis. Splendore proinde suo dei verbum animam condecorat, quæ sine dei verbo quasi aer tenebrosus, & ipsa omni prorsus lumine priuata est. Contra verò, verbo dei irradiata, lucida & clara est, velut aer meridiano fulgore perlucidus. Vnde Propheta huiusmodi animam alloquens, dicit: Confessionem, scilicet fidei & decorem induisti, amictus lumine sicut vestimento.

¶ Quàm sit autem hic gladius acutus ostendit Apostolus

xx ij ad

Matt. 10.
Exech. 22.
Domini ver-
bi gladius
splendidus
Rom. 15.
Roma. 10.

Psal.

DOMINICA XXII.

Heb. 4. ad Hebraeos, dicens: Viuus est sermo dei & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti. Viuus est, inquit, sermo dei. Nec mirum, nam qui eum qui audierint, viuunt. Viuificat enim animas mortuas ob peccatum, sicut scriptum iste: Lex dei fons vitæ. Et verba, inquit, ipse quæ ego loquutus sum vobis, spiritus & vita sunt. Deniq; adolescentem à morte reuocans ad vitã, ait: Tibi dico, surge. Hoc est, Verbi mei virtute à mortuis resurge.

Luc. 7. Quam verò sit penetratiuus iste diuini verbi gladius patet, quia penetrans mentem pertingit vsque ad affectiones & intentiones cordis. Hæc enim quantumuis sint arcana a dei verbo deprehenduntur. Denique sicut terrore gladij desides vt euigilent & consulant sibi compelluntur, cuius etiam terrore inualidi resumptis & collectis viribus ad alacritatem excitantur, sic eloquium dei vehementer ignitum, & bonos promptiores reddit, & desides atque torpentes efficit alacriores. Demum quasi gladius vtrinq; acutus terret iniquos. Vnde scriptum est: Fugite à facie gladij, quia vltor iniquitatum gladius est.

Hoc gladio diabolus læditur, quum per illum à corde peccatoris vel quasi serpens ex antro, vel à spelunca sua latro, vel tyrannus ab aula, non quidem sua, sed quam fraude occupat, vel à dei templo idolum, vel spurcus adulter à thalamo alieno exigitur & effugatur. Tum etiam vel maxime verbi gladio diabolus læditur, quum per illud non secus ac per gladium, errorum & hæresum laquei (quos insipientium pedibus terendit) & produntur & dissipantur, & delictorum retia terendit & produntur. Rursus eiusdem verbi gladio, scandalorum arma (quibus innumeros conficit) penetrantur, superantur, & tolluntur è medio. Vnde & de Iuda viro forti scriptum est, quod suos armauit nõ clypei vel haste munimine, sed sermonibus optimis. Ipse demum Christus dominus, hoc verbi gladio satanam ter prælio reposito confutauit, vtique nos informans eadem armatura per nos illi fore resistendum.

2. Mac. 15. Gladio verbi Christi diabolum superauit.

Matth. 4. Gladio verbi Christi diabolum superauit.

DOMINICA XXII. post Pentecosten.

Frates,

POST PENTECOST. 163

Ratres, confido hoc ipsum, quia qui cepit in philip. i. vobis opus bonum, perficiet usque in diem Christi iesu.

In hac lectione ostendit Apostolus, Primum quantam de profectu credentium ipse habeat fiduciam. Secundò, quatum erga illos habeat dilectionis affectum.

Tertiò docet, quo amplius proficiat, rationem & modum. Primum facit à principio lectionis. Secundum, ibi: Sicut mihi iustum. Tertium, ibi: Et hoc oro.

Circa primum aduerte, quod ex bonis initiis & egregia virtute atque eorum constantia quibus scribit, surgebat Apostolo. huiuscemodi fiducia, de qua sic dicit: Confidens in hoc ipsum, quia qui cepit in vobis opus bonum, perficiet. Quasi dicat: Confido opera bona & sancta que in vobis exorsus est deus, per eum perfectum iri. Ex præteritis enim futura coniiicio.

Si enim homo quisque sapiens, nihil exorditur quin id velit consummare, multo minus inchoabit quippiã deus quod consummare non intendat, quõ ei non possit deesse neque perficiendi operis intenti facultas, neque scientia siue ars, neque voluntas, sine quibus nullius operis effectus consummatur. In patre nempe summa potentia est, in filio ars & sapientia summa, in spiritu sancto summa charitas & benevolentia summa, quin ipse spiritus sanctus æterna dei charitas est. Et hæc quidem per appropriationem singulis personis ascribuntur, que tamen propter essentiaẽ vnitatẽ, in singulis eorum reperiuntur. Itaque horum trium que dicta sunt vel alicuius eorum defectu, que inchoantur contingit imperfecta relinqui. Vnde & in euangelica parabola dicitur de quodam: Hic homo cepit ædificare & nõ potuit consummare. A nonnullis enim (adsint eis licet facultas & ars, quia tamen voluntas deest) nihil efficitur. Quod si voluntas sit prompta, absint autem facultas & ars, etiam impeditur effectus. Quod si operi perficiendo suppetat scientia, desit verò aut facultas aut voluntas, vtique similiter nullus sequitur effectus. Quõ igitur ceperit deus operans in nobis opus bonum, confidens sum, inquit, in eo, quod & ipse cooperans, quod in cepit perficiet. Sicut enim boni

Initia bona adferre spem bonã.

Operi perficiendo tria requiruntur.

Luc. 14.

xx ii] operis

Nihil no-
bis in ope-
re bona tri-
butio.

operis inchoatio est à deo, ita & illius prosequutio & consummatio. Confido igitur quòd perficiet in vobis cooperando, quòd operando cepit. Ipse enim operatur ut velimus, qui volentibus perficiendo cooperatur: quum autem volumus & sic volumus ut faciamus, tū nobis cooperatur.

Nostra va-
luntat ad-
sit necesse
est.

¶ Aduertendum verò est quemadmodum Apostolus fideles ad humilitatem instituit, quando quidem soli deo rerum omnium quæ rectè gerantur summam tribuit, & non eis tantum adscribit qui gesserint. Nec tamen per hoc illos facit laudis expertes. Dicit enim: Qui cepit in vobis, id est, vobis volentibus. Nisi enim insit homini bene agendi voluntas, nec deus ipse in eo quicquam boni operabitur. Si enim simpliciter torpentibus nobis nostris in animis operaretur, nihil proculdubio impediret quo minus infideli ipsi & ceteri omnes mortales diuinam operationem in se exciperent. Quum autem dicit quòd eorum bona perfecturus est deus, hortatur utique eos ne in sequiciem relabantur tanto adiutore & cooperatore suffulti, sed quæ recta sunt agere studeant animo pròpto indēsumenter atque perseueranter. Vsq̄ue in diem, inquit, domini nostri Iesu Christi, id est, quo dominus sit ad iudicium venturus. Quod & aliter accipi potest, ut sit sensus:

Simile,

¶ Confido Christum non solum in vobis, sed & in posteris vestris vsque ad mundi consummationem operaturum. Vel vniuscuiusq̄ finem & ex hac vita migrationem, Christi Iesu diem intellige, quòd nunc tēpus nostrum sit, tunc verò suum: quum enim acceperit tempus, iustitias iudicabit.

¶ Itaq̄, confidendum omnino est, quòd in quibus dominus bonū incepit, illud & consummabit, nisi fortè ex parte hominis impedimentum subministraretur. Sicut de agro euulsi spinis & tribulis bene culto, & bono semine seminato, recipiente nihilominus temporaneum & serotinum & iam nunc germinante, speratur quòd cultori suo messem vberem tempore suo refunderet. Similiter & de arbore pomifera letissimè florente, speratur quòd post flores copiosum fructum ad maturitatem perduceret, quum tamen posset & leta seges in agro vel à bestis depalci, vel ferri grandine, aut alia quauis cœli iniuria vastari, & similiter possent flores arboris à pruina lædi. Sic etiam tametsi de bonis conuer-

¶ouerforum incitiis spes. multa nascatur, possunt tamen sperata bona occasione plurimis impediri. Sunt enim qui quum spiritu cooperint, carne consummantur. Cuius rei exemplum in Saule rege patuit, de quo scriptura perhibet quòd non erat vir eo melior in Israël, quum vocaretur ad regnum, qui tamen post, ob superbiam, & alia delicta, spiritui maligno diuexandus traditus, & à Deo reprobatus est.

Saul post
initia bo-
na male fi-
nit.
Galat. 3.
1. Reg. 9.
1. Reg. 16.

¶ Circa secundum principale dicitur:

Sicut est mihi iustum hoc sentire pro omnibus vobis, eo quòd habeam vos in corde, & in vinculis meis, & in defensione, & confirmatione euangelii sociis gaudii mei omnes vos esse.

¶ Hic ostendit quantam ad illos habeat dilectionem, dicens: Sicut est mihi, quasi dicat: ex tam bono principio iustum est sperare finem bonum. Confido, inquit, vos tales ad finem vsque futuros: hocque pro vobis omnibus sentio, amore quem ad vos gero hoc mihi persuadente, eo quòd vos habeam nò modo in labiis, sed in corde semper & intimo charitatis affectu, nouitque vestra benefacta. Et quemadmodum omni studio semper conati estis gratia euangelij & meorum compedum esse participes, ita & equum esse existimo & me de vobis ita sentire, contemplarique vel ex ipsis principiis finem. Sicut enim de his quos ob mortuam improbitatē respuimus, matrè speramus, ita & de his quos propter morum integritatem amamus, bene sentimus, cogimur, & fidemurque semper meliora.

De his
quos dili-
gimus, &
bene speramus.

¶ Sed quanta hoc laudis est Pauli corde contineri, qui non temerè, sed recto iudicio quos dignos existimasset amore prosequeretur, & quidem amore tam valido, ut nec tunc quidem Neroni responderet interroganti, memoria ei exciderint? Quòd habeam, inquit, vos in corde & in vinculis meis, & in defensione & confirmatione euangelij. Confirmationem & defensionem euangelij vincula dicit & pressuras & plagas, quibus ipse ob predicatū ubique Christi euangelium afflictabatur. Per hæc enim euangelicam veritatem magnoperè confirmabat. Nisi enim firmissimè sibi persuasum & pro re comperta habuisset inestimabiles illas remunerationes, & bona cœlestia tantum esse ut verbis explicari non posset, nequaquam horum

DOMINICA XXII.

gratia vincula fuisset perpeſſus, & plagas. Nec ſe uo Nero-
m conſtantius obſtitit, niſi imperatorem alium agnouit
ſet qui firmior eſſet, & illo incomparabiliter potentior. Pref-
ſura ergo & mala quæ Chriſti amore patimur, Chriſti eua-
gelium confirmabunt.

¶ Dicat ergo Apoſtolus: Memor veſtri ſum chariſſimi ſi-
lij, & veſtrum bonum ſemper deſidero, ſiue etiam ſim vin-
ctus, ſciens vos per compaſſionem quoque mecum eſſe vin-
ctos, ſiue ſim defendens euangelium, quod & ipſi facitis,
ſiue confirmem vacillantes in euangelio, vos ſemper mihi
cordi eſtis, eo quod ſocij mihi eſtis & participes huius
cemodi gratiæ (hoc eſt, preſſurarum & compedum) eſſe eſti,
quos & opto ſocios mei gaudij omnes eſſe. Quasi dicat: Af-
fectu intimo charitatis qua vos diligo, deſidero vos omnes
in futuro fore ſocios gaudij mei & remunerationis in vi-
ta æterna, ſicut & mihi ſocij eſtis paſſionum.

*Gaudio
Paulus in
vinculis
reſouetur.
2. Cor. 7.*

¶ Verum quia in ſuis paſſionibus & preſſuris ac vinculis,
Paulus in conſolationibus reſouebatur, prout alio loco di-
cit. Repletus ſum conſolatione, ſuperabundo gaudio, ideo
optat eis non ſolum poſt hanc vitam, ſed etiam in ſtatu hu-
ius mortalitatis eſſe ſui gaudij cõſocios & participes. Qua-
re, inquit, vobis curandum eſt diligẽtius, ne à nobis vos deſ-
ciscatis in hiſce malis & vinculis conſtitutis, quin potius
adhibenda eſt diligentia, ne immunes temptationum red-
damini, quas ob euangelium ipſi ſubiimus. Quod autem
& pro gratia vincula habeantur, ex eo patet quod poſtmo-
dum dicit: Vobis datum eſt non ſolum vt in illum credatis,
ſed etiam vt pro illo patiamini. Proinde ſuam huiuscemodi
erga illos dilectionis aſſertionem iuramento confirmat
conſequenter, dicens:

*Teſtis enim mihi eſt deus, quomodo cupiam omnes vos in viſ-
ceribus Jeſu Chriſti.*

¶ Nec tamen quaſi diffidens de diſcipulorum credulita-
te, interpoſuit iuſurandum, Deum ipſam in teſtem ſibi ad-
ſciens: ſed quum immenſum animi ſui affectum nequeat
explicare, Deo relinquit qui corda ſcrutatur. Quum verd
dicit ſe omnes illos cupere in viſceribus Jeſu Chriſti, oſtẽ-
dit quod non gratia alicuius rei humanæ, vel quia ei neceſ-
ſaria miſtrauerant, ſed in dei charitate ſe illos cupere om-
nes

POST PENTECOST.

ines fore ſui gaudij ſocios, & ſincero affectu ſecũdũ dei
ſe illos amare, eo quod illis pater eſſet ob Chriſti fidem ef-
fectus: & ideo iis dilectionis viſceribus quibus Chriſt⁹ ip-
ſe ſuos fideles diligit (vtrique vt ſua membra quibus ipſe ca-
put eſt) eiſdem & ego qui totus Chriſti ſum, & in ipſum
transformatus qui in me viuit, vos omnes & diligo & ſo-
cios mei gaudij fore exopto, & hoc non affectu carnali, ſed
in viſceribus Jeſu Chriſti.

¶ Circa tertium principale dicit:

*Et hæc oro, vt charitas veſtra magis ac magis abundet in om-
ni ſcientia, & in omni ſenſu, vt probeſtis potiora.*

¶ Hic docet modum & rationem quibus in melius fideles
proſiciant, dicens: Et hoc oro. Quum ille qui charitatem
non habet nihil ſic coram Deo, iuxta illud: Ad nihilum de-
ductus eſt in conſpectu eius malignus, liquet quod ob vir-
tutem charitatis alicuius momenti homo ſit ante deum. Vin-
de & qui nullam habet charitatem, nihil: qui modicam, mo-
dicus: qui copioſam & lætam, magnus eſt coram deo. Qua-
ritas enim animæ penes charitatem eius ſumenda eſt. Pro-
inde quoniam charitatis virtus poteſt in homine viatore
ſemper augeri, ideo Apoſtolus orat atque exoptat, vt fide-
lium charitas ſemper augeatur, ſimul oſtendens per chari-
tatis incrementum poſſe hominem proſectu ſpiritali creſ-
cere.

*Anima
quantitas
penes
quid.*

¶ Poſt eſt autem fidelium charitas creſcere, ſicut ædificium
creſcit operariorum inſtantiã, ſicut creſcit ignis nutrimenti
abundantiã, ſicut creſcit in altum aqua fontis meatus oc-
cluſione, ſicut creſcit arbor in ſublime lateralium ramorũ
preſciſione.

*Charitatis
incrementum
qua-
druplici ſi-
militudine
oſtenditur.*

¶ De primo modo fidelibus loquens alio loco dicit: Dei
ædificatio eſtis, imò templum dei ſanctum eſt, inquit, quod
eſtis vos. Huius ædificij fides eſt fundamẽtum, ſtabile qui-
dem & inconcuſſum. Firmum, inquit, fundamẽtum dei
ſtat. Siquidem fides noſtra quoniam Chriſti verbo inniti-
tur (de cuius firmitate ipſe ait: Coelum & terra tranſibunt,
verba autem mea non præteribunt) tanta ſtabilitate firma-
tur, vt nec ipſe portæ inferi præualere poſſint aduerſus
eam. Cæterum quoniam ſuper hoc fundamẽtum diuerſi
diuerſimodè ædificant, creſcit nimirum & ædificantium

*1. Cor. 3.
Fidei fun-
damẽtum.
2. Tim. 2.
Matt. 24.
1. Cor. 3.
Variè ſu-
per ædifica-
tur.*

charitas

charitas secundum ea quæ superædificantur. Superædifi-
cant autem huic fundamento quidam aurum dilectionis
geminæ, quidam argentum sapientiæ & doctrinæ, quidam
lapides preciosos afflictionis dei causa perpesse. Nonnulli
verò infirmiora quædam opera, quæ tamen bona sint in
genere suo, tamen propter minus perfectam intentionem
operantis, vel ad hoc seculum plus æquo per amorem in-
ordinatum adhesionem, qua ille plus, iste minus partici-
patideo de istorum superædificatione loquens, dicit quod-
dam dicto fidei fundamento superædificare ligna, fœnum,
stipulam, quæ etsi ab igne æqualiter absumantur, non ta-
men æquè celeriter. Lignum enim fœno diutius ardet, &
fœnum diutius stipula. Vniuscuiusque opus quale sit, ignis
purgatorius probabit. Et quanuis istud illo vel illo diutius
ardeat, nihilominus tamen ædificator ipse saluus erit, etsi
quasi per ignem.

*Ignem cha-
ritatis fo-
mitis cresce-
re.*
Luc. 12. ¶ De secundo modo quo crescere potest in nobis charitas,
notum est ignem crescere pabuli adiectione, sicut & illius
subtractione minuitur, cuius totali defectu ignem ex toto
deficere necesse est. Ita nimirum & ipsa charitas quæ est
ignis ille quem Christus venit in terram mittere, & voluit
vehementer accendi verbi cœlestis auditu, & operum bo-
norum pabulo seruatur, & crescit, & ampliores semper nu-
trimento suo crescente vires acquirit. Vnde & in Leuitico

Leui. 6. dicente domino legimus: Ignis in altari meo semper arde-
bit, quem nutriet sacerdos subiiciens mane ligna per singu-
los dies. Illud utique præcepto legis figurante, quod in al-
tari cordis ignis charitatis conseruari, & cum omni instan-
tia per singulos dies nutriri debet.

Simile. ¶ De tertio modo similiter notum est, aquam fluentem cre-
scere & ascendere in altum si quod defluat aliorum non re-
periat, sicut in Iordanis fluvio patuit, dum per arenam il-
lius alueum (defluentibus inferioribus aquis, & superioribus
in miram altitudinem crescentibus) dei populus sic

*Exemplu
ysuale.* co vestigio transibat. Idem patet exemplo & vsu quotidiana
quo videmus fontis cuiuslibet aquas canali clauso sur-
sumque ducto, contetas, & per canali vbi deorsum vergit
descendere in loca origine sua demissiora, rursus per idem
canale ad eam ascendere altitudinem, quæ suo origini per-
pendiculariter

pendiculariter æquatur. Iuxta huiusce similitudinem, ca-
nale quoddam humana mens est: fontis aqua, cœlestis est
gratia. Huius canalis si exteriorum sensuum, operum, at-
que verborum rimæ, diuini timoris obiectu præcludatur,
quæ gratiæ quæ de sursum est à patre luminum, & ipsa rur-
sum illuc vnde habet ortum ascendit, & mentem hominis
illo perducit.

¶ De quarto modo quo charitas hominis augetur, notum
similiter est, quod sicut arbor quælibet plurimos à lateri-
bus ramos circumquaque diffundens, ideo non potest in
sublime crescere, quia nutrimentum quod radicibus suis
quasi ore in terram demerso surgit, à lateralibus illis ramis
(quo minus arborem ipsam sursum agat) absumptum, eua-
poratque nihilo secius & humana mens quæ rerum secula-
rium curis quasi quibusdã à latere ramis distrahatur, quia
illam non prouehit cœlestis gratiæ nutrimentum, spiritua-
lis profectus incrementum non augetur. Quod si huiusmo-
di curarum rami abscissi fuerint atque semoti, crescere in sub-
lime humanæ mentis charitas potest.

¶ In quo autem nostram charitatem magis ac magis ab-
dare peccat Apostolus, ostendit dicens: In omni sciëntia,
vt videlicet sciãt secundum eam discretè operari, & secun-
dum eam, ac de ea aliis loqui ad ædificationem, sciãt etiã
qualiter secundum eam tã in his quæ proximi, quàm quæ
dei sunt, debeant operari. Deinde in omni sensu, inquit, id
est gustu spirituali, vt percipiant quoniam suauis est domi-
nus. Rursus quàm sit bonum & iocundum habitare fratres
in vnum per synceram proximi dilectionem.

¶ Postremò, vt probet potiora, id est, eligant probè, & eli-
gendo præferant cœlestia terrenis. Denique vt per chari-
tatem probent potiora, quatenus non temerè & indifferen-
ter cum quibuscunque consuetudinem contrahant homi-
nibus, sed cum probatione & cognitiõe, & iudicio certio-
re. Alioqui nec stabiles fortasse, nec vtilis amicitia erunt,
quæ fuerint constata sine sciëntia. Probetis, inquit, potiora
ne forsan & hæreticis ipsis vos adherere contingat, & ab
illis inquinemini & seducamini. Nam amicus stultorum,
similis efficietur. Verùm cum omnibus, inquit, quod in
vobis est, si fieri potest, pacificè viuite, sed tantum bonos
colite.

Iaco. 1.

*Simile, seu
exemplum
ysuale.*

*Charitas
sciëntiam
parit ac sen-
sum.*

*Amicitia
cum quib-
incas, attò
de.*

Prou. 13.

DOMINICA XXII.

colite. Bella cum prauis & dissentiones vitate, & metis a se-
fectum bonis duntaxat impartiamini, in quibus reperitis
morum vna vobiscum tanquam complexionis similitudi-
nem. Dissimiles, praesertim haereticos & infideles, fugite &
quoscumque moribus patenter corruptos, a quibus & vos
posse corrumpi formidare debetis. Si Loth (tam etsi iustus)
angelico monitu e Sodomis exire noluisse, proculdubio
& ipse perisset in scelere ciuitatis. Sol hominum Salomon,
diuinae sapientiae sacrarium singulare, alienigenarum mu-
lierum contubernio corruptus, & eousque tandem mente
caecatus est, vt templis sacrilegis aedificatis, illarum idola ne-
fandis sacrificiis coleret.

Loth.
Gene. 10.
Salomon
feminarum
amore pe-
ruit.
3. Reg. 11.

Matth. 18.

Periculum
in eligenda.

Synceros
charitas
facit.

Itaque deserendi vobis sunt huiuscemodi homines pe-
stiferi, ne ab illis inficiamini, quacumque necessitudine
vobis coniuncti sint, iuxta doctrinam domini dicentis: Si ma-
nus tua vel pes tuus scandalizat te, erue eum & proiice abs
te. Manus autem, pes & oculus, membra vtriusque homini vel
maxime necessaria, illos significant, quorum auxilio, defen-
sione, opibus vel consilio quam maxime opus habemus.
Attamen si quis horum tibi scdalo fuerit, abscinde, erue,
cogitne & proiice abs te, apostolicae huius memor doctri-
nae, qua monet potiora probare & eligere. Periculum non
modicum in eligendo consistit. Plurimi enim temere eligentes,
nec probantes potiora, praefereunt caduca mansuris, &
temporalia sempiternis. Bene igitur quum dixisset, hoc oro
vt charitas vestra magis ac magis abundet, adiecit, in omni
sensu & in omni scientia, vt probetis potiora, ea scilicet quae
conformiora sunt charitati. Vnde sequitur:

Vt sitis synceri, & sine offensa in diem Christi.

Ac si dicat: Exopto vt eousque vestra charitas augetur,
vt sitis puri a fictione, dolo, hypocrisis, fraudibus, inuidia,
humanae laudis appetitu, & similibus. Erga omnes item sine
offensione, sicut alio loco dicit: Nemini dantes vilam of-
fensionem, vt non vituperetur ministerium nostrum. Nam
etsi nihil tibi noceat nequitia heretici, aut prauis cuiuslibet
hominis, alius tamen ex ea offenditur. Itaque quo pacto in
die Christi, hoc est, iudicij, integer deprehenderis & san-
ctus, qui fratre offendis. Et quia non satis est abstinere a ma-
lo nisi & bonum facias, ideo subdit:

Repleti

POST PENTECOST. 167

*Repleti fructus iustitiae per Iesum Christum in laudem & glo-
riam Dei.*

Ac si dicat: Ve & dogmatum rectitudine & vita sitis irre-
prehensibiles, fructu iustitiae vos abundare necesse est. Fru-
ctum iustitiae vocat conuersationem sanctam, exercentem
legem dei, praesertim opera pietatis in proximum, quibus
nos vult non segniter & parce operam dare, sed alacriter
& copiose, vt sitis, inquit, repleti. Verum quia gentiles
videbantur sibi vindicare virtutem hanc & iustitiam, ideo
excludens eos adiecit, Per Iesum Christum. Gentiles nan-
que & Iudaei nequaquam secundum Christum has virtu-
tes, sed ad inanem gloriam & hominum gratiam exerce-
bant. Similiter & ij qui tamen Christum ore confiteantur,
factis tamen negant. & si fructu iustitiae videantur fortasse
repleti, non tamen per Iesum Christum, quia bona opera
facilitantes, faciunt & opera mala, in peccandi voluntate
permanentes, ideoque deseruntur inanem. Soli in Christo
fideles & boni, & repletur interius & reficitur. Vnde ait
beatus Ambrosius: Plenitudinem iusti habent, inanes au-
tem sunt dies impiorum.

*Repleti fra-
ctu iusti-
tiae quid
est.*

Tit. 1.

Quae autem huiusce repletionis causa finalis esse debeat,
patet quum subdit: In laudem & gloriam dei. Non mea,
inquit, non denique in vestram, sed dei. Non enim vobis
expedit, vt dei gloriam vobis vsurpetis. Proinde fidentio-
res eos facit, quum deum insinuat piis operibus in suam
cedentibus gloriam opem & auxilium loturum, & bonum
illud quod in illis coepit perfecturum, si in suam gloriam
fideliter referatur.

DOMINICA XXIII.

post Pentecosten.

Fratres, imitatores mei estote, & obseruate eos qui ita am-
bulant, sicut habetis formam nostram.

In hac lectione docet Apostolus, primo, quorum
exempla debeant fideles imitari. Secundo, quorum debet
exempla vitare. Tertio, quomodo debeant conuersari. Pri-
mum facit a principio lectionis. Secundum, ibi: Multi
enim ambulat quos saepe dicebam vobis. Tertium, ibi: No-
stra autem conuersatio.

Philipp. 3.

DOMINICA XXII.

1. Cor. 11.

Matth. 5.

Matth. 7.

Paulus bonus & moralis magister simile.

¶ Circa primum aduerte, quod quisquis artem sibi igno-
tam voluerit addiscere, opus habet ad eam rem magistro. Et
hic quidem pluribus modis discipulum potest erudire.
Verbo videlicet, scripto & facto: quorum trium docendi
modorum vltimus efficacissimus est. Apostolus ergo discipu-
los suos in fide & moribus instituens, omnibus iis docendi mo-
dis vsus est. Ostenderit enim verbo, scripto, & sui exēplo
quid illis foret agendum. Nunc autē eos exhortās ad suorum
operū exempla sectanda, dicit: Imitatores mei estote.
Et alio loco quum dixisset, Imitatores mei estote, adiecit,
Sicut & ego Christi, vt non tam me quā Christum duce[m]
sequi videamini. Ergo non tantum verbis hos instruebat,
sed semetipsum formā discipulis exhibebat. Est quippe per-
fecta doctrina, factis exequi quod docemus. Nam qui fece-
rit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno celorum.
¶ Dicat igitur: O mi fratres fide & dilectione, me imitemi-
ni, vt sicut ego credo, operor & doceo, ita & vos credatis,
operemini, & doceatis. Et si me presentem nō habebitis,
obseruate eos, id est, diligēter inspiciat & imitemini illos,
qui ita ambulant sicut habetis formam nostram, id est, imi-
tationem vitæ nostræ, qui ita credunt, docent & operantur, si-
cut & ego. Hoc idcirco dixit, quod velit eos sollicitos esse
ne prauorum subtilitate capiantur, de quibus ante hanc le-
ctionem dixerat: Videte canes, videte operarios malos, vi-
dete concisionem, id est, circuncisionem, hoc est Iudæos
qui Christianos simulantes, simpliciores quosque & incautos
falso dogmate corrumpūt. Cautos quippe reddidit,
præcipiens vt notent quemque qualiter cōuerterit & do-
ceat, vt iis iungantur in quibus sensum & opera sui magi-
stri agnouerint. Subdolis verò etiam si simulent sanctita-
tem, non acquiescant. Quoniam & sub quina pelle cauē-
dos esse lupos dominus præcepit, qui non à pelle sue simu-
lationis, sed à fructibus operum cognoscuntur.
¶ Bonus ergo & moralis magister & omni fide dignus
Paulus erat, qui non modò verbis (vt dictum est) sed mul-
to magis operibus suis & exemplis discipulos informabat.
Sicut & ille bonus militie dux est, qui non modò boni im-
peratoris, sed etiam boni militis partes exequens, sese pri-
mum in agmen hostium infert. Nec ite, militibus dicit, sed
venite.

POST PENTECOST.

venite. Huiuscemodi profectò erat fidelium agminis du-
ctor ipse Apostolus (vt dictum est) qui tropheum crucis
inuisita virtute ipse primus hostibus inferens, cæteros ex-
emplo magis quā sermone commonefaciens hortabatur.
Sed opere præcium est aduertere quā verè se habent hoc
tempore ad spiritualis militiæ duce[m] milites Christi, ad
prædicatorem diuinæ legis auditores.
¶ Plerique enim hunc fugiunt, feris similes, qui venato-
rem frequenter experti, mox voce eius (& si adhuc longe
agentis) audita, vel antris suis se condunt, vel alio quoli-
bet loco ne capiantur sese tutas reddunt. Talis ille erat cui
per Prophetam dicitur: Aures tuæ audient verbum post-
tergum momentis. Hæc est via, ambulate in ea, & non de-
clinatis neque ad dexteram neque ad sinistrā. Quia enim
dei sermo non prophetat eis nisi malum, & contrarius est
operibus eorum, odiunt eum tanquam ex professo hostem,
qui illos & accuset, & prodar & feriat. Fugiūt itaque ab il-
lo refugientes, vel ad carnis voluptates quasi ad foueas, vel
ad fraudes & lucra quasi ad tutiora deserti, vel certè ad
sublimia honorum & fastuum huius seculi fastigia cōscen-
dere satagunt, vt quoquo modo effugiant insequēs eos dei
verbum. Qui si ex deo essent, vtique verbum dei audirent.
Quod quia nequaquam audire volunt, pfecto nec ipsos
audit deus, sicut per Salomonem dicitur: Qui declinat au-
tes suas ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis, cuius
causa alieno loco clarius expressa est, dicente domino: Vo-
caui & renuistis, extendi manum, & non fuit qui aspice-
ret, despexistis omne consilium meum, & increpationes
meas neglexistis, idcirco in interitu vestro ridebo, & sub-
fannabo cū vobis id quod timebatis aduenerit. Verū (sicut
alio loco scriptum est) si audierint & obseruauerint, com-
plebūt dies suos in bono, & annos suos in gloria: Si autem
non audierint, transibunt per gladium. Et vnde rursus per
Esaiam dominus dicit: Numerabo vos in gladio & omnes
in caede correctis, pro eo quod vocaui & nō respōdistis,
loquutus sum & non audistis, & faciebatis malum in ocu-
lis meis, & quæ nolui elegistis.
¶ Nonnulli verò dei verbum audiunt & contemnunt, qui
tamen non ita longinquos sese faciunt à salute, vt illi de
quibus

Qualiter se habent auditores ad verbi dei prædicatorem. Esa. 30.

Ioan. 8.

Prover. 28. Dei verbū audire nolentis pena.

Prover. 1.

Iob. 36. Esa. 65.

DOMINICA XXIII.

quibus iam dictum est. Salubriter enim interdum etiã præter eorum intentionem à dei verbo capiuntur, sicut patuit in Ilectoribus quos ad comprehendendum Dauid apud Samuelem commemorantem Saul rex impius destinauit. Quum enim vidissent eunem prophetarum vaticinantium & Samuelem stantem super eos, factus est etiam spiritus domini in illis, & prophetare cœperunt etiam ipsi. Quod quum nuntiatum esset Saul, misit alios nuntios, & ipsi prophetauerunt. Et iratus iracundia Saul, abiit illuc etiam ipse. Et factus est etiam super eum spiritus domini, & prophetauit. Idem accidit Iudæorum ministris misis à pontificibus & pharisæis, vt caperent Iesum, verbum æternæ salutis turbis prædicantem. Qui vacui ad dominos suos regressi, quum ab illis increparentur quod non vincit adduxissent, responderunt (vtique verborum eius potenti virtute compuncti) nunquam sic loquutus est homo. Sanè viuus est sermo dei & efficax, & pertingens vsque ad diuisionem animæ ac spiritus, compagis quoque & medullarum. Idem beato Augustino accidit, qui quum sola curiositate sanctum Ambrosium apud Mediolanum verbum dei prædicantem audiret tandem à dei verbo feliciter captus & illuminatus, Manichæorum hæres, cæteris que suis erroribus renuntiavit.

¶ Quidam verò audientes & si non contempnant dei verbum, iudè discere cupiant, non tamè operantur, auditores duntaxat facti, non autem factores legis. Qui tamen non omnino frustra verbum audiunt. Cognoscunt enim in eo & errata sua, & vitia, vt sciant quid desit eis, & in sui cognitione humiliantur. Discunt proinde quò tendit, & sic eos cadere contingat, cadunt in faciem, vtique videntes vbi cadunt. Non sic autem contemptores auditus verbi. Ipsi nepe abeuntes retrorsum cadunt in terram, nec scientes nec videntes vbi cadunt. De quibus per Salomonem dicitur. Via impiorum tenebrosa, nesciunt vbi corruunt. Et quia se non cognoscunt esse collapsos, vix tandem aliquando resurgunt.

¶ Cæterum, nonnulli sunt qui & audiunt & operantur, sed adhuc agrè & incompletè, tametsi perfectius cupiant operari. Cupiunt, inquam, sed tepidè. Cupiunt enim desiderare, quippe qui necdum adhuc desiderant, & si desiderare cupiunt

Saul virtute verbi adfatus. Iuan. 7.

Hebr. 4.

Iaco. 1.

Iuan. 18.

Prover. 4.

Ipsi desperandi non sunt.

POST PENTECOST. 169

cupiunt. Desiderium quidem bonum habentes, sed pigri & tepidi, vt merito possint dicere: Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas. Et illud: Dormitauit anima mea præ tediò, confirma in verbis tuis. Sperent interim qui huiusmodi sunt, quod opitulante graua dei paulatim proficient in melius, & quod eorù scintilla quæ nondum prorsus extincta est, flante spiritu aliquando conualecet in flamas. Solet enim in plerisque deus ea quæ salutis sunt non subito, sed sensim paulatimque operari, sicut in illo egeco significatum fuit, de quo (Marco referente) cognouimus, quod à domino illuminatus quidem est, sed incompletè. Nam interrogatus si quid videret, respondit se videre homines sicut arbores ambulantes, qui postmodum operante virtute dei, omnia clarè & distinctè vidi.

Psal. Ibidem.

Paulatim quosdam à deo illuminari.

¶ Alij demum sunt qui & audiunt & ex auditu proficiunt in proposito sanctitatis: in fide illuminantur, confirmantur spe, inardescunt charitate. Hi terra bona sunt, qui susceptum à cultore semen cum multo fœnore refundit, operantes in talento domini sui, vt illud cum incremento recipiat. Hi sunt ager plenus cui benedixit dominus, cuius agri cultor pater cælestis est. Sed ad ea à quibus digressi sumus redeamus.

Matt. 24. Gen. 27.

¶ Imitatores, inquit, mei estote. Et ne quis fortè dicat hoc aut impossibile prorsus esse, aut certè difficile, propterea subsequetur adiunxit: Et obseruate eos qui ita ambulat sicut habetis formam nostram. Quasi dicat: Sicut illi actus vitæ meæ potuerunt & possunt imitari, qui ambulat sicut habetis institutionis nostræ formam, ita idipsum & vos poteritis. Vnde beatus Augustinus de seipso scribens confitetur, quod priusquam baptismi sacramento initiaretur, vehementer formidabat aggredi quod supra vires arduum arbitrabatur. Sed quum exemplo plurimorum, puerorum etiam & puellarum, quorum greges videbat in Ecclesia Christo famulari, se posse quod illi poterant, sese pusillanimitatis & ignauie arguebat, dicens: Quod illi possunt, tuare non posses? Vnde tandem quod illorù exemplo etiam sibi possibile fore cognouit, feliciter aggressus est. Itaque obseruate, inquit, eos qui ita ambulat sicut habetis formam nostram. Ipsi enim Christi euangelium quasi depictum cupiunt

1. Cor. 3.

Bonorum exemplis alios ad bonum prouocari. August.

yy portant

DOMINICA XXII.

portant in opere, qui & si non verbis, factistamen prædicant Euangelium Christi.

¶ Circa secundum principale dicit:

Multi enim ambulat quos sæpe dicebam vobis, nunc autem & flens dico, inimicos crucis Christi, quorum finis interitus, quorum deus venter est.

¶ Hic ostendit quorum debeant fideles exempla vitare. Vbi primò ponit suam ad errantes compassionem. Secundò, ponit huiusmodi errantium impietatem. Tertio, ipsorum errorum distinctionem. Secundum, ibi: Multi enim ambulat. Tertium, ibi: Quorum Deus.

¶ Circa primum dicit: Nunc autem & flens dico. Quasi dicat: Non hos possum sine lachrymis commemorare. Non sua facinora deplorabat, nempe qui sibi nihil conscius esset, sed illos desinebat qui per luxum & les'ciuam desuantes, ad æternæ perditionis interitum properabant, sicut & olim rex Dauid impium filium tum etiam, quum patri bel-lum inferens animam eius quærebat, iugebat tamen inter-emptum flens & dicens: Absalon fili mi, fili mi Absalon. Quis mihi det vt ego moriar pro te fili mi Absalon, Ab-salon fili mi? Ipse proinde Christus dominus de immenso pietatis suæ fonte, ciuitati sanguinis (quæ occidit prophetas) compassus superuenturum impiissimæ Genti promeri-tum excidium lachrymando prædixit. Sic nimirum ridenti frenetico pius medicus suspiriis obgemit, quum sit nihil miserius misero semetipsum non miserante. Si aliquem vi-deres vsque aded insanientem, vt sponte sua festinet for-nacem candentem subintrare, hominem miserimum in suam ruentem perniciem miserans compassus errori, nisi tu fortassis eiusdem cum illo sis dementiæ. Et utique non minus eodolendum est iis, qui addentes peccata peccatis, propriam accelerant perditionem.

¶ Circa secundum dicit: Multi ambulat quos sæpe dicebam vobis inimicos crucis Christi. Erant enim inter eos nonnulli qui quæ Christianismi sacris initiati essent, per acium & luxum vitam ducebant, in Christi Euangelio nec verbo nec opere laborantes, quos Paulus inimico crucis Christi appellat. Crux enim animam quærit, & ad subeunda pro Christo pericula facit impavidos. Hi verò quum soluti

1. Cor. 4.

2. Reg. 18. Compassi-
onis exem-
pla in Da-
uid & chri-
sto.
Luc. 19.
simile.

POST PENTECOST. 170

soluti essent & laxi, vitam agebant à Pauli vita & à cruce longè alienam. Si enim crucis Christi desiderio teneren-tur, suu derent quidem & ipsi vitam ducere sub crucis ve-xillo Christo domino militantem. Nihil ergo nunc mire-ris, si illi qui carnis suæ delitiis sunt dediti & ocio, crucis sunt hostes & Christo infensi. Vt autè clarius innotescat qui sint crucis inimici, prius attendamus quinam crucis Christi amici veri sint.

¶ Itaque amici crucis illi esse probantur. Primò, qui pro Christi amore æquanimiter, imò libenter & ipsi sustinent cruciatu, aduersa & dura. Christus enim passus est pro nobis (ait Petrus) vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius. Qui autè nec sequi curat vestigia ipsius, nec accipit crucem tuam, nec sequitur illum, ipso dignus non est. Et qui passionum calicem cum domino bibere recusat, nequaquam ipsi conregnaturus est.

¶ Secundò sunt amici crucis, qui per iugem crucis Christi recordationem sese student spiritu cruci exhibere præ-sentes, fidelis & castæ turturis ad morem, qui amisso pari, ærenti gemebundus ramo, sedet dilecti sui cum multo mo-riore memoriam ducens. Anima nempe casta crucifixi spò-re suam amorem faucia, per assiduam ipsius in cruce propter se morientis recordationem, cruci (vt iam dictu est) se student exhibere præsentem. Nimirum vbi amor, ibi oculus: & vbi thesaurus, ibi cor. Oculus autem animæ, ipsa eius cogi-tatio est.

¶ Tertio illi se crucis amicos esse probant, qui eiusdè cru-cis recordatione ad aggrediendum ardua & dura toleran-dum, animo roborantur, quibus & dicitur: Christo igitur passo in carne, & vos eadem cogitatione armamini.

¶ Quarto, qui crucis amore æquanimiter carere rebus co-cupitis, puta, solatiis carnis, propria libertate, necessariis corporis, seculi honoribus, & similibus, Apostoli exem-
plo, qui ait: Quæ mihi erant lucra, hæc propter Christum arbitratu sum detrimenta.

¶ Per istorum verò opposita facile dinoscitur quinam crucis Christi sunt inimici. Hi videlicet qui ob Christi cru-cifixi amorem pati volunt nihil. Qui crucis Christi obliui-proflus & inmemores sunt. Qui in aduersitatib' & tribu-latione

Amici cru-
cis.

1. Pet. 2:

Matt. 10.
Mat. 10.

Simile.

Matth. 6.

1. Pet. 4.

Cru-
cis
inimici.

DOMINICA XXIII.

latione sua recordatione crucis nullatenus animo refocilantur. Qui denique ob crucis & crucifixi amorem nullis carere voluit concupitis voluptatibus. Sed preter hos aliud adhuc superest genus inimicorum crucis Christi. Nam quum per crucem suam Dominus venerit congregare in unum dei filios qui erant dispersi, non secus ac cuiuspiam regis milites ad unius elevationem signi congregantur, iuxta illud Esaiæ: Leuabit dominus signum in nationibus, & congregabit dispersos Israël à quatuor plagis terræ, non nulli tamen ausu nefario per hæreses sectas & schismata, dispergunt quos cruce & morte sua Christus dominus congregauit. Quos ipse denotans ait: Qui non est mecum, contra me est: & qui non colligit mecum, dispergit. Hi profecto Christi & crucis eius hostes omnium infestissimi sunt. Quoniam uero dominus ipse à ligno regnauit, & per lignum crucis uicit, uinci ab illius iustitia necesse est uniuersos qui cruci aduersantur. de quibus B. Petrus ait: Erunt in uobis magistri mendaces, introducetes sectas perditionis, quorum multi sequentur luxuriam, per quos uia ueritatis blasphemabitur, superinducentes sibi celerem perditionem.

Luc. 11.
Inimicos crucis perituros.
Psal.
2. Petr. 2.

¶ Circa tertium, uidelicet errantium distinctionem, dicit: Quorum finis interitus, quorum deus uenter est, & gloria in confusione ipsorum, qui terrene sapient.

Roman. 6.
Roman. 8.
Inimicorum crucis genustriplex

¶ Quum de inimicis crucis Christi disseuisset, subiunxit quoddam eorum finis interitus est. Siquidem stipendia peccati mors: & si secundum carnem uixeritis, inquit, moriemini. Quid enim meteret aliud quam corruptionem, qui Christi crucem auersatus, in sola seminat carne sua? Hos itaque sic errantes ac tandem interituros trifariam distinguit Apostolus. Sunt quippe nonnulli carnaliter uiuentes, sunt rursus in confusione sua gloriantes, sunt denique terrena sapientes.

Deus uenter.
Esa. 12.
Sap. 2.

¶ De primis dicit: Quorum deus uenter est, quod ed dixit, quia hunc præ cæteris rebus omnibus & colant & curent, quasi dicant: Comedamus & bibamus, cras enim moriemur. Venite, inquit, fruamur bonis quæ sunt. Vino precioso & uaguentis nos impleamus, & non pretereant nos hos temporis. Hæc cogitauerunt & errauerunt, excæcauit enim illos malitia eorum. Et nescierunt sacramenta dei, neque

POST PENTECOST. 171

neque mercedem sperauerunt iustitiæ, nec iudicauerunt honorem animarum sanctarum. Quin potius animos suas negligentes, nil nisi transitorii & carnale cogitauerunt, quasi non ob aliud nati sint, quam ut edant & bibant.

¶ Itaque dei hunc frum, id est uentrem, fide, spe & charitate colunt, tamen si frequenter sint experti carnem fragilem esse, nec que pollicetur exoluentem. Promittere quippe uidetur se colentibus voluptatem, persoluit autem fastidia, morbos, tædia, tormenta, dolores, tristitias, anxietates, quæ omnia è nimio carnis cultu, & uoluptate nascuntur. Quod & si ad tempus (permittente deo) non nullos ipsæ carnis uoluptates fallaciter oblectent, ideo tamen spernendæ sunt, quod desiderium humanum non possunt satiare.

¶ Fallitur etiam huiuscemodi cultorum sui uentris spes, quum scriptum sit: Spes impij quasi lanugo est quæ à vento tollitur, & tanquam spuma gracilis quæ à procella dispergitur, & tanquam fumus qui à uento diffusus est, & tanquam memoria hospitis unius diei pretereuntis, quæ omnia fragilem & modicam habent substantiam, & mox subsistentiam nullâ. Quibus rebus rectè fragiles ac momentaneæ carnis uoluptates, (in quibus hi sperant) comparantur.

¶ Charitatem nihilominus deo uentri offerunt, quibus carnis delitiis nihil est charius, quum sine uoluptatum amatores magis quam dei. Sed errat tota uia qui credit mentienti, qui infirmæ rei & fragili innixus fidit, & amat seducentem se. Talis sanè seductor hic deus uenter esse deprehenditur. An non illis uenter deus est, qui hunc colere & eo frui summum reputant bonum, qui huic assiduè obsequuntur & faciunt satis, affatim ingerunt quæ ille exprobat, quo repleto prorumpunt ad inconcessam uenerem, inde ruunt in confusione & ignominiam.

¶ Porro de iis qui in confusione sua gloriatur, dicit quod eorum gloria est in confusione. De his quippe rebus gloriatur, de quibus omnino erubescendum est, sicut per Salomonem dicitur: Gaudet quum malè fecerint, & exultant in rebus pessimis, quorum uic peruersæ, & infames gressus eorum.

¶ Sed longè dissimili uoto erubuit publicanus, qui noluit ne oculos quidem leuare in cælum. Similiter & Manassés rex, qui quum post innumeras impietates cõiectus esset à rege

2. Tim. 3.
Carnis sua cultores deicipiuntur.

In confusione sua gloriante.

Prou. 2.
Luc. 16.

Humilisebat ne oculos quidem leuare in cælum. 2. Par. vi.

DOMINICA XXIII.

à rege Babylonis in carcerem, catenis illic & multo ferri pondere grauatus, fatebatur se dignum non esse qui respiceret altitudinem cœli propter nimias suas impietates. Vterque horu fœdatam probri conscientiam spectans salubriter erubuit. Què ergo fructum habuistis, inquit, tunc in illis in quibus nunc erubescitis? Sed ij quorum in confusione est gloria, peccatum suum quasi Sodoma predicauerunt nec absconderunt, quibus & per Ieremiã à domino dicitur. Prons mulieris meretricis facta est tibi, noluisi erubescere. Sed istorum huiuscemodi gloria quid detestabilius? Sane sicut de admisis humilis erubescètia deum placare probatur, ita & de sua cõfusione gloriari, iram dei vel maximè prouocat. Denique eorũ qui de non suis bonis gloriantur, profectò etiã est gloria in confusione, quales sunt qui huius seculi vanis & transitoriis diuitiis gloriãtur, quibus per Apostolũ dicitur: Quid habes quod nõ accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non accepisti? Si quis gloriaretur de conductis vestimentis, vel de pecunia quam sub obligatione triplicis vsuræ mutuata accepit, huius profectò gloria esset in confusione, quum illi potius de his erubescendum sit, quàm gloriandum.

Esai. 3.
Iere. 3.

1. Cor. 3.

Qui terrena sapiunt.

Terrena animalia

Galat. 3.
Philip. 3.

Thre. 3.

Sap. 2.
Ecol. 3.

Deniq; eos qui terrena sapiunt apostolus cõmemorat, quales utique sunt in quoru mente nihil aliud redeolet nec versatur, nisi terrenum, nihil nisi terrenũ in precio est, qui negligetes ea quæ sursum sunt, ardentissimis studiis quaerunt ea quæ sunt super terram. Non enim cum Christo spiritaliter resurrexerunt, vt in nouitate vitæ ambulent. Hã iure terrena animalia vocãtur, quippe qui ad terrena semper inclinati, nil aliud nisi quod corporali sensu cognouerunt (brutorum instar animaliu) concupiscunt. Non sic ille qui ait: Mihi mundus crucifixus est, qui terrena omnia ut stercorea est arbitratus, vt lucrificaret Christum. Nec rursus ille terrena sapuit qui ait, Pars mea dominus dixit anima mea, propterea expectabo eum. Et iterum alius: Spes mea es tu, inquit, portio mea in terra viuentium. Et iterũ: A te quid volui iuper terrã? sequitur post pauca: Deus cordis mei & pars mea, Deus in æternum. Sed longè diuersum est, eorum votum qui sic terrena sapiunt, vt dicant: Corripemus nos rosis antequã marcescãt. Et rursus: Vnus est interitus

POST PENTECOST.

interitus hominum & iumentorum. Quis scit si spiritus iumentorum descendat deorsum, & spiritus filiorum Adam ascende sursum? Dicit enim insipientin corde suo, non est deus. Non enim proposuerit deum ante conspectũ suum, sed terram, ideòque nec mirum est, si qui de terra sunt, etiã de terra loquantur.

Circa tertium principale dicit:

Nostra autem conuersatio in cœlis est.

Hic docet vbi debeant fideles mente conuersari, suo illos exemplo & informãs & prouocans, dicens: Nostra autem conuersatio in cœlis est. Ergo & vos, inquit, imitatores mei effecti, in cœlestibus mente conuersamini. Vide vt aquila prouocans ad volandum pullos suos super eos volitet, nostra, inquit, conuersatio in cœlis est, q. d. Ita vt uè illi ambulant quorum deus venter est, sed nostra cõuersatio in cœlis est. Nam etsi adhuc corpore sumus in terra, mente tamen & spe terram excedentes, cœlum ipsum pene tramus. Aues quæ sese volatu nequeunt à terra in altũ sustollere, feris & aucupi sunt obnoxie. Quibus autem integer est alarum vsus, volatu euadunt insectantium insidias. Nos itaque ne efficiamur præda rugientibus preparatis ad escam, sollicitè caueamus, ne propriis affectibus ac si alis, seculi huius amore (quasi quodam tenaci visco) insectis, in terra deorsum permaneamus, sed hanc relinquentes spiritali volatu cõuersemur in cœlis. Et hoc plures ob causas.

Deut. 32.

Primò, propter refugium. Aues enim interdum volatu suo se leuant in altum, vt accipitrem se insectantem effugiant: ita & dum persequitur inimicus animam nostram vt comprehendat illam, mente sursum ad deum cõfugiamus. Fortitudo mea, inquit, & refugium meũ es tu, quali dicat: Fortitudo mea es, dum te opitulante resisto, aut aliquid fortiter & bene ago. Refugium verò mihi es, dum propria imbecillitate succumbere tentationi formido. Et iterum: Tu es, inquit, refugium meum à tribulatione quæ circumdedit me. Hinc nos exhortans beatus Augustinus ait: Sursum cor habeamus, sed ad dominum. Sursum enim cor non ad dominum, superbia vocatur. Sursum verò cor ad dominũ, refugiu vocatur. Itaq; mente in cœlis cõuersemur meditando cœlestia, cœlestia desiderando, sperando, orãdo, gratias

Quare in celo conuersandum.

Propter refugium.

yy iij agendo,

DOMINICA XXIII.

agendo, & laudando dominum. Nam qui in terrenis semper animo versantur, difficilè poterunt euadere laqueos & insidias hostiles.

Propter solatium.

¶ Secundò, conuersandum nobis est in cœlis propter animæ lucrum & spiritus nostri refectionem. Nam sicut auiculæ volatu cibum quærunt, sic & anima fidelis sursum mente conuersando, cibum vitæ spiritualis si quærat, poterit inuenire. Auicularum quædã non nisi volando paucuntur, vt hirundines. Sic nimirum etsi corpus hoc nostrum quod è terra est, è terra & nutriatur, anima tamen quæ spiritualis naturæ est, non terrenum sed cœleste requirit alimentum, quod vti que non nisi spiritualiter (vt dictum est) volando percipere potest.

Propter solatium.

¶ Tertio, sursum est conuersandum propter solatium. Nã (vt ab auium moribus assumptam similitudinem sequamur) interdum volatu suo in altum se leuant auiculæ, vt volatus exercitio sese solentur, ita & animæ fideli (presertim ei quæ charitate vulnerata est) in cœlestibus est conuersandum propter dilectum, vt in eo & de eo cõsoletur. Surgam, inquit, & circuibò ciuitatem, per vicos & plateas quæram quem diligit anima mea. Vbi amoris sollicitudo his tribus exprimitur verbis, Surgam, Circuibò, Quæram. Surgit anima mentem à terrenis eleuando. Circuit, opera dei & ipsius in nos collata beneficia considerando. Quærit, dilectum, feruenter hunc desiderando. Porro vt nos Christus in cœlo conuersari doceret, & in cœlũ ipse conscendit, vt vbi fuerit corpus, illic sequantur & aquilæ. Vnde ait B. August. Ascendamus interim corde, vt quum dies promissus aduenerit, sequamur & corpore. Vnde conuenienter subdit, dicens:

Cant. 3. Amoris sollicitudo.

Luc. 17.

Vnde etiam saluatorem expectamus dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ, secundum operationem qua possit etiam subscere sibi amnia.

¶ Quali dicat: etsi duntaxat mente non corpore nunc in cœlis conuersemur, futurum est tamen vt etiam corpore Christum in cœlestia sequamur. Quod qualiter sit futurũ ostendit, dicẽs: Saluatorem expectamus à patris dextra ad nos descensurum, paterna gloria & sanctis angelis comitantibus.

POST PENTECOST. 173

tantibus. Qui enim in primo suo aduentu animarũ fuit saluator, quum secundo venerit, reformabit corpus humilitatis nostræ, id est, deiectionis nostræ, quod per mortem vermes & puluerem humiliatur. Et bene dicit, corpus humilitatis nostræ. Multa enim nunc etiã ante resolutionem patitur. Confringitur enim & vapulat, & infinitis est malis obnoxium, corruptioni nempe subiectũ est & doloribus. Hoc tamen reformabitur: hoc est, id ipsum permanens, incorruptionem obducat, ita quod erit configuratum corpori claritatis Christi. Quum enim sit simile corpori Christi redditum (nam & æquè patitur mala & tolerat cruciatus) futurum est certè, vt illi gloria fiat & claritate cõforme. Illius ergo corpori, corpus hoc nostrum assimilabitur, quem angeli venerantur, adorantque ad patris dexteram sedentem. Itaque si hoc terrenum nostrum corpusculum aded est glorificandum, vt illud diuinum Christi corpus splendore & maiestate suo modo exæquet, ergo si orbis terrarum vniuersus vnã desleret eos qui se tanta gloria faciunt indignos, haud dubiè meritò deploraret. Et hanc nostri corporis glorificationem potest facere Christus secundum operationem qua potest etiam sibi subicere omnia. Quoniam enim rem magnã hic protulit & multis penè incredibilem, sic inquit:

Mortale corpus nostrum quare corpus humilitatis dicitur.

¶ Nihil diffidas. Habet nanque deus virtutem qua omnia operatur, & qua angelos sibi subiecit & demones. Quum itaq; hæc maiora fecerit, multo magis & id quod est minus faciet. Prius sanè Christi in mundũ aduentus, quo (vt dictum est) venit saluare animas, fuit in humilitate. Secundus autem quo venit saluare corpora, erit in gloria & maiestate, infirmiori corporis nostri vasculo abundantiore honorem impartiturus. Appellat itaque corpus hoc nostrum Apostolus corpus humilitatis nostræ, tam propter causas dictas, tum propter multa. Primò, quia passibile & mortale. Secundò, quia onerosum & graue. Tertio, quia carnale & animale. Quarto, quia obscurum est & deforme. Christus autem configurabit illud corpori claritatis suæ, & faciet impassibile & immortale, expeditum & agile, à carnalibus profusus desiderijs liberũ & spirituale, vt non ascendant illa vetera super cor, & vt non magis illa concupiscamus

Duplici Christi aduentus causa dissimilis.

Corpora gloriosa quibus doctibus suscipiuntur.

DOMINICA XXII.

mus, quàm delicias fordæ suis in cæno sese volutantis. Clarum denique efficiet & immarcescibili decore gloriosum. Quum igitur tanta sit fidelibus reposita gloria pro tam exiguo labore & certamine breui, subdit dicens:

Itaque fratres mei charissimi, & desideratissimi gaudium meum & corona mea. sic state in domino charissimi.

¶ Monet fideles in proposito sanctitatis firmiter stare & inconcussè, & quæ recta sunt semper operari. Ac si dicat: Etsi illos carnales homines quorum deus venter est, perpicitis luxui esse addictos, vobis tamen præstandum est vt stetis spe certiores, vt pote qui sitis habituri tandem hanc quæ dicta est corporum gloriam, nec propter illos in vltimam partem à recto declinetis. Sed interim aduertendum est quantis hos laudibus prosequatur: nam & fratres appellat & charissimos dicit, desideratissimosq; hoc est aliquando per se conquistos, inuentos demum & visos. Nec gaudio solum hos esse sibi, sed & coronæ affirmat, qua nihil est gloriosius decertanti. Vos, inquit, estis gaudium meum, de quorum fide & moribus gaudeo, & corona mea in futuro, per quos & in præsentibus lætificor, & in futuro coronabor. Discipulis enim in agone victoribus, dignus erit corona magister. Non possum, inquit, non repleti iucunditate quum fidem vestram contempler, & palmam prospicio quam vestri causa sum consequuturus. Itaque sic state in domino charissimi, sicut & hæc tenetis, & sicut me & mihi similes stare cognoscitis.

¶ Postremò se speciatim conuertit ad exhortationem sanctarum quarundam personarum, duarum videlicet dominarum, dicens:

Et vobis dico, & Senekien deprecor id ipsum sapere in domino.

¶ Ac si dicat: Omnes quidem monitos volo generaliter, sed specialiter has id ipsum in fide sapere, in domino: hoc est, secundum dominum. Has mulieres specialiter rogat, quia præ cæteris religiose erant, & Christi euangelium prædicantes solebant recipere. Apparet autem eas tanquam primates in Philippenhium ecclesia fuisse. Commendat autem has miræ virtutis viro qui harum alteri vel vir erat, vel frater. Et fortassis carceris hic erat custos, quem illic B. Lucas testatur grandi miraculo per Paulum ad Christi fidem fuisse conuersum,

POST PENTECOST. 174

conuersum, dicens illi: Nunc verè germanus es frater, nunc virum te proprium & coniunctissimum geres, si in opere domini & iugum pariter ipse traxeris, sanctis hisce mulieribus opem ferens. dicit ergo:

Etiam rogo te germane compar, adiuua illas qua mecum laborauerunt in euangelio, cum Clemente, & cæteris adiutoribus meis, quorum nomina sunt in libro vite.

¶ Præter expositionem præmissam, sic potes etiam nõ absurdè locum huc accipere. Rogo & te germane copar, & c. quasi dicat: Te rogo mi frater & germane in Christo, compar in ministerio euangelicæ prædicationis adiuua confortando illas ne deficiant, quæ in euangelio mecum laborauerunt. Vnde patet eas scientes legis fuisse, quæ in euangelio mecum laborauerunt, euangelium meum verbo quantum potuerunt confirmantes, & necessaria mihi ministrantes. Quæ etiam non modò mihi cooperatæ sunt, sed etiam cum Clemente & cæteris coadiutoribus & commilitonibus meis, qui etiam in euangelica prædicatione laborauerunt, illis sicut & mihi necessaria ministrando. Quorum nomina sunt in libro vite. Ne molestè ferant sua nomina in hac epistola nõ comprehensa, scripta dicit in cælis. Vides quantum virtutis hisce tam mulieribus quàm viris inesse testificetur, vt etiam cælo inscribi digni sint, quod grandi munere donatum esse Apostolis dominus testatur dicens: Gaudete & exultate, quia nomina vestra scripta sunt in cælis. Contra verò de infidelibus & impiis vniuersis Ieremias ait: Domine, omnes qui te derelinquunt confundentur, re cedentes à te in terra scribentur, quoniam dereliquerunt venam aquarum viuentium dominum.

DOMINICA XXIII.

post Pentecosten.

Ratres, non cessamus pro vobis orantes & Col. 1. postulantes.

¶ In hac lectione beatus Paulus imprecatur & optat fidelibus, Primò, amphorem de rebus diuinis agnitionem. Secundò, pleniorè in virtute corroboratiouem. Tertiò, ob accepta diuinitus beneficia hortatur

DOMINICA XXIIII.

hortatur eos ad gratiarum actionem. Quæ tria tribus animæ nostræ potentis congruenter aptantur, vt videlicet intellectus luce veritatis clarius illustretur. Voluntas virtute fulta decoretur & purificetur. Memoria verò diuinorū beneficiorum assidua recordatione fecundetur. Primum facit à principio lectionis. Secundum, ibi: *Ve ambuletis dignè*. Tertium, ibi: *Cum gaudio*.

*Epistola
Apostoli è
vinculis
ardentiorè
redolè pie
tatem.*

¶ Circa primū illud considerandum occurrit, quòd quamuis omnes beati Pauli Epistolæ singulari polleant sanctitate, illæ tamen præcipuæ quas è carcere & vinculis delicti nauit. Non aliter certè quam victor aliquis inter stragè & cædes statuens trophæa, literas conscribit. Sciebat enim id permagni esse, & ad gloriam sibi valere quam plurimum, qui in huiusmodi pressuris & malis mirum in modum gloriabatur, ne & ipsi dura formidem? & graua, sed vt in his tolerandis laudem à deo conquiramus.

¶ Verùm, vt Colossensibus scriberet id causæ erat, quòd ab eis prauum aliquod dogma nuper susceptum erat. Putabant nempe pseudoapostolis decepti nequaquã per filium, sed per angelos ad deum & patrem sibi viam patere, abscondum existimantes dei filium in vltimis seculis aduerturum, præsertim quum in veteri testamento angelorum cuncta ministerio gererentur. Seruabant præterea & Iudaica pleaque instituta, & gentium mores, dies obseruando & horas, & escas, quæ omnia quum corrigenda essent, Apostolum vt hanc illis epistolam scriberet per mouerunt. Itaque salutatione præmissa & ipsis laudatis, mox subdit, dicens: Ideo & nos ex qua die audiuius, non cessamus pro vobis orantes & postulantes. Ex qua die, inquit, audiuius, scilicet fidem vestram & charitatem, quid autem illis precetur & optet, aduerte. Sequitur enim:

Ve impleamini agnitione voluntatis eius in omni sapientia, & intellectu spiritali.

¶ Quum dixit: Ex qua die audiuius, patet Apostolum necdum illos vidisse. Nihilominus tamen propter audita de illis, in futurum se optimam spem habere, & ideo pro illis orasse non ad vnū vique duosve dies, sed ex die, inquit, qua primū audiuius ex referentibus vestram fidem. Hæc ait, vt suam erga illos ostendat beneuolentiam, tametsi eo depre-

POST PENTECOST. 175

eo deprecante pro illis nondum essent à prauis erroribus liberi: simul vt nos doceat assiduis debere precibus instare, quandoquidem etiam ipse & si orans nihil proficeret, non tamen ab orando desistat. Itaque pro illis postulans optat dicens:

¶ Ve impleamini agnitione voluntatis eius, quia aliter voluntatem eius non potestis facere, quod Propheta intelligens dicebat ad dominum: Doce me facere voluntatem tuam, quia deus meus es tu. Impleamini, inquit, agnitione voluntatis eius quasi dicat: Dixerim equidem vos iam aliquid assequutos ad vestri intellectus illuminationem, sed non omne quod necessarium est. Quòd enim suis per fidem ad deum deducti non ignoratis, quòd vero id per intercessum filij sit effectū vobis quum desit, lateatque, precor suppleri. Id nanque voluit deus, & id illi fuit beneplacitum, vt filium pro nobis, non angelos traderet. Ergo per agnitionem quam illis optat additionem scientiæ accipere debemus. At quoniam à philosophis circumuenti grauitèr ipsi fallerentur, velim vos, inquit, in omni sapientia & intellectu spiritali, non hominū adinuentioe, verum dogma perdiscere, quorum nunc erroribus irretiti scire vos aliquid existimatis.

¶ Ex qua re colligere possumus, quòd si dei voluntas vt à nobis cognoscatur spiritalem exigit sapientiam, prorsus illos errare, qui diuinam sapientiam exteriori hæc & humana sapientia tenere se iactitant, quippe qui solum ea quæ carnis sunt sapiūt, in quibus dei spiritus ed quòd caro sunt manere non potest: & tamen voluntatem dei se solos scire arbitrantè sano dogmate contempto, arrogantes & contenciosi ingerunt sese, docere præsumètes quum esse discipuli non sustinuerūt. Hi diuinis scripturis solummodo ad contencionem vtuntur, nō autem vt ipsi legem faciant, sed vt insultent facientibus, vtque seditiones & schismata superinducant, vt se grande aliquid & esse & scire ostentent plebecule, in flatu sensu carnis suæ, & decepti à spiritali & vera sapientia & intellectu (quo dotatur à deo pacifici & humiles corde) longè prorsus abierūt. Frustrà verò sapientiæ & rationibus terrenis nituntur, quibus fidei lumē non cō-

*Apost. tam
etsi nō ex-
auditus, ne
men orare
non cessat.*

*Gene. 6.
Incēssum
docēdi mu-
nistrapiūt.*

*Quid mo-
liatur psem
do docto-
ret.*

¶ tueri, sed abscondi, sed extingui consuevit. Si quidem fidei stella

stella proprio duntaxat lumine, non alieno se patitur cōspici. Itaque longo intervallo qui huiuscemodi sunt, à sapientia & intellectu spiritali secluduntur.

1. Theff. 4.
1. Tim. 2.
Ezech. 18.
Rursus quum dicit, *Ut impleamini agnitione voluntatis eius, etiam vult ut dei voluntatem de nobis ipsi cognoscamus, quam utique alibi patefaciens. Hæc est, inquit, voluntas dei, sanctificatio vestra. Vult enim omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, nec est voluntas sue mors impij, sed ut conuertatur & vivat.*

Dei voluntatem intel lectu spiri- tualis nosse oportet.
Hæc autem dei voluntas ex præceptis suis nobis innotescit, quæ tunc agnoscimus in sapientia & intellectu spiritali, dum nõ modò ea cognoscimus & intelligimus, sed & gustu quodam spiritali sapimus quàm sint rationabilia, quàm sint vitia ea facientibus, quàm denique sint tam ad præsentem quàm futuram vitam necessaria. Quod utique carnales homines & si intelligant, sapiunt tamen nequaquam. Vnde nec in sapientia (quæ nimirum iuxta nomen suum sapida scientia, vel cum sapore noticia est) repletur agnitione voluntatis eius. Est proinde (sicut alio loco distinxit) voluntas dei bona, beneplacens, & perfecta. Voluntas dei bona est, ut in fide rectè sapiam. Beneplacens, ut in bonis operibus ornemus. Perfecta, ut in omni pietate proficientes usque in finem constanter perseveremus.

Rom. 18.

Circa secundum principale dicit:
Ut ambuletis dignè deo per omnia placentes.

Paulus iugit opera fidei.

Hic optat fidelibus pleniorẽ in virtute corroboracionem, dicens: Non cessamus pro vobis orantes & postulantes, non modò ut intellectus vester illustretur lumine fidei, & divinæ voluntatis agnitione, sed etiam ut vestra voluntas virtute corroboretur, ut ambuletis dignè, deo per omnia placentes. Vide ut ubique Paulus cum fide & vitam coniungit, deprecans hoc precibus ut fidem nostram opere & optimis actionibus exornemus. Nam is qui rectam habet gerendorum notitiam, si recta minus exequitur, pœnas luet. Per ambulationem quippe vitam & mores exprimit. Est enim vita nostra mortalis, iugis ad mortem decursus. Ambuletis, inquit, dignè. Alibi dicit: Obsecro vos ego vincit in domino, ut dignè ambuletis vocatione qua vocati estis.

Ephes. 4.

Dignè

Dignè profectò Christiano nomine, dignè tali domino, dignè tali patre. dignè tali præmio, ne (si quò minus) ille vobis dicat: Nescio vos, abnuatque Christus ipse vos esse Christianos, Dominus inficiatur vos suos esse servos, cœlestis pater filios non agnoscat. Itaque ne vos indignos cōstituatis servorum dei præmio, ac hæreditate filiorum, ambuletis dignè, deo per omnia placentes.

Ambulare dignè ut debemus.

Porro dignè student ambulare servus à domino speras manumitti, alienus & extraneus sperans à potente adoptari, humilis sponsa, nobili sponso ambiens placere.

Hi studè dignè ambulare. Matt. 24.

Dignè ergo ambuletis servi, ut tãdem aliquando super multa constituendi in domini gaudium admitti possitis.

Rom. 8.

Ambulate dignè vos alieni, ut à summo patre adoptati sitis hæredes dei, cohæredes autè Christi. Ambuletis dignè vos quæcunque animæ fideles, ut tandem apud sponsum cœlestem cõmendatæ, dignè sitis quibus dicatur: Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Et iterum: Veni de Libano, veni coronaberis. Libanus interpretatur candidatio, & non incongruè præsentem vitam significat, in qua electi multipliciter purificatur, & excãdidatur. Nã qui victorem mortis agnum sine macula albis induti vestibus in cœlo comitantur, venerunt ex tribulatione magna, & lauerunt stolas suas, & dealbauerunt eas in sanguine agni.

Cant. 4. Ibidem.

Siquidem per paciẽciam in huius vitæ pressuris, & in Christi passionis virtute, nec non & propriis lachrymarum fluitis, nostrarum animarum stolas purificare, & reddere candidas opitulante deo possumus vniuersi. Ait ergo: Ambuletis dignè. Sed ne per ea quæ per vos rectè geruntur, aut vobis ipsis incipiat placere, aut aliorum oculis magni apparere velitis, rectè subiecit: Deo per omnia placentes, ut omnia per vos bene gesta in eius gloriam fideliter referatis. Qualiter autem id fieri possit ut deo per omnia placeamus, consequenter ostendit, dicens:

Apoc. 7.

In omni opere bono fructificantes.

Quasi dicat: Velim equidè ut ita vivatis, ut semper deo placeat quæ geritis. Quod aliter fieri nequasquam poterit, nisi ea quæ bona sunt operemini. Etenim quum deus ipse in vobis tanquam in agro exulto, suæ voluntatis agnitionem, quasi semen bonum in sparsisset, debetis & pro vestri

Operè bono fructificandum qua ratione.

sentus

sensus & cognitionis mensura succrescere, & in dei scientia fructum afferre. Necesse est enim vt in bonis operibus fructificetis, si vultis per omnia deo placere. Quod si feceritis & succreuerit in vobis bona operatio, pfecto crescet in vobis & plenior agnitio boni. Siquidē intellectus bonus omnibus facientibus eum.

¶ Proinde quia nō sufficiunt Christianae professionis verba, quasi folia virentia, nec etiam flores ipsi cogitationum bonarum, sed operum fructus requiruntur: ideo Ite, inquit, in omni opere bono fructificantes. Vnde fidelibus dominus loquitur, dicens: Elegi vos & posui vos vt eatis, & fructum afferatis, & fructus vester maneat. Ac si dicat: Ad hoc vos ab erroribus vestris ad lucem veritatis (nō secus atque arborum plantas ē deserto ad ortum meum cōclusum) vos transplantauit, vt bonorum operum fructum afferatis, non ad meam, sed vestrorū vtilitatem. Et fructus, inquit, vester maneat, id est, fructus inde proueniens maneat vobis, sicut inter laudes mulieris fortis dicitur: Date ei de fructu manuum suarū. Videte ergo ne sterili ficulneae similes inuenti, vel excisionis, vel execrationis iudicium accipiatis. Iam enim securis ad radicem arboris posita est, dicente patrefamilias: Ecce anni tres sunt ex quo venio quārens fructum in ficulnea hac & non inuenio, succide ergo illam. Vt quid etiam terram occupat? Ficulneam alteram secus viam consistentem, execratione sua metuenda, aridam effecit, quod folia tantum habēs ferret fructum nullū. Verūm illa prior nec folia quidem legitur habuisse, ista autem folia ferebat, sed fructum ex ea dominus quārebat: nec enim folia sufficiebāt esurienti. Per folia nempe verba legis, per fructus opera significantur. Non omnis, inquit, qui dicit mihi Domine, domine, intrabit in regnum caelorum, sed qui facit voluntatem patris mei, ipse intrabit in regnum caelorum. Hic enim in opere fructificat, qui facit voluntatem patris.

Ioan. 15.

Prou. 31.

Matth. 3.

Matth. 13.

Ficulnea

sterilis.

Matth. 21.

Ficulnea

folia tantum habens.

Matth. 7.

Quales

ad

nos fru-

ctus requi-

runtur.

Heb. 13.

¶ Requirit ergo voluntas patris à nobis, fructus obedientiae, requirit fructus dignos poenitentiae, requirit fructum patientiae, requirit fructum diligentiae & instantiae quotidianae in operibus bonis, requirit & fructus communionis & benedictionis in proximos. His enim & similibus quasi quibusdam acceptis hostiis promeretur deus. Quoniam

niam autem opus bonum ritē peractum secum afferre sementem sui generis in eo quod voluntatem & vires ad simile opus vel etiam ad potiora ministrat, subdit dicens:

Et crescentes in scientia dei.

¶ Ad praedicta enim sequitur crescentia spiritualis, tam in intellectu, quam in voluntate & opere (vt dictū est.) Siquidem pater familias comperta fide serui, plura illi cōcredit. Consistit haec crescentia (vt dictum est) non modō in intellectu per augmentum cognitionis, sed etiam in voluntate per moralium virtutum incrementum, quod Apostolus ostendit, quum subiungit:

In omni virtute confortati, secundum potentiam claritatis eius, in omni patientia & longanimitate.

¶ Quasi dicat: Precor vt impleamini & omni sitis virtute stabiliti, vt aduersus tentationes persecutionesque ipsas sitis validiores, ne in his animus vel plus aequo sit meritus, vel desperet.

¶ Cōfortatur autem homo & proficit in virtute duobus modis qui hic ab Apostolo exprimuntur, videlicet per exercitationem, & per gratuitam dei infusionem. Generantur quippe virtutes in homine, primō ex bonis actibus longa exercitatione frequentatis, propter quem modum desiderandum dicit: In omni virtute confortati. Per assuetudinem enim in opere quolibet, homo ad simile opus disponitur & corroboratur. Contra verō dissuetudo operis intertem reddit ad opus illud & ineptum.

Virtutes a nobis duobus modis obriuntur.

¶ Secundō generantur virtutes in homine ex gratuita dei infusione, propter quod dicit, secundum potentiam claritatis eius, quasi dicat: Hoc oro vt in omni virtute creascatis non modō per quotidianum exercitium, sed etiam secundum potentiam claritatis eius quam decet ob suā magnitudinem dare credentibus vires magnas & insuperabiles, & quantae ab homine mortali excipi queant.

¶ Nec mirum est quōd diuina claritas potentiam habeat confortandi nos in virtute, quum etiam sol iste visibilis potentiam habeat tantam, vt faciat terram germinare, florere, & fructificare. Veruntamen à potentia claritatis dei non merentur confortari qui elongant se ab illo, & sunt rebelles lumini & magis diligunt tenebras quā lucem,

Iob. 24.
Ioan. 3.

Patientia.
1. Pet. 3.

Longanimitas.
Iob. 7.

Iob. 1.

De quibus
gratias a-
gat.

DOMINICA XXIII.

sed illi quibus non frustra dictum est: Accedite ad eum, & illuminamini: Accessus iste ad deum est per cordis puritatem & orationem. Exprimat proinde Apostolus ex cæteris omnibus duas animi virtutes, videlicet patientiam & longanimitatem, dicens: In omni patientia & longanimitate. Quasi dicat: Orando & id exposco, ut vitam prædictam assequamini, patientia præsertim & longanimitate, ut patientia fortiter feratis aduersantes, nec reddatis malum pro malo, neque maledictum pro maledicto, nec vosmetipsos vlatenus vlciscamini, etiam quum id possitis. Longanimitate verò perseueretis, & sine indignatione seu murmure consolationis, & refrigerij tempus (quod modo differtur, quando est militia vita hominis super terram) æquanimitè præstolemini.

¶ Circa tertium principale dicit:

Cum gaudio gratias agentes deo & patri, qui dignos nos fecit sortis sanctorum in lumine.

¶ Hic ob accepta diuinitus beneficia hortatur fideles ad gratiarum actionem, dicens: Gratias agentes deo & patri cum gaudio. Contingit enim gratias agere cum tristitia, quales erant quas egit sanctus Iob, qui & dolens gratias egit dicens: Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut domino placuit ita factum est, Sit nomen domini benedictum. Mordebatur quidem doloribus, sed non deiciebatur.

¶ Triã exprimit Apost. de quibus oportet nos deo cum gaudio gratias agere. Agenda nempe per nos deo sunt gratia. Primò, de gratia lumine spirituali. Secundò, quia nos eripuit de potestate inimici. Tertio, quia nos transtulit in regnum tui dilecti filij.

¶ Primò igitur de lumine gratia sue debemus deo gratiarum actionem. Quum enim dixisset: Gratias agentes deo & patri subiunxit: Qui dignos nos fecit sortis sanctorum in lumine. Solus quippe nos potest recreare & saluare, quum ipse sit deus: & vult, quum sit pater. Tãta, inquit, illius in nos sunt munera, ut non modò opulentos nos reddiderit, sed & vires dederit, ut non immeritò videamur ab eo has opes accepisse. Exempli gratia: Imperator aliquis tenui cuidam & fortunæ sordidioris prouinciam credidit procurandam. Cõtulit quidem huic dignitatem, nil tamen

tanto

POST PENTECOST. 178

tanto magistratu dignum effecit, ut meritò dignitate hac fungeretur, quo sit ut tantus illi delatus honos ridiculum sepe præstiterit. Deus verò & nos honore prouexit, & ad illum promerendum idoneos effecit. Itaque geminatur honor, quum ad munus accedit etiam collata sufficientia. Fecit, inquit, nos dignos sortis sanctorum. Hoc est, ut inrer sanctos diuersaremur constituit. Nec hoc tantum, sed concessit etiam ut iisdem cum illis & nos bonis fruere mur, quod ostendit quum dicit: Sortis sanctorum.

¶ Sortem sanctorum dicit participationem hereditatis quæ sorte datur sanctis, id est, diuina voluntate. Voluntas quippe dei in humano genere fors est, apud quem tamen non est iniquitas, sed omnia facit per iustitiã etiam occultam, per quam hæreditas æterna datur & confertur à deo, quibus ipse vult. Sortem itaque hæreditatem hereditatis, ut ostendat quòd sicut fors nulla humana solertia obuenit, sed quasi casu quodã terminetur, ita nos nullo nostro officio vel virtute, cœlesti imperio digni constituimur, sed dei munere quicquid est boni ad nos defertur. Propter hoc enim quum fecerimus quæ præcepta sunt, veraciter confiteri debemus & dicere: Inuites serui sumus, quod facere debuimus, fecimus. De hac sanctorum sorte, & de his qui illam sunt consequuti dicturi sunt reprobi: Nonne hi sunt quos aliquando habuimus in derisum, & in similitudinem improperij? Nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam, & sinem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios dei, & inter sanctos fors illorum est.

¶ Est autem hæc sanctorum fors in lumine, sicut & damnatorum fors erit in tenebris sempiternis. Hanc proinde sanctorum sortem in lumine petimus hac vita functis, quum dicimus orantes: Requiem æternam dona eis domine, & lux perpetua luceat eis. Lumen illud lætitia est, quã nulla vnquam caligo tristitiæ obscurabit. Cæterum duobus modis lumen illud dicitur in quo fors est sanctorum. In quo lumine fors est in præsentem sanctorum fors in lumine, videlicet gratia & agnitionis dei per fidem. Reuelatis enim nobis suis mysterijs, Deus lumen viuentibus præbuit. Nam (ut beatus Ioannes ait) verum lumen iam lucebat, & tenebræ abierunt. Siquidem Christus lumen est ad-

Beatitudo
sanctorum
quare fors
dicitur.

Luc. 17.

Sapient. 5.

Sanctorum
fors.

In quo lu-
mine fors
sanctorum
est in hac
vita.

1. Ioan. 2.

22. ij

reue.

Luc. 2.
Ioan. 10.
Columna
Biblicae
myst.
Exod. 17.
Exod. 10.
Psal.
Apoc. 21.
Matt. 13.

reuelationem gentium. Vnde & ipse de se loquens: Ego, inquit, sum lux mundi. Ipse enim per euangelicam doctrinam sedentes in tenebris & umbra mortis caelesti atque viuifico lumine illustrauit. Lux haec, ignea illa columna est, quae per noctem castra populi dei ad promissam tendentis hereditatem comitabatur. Vbiunque enim erant filij Israei, inquit, lux erat. Altero modo dicitur fors sanctorum in lumine in futuro, quod est lumen gloriae, dies scilicet illa quae nescit occasum, de qua per prophetam dicitur: Melior est dies vna in atrijs tuis super millia. Haec dies non eget sole neque luna, quoniam claritas dei illuminabit illam. Fulgebunt enim iusti sicut sol in regno patris eorum.

De secundo, propter quod deo gratias agere debemus, dicit consequenter:

Qui eripuit nos de potestate tenebrarum.

Erat enim humanum genus ante Christi aduentum sub potestate tenebrarum propter multa:

Potestate
tenebrarum
subiecti.
Simile.
Psal.

Primo, propter infidelitatis & ignorantiae caecitatem. vnde sicut in tenebris latrones grassantur, & fures praedam rapiunt, ita & sub illius ignorantiae tenebris maligni spiritus angeli tenebrarum, qui odiunt lucem veritatis, quasi leonum catuli rugientes vt rapiant, circumibant quarentes quos deuorarent. Sub his tenebris mortales errabant in inuio & inaquofo, viam ciuitatis habitaculi non repicientes.

Ioan. 7.
3. Reg. 21.

Secundo, propter culpae tam originalis quam actualis iniquitatem. Qui enim facit peccatum, seruus est peccati, & in potestatem & dominium mox transit principis tenebrarum, vanundatus vt faciat malum, a semetipso tamen & non ab alio vanundatus. Nam sicut spontaneum militem eligit sibi Christus, ita & volutarium icruum diabolus auctoriatur, nepe qui nemine seruitutis iugo adstrictu possidet, nisi sese primum illi peccatorum aere vendiderit.

Tertio, propter infernalis ergastuli calamitatem. Vnde ait propheta: Quis est homo qui viuet & non videbit mortem, eruet animam suam de manu inferi? Omnes enim quotquot vsque ad redemptionis gratiam ex hac vita migrabant propter primorum parentum praeuocationem, ad inferorum

inferorum tenebras descendebant. Vnde & Iacob (cogregatis cunctis liberis eius, vt leniret dolorem patris) noluit accipere consolationem, sed ait: Descendam ad filium meum lugens in infernum. Et beatus Iob: In profundissimum infernum, inquit, descendent omnia mea. Ibi enim (vt alibi ait) constituta est domus omni viuenti.

Eripuit autem nos dei filius ab ignorantiae caecitate per euangelicam lucem, ab iniquitatibus & peccatis per suam pretiosam mortem, ab inferorum carcere per factam in suo sanguine nostri redemptionem, iuxta quod in illum Zacharias ait: Tu quoque in sanguine testamenti tui emisisti viuos de lacu in quo non est aqua. Porro de primo horum trium Dominus ipse de se loquens, ait: Lux venit in mundum. De altero, in Apocalypsi scriptum est: Dilexit nos & lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. De tertio praeter id quod dictum est, etiam in Euangelio dicitur: Quum fortis armatus custodit atrium suum in pace sunt omnia quae possidet. Si autem fortior illo superueniens vicerit eum, vniuersa arma eius auferet in quibus coesidebat, & spolia eius distribuet. Quae spolia, nimirum detenta sanctorum veteris testamenti patrum apud inferos animae erant, quas inde ereptas per caelestes mansiones dominus distribuit.

De tertio, propter quod gratiarum actiones cum gaudio deo debemus, subdit:

Et transtulit in regnum filii dilectionis suae.

Sanctum praestans id fuit, quod nos exemit de tenebris. Illud tamen praestantius quod in regnum adauxit. Nec frustra id fecit, sed vt cum filio suae dilectionis: hoc est, cum filio suo dilecto caelesti imperio potiremur, qui antea sibi essemus infensi, & in tenebris versabamur. Vnde & alibi Apostolus dicit: Si commortui fuerimus, & conuiuemus: Si sustinebimus, & conregnabimus. Nec ait: Transtulit, sed transtulit, vt non id omne transferenti adscribat, sed arguat nos etiam aliquid ad eam rem contulisse. Transtulit ergo nos de potestate tenebrarum in regnum filij sui, vt scilicet essemus & ipsi filio suo regnum, de quo regno ipse dicit: Regnum meum non est de hoc mundo. Non ait: fideles esse. Non est hic vel in hoc mundo, sed non est hinc ait, Quoniam non est hic vel in hoc mundo, sed non est hinc ait, Quoniam non est hic vel in hoc mundo, non tamen est de

hoc mūdo. Suo enim huiuscemodi regno, id est, electis suis ipse dicit: De mundo non estis, sed ego elegi vos de mūdo. Erant de mundo, quando adhuc ad principem mundi pertinebant. Sed qui tunc erant quasi serui & vānundati, per Christum sunt redempti. Vnde subdit:

In quo habemus redemptionem & remissionem peccatorum.

Redemptio ¶ Si enim nec redēpti essemus, nec remissa nobis essent facinora nostra prava, nō fuisset ad cœleste imperiū translatus. Transiit ergo nos in regnum filij, per quem & redēpti sumus, quia in eo habemus redemptionem, inquit. Redēptionem vtiq; illam copiosam quæ erat apud deum, sed in plenitudine temporis hanc misit populo suo. Sanè hæc duo, scilicet redemptio & remissio peccatorum, extra Christi regnum reperiri nequaquam possunt. Est autem hæc redēptio, destructa diaboli potestate facultas libertatis, quæ nobis data est suo illius sanguine, qui nullum habuit peccatum.

Per iustitiam Christi ¶ Et quanuis diabolus illos merito teneret, quos peccati reos conditioni mortis obstrinxerat, hos tamen per eum iure perdidit, quem nullius peccati reum pœna mortis affecit. Hac itaque iustitia victus est fortis, & ideo non est opus aliis hostiis, quia per eum habemus redemptionem & remissionem peccatorum, qui peccatum nō fecit, & peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum. In quo pater posuit iniquitates omnium nostrum, quem & propter scelus populi sui percussit. Qui nihilominus oblatus est, quia ipse voluit. Dedit enim semetipsum pro nobis oblationem & hostiam deo in odorem suauitatis.

*1. Pet. 2.
Esa. 53.
Ephes. 5.*

FINIS.

